

ALLAH DOSTLARININ DÜNYASI
HİLYETU'L-EVLİYÂ
ve-Tabakâtu'l-Asfiyâ
حلية الأولياء
وطبقات الأصفياء
Ebu Nuaym el-Isbehânî
5
MENKIBELER BÖLÜMÜ

Hilyetu'l-Evliyâ
1. baskı – İstanbul
Cilt 5
Ocak 2015
Özgün adı: Hilyetu'l-Evliyâ ve-Tabakâtu'l-Asfiyâ
Yazarı: Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-Isbehânî (öl. 430/1038).
Arapça neşirleri: 10 cilt, Kahire 1351-1357/1932-1938; Dâru's-Seâde, Mısır 1974; 12 cilt, yayına hazırlayan: Mustafa Abdülkâdir Atâ, Beyrut 1418/1997).
İSBN: 978-605-4659-10-4

Tercüme: Hüseyin Yıldız, Hasan Yıldız ve Zekeriya Yıldız
Redaksiyon: Yusuf Özbek
Kapak: Edib Agagjyshi
Baskı ve Cilt: Step Ajans Matbaacılık Ltd Şti.
Göztepe Mah. Bosna Cad. No. 11
Bağcılar/ İSTANBUL
Tel: 0212.4468846 Matb. Sertifika No: 12266

İsteme ve Haberleşme Adresi
www.ocakyayincilik.com
OCAK YAYINCILIK
Millet Cad. Gülsen Apt.
No. 19 Kat: 4 D. 7
Yusufpaşa
Aksaray, İstanbul
GSM: 05353107416 (Yusuf Özbek)

HİLYETU'L-EVLİYÂ



EBÛ NUAYM el-ISBEHÂNÎ

Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillah b.

İshâk el-Isbehânî

(öl. H. 430/M. 1038)

Cilt 5

İÇİNDEKİLER

Havşeb b. Müslim

Allah dostlarından biri de önde giden Ebû Bişr Havşeb b. Müslim'dir. O, insanları iyi tanıyan ve dünya malına değer vermeyen biridir.

(٨٤٥٧)- [١٩٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ قَرِينٍ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: " كُنَّا جُلُوسًا إِلَى مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ ذَاتَ عَشِيَّةٍ فَجَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ: إِنِّي رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ مُنَادِيًا يُنَادِي، يَا أَيُّهَا النَّاسُ الرَّحِيلُ إِلَى اللَّهِ، فَرَأَيْتُ حَوْشَبًا أَوَّلُ مَنْ يَشُدُّ رَحْلَهُ فَاسْتَقْبَلَ مَالِكٌ الْقِبْلَةَ فَلَمْ يَزَلْ يَبْكِي حَتَّى صَلَّى الْعَصْرَ فَفَعَلَ ذَلِكَ فِي الصَّلَوَاتِ كُلِّهَا ثُمَّ قَالَ: ذَهَبَ حَوْشَبٌ بِالدَّسْتِ، ذَهَبَ حَوْشَبٌ بِالدَّسْتِ "

Câfer b. Süleymân bildiriyor: Bir gün öğle vakti Mâlik b. Dînâr'ın yanında oturken bir adam geldi ve şöyle dedi: "Rüyamda birinin: «Ey insanlar! Allah'a doğru yola çıkın!» diye seslendiğini işittim. Hazırlığını yapıp ilk yola düşen kişinin de Havşeb olduğunu gördüm." Bunu duyan Mâlik kıbleye döndü ve ağlamaya başladı. Ağlaması ikindi namazını kılmasına kadar sürdü. Mâlik o günü bütün namazlarından önce kıbleye dönüp ağlıyor ve şöyle diyordu: "Havşeb yerini boş bırakıp gitti! Havşeb yerini boş bırakıp gitti!"

(٨٤٥٨)- [١٩٧/٦] ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَبُو بِشْرٍ الْبَصْرِيُّ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " إِنَّ هَذَا الْحَقَّ جَهَدَ النَّاسَ وَحَالَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ شَهَوَاتِهِمْ فَوَاللَّهِ مَا صَبَرَ عَلَيْهِ إِلا مَنْ عَرَفَ فَضْلَهُ وَرَجَا عَاقِبَتَهُ "

Hasan-ı Basrî der ki: "Bu hak olan dava, insanlara ağır gelmiş ve şehvetleriyle aralarında engel oluşturmuştur. Ancak buna Allah'ın bizlere lütfunu hakkıyla bilen ve bu ağır yükün âkıbetini bekleyen kişiler sabredebilir."

(٨٤٥٩)- [٦/١٩٨] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا حَوْشَبٌ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " سَأَلْتُهُ، قُلْتُ يَا أَبَا سَعِيدٍ، رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالا فَهُوَ يَحُجُّ مِنْهُ وَيَصِلُ مِنْهُ وَيَتَصَدَّقُ مِنْهُ أَلَهُ أَنْ يَتَنَعَّمَ فِيهِ؟ فَقَالَ الْحَسَنُ: لا لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا لَهُ مَا كَانَ لَهُ إِلا الْكَفَافُ، وَيُقَدِّمُ فَضْلَ ذَلِكَ لِيَوْمِ فَقْرِهِ وَفَاقَتِهِ، إِنَّمَا كَانَ الْمُتَمَسِّكُ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمَنْ أَخَذَ عَنْهُمْ مِنَ التَّابِعِينَ كَانُوا يَكْرَهُونَ، أَنْ يَتَّخِذُوا الْعُقَدَ وَالأَمْوَالَ فِي الدُّنْيَا لِيَرْكَنُوا إِلَيْهَا، وَلِتَشْتَدَّ ظُهُورُهُمْ فَكَانُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ رِزْقٍ أَخَذُوا مِنْهُ الْكَفَافَ، وَقَدَّمُوا فَضْلَ ذَلِكَ لِيَوْمِ فَقْرِهِمْ وَفَاقَتِهِمْ، ثُمَّ حَوَائِجِهِمْ بَعْدُ فِي أَمْرِ دِينِهِمْ وَدُنْيَاهُمْ وَفِيمَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ اللَّهِ ﷻ

Havşeb b. Müslim bildiriyor: Hasan-ı Basrî'ye: "Ey Ebû Saîd! Allah birine bolca mal ihsan etmiş. Bu kişi haccını ifa eder, yakınlarını gözetir ve zekâtım da verirse bu maldan kendisi için faydalanabilir mi?" diye sorduğumda şöyle dedi: "Hayır! Tüm dünya onun olsa dahi sadece kendi ihtiyacı kadarını kullanabilir, kalanı da muhtaç ve fakir düşeceği gün (âhiret) için infak eder. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı ve onların peşinden giden tâbiîler kullanmak ve güçlenmek için mal edinmeyi mekruh görürlerdi. Allah'ın onlara bahşettiği mallardan ihtiyaçları kadarını alıp kalanını muhtaç ve fakir düşecekleri gün (âhiret) için infak ederlerdi. Bunu yaptıktan sonra din veya dünya işlerinde herhangi bir konuda mala ihtiyaç duydukları zaman da bunu Allah'tan isterlerdi."

(٨٤٦٠)- [٦/١٩٨] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا هَارُونُ، وَعَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالا: ثنا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا حَوْشَبٌ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ، يَقُولُ: " وَاللَّهِ لَقَدْ عَبَدَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ الأَصْنَامَ بَعْدَ عِبَادَتِهِمُ الرَّحْمَنَ لِحُبِّهِمُ الدُّنْيَا "

Havşeb der ki: Hasan(-ı Basrî)'nin şöyle dediğini işittim: "Vallahi İsrâil oğulları, Rahmân'a taptıktan sonra dünyayı çok sevdikleri için putlara taptılar."

(٨٤٦١)- [٦/١٩٨] ثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا هَارُونُ، وَعَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالا: ثنا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا حَوْشَبٌ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ، يَقُولُ: " دَخَلَ أَهْلُ النَّارِ النَّارَ وَإِنَّ اللَّهَ ﷻ لَمَحْمُودٌ فِي صُدُورِهِمْ مَا وَجَدُوا عَلَى اللَّهِ مِنْ حُجَّةٍ وَلا سَبِيلٍ "

Havşeb der ki: Hasan(-ı Basrî)'nin şöyle dediğini işittim: "Cehennem ahalisi, içlerinden Allah'a hamd eder bir şekilde cehenneme girdiler. Ancak (cehenneme girmelerinden dolayı) Allah'a karşı ne bir bahane, ne de bir çare bulabildiler."

(٨٤٦٢)- [٦/١٩٨] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي وَعَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالُوا: ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا حَوْشَبٌ، عَنِ الْحَسَنِ، أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: " ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ إِنْ قَرَأْتَ هَذَا الْقُرْآنَ، ثُمَّ آمَنْتَ بِهِ لَيَطُولَنَّ فِي الدُّنْيَا حُزْنُكَ وَلَيَشْتَدَّنَّ فِي الدُّنْيَا خَوْفُكَ وَلَيَكْثُرَنَّ فِي الدُّنْيَا بُكَاؤُكَ "

Hasan(-ı Basrî) der ki: "Ey Âdemoğlu! Eğer bu Kur'ân'ı okuyup sonra ona inanacak olsan dünyadaki hüznün uzar, korkun şiddetlenir ve ağlaman artar."

(٨٤٦٣)- [٦/١٩٨] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا أَبُو عَبْدِ الصَّمَدِ الْعَمِّيُّ، ثَنَا حَوْشَبٌ، عَنِ الْحَسَنِ، أَنَّهُ قَالَ: " وَاللَّهِ مَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ رَجُلٌ يُطِيعُ امْرَأَتَهُ إِلا أَكَبَّتْهُ فِي النَّارِ عَلَى وَجْهِهِ "

Hasan(-ı Basrî) der ki: "Vallahi! Bugün hanımına itaat eden her erkeği hanımı yüzüstü cehenneme atar."

(٨٤٦٤)- [٦/١٩٩] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَدَائِنِيُّ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ الْعَبْدِيُّ، عَنْ حَوْشَبٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " مُخَالَطَةُ الأَغْنِيَاءِ مَسْخَطَةٌ لِلرِّزْقِ "

Hasan(- Basrî) der ki: "Zenginlerle beraber olmak, kazanılacak rızka karşı öfkeleri de beraberinde getirir."

(٨٤٦٥)- [١٩٩/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا إبراهيم، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْمُسْتَمْلِي، ثَنَا عَمَّارُ بْنُ عُثْمَانَ الْحَلَبِيُّ، حَدَّثَنِي حُصَيْنُ بْنُ الْقَاسِمِ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ، لِحَوْشَبٍ: يَا أَبَا بِشْرٍ، إِنْ قَدِمْتَ عَلَى رَبِّكَ قَبْلَنَا، فَقَدَرْتَ عَلَى أَنْ تُخْبِرَنَا بِالَّذِي صِرْتَ إِلَيْهِ فَافْعَلْ، قَالَ: فَمَاتَ حَوْشَبٌ فِي الطَّاعُونِ قَبْلَ عَبْدِ الْوَاحِدِ بِزَمَانٍ، قَالَ عَبْدُ الْوَاحِدِ: ثُمَّ رَأَيْتُهُ فِي مَنَامِي، فَقُلْتُ: يَا أَبَا بِشْرٍ، أَلَمْ تَعِدْنَا أَنْ تَأْتِيَنَا؟، قَالَ: بَلَى إِنَّمَا اسْتَرَحْتُ الآنَ، فَقُلْتُ: كَيْفَ حَالُكُمْ؟، فَقَالَ: نَجَوْنَا بِعَفْوِ اللَّهِ، قَالَ: قُلْتُ: فَالْحَسَنُ، قَالَ: ذَاكَ فِي عِلِّيِّينَ لا يُرَى وَلا يَرَانَا، قُلْتُ: فَمَا الَّذِي تَأْمُرُنَا بِهِ، قَالَ: " عَلَيْكُمْ بِمَجَالِسِ الذِّكْرِ وَحُسْنِ الظَّنِّ بِمَوْلاكَ، وَكَفَاكَ بِهِمَا خَيْرًا "، رُوِيَ عَنِ الْحَسَنِ وَغَيْرِهِ

Abdülvâhid b. Zeyd, Havşeb'e: "Ey Ebû Bişr! Şayet bizden önce Rabbine kavuşacak olursan ve oradaki durumunu bize bildirme gibi bir imkânın olursa bunu yap!" dedi. Bir zaman sonra da Havşeb vebadan dolayı Abdülvâhid'den çok zaman önce öldü. Abdülvâhid anlatıyor:

Öldükten sonra Havşeb'i rüyamda gördüm. Ona: "Ey Ebû Bişr! Bize geleceğine dair söz vermemiş miydin?" diye sorduğumda: "Evet! Ama ancak şimdi rahatlayıp fırsatını buldum!" dedi. Ona: "Oradaki durumunuz nasıl?" diye sorduğumda: "Allah'ın da bağışlamasıyla kurtulduk!" dedi. Ona: "Peki, ya Hasan?" diye sorduğumda: "Hasan İlliyyûn katında. Ne biz onu görebiliyoruz, ne de o bizi görebiliyor!" dedi. Ona: "Bize ne yapmamızı tavsiye edersin?" diye sorduğumda ise şöyle dedi: "Zikir meclislerinde bulunmaya, Allah'tan yana da hüsnü zan içinde olmaya çalışın! Bu ikisinin hayrı sana yetecektir!"

Takrîb 1394, Takrîb 1338, Takrîb 1570

Saîd b. İyâs el-Cureyrî

Allah dostlarından biri de mâbuda olan inancında mutmain, verdiği sözleri yerine getirmeye dikkat eden Saîd b. İyâs el-Cureyrî Ebû Mes'ûd'dur.

(٨٤٦٩)- [٦/٢٠٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَامِرٍ، عَنْ سَلامِ بْنِ أَبِي مُطِيعٍ، قَالَ: وَكَانَ مِنْ مَشَايِخِ أَهْلِ الْبَصْرَةِ، وَكَانَ قَدِمَ مِنَ الْحَجِّ، فَجَعَلَ أَتَيْنَا الْجُرَيْرِيَّ، يَقُولُ: " أَبْلانَا اللَّهُ فِي سَفَرِنَا كَذَا وَأَبْلانَا فِي سَفَرِنَا كَذَا، ثُمَّ قَالَ: كَانَ يُقَالُ إِنَّ تَعْدَادَ النِّعَمِ مِنَ الشُّكْرِ "

Sellâm b. Ebî Mutî' bildiriyor: Basra ahalisinin hocalarından olan ve henüz hacdan yeni gelen Cureyrî'nin yanına vardık. Cureyrî: "Bu yolculuğumuzda Allah bizleri şöyle şöyle sınadı, böyle böyle sınadı" demeye başladı. Ardından da: "Denilir ki, nimetleri saymak da şükürdendir" dedi.

(٨٤٧٠)- [٦/٢٠٠] حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ الزُّهْرِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيِّ، قَالَ: " كَانُوا يَجْعَلُونَ أَوَّلَ نَهَارِهِمْ لِقَضَاءِ حَوَائِجِهِمْ وَإِصْلاحِ مَعَايِشِهِمْ، وَآخِرَ النَّهَارِ لِعِبَادَةِ رَبِّهِمْ وَصَلاتِهِمْ "

Saîd el-Cureyrî der ki: "Öncekiler, günlerinin başını ihtiyaçlarını ve geçimlerini temin etmek için, sonunu ise Rablerine ibadete ve namaza ayırırlardı."

(٨٤٧١)- [٦/٢٠٠] حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثَنَا محمد، ثَنَا رَجَاءُ بْنُ الْجَارُودِ، ثَنَا عَفَّانُ، ثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، قَالَ: كُنَّا نَأْتِي سَعِيدًا الْجُرَيْرِيَّ أَيَّامَ الْعَشْرِ، فَيَقُولُ هُوَ: " هِيَ أَيَّامُ شُغْلٍ وَابْنُ آدَمَ إِلَى الْمَلالَةِ أَقْرَبُ "

Ebû Avâne bildiriyor: Zilhicce ayının ilk on günü içerisinde Saîd el-Cüreyrî'nin yanına gelirdik. O da bize: "Bugünler çokça amellerin yapılması gereken günlerdir; ancak insanoğlu bu yönde tez usanıyor!" derdi.

(٨٤٧٢)- [٦/٢٠٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ، قَالا: ثنا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي السَّلِيلِ، قَالَ: قَالَ لِي غُنَيْمُ بْنُ قَيْسٍ: " كُنَّا نَتَوَاعَظُ فِي أَوَّلِ الإِسْلامِ بِأَرْبَعٍ اعْمَلْ فِي

فَرَاغِكَ لِشُغْلِكَ، وَاعْمَلْ فِي صِحَّتِكَ لِسَقَمِكَ، وَاعْمَلْ فِي شَبَابِكَ لِكِبَرِكَ، وَاعْمَلْ فِي حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ "

Ğuneym b. Kays der ki: "İslam'ın ilk dönemlerinde şu dört şeyi, birbirimize öğütlerdik: Boş zamanında meşgul olacağın zamanın işini yap. Sıhhatinde hastalık zamanın için çalış. Gençliğinde, ihtiyarlığın için çalış. Hayatında da ölümün için iş yap."

(٨٤٧٣)- [٦/٢٠٠] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، قَالَ: " سَمِعَ مُطَرِّفٌ رَجُلا، يَقُولُ: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، قَالَ: فَلَعَلَّكَ لا تَفْعَلُ "

Cureyrî der ki: Mutarrif bir adamın: "Allah'tan bağışlanma diler ve tövbe ederim" dediğini işitti ve: "Belki de sen bunu yapmayacaksın" dedi.

(٨٤٧٤)- [٦/٢٠١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ يُوسُفَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَمِيلٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثنا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ، قَالَ: " لَمَّا سُيِّرَ عَامِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ قَيْسٍ، إِلَى الشَّامِ شَيَّعَهُ إِخْوَانُهُ، فَلَمَّا كَانَ يَظْهَرُ الْمِرْبَدُ، قَالَ: إِنِّي دَاعٍ فَأَمِّنُوا، قَالُوا: هَاتِ فَلَقَدْ كُنَّا نَسْتَبْطِئُ هَذَا مِنْكَ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ مَنْ وَشَى بِي وَكَذَبَ عَلَيَّ وَأَخْرَجَنِي مِنْ مِصْرِي وَفَرَّقَ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَانِي، اللَّهُمَّ أَكْثِرْ مَالَهُ وَوَلَدَهُ وَأَصِحَّ جِسْمَهُ وَأَطِلْ عُمْرَهُ "

Saîd el-Cureyrî bildiriyor: Âmir b. Abdillah b. Abdikays, Şam bölgesine sürüldüğü zaman kardeşleri onu yolcu etmeye çıktılar. Medine yakınlarındaki Mirbed bölgesine geldiği zaman yanındakilere: "Ben dua edeyim, sizler de duaya âmin deyin!" dedi. Onlar da: "Et bakalım! Biz de senden bunu bekliyorduk!" karşılığım verdiler. Âmir şöyle dua etti: "Allahım! Beni kötüleyen, benim adıma yalan söyleyen, yurdumdan çıkmaya, kardeşlerimden ayrılmaya sebep olanın mallarını ve çocuklarını çoğalt! Ona beden sağlığı ve uzun ömürler ver!"

(٨٤٧٥)- [٦/٢٠١] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ أُخْبِرْتُ عَنْ سَيَّارٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ حَقٍ، ثَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ، قَالَ: قُلْتُ لِلْحَسَنِ: يَا أَبَا سَعِيدٍ

الرَّجُلُ يُذْنِبُ، ثُمَّ يَتُوبُ، ثُمَّ يُذْنِبُ، ثُمَّ يَتُوبُ، ثُمَّ يُذْنِبُ، ثُمَّ يَتُوبُ حَتَّى مَتَى؟ قَالَ: " مَا أَعْلَمُ هَذَا إِلا أَخْلاقَ الْمُؤْمِنِينَ "

Saîd el-Cureyrî der ki: Hasan-ı Basrî'ye: "Ey Ebû Saîd! Kişi günah işleyip tövbe ediyor, sonra bir daha günah işleyip yine tövbe ediyor. Sonra bir daha günah işliyor ve yine tövbe ediyor. Peki, bu nereye kadar devam edebilir ki?" diye sorduğumda: "Ben bunun, müminin taşıması gereken ahlâkından olduğunu düşünüyorum" dedi.

(٨٤٧٦)- [٢٠١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ بَحْرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيِّ، قَالَ: " أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى عِيسَى عَلَيْهِ السَّلامُ: تَزْعُمُ أَنَّكَ لا تَسْأَلُنِي شَيْئًا، فَإِذَا قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ، فَقَدْ سَأَلْتَنِي كُلَّ شَيْءٍ "

Saîd el-Cureyrî der ki: Allah, Hz. İsa'ya: "Sen, benden bir şey istemediğini sanmaktasın. Oysa sen: «Maşallah» dediğin zaman benden her şey istemiş olursun" diye vahyetti.

(٨٤٧٧)- [٢٠١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا سَعِيدٌ، عَنْ بَعْضِ أَشْيَاخِهِ أَنَّ أَبَا الدَّرْدَاءِ أَبْصَرَ رَجُلا فِي جَنَازَةٍ، وَهُوَ يَقُولُ: جَنَازَةُ مَنْ هَذَا؟ فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: " هَذَا أَنْتَ، هَذَا أَنْتَ، يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى:﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ﴾ "

Saîd, hocalarını birinden bildiriyor: Ebû'd-Derdâ, bir cenaze görüp: "Bu kimin cenazesi?" diye soran bir adama rastlayınca ona şöyle karşılık verdi: "Bu senin cenazen! Zira Allah şöyle buyurur: **"Muhakkak sen de öleceksin, onlar da ölecekler."**[1]

(٨٤٧٨)- [٢٠١/٦] ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا سَعِيدٌ، أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ أَبَا الدَّرْدَاءِ حُبِسَ عَامًا عَنِ الْغَزْوِ، فَدَفَعَ إِلَى رَجُلٍ دَرَاهِمَ وَأَمَرَهُ، أَنْ يَقْسِمَهَا فِي النَّاسِ وَدَفَعَ إِلَيْهِ صُرَّةً، وَقَالَ لَهُ: " انْظُرْ رَجُلا يَسِيرُ حُجْزَةً مِنَ النَّاسِ وَفِي هَيْئَتِهِ بَذَاذَةٌ فَضَعِ الصُّرَّةَ فِي يَدِهِ، قَالَ: فَمَضَى الرَّجُلُ فَصَنَعَ مَا

---

1 Zümer Sur. 30

أَمَرَهُ وَنَظَرَ، فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ يَسِيرُ حُجْزَةً مِنَ النَّاسِ وَفِي هَيْئَتِهِ بَذَاذَةٌ فَوَضَعَ الصُّرَّةَ فِي يَدِهِ، فَقَالَ: فَمَا نَظَرَ إِلَيْهِ وَرَفَعَ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ، فَقَالَ: أَرَاكَ لا تَنْسَى حُذَيْرَكَ فَاجْعَلْ حُذَيْرًا لا يَنْسَاكَ، قَالَ: فَرَجَعَ إِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ فَأَخْبَرَهُ، فَقَالَ: وَلِيُّ النِّعْمَةِ رَبُّهَا "

İsmâîl b. İbrâhîm, Saîd'den bildiriyor: Kendisine ulaşan bir habere Ebu'd-Derdâ bir yıl boyunca savaştan mahrum edilmişti. O da bir adama dirhemler vererek insanlara taksim etmesini emretmişti. Ayrıca ona bir kese vererek: "İnsanlardan ayrı yürüyen kılığı perişan bir adam görürsen bu keseyi ona ver" demiş. Adam yola çıkıp emrettiği şekilde yaptıktan sonra dediği vasıfta birini aramaya başlamış. Bir de bakmış ki insanlardan ayrı yürüyen, kılığı perişan biri. Bunun üzerine keseyi ona vermiş. Adam keseyi verene bakmadan gözlerini semaya dikip: "Bakıyorum günahtan sakınan kimseyi unutmuyorsun. Günahtan kaçanı da seni unutmayanlardan eyle" demiş. Adam Ebu'd-Derdâ'nın yanına dönüp durumu haber verince, Ebu'd-Derdâ: "Nimetin velisi Rabbidir" demiş.

(٨٤٧٩)- [٦/٢٠٢] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُؤَذِّنُ، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلالٍ، ثَنَا سَعِيدٌ، حَدَّثَنِي مَنْ، سَمِعَ وَهْبَ بْنَ مُنَبِّهٍ، يَقُولُ: " كَانَ مَلِكٌ مِنْ مُلُوكِ الأَرْضِ أَرَادَ أَنْ يَرْكَبَ إِلَى الأَرْضِ فَدَعَا بِثِيَابٍ يَلْبَسُهَا فَجِيءَ بِثِيَابٍ فَلَمْ تُعْجِبْهُ، فَقَالَ: ائْتُونِي بِثِيَابِ كَذَا وَكَذَا، حَتَّى عَدَّ أَصْنَافًا مِنَ الثِّيَابِ كُلُّ ذَلِكَ لا يُعْجِبُهُ، حَتَّى جِيءَ بِثِيَابٍ وَافَقَتْهُ فَلَبِسَهَا، ثُمَّ قَالَ: جِيئُونِي بِدَابَّةِ كَذَا فَجِيءَ بِهَا فَلَمْ تُعْجِبْهُ، ثُمَّ قَالَ: جِيئُونِي بِدَابَّةِ كَذَا فَجِيءَ بِهَا فَلَمْ تُعْجِبْهُ، حَتَّى جِيءَ بِدَابَّةٍ وَافَقَتْهُ فَرَكِبَهَا، فَلَمَّا رَكِبَهَا جَاءَ إِبْلِيسُ فَنَفَخَ فِي مَنْخَرِهِ نَفْخَةً فَعَلاهُ كِبْرًا، قَالَ وَسَارَ وَسَارَتِ الْخُيولُ مَعَهُ، قَالَ فَهُوَ رَافِعٌ رَأْسَهُ لا يَنْظُرُ إِلَى النَّاسِ كِبْرًا وَعِظَمًا، فَجَاءَهُ رَجُلٌ ضَعِيفٌ رَثُّ الْهَيْئَةِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلامُ وَلَمْ يَنْظُرْ إِلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ إِنَّهُ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً فَلَمْ يَسْمَعْ كَلامَهُ، قَالَ فَجَاءَ حَتَّى أَخَذَ بِلِجَامِ دَابَّتِهِ، فَقَالَ أَرْسِلْ لِجَامَ دَابَّتِي، فَقَدْ تَعَاطَيْتَ مِنِّي أَمْرًا لَمْ يَتَعَاطَهُ مِنِّي أَحَدٌ، قَالَ: إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً، قَالَ: أَنْزِلُ فَتَلَقَّانِي، قَالَ: لا الآنَ، قَالَ: فَقَهَرَهُ عَلَى لِجَامِ دَابَّتِهِ فَلَمَّا رَأَى أَنَّهُ قَدْ قَهَرَهُ، قَالَ: حَاجَتُكَ؟، قَالَ: إِنَّهَا سِرٌّ أُرِيدُ أَنْ أُسِرَّهَا إِلَيْكَ، قَالَ فَأَدْنَى رَأْسَهُ إِلَيْهِ فَسَارَّهُ، قَالَ: أَنَا مَلَكُ الْمَوْتِ، قَالَ:

فَانْقَطَعَ وَتَغَيَّرَ لَوْنُهُ وَاضْطَرَبَ لِسَانُهُ، ثُمَّ قَالَ: دَعْنِي حَتَّى آتِيَ أَرْضِي هَذِهِ الَّتِي خَرَجْتُ إِلَيْهَا وَأَرْجِعُ مِنْ مَوْكِبِي، ثُمَّ تَمْضِي فِي أَمْرِكَ، قَالَ وَاللَّهِ لا تَرَى أَرْضَكَ أَبَدًا وَلا وَاللَّهِ لا تَرْجِعُ مِنْ مَوْكِبِكَ هَذَا أَبَدًا، قَالَ دَعْنِي حَتَّى أَرْجِعَ إِلَى أَهْلِي فَأَقْضِي حَاجَةً إِنْ كَانَتْ، قَالَ: لا وَاللَّهِ لا تَرَى أَهْلَكَ وَثِقَلَكَ أَبَدًا، قَالَ فَقَبَضَ رُوحَهُ مَكَانَهُ فَخَرَّ كَأَنَّهُ خَشَبَةٌ "

(٨٤٨٠)- [٢٠٢/٦] قَالَ الْجُرَيْرِيُّ وَبَلَغَنِي أَيْضًا أَنَّهُ لَقِيَ عَبْدًا مُؤْمِنًا فِي تِلْكَ الْحَالِ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَرَدَّ عَلَيْهِ السَّلامَ، فَقَالَ: إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً، قَالَ: هَلُمَّ فَاذْكُرْ حَاجَتَكَ، قَالَ: إِنَّهَا سِرٌّ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَكَ، قَالَ فَأَدْنَى إِلَيْهِ رَأْسَهُ لِيُسَارِّهِ بِحَاجَتِهِ فَسَارَّهُ، فَقَالَ: " أَنَا مَلَكُ الْمَوْتِ، مَرْحَبًا وَأَهْلا مَرْحَبًا بِمَنْ طَالَتْ غَيْبَتُهُ عَلَيَّ، فَوَاللَّهِ مَا كَانَ فِي الأَرْضِ غَائِبٌ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ أَلْقَاهُ مِنْكَ، قَالَ: فَقَالَ لَهُ مَلَكُ الْمَوْتِ: اقْضِ حَاجَتَكَ الَّتِي خَرَجْتَ لَهَا، قَالَ: مَا لِي حَاجَةٌ أَكْبَرُ عِنْدِي وَلا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ لِقَاءِ اللَّهِ، قَالَ: فَاخْتَرْ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ أَقْبِضُ رُوحَكَ، قَالَ: وَتَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ؟ قَالَ: نَعَمْ أُمِرْتُ بِذَلِكَ؟ قَالَ: نَعَمْ إِذًا فَقَامَ وَتَوَضَّأَ، ثُمَّ رَكَعَ وَسَجَدَ فَلَمَّا رَآهُ سَاجِدًا قَبَضَ رُوحَهُ

Vehb b. Münebbih der ki: Eskilerden bir kral, krallığının bir bölgesine gitmek istedi. Giymek için giysi istedi. Getirilen giysiyi ise beğenmedi. “Bana şu vasıflarda giysiler getirin!” diyerek giymek istediği giysilerin çeşidini söyledi. Ancak getirilen bütün giysileri beğenmedi. Sonunda hoşuna gidecek giysiler geldi, onları giydikten sonra da: “Bana şu özelliklerde bir binek getirin” dedi. Ona binek getirdiler; ama beğenmedi. “Bana şu şu özelliklerde bir binek getirin!” dedi. Dediği şekilde bir binek getirildi; ama yine beğenmedi. Sonunda hoşuna giden bir binek getirdiler ve bindi. O esnada şeytan gelip burnunun içine kibir üfleyince kralın bütün vücudunu gururla doldurdu. Sonra kral, askerleriyle birlikte halkın arasında büyüklenerek yürümeye başladı. Ancak gururundan dolayı etrafındaki insanlara dahi bakmaya tenezzül etmiyordu. O sırada zayıf, üstü başı perişan bir adam çıkageldi ve krala selam verdi. Ancak kral onun selamını almadığı gibi yüzüne bile bakmadı. Adam krala: “Senden bir isteğim var” deyip kendisini dinlemesi için atının dizginlerinden tuttu. Kral: “Atımın dizginlerini bırak! Zira daha önce kimsenin yapmaya cesaret edemediği bir şeyi yapıyorsun” deyince, adam yine: “Senden bir isteğim var” dedi. Kral:

"Bekle, konakladığım zaman yanıma gelir söylersin" deyince, adam: "Hayır, şimdi söylemem gerekiyor!" karşılığını verdi ve bineğin dizginlerinin bırakmadı. Kral, adamın dizginleri bırakmayacağını anlayınca adama: "İsteğin nedir söyle!" diye sordu. Adam: "Sana söyleyeceğim sırdır ve bunu sadece sana söylemek istiyorum" dedi ve başını ona doğru yaklaştırarak: "Ben ölüm meleğiyim" diye ekledi. Bunun üzerine kralın soluğu kesildi, rengi attı, dili dolaştı ve: "Bana izin ver de geldiğim ülkeme geri döneyim; sonra beni ölüler kervanına katarsın" dedi. Ancak ölüm meleği: "Hayır! Vallahi ne ülkeni bir daha görebileceksin, ne de buradan geri dönebileceksin" karşılığını verdi. Kral: "İzin ver de aileme döneyim, bir ihtiyaçları varsa gidereyim" dedi. Ancak ölüm meleği: "Hayır! Allah'a yemin olsun ki bundan böyle ne aileni, ne de mal-mülkünü asla göremeyeceksin" karşılığını verdi ve oracıkta kralın canını aldı. Kralın cesedi bir kütük gibi cansız yere düştü.

Ravi Cüreyrî der ki: Yine bana aktarılana göre ölüm meleği aynı yerde mümin bir kulla karşılaştı. Ona selam verince mümin kul selamını aldı. Ölüm meleği ona: "Senden bir isteğim var" deyince, mümin: "Gel ve ihtiyacın nedir söyle" karşılığını verdi. Ölüm meleği: "Bu benimle senin aranda bir sırdır" deyince mümin, bu sırrı duymak için başını meleğe doğru yaklaştırdı. Ölüm meleği: "Ben ölüm meleğiyim" deyince mümin: "Hoş geldin sefalar getirdin. Gelişi geciken kişi hoş gelmiş! Allah'a yemin olsun ki, yeryüzünde en çok kavuşmayı dilediğim kişi sensin" karşılığını verdi. Ölüm meleği: "Önce halletmek için çıktığın işini bitir" deyince, mümin: "Benim şu an Allah'a kavuşmaktan daha önemli bir ihtiyacım ve isteğim yoktur" karşılığını verdi. Ölüm meleği: "Ruhunu sen hangi durumdayken almamı istersin?" deyince, mümin: "Bunu yapabilir misin ki?" diye sordu. Ölüm meleği: "Evet, bunu sağlamak için emir aldım" karşılığını verince, mümin: "O halde müsaade et" deyip kalktı. Abdest alıp rükûya vardı, secde etti. Ölüm meleği müminin secde ettiğini görünce o haldeyken ruhunu teslim aldı.

(٨٤٨١)- [٦/٢٠٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ بَحْرٍ الأَسَدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ أَبِي الْحَوَارِيِّ، يَقُولُ: عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، قَالَ: بَيْنَا دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلامُ عَلَى بَابِ مَجْلِسِهِ جَالِسٌ وَمَعَهُ جَلِيسٌ لَهُ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ مَرَّ بِهِ رَجُلٌ فَاسْتَطَالَ عَلَيْهِ فَغَضِبَ جَلِيسُهُ الإِسْرَائِيلِيُّ، فَقَالَ لَهُ دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلامُ: " لا تَغْضَبْ فَإِنِّي قَدْ عَلِمْتُ أَنِّي قَدْ أَحْدَثْتُ بَيْنِي وَبَيْنَ رَبِّي حَدَثًا، فَسَلَّطَ عَلَيَّ هَذَا فَدَعْنِي حَتَّى أَدْخُلَ وَأَتَنَصَّلُ إِلَى رَبِّي مِنَ الْحَدَثِ الَّذِي كَانَ مِنِّي، حَتَّى يَعُودَ هَذَا فَيُقَبِّلَ أَسْفَلَ قَدَمَيَّ "، قَالَ: فَدَخَلَ وَتَوَضَّأَ وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ، وَاعْتَذَرَ إِلَى رَبِّهِ ﷻ مِنَ الْحَدَثِ الَّذِي مِنْهُ، ثُمَّ عَادَ إِلَى مَجْلِسِهِ وَعَادَ الرَّجُلُ نَادِمًا فَانْكَبَّ يُقَبِّلُ رِجْلَ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ، وَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ اغْفِرْ لِي، فَقَالَ دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلامُ: " اذْهَبْ فَقَدْ عَلِمْتُ مِنْ أَيْنَ أُتِيتُ "

Cureyrî der ki: Hz. Dâvud meclisinin kapısı yanında İsrâil oğullarından bir kişiyle oturmuşken bir adam yanına uğradı ve kendisine kötü sözler söyledi. Bunun üzerine İsrâil oğullarından olan adam öfkelenince, Dâvud: “Öfkelenme, ben Rabbimle aramda bir şey ihdas ettim ve Rabbim bana bu adamı musallat etti. Bırak ta içeri girip Rabbime ihdas etmiş olduğum şeyden kendisine yöneleyim. Öyle ki bu dönüp ayaklarımın altını öpsün” dedi. Sonra içeri girip abdest aldı ve iki rekat namaz kılarak ihdas etmiş olduğu şeyden dolayı Rabbinden özür diledi. Dâvud geri çıkınca, adam da pişman olarak geri döndü ve: “Ey Allah’ın Peygamberi! Beni bağışla” diyerek Dâvud’un ayaklarını öpmeye başladı. Dâvud: “Haydi git, ben senin nereden gönderildiğini biliyorum” dedi.

(٨٤٨٢)- [٦/٢٠٣] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ بْنُ أَبَانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَارِثِ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا الْجُرَيْرِيُّ، قَالَ: بَلَغَنَا، أَنَّ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ سَأَلَ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ: " أَيُّ اللَّيْلِ أَفْضَلُ؟ "، فَقَالَ: مَا أَدْرِي إِلا أَنَّ الْعَرْشَ يَهْتَزُّ مِنَ السحرِ.

Cureyrî der ki: Bize ulaşana göre Hz. Dâvud, Cibrîl’e: “Hangi gece en faziletli gecedir?” diye sorunca, Cibrîl: “Seher vaktinde Arş’ın sallandığından başka bir şey bilmiyorum” karşılığını verdi.

Cureyrî, Tâbiûndan rivâyetlerde bulunmuştur. Ayrıca Sahabeden olan Ebû't-Tufayl'a yetişmiştir.

Takrîb 3089, Takrîb 3035, Takrîb 1987, Takrîb 4211, Takrîb 4376, Takrîb 4383-a, Takrîb 4383-b, Takrîb 4383-c, Takrîb 4383, Takrîb 3451, Takrîb 2457, Takrîb 3780

Fadl b. İsa er-Rakkâşî

Allah dostlarından biri de samimi olarak öğüt veren, çirkin şeylerden arınmış olan, kazanmaya bakan ve bağış almayı sevmeyen Fadl b. İsa er-Rakkâşî'dir.

(٨٤٩٥)- [٢٠٦/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ أَبِي الْحَارِثِ الْهَمْدَانِيُّ، ثَنَا مَحْبُوبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ النُّمَيْرِيُّ النَّحْوِيُّ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْمُغِيرَةِ الْقُرَشِيُّ، قَالَ: كَتَبَ إِلَيَّ الْفَضْلُ بْنُ عِيسَى: " أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ الدَّارَ الَّتِي أَصْبَحْنَا فِيهَا دَارٌ بِالْبَلاءِ مَحْفُوفَةٌ وَبِالْفَنَاءِ مَوْصُوفَةٌ، كُلُّ مَا فِيهَا إِلَى زَوَالٍ وَنَفَادٍ بَيْنَا أَهْلُهَا مِنْهَا فِي رَخَاءٍ وَسُرُورٍ إِذْ صَيَّرَتْهُمْ فِي وَعْثَاءٍ وَوُعُورٍ، أَحْوَالُهَا مُخْتَلِفَةٌ وَطَبَقَاتُهَا مُنْصَرِفَةٌ، يُضْرَبُونَ بِبَلائِهَا، وَيُمْتَحَنُونَ بِرَخَائِهَا، الْعَيْشُ فِيهَا مَذْمُومٌ، وَالسُّرُورُ فِيهَا لا يَدُومُ، وَكَيْفَ يَدُومُ عَيْشٌ تُغَيِّرُهُ الآفَاتُ، وَتَنُوبُهُ الْفَجِيعَاتُ، وَتُفْجِعُ فِيهَا الرَّزَايَا، وَتَسُوقُ أَهْلَهَا الْمَنَايَا، إِنَّمَا هُمْ بِهَا أَعْرَاضٌ مُسْتَهْدَفَةٌ، وَالْحُتُوفُ لَهُمْ مُسْتَشْرِفَةٌ تَرْمِيهِمْ بِسِهَامِهَا وَتَغْشَاهُمْ بِحِمَامِهَا، وَلا بُدَّ مِنَ الْوُرُودِ بِمَشَارِعِهِ وَالْمُعَايَنَةِ لِفَظَائِعِهِ، أَمْرٌ سَبَقَ مِنَ اللَّهِ فِي قَضَائِهِ وَعَزَمَ عَلَيْهِ فِي إِمْضَائِهِ، فَلَيْسَ مِنْهُ مَذْهَبٌ وَلا عَنْهُ مَهْرَبٌ، أَلا فَأَخْبِثْ بِدَارٍ يَقْلِصُ ظِلُّهَا وَيَفْنَى أَهْلُهَا، إِنَّمَا هُمْ بِهَا سَفْرٌ نَازِلُونَ وَأَهْلُ ظَعْنٍ شَاخِصُونَ، كَأَنْ قَدِ انْقَلَبَتِ الْحَالُ وَتَنَادَوْا بِالارْتِحَالِ فَأَصْبَحَتْ مِنْهُمْ قِفَارًا، قَدِ انْهَارَتْ دَعَائِمُهَا وَتَنَكَّرَتْ مَعَالِمُهَا وَاسْتَبْدَلُوا بِهَا الْقُبُورَ الْمُوحِشَةَ الَّتِي اسْتُبْطِنَتْ بِالْخَرَابِ وَأُسِّسَتْ بِالتُّرَابِ، فَمَحَلُّهَا مُقْتَرِبٌ وَسَاكِنُهَا مُغْتَرِبٌ بَيْنَ أَهْلٍ مُوحِشِينَ وَذَوِي مَحِلَّةٍ مُتَشَاسِعِينَ، لا يَسْتَأْنِسُونَ بِالْعُمْرَانِ، وَلا يَتَوَاصَلُونَ تَوَاصُلَ الإِخْوَانِ، وَلا يَتَزَاوَرُونَ تَزَاوُرَ الْجِيرَانِ، قَدِ اقْتَرَبُوا فِي الْمَنَازِلِ وَتَشَاغَلُوا عَنِ التواصلِ، فَلَمْ أَرَ مَثَلَهُمْ جِيرَانُ مَحِلَّةٍ لا يَتَزَاوَرُونَ عَلَى مَا بَيْنَهُمْ مِنَ الْجِوَارِ وَتَقَارُبِ الدِّيَارِ،

وَأَنِّي ذَلِكَ مِنْهُمْ وَقَدْ طَحَنَهُمْ بِكَلْكَلِهِ الْبِلَى، وَأَكَلَتْهُمُ الْجَنَادِلُ وَالثَّرَى، وَصَارُوا بَعْدَ الْحَيَاةِ رُفَاتًا، قَدْ فُجِعَ بِهِمُ الأَحْبَابُ وَارْتُهِنُوا فَلَيْسَ لَهُمْ إِيَابٌ، وَكَانَ قَدْ صِرْنَا إِلَى مَا صَارُوا فَنُرْتَهَنُ فِي ذَلِكَ الْمَضْجَعِ، وَيَضُمُّنَا ذَلِكَ الْمُسْتَوْدَعُ، يُؤْخَذُ بِالْقَهْرِ وَالاعْتِسَارِ وَلَيْسَ يَنْفَعُ مِنْ شَفَقٍ الْحَذَارُ، وَالسَّلامُ، قَالَ: قُلْتُ لَهُ: فَأَيُّ شَيْءٍ كَتَبْتَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: لَمْ أَقْدِرْ لَهُ عَلَى الْجَوَّابِ "

Ubeydullah b. Ebi'l-Muğîre el-Kureşî bildiriyor: Fadl b. İsa bana şöyle bir mektup yazdı: "İçinde bulunduğumuz dünya, musibetlerle çevrelenmiş, fanilik ile nitelenmiş bir dünyadır. İçindeki her şey de bir yok oluşa doğru gitmektedir. İnsanlar rahatlık ve huzur içindeyken zorluklar ve sıkıntılarla dünya onları birer enkaz haline getirir. Dünyanın değişik halleri ve dönüşümlü aşamaları vardır. İnsanlar onun musibetleriyle karşılaşır, rahatlığıyla da sınanırlar. İçinde yaşamak yerilmiştir ve verdiği huzur da daimi değildir. Felaketlerle sürekli değişen, biten her acının ardından yenisi gelen, felaket ve musibetlerle insanları helake doğru sürükleyen bir yaşam nasıl sürekli ve daimi olabilir ki? İnsanlar dünyada nişandaki hedefler gibidirler. Ecel onları karşılayıp oklarını atar ve ölüme sürükler. Bu hedefe herkes gelecek ve bu acılarla karşılaşacaktır. Bu, Allah tarafından kararı alınmış ve takdir edilmiş bir durum olup, bundan başka bir yere gidiş veya bundan kaçış yoktur. Gölgesi giderek daralan ve ahalisi yok olan bir dünyayı değersiz gör. İnsanlar bu dünyada konaklamış birer yolcu gibidirler ve sonunda kalkıp ayrılacaklardır. Konaklama süreleri dolmuş ve yola düşmek için çağrı yapılmıştır. Konakladıkları yer, onlardan sonra duvarları yıkılmış, şekli şemalı tanınmaz hale gelmiş harabeye döner.

Oradan da harabeler içinde topraktan yapılmış ürkütücü mezarlara girerler. Oraya gidiş de pek yakındır. Öylesi bir yerin sakini, ürküten ve hayli geniş olan bir mekânın yabancısı gibidir. Oradaki yapılar içinde herkes yalnızdır. Kardeşler gibi birbirleriyle iletişim kurmaz, komşular gibi birbirlerini ziyaret edemezler. Mekân olarak yan yana bulunmalarına rağmen birbirleriyle görüşmeye fırsatları olmaz. Aynı mekân ve civarda olmalarına rağmen onlar gibi birbirlerini ziyaret edemeyen başka bir mahalle

sakini de görmüş değilim. Ama bunu nasıl yapabilsinler ki? Çürümüşlüğün ağırlığı altında un ufak olmuşlar, toprak ve nem tarafından yenip bitirilmişlerdir. Diriyken cesede dönüşmüşler, sevenlerini üzmüşler; ama dönüşü de olmayan bir yerde bağlanıp kalmışlardır. Biz de onların gittikleri yerlere gidecek, yattıkları yerde yatacak ve o kuytu yerler, bizleri de saracaktır. Zorla da olsa, isteyerek te olsa oraya götürüleceğiz. Önlem almanın ve endişelenmenin de bir yararı olmayacaktır. Bâki selam."

Ravi der ki: Ubeydullah'a: "Peki, cevap olarak sen ona ne yazdın?" diye sorduğumda: "Buna cevap olarak bir şey yazmaya gücüm yetmedi" karşılığını verdi.

(٨٤٩٦)- [٢٠٧/٦] حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الضَّبِّيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجَوْهَرِيُّ، ثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى الْمُقْرِئُ، ثَنَا الأَصْمَعِيُّ، وَالْعُتْبِيُّ، قَالا: ثنا عُتْبَةُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: مَرَّ فَضْلٌ الرَّقَاشِيُّ وَأَنَا مَعَهُ، بِمَقْبَرَةٍ، فَقَالَ: يَا أَيُّهَا الدِّيَارُ الْمُوحِشَةُ، " الَّتِي نَطَقَ بِالْخَرَابِ فَنَاؤُهَا، وَشُيِّدَ فِي التُّرَابِ بِنَاؤُهَا فَمَحَلُّهَا مُقْتَرِبٌ وَسَاكِنُهَا مُغْتَرِبٌ فِي مَحِلَّةِ الْمُتَشَاغِلِينَ لا يَتَوَاصَلُونَ تُوَاصَلَ الإِخْوَانِ وَلا يَتَزَاوَرُونَ تَزَاوُرَ الْجِيرَانِ "

Utbe b. Hârûn anlatıyor: Ben de yanındayken, Fadl er-Rakkâşî bir mezarlığa uğradı ve: "Ey ıssız olan yer! Her yerinin harab olduğunu gösteren, yapılarının toprakla yükseldiği yer! Sakinlerini, ölüme pek yakın olan kişiler getirmiştir. Sakinlerin de, herkesin kendi derdiyle meşgul olduğu, hayattaki kardeşlerin birbirlerini ziyareti gibi ziyaretleşemeyen, hayattaki komşuların birbirine gitmesi gibi komşularına gidip gelemeyen bir mahalleye taşınmış kişilerden biridir artık."

(٨٤٩٧)- [٢٠٧/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: قَالَ فَضْلٌ الرَّقَاشِيُّ: " مَا تَلَذَّذَ الْمُتَلَذِّذُونَ وَلا اسْتَطَارَتْ قُلُوبُهُمْ بِشَيْءٍ كَحُسْنِ الصَّوْتِ بِالْقُرْآنِ، وَكُلُّ قَلْبٍ لا يَجِبُ عَلَى حُسْنِ الصَّوْتِ بِالْقُرْآنِ فَهُوَ قَلْبٌ مَيِّتٌ "، قَالَ الْفَضْلُ: " وَأَيُّ عَيْنٍ لا تَهْمِلُ عَلَى حُسْنِ لِصَوْتٍ إِلا عَيْنُ غَافِلٍ أَوْ لاهٍ "

Fadl er-Rakkâşî der ki: "Zevk sahipleri güzel bir sesle okunan Kur'ân'dan aldıkları lezzeti hiçbir şeyden alamamış, böylesi bir ses dışında hiç bir sesle de kalpleri titrememiştir. Güzel sesle okunan Kur'ân'dan etkilenmeyen kalp de ölü bir kalptir."

Fadl der ki: "Gafilin ve akılsızın gözü müstesna hangi göz güzel bir ses karşısında yaş dökmez."

(٨٤٩٨)- [٢٠٧/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُؤَذِّنُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَكِيمٍ، حَدَّثَنِي الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ، قَالَ: قَالَ الْفَضْلُ بْنُ عِيسَى: " إِذَا احْتُضِرَ ابْنُ آدَمَ قِيلَ لِلْمَلَكِ الَّذِي كَانَ يَكْتُبُ لَهُ كُفَّ، قَالَ: لا وَمَا أَدْرِي لَعَلَّهُ يَقُولُ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ فَأَكْتُبُهَا لَهُ "

Fadl b. İsa der ki: Âdemoğlunun ölüm anı gelince amellerini yazan meleğe: "Yeter (artık yazma)" denilir. Melek: "Hayır, nereden bileyim ki belki (ölmeden önce): «Lâ ilâhe illallah» der de onu, onun için yazarım" cevabını verir.

(٨٤٩٩)- [٢٠٨/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُؤَذِّنُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ الْفَضْلُ الرَّقَاشِيُّ: " إِذَا كَمَدَ الْحُزْنُ فَتَرَ، وَإِذَا فَتَرَ انْقَطَعَ "

Fadl er-Rakkâşî der ki: "Hüzün derinleştiği zaman durulur. Durulduğu zaman da kesilir."

Fadl er-Rakkâşî bir çok kişiden rivâyetlerde bulunmuştur. Rivâyetlerinin çoğu Muhammed b. el-Münkedir'dendir. Ancak ondan olan bu rivâyetlerin mutâbaâtı yoktur. Bu rivâyetlerden bazıları aşağıda zikredilmiştir.

Takrîb 4175, Takrîb 4176, Takrîb 4404, Takrîb 4336, Takrîb 4230-c, Takrîb 4294, Takrîb 3054

Kehmes ed-Da'â

(٨٥٠٧)- [٢١١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا عُمَارَةُ بْنُ زَاذَانَ، قَالَ: قَالَ كَهْمَسٌ: " يَا أَبَا سَلَمَةَ، أَذْنَبْتُ ذَنْبًا فَأَنَا أَبْكِي، عَلَيْهِ مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً "، قُلْتُ: وَمَا هُوَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " زَارَنِي أَخٌ لِي فَاشْتَرَيْتُ لَهُ سَمَكًا بِدَانِقٍ، فَلَمَّا أَكَلَ قُمْتُ إِلَى حَائِطِ جَارٍ لِي، فَأَخَذْتُ مِنْهُ قِطْعَةَ طِينٍ فَمَسَحَ بِهَا يَدَهُ، فَأَنَا أَبْكِي عَلَيْهِ مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً "

Umâra b. Zâdân der ki: Kehmes b. Hasan ed-Da'â (bana) şöyle dedi: "Ey Ebû Seleme! Bir günah işledim ve bu günaha kırk yıldır ağlıyorum." (Umâra): "Ey Ebû Abdillah! Bu günah nedir?" diye sorunca şöyle karşılık verdi: "Bir kardeşim beni ziyaret etti ve bir danik'e (kuruşa) ona balık satın aldım. Balığı yiyince komşumun bahçesinden aldığım toprakla elini sildi. Ben bunun sebebiyle kırk yıldır ağlıyorum."

(٨٥٠٨)- [٢١١/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، ثنا غَسَّانُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحَنَفِيُّ، قَالَ: سَقَطَ مِنْ كَهْمَسٍ دِينَارٌ فِي الطَّرِيقِ فَرَجَعَ فِي طَلَبِهِ، قَالَ: فَوَجَدَهُ فَلَمَّا صَارَ فِي يَدِهِ، قَالَ: " أَحْمَدُ ! مَا أَدْرِي أَهُوَ دِينَارِي أَوْ غَيْرُهُ "

Ebû Abdurrahman el-Hanefî der ki: Yolda giderken Kehmes'ten bir dinar düştü. Kehmes onu aramak için geri döndü ve onu bulup eline alınca: "Benim dinarım bu mu, yoksa başkası mı bilmiyorum" dedi.

(٨٥٠٩)- [٢١١/٦] ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ نَصْرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي الْهَيْثَمُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنْ شَيْخٍ، مِنْ أَصْحَابِهِ، قَالَ: كَانَ كَهْمَسٌ يُصَلِّي أَلْفَ رَكْعَةٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ، فَإِذَا مَلَّ، قَالَ لِنَفْسِهِ: " قُومِي يَا مَأْوَى كُلِّ سُوءٍ فَوَاللَّهِ مَا رَضِيتُكِ لِلَّهِ سَاعَةً قَطُّ "

Heysem b. Muâviye, yaşlı bir arkadaşından bildiriyor: Kehmes, günde bin rekât namaz kılardı. Usandığı zaman ise kendi nefsine: "Kalk ey her

kötülüğün barınağı olan nefis! Vallahi, Allah için olmadıktan sonra tek bir anlığına bile bende kalmana razı değilim!"

(٨٥١٠)- [٢١١/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، ثَنَا غَسَّانُ بْنُ الْفَضْلِ الْعَلائِيُّ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحَنَفِيُّ، قَالَ: رَأَى كَهْمَسُ بْنُ الْحَسَنِ عَقْرَبًا فِي الْبَيْتِ، فَأَرَادَ أَنْ يَقْتُلَهَا أَوْ يَأْخُذَهَا فَسَبَقَتْهُ إِلَى جُحْرِهَا، فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْجُحْرِ يَأْخُذُهَا وَجَعَلَتْ تَضْرِبُهُ، فَقِيلَ: مَا أَرَدْتَ إِلَى هَذَا؟ لِمَ أَدْخَلْتَ يَدَكَ فِي جُحْرِهَا تُخْرِجُهَا؟ قَالَ: " إِنِّي أَحْمَدُ خِفْتُ أَنْ تَخْرُجَ مِنَ الْجُحْرِ، فَتَجِيءَ إِلَى أُمِّي فَتَلْدَغُهَا، وَكَانَ يَمِينُهُ الَّذِي يَحْلِفُ بِهِ، إِنِّي أَحْمَدُ وَأَحْمَدُ "

Abdurrahman el-Hanefî bildiriyor: Kehmes b. el-Hasan evde bir akrep görünce onu öldürmek veya yakalamak istedi. Ancak akrep hızla hemen yuvasına girdi. Kehmes onu yakalamak için elini yuvaya sokunca akrep de ona vurmaya çalıştı. Ona: "Neden öyle yapıyorsun? Neden akrebi çıkarmak için elini yuvasına sokuyorsun?" diye sorduklarında: "Ben (Allah'a) hamd ederim. Akrep bana bir şey yapamaz; ama yuvasından çıkıp da annemi sokmasından korktum" karşılığını verdi. Kehmes yemin edeceği zaman: "Ben (Allah'a) hamd ederim ve yine hamd ederim" derdi.

(٨٥١١)- [٢١١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ الْغَلابِيُّ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، قَالَ: مَرَّ بِكَهْمَسٍ فَارِسٌ زَمَنَ الْفِتْنَةِ وَكَهْمَسٌ آخِذٌ بِعَزْلَيْ رَاوِيَةٍ، فَقَالَ: اسْقِنِي، فَقَالَ: " أَحْمَدُ رَبِّي، لَئِنْ كُنْتَ مِنْ هَؤُلاءِ مَا أَسْقَيْتُكَ "

Saîd b. Âmir der ki: Siyasi kargaşa zamanında bir atlı Kehmes'e rastladı. Kehmes'te (dökülmesin diye) su tulumunu ağzından tutmuştu. Atlı: "Bana su ver" deyince, Kehmes: "Rabbime hamd olsun. Eğer sen onlardan olsaydın sana su vermezdim" karşılığını verdi.

(٨٥١٢)- [٢١٢/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، قَالَ: كَانَ كَهْمَسٌ رَجُلا صَالِحًا مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ، وَكَانَ يَعْمَلُ فِي الْجِصَاصَاتِ، وَكَانَ يُؤَذِّنُ، وَكَانَ يَقُومُ عَلَى أُمِّهِ حَتَّى مَاتَتْ، ثُمَّ خَرَجَ

فَأَقَامَ بِمَكَّةَ حَتَّى مَاتَ، وَكَانَ أَتَى السُّوقَ فَاشْتَرَى لأُمِّهِ سُكَّرًا بِدَانِقٍ فَوَضَعَ صَاحِبُ السُّكَّرِ وَزْنَ نِصْفِ دِرْهَمٍ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ جِيرَانِ صَاحِبِ السُّكَّرِ لَهُ: أَمَا تَتَّقِي اللَّهَ تَضَعُ وَزْنَ نِصْفِ دِرْهَمٍ فَقَالَ كَهْمَسٌ: " أَحْمَدُ يَعْنِي رَبَّهُ وَكَانَتْ يَمِينَهُ مَا رَأَيْتُ دَانِقًا أَكْبَرَ مِنْهُ "

Saîd b. Âmir der ki: Kehmes, Hanîfe oğullarından olan salih bir kişiydi. Kireç işinde çalışır ve ezan okurdu. Annesi ölene kadar onun bakımıyla ilgilendi. Annesinin ölümünden sonra Mekke'ye gidip oraya yerleşti ve ölene kadar orada kaldı. Bir defasında çarşıya gidip bir *dânik* karşılığında annesine hurma suyu almak istedi. Hurma suyu satan adam ona yarım dirhemlik tartınca komşu esnaftan biri: "Allah'tan korkmuyor musun? Ona yarım dirhemlik hurma suyu tartıyorsun" dedi. Kehmes: "Rabbime hamdolsun ki bu *dânik*ten daha büyüğünü görmedim" diye araya girdi. Kehmes de "Rabbine hamdolsun ki" şeklinde yemin ederdi.

(٨٥١٣)- [٢١٢/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ نُوحٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ قَرِيبٍ، قَالَ: كَانَ كَهْمَسٌ " يَعْمَلُ فِي الْجِصِّ كُلَّ يَوْمٍ بِدَانِقَيْنِ، فَإِذَا أَمْسَى اشْتَرَى بِهِ فَاكِهَةً فَأَتَى بِهَا إِلَى أُمِّهِ "

Abdulmelik b. Karîb bildiriyor: Kehmes b. el-Hasan kireç işinde çalışır ve günde iki *dânik* alırdı. Akşam olunca da bunlarla meyve alır annesine götürürdü.

(٨٥١٤)- [٢١٢/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ، حَدَّثَنِي شَيْخٌ مِنْ بَنِي نُمَيْرٍ، قَالَ: كَانَ كَهْمَسٌ أَبَرَّ شَيْءٍ بِأُمِّهِ، قَالَ: فَكَانَ فِي جِيرَانِهِمْ عُرْسٌ فِيهِ مُخَنَّثُونَ، قَالَ: فَجَعَلُوا يَرْفَعُونَ أَصْوَاتَهُمْ يُغَنُّونَ فَكَانَ هَكَذَا يَتَكَلَّمُ أَحْمَدُ مَا تُحْسِنُونَ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِمْ سُلَيْمَانُ بْنُ عَلِيٍّ الْهَاشِمِيُّ بِصُرَّةٍ وَكَانَ يَكْسَحُ الْبَيْتَ وَيَخْدُمُ أُمَّهُ، فَأَرْسَلَ بِالصُّرَّةِ إِلَيْهِ أَحْسِبُهُ، قَالَ: " اشْتَرِ بِهَا خَادِمًا لأُمِّكَ لأَنَّهُ كَانَ مَشْغُولا بِخِدْمَتِهَا فَأَرَادَهُ عَلَى أَنْ يَأْخُذَهَا فَأَبَى، فَأَلْقَاهَا فِي الْبَيْتِ فَأَخَذَهَا وَخَرَجَ يَتْبَعُهُ، حَتَّى دَفَعَهَا إِلَيْهِ "

Ubeydullah b. Muhammed el-Kuraşî bildiriyor: Numeyr oğullarından bir ihtiyar bana şöyle anlattı: Kehmes b. el-Hasan annesine çok iyi davranırdı. Bir defasında komşularının bir düğünü oldu. Düğünde de bazı

kadınsı erkekler vardı. Yüksek sesle şarkı söylemeye başladıklarında Kehmes: "Şükür ki bunu da iyi yapamıyorsunuz!" diye söyleniyordu. Kehmes ev işlerini gördüğü ve annesinin hizmetinde bulunduğu için Süleymân b. Ali el-Hâşimî ona bir kese içinde para gönderdi ve (sanırım) şöyle dedi: "Bununla annene bir hizmetçi al!" Zira Kehmes annesinin hizmetini gördüğü için Süleymân bu parayı almasını istemişti. Ancak Kehmes almayı kabul etmedi. Süleymân da parayı eve bırakıp çıktı. Kehmes de parayı alıp Süleymân'ın peşinden gitti ve geri ona verdi.

(٨٥١٥)- [٢١٢/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا محمد، ثَنَا إِسْحَاقُ، ثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، ثَنَا غَسَّانُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، حَدَّثَنِي رَجُلٌ، مِنْ قُرَيْشٍ، قَالَ: كَانَ عَمْرُو بْنُ عُبَيْدٍ يَأْتِي كَهْمَسًا يُسَلِّمُ عَلَيْهِ وَيَجْلِسُ عِنْدَهُ هُوَ وَأَصْحَابُهُ، فَقَالَتْ لَهُ أُمُّهُ: إِنِّي أَرَى هَذَا وَأَصْحَابَهُ وَأَكْرَهُهُمْ وَمَا يُعْجِبُونِي فَلا تُجَالِسْهُمْ، قَالَ: " فَجَاءَ إِلَيْهِ عَمْرٌو وَأَصْحَابُهُ فَأَشْرَفَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ " إِنَّ أُمِّي قَدْ كَرِهَتْكَ وَأَصْحَابَكَ فَلا تَأْتُونِي "

Ğassân b. el-Mufaddal der ki: Kureyşli bir adam bana şöyle bildirdi: Amr b. Ubeyd arkadaşlarıyla birlikte, Kehmes b. el-Hasan'ın yanına gelir onunla otururdu. Bir defasında annesi ona: "Bu adam ile arkadaşlarını görüyorum da onları hiç sevmedim ve durumlarını beğenmiyorum. Onlarla bir daha oturma!" dedi. Sonrasında Amr ile arkadaşları yine oturmak için yanına geldiklerinde karşılarına çıktı ve: "Annem senden ve arkadaşlarından hoşlanmadı. Bir daha yanıma gelmeyin" dedi.

(٨٥١٦)- [٢١٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا مُوسَى بْنُ هِلالٍ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، قَالَ: " دَخَلْنَا عَلَى كَهْمَسٍ وَهُوَ بِمَكَّةَ وَهُوَ فِي دَارٍ لِسُلَيْمَانَ بْنِ عَلِيٍّ عَلَى الْمَسْعَى، قَدِ اشْتَرَاهَا بِأَرْبَعِينَ أَلْفَ دِينَارٍ، قَالَ هِشَامٌ: وَقَدْ أَنْفَقَ عَلَيْهَا مِثْلَهَا، قَالَ: فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ بَعْدَ الْعَصْرِ فَرَفَعَ إِنْسَانٌ رَأْسَهُ مِنْ أَصْحَابِنَا، فَنَظَرَ إِلَى سَقْفِ الْبَيْتِ، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ الْمَلِكِ يَسُرُّكَ أَنَّ هَذِهِ الدَّارَ لَكَ تَأْكُلُ غَلَّتَهَا، فَقَالَ كَهْمَسٌ: لا وَاللَّهِ مَا يَسُرُّنِي لَوْ أَنَّهَا لِي بِأَرْبَعَةِ دَرَاهِمَ، قَالَ هِشَامٌ: فَلا أَرَى رَجُلا يَحْلِفُ عَلَى يَمِينٍ بَعْدَ الْعَصْرِ وَهُوَ كَاذِبٌ "

Hişâm b. Hassân der ki: Kehmes Mekke'de iken yanına gittik. O, Süleymân b. Ali'nin evinde oturmaktaydı. Süleymân bu evi kırk bin dinâra almış ve ona kırk bin dinar masraf etmişti. İkindi vaktinden sonra yanına girmiştik. Arkadaşlarımızdan biri başını kaldırıp evin tavanına baktı ve: "Ey Ebû Abdilmelik! Bu evin senin olması ve onun gelirini yemen senin sevindirir mi?" dedi. Bunun üzerine Kehmes: "Hayır vallahi, bu dört dirheme olsa dahi beni sevindirmez" dedi. Hişâm ekledi: "(Ben bu kişiyi) ikindi vaktinden sonra yalan yere yemin eden bir adam (olarak) görmüyorum."

(٨٥١٧)- [٢١٣/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، ثَنَا أَحْمَدُ الدَّوْرَقِيُّ، ثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ حَفْصِ بْنِ حُمَيْدٍ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ: كُنَّا مَعَ كَهْمَسٍ " فَدَنَا مِنَ الْمَاءِ لِيَشْرَبَ فَذَاقَهُ فَوَجَدَهُ بَارِدًا فَأَمْسَكَ، فَقَالَ " هَاكَ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ تُحَاسَبُ بِفَضْلِهَا "

Abdullah b. el-Mübârek der ki: Kehmes ile beraberken içmek için suya yaklaştı. Suyun tadına bakınca soğuk olduğunu görüp içmekten vazgeçti ve: "Ey Ebû Abdirrahmân! İçme! Bu sudan bile hesaba çekileceğiz" dedi.

(٨٥١٨)- [٢١٣/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ هِلالٍ الْعَبْدِيُّ، قَالَ: قَالَ لِي كَهْمَسٌ بِمَكَّةَ: " كَانَ لِي جَارٌ يَشْتَرِي هَذَا التَّمْرَ وَالرُّطَبَ وَيَسلُ لِي عَنِ الْحَوَائِطِ، فَمُنْذُ مَاتَ تَرَكْتُ التَّمْرَ "

Mûsa b. Hilâl el-Abdî der ki: Kehmes, Mekke'de bana: "Bana kuru ve taze hurma satın alan ve bahçelerden toplayan bir komşum vardı. O öldüğü zamandan beri hurma yemeyi bıraktım" dedi.

(٨٥١٩)- [٢١٣/٦] ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحَنَفِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ، صَاحِبُ الْبَصْرِيِّ، قَالَ: " اشْتَرَى كَهْمَسٌ دَقِيقًا بِدِرْهَمٍ فَأَكَلَ مِنْهُ، فَلَمَّا طَالَ عَلَيْهِ كَالَهُ، فَإِذَا هُوَ كَمَا وَضَعَهُ فَجَعَلَ بَعْدُ لا يَأْخُذُ مِنْهُ شَيْئًا إِلا نَقَصَ حَتَّى فَنِيَ "

Yahyâ b. Kesîr der ki: Kehmes, bir dirheme un aldı ve ondan yemeye başladı. Un, uzun süre bitmeyince onu tarttı ve hiç eksilmediğini gördü. Ondan sonra artık undan aldığında eksilmeye başladı ve sonunda un bitti.

(٨٥٢٠)- [٢١٣/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا خَلَفُ بْنُ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الرَّمْلَةِ يُكْنَى أَبَا عَطَاءٍ، قَالَ: كَانَ كَهْمَسٌ يَقُولُ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ: " أَرَاكَ مُعَذِّبِي وَأَنْتَ قُرَّةُ عَيْنِي يَا حَبِيبَ قَلْبَاهُ "

Ebû Atâ der ki: Kehmes gece yarısı şöyle derdi: "Bana azab edeceğini görüyorum, sen ise benim gözümün nurusun ey kalbimin sevgilisi!"

(٨٥٢١)- [٢١٣/٦] ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ثَوْرٍ، ثنا مُوسَى الرَّاسِبِيُّ، أَنَّ بُدَيْلا، وَشُمَيْطًا، وَكَهْمَسًا، " اجْتَمَعُوا فِي بَيْتِ بَعْضِهِمْ، فَقَالُوا: تَعَالُوا الْيَوْمَ حَتَّى نَبْكِي عَلَى الْمَاءِ الْبَارِدِ "

Mûsa er-Râsibî bildiriyor: Budeyl, Şumayta ve Kehmes içlerinden birinin evinde toplandılar ve: "(Soğuk sudan dahi hesaba çekileceğiz) gelin bu gün soğuk sudan dolayı ağlayalım" dediler.

(٨٥٢٢)- [٢١٣/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ غَسَّانَ، ثنا يَحْيَى، عَنِ الأَصْمَعِيِّ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: دَخَلْتُ عِنْدَ كَهْمَسٍ الْعَابِدِ فَقَرَّبَ إِلَيْنَا اثْنَتَيْ عَشْرَةَ بُسْرَةً حَمْرَاءَ، وَقَالَ: " هَذَا الْجَهْدُ مِنْ أَخِيكُمْ، وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ "

İshâk b. İbrâhîm der ki: Kehmes'in yanma girdim. Bize on iki kırmızı taze hurma koruğu ikram etti ve: "Kardeşinizin gücünün yettiği budur. Yardım eden de Allah'tır" dedi.

Kehmes, Tâbiûnun meşhur muhaddislerinden rivâyetlerde bulunmuştur. Bu rivâyetlerden bazıları da aşağıda verilmiştir.

Takrîb 1129, Takrîb 1774, Takrîb 2114, Takrîb 4449-d, Takrîb 2559

Atâ es-Selîmî

Allah dostlarından biri de (günah işlemekten) çok korkan, temiz kalpli Atâ es-Selîmî'dir. Korku onu zayıf düşürmüş, zayıflık ta soldurmuştu. Marifet onun teminatı, korku ise bağıydı.

(٨٥٢٨)- [٦/٢١٥] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ الْحُمَيْدِيُّ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، أَخْبَرَنِي بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: قُلْتُ لِعَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ: أَرَأَيْتَ لَوَ أَنَّ نَارًا أُشْعِلَتْ، ثُمَّ قِيلَ: مَنْ دَخَلَهَا نَجَا، تُرَى كَانَ أَحَدٌ يَدْخُلُهَا؟ فَقَالَ عَطَاءٌ: " لَوْ قِيلَ ذَلِكَ لِي لَخَشِيتُ أَنْ تَخْرُجَ نَفْسِي قَبْلَ أَنْ أَصِلَ إِلَيْهَا "

Bişr b. Mansûr der ki: Atâ es-Selîmî'ye: "Eğer bir ateş yakılsa, sonra da: "Ona giren kişi kurtulur" denilse, sence ona giren olur mu?" dediğimde: "Eğer öyle bir şey bana denilse ona yetişmeden önce (sevinçten) canımın çıkmasından korkardım" karşılığını verdi.

(٨٥٢٩)- [٦/٢١٥] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، أَخْبَرَنِي بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: قُلْتُ لِعَطَاءٍ السَّلِيمِيُّ: أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ نَارًا أُوقِدَتْ، فَقِيلَ لِرَجُلٍ: مَنْ دَخَلَ هَذِهِ النَّارَ دَخَلَ الْجَنَّةَ، تُرَى أَنَّ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ يَدْخُلُ فِيهَا؟، قَالَ: " إِنِّي أَظُنُّ لَوْ قِيلَ لِي ذَلِكَ لَخَرَجَتْ نَفْسِي قَبْلَ أَنْ أَدْخُلَ فِيهَا فَرَحًا "

Bişr b. Mansûr der ki: Atâ es-Selîmî'ye: "Eğer bir ateş yakılsa, sonra da bir adama: "Bu ateşe giren kişi cennete girer" denilse, sence ona giren olur mu?" dediğimde: "Sanırım öyle bir şey bana denilse ona yetişmeden önce sevinçten canım çıkardı" karşılığını verdi.

(٨٥٣٠)- [٦/٢١٥] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ الْبَاهِلِيُّ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: قَالَ لِي عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ: " يَا أَبَا بِشْرٍ، لَوْ أَنَّ نَارًا أُجِّجَتْ، فَقِيلَ لِي ارْمِ بِنَفْسِكَ فِيهَا، لا تَصِيرُ إِلَى جَنَّةٍ وَلا إِلَى نَارٍ لَظَنَنْتُ أَنَّ نَفْسِيَ سَتَخْرُجُ فَرَحًا، قَبْلَ أَنْ أَصِيرَ إِلَيْهَا "

Bişr b. Mansûr der ki: Atâ es-Selîmî bana: "Ey Ebû Bişr! Eğer bir ateş yakılıp bana: "Kendini içine at, böylece ne cennete ne de cehenneme

gidersin" denilse, sanırım ona yetişmeden önce sevinçten canım çıkardı" dedi.

(٨٥٣١)- [٦/٢١٥] ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ بِشْرِ بْنِ مَنْصُورٍ، قَالَ: قُلْتُ لِعَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ وَهُوَ جَارٌ لَهُ: أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ إِنْسَانًا، قِيلَ لَهُ: وَقَدْ أُوقِدَتْ نَارٌ مَنْ دَخَلَ هَذِهِ النَّارَ نَجَا مِنَ النَّارِ، فَقَالَ عَطَاءٌ: " لَوْ قِيلَ لِي ذَلِكَ لَخَشِيتُ أَنْ تَخْرُجَ نَفْسِي فَرَحًا قَبْلَ أَنْ أَقَعَ فِيهَا "

Bişr b. Mansûr der ki: Atâ es-Selîmî'ye —ki Bişr, Atâ es-Selîmî'nin komşusudur—: "Eğer bir adama: «Bir ateş yakıldı, bu ateşe giren kimse cehennemden kurtulur» denilse, sence ona girer mi?" dediğimde: "Eğer öyle bir şey bana denilse ona düşmeden önce sevinçten canımın çıkmasından korkardım" karşılığını verdi.

(٨٥٣٢)- [٦/٢١٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا مُوسَى بْنُ هِلالٍ الْعَبْدِيُّ، حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: كُنْتُ أُوقِدُ بَيْنَ يَدَيْ عَطَاءٍ الْعَبْدِيِّ وَهُوَ السَّلِيمِيُّ فِي غَدَاةٍ بَارِدَةٍ، فَقُلْتُ لَهُ: يَا عَطَاءُ يَسُرُّكَ السَّاعَةَ لَوْ أَنَّكَ أُمِرْتَ أَنْ تُلْقِيَ نَفْسَكَ فِي هَذِهِ النَّارِ، وَلا تُبْعَثُ إِلَى الْحِسَابِ، قَالَ: فَقَالَ لِي: " إِي وَرَبِّ الْكَعْبَةِ "، قَالَ: ثُمَّ قَالَ: " وَاللَّهِ مَعَ ذَلِكَ لَوْ أُمِرْتُ بِذَلِكَ لَخَشِيتُ أَنْ تَخْرُجَ نَفْسِي فَرَحًا قَبْلَ أَنْ أَصِلَ إِلَيْهَا "

Bişr b. Mansûr der ki: Soğuk bir sabahta Atâ es-Selîmî'nin önünde ateş yakıyordum. Ona: "Ey Atâ! Kıyamet gününde hesaba çekilmemen karşılığında sana şu ateşe girmenin emredilmesi seni sevindirir miydi?" dediğimde: "Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki evet" cevabını verdi. Sonra: "Vallahi bana böyle bir şey emredilse ona yetişmeden önce sevinçten canımın çıkmasından korkardım" dedi.

(٨٥٣٣)- [٦/٢١٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي رَزِينٍ، عَنْ بِشْرِ بْنِ مَنْصُورٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ عَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ، فِي بَيْتٍ وَنَارٍ قَدْ أُجِّجَتْ فِي نَاحِيَةِ الْبَيْتِ، فَقَالَ لِي: " يَا بِشْرُ، لَوْ أَنَّ قَائِلا قَالَ لِي مِنْ قِبَلِ رَبِّي خَيَّرَنِي، فَقَالَ: اخْتَرْ أَنْ تُلْقِيَ نَفْسَكَ فِي هَذِهِ النَّارِ وَلا تُبْعَثُ لِلْحِسَابِ أَمْ

تَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا عَلَى حَالِكَ لا تَدْرِي إِلَى الْجَنَّةِ تَصِيرُ أَمْ إِلَى نَارٍ، قَالَ: لَظَنَنْتُ يَا بِشْرُ أَنَّ نَفْسِي سَتَخْرُجُ فَرَحًا اخْتِيَارًا لَهَا قَبْلَ أَنْ أَقَعَ فِيهَا "

Bişr b. Mansûr der ki: Atâ es-Selîmî ile birlikte bir evde idim. Evin bir tarafında bir ateş yakılmıştı. Bana şöyle dedi: "Ey Bişr! Eğer Rabbim tarafından bir kişi bana: «(Kıyamet gününde) hesaba çekilmemen karşılığında kendini şu ateşe atmak veya cennete mi cehenneme mi gideceğini bilmeden bu dünyadan ayrılmak arasında muhayyersin» dese, ey Bişr sanırım ateşi tercih ederim ve ona yetişmeden önce sevinçten canım çıkar."

(٨٥٣٤)- [٢١٦/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ بِشْرِ بْنِ مَنْصُورٍ، قَالَ: كَانَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ يُعْجِبُهُ الصِّلاءُ، فَذَكَرَ نَحْوًا مِنْ حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ أَبِي رَزِينٍ، وَقَالَ فِي حَدِيثِهِ: " إِنِّي وَاللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ، لَوْ كَانَ ذَلِكَ لَظَنَنْتُ أَنَّ نَفْسِيَ تَخْرُجُ فَرَحًا قَبْلَ أَنْ أَقَعَ فِيهَا "، قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: وَكَانَ قَدْ أُقْعِدَ مِنَ الْخَوْفِ

Bişr b. Mansûr: "Atâ es-Selîmî akrabalık bağlarını gözetmeyi severdi" dedi ve Amr b. Ebî Rezîn'in rivâyetinin aynısını zikretti. Ancak rivâyetinde: "Kendisinden başka ilah olmayana yemin olsun ki eğer öyle bir şey olsaydı daha ona düşmeden önce sevinçten canım çıkardı" dedi. Abdurrahman (b. Mehdî): "O, korkudan dolayı yatalak olmuştu" diye ekledi.

(٨٥٣٥)- [٢١٦/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا أَحْمَدُ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدَةَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ رَاشِدٍ، ثَنَا مَرْجَا بْنُ وَادِعٍ الرَّاسِبِيُّ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى عَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ وَهُوَ يُوقِدُ تَحْتَ قِدْرٍ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُنَا: أَيَسُرُّكَ أَنَّكَ أُحْرِقْتَ بِهَذِهِ النَّارِ وَلَمْ تُبْعَثْ، قَالَ: " أَوَ تُصَدِّقُونِي فَوَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي أُحْرِقْتُ بِهَا، ثُمَّ أُحْرِقْتُ، ثُمَّ أُحْرِقْتُ ولَمْ أُبْعَثْ "

Mercâ b. Vâdi' er-Râsibî der ki: Atâ es-Selîmî'nin yanına girdiğimizde ateşin altını yakmaktaydı. Birimiz ona: "(Kıyamet gününde) diriltilmemen karşılığında bu ateşe atılmayı ister miydin" dedi. Bunun üzerine o: "Bana inanacak mısınız? Vallahi (kıyamet gününde) diriltilmemem karşılığında bu

ateşte yanmayı, sonra tekrar yanmayı sonra tekrar yanmayı isterdim" karşılığını verdi.

(٨٥٣٦)- [٢١٦/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ، ثَنَا نُعَيْمُ بْنُ مُوَرِّعٍ، قَالَ: أَتَيْنَا عَطَاءً السَّلِيمِيَّ وَكَانَ عَابِدًا فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ فَجَعَلَ، يَقُولُ: " وَيْلٌ لِعَطَاءٍ، لَيْتَ عَطَاءً لَمْ تَلِدْهُ أُمُّهُ، وَعَلَيْهِ مَدْرَعَةٌ "، فَلَمْ يَزَلْ كَذَلِكَ حَتَّى اصْفَرَّتِ الشَّمْسُ، فَذَكَرْنَا بَعْدُ مَنَازِلَنَا فَقُمْنَا وَتَرَكْنَاهُ، وَكَانَ يَقُولُ فِي دُعَائِهِ: " اللَّهُمَّ ارْحَمْ غُرْبَتِي فِي الدُّنْيَا، وَارْحَمْ مَصْرَعِي عِنْدَ الْمَوْتِ، وَارْحَمْ وَحْدَتِي فِي قَبْرِي، وَارْحَمْ قِيَامِي بَيْنَ يَدَيْكَ "

Nuaym b. Muvarri' bildiriyor: Âbid bir zat olan Atâ es-Selîmî'nin evine gelip yanına girdik. Girdiğimizde: "Vay haline Atâ'nın! Keşke annesi Atâ'yı doğurmasaydı!" demeye başladı. Üzerine cübbe giymişti. Güneş batmak üzere sararıncaya kadar bu durumu devam etti. Sonra evlerimiz aklımıza geldi de onu öyle bırakıp oradan çıktık. Atâ dua ederken de şöyle diyordu: "Allahım! Dünyadaki bu garip halime merhamet et! Ölmek üzere yatağa düşünce bana merhamet et! Kabirdeki yalnızlığımda bana merhamet et! Dirilip de huzurunda duracağım zaman da bana merhamet et!"

(٨٥٣٧)- [٢١٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ نَصْرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، قَالَ: " تَرَكْتُ عَطَاءً السَّلِيمِيَّ بِالْبَصْرَةِ حِينَ خَرَجْتُ إِلَى هَهُنَا يَعْنِي الثَّغْرَ، ثُمَّ قَالَ عَلِيٌّ: فَمَكَثَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ أَرْبَعِينَ سَنَةً عَلَى فِرَاشِهِ، لا يَقُومُ مِنَ الْخَوْفِ وَلا يَخْرُجُ، وَكَانَ يَتَوَضَّأُ عَلَى فِرَاشِهِ، ثُمَّ قَالَ عَلِيٌّ: وَأَيُّ شَيْءٍ أَرْبَعِينَ سَنَةً؟ لَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ عَدَدَ شَعْرِ رَأْسِهِ وَجَسَدِهِ "

Ali b. Bekkâr der ki: "Buraya yani Sağr'a geldiğim zaman Atâ es-Selîmî'yi Basra'da bıraktım. O kırk yıl boyunca yatakta kaldı. Korkusundan dolayı ne kalkıyor, ne de dışarı çıkıyordu. O, yatağında iken abdest alıyordu. Onun için kırk yıl nedir ki? O başındaki saçların ve bedenindeki kılların sayısınca Allah'a itaatte bulunmuştur."

(٨٥٣٨)- [٢١٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ صَالِحًا، وَذَكَرَ عَطَاءً السَّلِيمِيَّ، وَذَكَرَ مَا بَلَغَ الْخَوْفُ مِنْهُ فَقَالَ: " اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ خَوْفًا غَيْرَ بَاهِضٍ قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ: الَّذِي يَقْرَحُ وَلا قَاطِعٍ، وَلا جَاهَدٍ، خَوْفًا مُقَوِّيًا عَلَى طَاعَتِكَ، حَاجِزٌ عَنْ مَعْصِيَتِكَ "

Ubeydullah b. Muhammed el-Kureşî der ki: Salih'in, Atâ es-Selîmî'yi zikrettiğini işittim. Ayrıca onun korkusundan bahsetti ve korktuğu zaman: "Allahım! Biz senden *bâhid* bir korku istiyoruz" diye dua ettiğini söyledi. Ravi der ki: Ubeydullah bâhid ifadesini: "Yaralamayan, kesmeyen, yormayan, taatına kuvvet veren ve masiyetinden alıkoyan bir korku istiyoruz" şeklinde açıklamıştır.

(٨٥٣٩)- [٢١٧/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سُلَيْمَانَ، يَقُولُ: كَانَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ قَدِ اشْتَدَّ خَوْفُهُ، وَكَانَ لا يَسْأَلُ أَبَدًا الْجَنَّةَ، فَإِذَا ذُكِرَتْ عِنْدَهُ الْجَنَّةُ، قَالَ: " نَسْأَلُ اللَّهَ الْعَفْوَ "

Ebû Süleymân der ki: Atâ es-Selîmî'nin korkusu şiddetlenmişti. O, cenneti hiç istemezdi. Yanında cennet zikredildiği zaman: "Allah'tan bizi affetmesini dileriz" derdi.

(٨٥٤٠)- [٢١٧/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ، عَنْ مَنْ ذَكَرَهُ، قَالَ: " نَسِيَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ الْقُرْآنَ مِنَ الْخَوْفِ "

Muhammed b. Merzûk bu rivâyeti zikreden birinden bildirerek: "Atâ es-Selîmî korkudan Kur'ân'ı unuttu" dedi.

(٨٥٤١)- [٢١٧/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبِي حَاتِمٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ السَّائِحُ، قَالَ: كَانَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ، يَقُولُ: " الْتَمِسُوا لِي هَذِهِ الأَحَادِيثَ فِي الرُّخَصِ، عَسَى اللَّهُ أَنْ يُرَوِّحَ عَنِّي مَا أَنَا فِيهِ مِنَ الْغَمِّ "

Ebû Câfer es-Sâih der ki: Atâ es-Selîmî: "Bana ruhsatlarla ilgili hadisleri araştırın. Belki Allah, içinde bulunduğum bu üzüntüyü hafifletir" derdi.

(٨٥٤٢)- [٢١٧/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، أُخْبِرْتُ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ مُوَرِّعِ بْنِ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيِّ، قَالَ: كَانَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ إِذَا فَرَغَ مِنْ وَضُوئِهِ، انْتَفَضَ وَارْتَعَدَ وَبَكَى بُكَاءً شَدِيدًا، فَيُقَالُ لَهُ فِي ذَلِكَ، فَيَقُولُ: " إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَقْدَمَ عَلَى أَمْرٍ عَظِيمٍ، أُرِيدُ أَنْ أَقُومَ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ ﷻ "

Atâ es-Selîmî namaz için abdest alıp bitirdiği zaman titrer, sarsılır ve şiddetli bir şekilde ağlamaya başlardı. Kendisine neden öyle olduğu sorulduğunda ise: “Çünkü büyük bir iş yapacağım, Allah’ın huzurunda duracağım” karşılığını verirdi.

(٨٥٤٣)- [٢١٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا ابْنُ عُبَيْدَةَ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ رَاشِدٍ، حَدَّثَنِي الْعَلاءُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ وَقَدْ غُشِيَ عَلَيْهِ، فَقُلْتُ لامْرَأَتِهِ أُمِّ جَعْفَرٍ: مَا شَأْنُ عَطَاءٍ؟، فَقَالَتْ: " سَجَّرَتْ جَارَتُنَا التَّنُّورَ فَنَظَرَ إِلَيْهَا فَخَرَّ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ "

Alâ b. Muhammed der ki: Atâ es-Selîmî’nin yanına uğradım. O bayılmış durumdaydı. Eşi Ümmü Câfer’e: “Atâ’nın neyi var?” dediğimde: “Komşumuz tandırı yakınca ona baktı ve bayılıp yere düştü” karşılığını verdi.

(٨٥٤٤)- [٢١٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، قَالَ: حَدَّثَتْنِي عُفَيْرَةُ الْعَابِدَةُ، وَكَانَتْ قَدْ ذَهَبَ بَصَرُهَا مِنَ الْعِبَادَةِ، قَالَتْ: " كَانَ عَطَاءٌ إِذَا بَكَى، بَكَى ثَلاثَةَ أَيَّامٍ وَثَلاثَ لَيَالٍ "

İbrâhîm b. Abdirrahman b. Mehdî’nin bildirdiğine göre ibadetten gözleri kör olan Ufayretu’l-Âbide: “Atâ ağladığı zaman üç gün üç gece ağlardı” demiştir.

(٨٥٤٥)- [٢١٨/٦] قَالَتْ عُفَيْرَةُ وَحَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ الْمَحَلِّيُّ، قَالَ: أَتَيْتُ عَطَاءً السَّلِيمِيَّ فَلَمْ أَجِدْهُ فِي بَيْتِهِ، قَالَ: " فَنَظَرْتُ، فَإِذَا هُوَ فِي نَاحِيَةِ الْحُجْرَةِ جَالِسٌ وَإِذَا حَوْلَهُ بَلَلٌ، قَالَ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ أَثَرُ وُضُوءٍ تَوَضَّأَهُ، فَقَالَتْ لِي عَجُوزٌ مَعَهُ فِي الدَّارِ: هَذَا أَثَرُ دُمُوعِهِ

İbrâhîm el-Mahallî der ki: Atâ es-Selîmî'nin yanına gittim ve onu evde bulamadım. Baktığımda onu odanın bir kenarında oturur buldum. Etrafında bir ıslaklık vardı. Onu, abdest almış olduğu suların ıslaklığı sandım. Onunla birlikte bulunan yaşlı bir kadın: "Bu (ıslaklık) onun gözyaşlarının eseridir" dedi.

(٨٥٤٦)- [٦/٢١٨] ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ نَصْرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَبِي رَزِينٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ، يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ، عَنْ صَالِحٍ الْمُرِّيِّ، قَالَ: " كَانَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ قَدْ أَضَرَّ بِنَفْسِهِ حَتَّى ضَعُفَ، قَالَ: فَقُلْتُ لَهُ: إِنَّكَ قَدْ أَضْرَرْتَ بِنَفْسِكَ، وَأَنَا مُتَكَلِّفٌ لَكَ شَيْئًا، فَلا تَرُدَّ عَلَيَّ كَرَامَتِي، قَالَ: أَفْعَلُ، قَالَ: فَاشْتَرَيْتُ سَوِيقًا مِنْ أَجْوَدِ مَا وَجَدْتُ، وَسَمْنًا فَجَعَلْتُ لَهُ شَرِيبَةً فَلَتَتُّهَا وَحَلَّيْتُهَا فَأَرْسَلْتُ بِهَا مَعَ ابْنِي وَكُوزًا مِنْ مَاءٍ، فَقُلْتُ لَهُ: لا تَبْرَحْ حَتَّى يشْرِبَهَا، قَالَ: فَرَجَعَ، فَقَالَ: قَدْ شَرِبَهَا، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ جَعَلْتُ لَهُ نَحْوَهَا، ثُمَّ سَرَحْتُ بِهَا مَعَ ابْنِي، فَرَجَعَ بِهَا لَمْ يَشْرَبْهَا، قَالَ: فَأَتَيْتُهُ فَلُمْتُهُ، وَقُلْتُ لَهُ: سُبْحَانَ اللَّهِ رَدَدْتَ عَلَيَّ كَرَامَتِي ! إِنَّ هَذَا مِمَّا يُعِينُكَ وَيُقَوِّيكَ عَلَى الصَّلاةِ وَعَلَى ذِكْرِ اللَّهِ، قَالَ: فَلَمَّا رَآنِي قَدْ وَجَدْتُ مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: يَا أَبَا بِشْرٍ لا يَسُؤْكَ اللَّهُ، قَدْ شَرِبْتُهَا أَوَّلَ مَا بَعَثْتَ بِهَا، فَلَمَّا كَانَ الْغَدُ زَاوَلْتُ نَفْسِي عَلَى أَنْ أُسِيغَهَا فَمَا قَدَرْتُ عَلَى ذَلِكَ، إِذَا أَرَدْتُ أَنْ أَشْرَبَهُ ذَكَرْتُ هَذِهِ الآيَةَ: ﴿يَتَجَرَّعُهُ وَلا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ﴾ ، فَبَكَى صَالِحٌ عِنْدَهَا، فَقُلْتُ فِي نَفْسِي: أَلا أُرَانِي فِي وَادٍ وَأَنْتَ فِي آخَرَ "

Salih el-Murrî anlatıyor: Atâ es-Selîmî kendine çok eziyet etmiş ve zayıf düşmüştü. Ona: "Sen kendine eziyet etmektesin. Ben senin yerine bir şey yapacağım, ama bunu reddetme" dedim. O da: "Tamam" dedi. Bunun üzerine bulduğum en güzel kavuttan ve yağdan satın aldım. Ona bir şerbet yaparak (şeker) bulayıp tatlılandırdım. Sonra onu bir bardak su ile birlikte oğlumla kendisine gönderdim. Oğluma: "Bunu içene kadar yanından ayrılma" dedim. Oğlum geri döndüğünde: "Onu içti" dedi. İkinci sabah ona aynı şeyleri hazırladım ve oğlumla gönderdim. Oğlum içecekle geri döndü ve: "Onu içmedi" dedi. Bunun üzerine yanma gidip kendisini kınadım ve: "Sübhanallah! Sana ikram etmiş olduğum şeyi geri çevirdin. Zira bu seni

namaz ve Allah'ı zikretmek için kuvvetli tutacaktır" dedim. Bu hareketinin ağırıma gittiğini görünce şöyle dedi: "Ey Ebû Bişr! Allah sana kötüyü göstermesin. İlk gönderdiğini içtim. Ancak ikinci gönderdiğini içmek için nefsimle uğraştım ama yapamadım. Onu içmek istediğim zaman aklıma: «**Onu yudumlamaya çalışacak fakat boğazından geçiremeyecektir. Ona her yönden ölüm gelecek fakat ölmeyecek, arkasından da şiddetli bir azap gelecektir**»[1] âyeti geldi." Bunun üzerine kendi kendime: "Ben bir vadideyim, sen başka bir vadidesin" dedim. Abdullah b. Süleymân ekledi ki: "Sâlih: «Ben bir vadideyim, sen başka bir vadidesin» derken ağlamıştı."

(٨٥٤٧)- [٦/٢١٩] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ، ثَنَا سَعْدَانُ بْنُ جَامِعٍ، عَنْ مِسْكِينٍ أَبِي فَاطِمَةَ، عَنْ صَالِحٍ الْمُرِّيِّ، قَالَ: قُلْتُ لِعَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ: إِنَّكَ قَدْ ضَعُفْتَ فَلَوْ صَنَعْنَا لَكَ سَوِيقًا وَتَكَلَّفْنَاهُ، قَالَ: فَصَنَعْتُ لَهُ سَوِيقًا فَشَرِبَ مِنْهُ شَيْئًا، ثُمَّ مَكَثَ أَيَّامًا، لا يَشْرَبُ، فَقُلْتُ: صَنَعْنَا لَكَ سَوِيقًا وَتَكَلَّفْنَاهُ؟، فَقَالَ: " يَا أَبَا بِشْرٍ، إِنِّي إِذَا ذَكَرْتُ النَّارَ لَمْ أُسِغْهُ "

Salih el-Murrî der ki: Atâ'nın yanına gittim ve: "Sen zayıf düştün, sen zahmet etmeksizin biz sana çorba yapsak" dedim. Ona çorba hazırladım ve birazını içti. Sonra günlerce içmedi. "Sen bir şeye karışmadan sana çorba hazırladık" dediğimde: "Ey Ebû Bişr! Cehennemi hatırladığım zaman içemiyorum" karşılığını verdi.

(٨٥٤٨)- [٦/٢١٩] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا مُوسَى بْنُ هِلالٍ، حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ صَالِحٍ الْمُرِّيِّ، قَالَ: أَتَيْتُ عَطَاءً، فَقُلْتُ: يَا شَيْخُ، قَدْ خَدَعَكَ إِبْلِيسُ فَلَوْ شَرِبْتَ كُلَّ يَوْمٍ شَرْبَةً مِنْ سَوِيقٍ فَتَقْوَى عَلَى صَلاتِكَ وَعَلَى وُضُوئِكَ، قَالَ: فَأَعْطَانِي ثَلاثَةَ دَرَاهِمَ، وَقَالَ: يَا أَبَا صَالِحٍ، تَعَهَّدَنِي كُلَّ يَوْمٍ بِشَرْبَةٍ مِنْ سَوِيقٍ، قَالَ: فَأَخَذْتُ قَدْرَ ثَمَنِ كَيْجَلَةَ، قَالَ: فَدَقَّقْتُ فِيهَا سُكَّرًا وَلَتَتُّهَا بِسَمْنٍ وَقُلَّةِ مَاءٍ وَأَلْقَيْتُ دَرَاهِمَهُ تَحْتَ فِرَاشِي، قَالَ: فَاحْتُبِسَ ابْنِي طَوِيلا،

---

[1] İbrahîm Sur. 17

فَقُلْتُ لَهُ: أَيُّ شَيْءٍ حَبَسَكَ؟ قَالَ: يَا أَبَتِ بَعْدَ الشَّدِّ شَرِبَهَا، قَالَ: فَسَكَتُّ عَنْهُ حَتَّى إِذَا كَانَ مِنَ الْغَدِ لِذَلِكَ الْوَقْتِ أَرْسَلْتُ إِلَيْهِ بِثَمَنِهَا، فَاحْتُبِسَ عَلَيَّ ابْنِي احْتِبَاسًا شَدِيدًا، قَالَ: ثُمَّ جَاءَ، فَقُلْتُ: يَا بُنَيَّ أَيُّ شَيْءٍ حَبَسَكَ، قَالَ: يَا أَبَتِ، شَرِبَ مِنْهُ وَبَقِيَ مِنْهُ فَسَقَانِي فَشَرِبْتُهُ، فَقُلْتُ: نِصْفُ شَرْبَةٍ خَيْرٌ مِنْ لا شَيْءَ، قَالَ: حَتَّى إِذَا كَانَ مِنَ الْغَدِ أَرْسَلْتُ إِلَيْهِ مِثْلَهَا، فَإِذَا ابْنِي قَدْ رَدَّهَا عَلَيَّ، فَقُلْتُ: مَا لَكَ؟ قَالَ: اذْهَبْ إِلَى أَبِيكَ قُلْ: لا أَسْتَطِيعُ شُرْبَهَا، قَالَ: فَقُمْتُ فَأَتَيْتُهُ، فَقُلْتُ: يَا شَيْخُ قَدْ خَدَعَكَ إِبْلِيسُ، قَالَ: فَقَالَ لِي: " وَيْحَكَ يَا صَالِحُ، إِنِّي وَاللَّهِ إِذَا ذَكَرْتُ جَهَنَّمَ مَا يُسِيغُنِي طَعَامٌ وَلا شَرَابٌ "، قَالَ: قُلْتُ: أَنْتَ وَاللَّهِ فِي وَادٍ وَأَنَا فِي وَادٍ لا عَتَبْتُكَ أَبَدًا

Salih el-Murrî der ki: Atâ'nın yanına gittim ve: "Ey şeyh! İblîs seni kandırıyor. Halbuki her gün bir çorba içsen, namazın ve abdestin için güçlü olursun" dedim. Bunun üzerine bana üç dirhem verdi ve: "Ey Ebû Salih! Bana her gün bir içimlik çorba yap" dedi. Ben de bir *keycele* değerinde malzeme aldım. Hurmayı dövüp içine yağ kattım ve bir bardak suyla karıştırdım. Dirhemlerini de döşeğimin altına koydum. Oğlum (çorbayı götürmüş ve dönmekte) çok gecikmişti. Ona: "Gecikmene sebep nedir?" dediğimde: "Israrımdan sonra onu içti" dedi. Ben de sustum ve bir şey demedim. İkinci gün aynı zamanda ona aynı şekilde parasını döşeğin altından alarak (çorbasını) gönderdim. Oğlum yine çok gecikmişti. Geldiğinde: "Evladım! Gecikmene sebep nedir?" dediğimde: "Babacığım! Ondan biraz içti ve geri kalan kısmını bana içirdi. Ben de: "Yarım bardak içmek hiç içmemekten daha iyidir" dedim. Üçüncü gün aynısını gönderdim. Oğlum onu geri çevirmişti. Ona: "Ne oldu?" dediğimde, oğlum, onun: "Babana git ve onu içemediğimi bildir" dediğini söyledi. Bunun üzerine kalkıp yanına gittim ve: "Ey şeyh! İblis seni aldattı" dedim. O da: "Vay haline ey Salih! Vallahi cehennemi hatırladığım zaman ne yiyebiliyor, ne de içebiliyorum" dedi. Ben de: "Vallahi ben bir vadideyim, sen başka bir vadidesin. Bir daha seninle bu konuda konuşmayacağım" dedim.

(٨٥٤٩)- [٢١٩/٦] حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْوَاسِطِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي الصَّلْتُ بْنُ حَكِيمٍ، حَدَّثَنِي أَبُو يَزِيدَ الْهَدَادِيُّ، قَالَ: " انْصَرَفْتُ ذَاتَ يَوْمٍ مِنَ الْجُمُعَةِ، فَإِذَا عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ، وَعُمَرُ بْنُ دِرْهَمٍ يَمْشِيَانِ وَكَانَ قَدْ بَكَى حَتَّى عَمِشَ وَكَانَ قَدْ صَلَّى حَتَّى دَبِرَ، فَقَالَ عُمَرُ لِعَطَاءٍ: حَتَّى مَتَى نَلْهُو وَنَلْعَبُ وَمَلَكُ الْمَوْتِ فِي طَلَبِنَا لا يَكُفُّ، قَالَ: فَصَاحَ عَطَاءٌ صَيْحَةً خَرَّ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ، فَانْشَجَّ مُوضِحَةً وَاجْتَمَعَ النَّاسُ وَقَعَدَ عُمَرُ عِنْدَ رَأْسِهِ فَلَمْ يَزَلْ عَلَى حَالِهِ حَتَّى الْمَغْرِبِ، ثُمَّ أَفَاقَ فَحُمِلَ "

Ebû Yezîd el-Hedâdî der ki: Bir gün Cuma namazından çıktığımda Atâ es-Selîmî ve Ömer b. Dirhem'in yürüdüğünü gördüm. Atâ es-Selîmî gözleri zayıflayana kadar ağlamış ve yaşlanana kadar hep namaz kılmıştı. Ömer, Atâ'ya: "Daha ne zamana kadar eğlenip oynayacağız? Ölüm meleği peşimizi bırakmıyor" deyince, Atâ bir çığlık attı ve bayılarak yere düştü. Başı kemiğe kadar yarılmış ve insanlar etrafına toplanmıştı. Ömer başucunda oturdu. Akşama kadar baygın kaldı. Sonra kendine geldiğinde evine taşındı.

(٨٥٥٠)- [٢٢٠/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا الصَّلْتُ بْنُ حَكِيمٍ، عَنْ بَكَّارٍ، عَنْ سُعَيْرٍ، قَالَ: مَرَرْتُ بِعَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ، فَقَالَ: مِنْ أَيْنَ جِئْتَ؟، قُلْتُ: مِنْ عِنْدِ أَخِيكَ الْحَسَنِ، قَالَ: فَمَا قَالَ؟، قُلْتُ: قَالَ: " الدُّنْيَا مَطِيَّةُ الْمُؤْمِنِ إِلَى رَبِّهِ عَلَيْهَا يَرْتَحِلُ الْمُؤْمِنُ إِلَى رَبِّهِ، فَأَصْلِحُوا مَطَايَاكُمْ تُبَلِّغُكُمْ إِلَى رَبِّكُمْ، قَالَ " فَخَرَّ عَطَاءٌ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ "

Suayr der ki: (Bir gün) Atâ es-Selîmî'ye rastladığımda bana: "Nereden geliyorsun?" diye sordu. "Kardeşin Hasan'ın yanından gelmekteyim" dediğimde: "O ne dedi?" diye sordu. "Dünya mümin kimsenin bineğidir. Mümin kimse onunla Rabbine gidecektir. Sizi Rabbinize götürecek bineğinizi güzel kılın, dedi" cevabını verdim. Bunun üzerine Atâ bayılıp düştü.

(٨٥٥١)- [٦/٢٢٠] ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا الصَّلْتُ بْنُ حَكِيمٍ، ثَنَا الْعَلاءُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: " شَهِدْتُ عَطَاءً السَّلِيمِيَّ خَرَجَ فِي جَنَازَةٍ فَغُشِيَ عَلَيْهِ أَرْبَعُ مَرَّاتٍ، حَتَّى صَلَّى عَلَيْهَا كُلُّ ذَلِكَ يُغْشَى عَلَيْهِ، ثُمَّ يُفِيقُ فَإِذَا نَظَرَ إِلَى الْجَبَّانِ خَرَّ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ "

Alâ b. Muhammed el-Basrî der ki: (Bir gün) Atâ es-Selîmî'nin bir cenazenin ardından gittiğine şahid oldum. Cenaze namazını kılana kadar dört defa bayıldı. Her bayılmasında ayılıyor ve mezarlığa baktığında tekrar bayılarak yere düşüyordu.

(٨٥٥٢)- [٦/٢٢٠] حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدٌ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا صَالِحُ بْنُ أَبِي ضِرَارٍ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ خُلَيْدِ بْنِ دعلجٍ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ عَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ، فَقِيلَ لَهُ: إِنَّ فُلانَ بْنَ عَلِيٍّ قَتَلَ أَرْبَعمِائَةٍ مِنْ أَهْلِ دِمَشْقَ عَلَى دَمٍ وَاحِدٍ، فَقَالَ: " مُتَنَفِّسًا هَاهْ، ثُمَّ خَرَّ مَيِّتًا "

Huleyd b. Da'lec der ki: (Bir gün) Atâ es-Selîmî'nin yanında idik. Kendisine: "Filan b. Ali, bir kişinin kanı için Dimaşk'tan dört yüz kişiyi öldürdü" denildiğinde, derin bir nefes çekerek: "Aah" dedi ve ölüp yere yığıldı.

(٨٥٥٣)- [٦/٢٢٠] حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ، وَمُحَمَّدٌ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا سِجْفُ بْنُ مَنْظُورٍ، ثَنَا سِرَارٌ أَبُو عُبَيْدَةَ، قَالَ: " انْقَطَعَ عَطَاءٌ السُّلَمِيُّ قَبْلَ مَوْتِهِ بِثَلاثِينَ سَنَةً، قَالَ: وَمَا رَأَيْتُ عَطَاءً إِلا وَعَيْنَاهُ تَفِيضَانِ، قَالَ: وَمَا كُنْتُ أُشَبِّهُ عَطَاءً إِذَا رَأَيْتُهُ، إِلا بِالْمَرْأَةِ الثَّكْلَى، قَالَ: وَكَأَنَّ عَطَاءً لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا "

Sirâr Ebû Ubeyde der ki: Atâ es-Selîmî ölümünden otuz yıl önce uzlete çekilmişti. Onu ne zaman gördüysem mutlaka gözlerinden yaş akıyordu. Atâ'yı gördüğümde ise onu çocuğunu kaybetmiş kadına benzetirdim. Sanki Atâ dünya halkından değildi.

(٨٠٥٤)- [٦/٢٢٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي سَيَّارُ بْنُ حَاتِمٍ، حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: كُنْتُ أَسْمَعُ عَطَاءً السَّلِيمِيَّ كُلَّ عَشِيَّةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ، يَقُولُ: " غَدًا عَطَاءٌ فِي الْقَبْرِ، غَدًا عَطَاءٌ فِي الْقَبْرِ "

Bişr b. Mansûr der ki: Atâ es-Selîmî'nin ikindi vaktinden sonra her akşam: "Atâ yarın mezarda olacaktır, Atâ yarın mezarda olacaktır" dediğini işitirdim.

(٨٠٥٥)- [٦/٢٢١] ثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: كَانَ عَطَاءٌ لا يَتَكَلَّمُ فَإِذَا تَكَلَّمَ قَالَ: " عَطَاءٌ غَدًا هَذِهِ السَّاعَةَ فِي الْقَبْرِ "

Hammâd b. Zeyd der ki: Atâ (çok) konuşmazdı. Konuştuğu zaman da: "Atâ yarın bu saatte mezarda olacaktır" derdi.

(٨٠٥٦)- [٦/٢٢١] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عُفَيْرَةَ، تَقُولُ: " لَمْ يَرْفَعْ عَطَاءٌ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ، وَلَمْ يَضْحَكْ أَرْبَعِينَ سَنَةً، فَرَفَعَ رَأْسَهُ مَرَّةً، فَفَزِعَ فَسَقَطَ فَفَتَقَ فَتْقًا فِي بَطْنِهِ "

Ufeyra der ki: Atâ başını gökyüzüne hiç kaldırmazdı. Kırk yıl boyunca hiç gülmedi. Bir defa başını gökyüzüne kaldırdı ve korkup yere düşerek karnında bir yırtık açıldı."

(٨٠٥٧)- [٦/٢٢١] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدَةَ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ رَاشِدٍ، ثَنَا الْعَلاءُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: " رَأَيْتُ عَطَاءً السَّلِيمِيَّ كَالشَّنِّ الْبَالِي وَكُنْتُ إِذَا رَأَيْتُ عَطَاءً، كَأَنَّهُ رَجُلٌ لَيْسَ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا وَدَخَلْتُ عَلَيْهِ، فَقَالَتِ امْرَأَتُهُ: أَمَا تَرَى عَطَاءً بَكَى اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لا يُفِيقُ "

Alâ b. Muhammed der ki: Atâ es-Selîmî'yi eskimiş bir tulum gibi gördüm. Onu gördüğüm zaman sanki dünya halkından olmadığını düşünürdüm. Bir defa yanına (ziyarete) girdiğimde karısı: "Görmüyor musun? Atâ gece gündüz ağlıyor ve ayılmıyor" dedi.

(٨٥٥٨)- [٦/٢٢١] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنِي سَيَّارٌ، قَالَ: سَمِعْتُ جَعْفَرًا، يَقُولُ: هَاجَتْ رِيحٌ بِالْبَصْرَةِ وَظُلْمَةٌ، قَالَ: فَتَشَاغَلَ النَّاسُ إِلَى الْمَسَاجِدِ، قَالَ: فَقُلْتُ أَنَا إِلَى مَنْ أَذْهَبُ؟ قَالَ: فَأَتَيْتُ عَطَاءً، فَإِذَا هُوَ قَائِمٌ فِي الْحُجْرَةِ وَيَدُهُ عَلَى رَأْسِهِ، قَالَ: وَهُوَ يَقُولُ: " إِلَهِي لَمْ أَكُنْ أَرَى أَنْ تُبْقِينِي حَتَّى تُرِيَنِي أَعْلامَ الْقِيَامَةِ "، قَالَ: فَمَا زَالَ قَائِمًا فِي مَقَامِهِ ذَلِكَ حَتَّى أَصْبَحَ

Câfer der ki: Basra'da çok şiddetli bir rüzgar çıkmış ve insanlar mescidlere sığınmıştı. Ben: "Ben kime gideyim?" dedim ve Atâ'nın yanına gittim. Onu, odasında, eli başı üzerinde: "Allahım! Bana kıyametin alâmetlerini gösterene kadar beni hayatta bırakacağını sanmıyordum" diyordu. Sabah oluncaya kadar yerinde bu şekilde durdu.

(٨٥٥٩)- [٦/٢٢١] ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا ابْنُ عُبَيْدَةَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ رَاشِدٍ، ثَنَا مَرْجَا بْنُ وَادِعٍ الرَّاسِبِيُّ، قَالَ: كَانَ عَطَاءٌ إِذَا هَبَّتْ رِيحٌ وَبَرْقٌ وَرَعْدٌ، قَالَ: " هَذَا مِنْ أَجْلِي يُصِيبُكُمْ وَلَوْ مَاتَ عَطَاءٌ اسْتَرَاحَ النَّاسُ "، قَالَ: وَكُنَّا نَدْخُلُ عَلَى عَطَاءٍ، فَإِذَا قُلْنَا لَهُ: زَادَ الطَّعَامُ، قَالَ: " هَذَا مِنْ أَجْلِي يُصِيبُكُمْ غَلاءُ الطَّعَامِ لَوْ مُتُّ أَنَا لاسْتَرَاحَ النَّاسُ "

Mercâ b. Vâd' er-Râsibî der ki: Şiddetli rüzgar çıktığı ve gök gürleyip şimşekler çaktığı zaman Atâ: "Bunlar benim yüzümden başınıza gelmektedir. Atâ ölse artık insanlar rahat eder" derdi. Onu ziyaret edip: "Yiyecek (tahıl) pahalandı" dediğimiz zaman da: "Bu pahalılık benim yüzümden size gelmektedir. Ben ölsem artık insanlar rahat eder" derdi.

(٨٥٦٠)- [٦/٢٢١] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحٍ الضَّبِّيُّ، قَالَ: قَالَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ لِمَالِكِ بْنِ دِينَارٍ: " يَا أَبَا يَحْيَى شَوِّقْنَا "، فَقَالَ لَهُ: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ حُورًا يَتَبَاهَى بِهَا أَهْلُ الْجَنَّةِ مِنْ حُسْنِهَا، لَوْلا أَنَّ اللَّهَ كَتَبَ عَلَى أَهْلِ الْجَنَّةِ أَنْ لا يَمُوتُوا، لَمَاتُوا عَنِ آخِرِهِمْ مِنْ حُسْنِهَا، قَالَ: فَلَمْ يَزَلْ عَطَاءٌ كَمِدًا مِنْ قَوْلِ مَالِكٍ أَرْبَعِينَ عَامًا

Muhammed b. Sâlih ed-Dabbî der ki: Atâ es-Selîmî, Mâlik b. Dinâr'a: Ey Ebû Yahya! Bizi (cennete) teşvik et" deyince, Mâlik b. Dinâr: "Cennette cennet ahalisinin güzellikleriyle övünecekleri huri kızları vardır. Şayet Allah, cennet ahalisine ölümsüzlüğü yazmış olsaydı onların güzelliğinden dolayı hepsi de ölürdü" karşılığını verdi. Atâ, Mâlik'in bu sözünden dolayı kırk yıl boyunca mahzun kaldı.

(٨٥٦١)- [٢٢٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ نَصْرٍ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدَةَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ قَرِيبٍ الأَصْمَعِيُّ، حَدَّثَنِي أَبُو يَزِيدَ، قَالَ: قَالَ عَطَاءٌ: " مَاتَ حَبِيبٌ، مَاتَ مَالِكٌ، مَاتَ فُلانٌ، لَيْتَنِي مُتُّ فَكَانَ أَهْوَنَ لِعَذَابِي "

Ebû Yezîd der ki: Atâ: "Habîb öldü, Mâlik öldü, filan kişi öldü, keşke ben de ölseydim. Bu benim için çektiğim azaba göre daha rahat olurdu" dedi.

(٨٥٦٢)- [٢٢٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو، ثَنَا مُعَاوِيَةُ الْكِنْدِيُّ، قَالَ: كَانَ عَطَاءٌ صَائِمًا فَدَخَلَ الْمَاءُ فِي يَوْمٍ صَائِفٍ فَسَكَنَ عَنْهُ الْعَطَشُ، فَقَالَ: " يَا نَفْسُ إِنَّمَا طَلَبْتُ لَكِ الرَّاحَةَ، لا دَخَلْتِ بَعْدَ هَذَا الْيَوْمِ الْمَاءَ أَبَدًا "، قَالَ: وَكَانَ عِنْدَ حَجَّامٍ وَالْمِحْجَمُ عَلَى عُنُقِهِ فَمَرَّ صَبِيٌّ بِيَدِهِ مِشْعَلَةُ نَارٍ، فَأَصَابَتِ النَّارَ الرِّيحُ فَسَمِعَ ذَلِكَ مِنْهَا، فَخَرَّ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ فَحُمِلَ إِلَى مَنْزِلِهِ لا يَعْقِلُ

Muâviye el-Kindî der ki: Atâ bir yaz gününde oruçlu iken suyun içine girdi ve susuzluğu gitti. Bunun üzerine: "Ey nefis! Senin rahat etmeni istedim. Bugünden sonra asla suya girmeyeceksin" dedi. Bir gün bir hacamatçının yanında idi ve onun bıçağı boynunda idi. Elinde bir meşale olan çocuk geçti ve rüzgar esince ateşin sesini işitti. Bunun üzerine bayılıp düştü ve kendinde olmadığı bir halde evine götürüldü.

(٨٥٦٣)- [٢٢٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا أَبُو عُبَيْدِ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدَةَ، حَدَّثَنِي خُزَيْمَةُ بْنُ زُرْعَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ

عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، قَالَ: كَانَ عَطَاءٌ يَمَسُّ جَسَدَهُ بِاللَّيْلِ، خَوْفًا مِنْ ذُنُوبِهِ، مَخَافَةَ أَنْ يَكُونَ قَدْ مُسِخَ، وَكَانَ إِذَا انْتَبَهَ، يَقُولُ: " وَيْحَكَ يَا عَطَاءُ وَيْحَكَ "

İbrâhîm b. Edhem der ki: Atâ es-Selîmî, günahlarından korkusundan dolayı geceleri, sûretinin hayvana çevrilip çevrilmediğini anlamak için vücuduna dokunup kontrol ederdi. Yatakta birden uyandığı zaman da: "Vay sana ey Atâ! Vay sana!" derdi.

(٨٠٦٤)- [٢٢٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا غَسَّانُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ السَّلِيمِيُّ، قَالَ: " كَانَ عَطَاءٌ يَرَى أَوْ يَقُولُ إِنَّهُ شَرٌّ مِنْ أَبِي مُسْلِمٍ بِسِتِّينَ مَرَّةً "

Bişr b. Mansûr es-Selîmî der ki: "Atâ kendinin Ebû Müslim'den altmış defa daha hayırsız olduğunu sanır veya söylerdi."

(٨٠٦٥)- [٢٢٢/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا خَلَفُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، ثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا الأَصْمَعِيُّ، ثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: قُلْتُ لِجَارٍ لِعَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ: " مَنْ كَانَ يسْتَقَى لِعَطَاءٍ وَضُوءَهُ؟، قَالَ: كَانَ فِي دَارِهِ مُخَنَّثُونَ فَكَانُوا يَسْتَقُونَ لَهُ، قَالَ: فَقُلْتُ أَمَا كَانَ يَقْذَرُهُمْ، قَالَ: كَانُوا عِنْدَهُ خَيْرًا مِنْ نَفْسِهِ بِكَثِيرٍ "

Mu'temir b. Süleymân der ki: Atâ es-Selîmî'nin bir komşusuna: "Atâ'nın abdest suyunu kim dökerdi?" dediğimde: "Ona muhannes (çift cinsiyetli)kişiler abdest suyunu dökerdi" dedi. "Onlardan tiksinmez miydi?" dediğimde: "O, muhannesleri kendinden çok daha hayırlı görürdü" karşılığını verdi.

(٨٠٦٦)- [٢٢٢/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْخَالِقِ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِعَطَاءٍ يَوْمًا: مَا هَذَا الَّذِي تَصْنَعُ بِنَفْسِكَ؟ قَتَلْتَ نَفْسًا؟ أَيُّ شَيْءٍ صَنَعْتَ؟، قَالَ: " اصْطَدْتُ حَمامًا لِجَارٍ لِي مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً "، قَالَ: أَمَا إِنِّي تَصَدَّقْتُ بِثَمَنِهِ كَأَنَّهُ لَمْ يعْرِفْ صَاحِبُهُ

Abdulhâlik der ki: Bir gün bir adam Atâ'ya: "Kendine ettiğin bu şey (eziyet) nedir? Sen birini mi öldürdün? Ne gibi bir şey işledin?" deyince, Atâ: "Kırk yıl önce komşumun bir güvercinini avladım. Güvercinin sahibini bilmiyormuş gibi güvercinin değeri kadar parayı kendisine tasadduk ettim" karşılığını verdi.

(٨٥٦٧)- [٦/٢٢٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْخَالِقِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْعَبْدِيَّ، قَالَ: كَانَ عَطَاءٌ إِذَا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ خَرَجَ إِلَى الْمَقَابِرِ فَوَقَفَ عَلَى أَهْلِ الْقُبُورِ، ثُمَّ يَقُولُ: " يَا أَهْلَ الْقُبُورِ، مُتُّمْ فَوَامَوْتَتَاهُ "، ثُمَّ يَبْكِي، وَيَقُولُ: " يَا أَهْلَ الْقُبُورِ، عَايَنْتُمْ مَا عَمِلْتُمْ فَوَاعَمَلاهُ "، فَلا يَزَالُ كَذَلِكَ حَتَّى يُصْبِحَ

Abdulhâlik b. Abdillah el-Abdî der ki: Karanlık çöktüğü zaman Atâ mezarlığa gider ve mezarların başında durup: "Ey mezar sahipleri! Sizler öldünüz, vay benim ölümüme" derdi ve ağlardı. Sonra: "Ey mezar sahipleri! Şimdi yaptıklarınızı görmektesiniz, vay benim amellerime" der ve sabaha kadar bu şekilde kalırdı.

(٨٥٦٨)- [٦/٢٢٣] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ أَيُّوبَ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنِي مَرْجَا بْنُ وَادِعٍ، قَالَ: قَالَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ: كُنْتُ أَشْتَهِي الْمَوْتَ وَأَتَمَنَّاهُ فَأَتَانِي آتٍ فِي مَنَامِي، فَقَالَ: يَا عَطَاءُ أَتَتَمَنَّى الْمَوْتَ؟، فَقُلْتُ: أَيْنَ ذَاكَ؟، قَالَ: فَتَقَلَّبَ وَجْهُهُ، ثم قَالَ: لَوْ عَرَفْتَ شِدَّةَ الْمَوْتِ وَكُرَبَهُ، حَتَّى يخالِطَ قَلْبَكَ مَعْرِفَتُهُ لَطَارَ نَوْمُكَ أَيَّامَ حَيَاتِكَ وَلَذَهَلَ عَقْلُكَ، حَتَّى تَمْشِيَ فِي النَّاسِ وَالِهًا، قَالَ عَطَاءٌ: " طُوبَى لِمَنْ نَفَعَتْهُ عَيْشَتُهُ، فَكَانَ طُولُ عُمْرِهِ زِيَادَةٌ فِي عَمَلِهِ " وَاللَّهِ مَا أَرَى عَطَاءً كَذَلِكَ، ثُمَّ بَكَى

Mercâ b. Vâdi' bildiriyor: Atâ es-Selîmî şöyle demiştir: "Ben ölümü arzular ve temenni ederdim. Bir kişi bana rüyamda gelip: «Ey Atâ! Ölümü temenni eder misin?» dedi. Ben: «O nerededir?» dediğimde yüzü değişti ve: «Eğer ölümün şiddetini, sıkıntılarını bilsen ve bu bilinç kalbine yerleşse ömür boyu uykun kaçardı. Aklını yitirir ve insanlar arasında şaşkın bir şekilde dolaşırdın» karşılığını verdi. Hayatının kendisine faydası olana ve

ömrünün uzun olmasıyla (güzel) amellerini arttıran kimseye ne mutlu! Vallahi ben kendimi öyle biri görmüyorum." Sonra Atâ ağlamaya başladı.

(٨٥٦٩)- [٦/٢٢٣] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ الطَّبَّاعُ، قَالَ: سَمِعْتُ مَخْلَدًا، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ أَحَدًا كَانَ أَفْضَلَ مِنْ عَطَاءٍ، فَلَقَدْ كَانَتِ الْفَاكِهَةُ تَمُرُّ بِمَا فِيهَا لا يُعْلَمُ سِعْرُهَا وَلا يَعْرِفُهَا "

Mahled der ki: "Atâ'dan daha hayırlı birini görmedim. Meyveler olup biter, ama kendisi onların ne fiyatını ne de olduğu zamanı bilmezdi."

(٨٥٧٠)- [٦/٢٢٣] حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا شُعَيْبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَزْدِيُّ، حَدَّثَنِي صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، قَالَ: قَالَ لِي عَطَاءٌ: " يَا أَبَا بِشْرٍ، أَشْتَهِي الْمَوْتَ وَلا أَرَى أَنَّ لِيَ فِيهِ رَاحَةً، غَيْرَ أَنِّي قَدْ عَلِمْتُ، أَنَّ الْمَيِّتَ قَدْ حِيلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الأَعْمَالِ، فَاسْتَرَاحَ مِنْ أَنْ يَعْمَلَ بِمَعْصِيَةٍ، فَيُحِيطَ عَلَى نَفْسِهِ، وَالْحَيُّ فِي كُلِّ يَوْمٍ هُوَ مِنْ نَفْسِهِ عَلَى وَجَلٍ وَآخِرُ، ذَلِكَ كُلِّهِ الْمَوْتُ "

Salih el-Murrî bildiriyor: Atâ bana dedi ki: "Ey Ebû Bişr! Ölümü arzuluyorum, ama onunla da rahat edeceğimi sanmıyorum. Ancak şunu biliyorum: Ölen kimsenin ameller ile arasına bir engel konulur ve o kimse bir günah işlemeyip kendine zarar vermekten kurtulur. Sağ kimse ise her gün kendi nefsi için kaygılıdır. Bütün bunların sonu da ölümdür."

(٨٥٧١)- [٦/٢٢٤] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى الطَّلْحِيُّ، ثَنَا حَبِيبُ بْنُ نَصْرٍ الْمُهَلَّبِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي شُعَيْبُ بْنُ مُحْرِزٍ، حَدَّثَنِي صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، قَالَ: قُلْتُ لِعَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ مَا تَشْتَهِي فَبَكَى؟، فَقَالَ: " أَشْتَهِي وَاللَّهِ يَا أَبَا بِشْرٍ أَنْ أَكُونَ رَمَادًا، لا يَجْتَمِعُ مِنْهُ سَفَّةٌ أَبَدًا فِي الدُّنْيَا وَلا فِي الآخِرَةِ "، قَالَ صَالِحٌ: فَأَبْكَانِي وَاللَّهِ، وَعَلِمْتُ أَنَّهُ إِنَّمَا أَرَادَ النَّجَاةَ مِنْ عُسْرِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ

Sâlih el-Murrî bildiriyor: Atâ es-Selîmî'ye: "Neyi temenni edersin?" diye sorduğumda ağladı ve: "Ey Ebû Bişr! Vallahi kül olmayı ve ne dünyada, ne de âhirette bu külde bir avucun dahi asla bir araya gelmemesini isterdim"

dedi. Vallahi beni ağlatmıştı. Onun kıyamet gününün zorluğundan kurtulmak istediğini anlamıştım.

(٨٥٧٢)- [٢٢٤/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ النَّرْسِيُّ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: كَانَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ، يَقُولُ: " رَبِّ ارْحَمْ فِي الدُّنْيَا غُرْبَتِي وَفِي الْقَبْرِ وَحْدَتِي وَطُولِ مَقَامِي غَدًا بَيْنَ يَدَيْكَ "

Bişr b. Mansûr der ki: Atâ es- Selîmî şöyle dua ederdi: "Rabbim! Dünyada garipliğimde, mezarda yalnızlığımda ve huzurunda duracağım anlarda bana merhamet et!"

(٨٥٧٣)- [٢٢٤/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بَهْرَامَ الأَيْذَجِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ، ثَنَا شَدَّادُ بْنُ عَلِيٍّ الْهِفَّانِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى عَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ وَهُوَ فِي الْمَوْتِ فَنَظَرَ إِلَيَّ أَتَنَفَّسُ، فَقَالَ: مَا لَكَ؟، فَقُلْتُ: مِنْ أَجَلِكَ، فَقَالَ: " وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنَّ نَفْسِيَ بَقِيَتْ بَيْنَ لَهَاتِي وَحَنْجَرَتِي تَتَرَدَّدُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَخَافَةَ أَنْ تَخْرُجَ إِلَى النَّارِ "

Abdülvâhid b. Zeyd bildiriyor: Ölüm döşeğinde olan Atâ es-Selîmî'nin yanına girdik. Benim iç çektiğimi görünce: "Neyin var?" diye sordu. Ben: "Senin durumuna iç çekiyorum" dediğimde ise şöyle karşılık verdi: "Allah'a yemin olsun ki canım çıkıp da cehenneme gider korkusuyla, kıyamete dek can çekişmeyi temenni ederdim."

(٨٥٧٤)- [٢٢٤/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا مِسْكِينٌ أَبُو فَاطِمَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَطَاءً السَّلِيمِيَّ، يَقُولُ: " بَلَغَنَا أَنَّ الشَّهْوَةَ، وَالْهَوَى يَغْلِبَانِ الْعِلْمَ وَالْعَقْلَ وَالْبَيَانَ "

Atâ es- Selîmî der ki: "Bize ulaştığına göre şehvet ve nefsi arzular ilme, akla ve anlayışa galip gelirlermiş."

(٨٥٧٥)- [٢٢٤/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: حَدَّثُونَا، قَالَ: كَانَ إِذَا قَالُوا لِعَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ: ادْعُ لَنَا، قَالَ: " اللَّهُمَّ لا تَمْقُتْنَا فَإِنْ كُنْتَ مَقَتَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Atâ es-Selîmî'ye: "Bize dua et" dediklerinde: "Allahım! Bize kızma. Eğer bize kızarsan bizi bağışla" diye dua ederdi.

(٨٥٧٦)- [٦/٢٢٤] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: رَجَعْنَا مِنْ جَنَازَةٍ فَدَخَلْنَا عَلَى عَطَاءٍ السَّلِيمِيِّ، فَلَمَّا رَآنَا كَأَنَّهُ خَافَ أَنْ يَدْخِلَهُ شَيْءٌ أَيْ لِكَثْرَتِنَا، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ لا تَمْقُتْنَا " أَوِ اللَّهُمَّ لا تَمْقُتْنِي ثُمَّ قَالَ: سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ زَيْدٍ الْعَبْدِيَّ، يَقُولُ: مَرَّ رَجُلٌ فَجَلَسَ، فَأَثْنَوْا عَلَيْهِ خَيْرًا، فَلَمَّا جَاوَزَهُمْ قَامَ، وَقَالَ: اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَؤُلاءِ لا يَعْرِفُونِي فَأَنْتَ تَعْرِفُنِي

Hammâd b. Zeyd der ki: Bir cenazeden dönerken Atâ es-Selîmî'nin yanına girdik. Bizi gördüğü zaman çokluğumuzdan dolayı aklına kötü bir şey gelmesinden korktu ve: "Allahım! Bize kızma" veya: "Allahım! Bana kızma" dedi. Sonra şöyle devam etti: Câfer b. Zeyd el-Abdî'nin şöyle dediğini işittim: "Bir adam (bir topluluğa) rastladı ve oturdu. Onlar kendisi hakkında övgüyle bahsettiler. Onların yanına varınca başları ucunda durup: «Allahım! Eğer onlar beni bilmiyorsa sen beni biliyorsun» dedi."

(٨٥٧٧)- [٦/٢٢٤] حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَعْقُوبَ، قَالَ: كَانَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ إِذَا سَمِعَ صَوْتَ الرَّعْدِ، قَامَ وَقَعَدَ وَأَخَذَ بِبَطْنِهِ كَأَنَّهُ امْرَأَةٌ مَاخِضٌ، وَيَقُولُ: " قَدْ كُنْتُ أَرْجُو أَنْ أَمُوتَ قَبْلَ أَنْ يَجِيءَ الشِّتَاءُ "

İbrâhîm b. Yakûb der ki: Atâ es-Selîmî gök gürlemesi sesi işittiği zaman kalkıp oturur ve doğum sancısı çeken kadın gibi karnını tutarak: "Kış mevsimi gelmeden önce ölmeyi ümit ediyordum" derdi.

(٨٥٧٨)- [٦/٢٢٥] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ حَمَّادَ بْنَ زَيْدٍ، يَقُولُ: زَعَمَ عَطَاءٌ، قَالَ: سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ زَيْدٍ الْعَبْدِيَّ، يَقُولُ: مَرَّ رَجُلٌ بِقَوْمٍ فَأَثْنَوْا عَلَيْهِ وَأَسْمَعُوهُ فَلَمَّا جَاوَزَهُمْ وَقَفَ، قَالَ: وَأَشَارَ عُبَيْدُ اللَّهِ بِرَأْسِهِ إِلَى السَّمَاءِ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ إِنْ كَانُوا لا يَعْرِفُونِي فَأَنْتَ تَعْرِفُنِي "

Atâ der ki: Câfer b. Zeyd el-Abdî'nin şöyle dediğini işittim: "Bir adam bir topluluğa rastladı ve bu topluluk ona işittirerek hakkında övgüyle bahsetti. Adam onların yanına varınca durup: «Allahım! Eğer onlar beni bilmiyorsa sen beni biliyorsun» dedi."

(٨٥٧٩)- [٦/٢٢٥] حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا نُوحُ بْنُ قَيْسٍ، حَدَّثَنِي عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ، قَالَ: " رَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ غَالِبٍ جَاءَ إِلَى ابْنِ الأَشْعَثِ وَهُوَ فِي جوانا عَلَى مِنْبَرٍ مِنْ حَدِيدٍ، وَمَعَهُ أَصْحَابُهُ عَلَيْهِمُ الثِّيَابُ الْبِيضُ مُتَحَنِّطِينَ، فَصَعِدَ إِلَيْهِ الْمِنْبَرُ، فَقَالَ: عَلَى مَا نُبَايِعُكَ، قَالَ: عَلَى كِتَابِ اللَّهِ وَسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ، فَبَايَعَهُ فَكَانَ يُوجَدُ مِنْ قَبْرِهِ رِيحُ الْمِسْكِ "

Atâ es-Selîmî der ki: Abdullah b. Ğâlib'in İbnu'l-Eş'as'ın yanına geldiğini gördüm. O, Cevvâne'de demirden yapılmış bir minberin üzerinde idi. Yanında üzerlerinde kokular sürülmüş giysiler olan dostları bulunmaktaydı. Abdullah, İbnu'l-Eş'as'ın yanına minbere çıkıp: "Sana ne üzere biat edeceğiz?" deyince: "Allah'ın Kitab'ı ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünneti üzerine" karşılığını verdi. Bunun üzerine Abdullah ona biat etti. Onun kabrinden misk kokusu geldiği hissedilirdi.

(٨٥٨٠)- [٦/٢٢٥] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي جَمِيلٍ الْمَرْوَزِيُّ، عَنْ حَفْصِ بْنِ حُمَيْدٍ، عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، قَالَ: قِيلَ لِعَطَاءٍ: لَقِيتَ الْحَسَنَ، قَالَ: " مَعَ ابْنِ عَوْنٍ مَرَّةً "، قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: لَكِنْ مَعَ غَيْرِ ابْنِ عَوْنٍ مِرَارًا

İbnu'l-Mübârek der ki: Atâ'ya: "Hasan'la buluştun mu?" denilince: "Onunla İbn Avn ile birlikte bir defa buluştum" dedi. İbnu'l-Mübârek: "Fakat İbn Avn'dan başkasıyla onunla defalarca buluşmuştur" diye ekledi.

(٨٥٨١)- [٦/٢٢٥] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا الأَصْمَعِيُّ، حَدَّثَنِي حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، قَالَ: قُلْتُ لِعَطَاءٍ: " عِنْدَكَ عَنِ أَنَسٍ، شَيْءٌ، قَالَ: اذْهَبْ إِلَى فُلانٍ، قَالَ: وَأَرْسَلَنِي إِلَى شَيْخٍ، وَأَبَى أَنْ يَعْتَرِفَ لِي بِشَيْءٍ يَرْوِيهِ "

Hammâd b. Zeyd der ki: Atâ'ya: "Enes'ten işitmiş olduğun bir şey var mı?" dediğimde: "Filan kişiye git" karşılığını verdi. Beni filan şeyhe gönderdi ve Enes'ten bir şey rivayet etmeyi kabul etmedi.

Atâ es-Selîmî, Enes b. Mâlik zamanına yetişmiştir. Ancak ondan doğrudan rivâyeti yoktur. Atâ es-Selîmî; Hasan, Abdullah b. Ğâlib el-Huddânî ile Mâlik b. Dînâr ve Câfer b. Zeyd el-Abdî ile buluşmuştur. Onlardan hadis işitmiş ve onlardan senetleriyle birlikte rivâyetlerde bulunmuştur.

Takrîb 4172

Utbetu'l-Ğulâm

Allah dostlarından biri de hür ve cesur olan, karanlıklardan uzaklaştırılmış, şahadet ve kelam ile korunmuş Utbe b. Ebân el-Ğulâm'dır. Onun için örtüler kaldırılmış, bastığı yerler temizlenmiş ve tembelliği azaltılmıştır.

(٨٥٨٣)- [٦/٢٢٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ فَارِسٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الثَّقَفِيُّ، قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ رِيَاحًا الْقَيْسِيَّ وَأَنَا شَاهِدٌ فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَا الْمُهَاجِرِ، لأَيِّ شَيْءٍ سُمِّيَ عُتْبَةُ الْغُلامَ؟، قَالَ: كَانَ " نِصْفًا مِنَ الرِّجَالِ وَلَكِنَّا كُنَّا نُسَمِّيهِ الْغُلامَ، لأَنَّهُ كَانَ فِي الْعِبَادَةِ غُلامُ رِهَانٍ "

İshâk b. İbrâhim es-Sekafî bildiriyor: Benim de bulunduğum bir ortamda adamın biri Riyâh el-Kaysî'ye: "Ey Ebu'l-Muhâcir! Utbe'ye neden Utbetu'l-Ğulâm ismi konulmuştur?" diye sordu. Riyâh: "Utbe orta boylu birisiydi. Ancak kendisine Ğulâm (köle) denmesinin sebebi, ibadet konusunda kendisini çok hakir gördüğü içindir" dedi.

(٨٥٨٤)- [٦/٢٢٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا إبراهيم، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، قَالَ: سَمِعْتُ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ مُحَمَّدٍ، يَقُولُ: " عُتْبَةُ الْغُلامُ هُوَ عُتْبَةُ بْنُ أَبَانَ بْنِ صَمْعَةَ مَاتَ قَبْلَ أَبِيهِ "

Ubeydullah b. Muhammed der ki: "Utbetu'l-Ğulâm, Utbe b. Ebân b. Sam'a'nın oğludur ve babasından önce vefat etmiştir."

(٨٥٨٥)- [٢٢٦/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْجُنَيْدِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي شُعَيْبُ بْنُ مُحْرِزٍ، ثَنَا حُسَيْنٌ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ: " بِمَنْ تُشَبِّهُ حَزْنَ هَذَا الْغُلامِ؟ يَعْنِي عُتْبَةَ، قُلْتُ: بِحُزْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: وَاللَّهِ مَا أَبْعَدْتَ "

Hüseyin der ki: Abdulvâhid b. Zeyd: "Bu gencin (yani Utbe'nin) üzüntüsünü kimin üzüntüsüne benzetiyorsun?" diye sordu. Ona: "Hasan'ın üzüntüsüne benzetiyorum" deyince: "Vallahi tam üstüne bastın" karşılığını verdi.

(٨٥٨٦)- [٢٢٦/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ نَصْرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا رِيَاحٌ الْقَيْسِيُّ، قَالَ: بَاتَ عِنْدِي عُتْبَةُ الْغُلامُ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ فِي سُجُودِهِ: " اللَّهُمَّ احْشُرْ عُتْبَةَ بَيْنَ حَوَاصِلِ الطَّيْرِ وَبُطُونِ السِّبَاعِ "

Rebâh el-Kaysî bildiriyor: Bir gün Utbetu'l-Ğulâm yanımda geceledi. Gece namazında secde ederken şöyle dua ettiğini işittim: "Allahım! Utbe'yi, kuşların kursağı ile yabani hayvanların midesindekiler ile birlikte dirilt!"

(٨٥٨٧)- [٢٢٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، ثَنَا مَخْلَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، قَالَ: " خَرَجْتُ أَنَا وَعُتْبَةُ الْغُلامُ، وَيَحْيَى الْوَاسِطِيُّ، وَمُشَمْرِخٌ الضَّبِّيُّ، قَالَ: فَنَزَلْنَا الْمِصِّيصَةَ فِي الْحِصْنِ، فَرَأَيْتُ لَيْلَةً فِي الْمَنَامِ، كَأَنَّ مَلَكًا نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ وَمَعَهُ ثَلاثَةُ أَكْفَانٍ مِنْ أَكْفَانِ الْجَنَّةِ فَأَلْبَسَ عُتْبَةَ كَفَنًا، وَيَحْيَى كَفَنًا وَرَجُلا آخَرَ كَفَنًا، قَالَ: فَلَمَّا أَصْبَحْتُ دَعَوْتُهُمْ لأُحَدِّثَهُمْ بِالرُّؤْيَا، فَقَالَ لِي عُتْبَةُ: لا تَذْكُرْ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ الرُّؤْيَا، قَالَ: فَمَكَثَ أَشْهُرًا، فَإِنِّي لَنَائِمٌ عَلَى سَرِيرٍ لَيْلَةً، فَإِذَا إِنْسَانٌ يُحَرِّكُنِي، قَالَ: فَرَفَعْتُ رَأْسِي، فَإِذَا عُتْبَةُ، فَقُلْتُ: مَا حَاجَتُكَ، فَقَالَ لِي: اجْلِسْ قُصَّ عَلِي الرُّؤْيَا، قَالَ: فَجَلَسْتُ فَحَدَّثْتُهُ فَرَفَعَ يَدَهُ، وَقَالَ: شَيْئًا لا أَدْرِي مَا هُوَ، ثُمَّ قَامَ وَوضَعْتُ رَأْسِي فَانْتَبَهْتُ، فَإِذَا صَاحِبُ التَّنُّورِ قَدْ نَوَّرَ، قَالَ:

فَأَسْرَجْتُ دَابَّتِي وَجِئْتُ، فَإِذَا بِعُتْبَةَ جَالِسٌ عَلَى الْبَابِ بِيَدِهِ عَنَانُ فَرَسِهِ، قَالَ، وَقَالَ عُتْبَةُ لَمَّا وَرَدَ حَلَبَ: اشْتَرُوا لِي فَرَسًا يَغِيظُ الْمُشْرِكِينَ إِذَا رَأَوْهُ، قَالَ: فَوَقَفْنَا حَتَّى إِذَا جَاءَ الْوَالِي فَفَتَحَ الْبَابَ فَخَرَجَ، وَكَانَ مُشَمْرِخٌ رَاجِلا، فَإِذَا إِنْسَانٌ مَعَهُ فَرَسٌ عَلَى الْبَابِ يُنَادِي: يَا ثَوْرُ، قَالَ: فَدَنَوْتُ مِنْهُ، فَقُلْتُ: هَلْ لَكَ فِي ثَوْرٍ مَكَانَ ثَوْرٍ ؟ قَالَ: نَعَمْ ! فَأَخَذَ مُشَمْرِخٌ الْفَرَسَ فَرَكِبَهُ، قَالَ: وَمَضَيْنَا حَتَّى انْتَهَيْنَا إِلَى أَذَنَةَ فَإِذَا آثَارُ عَدُوٍّ، قَالَ: فَقَالَ لِي الْوَالِي: مَنْ يَجِيئُنَا بِخَبَرِ هَؤُلاءِ؟ قَالَ: فَقَالَ عُتْبَةُ: أَنَا فَخَرَجَ فِي أُنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ يَتْبَعُ الأَثَرَ فَخَرَجَ عَلَيْهِمُ الْعَدُوُّ فَقُتِلُوا جَمِيعًا إِلا رَجُلا أَفْلَتَ رَجَعَ إِلَيْنَا، قَالَ: وَمَضَيْنَا، قَالَ: فَأَوَّلُ مَا رَأَيْتُ بَيَاضَ جَسَدِ عُتْبَةَ وَقَدْ قُتِلَ وَسُلِبَ، قَالَ: فَإِذَا بِصَدْرِهِ سِتُّ طَعَنَاتٍ أَوْ سَبْعُ طَعَنَاتٍ وَإِذَا يَدُهُ عَلَى فَرْجِهِ، قَالَ: فَدَفَنْتُهُ، قَالَ مَخْلَدٌ: فَرَأَيْتُ شَابًّا جَاءَنَا بَعْدَ عُتْبَةَ لِسَنَةٍ قُتِلَ فِي الْمَنَامِ، قَالَ: قُلْتُ: مَا صَنَعَ اللَّهُ بِكَ؟ قَالَ: أَلْحَقَنِي بِالشُّهَدَاءِ الْمَرْزُوقِينَ، قَالَ: قُلْتُ: أَخْبِرْنِي عَنْ عُتْبَةَ وَأَصْحَابِهِ لَكَ بِهِمْ عِلْمٌ، قَالَ: قَتْلَى قَرْيَةِ الْحُبَابِ؟ قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: إِنَّهُمْ مَعْرُوفُونَ فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ "

Mahled b. el-Hüseyn anlatıyor: Utbetu'l-Ğulâm, Yahyâ el-Vâsitî ve Muşemrah ed-Dabbî ile birlikte yolculuğa çıktık. Missîsa'da bir kalenin yanında konakladık. Oradayken bir gece rüyamda gökten bir meleğin indiğini gördüm. Yanında Cennet kefenlerinden üç tane de kefen vardı. Kefenlerden birini Utbe'ye, birini Yahyâ'ya, diğerini de başka bir adama giydirdi. Sabah olduğunda rüyamı anlatmak üzere arkadaşlarımı çağırdım. Utbe bana: "Ey Ebû Muhammed! Rüyanı bizlere anlatma!" deyince anlatmadım. Bir ay geçtikten sonra bir gece yatağımda uyurken birinin beni dürtmesiyle uyandım. Başımı kaldırdığımda beni dürten adamın Utbe olduğunu gördüm. Ona: "Ne istiyorsun?" diye sorduğumda: "Otur da bana rüyanı anlat!" dedi. Ben de oturdum ve gördüğüm rüyayı anlattım. Utbe dinledikten sonra başını göğe kaldırdı ve anlayamadığım bir şeyler dedi. Kalkıp gidince tekrar uyumak üzere başımı yatağa koydum. Kendime geldiğimde kale girişinde fırıncının fırını yaktığını gördüm. Hemen bineğimi hazırlayıp kaleye doğru gittim. Atının dizginlerini tutup kapı önünde oturan Utbe ile karşılaştım. Utbe, Halep'teyken bize: "Bana öyle bir at satın alın ki müşrikler onu gördüğü zaman kıskansınlar!" demişti. Vali

gelene kadar kapıda bekledik. Gelince de kapı açıldı ve vali dışarıya çıktı. Muşemrah'ın bineği yoktu. O esnada kapıda yanında bir atla başka bir adam daha belirdi ve: "Ey Sevr!" diye seslenmeye başladı. Ben adama yaklaşıp: "Sevr'in yerine başka bir adam ister misin?" diye sordum. "Olur!" deyince de Muşemrah adamdan atı alıp bindi ve yola koyulduk.

Valiyle birlikte Edna'ya vardığımızda düşman izlerine rastladık. Vali bana: "Kim bu izleri takip edip de düşman hakkında haber getirir?" diye sorunca, Utbe: "Ben giderim!" dedi. Sonrasında birkaç arkadaşıyla birlikte izleri takip ederek harekete geçti. Ancak karşılarına çıkan düşmanlar tarafından biri hariç hepsi de öldürüldü. Sağ kalan kişi de kaçıp yanımıza geldi. Bunun üzerine biz de harekete geçtik. Ölülerimize yaklaştığımızda ilk önce Utbe'nin bembeyaz olan bedenini gördüm. Öldürülmüş ve eşya ile giysileri de alınmıştı. Göğsünde altı veya yedi kılıç izi vardı, bir eliyle de edeb yerini kapatmıştı. Utbe'yi ben defnettim.

Utbe'nin öldürülmesinden bir yıl sonra rüyamda yine o arada öldürülen bir genci gördüm. Ona: "Allah sana neler yaptı?" diye sorduğumda: "Beni şehitler ile rızıklandırdığı kimseler arasına kattı" dedi. Ona: "Utbe ile arkadaşlarının durumunu anlat, onlar hakkında bir bilgin var mı?" dediğimde: "Hubâb kasabasında öldürülen kişiler mi?" diye sordu. "Evet!" dediğimde de: "Gökteki tüm melekler tarafından tanınıyorlar!" karşılığını verdi.

(٨٥٨٨)- [٢٢٧/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ فَارِسٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، حَدَّثَنِي عَوْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخَرَّازُ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، قَالَ: " جَاءَنَا عُتْبَةُ الْغُلامُ، فَقُلْنَا لَهُ: مَا جَاءَ بِكَ؟ قَالَ: جِئْتُ أَغْزُو، قَالَ: قُلْتُ: مِثْلُكَ يَغْزُو؟ قَالَ: إِنِّي رَأَيْتُ فِيَ الْمَنَامِ أَنِّي آتِي الْمِصِّيصَةِ فَأَغْزُو فَأُسْتَشْهَدُ، قَالَ: فَنُودِيَ يَوْمًا فِي الْخَيْلِ فَنَفَرَ النَّاسُ وَجَاءَ عُتْبَةُ رَاجِعًا مِنْ حَاجَتِهِ فَلَمَّا دَخَلَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ اسْتَقْبَلَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: هَلْ لَكَ فِي فَرَسِي وَسِلاحِي، فَإِنِّي قَدِ اعْتَلَلْتُ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَنَزَلَ الرَّجُلُ وَدَفَعَهُ إِلَيْهِ، قَالَ: فَمَضَى مَعَ النَّاسِ فَلَقُوا الرُّومَ، فَكَانَ أَوَّلَ رَجُلٍ اسْتُشْهِدَ "

Mahled b. el-Hüseyin anlatıyor: Utbe bize geldiğinde ona: "Niçin geldin?" dedik. O: "Ben savaşmak için geldim" cevabını verdi. Ona: "Senin gibi biri savaşır mı?" dediğimde: "Ben rüyamda Missîsa'ya gidip savaşacağımı ve orada şehid olacağımı gördüm" karşılığını verdi. Bir gün cihad için çağrı yapıldı ve bütün insanlar toplanıp geldi. Utbe ihtiyacını gidermiş dönüyordu. Cihad kapısından girince bir adam onu karşılayıp: "Benim atımı ve silahımı alır mısın? Çünkü ben hasta biriyim" dedi. Utbe: "Olur" deyince, adam atından inip onu Utbe'ye verdi. Utbe insanlarla birlikte yola çıktı ve Rumlarla karşılaştılar. Orada ilk şehid düşen kişi Utbe oldu.

(٨٥٨٩)- [٦/٢٢٨] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا إبراهيم، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَهْلٍ الْبَصْرِيُّ أَبُو جَعْفَرٍ، قَالَ: سَأَلْتُ عَلِيَّ بْنَ بَكَّارٍ، هَلْ شَهِدْتَ قَتْلَ عُتْبَةَ الْغُلامِ ؟، قَالَ: " لا، وَلَكِنِ اسْتُشْهِدَ وَقُتِلَ فِي قَرْيَةِ الْحُبَابِ "

Ebû Câfer der ki: Ali b. Bekkâr'a: "Utbetu'l-Ğulâm'ın öldürüldüğünü gördün mü?" dediğimde: "Hayır, ancak o, Hubâb köyünde öldürülüp şehid oldu" karşılığını verdi.

(٨٥٩٠)- [٦/٢٢٨] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بُنْدَارٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخُتَّلِيُّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَفْصٍ التَّيْمِيُّ، حَدَّثَنِي أَبُو حَسَنِ بْنُ الْيَسَعِ، قَالَ: لَقِيَ عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ، عُتْبَةَ الْغُلامَ فِي رَحَبَةِ الْقَصَّابِينَ فِي يَوْمٍ شَاتٍ شَدِيدِ الْبَرْدِ، فَإِذَا هُوَ يَرْفَضُّ عَرَقًا، فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الْوَاحِدِ: عُتْبَةُ !، قَالَ: نَعَمْ!، قَالَ: فَمَا شَأْنُكَ؟ مَا لَكَ تَعْرَقُ فِي مِثْلِ هَذَا الْيَوْمِ؟ قَالَ: خَيْرٌ، قَالَ: لَتُخْبِرَنِّي، قَالَ: خَيْرٌ، قَالَ: فَقَالَ: لِلأُنْسِ الَّذِي بَيْنِي وَبَيْنَكَ وَالإِخَاءِ، إِلا مَا أَخْبَرْتَنِي، قَالَ: " إِنِّي وَاللَّهِ ذَكَرْتُ ذَنْبًا أَصَبْتُهُ فِي هَذَا الْمَكَانِ فَهَذَا الَّذِي رَأَيْتَ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ "

Ebû Hasan b. el-Yesa' anlatıyor: Abdulvâhid b. Zeyd, kış mevsiminde şiddetli soğuğun olduğu bir günde Utbetu'l-Ğulâm'ı kasaplar çarşısında kendisinden terler boşalırken gördü. "Sen Utbe değil misin?" diye sorunca, o: "Evet" karşılığını verdi. Abdurrahmân: "Neyin var? Bu soğukta neden böyle terlemişsin?" diye sorunca, Utbe: "Hayırdır" dedi. Abdurrahmân:

"Bana sebebini söyleyeceksin" dedi; ama o yine: "Hayırdır" karşılığını verdi. Abdurrahmân: "Aramızdaki samimiyet ve kardeşlik hakkı için söyleyeceksin" deyince, Utbe: "Burada işlediğim bir günahı hatırladım. Bu gördüğün ter onun için benden boşaldı" dedi.

(٨٥٩١)- [٦/٢٢٨] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، ثَنَا عَبْدُ الْقَاهِرِ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، قَالَ: هَاجَتْ رِيحٌ بِالْبَصْرَةِ حَمْرَاءُ، فَفَزِعَ النَّاسُ لَهَا، قَالَ: فَجَعَلَ عُتْبَةُ يَبْكِي وَيَقُولُ: " وَاجَرَاءَتِي عَلَيْكَ وَشِرَائِي التَّمْرَ بِالْقَرَارِيطِ "

Abdulkâhir b. Abdirrahîm der ki: Bir defasında Basra'da kızıl renkte bir fırtına koptu. İnsanlar bu fırtınadan dolayı endişeye kapıldılar. Utbetu'l-Ğulâm ise ağlayarak şöyle demeye başladı: "Yazık bana ki (Rabbim) sana karşı küstahlık edip kîrat kîrat hurma satın aldım!"

(٨٥٩٢)- [٦/٢٢٨] ثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، ثَنَا أَحْمَدُ الدَّوْرَقِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ السَّلامِ الزَّهْرَانِيُّ، ثَنَا أَبُو دِعَامَةَ الزَّهْرَانِيُّ، قَالَ: " كَانَ عُتْبَةُ يَفْتِلُ الشَّرِيطَ فِي بَيْتٍ مَعَ أَصْحَابٍ لَهُ، فَهَاجَتْ رِيحٌ، فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ لا يَدْرِي، فَقُلْتُ: يَا عُتْبَةُ أَمَا تَرَى مَا فِي السَّمَاءِ، قَالَ: فَطَرَحَ الشَّرِيطَ وَقَامَ، فَقَالَ: يَا عُتْبَةُ تَجْتَرِئُ عَلَى رَبِّكَ تَشْتَرِي التَّمْرَ بِالْقَرَارِيطِ، وَكَانَ اشْتَرَى يَوْمَئِذٍ بِقِيرَاطٍ "

Ebû Diâme ez-Zehrânî der ki: Utbe bazı arkadaşlarıyla bir evde ip eğirmekteydi. O sırada bir fırtına koptu. Ben Utbe'nin yanına gittim ama o, benim geldiğimin farkında değildi. Ona: "Ey Utbe! Gökyüzündekileri görmüyor musun?" dediğimde, ipi elinden atıp kalktı ve: "Ey Utbe! Rabbine karşı cüretkâr davranarak kîratlarla hurma mı satın alıyorsun!?" dedi. Utbe o gün bir kırâta hurma satın almıştı.

(٨٥٩٣)- [٦/٢٢٩] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ بُنْدَارٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخُتَّلِيُّ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الثَّقَفِيُّ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: أَخْبَرَنِي رِيَاحٌ الْقَيْسِيُّ، قَالَ: صَحِبْتُ عُتْبَةَ الْغُلامَ وَقَدِ اشْتَرَى تَمْرًا بِقِيرَاطٍ، فَلَمَّا كَانَ عِنْدَ الْمَغْرِبِ هَاجَتْ رِيحٌ،

فَقَالَ عُتْبَةُ: " إِلَهِي أَنَا أَشْتَهِي التَّمْرَ مُنْذُ سَنَةٍ لَمْ أَحْمِلْهُ، حَتَّى إِذَا أَخَذْتُ شَهْوَتِي أَرَدْتُ أَنْ تَأْخُذَنِي عِنْدَهَا لا أَحْمِلُهَا، فَتَصَدَّقَ بِهَا "

Riyâh el-Kaysî der ki: Utbetu'l-Ğulâm ile yoldaşlık ettim. Bir ara bir kîrat hurma satın aldı. Akşam vakti olunca da bir fırtına koptu. Bunun üzerine Utbe: "Allahım! Bir yıldan beri canım hurma çektiği halde yemek için almadım. Ama alıp bu isteğimi gidermek istediğimde canımı da almanı istedim. Onun için bir daha da almam" dedi ve hurmayı sadaka olarak dağıttı.

(٨٥٩٤)- [٦/٢٢٩] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ بَكْرٍ، قَالَ: كَانَ عُتْبَةُ الْغُلامُ يَأْخُذُ دَقِيقَهُ، فَيَبُلُّهُ بِالْمَاءِ فَيَعْجِنُهُ وَيَضَعُهُ فِي الشَّمْسِ حَتَّى يَجِفَّ، فَإِذَا كَانَ اللَّيْلُ جَاءَ فَأَخَذَهُ وَأَكَلَ مِنْهُ لُقَمًا، قَالَ: ثُمَّ يَأْخُذُ الْكُوزَ فَيَغْرِفُ مِنْ حَبٍّ كَانَ فِي الشَّمْسِ نَهَارَهُ، فَتَقُولُ مَوْلاةٌ لَهُ: يَا عُتْبَةُ، لَوْ أَعْطَيْتَنِي دَقِيقَكَ فَخَبَزْتُهُ لَكَ وَبَرَّدْتُ لَكَ الْمَاءَ، فَيَقُولُ لَهَا: " يَا أُمَّ فُلانٍ قَدْ سَدَدْتُ عَنِّي كَلْبَ الْجُوعِ "

Bekr der ki: Utbetu'l-Ğulâm un alıp su ile yoğurur ve güneşe kuruması için koyardı. Gece olduğu zaman gelip onu alır ve ondan lokmalar yerdi. Sonra gündüz güneşte olan su küpünden bir bardak (su) alırdı (ve içerdi). Onun azatlı cariyesi: "Ey Utbe! Bana un versen, ben de onu sana ekmek yapsam ve senin için su soğutsam" dediğinde: "Ey Ümmü Filan! Ben açlığımı giderdim" derdi.

(٨٥٩٥)- [٦/٢٢٩] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْفَرَجِ الْعَابِدُ، قَالَ: كَانَ عُتْبَةُ يُعْجِنُ دَقِيقَهُ وَيُجَفِّفُهُ فِي الشَّمْسِ، ثُمَّ يَأْكُلُهُ، وَيَقُولُ: " كِسْرَةٌ وَمِلْحٌ، حَتَّى يُهَيَّأَ فِي الدَّارِ الآخِرَةِ الشِّوَاءُ وَالطَّعَامُ الطَّيِّبُ "

Abdullah b. el-Ferec el-Âbid der ki: Utbe unu yoğurur ve güneşte kuruturdu. Sonra da yer ve: "Âhiretteki etler ve güzel yemekler hazırlanana kadar ekmek parçası ve tuz" derdi.

(٨٥٩٦)- [٢٢٩/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا سَلَمَةُ الْفَرَّاءُ، قَالَ: " كَانَ عُتْبَةُ الْغُلامُ مِنْ نُسَّاكِ الْبَصْرَةِ، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْفِلَقِ، وَكَانَ قَدْ قَوَّتَ لِنَفْسِهِ سِتِّينَ فِلْقَةً، يَتَعَشَّى كُلَّ لَيْلَةٍ بِفِلْقَةٍ وَيَتَسَحَّرُ بِأُخْرَى، وَكَانَ يَصُومُ الدَّهْرَ وَيَأْوِي السَّوَاحِلَ وَالْجَبَابِينَ "

Selemetu'l-Ferrâ der ki: Utbetu'l-Ğulâm Basra âbidlerinden idi. Onlar ekmek kırıntılarıyla yaşayan kimselerdi. O, kendisi için altmış ekmek kırıntısını yiyecek yapmıştı. Her akşam bir parça yerdi. Biriyle de sahur yemeğini yerdi. O her gün oruç tutar, sahilleri ve mezarlıkları mesken edinirdi.

(٨٥٩٧)- [٢٢٩/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بُنْدَارٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ الْخُتَّلِيُّ، ثَنَا أَبُو يُوسُفَ يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو عُمَرَ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: " كَانَ رَأْسُ مَالِ عُتْبَةَ فِلْسًا، فَيَشْتَرِي بِالْفِلْسِ الْخُوصَ، فَإِذَا عَمِلَهُ بَاعَهُ بِثَلاثِ فُلُوسٍ، فَفِلْسٌ يَتَصَدَّقُ بِهِ، وَفِلْسٌ يَتَّخِذُهُ رَأْسَ مَالِهِ، وَفِلْسٌ يَشْتَرِي بِهِ شَيْئًا يُفْطِرُ عَلَيْهِ، قَالَ أَبُو يُوسُفَ: أَظُنُّ الدَّانِقَ يَوْمَئِذٍ بِثَلاثِ فُلُوسٍ كِبَارٍ "

Ebû Ömer el-Basrî der ki: Utbe'nin bütün malı bir fils[1] idi. Bir filse hurma yaprağı alır ve onu işleyip üç filse satardı. Bir filsi tasadduk eder, bir fils ile tekrar mal alır, bir filsle de kendisiyle iftar edecek bir şeyler alırdı. (Ravi) Ebû Yusuf: "O zamanlar dânık, üç büyük fils ederdi" diye ekledi.

(٨٥٩٨)- [٢٣٠/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ نَصْرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ، حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَسْتُورٍ، وَكَانَ رَجُلا عَابِدًا مِنْ بَنِي رَاسِبٍ، قَالَ: جَاءَنَا عُتْبَةُ الْغُلامُ إِلَى الْكَلأِ، قَالَ: فَلَمَّا أَمْسَيْنَا، قُلْتُ لأَصْحَابِهِ: " اشْتَرُوا لَحْمًا بِدِرْهَمٍ وَاطْبُخُوهُ سِكْبَاجَ، حَتَّى يَتَعَشَّى بِهِ عُتْبَةُ، قَالَ: فَلَمَّا صَلَّى الْعِشَاءَ فَقَدْنَاهُ، قَالَ: قُلْتُ: اطْلُبُوهُ، قَالَ: فَطَلَبُوهُ فَوَجَدُوهُ فِي بَيْتٍ مِنْ أَبْيَاتٍ قَدْ

---

[1] Altın ve gümüş olmayan bakır v.s. den basılmış paradır. Irak dinarının binde biridir.

أَخَذَ سَوِيقَ دَقِيقٍ كَانَ مَعَهُ، فَجَعَلَهُ فِي خِرْقَةٍ فَصَبَّ عَلَيْهِ مَاءً وَهُوَ يَأْكُلُ مِنْهُ وَعَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ، قَالَ: قُلْتُ: سُبْحَانَ اللَّهِ إِخْوَانُكَ قَدْ عَمِلُوا لَكَ شَيْئًا، قَالَ " هَذَا يَكْفِينِي "

Râsib oğulları âbidlerinden Muhammed b. Mestûr der ki: Utbetu'l-Ğulâm meraya yanımıza geldi. Akşam olduğu zaman arkadaşlarına: "Bir dirheme et alın ve Utbe için bir akşam yemeği yapm" dedim. Utbe yatsı namazını kıldıktan sonra ortadan kaybolmuştu. "Onu bulun" dediğimde aradılar ve evlerden bir evde buldular. Yanında bulunan undan alarak bir bezin içine koymuş ve üzerine su dökmüştü. Ondan yemekte ve gözyaşları akmaktaydı. Ona: "Sübhânallah! Kardeşlerin senin için yemek yaptı" dediğimde: "Bu bana yeter" karşılığını verdi.

(٨٥٩٩)- [٦/٢٣٠] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ فَارِسٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ الأَنْبَارِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَاتِمٍ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْبَصْرِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَطَاءٍ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْيَرْبُوعِيُّ، قَالَ: " نَازَعَتْ عُتْبَةَ الْغُلامَ نَفْسُهُ لَحْمًا، فَقَالَ لَهَا: انْدَلِعِي عَنِّي إِلَى قَابِلٍ فَمَا زَالَ يُدَافِعُهَا سَبْعَ سِنِينَ، حَتَّى إِذَا كَانَ فِي السَّابِعَةِ أَخَذَ دَانِقًا وَنِصْفَ إِفْلاسٍ، فَأَتَى بِهَا صَدِيقًا لَهُ مِنْ أَصْحَابِ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ زَيْدٍ خَبَّازًا، فَقَالَ: يَا أَخِي إِنَّ نَفْسِي تُنَازِعُنِي لَحْمًا مُنْذُ سَبْعِ سِنِينَ، وَقَدِ اسْتَحْيَيْتُ مِنْهَا كَمْ أَعِدُهَا وَأُخْلِفُهَا فَخُذْ لِي رَغِيفَيْنِ وَقِطْعَةً مِنْ لَحْمٍ بِهَذَا الدَّانِقِ وَالنِّصْفِ، فَلَمَّا أَتَاهُ بِهِ إِذَا هُوَ بِصَبِيٍّ، قَالَ: يَا فُلانُ أَلَسْتَ أَنْتَ ابْنُ فُلانٍ وَقَدْ مَاتَ أَبُوكَ، قَالَ: بَلَى، قَالَ: فَجَعَلَ يَبْكِي وَيَمْسَحُ رَأْسَهُ، وَقَالَ: " قُرَّةُ عَيْنِي مِنَ الدُّنْيَا أَنْ تَصِيرَ شَهْوَتِي فِي بَطْنِ هَذَا الْيَتِيمِ فَنَاوَلَهُ مَا كَانَ مَعَهُ " ثُمَّ قَرَأَ: ﴿وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾

Ahmed b. Atâ Ebû Abdillah el-Yarbûî bildiriyor: Utbetu'l-Ğulâm'ın canı et çeker, ancak her defasında ileri bir zamana atar ve isteğini bastırırdı. Bu şekilde yedi sene boyunca bu isteğini erteletti. Yedinci yılda ise bir *dânık* ile yarım *fils* alıp, Abdülvâhid b. Zeyd'in fırıncı olan bir arkadaşına geldi. Ona: "Kardeşim! Canım yedi yıldır et çekiyor ve artık bu isteğimi erteletmekten ve ileriye atmaktan utanır oldum. Bu bir dânık ile yarım filsle bana iki ekmek ve bir parça et al!" dedi. Fırıncı, Utbe'nin istediklerini alıp ona verdikten sonra Utbe bir çocukla karşılaştı. Ona: "Sen ölen filan kişinin oğlu

değil misin?" diye sorunca, çocuk: "Evet!" karşılığını verdi. Bunun üzerine Utbe ağlayarak çocuğun başını okşamaya başladı ve şöyle dedi: "Benim dünyadaki huzurum, canımın istediğinin bu çocuğun midesinde olmasıdır!" Ardından Utbe aldığı ekmek ile eti çocuğa verip şu âyeti okudu: **"Onlar, kendi canları çekmesine rağmen yemeği yoksula, yetime ve esire yedirirler."**[1]

(٨٦٠٠)- [٢٣٠/٦] ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْخَلالُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ ثَوَابٍ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ مَخْلَدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، قَالَ: " كَانَ عُتْبَةُ يُجَالِسُنَا عِنْدَ بَابِ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، وَقَالَ لَنَا يَوْمًا يَعْنِي عُتْبَةَ: إِنَّهُ لا يُعْجِبُنِي رَجُلٌ لا يَكُونُ فِي يَدِهِ حِرْفَةٌ، فَقُلْنَا لَهُ: هُوَ ذَا تُجَالِسُنَا أَنْتَ وَمَا نَرَاكَ تَحْتَرِفُ، فَقَالَ " بَلَى إِنِّي لأَحْتَرِفُ رَأْسَ مَالِي طَسُّوجٌ، أَشْتَرِي بِهِ خُوصًا أَعْمَلُهُ وَأَبِيعُهُ بِثَلاثِ طَسَاسِيجَ طَسُّوجٌ رَأْسُ مَالِي وَقِيرَاطٌ خُبْزِي "

Mahled b. el-Hüseyn bildiriyor: Utbetu'l-Ğulam bizimle Hişâm b. Hassân'ın kapısının yanında otururdu. Bir gün Utbe bize: "Her hangi bir işi olmayan kimselerden hoşlanmıyorum!" dedi. Ona: "Ama sen de bizimle burada oturmuşsun ve herhangi bir iş yaptığını da görmüyoruz" dediğimizde şöyle karşılık verdi: "Ben çalışıyorum. Bir *tassûc* (çeyrek dânik) sermayem var. Bununla hurma yaprağı alıp işliyor ve üç tassûca satıyorum. Bir tassûcu sermaye olarak kaldırıyorum, kalanıyla da yiyecek alıyorum."

(٨٦٠١)- [٢٣١/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الرَّبِيعِ اللَّخْمِيُّ، ثَنَا أَبُو رَبِيعَةَ، حَدَّثَنِي رَجُلُ أَظُنُّهُ الْعَنَزِيُّ، قَالَ: " خَرَجَ عُتْبَةُ إِلَى صِدِّيقٍ لَهُ بِوَاسِطَ، قَالَ: فَتَزَوَّدَ كَسْنَجًا بِفِلْسَيْنِ "

el-Anazî der ki: Utbe, Vâsıt'a bir arkadaşının yanına gitmek için yola çıktı. Azık olarak iki filse (kuruşa) yiyecek bir şeyler aldı."

---

[1] İnsân Sur. 8

(٨٦٠٢)- [٦/٢٣١] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عِدَّةً، مِنْ أَصْحَابِنَا، يَقُولُونَ: " كَانَ لِعُتْبَةَ أَخٌ بِوَاسِطَ فَيَشْتَرِي مِنَ الْبَصْرَةِ كَسِيبًا بِدِرْهَمٍ فَهُوَ زَادُهُ، حَتَّى يَبْلُغَ إِلَى أَخِيهِ بِوَاسِطَ "

Hâlid b. Hidâş der ki: Arkadaşlarımızdan bir çok kişinin şöyle dediğini işittim: "Utbe'nin Vâsıt'ta bir kardeşi vardı. Onun yanına gideceği zaman Basra'dan azık olarak bir dirhemlik yağ satın alıyordu. Bu da kardeşinin yanına varana kadar ona azık oluyordu."

(٨٦٠٣)- [٦/٢٣١] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ: حُدِّثْتُ، عَنْ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي رَوْحُ بْنُ سَلَمَةَ، حَدَّثَنِي سَلْمٌ الْعَبَّادَانِيُّ، قَالَ: " قَدِمَ عَلَيْنَا مَرَّةً صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، وَعُتْبَةُ الْغُلامُ، وَعَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ، وَسَلْمٌ الأُسْوَارِيُّ فَنَزَلُوا عَلَى السَّاحِلِ، قَالَ: فَهَيَّأْتُ لَهُمْ ذَاتَ لَيْلَةٍ طَعَامًا فَدَعَوْتُهُمْ إِلَيْهِ فَجَاءُوا، فَلَمَّا وَضَعْتُ الطَّعَامَ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ، إِذَا قَائِلٌ يَقُولُ مِنْ بَعْضِ أُولَئِكَ الْمُطَوِّعَةِ، وَهُوَ عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ مَارًّا رَافِعًا صَوْتَهُ يَقُولُ:

وَيُلْهِيكَ عَنْ دَارِ الْخُلُودِ مَطَاعِمٌ وَلَذَّةُ نَفْسٍ غِبُّهَا غَيْرُ نَافِعِ

قَالَ: فَصَاحَ عُتْبَةُ صَيْحَةً، فَسَقَطَ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ، وَبَكَى الْقَوْمُ فَرَفَعْنَا الطَّعَامَ، وَمَا ذَاقُوا وَاللَّهِ مِنْهُ لُقْمَةً "

Selm el-Abbâdânî der ki: Bir defasında Salih el-Murrî, Utbetu'l-Ğulâm, Abdulvâhid b. Zeyd ve Selm el-Usvârî bize geldiler. Sahilde konakladılar. Bir gece onlara yemek hazırladım ve davet ettim. Geldiklerinde yemeği önlerine koyduğum sırada sahilden bir sûfi yüksek bir sesle:

"Seni yemekler ve canının istediği lezzet oyalamakta
Oysa bunların ebedi yurtta faydası hiç olmamakta" diye seslendi.

Bunun üzerine Utbe bir çığlık atarak bayıldı. Oradakiler ağladı ve yemeği kaldırdık. Vallahi ondan bir lokma bile yemediler.

(٨٦٠٤)- [٦/٢٣١] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا سِجْفُ بْنُ مَنْظُورٍ، قَالَ: " صَنَعَ عَبْدُ الْوَاحِدِ طَعَامًا

وَجَمَعَ عَلَيْهِ نَفَرًا مِنْ إِخْوَانِهِ وَكَانَ فِيهِمْ عُتْبَةُ، قَالَ: فَأَكَلَ الْقَوْمُ غَيْرَ عُتْبَةَ، فَإِنَّهُ كَانَ قَائِمًا عَلَى رُءُوسِهِمْ يَخْدُمُهُمْ، قَالَ: فَالْتَفَتَ بَعْضُهُمْ إِلَى عُتْبَةَ فَنَظَرَ إِلَى عَيْنَيْهِ وَالدُّمُوعُ تَنْحَدِرُ مِنْهَا، فَسَكَتَ وَأَقْبَلَ عَلَى الطَّعَامِ، فَلَمَّا فَرَغَ الْقَوْمُ مِنْ طَعَامِهِمْ تَفَرَّقُوا، وَأَخْبَرَ الرَّجُلُ عَبْدَ الْوَاحِدِ مِمَّا رَأَى مِنْ عُتْبَةَ، فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الْوَاحِدِ: بِأَبِي لِمَ بَكَيْتَ وَالْقَوْمُ يَطْعَمُونَ؟ قَالَ: ذَكَرْتُ مَوَائِدَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَالْخَدَمُ قِيَامٌ عَلَى رُءُوسِهِمْ، فَشَهِقَ عَبْدُ الْوَاحِدِ شَهْقَةً خَرَّ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ،

قَالَ سِجْفٌ حَدَّثَنِي حُصَيْنُ بْنُ الْقَاسِمِ، قَالَ: فَمَا رَأَيْتُ عَبْدَ الْوَاحِدِ بَعْدَ ذَلِكَ الْيَوْمِ دَعَا إِنْسَانًا إِلَى مَنْزِلِهِ وَلا أَكَلَ طَعَامًا، إِلا دُونَ شِبَعِهِ وَلا يَشْرَبُ، إِلا أَقَلَّ مِنْ رِيِّهِ وَلا افْتَرَّ ضَاحِكًا حَتَّى مَضَى لِوَجْهِهِ، قَالَ: وَأَمَّا عُتْبَةُ فَإِنَّهُ جَعَلَ لِلَّهِ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ لا يَأْكُلَ، إِلا أَقَلَّ مِنْ شِبَعِهِ، وَلا يَشْرَبَ، إِلا أَقَلَّ مِنْ رِيِّهِ، وَلا يَنَامَ مِنَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، إِلا أَقَلَّ مِنْ نُبْهَةٍ، قَالَ: فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ لا تَنَمْ يَا عُتْبَةُ بِاللَّيْلِ وَنَمْ بِالنَّهَارِ فِي السَّاعَاتِ اللاتِي لا تَحِلُّ فِيهَا الصَّلاةُ، فَهَذَا أَقَلُّ مِنْ نَبْهِكَ وَوَقَاءً لِنَذْرِكَ، قَالَ: فَقَالَ أَنَا إِذًا يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ أُرِيدُ أَنْ أَطْلُبَ الْحِيَلَ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَ رَبِّي، لا أَنَامُ لَيْلا وَلا نَهَارًا، إِلا وَأَنَا مَغْلُوبٌ، قَالَ: فَكُنْتُ إِذَا رَأَيْتُهُ شِبْهَ الْوَالِهِ وَمَا ظَنُّكَ بِرَجُلٍ لا يَنَامُ إِلا مَغْلُوبًا، قَالَ: وَكَانَ يَلْبَسُ الشَّعْرَ تَحْتَ ثِيَابِهِ، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ أَلْقَاهُ عَنْهُ وَلَبِسَ مِنْ صَالِحِ الثِّيَابِ "

Sicf b. Manzûr der ki: Abdulvâhid yemekler yaptı ve aralarında Utbe'nin de bulunduğu kardeşlerinden bir kaç kişiyi davet etti. Utbe dışında herkes yemişti. Utbe onlara hizmet etmekteydi. Bir kişi Utbe'ye baktı ve gözlerinden yaşlar aktığını gördü. Bu kişi sustu ve yemeğine devam etti. Herkes yemeğini bitirince dağıldılar. Bunun üzerine Utbe'nin ağladığını gören adam Abdülvâhid'e durumu anlattı. Abdulvâhid: "Babam sana feda olsun. Herkes yemeğini yerken sen neden ağladın?" diye sordu. Utbe: "Cennet sofraları ve sofradakilere hizmet edenler aklıma geldi" cevabını verince, Abdulvâhid hıçkırdı ve bayılıp düştü.

Husayn b. el-Kâsım bana şöyle anlattı: Bugünden sonra Abdülvâhid'in evine kimseyi davet ettiğini, doyuncaya kadar yemek yediğini ve kanıncaya kadar su içtiğini görmedim. Ölüp gidene kadar da dişleri görünecek şekilde gülmedi. Utbe ise Allah için doyacak kadar yemeyeceğine, kanacak kadar

içmeyeceğine, gece ve gündüzden ihtiyacmdan fazla uyumayacağına dair söz verdi. Arkadaşlarından bir kişi kendisine: "Ey Utbe! Geceleyin uyuma, gündüz vakti namaz kılınması helal olmayan saatlerde uyu. Bu senin ihtiyacından fazla olmayan ve adağım yerine getirecek kadar olan bir uykudur" deyince, Utbe: "Ey Ebû Abdillah! O zaman ben Rabbimle aramda olan şey için hile yapmış olurum. Ben ne gece ne de gündüz yenik düşmeden uyumam" karşılığını verdi. Onu gördüğüm zaman üzüntülü görürdüm. Yenik düşmeden uyumayan kimsenin nasıl olduğunu sanırsın? Kıldan elbiseleri giysileri altına giyerdi. Cuma günü onları üzerinden atar ve güzel giysilerini giyerdi.

(٨٦٠٥)- [٦/٢٣٢] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، قَالَ: سَأَلْتُ يُوسُفَ بْنَ عَطِيَّةَ، فَقُلْتُ: " مَا كَانَ لِبَاسُ عُتْبَةَ؟، قَالَ: كَانَ يَلْبَسُ كِسَاءَيْنِ أَغْبَرَيْنِ يَتَّزِرُ بِوَاحِدَةٍ وَيَرْتَدِي بِأُخْرَى، إِذَا رَأَيْتَهُ قُلْتَ بَعْضُ الأُكَرَةِ، قَالَ إِبْرَاهِيمُ: وَكَانَ عُتْبَةُ عَرَبِيًّا شَرِيفًا مِنْ عُوذٍ "

İbrâhîm b. Abdirrahman b. Mehdî der ki: Yusuf b. Atiyye'ye: "Utbe ne giyinirdi?" diye sorduğumda: "O, gri renkte iki giysi giyerdi. Birisini peştamal olarak kullanır birisini de üstüne giyerdi. Onu görsen: «Bu kişi ırgatlardan biridir» dersin" karşılığını verdi. Utbe, Ûz denilen yerden şerefli bir Arap idi.

(٨٦٠٦)- [٦/٢٣٢] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي الْخَلِيلُ بْنُ عَمْرٍو النُّكْرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ لِي عُتْبَةُ: كِدْتَ أَلا تَرَانِي، قَالَ: قُلْتُ: مَا جِنَايَتُكَ مَا ذَنْبُكَ؟ قَالَ: كَادَتِ الأَرْضُ تَأْخُذُنِي، قَالَ: قُلْتُ وَأَيُّ شَيْءٍ جِنَايَتُكَ؟ قَالَ: رَأَيْتُ أَخًا لِي، فَقَالَ لِي عُتْبَةُ: " أَنْتَ فِي كِسَاءَيْنِ وَأَنْتَ فِي هَذَا، فَلَوْلا أَنِّي أَعْطَيْتُهُ أَظُنُّهُ قَالَ أَحَدَهُمَا ظَنَنْتُ أَنَّ الأَرْضَ تَأْخُذُنِي "

Ebû Enes der ki: Utbe bana: "Neredeyse beni göremeyecektin" deyince: "Ne yaptın? Suçun nedir?" dedim. Utbe: "Neredeyse yer beni içine alacaktı" dedi. "Sen ne cinayet işledin ki?" dediğimde şu karşılığı verdi: "Ben bir

kardeşimi gördüm. O bana: «(Ey) Utbe! Sen bu durumda iken iki giysi giymişsin öyle mi!» dedi. Ona giysilerden birini vermemem halinde yerin beni içine alacağını sandım."

(٨٦٠٧)- [٦/٢٣٢] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَبُو عُمَرَ الضَّرِيرُ، قَالَ: سَمِعْتُ رِيَاحًا الْقَيْسِيَّ، يَقُولُ: قَالَ لِي عُتْبَةُ: " يَا رِيَاحُ، إِنْ كُنْتُ كُلَّمَا دَعَتْنِي نَفْسِي إِلَى الْكَلامِ، تَكَلَّمْتُ فَبِئْسَ النَّاظِرُ أَنَا، يَا رِيَاحُ إِنَّ لَهَا مَوْقِفًا تَغْتَبِطُ فِيهِ بِطُولِ الصَّمْتِ عَنِ الْفُضُولِ "

Riyâh el-Kaysî der ki: Utbe bana: "Ey Riyâh! Eğer nefsim benden her konuşmamı istediği zaman konuşsaydım en kötü görüş sahibi olurdum. Ey Riyâh! Onun öyle bir konumu vardır ki sükût ettiği zaman ona gıpta edilir."

(٨٦٠٨)- [٦/٢٣٣] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ الْمَرْوَزِيُّ، قَالَ: رَكِبَ عُتْبَةُ فِي زَوْرَقٍ مَعَ قَوْمٍ، قَالَ: فَأَرَادَ الْمَلاحُ أَنْ يَعْدِلَ بِبَعْضِهِمُ السَّفِينَةَ، قَالَ: فَلَمْ يَجِدْ أَحَدًا مِنْهُمْ أَحْقَرَ فِي عَيْنِهِ مِنْ عُتْبَةَ، قَالَ: فَضَرَبَ جَنْبَهُ، وَقَالَ: اسْتَوِ، فَقَالَ عُتْبَةُ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَرَ فِيهِمْ أَحْقَرَ فِي عَيْنَيْهِ مِنِّي "

Ahmed b. Zuheyr el-Mervezî der ki: Utbe bir grupla birlikte bir kayığa bindi. Kayıkçı binen kişilerden biriyle kayığı dengelemek istedi. Ancak gözünde Utbe'den daha değersiz birini göremedi. Utbe'nin böğrüne vurarak: "Düzgün dur!" dedi. Bunun üzerine Utbe: "Gözünde onların içinde beni en düşük gösteren Allah'a hamdolsun" dedi.

(٨٦٠٩)- [٦/٢٣٣] حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ بُنْدَارٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُبَيْدٍ الْخُتَّلِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي الْمُحَبَّرَ بْنَ قَحْذَمٍ، يَقُولُ: قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ عَلِيٍّ لِبَعْضِ أَصْحَابِهِ: " وَيْحَكَ أَيْنَ عُتْبَةُ هَذَا الَّذِي قَدِ افْتُتِنَ بِهِ أَهْلُ الْبَصْرَةِ، قَالَ: فَخَرَجَ بِهِ فِي الْجَيْشِ، حَتَّى أَتَى بِهِ الْجَبَّانَ فَوَقَفَ بِهِ عَلَى عُتْبَةَ، وَهُوَ لا يَعْلَمُ مُنَكِّسَ رَأْسَهُ بِيَدِهِ عُودٌ يَنْكُتُ عَلَيْهِ الأَرْضَ، فَوَقَفَ عَلَيْهِ فَسَلَّمَ فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَنَظَرَ إِلَيْهِ، فَقَالَ: وَعَلَيْكُمُ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، قَالَ: كَيْفَ أَنْتَ يَا عُتْبَةُ؟ قَالَ: بِحَالٍ بَيْنَ حَالَيْنِ، قَالَ: مَا هُمَا؟ قَالَ: قُدُومٌ عَلَى اللَّهِ بِخَيْرٍ أَمْ بِشَرٍّ، ثُمَّ نَكَسَ رَأْسَهُ وَجَعَلَ يَنْكُتُ

الأَرْضَ، فَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ عَلِيٍّ: أَرَى عُتْبَةَ قَدْ أَحْرَزَ نَفْسَهُ وَلا يُبَالِي مَا أَصْبَحْنَا فِيهِ وَأَمْسَيْنَا، ثُمّ قَالَ: يَا عُتْبَةُ قَدْ أَمَرْتُ لَكَ بِأَلْفَيْ دِرْهَمٍ، قَالَ: أَقْبَلُهَا مِنْكَ أَيُّهَا الأَمِيرُ عَلَى أَنْ تَقْضِيَ لِي مَعَهَا حَاجَةً، قَالَ: نَعَمْ ! وَسُرَّ سُلَيْمَانُ، فَقَالَ: وَمَا حَاجَتُكَ؟ فَقَالَ: تُعْفِيَنِي قَالَ: قَدْ فَعَلْتُ، قَالَ: ثُمَّ وَلَّى عَنْهُ مُنْصَرِفًا وَهُوَ يَبْكِي، وَيَقُولُ: قَصَّرَ إِلَيْنَا عُتْبَةُ مَا نَحْنُ فِيهِ

Ebu'l-Muhabber b. Kahzem der ki: Süleymân b. Ali, arkadaşlarından birine: "Vay sana! Basra ahalisini fitneye sürükleyen Utbetu'l-Ğulâm nerede?" diye sordu. Sonra askeri bir birlikle Utbe'nin yanma gitti. Arkadaşı onu Utbe'nin bulunduğu peynirciler çarşısına götürdü. Süleymân'ın arkadaşı gelip Utbe'nin başında durdu. Utbe'nin bir şeyden haberi yoktu. Başını önüne eğmiş elindeki bir çöple yeri eşeliyordu. Bir ara başını kaldırdı ve adama baktı. Ardından: "Ve aleykumu's-selam ve rahmetullahi ve berekâtuhu!" dedi. Adam: "Ey Utbe nasılsın?" diye sorunca, Utbe: "İki durumla karşı karşıyayım" dedi. Adam: "Bu iki durum ne?" diye sorunca, Utbe: "Allah'ın huzuruna ya hayır, ya da şerle çıkacağım" karşılığını verdi ve tekrar başını önüne eğip yeri eşelemeye başladı. Bunun üzerine Süleymân b. Ali: "Bakıyorum da Utbe artık elini ayağını çekmiş, bizim yaptıklarımızla pek ilgilenmiyor" dedi ve ekledi: "Ey Utbe! Sana iki bin dirhem verilmesini emrediyorum!" Utbe de: "Ey vali! Bir isteğimi de yerine getirmek şartıyla bunu senden kabul ederim" dedi. Süleymân sevinç içinde: "Yerine getiririm! Neymiş isteğin?" diye sorunca, Utbe: "Bu iki bin dirhemi bana verme!" dedi. Süleymân da: "Kabul ettim" karşılığını verdi. Süleymân ağlayarak oradan ayrıldı ve: "Utbe, kendisine geliş amacımızı boşa çıkardı" dedi.

(٨٦١٠)- [٢٣٣/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بُنْدَارٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا حَفْصٍ، يَقُولُ: " كَانَ عُتْبَةُ مَعَ قَرَابَةٍ لَهُ عَلَى ظَهْرِ الطَّرِيقِ يُكَلِّمُهُ، فَجَعَلَ ذَلِكَ لا يَأْبَهُ لِكَلامِهِ، قَالَ: فَقَالَ عُتْبَةُ: أَلا تُكَلِّمُنِي؟ قَالَ: أَمَا رَأَيْتَ إِلَى أَمِيرِ الْبَصْرَةِ مَرَّ بِمَنْ مَعَهُ؟ قَالَ: " مَا عَلِمْتُ "

Ebû Hafs der ki: Utbe yolda durmuş ve bir akrabası kendisiyle konuşuyordu. Adam konuşmasını kesince, Utbe: "Benimle konuşmuyor musun (neden sustun)?" dedi. Adam: "Basra valisinin yanındakilerle birlikte

geçtiğini görmedin mi?" deyince, Utbe: "Bilmiyorum (dikkat etmedim)" karşılığını verdi.

(٨٦١١)- [٦/٢٣٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنِي مُضَرُ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِعَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ زَيْدٍ: يَا أَبَا عُبَيْدَةَ، تَعْلَمُ أَحَدًا يَمْشِي فِي الطَّرِيقِ مُشْتَغِلٌ بِنَفْسِهِ، لا يَعْرِفُهُ أَحَدٌ يَقُولُ مِنْ كَثْرَةِ أَشْغَالِهِ؟، قَالَ: مَا أَعْرِفُ أَحَدًا إِلا رَجُلا وَاحِدًا السَّاعَةَ يَدْخُلُ عَلَيْكُمْ، فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ دَخَلَ عَلَيْهِ عُتْبَةُ، قَالَ: وَطَرِيقُهُ عَلَى السُّوقِ، قَالَ: فَقَالَ لَهُ: " يَا عُتْبَةُ مَنْ رَأَيْتَ وَمَنْ تَلَقَّاكَ فِي الطَّرِيقِ، قَالَ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا "

Mansûr der ki: Adamın biri Abdulvâhid b. Zeyd'e: "Ey Ebû Ubeyde! Yolda yürürken kendi nefsiyle meşgul olan birisini biliyor musun? Onu tanıyan herkes: «(Onun bu durumu) işlerinin çokluğundandır» diyor" dedi. O da: "Ben bu vasıfta sadece bir kişi tanıyorum. O da şimdi yanınıza girecektir" dedi. Böyle derken Utbe içeri girdi. Onun yolu çarşıyaydı. Ona: "Ey Utbe! Yolda kimi gördün? Kiminle karşılaştın?" diye sorunca, Utbe: "Kimseyi görmedim" karşılığını verdi.

(٨٦١٢)- [٦/٢٣٤] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا أَحْمَدُ، قَالَ: حَدَّثَنِي إبراهيم، حَدَّثَنِي مُضَرُ، عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ، قَالَ: " كَانَ عُتْبَةُ يَجِيءُ إِلَى الْمَسْجِدِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَقَدْ أَخَذَ النَّاسُ الظِّلَّ، فَيَقُومُ عَلَى الْحَصَا فَمَا يَسْتَكِنُّ بِشَيْءٍ مِنْهُ، ثُمَّ يَقُومُ عَلَيْهِ وَيَسْجُدُ السَّجْدَةَ الطَّوِيلَةَ، قَالَ مُضَرُ: قَالَ عَبْدُ الْوَاحِدِ: مَا أُرَاهُ يَعْقِلُ بِحَرِّهِ "

Abdulvâhid der ki: Utbe Cuma günü mescide gelir ve cemaatin gölgeliği doldurmuş olduğunu görürdü. Namaz için (güneşin altında) çakıl taşlarının üzerinde durur ve onun bundan rahatsız olduğunu görmezdik. Sonra kalkıp uzunca secde ederdi. Çakıl taşlarının sıcaklığını hissetmediğini görürdüm.

(٨٦١٣)- [٦/٢٣٤] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا عَمَّارُ بْنُ عُثْمَانَ الْحَلَبِيُّ، ثَنَا رِيَاحٌ أَبُو الْمُهَاجِرِ الْقَيْسِيُّ، قَالَ: قَالَ عُتْبَةُ: لَوْلا مَا قَدْ نُهِينَا عَنْهُ مِنْ تَمَنِّي الْمَوْتِ لَتَمَنَّيْتُهُ، قُلْتُ: وَلِمَ تَتَمَنَّى الْمَوْتَ؟ قَالَ: " لِي فِيهِ خَلَّتَانِ حَسَنَتَانِ، قُلْتُ: مَا هُمَا؟ قَالَ: الرَّاحَةُ مِنْ مُعَاشَرَةِ الْفُجَّارِ

وَرَجَاءً لِمُجَاوَرَةِ الأَبْرَارِ "، قَالَ: ثُمَّ بَكَى، وَقَالَ: " أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَمَا يؤَمِّنُنِي أَنْ يُقْرَنَ بَيْنِي وَبَيْنَ الشَّيْطَانِ فِي سِلْسِلَةٍ مِنْ حَدِيدٍ، ثُمَّ يُقْذَفُ بِي فِي النَّارِ "، ثُمَّ غُشِيَ عَلَيْهِ

Riyâh Ebu'l-Muhâcir el-Kaysî bildiriyor: Utbe: "Şayet ölümü dilemek yasaklanmamış olsaydı ölümü temenni ederdim" dedi. Kendisine: "Neden ölümü temenni ediyorsun?" diye sorduğumda: "Çünkü ölümde iki güzel haslet vardır" dedi. Ona: "Bunlar nedir?" diye sorduğumda: "Günahkârla beraber olmaktan kurtulmak ve iyilerle beraber olmayı ummaktır" dedi. Sonra ağlayarak: "Estağfirullah! Şeytanla beraber demirden bir zincirle bağlanıp Cehennem ateşine atılmayacağıma kim garanti verebilir?" dedi ve yere düşüp bayıldı.

(٨٦١٤)- [٦/٢٣٤] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو حَاتِمٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ الْوَهْبِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ بَعْضَ أَصْحَابِنَا، يَقُولُ: غُشِيَ عَلَى عُتْبَةَ الْغُلامِ فَأَفَاقَ، وَهُوَ يَقُولُ: " ارْحَمْ مَنْ تَجَرَّأَ عَلَيْكَ وَأَكَلَ بِالدَّيْنِ، فَنَظَرُوا فِي دَيْنِهِ، فَإِذَا عَلَيْهِ فِلْسَانُ "

Ahmed b. Hâlid el-Vehbî der ki: Arkadaşlarımızdan bir kişinin şöyle dediğini işittim: "Utbe bayılıp kendine geldikten sonra: «(Allahım!) Sana karşı cüretkâr davranıp da borca yiyen kimseye merhamet et» dedi. Onun borcuna baktıklarında iki *fils* borcu olduğunu gördüler."

(٨٦١٥)- [٦/٢٣٤] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي حَسَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: " كَانَ عُتْبَةُ يَقْطَعُ اللَّيْلَ بِثَلاثِ صَيْحَاتٍ، يُصَلِّي الْقِيَامَ، ثُمَّ يَضَعُ رَأْسَهُ بَيْنَ رُكْبَتَيْهِ يُفَكِّرُ، فَإِذَا مَضَى مِنَ اللَّيْلِ ثُلُثُهُ صَاحَ صَيْحَةً، ثُمَّ يَضَعُ رَأْسَهُ بَيْنَ رُكْبَتَيْهِ يُفَكِّرُ، فَإِذَا كَانَ السَّحَرُ صَاحَ صَيْحَةً، قَالَ أَحْمَدُ: فَحَدَّثْتُ بِهِ عَبْدَ الْعَزِيزِ، فَقَالَ لِي: حَدَّثْتُ بِهِ بَعْضَ الْبَصْرِيِّينَ، فَقَالَ: لا تَنْظُرْ إِلَى صَيْحَتِهِ، وَلَكِنِ انْظُرْ إِلَى الأَمْرِ الَّذِي كَانَ مِنْهُ بَيْنَ الصَّيْحَتَيْنِ "

Câfer b. Muhammed der ki: "Utbe, geceyi üç çığlık atarak bölerdi. Gece namazını kıldıktan sonra başını dizleri arasına koyup tefekkür ederdi. Gecenin üçte biri geçtiği zaman bir çığlık atardı. Sonra başını dizleri arasına koyup tefekkür ederdi. Seher vakti geldiğinde ise bir çığlık atardı." Ahmed (b. Ebi'l-Havârî) der ki: Bu durumu Abdulazîz'e anlattığımda şu karşılığı

verdi: "Ben bu durumu Basralılardan birine anlattım. O da: «Onun çığlık atmasına bakma. Ancak iki çığlık arasında yaptığı işe bak» dedi."

(٨٦١٦)- [٦/٢٣٤] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بُنْدَارٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي سِجْفُ بْنُ مَنْظُورٍ، حَدَّثَنِي سُلَيْمٌ النَّحِيفُ، قَالَ: رَمَقْتُ عُتْبَةَ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَمَا زَادَ لَيْلَتِهِ تِلْكَ عَلَى هَذِهِ الْكَلِمَاتِ: " إِنْ تُعَذِّبْنِي فَإِنِّي لَكَ مُحِبٌّ، وَإِنْ تَرْحَمْنِي فَإِنِّي لَكَ مُحِبٌّ، قَالَ: فَلَمْ يَزَلْ يُرَدِّدُهَا وَيَبْكِي، حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ "

Süleym en-Nahîf der ki: Bir gece Utbe'yi gözetledim. O gece Utbe: "(Allahım!) Bana azab etsen de seni seviyorum. Bana merhamet etsen de seni seviyorum" sözlerinden başka bir şey söylemedi. Tan yeri ağarana kadar bu sözleri tekrar ederek ağlayıp durdu.

(٨٦١٧)- [٦/٢٣٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَامِرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فَهْدٍ الْمَدِينِيُّ، قَالَ: كَانَ عُتْبَةُ يُصَلِّي هَذَا اللَّيْلَ الطَّوِيلَ، فَإِذَا فَرَغَ رَفَعَ رَأْسَهُ، فَقَالَ: " سَيِّدِي إِنْ تُعَذِّبْنِي فَإِنِّي أُحِبُّكَ، وَإِنْ تَعِفُ عَنِّي فَإِنِّي أُحِبُّكَ "

Muhammed b. Fehd el-Medînî der ki: Utbe bu uzun gecelerde namaz kılardı ve namazı bitirdiği zaman başını kaldırıp: "Efendim! Bana azab etsen de seni seviyorum. Beni affetsen de seni seviyorum" derdi.

(٨٦١٨)- [٦/٢٣٥] حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ بُنْدَارٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي عِصْمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا مُسْلِمُ بْنُ عَرْفَجَةَ الْعَنْبَرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَنْبَسَةَ الْخَوَّاصَ، يَقُولُ: كَانَ عُتْبَةُ يَزُورُنِي فَرُبَّمَا بَاتَ عِنْدِي، قَالَ: فَبَاتَ عِنْدِي ذَاتَ لَيْلَةٍ فَبَكَى مِنَ السَّحَرِ بُكَاءً شَدِيدًا، فَلَمَّا أَصْبَحَ، قُلْتُ لَهُ: قَدْ فَزَعْتَ قَلْبِي اللَّيْلَةَ بِبُكَائِكَ، فَفِيمَ ذَاكَ يَا أَخِي؟، قَالَ: " يَا عَنْبَسَةُ، إِنِّي وَاللَّهِ ذَكَرْتُ يَوْمَ الْعَرْضِ عَلَى اللَّهِ، ثُمَّ مَالَ لِيَسْقُطَ فَاحْتَضَنْتُهُ، فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَى عَيْنَيْهِ يَتَقَلَّبَانِ قَدِ اشْتَدَّتْ حُمْرَتُهُمَا "، قَالَ: ثُمَّ أُزِيدَ وَجَعَلَ يَخُورُ فَنَادَيْتُهُ عُتْبَةُ، عُتْبَةُ فَأَجَابَنِي بِصَوْتٍ خَفِيٍّ قَطَعَ ذِكْرُ يَوْمِ الْعَرْضِ عَلَى اللَّهِ أَوْصَالَ الْمُحِبِّينَ، قَالَ: وَيُرَدِّدُهُ، ثُمَّ جَعَلَ يُحَشْرِجُ الْبُكَاءَ وَيُرَدِّدُهُ حَشْرَجَةَ الْمَوْتِ، وَيَقُولُ: " تُرَاكَ مَوْلايَ تُعَذِّبُ مُحِبِّيكَ، وَأَنْتَ الْحَيُّ الْكَرِيمُ "، قَالَ: فَلَمْ يَزَلْ يُرَدِّدُهَا حَتَّى وَاللَّهِ أَبْكَانِي

Anbesetu'l-Havvâs bildiriyor: Utbe b. Ebân bazen beni ziyarete gelir; bazı gelişlerinde de geceyi bende geçirirdi. Bir gece yine yanımda kaldı; ama seher vakti hüngür hüngür ağladı. Sabah olduğunda ona: "Geceki ağlamandan dolayı içime bir korku saldın! Kardeşim! Neden bu kadar ağladın?" diye sordum. Utbe: "Ey Anbese! Allah'ın huzuruna çıkarılacağımız günü düşündüm de" dedi ve düşecek gibi oldu. Ben de hemen onu kucaklayıp tuttum. Gözlerine baktığımda kıpkırmızı kesilmiş dönüyorlardı. Sonra sarsılıp böğürmeye başladı. Kendisine: "Utbe! Utbe!" diye seslendiğimde, kısık bir sesle: "Allah'ın huzuruna çıkarılacağımız günün anılması, onun âşıklarını parça parça etti" karşılığını verdi ve bunu tekrar edip durdu. Sonra ölecekmiş gibi bir hırıltı ve ağlamayla karışık şöyle demeye başladı: "Mevlâm! Sen ki Hay ve Kerîm'sin! Sevenlerine azab mı vereceksin!" Utbe bunu o kadar tekrar etti ki sonunda beni de ağlattı.

(٨٦١٩)- [٦/٢٣٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِيسَى الطُّفَاوِيُّ، أَخْبَرَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الشَّحَّامُ، قَالَ: كَانَ عُتْبَةُ يَبِيتُ عِنْدِي، قَالَ: فَكَانَ يَبِيتُ فِي بَيْتٍ وَحْدَهُ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَقُلْتُ لَهُ: مَا كَانَتْ عِبَادَتُهُ؟ قَالَ: " كَانَ يَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ فَلا يَزَالُ فِي فِكْرٍ وَبُكَاءٍ حَتَّى يُصْبِحَ " قَالَ: وَرُبَّمَا جَاءَنِي وَهُوَ مُمَسٌّ، يَقُولُ: " أَخْرِجْ إِلَيَّ شَرْبَةً مِنْ مَاءٍ أَوْ تَمَرَاتٍ أُفْطِرُ عَلَيْهِمَا " فَيَكُونُ ذَلِكَ مِثْلُ أَجْرِي

Abdullah b. İsa et-Tufâvî bildiriyor: Ebû Abdillah eş-Şehhâm: "Utbe yanımda kalmaktaydı. O tek başına bir odada kalmaktaydı" dedi. Ona: "O nasıl ibadet ederdi?" dediğimde şu karşılığı verdi: "Kıbleye döner, sabaha kadar düşünür ve ağlardı. Bazen akşamları gelir ve: «Bana bir sürahi su veya iftar etmem için birkaç hurma ver. Böyle senin de sevabın benim sevabım gibi olur» derdi."

(٨٦٢٠)- [٦/٢٣٥] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ مَخْلَدَ بْنَ الْحُسَيْنِ، وَذَكَرَ عُتْبَةَ الْغُلامَ وَصَاحِبَهُ يَحْيَى الْوَاسِطِيَّ فَقَالَ: " كَأَنَّمَا رَبَّتْهُمُ الأَنْبِيَاءُ"

İbrâhîm b. Abdirrahman b. Mehdî der ki: Mahled b. Hüseyin'in, Utbetu'l-Ğulâm'ı ile arkadaşı Yahya el-Vâsıtî'yi andığını ve: "Sanki onları peygamberler yetiştirmiştir" dediğini işittim.

(٨٦٢١)- [٢٣٥/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ يَحْيَى الدَّبِيلِيُّ، حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ عُمَارَةَ، قَالَ: قَالَ عُتْبَةُ: " مَنْ سَكَنَ حُبُّهُ قَلْبَهُ فَلَمْ يَجِدْ حَرًّا وَلا بَرْدًا "، قَالَ عَبْدُ الرَّحِيمِ: يَعْنِي مَنْ سَكَنَ حُبُّ اللَّهِ قَلْبَهُ شَغَلَهُ، حَتَّى لا يَعْرِفَ الْحَرَّ مِنَ الْبَرْدِ وَلا الْحُلْوَ مِنَ الْحَامِضِ، وَلا الْحَارَّ مِنَ الْبَارِدِ

Osman b. Umâra der ki: Utbe: "Onun (Allah'ın) sevgisi kimin kalbine yerleşirse ne sıcağı, ne de soğuğu hisseder" dedi. Abdurrahîm der ki: "Allah sevgisi kimin kalbine yerleşirse (o sevgi) onu meşgul eder. Öyle ki artık sıcağı soğuktan ve tatlıyı ekşiden ayırt edemez olur.

(٨٦٢٢)- [٢٣٦/٦] حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إبراهيم، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا مُعَاذُ أَبُو عَوْنٍ، حَدَّثَنِي أَبُو عِمْرَانَ التَّمَّارُ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عُتْبَةَ، يَقُولُ: " مَنْ عَرَفَ اللَّهَ أَحَبَّهُ، وَمَنْ أَحَبَّ اللَّهَ أَطَاعَهُ، وَمَنْ أَطَاعَ اللَّهَ أَكْرَمَهُ، وَمَنْ أَكْرَمَهُ أَسْكَنَهُ فِي جِوَارِهِ، وَمَنْ أَسْكَنَهُ فِي جِوَارِهِ فَطُوبَاهُ وَطُوبَاهُ وَطُوبَاهُ وَطُوبَاهُ "، فَلَمْ يَزَلْ يَقُولُ وَطُوبَاهُ حَتَّى خَرَّ سَاقِطًا مَغْشِيًّا عَلَيْهِ

Hasan b. Ebî Câfer der ki: Utbe: "Kim Allah'ı tanırsa onu sever. Kim Allah'ı severse ona itaat eder. Kim Allah'a itaat ederse Allah ona ikramda bulunur. Kime ikramda bulunursa onu yakınına yerleştirir. Kimi yakınına yerleştirirse ne mutlu ona! Ne mutlu ona! Ne mutlu ona!" Bayılıp düşene kadar sürekli bu sözleri tekrarladı.

(٨٦٢٣)- [٢٣٦/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا إبراهيم، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْوَاحِدِ بْنَ زَيْدٍ، يَقُولُ: رُبَّمَا سَهِرْتُ مُفَكِّرًا فِي طُولِ حُزْنِهِ يَعْنِي عُتْبَةَ وَلَقَدْ كَلَّمْتُهُ لِيَرْفُقَ بِنَفْسِهِ فَبَكَى، وَقَالَ: " إِنَّمَا أَبْكِي عَلَى تَقْصِيرِي "

Abdulvâhid b. Zeyd der ki: Bazı geceler Utbe'nin uzun süren üzüntüsünü düşünerek geceyi geçirmişimdir. Ona durumunu anlatmasını söylediğimde, ağladı ve: "Günahlarıma ağlamaktayım" dedi.

(٨٦٢٤)- [٦/٢٣٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا إبراهيم، حَدَّثَنِي أَبُو مُحَمَّدٍ الطِّيبُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْقَارِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُهُمْ يَذْكُرُونَ، بِعَبَّادَانَ أَنَّهُ قِيلَ لِعُتْبَةَ فِي مَرْضَةٍ مَرِضَهَا، أَلا تَتَدَاوَى، فَقَالَ عُتْبَةُ: " دَائِي هُوَ دَوَائِي "، قَالَ: وَسَمِعْتُهُمْ أَيْضًا يَذْكُرُونَ عَنْ عُتْبَةَ، أَنَّهُ قَالَ: " كَيْفَ يَصْلُحُ إِنْسَانٌ يَسُرُّهُ وَمَا يَضُرُّهُ يَعْنِي الدُّنْيَا هِيَ تَسُرُّ وَهِيَ تَضُرُّ "، قَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ: إِنَّهَا لا تَسُرُّ بِقَدْرِ مَا تَضُرُّ، إِنَّهَا تَسُرُّ قَلِيلا وَتُحْزِنُ حُزْنًا طَوِيلا

Ebû Muhammed et-Tîb b. İsmâîl el-Kârî der ki: Abbâdân denilen yerde Utbe'ye hastalığı sırasında: "Tedavi olmayacak mısın?" denildiğini işittim. Utbe: "Hastalığım benim ilacımdır" karşılığını verdi. Yine onların Utbe'yi anıp onun (dünyayı kastederek): "Kendisine zarar veren şeyle sevinen insan nasıl iyi olabilir ki? O, hem sevindirir, hem de zarar verir" dediğini söylediler. İbrâhîm b. el-Cüneyd: "Dünya, zarar verdiği kadar sevindirmez. Dünya, kişiyi az sevindirir ve uzun bir süre üzüntü içinde bırakır" dedi.

(٨٦٢٥)- [٦/٢٣٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا إبراهيم، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ الْخَرَّازُ، ثَنَا أَبُو حَفْصٍ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: كَانَ خَلِيلٌ لِي جَارًا لِعُتْبَةَ، قَالَ: فَسَمِعَ عُتْبَةَ ذَاتَ لَيْلَةٍ وَهُوَ يَقُولُ: " سُبْحَانَ جَبَّارِ السَّمَاءِ إِنَّ الْمُحِبَّ لَفِي عَنَاءٍ "، فَقَالَ: يَا عُتْبَةُ صَدَقْتَ وَاللَّهِ، فَغُشِيَ عَلَيْهِ

Ebû Hafs el-Basrî der ki: Benim dostum Utbe'nin komşusu idi. Bu dostum bir gece Utbe'nin: "Gökyüzüne malik olan bütün eksikliklerden tenzih ederim. Allah'ı seven kimse koruma altındadır" dediğini işitti. Bunun üzerine: "Ey Utbe! Doğru söyledin" dedi ve bayıldı.

(٨٦٢٦)- [٦/٢٣٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا إبراهيم، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ رَاشِدٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَشِّرِ، مِنْ وَلَدِ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيِّ، قَالَ: " دَعَا عُتْبَةُ رَبَّهُ، أَنْ يَمُنَّ عَلَيْهِ بِصَوْتٍ حَزِينٍ وَدَمْعٍ غَزِيرٍ وَغِذَاءٍ مِنْ غَيْرِ تَكَلُّفٍ، فَكَانَ إِذَا قَرَأَ بَكَى وَأَبْكَى، قَالَ: وَكَانَتْ دُمُوعَهُ جَارِيَةٌ دَهْرَهُ، قَالَ: وَكَانَ يَأْوِي إِلَى مَنْزِلِهِ فَيُصِيبُ قُوتَهُ لا يَدْرِي مِنْ أَيْنَ يَأْتِيهِ "

Abdullah b. el-Mübeşşir, Tevbetu'l-Anberî'nin oğlundan bildirerek der ki: "Utbe, Rabbine, kendisine hüzünlü bir ses, bol gözyaşı ve yorulmadan

gıda vermesi için dua etti. Bu sebeple Utbe (Kur'ân) okuduğu zaman ağlar ve ağlatırdı. Gözyaşları sürekli olarak akardı. O, evine geldiği zaman yiyeceğini hazır bulur ve nereden geldiğini bilmezdi."

(٨٦٢٧)- [٢٣٧/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثنا جَعْفَرٌ، ثنا إبراهيم، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُنَيْدَ بْنَ دَاوُدَ، يَقُولُ: " كَانَ مَخْلَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، قَدْ صَحِبَ إِبْرَاهِيمَ بْنَ أَدْهَمَ، وَعُتْبَةَ الْغُلامَ، فَقِيلَ لَهُ: أَيُّهُمَا كَانَ أَفْضَلُ عُتْبَةُ أَمْ إِبْرَاهِيمُ، قَالَ: مَا رَأَتْ عَيْنَايَ رَجُلا كَانَ أَفْضَلُ مِنْ عُتْبَةَ "

Suneyd b. Dâvud der ki: Mahled b. el-Hüseyin, İbrâhîm b. Edhem ve Utbetu'l-Ğulâm ile dost olmuştu. Kendisine: "Hangisi daha faziletli idi?" diye sorulunca: "Gözlerim Utbe'den daha faziletlisini görmedi" karşılığını verdi.

(٨٦٢٨)- [٢٣٧/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثنا جَعْفَرٌ، ثنا إبراهيم، حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ الرَّبِيعِ، حَدَّثَنِي مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: رَأَيْتُ عُتْبَةَ، قَالَ: " كَانَ يُقَالُ إِنَّ الطَّيْرَ تُجِيبُهُ "

Müslim b. İbrâhîm der ki: "Ben Utbe'yi görmüş biriyim. Denildiğine göre kuşlar bile ona icabet ederdi."

(٨٦٢٩)- [٢٣٧/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، سَمِعْتُ بَعْضَ أَصْحَابِنَا، يَقُولُ: دَعَا عُتْبَةُ هَذَا الطَّيْرَ الأَقْمَرَ، فَقَالَ: " تَعَالَ فَأَنْتَ آمَنُ فَجَاءَ، حَتَّى وَقَعَ فِي يَدِهِ، ثُمَّ خَلَّى سَبِيلَهُ، وَقَالَ لِصَاحِبِهِ الَّذِي رَآهُ، لا تُحَدِّثْ بِهِ أَبَدًا "

Hâlid b. Hidâş der ki: Arkadaşlarımızdan bazılarının şöyle dediğini işittim: "Utbe şu beyaz kuşu çağırıp: «Gel, sen güvendesin" dedi. Bunun üzerine kuş gelip Utbe'nin eline kondu. Sonra Utbe onu serbest bıraktı. Onu gören arkadaşına da: «Asla bundan kimseye söz etme» dedi."

(٨٦٣٠)- [٢٣٧/٦] ثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: حَدَّثَنِي بَعْضُ، أَصْحَابِنَا، حَدَّثَنِي الْخَلِيلُ بْنُ عَمْرٍو السُّكَّرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مَهْدِيَّ بْنَ مَيْمُونٍ، يَقُولُ: خَرَجْتُ فِي بَعْضِ اللَّيْلِ إِلَى بَعْضِ الْجَبَّانِ، فَإِذَا عُتْبَةُ الْغُلامُ، قَالَ

لِي: جِئْتَ؟ قَدْ دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يَجِيءَ بِكَ، قُلْتُ: ادْعُ اللَّهَ أَنْ يُطْعِمَنَا رُطَبًا، قَالَ: " فَدَعَا فَإِذَا دَوْخَلَةٌ مَمْلُوءَةٌ رُطَبًا "

Mehdî b. Meymûn der ki: Gecenin bir kısmında bir mezarlığa gittim. Bir de baktım ki Utbetu'l-Ğulâm orada. Bana: "Geldin mi? Ben de gelmen için Allah'a dua etmiştim" deyince: "O zaman bize taze hurma yedirmesi için Allah'a dua et" dedim. O da dua edince baktım ki taze hurma dolu bir sepet (yanımızda duruyor).

(٨٦٣١)- [٦/٢٣٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْخَالِقِ الْعَبْدِيُّ، قَالَ: كَانَ لِعُتْبَةَ بَيْتٌ كَانَ يَتَعَبَّدُ فِيهِ، فَلَمَّا خَرَجَ إِلَى الشَّامِ، أَقْفَلَهُ، وَقَالَ: " لا تَفْتَحُوهُ إِلَى أَنْ يَبْلُغَكُمْ مَوْتِي، فَلَمَّا بَلَغَهُمْ قَتْلَهُ فَتَحُوهُ فَأَصَابُوا فِيهِ قَبْرًا مَحْفُورًا وَغُلا حَدِيدًا "

Abdulhâlik el-Abdî der ki: Utbe'nin ibadet ettiği bir evi vardı. Şam'a gittiği zaman evi kilitledi ve: "Benim ölüm haberim gelmeden onu açmayın" dedi. Utbe'nin öldürüldüğü haberi gelince onu açtılar. İçinde açılmış bir mezar ve demir bir kelepçe buldular.

(٨٦٣٢)- [٦/٢٣٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَعَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالا: ثنا سَيَّارٌ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ شُمَيْطٍ، قَالَ: كَانَ عُتْبَةُ يَجِيءُ إِلَى أَبِي، فَيُصَلِّي مَعَنَا الصَّلَوَاتِ كُلَّهَا، فَإِذَا صَلَّى أَبِي الْعِشَاءَ الآخِرَةَ جَاءَ لِيَدْخُلَ، قَالَ: فَيَنْصَرِفُ عَنْهُ، فَيَقُولُ: يَا أَبَا عُبَيْدِ اللَّهِ يَطُولُ عَلَيَّ اللَّيْلُ، حَتَّى أَرَاكَ، فَيَقُولُ: " انْصَرِفْ يَا بُنَيَّ فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكَ اللَّيْلَ "

Ubeydullah b. Şumayt der ki: Utbe babamın yanına gelir ve bütün namazları bizimle birlikte kılardı. Babam yatsı namazını kıldığında Utbe'nin yanına gelir ve Utbe ondan geri çekilir ve: "Ey Ebû Ubeydillah! Seni görmediğim zaman gecem çok uzun oluyor" derdi. Babam da: "Haydi git evladım! Ben gecenin sana zarar vermesinden korkuyorum" derdi.

(٨٦٣٣)- [٦/٢٣٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ هُوَ ابْنُ أَحْمَدَ ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ عَطِيَّةَ، وَقِيلَ لَهُ: " أَكَانَ عَطَاءٌ

السَّلِيمِيُّ يَقْبَلُ مِنْ أَحَدٍ هَدِيَّةً؟ قَالَ: نَعَمْ مِنْ عُتْبَةَ الْغُلامِ، قُلْتُ: وَأَيُّ شَيْءٍ كَانَ يُهْدَى لَهُ، قَالَ: هَذِهِ الْجِرَارُ الْفِلَسْطِينِيَّةُ فِيهَا الزَّيْتُونُ وَالْكَامِخُ يَجِيءُ بِهَا تَحْتَ كِسَائِهِ مُعَلِّقُهَا بِيَدِهِ "

İbrâhîm b. Abdirrahman der ki: Yûsuf b. Atiyye'ye: "Atâ es-Selîmî kimseden hediye kabul eder miydi?" diye sorulduğunu işittim. Yûsuf b. Atiyye: "Evet, Utbetu'l-Ğulâm'dan kabul ederdi" dedi. "Ona ne gibi hediyeler verilirdi?" dediğimde: "İçinde zeytin ve katık bulunan şu Filistin küplerini hediye ederdi. O da küpleri giysisinin altında koluna asarak getirirdi" cevabını verdi.

(٨٦٣٤)- [٢٣٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَعَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالا: ثنا سَيَّارٌ، ثَنَا رِيَاحٌ، قَالَ: قَالَ لِي عُتْبَةُ الْغُلامُ: " يَا رِيَاحُ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَنَا فَهُوَ عَلَيْنَا "

Riyâh der ki: Utbetu'l-Ğulâm bana: "Ey Riyâh! Bizimle birlikte olmayan kimse bize karşıdır" derdi.

(٨٦٣٥)- [٢٣٨/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ، ثَنَا هَارُونُ، ثَنَا سَيَّارٌ، حَدَّثَنِي قُدَامَةُ بْنُ أَيُّوبَ الْعَتَكِيُّ، كَانَ مِنْ أَصْحَابِ عُتْبَةَ الْغُلامِ، قَالَ: رَأَيْتُ عُتْبَةَ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ مَا صَنَعَ اللَّهُ بِكَ ؟ قَالَ: يَا قُدَامَةُ، " دَخَلْتُ الْجَنَّةَ بِتِلْكَ الدَّعْوَةِ الْمَكْتُوبَةِ فِي بَيْتِكَ، قَالَ: فَلَمَّا أَصْبَحْتُ جِئْتُ إِلَى بَيْتِي وَإِذَا خَطُّ عُتْبَةَ فِي حَائِطِ الْبَيْتِ مَكْتُوبٌ " يَا هَادِيَ الْمُضِلِّينَ، وَرَاحِمَ الْمُذْنِبِينَ، وَمُقِيلَ عَثَرَاتِ الْعَاثِرِينَ، ارْحَمْ عَبْدَكَ ذَا الْخَطَرِ الْعَظِيمِ وَالْمُسْلِمِينَ كُلَّهُمْ أَجْمَعِينَ، وَاجْعَلْنَا مَعَ الأَحْيَاءِ الْمَرْزُوقِينَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ آمِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ

Utbetu'l-Ğulâm'ın arkadaşlarından olan Kudâme b. Eyyûb el-Atekî der ki: Utbe'yi rüyamda gördüm ve ona: "Ey Ebû Abdillah! Allah sana ne yaptı?" dedim. O da: "Ey Kudâme! Evinde yazılı olan dua ile cennete girdim" cevabını verdi. Sabahladığımda eve geldim ve baktım ki evin duvarında Utbe'nin yazmış olduğu yazı bulunmakta. Duada şöyle yazıyordu: "Ey sapmış kimseleri hidayete erdiren! Günahkarlara merhamet eden! Ayağı sürçenlerin sürçmesini affeden! Bu çok tehlikeli kuluna ve

bütün müslümanlara merhamet et. Bizi rızıklandırılmış dirilerle birlikte kendilerine nimet vermiş olduğun peygamberlerden, sıddîklerden, şehitlerden ve salihlerden eyle. Amin ey âlemlerin Rabbi!"

(٨٦٣٦)- [٦/٢٣٨] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، قَالَ: كَانَتِ امْرَأَةٌ بِالْبَصْرَةِ تُدِيمُ الصِّيَامَ، قَالَتْ: كُنْتُ إِذَا أَفْطَرْتُ قُلْتُ: اللَّهُمَّ اسْقِنِي مِنْ حَوْضِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ: فَأَتَانِي فِي مَنَامِي، فَقَالَ: " إِذَا سَأَلْتِ اللَّهَ أَنْ يَسْقِيَكِ مِنْ حَوْضِ النَّبِيِّ ﷺ فَسَلِيهِ أَنْ يَسْقِيَكِ مِنْ حَوْضِ عُتْبَةَ، فَإِنَّ لَهُ فِي الْجَنَّةِ حَوْضًا "، وَكَانَتْ جَارَةً لِعُتْبَةَ الْغُلامِ

Saîd b. Âmir der ki: Basra'da sürekli olarak oruç tutan bir kadın vardı. Kadın şöyle anlattı: İftar edeceğim zaman: "Allahım! Bana Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) Havz'ından içir" diye dua ederdim. (Bir gün) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) rüyamda bana gelip: *«Eğer Allah'tan, sana Peygamber'in Havz'ından içirmesini isteyeceksen, Utbe'nin havzından içirmesini iste. Çünkü onun cennette bir havzı vardır»* buyurdu". Kadın Utbetu'l-Ğulâm'ın komşusu idi.

(٨٦٣٧)- [٦/٢٣٨] حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا خَلَفُ بْنُ الْفَضْلِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْقَاسِمِ مُجَاهِدُ بْنُ حَاتِمٍ الْبَرْمَكِيُّ بِبَلْخَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا حَاتِمٍ الرَّازِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مِنْ عَلِيِّ بْنِ الْمَدِينِيِّ كَلِمَةً أَعْجَبَتْنِي، سَمِعْتُهُ يَقُولُ: " كَانَ أَبَانُ بْنُ تَغْلِبٍ أَبَا عُتْبَةَ الْغُلامِ "

Ebû Hâtim er-Râzî der ki: Ali b. el-Medînî'nin: "Ebân b. Sa'leb, Utbetu'l-Ğulâm'ın babasıdır" dediğini işittim. Bu da hoşuma gitti.

Bişr b. Mansûr es-Selîmî

Allah dostlarından biri de bilgin âbid, sevimli vecd sahibi Bişr b. Mansûr es-Selîmî'dir. O, yalnızlığı ve zikri seven, fitneden ve hatalardan emin olan biri idi.

(٨٦٣٨)- [٦/٢٣٩] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ نَصْرٍ، ثنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ، حَدَّثَنِي الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ نَصْرٍ، قَالَ: أَتَيْنَا بِشْرَ بْنَ مَنْصُورٍ بَعْدَ الْعَصْرِ فَخَرَجَ إِلَيْنَا وَكَأَنَّهُ مُتَغَيِّرٌ، فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، لَعَلَّنَا شَغَلْنَاكَ عَنْ شَيْءٍ، فَرَدَّ رَدًّا ضَعِيفًا، ثُمَّ قَالَ: مَا أَكْتُمُكُمْ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا كُنْتُ أَقْرَأُ فِي الْمُصْحَفِ أَيْ شَغَلْتُمُونِي، ثُمَّ قَالَ لَنَا: " مَا أَكَادُ أَلْقَى أَحَدًا فَأَرْبَحُ عَلَيْهِ شَيْئًا أَوْ نَحْوَ هَذَا "، قَالَ: وَكَانَ بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ يَسْتَحِبُّ أَنْ يُصَلِّيَ بِالأَوْقَاتِ وَلا يَتَحَرَّى

Abbâs b. el-Velîd b. Nasr der ki: İkindiden sonra Bişr b. Mansûr'un yanına gittik. Bizi karşılamaya çıktığında değişik bir haldeydi. Bunun üzerine ona: "Ey Ebû Muhammed! Sanırım seni işinden alıkoyduk" dedik. O da kısık bir sesle bize cevap verdi. Sonra: "Sizden bir şey saklayacak değilim" (veya buna benzer bir şey söyledi) "Kur'ân okuyordum" (yani beni meşgul ettiniz) dedi. Sonra: "Kiminle karşılaşsam bir kazancım olmuyor" dedi veya buna benzer bir şey söyledi. Bişr b. Mansûr bütün vakitlerde (nafile) namaz kılmayı sever ve belirli bir vakti tercih etmezdi.

(٨٦٣٩)- [٦/٢٣٩] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنَا أَحْمَدُ بْنُ نَصْرٍ الْحَذَّاءُ، ثنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: كَانَ بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، يَقُولُ لِي: " اجْعَلِ الْعِلْمَ فَضْلا " يَعْنِي فِي السَّاعَاتِ الَّتِي لا شُغْلَ فِيهَا

Abdurrahman b. Mehdî der ki: Bişr b. Mansûr bana: "İlmi hobi olarak kabul et" derdi. Yani iş olmadığı zamanlarda ilimle uğraşmayı tavsiye ederdi.

(٨٦٤٠)- [٦/٢٣٩] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثنَا أَحْمَدُ بْنُ نَصْرٍ، ثنَا أَحْمَدُ، ثنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، قَالَ: وَاعَدْتُ بِشْرَ بْنَ مَنْصُورٍ، أَنَا وَأَبُو الْخَصِيبِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ثَعْلَبَةَ، وَبِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، فِي أَنْ نَأْتِيَهُ، فَلَمَّا أَتَيْنَاهُ، قَالَ: " اسْتَخَرْتُ اللَّهِ فِي مَجِيئِكُمْ إِلَيَّ فَكَانَ الْغَالِبُ عَلَى قَلْبِي أَنْ لا تَجِيئُوا "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: Bişr b. Mansûr'a, Ebu'l-Hasîb Abdullah b. Sa'lebe ve Bişr b. es-Serî ile birlikte yanına gelmek için söz vermiştim. Ancak yanına geldiğimizde: "Yanıma gelmeniz konusunda Allah'a istiharede bulundum. Kalbime, gelmemenizin daha hayırlı olacağı daha ağır bastı" dedi.

قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: وَأَتَانِي مَرَّةً فِي حَاجَةٍ، فَقُلْتُ لَهُ: أَلا بَعَثْتَ إِلَيَّ حَتَّى آتِيَكَ، قَالَ: " لا الْحَاجَةُ لِي "، قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: وَعَرَضْتُ عَلَيْهِ دَابَّةً يَرْكَبُ يَرْجِعُ عَلَيْهَا، قَالَ: " أَكْرَهُ أَنْ أُعَوِّدَ نَفْسِي هَذِهِ الْعَادَةَ "، قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: وَبَنَى عِيسَى بْنُ جَعْفَرٍ بِرْكَةً، فَكَانَ لا يَشْرَبُ مِنْ مَائِهَا وَيَبْعَثُ إِلَى النَّهَرِ جَارِيَةً لَهُ فَتَجِيئُهُ بِجَرَّةٍ، فَقَالَ: " لَوْ كُنْتُ غَنِيًّا لَمْ يفْطَنْ لِي كُنْتُ أُرْسِلُ مَنْ يَسْتَقِي لِي عَلَى حِمَارٍ "، ثُمَّ تَدَارَكَ كَلِمَتَهُ، فَقَالَ: " أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِنِّي لَبِخَيْرٍ إِنِّي لَبِخَيْرٍ "، قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: فَكَانَ بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ يَكْرَهُ أَنْ يَشْتَرِيَ مِنْ رَجُلٍ بَنَى كُوَيْخًا فِي غَيْرِ حَقِّهِ

Abdurrahman der ki: Bişr bir defasında bir ihtiyaçtan dolayı yanıma geldi. Kendisine: "Bir haber gönderseydin ben sana getirirdim" dediğimde: "Hayır, ihtiyaç sahibi benim" dedi. Kendisine geri dönerken binmesi için bir binek vermeyi teklif ettiğimde: "Kendimi öyle şeylere alıştırmak istemiyorum" karşılığını verdi. İsa b. Câfer bir havuz inşa etti. Ancak Bişr onun suyundan içmezdi. Cariyesini ırmağa gönderir ve kendisine oradan testi ile su getirtirdi. Bişr: "Eğer zengin olsaydım bana su getiren kimseyi suya merkep ile gönderirdim" dedi. Sonra dediği lafı anlayarak: "Allah'tan bağışlanma dilerim. Benim durumum iyidir. Benim durumum iyidir" dedi. Bişr b. Mansûr hakkı olmayan bir yere çadır kuran kimseden bir şey satın almaktan hoşlanmazdı.

(٨٦٤١)- [٦/٢٤٠] ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عُمَارَةُ بْنُ يَحْيَى أَبُو حَمْزَةَ، قَالَ: قُلْتُ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ: أَيَبْعَثُ الرَّجُلُ بِالسَّلامِ إِلَى أَهْلِ الرَّجُلِ؟ قَالَ: نَعَمْ، وَقَدْ كَانَ بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ وَلَمْ أَرَ مِثْلَهُ قَطُّ إِذَا أَتَانِي بَعَثَ إِلَى أَهْلِنَا بِالسَّلامِ، وَإِنَّ حِفْظَ الإِخَاءِ مِنَ الدِّينِ، وَالْكَرَمُ مِنَ الدِّينِ، قَالَ: وَسَأَلْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ، عَنِ الرَّجُلِ يُسَلِّمُ عَلَى الْقَوْمِ وَهُمْ يَأْكُلُونَ، وَهُوَ صَاحِبُ هَوَى أَوْ فَاسِقٌ، أَيَدْعُونَهُ إِلَى طَعَامِهِمْ؟، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ لِي بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ: " إِنِّي لأَدْعُو إِلَى طَعَامِي مَنْ لَوْ نَبَذْتُ إِلَى الْكَلْبِ، كَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ يَأْكُلَهُ "، قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: وَلْيَتَّقِ الرَّجُلُ دَنَاءَةَ الأَخْلاقِ، كَمَا يَتَّقِي الْحَرَامَ

Umâra b. Yahya Ebû Hamza der ki: Abdurrahman b. Mehdî'ye: "Bir adam bir adamın ailesine selam gönderebilir mi?" dediğimde: "Evet, Bişr b.

Mansûr ki onun gibisini görmedim yanıma geldiği zaman ailemize selam gönderirdi. Çünkü kardeşliği korumak ve cömertlik dindendir" karşılığını verdi. Yine kendisine: "Yemek yiyen bir topluluk kendilerine selam veren facir veya fasık birini yemeğe davet edebilir mi?" dediğimde: "Evet (edebilir), Bişr b. Mansûr bana: "Ben yemeğime fasık veya facir birini davet ederim. Ben yemeğime öyle kimseleri davet ederim ki, o yemeği köpeğe atmam benim için daha iyidir" dedi.

Abdurrahman der ki: "Kişi haramlardan sakındığı gibi çirkin bir ahlâktan da sakınmalıdır."

(٨٦٤٢)- [٦/٢٤٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ الْحَذَّاءُ، ثَنَا الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ نَصْرٍ، قَالَ: رُبَّمَا قَبَضَ بِشْرٌ عَلَى لِحْيَتِهِ، وَيَقُولُ: " أَطْلُبُ الرِّيَاسَةَ بَعْدَ سَبْعِينَ سَنَةً؟ "

Abbâs b. el-Velîd b. Nasr der ki: Bazen Bişr (b. Mansûr) sakalını tutup: "Yetmiş yaşındayken mi idarecilik peşinde koşacağım!" derdi.

وَقَالَ بِشْرٌ: " إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ مُبْدِعًا فَاجْعَلْ لِنَفْسِكَ مُبْدِعًا "، قَالَ عَبَّاسٌ: يَقُولُ لِكُلِّ شَيْءٍ وِقَايَةٌ فَاجْعَلْ لِنَفْسِكَ وِقَايَةً، لا تَحْمِلْ عَلَى نَفْسِكَ حِمْلا تُغْلَبُ

Bişr der ki: "Her şeyin bir mucidi vardır. Kendine bir mucid bul." Abbâs der ki: Bişr'in sözü: "Her şeyin korunacağı bir şey vardır. Kendine bir muhafız bul. Altında ezileceğin şeyleri kendine yükleme" manasındadır.

(٨٦٤٣)- [٦/٢٤٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي غَسَّانُ بْنُ الْفَضْلِ، قَالَ: " كَانَ بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ مِنَ الَّذِينَ إِذَا رُءُوا ذُكِرَ اللَّهُ، وَإِذَا رَأَيْتَ وَجْهَهُ ذَكَرْتَ الآخِرَةَ، رَجُلٌ مُنْبَسِطٌ لَيْسَ بِمُتَمَاوِتٍ ذَكِيٌّ فَقِيهٌ "

Ğassân b. el-Fadl der ki: "Bişr b. Mansûr, görüldükleri zaman Allah zikredilen kişilerden idi. Onun yüzünü gördüğün zaman âhireti hatırlarsın. O geniş bir adamdı, bitkin biri değildi, zeki ve anlayışlı biri idi.

(٨٦٤٤)- [٦/٢٤٠] قَالَ: وَحَدَّثَنِي غَسَّانُ بْنُ الْفَضْلِ، حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقٍ الشَّامِيُّ، قَالَ: قَالَ فُلانٌ وَسَمَّى رَجُلا: " حَجَّ الْعَامَ بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، إِنِّي أُرَاهُ سَيَغْفِرُ الْعَامَ لأَهْلِ الْمَوْسِمِ "

Ebû İshâk eş-Şâmî: "Filan kişi" diyerek bir kişinin adını da vererek onun şu sözünü aktardı: "Bu yıl Bişr b. Mansûr ve Muhammed b. Yûsuf hacca gittiler. Bana göre o (ikisinden biri), bu sene hacca gidenlerin hepsine dua edecektir."

(٨٦٤٥)- [٦/٢٤٠] قَالَ: وَحَدَّثَنِي غَسَّانُ، قَالَ: قَالَ شَقِيقُ الْعُصْفُرِيُّ لِبَشَرِ بْنِ مَنْصُورٍ: يَسُرُّكَ أَنَّ لَكَ مِائَةَ أَلْفٍ، فَقَالَ: " لأَنْ تُنْدَرَا وَأَشَارَ إِلَى عَيْنَيْهِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ ذَاكَ "

Ğassân der ki: Şakîk el-Usfurî, Bişr b. Mansûr'a: "Yüz bin dirhemin olsa sevinir miydin?" dediğinde, gözlerini göstererek: "Bunların kör olması benim için ondan daha iyidir" karşılığını verdi.

(٨٦٤٦)- [٦/٢٤٠] قَالَ غَسَّانُ: " وَكَانَ بِشْرٌ رَجُلا مِنَ الْعَرَبِ وَعَلَّمَ بَنِيهِ عَمَلَ الْخُوصِ

Ğassân der ki: "Bişr b. Mansûr bedevi bir adamdı ve çocuklarına hurma yaprakları ile işlemeyi öğretmişti."

(٨٦٤٧)- [٦/٢٤٠] قَالَ: وَحَدَّثَنِي غَسَّانُ، حَدَّثَنِي أُسَيْدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَخِي بِشْرِ بْنِ مَنْصُورٍ، قَالَ: بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ مَا فَاتَتْهُ التَّكْبِيرَةُ الأُولَى قَطُّ، وَلا رَأَيْتُهُ قَامَ فِي مَسْجِدِنَا سَائِلٌ قَطُّ، فَلَمْ يُعْطِ شَيْئًا، إِلا أَعْطَاهُ وَأَوْصَانِي فِي كُتُبِهِ أَنِ اغْسِلْهَا أَوْ أَدْفِنْهَا، قَالَ غَسَّانُ: وَكُنْتُ أَرَى بِشْرًا إِذَا رَآهُ الرَّجُلُ مِنْ إِخْوَانِهِ، قَامَ مَعَهُ حَتَّى يَأْخُذَ بِرِكَابِهِ وَفَعَلَ بِي ذَاكَ كَثِيرًا، وَقَالَ لِي بِشْرٌ: " رَأَيْتُ مَنْ يَأْتِي الْفُقَهَاءَ وَالْقُصَّاصَ أَرَقُّ قَلْبًا مِمَّنْ لا يَأْتِي الْقُصَّاصَ "

Bişr b. Mansûr'un yeğeni Useyd b. Câfer der ki: Bişr b. Mansûr cemaatle birinci tekbiri asla kaçırmamıştır. Mescidimizde bulunan bir dilenciye bir şey vermeden oradan ayrılmaz ve mutlaka bir şeyler verirdi. Bana; (ondan kalan) kitaplarını yıkayıp (mürekkebini yok etmemi) veya gömmemi vasiyet etti. Bişr'i arkadaşlarından biri gördüğü zaman o kimse bineğine binene kadar onunla birlikte kalkardı. Bana karşı da birçok defa böyle davranmıştır.

Bişr bana: "Fakihlere ve kıssa anlatanlara gidenler, gitmeyenlere göre daha yufka yüreklidirler" dedi.

(٨٦٤٨)- [٦/٢٤١] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْخَالِقِ أَبُو هَمَّامٍ الزَّهْرَانِيُّ، قَالَ: قَالَ بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ: " أَقِلَّ مِنْ مَعْرِفَةِ النَّاسِ، فَإِنَّكَ لا تَدْرِي مَا يَكُونُ، قَالَ: فَإِنْ كَانَ كُلُّ شَيْءٍ يَعْنِي فَضِيحَةً فِي الْقِيَامَةِ كَانَ مَنْ يَعْرِفُكَ قَلِيلا "

Ebû Hemmâm ez-Zührî der ki: Bişr b. Mansûr: "Az kişilerle tanış, çünkü ne olacağını bilemezsin. Kıyamet gününde bir ayıbın ortaya çıkarsa en azından seni tanıyan kişi az olur" dedi.

(٨٦٤٩)- [٦/٢٤١] قَالَ: وَحَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: كَانَ بِشْرٌ يُصَلِّي يَوْمًا فَأَطَالَ الصَّلاةَ، وَرَأَى رَجُلا يَنْظُرُ إِلَيْهِ فَفَطِنَ لَهُ بِشْرٌ، فَقَالَ لِلرَّجُلِ: " لا يُعْجِبُكَ مَا رَأَيْتَ مِنِّي، فَإِنَّ إِبْلِيسَ قَدْ عَبَدَ اللَّهَ مَعَ الْمَلائِكَةِ كَذَا وَكَذَا "

Sehl b. Mansûr bildiriyor: Bir gün Bişr namaz kılıyordu ve namazını uzun tuttu. Bir ara adamın birinin durup kendisini seyrettiğini görünce de dedi: "Benden gördüğün bu şeye sakın şaşırma! Zira İblis de, meleklerle beraber Allah'a şöyle şöyle ibadet etmişti" dedi.

(٨٦٥٠)- [٦/٢٤١] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: قُلْتُ لِبَشَرِ بْنِ مَنْصُورٍ: إِنَّا لَنَجْلِسُ مَجْلِسَ خَيْرٍ وَبَرَكَةٍ، قَالَ: " نِعْمَ الْمَجْلِسُ "، قَالَ: قُلْتُ لَهُ: إِنَّهُ رُبَّمَا لَمْ يُجْلَسْ إِلَيَّ، فَكَأَنِّي أَغْتَمُّ، قَالَ: " إِنْ كُنْتَ تَشْتَهِي أَنْ يُجْلَسَ إِلَيْكَ اتْرُكْ هَذَا الْمَجْلِسَ "

Abdurrahmân b. Mehdî der ki: Bişr b. Mansûr'a: "Hayır ve bereketin olduğu mecliste oturuyoruz" deyince, "Ne güzel bir meclis" dedi. Ben: "Bazen yanımda oturulmadığı zaman üzüntü duyarım" deyince ise, "Yanında oturulmasını arzuluyorsan, ben bu meclisten giderim" dedi.

(٨٦٥١)- [٦/٢٤١] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي زُهَيْرٌ السِّجِسْتَانِيُّ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ مَنْصُورٍ، يَقُولُ:

" مَا جَلَسْتُ إِلَى أَحَدٍ وَلا جَلَسَ إِلَيَّ أَحَدٌ، فَقُمْتُ مِنْ عِنْدِهِ أَوْ قَامَ مِنْ عِنْدِي، إِلا عَلِمْتُ أَنِّي لَوْ لَمْ أَقْعُدْ إِلَيْهِ أَوْ يَقْعُدْ إِلَيَّ كَانَ خَيْرًا لِي "

Bişr b. Mansûr der ki: "Kimin yanında oturup kalktıysam veya kim yanımda oturup kalktıysa, onun yanında oturmamam veya onun yanımda oturmamasının benim için daha hayırlı olduğunu düşünürüm."

(٨٦٥٢)- [٦/٢٤١] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا أَحْمَدُ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ، ثَنَا أَيُّوبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ بِشْرِ بْنِ مَنْصُورٍ فَحَدَّثَنَا، فَقَالَ: " لَقَدْ فَاتَنِي مُنْذُ كُنْتُ مُعَلِّمًا خَيْرٌ كَثِيرٌ أَوْ شَيْءٌ كَثِيرٌ "

Eyyûb b. Abdillah el-Ensârî der ki: Bişr b. Mansûr'un yanında idik. O: "Öğretmen olduğum zamandan bu tarafa yapamadığım çok hayırlar veya çok şeyler geçti" dedi.

(٨٦٥٣)- [٦/٢٤١] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ: بَلَغَنِي عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، قَالَ: قَالَ بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ: " إِنِّي لأَذْكُرُ الشَّيْءَ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا أُلَهِّي بِهِ نَفْسِي، عَنْ ذِكْرِ الآخِرَةِ أَخَافُ عَلَى عَقْلِي "

Bişr b. Mansûr der ki: "Bazen beni âhireti düşünmekten alıkoyan dünya işi bir şeyi aklıma getiriyorum da sonradan aklımın gitmesinden korkuyorum."

(٨٦٥٤)- [٦/٢٤١] ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَمِيلٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، قَالَ: رَأَيْتُ بِشْرَ بْنَ مَنْصُورٍ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، مَا صَنَعَ اللَّهُ بِكَ ؟ قَالَ: " وَجَدْتُ الأَمْرَ أَهْوَنَ مِمَّا كُنْتُ أَحْمِلُ عَلَى نَفْسِي

Bişr b. el-Mufaddal bildiriyor: Rüyamda Bişr b. Mansûr'u gördüm. Ona: "Ey Ebû Muhammed! Allah sana neler yaptı?" diye sorduğumda: "İşin düşündüğümden de daha kolay olduğunu gördüm" dedi.

(٨٦٥٥)- [٢٤٢/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ، قَالَ: لَمَّا احْتُضِرَ بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، قِيلَ لَهُ: أَوْصِ بِدَيْنِكَ، قَالَ: " أَنَا أَرْجُو رَبِّي لِذَنْبِي أَفَلا أَرْجُوهُ لِدَيْنِي، فَلَمَّا مَاتَ قَضَى عَنْهُ دَيْنَهُ بَعْضُ إِخْوَانِهِ "

Ölüm döşeğinde olan Bişr b. Mansûr'a: "Borcunun ödenmesi için vasiyette bulun!" denilince şöyle karşılık verdi: "Ben günahlarım(ın bağışlanması) konusunda bile Allah'tan ümitliyim. Artık borcum için ümitli olmayayım mı?" Öldükten sonra ise borcunu kardeşlerinden biri ödedi.

(٨٦٥٦)- [٢٤٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رَوْحٍ، حَدَّثَنِي حُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِبَشَرِ بْنِ مَنْصُورٍ: عِظْنِي، قَالَ: " عَسْكَرُ الْمَوْتَى يَنْتَظِرُونَكَ "

İbn Uyeyne der ki: Bir adam Bişr b. Mansûr'a: "Bana nasihat et" deyince, Bişr: "Ölüm askerleri seni beklemektedir" karşılığım verdi.

Bişr b. Mansûr'un rivâyetlerinin çoğu imamlardan ve önder kişilerdendir:

Takrîb 2249, Takrîb 1744, Takrîb 1951

Abdulazîz b. Selmân

Allah dostlarından biri de susuzların dostu, suya varıp susuz kalan, Abdulazîz b. Selmân'dır. O, korkuya kapılmış, ümit ise kendisini teselli etmişti.

(٨٦٦١)- [٢٤٣/٦] ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ بِسْطَامٍ الأَصْغَرُ، ثَنَا أَبُو طَارِقٍ التَّبَّانُ، قَالَ: " كَانَ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ سَلْمَانَ إِذَا ذَكَرَ الْقِيَامَةَ وَالْمَوْتَ، صَرَخَ كَمَا تَصْرُخُ الثَّكْلَى وَيَصْرُخُ الْخَائِفُونَ مِنْ جَوَانِبِ الْمَسْجِدِ، قَالَ: وَرُبَّمَا رُفِعَ الْمَيِّتُ وَالْمَيِّتَانِ مِنْ جَوَانِبِ مَجْلِسِهِ "

Ebû Târık et-Tebbân der ki: "Abdulazîz b. Selmân kıyameti ve ölümü zikrettiği zaman çocuğunu kaybetmiş anne gibi feryad ederdi. Bu

feryadından dolayı mescidin etrafında korkan kişiler de feryad ederdi. Bazen mescidin etrafından bir veya iki ölü kaldırıldığı olurdu."

(٨٦٦٢)- [٦/٢٤٤] حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ ضَيْغَمٍ، حَدَّثَنِي مَسْمَعُ بْنُ عَاصِمٍ، قَالَ: " بِتُّ أَنَا، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ سَلْمَانَ، وَكِلابُ بْنُ جُرَيٍّ، وَسَلْمَانُ الأَعْرَجُ، عَلَى سَاحِلٍ مِنْ بَعْضِ السَّوَاحِلِ، فَبَكَى كِلابٌ، حَتَّى خَشِيتُ أَنْ يَمُوتَ، ثُمَّ بَكَى عَبْدُ الْعَزِيزِ لِبُكَائِهِ، ثُمَّ بَكَى سَلْمَانُ لِبُكَائِهِمْ وَبَكَيْتُ وَاللَّهِ لِبُكَائِهِمْ، ثُمّ لا أَدْرِي مَا أَبْكَاهُمْ ! فَلَمَّا كَانَ بَعْدُ سَأَلْتُ عَبْدَ الْعَزِيزِ، فَقُلْتُ: أَبَا مُحَمَّدٍ مَا الَّذِي أَبْكَاكَ لَيْلَتِكَ؟ قَالَ: " إِنِّي نَظَرْتُ وَاللَّهِ إِلَى أَمْوَاجِ الْبَحْرِ تَمُوجُ وَتَحِيكُ فَذَكَرْتُ أَطْبَاقَ النِّيرَانِ وَزَفَرَاتِهَا فَذَاكَ الَّذِي أَبْكَانِي "، ثُمَّ سَأَلْتُ كِلابًا، وَسَلْمَانَ، فَقَالا لِي: نَحْوًا مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: فَمَا كَانَ فِي الْقَوْمِ شَرٌّ مِنِّي مَا كَانَ بُكَائِي إِلا لِبُكَائِهِمْ رَحْمَةً لِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ بِأَنْفُسِهِمْ

Mesma' b. Âsım anlatıyor: Abdulazîz b. Selmân, Kilâb b. Curey ve Selmân el-A'rec ile birlikte bir sahilde geceledik. Kilâb o kadar ağladı ki onun ölmesinden korktum. Sonra onun ağlamasından dolayı Abdulazîz ağladı. Onların ağlamasına da Selmân ağladı. Vallahi ben de onların ağlamasına ağladım. Onları ağlatan neydi bilmiyordum. Daha sonra Abdulazîz'e: "Ey Ebû Muhammed! O gece seni ağlatan neydi?" diye sorduğumda: "Vallahi denizin dalgalarına baktım, deniz dalgalanıyor ve kabarıyordu. O zaman cehennem ateşinin tabakalarını ve gürültüsünü hatırladım. İşte bundan dolayı da ağladım" cevabını verdi. Sonra Kilâb ve Selmân'a sorduğumda, Abdülazîz'in dediğine yakın şeyler söylediler. O toplumun içinde meğer benden hayırsızı yokmuş. Çünkü ben, onlar ağladığı ve kendilerini kahrettikleri için onlara acıyarak ağlamıştım.

(٨٦٦٣)- [٦/٢٤٤] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُؤَذِّنُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ سَلْمَانَ، قَالَ: كُنْتُ أَسْمَعُ أَبِي، يَقُولُ: " عَجِبْتُ مِمَّنْ عَرَفَ

الْمَوْتَ كَيْفَ تَقَرُّ فِي الدُّنْيَا عَيْنَهُ أَمْ كَيْفَ تَطِيبُ بِهَا نَفْسُهُ أَمْ كَيْفَ لا يَتَصَدَّعُ قَلْبُهُ فِيهَا !
"، قَالَ: ثُمَّ يَصْرُخُ هَاهْ هَاهْ، حَتَّى يَخِرَّ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ

Muhammed b. Abdilazîz b. Süleymân bildiriyor: Babamın şöyle dediğini işitirdim: "Öleceğini bilip de hâlâ rahat yüzü gören veya huzur içinde olabilen veya kalbi yerinden sökülmeyen birine hayret ediyorum!" Sonra bayılıp düşene kadar: "Aah, ah" diye feryad ederdi.

(٨٦٦٤)- [٦/٢٤٤] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا يَحْيَى بْنُ عِيسَى بْنِ ضِرَارٍ السَّعْدِيُّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ سَلْمَانَ الْعَابِدُ، وَكَانَ يَرَى الآيَاتِ وَالأَعَاجِيبَ، ثنا مُطَهَّرٌ السَّعْدِيُّ، وَكَانَ قَدْ بَكَى شَوْقًا إِلَى اللَّهِ سِتِّينَ عَامًا، قَالَ: " أُرِيتُ كَأَنِّي عَلَى ضَفَّةِ نَهَرٍ تَجْرِي بِالْمِسْكِ الأَذْفَرِ حَافَتَاهُ شَجَرُ لُؤْلُؤٍ وَنَبْتٌ مِنْ قُضْبَانِ الذَّهَبِ، فَإِذَا أَنَا بِجَوَارٍ مِنْ بَنَاتٍ يَقُلْنَ بِصَوْتٍ وَاحِدٍ: سُبْحَانَ الْمُسَبَّحِ بِكُلِّ لِسَانٍ، سُبْحَانَهُ سُبْحَانَ الموجودِ بِكُلِّ مَكَانٍ سُبْحَانَهُ، سُبْحَانَ الدَّائِمِ فِي كُلِّ الأَزْمَانِ سُبْحَانَهُ، سُبْحَانَهُ، قَالَ: فَقُلْتُ: مَنْ أَنْتُنَّ؟، فَقُلْنَ: خَلْقٌ مِنْ خَلْقِ الرَّحْمَنِ سُبْحَانَهُ، فَقُلْتُ: مَا تَصْنَعْنَ هَهُنَا؟ فَقُلْنَ:

ذَرَأَنَا إِلَهُ النَّاسِ رَبُّ مُحَمَّدٍ   لِقَوْمٍ عَلَى الأَطْرَافِ بِاللَّيْلِ قُوَّمِ
يُنَاجُونَ رَبَّ الْعَالَمِينَ إِلَهَهُمْ   وَتَسْرِي هُمُومُ الْقَوْمِ وَالنَّاسُ نُوَّمِ

قُلْتُ: بَخٍ بَخٍ، لِهَؤُلاءِ مِنْ هَؤُلاءِ لَقَدْ أَقَرَّ اللَّهُ أَعْيُنَهُمْ بِكُنَّ، قَالَ: فَقُلْنَ: أَوَمَا تَعْرِفُهُمْ؟ فَقُلْتُ: لا وَاللَّهِ مَا أَعْرِفُهُمْ ! قُلْنَ " بَلَى هَؤُلاءِ الْمُتَهَجِّدُونَ أَصْحَابُ الْقُرْآنِ وَالسَّهَرِ "

Allah'a kavuşmanın özlemiyle altmış yıl ağlayan Mutahhar es-Sa'dî der ki: (Rüyamda) bana keskin kokulu misk akan bir ırmağın kenarında olduğum gösterildi. Irmağın kenarlarında inciden ağaçlar ve altın çubuklardan bitkiler bulunmaktaydı. Birde baktım ki tek ağızla: "Bütün diller ile tesbih edilen (Allah) her türlü eksikliklerden münezzehtir. Her yerde bulunan (Allah) her türlü eksikliklerden münezzehtir. Her zaman dâim olan (Allah) her türlü eksikliklerden eksikliklerden münezzehtir" diyen kızların yanındayım. Onlara: "Siz kimsiniz?" dediğimde: "Biz Rahmân'ın

yaratıklarındanız" karşılığını verdiler. Onlara: "Siz burada ne yapmaktasınız?" dediğimde ise:

"Herkesin İlahı, Muhammed'in Rabbi bizi yarattı
Gece vakti etrafta uyumayan kavimler içine kattı
Onlar âlemlerin Rabbi olan ilahları ile münacât etmekte
Herkes uyurken onların üzüntüleri yok olup gitmekte" dediler.

Onlara: "Bravo, bravo onlara, Allah onların gözlerini sizinle aydın kılacak" dediğimde: "Onları bilmiyor musun?" dediler. Ben: "Vallahi onları bilmiyorum" dediğimde: "Onlar gece namazı kılanlar, Kur'ân okuyanlar ve seher vakitlerini değerlendiren kimselerdir" karşılığını verdiler.

(٨٦٦٥)- [٦/٢٤٥] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الْمُؤَذِّنُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا أَبُو عَقِيلٍ زَيْدُ بْنُ عَقِيلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُطَرِّفًا السَّفَرِيَّ، يَقُولُ لِعَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ سَلْمَانَ: " رَأَيْتُ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ كَانَ قَائِلا، يَقُولُ فِي وَسَطِ مَسْجِدِ الْبَصْرَةِ: قَطَعَ ذِكْرُ الْمَوْتِ قُلُوبَ الْخَائِفِينَ، فَوَاللَّهِ مَا تَرَاهُمْ إِلا وَالِهِينَ، فَخَرَّ عَبْدُ الْعَزِيزِ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ "

Ebû Akîl Zeyd b. Akîl der ki: Mutarrif es-Seferî'nin, Abdulazîz b. Selmân'a: "Rüyamda bir kişinin Basra Mescidinde: "Ölüm korkanların kalbini titretti. Vallahi onları ancak şaşkın oldukları halde görürsün" dediğini işittim. Bunun üzerine Abdulazîz bayılıp düştü.

(٨٦٦٦)- [٦/٢٤٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ سَلْمَانَ الْعَابِدِ، قَالَ: كَانَ أَبِي إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ لِيَتَهَجَّدَ، سَمِعْتُ فِي الدَّارِ جَلَبَةً شَدِيدَةً، وَاسْتِقَاءً لِلْمَاءِ الْكَثِيرِ، قَالَ: " فَنَرَى أَنَّ الْجِنَّ كَانُوا يَسْتَيْقِظُونَ لِلتَّهَجُّدِ فَيُصَلُّونَ مَعَهُ "

Muhammed b. Abdilazîz b. Selmân el-Âbid der ki: "Babam gece namazı kılmak için kalktığı zaman avluda şiddetli bağrışmalar ve şu şırıltısı işitirdim. Biz cinlerin uyandığını ve kendisiyle birlikte gece namazı kıldıklarını düşünürdük."

(٨٦٦٧)- [٦/٢٤٥] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبَانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: " قِيلَ لِعَبْدِ الْعَزِيزِ الرَّاسِبِيِّ وَكَانَتْ رَابِعَةُ تُسَمِّيهِ سَيِّدَ الْعَابِدِينَ: مَا بَقِيَ مِمَّا تَلَذُّ بِهِ، قَالَ: سِرْدَابٌ أَخْلُو بِهِ فِيهِ "

Ahmed b. Ebî'l-Havârî der ki: Rabîa'nın: "Âbidlerin efendisi" diye adlandırdığı Abdulazîz er-Râsibî'ye "Lezzet aldığın şeylerden ne kaldı?" denilince: "İçinde yalnız kalabileceğim bir mağara kaldı" karşılığım verdi.

(٨٦٦٨)- [٦/٢٤٥] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا أَبُو مُوسَى الْعَنْبَرِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ، قَالَ: " كُنْتُ عِنْدَ أَنَسٍ إِذْ جَاءَهُ شَيْخٌ فَأَسْتَأْذَنَ عَلَيْهِ، فَقَامَ وَتَوَكَّأَ عَلَى عَصَاهُ مِنَ الْكِبَرِ، فَقَالَ: يَا أَبَا حَمْزَةَ لَقَدْ أَعْهَدُكَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ قَوْمٍ، لَيْسُوا كَقَوْمٍ أَنْتَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمُ الْيَوْمَ؟ قَالَ: يَا أَخِي إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ "

Mâlik b. Dînâr der ki: Ben Enes'in yanında iken yanına yaşlı bir adam geldi ve girmek için izin istedi. Yaşlılıktan dolayı asâsına dayanarak durdu ve: "Ey Ebû Hamza! Ben seni bu gün aralarında bulunduğun kavim gibi olmayan bir kavim arasında olduğunu bilirdim" dedi. Bunun üzerine Enes: "Kardeşim! Şüphesiz ki Allah kötülükten sakınanlar ve iyi amel işleyenlerle beraberdir" karşılığını verdi.

Abdullah b. Sa'lebe

Allah dostlarından biri de yolunu şaşırmış aşık olan ve devamlı olarak ağlayan Abdullah b. Sa'lebe el-Hanefî'dir. O, sevginin kara sevdaya, (Allah'a) yakınlığın ise şaşkınlığa düşürdüğü bir kimsedir.

(٨٦٦٩)- [٦/٢٤٥] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُؤَذِّنُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ الْبَصْرِيُّ، ثَنَا أَبُو عُرْوَةَ، وَكَانَ جَارًا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثَعْلَبَةَ، قَالَ: بَكَى عَبْدُ اللَّهِ حَتَّى انْمَحَقَ خَدَّاهُ مِنَ الدُّمُوعِ وَكَانَ يَقُولُ: "

لِكُلِّ أُنَاسٍ مَقْبَرٌ بِفِنَائِهِمْ ... فَهُمْ يَنْقُصُونَ وَالْقُبُورُ تَزِيدُ

فَهُمْ جِيرَةُ الأَحْيَاءِ أَمَّا مَزَارُهُمْ فَدَانٍ وَأَمَّا الْمُلْتَقَى فَبَعِيدُ

Ebu'l-Hasan el-Basrî, Ebû Urve'den –ki Abdullah b. Sa'lebe'nin komşusuydu- bildiriyor: Abdullah yanakları kızarıncaya kadar ağlar ve şu şiiri okurdu:

"Her insanın sonunda bir mezarı olacaktır
İnsanlar eksilir, mezarlar ise artar
Ölüler dirilerin komşularıdır
Mezara girmek yakın, mahşerde toplanmak ise henüz uzaktır."

(٨٦٧٠)- [٢٤٦/٦] ثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْهَاشِمِيُّ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ثَعْلَبَةَ: " إِذَا أَمْسَيْتَ فَاللَّهُ يَحْفَظُكَ بِأَحْرَاسِهِ، فَإِذَا أَصْبَحْتَ غَدَوْتَ عَلَى مَعَاصِيهِ خِلافًا لَهُ، فَإِذَا أَمْسَيْتَ أَعَادَ أَحْرَاسَهُ إِلَيْكَ لا يَمْنَعُهُ مَا كَانَ مِنْكَ "

Abdullah b. Sa'lebe der ki: "Gecelediğin zaman Allah seni bekçileriyle korur. Sabahladığı zaman da sana yapmış olduğunun aksine gider ve yasakladığı şeyleri yaparsın. Yine gecelediğin zaman yine sana bekçilerini gönderir. İşlediğin şeyler onu bundan men etmez."

(٨٦٧١)- [٢٤٦/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ: بَلَغَنِي عَنْ حَامِدِ بْنِ عُمَرَ الْبَكْرَاوِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ ثَعْلَبَةَ، يَقُولُ لِسُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ: " يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، وَاحُزْنَاهُ عَلَى الْحُزْنِ "، فَقَالَ سُفْيَانُ: هَلْ حَزِنْتَ قَطُّ لِعِلْمِ اللَّهِ فِيكَ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: " آهٍ تَرَكْتَنِي لا أَفْرَحُ أَبَدًا "

Hammâd b. Ömer el-Bekrâvî der ki: Abdullah b. Sa'lebe'nin, Süfyân b. Uyeyne'ye: "Ey Ebû Muhammed! Çok üzülüyorum" deyince, Süfyân: "Allah'ın sana takdir etmiş olduğu şeye hiç üzüldün mü?" karşılığını verdi. Bunun üzerine Abdullah b. Sa'lebe: "Ahh! Beni hiç sevinemeyeceğim bir şekilde bıraktın" dedi.

(٨٦٧٢)- [٢٤٦/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ثَعْلَبَةَ: "

إِلَهِي مِنْ كَرَمِكَ كَأَنَّكَ تُطَاعُ وَلا تُعْصَى، وَمِنْ ذَلِكَ أَنَّكَ تُعْصَى فَكَأَنَّكَ لا تَرَى، وَأَيُّ زَمَنٍ لَمْ تَعْصِكَ فِيهِ سُكَّانُ أَرْضِكَ، وَكُنْتَ وَاللَّهِ بِالْخَيْرِ عَلَيْهِمْ عَوَّادًا "

Abdullah b. Sa'lebe: "Allahım! Sanki kereminden dolayı sana ibadet edilip isyan edilmemektedir. Bundan dolayı sana isyan edildiği halde, sanki sen onları görmüyorsun. Yeryüzünün sakinleri sana hangi zamanda isyan etmedi ki? Vallahi, sen ise onlara hep hayırlar ihsan eyledin" dedi.

(٨٦٧٣)- [٢٤٦/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ ثَعْلَبَةَ الْحَنَفِيَّ، يَقُولُ: " تَضْحَكُ وَلَعَلَّ أَكْفَانَكَ قَدْ خَرَجَتْ مِنْ عِنْدِ الْقَصَّارِ "

Abdullah b. Sa'lebe el-Hanefî der ki: "Gülüyorsun ama, belki de şu anda kefenin çamaşırcının yanından çıkmıştır."

Muğîre b. Habîb

Allah dostlarından biri de (iyi işleri yapmakta) acele eden üstün zekalı Muğîre b. Habîb'dir. O, nefsi arzularından uzaklaşıp Allah'a yaklaştıran şeyleri sırtlayan biriydi.

(٨٦٧٤)- [٢٤٧/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، ثنا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ جَمِيلٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ الطُّوسِيُّ، قَالا: ثنا سَيَّارٌ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: شَهِدْتُ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيَّ يُغَسِّلُ الْمُغِيرَةَ بْنَ حَبِيبٍ خَتَنَ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، قَالَ: فَقَالَ: " اللَّهُمَّ أَدْخِلِ الْمُغِيرَةَ الْجَنَّةَ، فَإِنِّي لا أَعْلَمُ الْمُغِيرَةَ، إِلا كَانَ حَرِيصًا عَلَيْهَا، قَالَ: ثُمَّ قَالَ: أَمَا وَاللَّهِ مَا كَانَ الْمُغِيرَةُ عِنْدَنَا بِدُونِ صَاحِبِهِ، يَعْنِي مَالِكَ بْنَ دِينَارٍ "

Câfer b. Süleymân der ki: Eyyûb es-Sahtiyânî'nin, Mâlik b. Dînâr'ın damadı Muğîre b. Habîb'i(n cenazesini) yıkadığın gördüm. O: "Allahım! Muğîre'yi cennete sok. Çünkü Muğîre'nin cennetten daha çok istediği bir şeyi bilmiyorum" diye dua etti. Sonra da: "Bilmiş olun ki, vallahi bizim

nezdimizde Muğîre'nin, arkadaşından (Mâlik b. Dînâr'dan) hiçbir farkı yoktur" dedi.

(٨٦٧٥)- [٦/٢٤٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَعَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالا: ثنا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ حَبِيبٍ أَبَا صَالِحٍ، خَتَنَ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، يَقُولُ: " قُلْتُ لِنَفْسِي: يَمُوتُ مَالِكٌ وَأَنَا مَعَهُ، فِي الدَّارِ لا أَعْلَمُ مَا عَمَلُهُ، قَالَ: فَصَلَّيْتُ مَعَهُ الْعِشَاءَ الآخِرَةَ، ثُمَّ مَضَيْتُ، ثُمَّ جِئْتُ فَلَبِسْتُ قَطِيفَةً فِي أَطْوَلِ مَا يَكُونُ مِنَ اللَّيْلِ، وَجَاءَ مَالِكٌ فَدَخَلَ فَقَرَّبَ رَغِيفَهُ فَأَكَلَ، ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلاةِ فَاسْتَفْتَحَ، ثُمَّ أَخَذَ بِلِحْيَتِهِ فَجَعَلَ، يَقُولُ: يَا رَبِّ إِذَا جَمَعْتَ الأَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ، فَحَرِّمْ شَيْبَةَ مَالِكٍ عَلَى النَّارِ، قَالَ: فَوَاللَّهِ مَا زَالَ كَذَلِكَ، حَتَّى غَلَبَتْنِي عَيْنِي، قَالَ: ثُمَّ انْتَبَهْتُ، فَإِذَا هُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ يُقَدِّمُ رِجْلا وَيُؤَخِّرُ أُخْرَى، وَيَقُولُ: يَا رَبِّ إِذَا جَمَعْتَ الأَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ، فَحَرِّمْ شَيْبَةَ مَالِكٍ عَلَى النَّارِ، قَالَ: فَوَاللَّهِ مَا زَالَ كَذَلِكَ حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ، قَالَ: فَقُلْتُ لِنَفْسِي: وَاللَّهِ لَئِنْ خَرَجَ مَالِكٌ فَرَآنِي لأُقْلِقَنَّ بَالَهُ أَبَدًا، قَالَ: فَجِئْتُ إِلَى الْمَنْزِلِ وَتَرَكْتُهُ "

Muğîre b. Habîb Ebû Sâlih (Mâlik b. Dinâr'ın damadı) şöyle der: Kendi kendime: "Mâlik b. Dinâr'la aynı evde olduğumuz halde ölüp giderse (gizli yaptığı için) amellerinin nasıl olduğunu bilemeyeceğim!" diye düşünüyordum. Bir defasında onunla birlikte mescidde yatsı namazını kıldım ve eve geldim. Evde (beni görmemesi için) üzerime gecenin karanlığından daha siyah olan bir hırka aldım. Mâlik gelince ekmeğini alıp biraz yedikten sonra da vitir namazını kılmak için kalktı. Namaz tekbirini aldıktan sonra sakallarını tutup: "Allahım! Kıyamet gününde gelmiş geçmiş tüm insanları hesap için bir araya topladığın zaman Mâlik b. Dinâr'ın ağarmış sakallarına Cehennem ateşini haram kıl!" diye dua etmeye başladı. Mâlik bu şekilde dua ededururken uykuma yenildim. Kendime gelip uyandığımda Mâlik hâlâ aynı hâl üzereydi. Bir ayağına ağırlığını verip diğerini dinlendiriyor ve: "Allahım! Kıyamet gününde gelmiş geçmiş tüm insanları hesap için bir araya topladığın zaman Mâlik b. Dinâr'ın ağarmış sakallarına Cehennem ateşini haram kıl!" diye dua ediyordu. Şafak sökene kadar da bu şekilde devam etti. Sabah olunca kendi kendime: "Vallahi

Mâlik b. Dinâr odadan çıkar da beni görürse artık bu evden bana tek bir damla su dahi vermez, beni evde barındırmaz" dedim ve onu bırakıp kendi odama geldim.

(٨٦٧٦)- [٦/٢٤٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي صَدَقَةُ بْنُ الْحُرِّ السَّعْدِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَرْجَا بْنُ وَادِعٍ الرَّاسِبِيُّ، حَدَّثَنِي الْمُغِيرَةُ بْنُ السَّعْدِيِّ، حَدَّثَنِي الْمُغِيرَةُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ غَالِبٍ الْحُدَّانِيُّ، لَمَّا بَرَزَ إِلَى الْعَدُوِّ: " عَلَى مَا آسَى مِنَ الدُّنْيَا فَوَاللَّهِ مَا فِيهَا لِلْبَيْتِ جِذْلٌ، وَوَاللَّهِ لَوْلا مَحَبَّتِي لِمُبَاشَرَةِ السَّهَرِ بِصَفْحَةِ وَجْهِي وَافْتِرَاشِ الْجَبْهَةِ لَكَ يَا سَيِّدِي، وَالْمُرَاوَحَةِ بَيْنَ الأَعْضَاءِ وَالْكَرَادِيسِ فِي ظُلَمِ اللَّيْلِ رَجَاءَ ثَوَابِكَ وَحُلُولِ رِضْوَانِكَ لَقَدْ كُنْتُ مُتَمَنِّيًا لِفِرَاقِ الدُّنْيَا وَأَهْلِهَا قَالَ: ثُمَّ كَسَرَ جَفْنَ سَيْفِهِ، ثُمَّ تَقَدَّمَ فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ فَحُمِلَ مِنَ الْمَعْرَكَةِ، وَإِنَّ لَهُ لَرَمَقًا، فَمَاتَ دُونَ الْعَسْكَرِ، قَالَ: فَلَمَّا دُفِنَ أَصَابُوا مِنْ قَبْرِهِ رَائِحَةَ الْمِسْكِ، قَالَ: فَرَآهُ رَجُلٌ مِنْ إِخْوَانِهِ فِي مَنَامِهِ، فَقَالَ: يَا أَبَا فِرَاسٍ مَا صَنَعْتَ؟، قَالَ: خَيْرَ الصَّنِيعِ، قَالَ: إِلَى مَا صِرْتَ؟، قَالَ: إِلَى الْجَنَّةِ، قَالَ: بِمَ؟، قَالَ: بِحُسْنِ الْيَقِينِ وَطُولِ التَّهَجُّدِ وَظَمَأِ الْهَوَاجِرِ، قَالَ: فَمَا هَذِهِ الرَّائِحَةُ الطَّيِّبَةُ الَّتِي تُوجَدُ مِنْ قَبْرِكَ؟، قَالَ: تِلْكَ رَائِحَةُ التِّلاوَةِ وَالظَّمَأِ، قَالَ: قُلْتُ: أَوْصِنِي، قَالَ: اكْسَبْ لِنَفْسِكَ خَيْرًا لا تَخْرُجْ عَنْكَ اللَّيَالِي وَالأَيَّامُ عُطُلا، فَإِنِّي رَأَيْتُ الأَبْرَارَ قَالُوا: الْبِرُّ بِالْبِرِّ "

Muğîre b. Habîb anlatıyor: Abdullah b. Ğâlib el-Huddânî düşmanla karşılaştığı zaman dedi ki: "Dünyada ne için üzüleceğim ki! Vallahi dünyada bir ev yapmak için bir ağaç kütüğüm bile yoktur. Vallahi, senin için seher vakitlerinde alnımı secdeye koyma aşkı olmasaydı, vallahi senin sevabını ümid etmek ve rızanı kazanmak için gece karanlığında bütün uzuvlar ve eklemlerimle sana ibadet etmek olmasaydı dünyadan ve ahalisinden ayrılmayı temenni ederdim."

Sonra kılıcının kımm kırarak düşmana saldırdı ve öldürülene kadar savaştı. Savaş meydanından taşındığı zaman kendisinde daha yaşam belirtisi vardı. O, savaş alanının dışında ölmüştü. Defnedildiği zaman mezarından misk kokusu geldiğini hissettiler. Müslüman kardeşlerinden bir adam onu rüyasında görüp: "Ey Ebû Firâs! Ne yaptın?" deyince, Muğîre: "En hayırlı işi

yaptım" demiş. Adam: "Nereye vardın?" diye sorunca, Muğîre: "Cennete vardım" demiş. Adam: "Ne ile (cennete vardın)?" diye sorunca: "Sağlam bir inanç, uzun süre teheccüdle ve sıcaklarda susuzlukla (oruç tutmakla)" demiş. Adam: "Mezarında bulunan bu güzel koku nedir?" diye sorunca da: "Tilavet ve susuzluk kokusudur" cevabını vermiş. Adam: "Bana tavsiyede bulun" deyince, Muğîre: "Kendin için hayır kazan, gecelerini ve gündüzlerini boş olarak geçirme. Çünkü ben iyilerin: «İyiliğin karşılığı iyiliktir» dediğini işittim" karşılığını vermiş.

(٨٦٧٧)- [٢٤٨/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، قَالَ: حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، ثَنَا صعدي بْنُ أَبِي الْحَجَرِ، قَالَ: كُنَّا نَدْخُلُ عَلَى الْمُغِيرَةِ، فَنَقُولُ كَيْفَ أَصْبَحْتَ؟ قَالَ: " أَصْبَحْنَا مُغْرَقِينَ فِي النِّعَمِ مُوَقَّرِينَ مِنَ الشُّكْرِ، يَتَحَبَّبُ إِلَيْنَا رَبُّنَا وَهُوَ عَنَّا غَنِيٌّ، وَنَتَمَقَّتُ إِلَيْهِ وَنَحْنُ إِلَيْهِ مُحْتَاجُونَ "

Sa'dî b. Ebi'l-Hacar der ki: Muğîre'nin yanına gider ve: "Nasıl sabahladın?" diye sorardık. O: "Nimetlere gark olunmuş ve saygı ile şükretmiş bir şekilde sabahladık. Rabbimiz, bize bir ihtiyacı olmadığı halde kendini bize sevdirmektedir. Biz ise ona muhtaç olduğumuz halde kendisine buğz ederiz" derdi.

(٨٦٧٨)- [٢٤٨/٦] ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، وَهَارُونُ، قَالا: ثنا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ دِينَارٍ، يَقُولُ لِلْمُغِيرَةِ بْنِ حَبِيبٍ مَا لا أُحْصِي وَكَانَ خَتَنَهُ: " يَا مُغِيرَةُ، كُلُّ أَخٍ وَجَلِيسٍ وَصَاحِبٍ لا تَسْتَفِيدُ مِنْهُ فِي دِينِكَ خَيْرًا فَانْبِذْ عَنْكَ صُحْبَتَهُ "

Mâlik b. Dînâr, damadı olan Muğîre b. Habîb'e şöyle demiştir: "Ey Muğîre! Kendisinden yarar görmediğin her bir kardeş, arkadaş ve dosttan uzak dur!"

(٨٦٧٩)- [٢٤٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَعْقُوبَ الطَّالْقَانِيُّ، ثَنَا الْعَلاءُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثَنَا حَزْمٌ، عَنْ مُغِيرَةَ بْنِ حَبِيبٍ،

قَالَ: " اشْتَكَى بَطْنُ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، فَقِيلَ لَهُ: لَوْ عَمِلَ لَكَ قَلِيَّةً فَإِنَّهَا تَحْبِسُ الْبَطْنَ، فَقَالَ: دَعُونِي مِنْ طِبِّكُمْ، اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنِّي لا أُرِيدُ الْبَقَاءَ فِي الدُّنْيَا لِبَطْنِي وَلا لِفَرْجِي "

Muğîre b. Habîb der ki: Mâlik b. Dînâr karın ağrısı çekince kendisine: "Sana kızartma yapılsa. Çünkü o karın ağrısını keser" denilince: "Beni bu tabipliğinizden muaf görün. Allahım! Benim bu dünyada ne midem, ne de cinsel organım için kalmak istemediğimi biliyorsun" karşılığını verdi.

(٨٦٨٠)- [٦/٢٤٨] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: شَهِدْتُ الْمُغِيرَةَ جَاءَ إِلَى مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ لَمَّا مَاتَتِ ابْنَةُ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ وَهِيَ امْرَأَةُ الْمُغِيرَةِ فَقَالَ لَهُ: " يَا أَبَا يَحْيَى انْظُرْ مَا يُصِيبُكَ مِنْ مِيرَاثِ ابْنَتِكَ فَخُذْهُ "، قَالَ: اذْهَبْ يَا مُغِيرَةُ فَهُوَ لَكَ،

Câfer der ki: Muğîre'nin, Mâlik b. Dînâr'ın kızı olan eşi öldüğü zaman Mâlik b. Dînâr'ın yanına geldiğine şahid oldum. Muğîre, Mâlik b. Dînâr'a: "Ey Ebû Yahya! Kızının mirasına bak ve payına düşeni al" dedi. Bunun üzerine Mâlik b. Dînâr: "Git ey Muğîre! Payım senindir" karşılığını verdi.

Muğîre, kaymbabası Mâlik b. Dînâr'dan rivayetlerde bulunmuştur.

Takrîb 927, Takrîb 342-a, Takrîb 3689

Hammâd b. Seleme

Allah dostlarından biri de gayretle ibadet eden ve imamlar içinde sayılı kişilerden olan Ebû Seleme Hammâd b. Seleme'dir. O, zor işleri yapmaya çalışan ve az yemekle yetinen birisiydi.

(٨٦٨٤)- [٦/٢٥٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا سَلْمُ بْنُ عِصَامٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عُمَرَ رُسْتَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " لَوْ قِيلَ لِحَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ إِنَّكَ تَمُوتُ غَدًا مَا قَدَرَ أَنْ يَزِيدَ الْعَمَلَ شَيْئًا "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "Hammâd b. Seleme'ye yarın öleceksin denilse bile yaptığı amelden daha fazlasını yapamazdı."

(٨٦٨٥)- [٦/٢٥٠] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثَنَا حَاتِمُ بْنُ اللَّيْثِ الْجَوْهَرِيُّ، ثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: " قَدْ رَأَيْتُ مَنْ هُوَ أَعْبَدُ مِنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، وَلَكِنْ مَا رَأَيْتُ أَشَدَّ مُوَاظَبَةً عَلَى الْخَيْرِ، وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ، وَالْعَمَلِ لِلَّهِ، مِنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ "

Affân b. Müslim der ki: Hammâd b. Seleme'den daha çok ibadet edeni gördüm; ama hayra, Kur'ân okumaya ve Allah için amele Hammâd'dan daha çok devam edenini görmedim."

(٨٦٨٦)- [٦/٢٥٠] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا حَاتِمُ بْنُ اللَّيْثِ، ثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: " لَوْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي مَا رَأَيْتُ حَمَّادَ بْنَ سَلَمَةَ ضَاحِكًا قَطُّ صَدَقْتُكُمْ، كَانَ مَشْغُولا بِنَفْسِهِ إِمَّا أَنْ يُحَدِّثَ، وَإِمَّا أَنْ يَقْرَأَ، وَإِمَّا أَنْ يُسَبِّحَ، وَإِمَّا أَنْ يُصَلِّيَ، كَانَ قَدْ قَسَمَ النَّهَارَ عَلَى هَذِهِ الأَعْمَالِ "

Mûsa b. İsmâil der ki: "Yani size, Hammâd b. Seleme'nin güldüğünü hiç görmedim desem yalan söylemiş olmam. Zira Hammâd kendi kendiyle meşguldü. Ne zaman görsen ya ders veriyor, ya Kur'ân okuyor, ya tesbîh ediyor veya namaz kılıyor olurdu. Gününün tamamını bu ibadetlere ayırmıştı."

(٨٦٨٧)- [٦/٢٥٠] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا الْجَوْهَرِيُّ، ثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، قَالَ: " مَا كُنَّا نَأْتِي أَحَدًا نَتَعَلَّمُ شَيْئًا بِنِيَّةٍ مِنْ ذَلِكَ الزَّمَانِ، إِلا حَمَّادَ بْنَ سَلَمَةَ، وَنَحْنُ نَقُولُ الْيَوْمَ: مَا نَأْتِي أَحَدًا تَعَلَّمَ بِنِيَّةٍ، إِلا حَمَّادَ بْنَ سَلَمَةَ "

Hammâd b. Zeyd der ki: "O zamanlarda birinin yanına ihlas ile bir şey öğrenmek için Hammâd b. Seleme'den başka giden kimse yoktu. Biz de şimdi: "İhlas ile bir şey öğrenen Hammâd b. Seleme'den başkasına gitmiyoruz."

(٨٦٨٨)- [٦/٢٥٠] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يُونُسَ بْنَ مُحَمَّدٍ، يَقُولُ: " مَاتَ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ فِي الْمَسْجِدِ وَهُوَ يُصَلِّي "

Yûnus b. Ubeyd der ki: "Hammâd b. Seleme, mescidde namaz kılarken vefat etti."

(٨٦٨٩)- [٦/٢٥٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا ابْنُ أَبِي الْبَلْخِ، ثَنَا سَوَّارُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَوَّارٍ، قَالَ: " كَانَ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ يَبِيعُ الْخُمُرَ، وَكَانَ يَغْدُو إِلَى السُّوقِ، فَإِذَا كَسَبَ حَبَّةً أَوْ حَبَّتَيْنِ شَدَّ سَفَطَهُ وَأَغْلَقَ حَانُوتَهُ وَانْصَرَفَ "

Abdullah b. Sevvâr der ki: "Hammâd b. Seleme'nin çarşıdaki yerine gelirdim. Sattığı giysilerden az bir kazanç elde ettikten sonra tezgâhını toplar, başka da bir şey satmazdı."

(٨٦٩٠)- [٦/٢٥٠] ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا سَوَّارُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا أَبِي، قَالَ: " كُنْتُ آتِي حَمَّادَ بْنَ سَلَمَةَ فِي سُوقِهِ، فَإِذَا رَبِحَ فِي ثَوْبٍ حَبَّةً أَوْ حَبَّتَيْنِ شَدَّ جُونَتَهُ فَلَمْ يَبِعْ شَيْئًا، فَكُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ ذَاكَ يَقُوتُهُ، فَإِذَا وَجَدَ قُوتَهُ لَمْ يَزِدْ عَلَيْهِ شَيْئًا "

Sevvâr b. Abdillah'ın bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: "Hammâd b. Seleme'nin çarşıdaki yerine gelirdim. Sattığı giysilerden az bir kazanç elde ettikten sonra tezgâhını toplar, başka da bir şey satmazdı. Kazandığı o miktar sanırım onun günlük yiyeceğidir. Günlük azığını çıkarınca da daha fazla kâr için uğraşmazdı."

(٨٦٩١)- [٦/٢٥١] ثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا سَلْمُ بْنُ عِصَامٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو رُسْتَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ حَاتِمَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: " كَانَ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ يَدْخُلُ السُّوقَ فَيَرْبَحُ دَانِقَيْنِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ فَيَرْجِعُ، فَإِذَا رَبِحَ لَوْ عَرَضَ لَهُ دِينَارَانِ مَا عَرَضَ لَهُمَا "

Hâtim b. Ubeydillah der ki: "Hammâd b. Seleme çarşıya gelir bir giysi satarak iki dânık kâr eder ve geri dönerdi. Bir şeyler kâr ettikten sonra iki dinar teklif etseler bile artık satış yapmazdı."

(٨٦٩٢)- [٦/٢٥١] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّاجِرُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْبُخَارِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ بَعْضَ أَصْحَابِنَا، يَقُولُ: عَادَ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، فَقَالَ سُفْيَانُ: يَا أَبَا سَلَمَةَ أَتُرَى يَغْفِرُ اللَّهُ لِمِثْلِي؟ فَقَالَ حَمَّادٌ: "

وَاللَّهِ لَوْ خُيِّرْتُ بَيْنَ مُحَاسَبَةِ اللَّهِ إِيَّايَ وَبَيْنَ مُحَاسَبَةِ أَبَوَيَّ، لاخْتَرْتُ مُحَاسَبَةَ اللَّهِ عَلَى مُحَاسَبَةِ أَبَوَيَّ، وَذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَرْحَمُ بِي مِنْ أَبَوَيَّ "

İmam Buhârî, arkadaşlarından birinden bildiriyor: Hammâd b. Seleme hasta olan Süfyân es-Sevrî'yi ziyarete gitti. Süfyân ona: "Ey Ebû Seleme! Sence Allah benim gibi birini bağışlar mı?" diye sorunca, Hammâd şöyle dedi: "Vallahi hesabımı Allah'ın görmesi ile anne babamın görmesi arasında bir tercihte bırakılacak olsaydım, Allah'ın beni hesaba çekmesini anne babamın hesaba çekmesine tercih ederdim. Çünkü Allah bana karşı anne ve babamdan daha fazla merhametlidir."

(٨٦٩٣)- [٢٥١/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثَنَا أَبُو يَحْيَى مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، ثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: سَمِعْتُ حَمَّادَ بْنَ سَلَمَةَ، يَقُولُ لِرَجُلٍ: " إِنْ دَعَاكَ الأَمِيرُ أَنْ تَقْرَأَ عَلَيْهِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ، فَلا تَأْتِهِ "

Hammâd b. Seleme bir adama der ki: "Vali seni, kendisine İhlâs sûresini okuman için çağırsa bile sakın gitme!"

(٨٦٩٤)- [٢٥١/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: سَمِعْتُ آدَمَ بْنَ إِيَاسٍ، يَقُولُ: شَهِدْتُ حَمَّادَ بْنَ سَلَمَةَ وَدَعَوْهُ يَعْنِي السُّلْطَانَ، فَقَالَ: " أَحْمِلُ لِحْيَةً حَمْرَاءَ لِهَؤُلاءِ ! لا وَاللَّهِ لا فَعَلْتُ "

Âdem b. İyâs bildiriyor: Sultan tarafından huzura davet edilen Hammâd b. Seleme'nin bu davete karşılık şöyle dediğine şahit oldum: "Şu kırmızı sakalı onların huzuruna mı götüreceğim! Allah'a yemin olsun ki bunu asla yapmam!"

(٨٦٩٥)- [٢٥١/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، قَالَ: سَمِعْتُ إِسْحَاقَ بْنَ عِيسَى الطَّبَّاعَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ حَمَّادَ بْنَ سَلَمَةَ، يَقُولُ: " مَنْ طَلَبَ الْحَدِيثَ لِغَيْرِ اللَّهِ مُكِرَ بِهِ "

Hammâd b. Seleme der ki: "Allah rızası dışında bir şey için hadis öğrenen kişi, başkalarını aldatmak için öğrenmiş olur."

(٨٦٩٦)- [٢٠١/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ غَسَّانَ، ثنا قُرَيْشُ ابْنُ أَنَسٍ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، قَالَ: " مَا كَانَ مِنْ شَأْنِي أَنْ أُحَدِّثَ أَبَدًا، حَتَّى رَأَيْتُ يَعْنِي أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيَّ فِي مَنَامِي، فَقَالَ لِي: حَدِّثْ فَإِنَّ النَّاسَ يَقْبَلُونَ "

Hammâd b. Seleme der ki: Rüyamda Eyyûb es-Sahtiyânî'yi görene kadar hadisle uğraşmazdım. Ancak rüyamda onu gördüğümde bana: "Hadisle uğraş! İnsanların sana yöneldiğini göreceksin!" dedi.

(٨٦٩٧)- [٢٠١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ يُوسُفَ الشِّكْلِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْجَرَّاحِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَجَّاجِ، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ يَسْمَعُ مَعَنَا عِنْدَ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، فَرَكِبَ إِلَى الصِّينِ، فَلَمَّا رَجَعَ أَهْدَى إِلَى حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ هَدِيَّةً، فَقَالَ لَهُ حَمَّادٌ: " إِنِّي إِنْ قَبِلْتُهَا لَمْ أُحَدِّثْكَ بِحَدِيثٍ، وَإِنْ لَمْ أَقْبَلْهَا حَدَّثْتُكَ "، قَالَ: لا تَقْبَلْهَا وَحَدِّثْنِي

Muhammed b. Haccâc der ki: Bir adam bizimle beraber Hammâd b. Seleme'yi dinlerdi. Bu adam Çin'e gitti ve geldiğinde Hammâd b. Seleme'ye bir hediye verdi. Hammâd: "Eğer bunu kabul edersem artık sana hiçbir hadis bildirmem, kabul etmeyecek olursam bildiririm" deyince, adam: "Hediyeyi kabul etme ve anlat" dedi.

(٨٦٩٨)- [٢٠٢/٦] ثنا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْقَرَاطِيسِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُفْيَانَ بْنِ أَبِي الزَّوْدِ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ أَبَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: رُئِيَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ فِي الْمَنَامِ، فَقِيلَ لَهُ: مَا فَعَلَ اللَّهُ بِكَ؟ قَالَ: غُفِرَ لِي، قِيلَ: فَمَا فُعِلَ بحمادِ بْنِ سَلَمَةَ، قَالَ: " هَيْهَاتَ ! ! ! ذَاكَ فِي أَعْلَى عِلِّيِّينَ "

Ebân b. Abdirrahman der ki: Hammâd b. Zeyd rüyada görülmüş ve kendisine: "Allah sana nasıl muamele etti?" diye sorulmuş. O da: "Beni bağışladı" cevabını verince: "Hammâd b. Seleme'ye nasıl muamele etti?" diye sorulmuş. Bunun üzerine: "Heyhât! O İlliyyûn'un en yüksek yerindedir" karşılığını vermiş.

Hammâd b. Seleme, Tâbiûndan olan bir çok büyük zattan rivâyetlerde bulunmuştur.

Takrîb 1349-a, Takrîb 4169, Takrîb 2755, Takrîb 2732-a, Takrîb 3129, Takrîb 3114-a, Takrîb 4407, Takrîb 3058, Takrîb 3051, Takrîb 4295, Takrîb 4297, Takrîb 3422, Takrîb 412, Takrîb 2367, Takrîb 207, Takrîb 3753, Takrîb 277, Takrîb 4364, Takrîb 449, Takrîb 168, Takrîb 223, Takrîb 1252, Takrîb 2120, Takrîb 2095, Takrîb 3540, Takrîb 1800

Hammâd b. Zeyd

Allah dostlarından biri de Hammâd b. Zeyd'dir. O, doğruyu gösteren imam, sağlam kaynağa tutunan, övülen bir yolda giden, ilmiyle yüksek mertebelere ulaşan, sağlam şeylerle konuların aslına ulaşan, haberleri seçkin kimselerden alan ve iyi insanların amelleriyle amel eden birisiydi. Onun en büyük faydası, davalarda verdiği hükümler olmuştur. En etkili vaazları ise dinin temelleri ile yol işaretleri konusundaydı.

(٨٧٢٥)- [٦/٢٥٧] حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قُدَامَةَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَعْرَفَ بِالسُّنَّةِ مِنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "Sünneti Hammâd b. Zeyd'den daha iyi bilen birini görmedim."

(٨٧٢٦)- [٦/٢٥٧] حَدَّثَنَا إبراهيم، ثنا محمد، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قُدَامَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " مَنْ أَدْرَكْتُ مِنَ النَّاسِ كَانَ الأَئِمَّةُ مِنْهُمْ أَرْبَعَةً: مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَسُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ وَذَكَرَ الرَّابِعَ وَنَسِيتُهُ، إِنْ لَمْ يَكُنْ قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ، فَلا أَدْرِي مَنْ هُوَ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "Yetiştiğim insanlar arasında dört imam vardı. Bunlar Mâlik b. Enes, Hammâd b. Zeyd ve Süfyân b. Saîd'ir." Ebû Kudâme der ki: "(Abdurrahman b. Mehdî) dördüncüsünü de zikretti ama ben unuttum. Eğer bu kişi İbnu'l-Mübârek değil ise kim olduğunu bilmiyorum."

(٨٧٢٧)- [٦/٢٥٨] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ السَّرَّاجُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ سَعِيدٍ الدَّارِمِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا عَاصِمٍ، يَقُولُ: " مَاتَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ يَوْمَ مَاتَ وَلا أَعْلَمُ لَهُ فِي الإِسْلامِ نَظِيرًا فِي هَيْبَتِهِ وَدَلِّهِ، أَظُنُّهُ قَالَ: وَسَمْتِهِ "

Ebû Âsım der ki: Hammâd b. Zeyd vefat ettiği güne dek onun kadar saygın, insanları irşad eden ve vakur birini görmedim."

(٨٧٢٨)- [٦/٢٥٨] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ: "

أَيُّهَا الطَّالِبُ عِلْمًا   إِيتِ حَمَّادَ بْنَ زَيْدِ
فَاطْلُبِ الْعِلْمَ بِحِلْمٍ   ثُمَّ قَيِّدْهُ بِقَيْدِ
لا كَثَوْرٍ وَكَجَهْمٍ   وَكَعَمْرِو بْنِ عُبَيْدِ

يَعْنِي بِثَوْرٍ ثَوْرَ بْنَ يَزِيدَ

Muhammed b. Ali b. Hasan b. Şakîk'in babasından bildirdiğine göre Abdullah b. el-Mübârek şöyle demiştir:

"Ey ilim isteyen kimse! Hammâd b. Zeyd'e git,
İlmi sabır ile tahsil et
Sevr, Cehm ve Amr b. Ubeyd gibi değil,
Onu güzel bir şekilde kaydet.

Ravi der ki: "Abdullah b. el-Mübârek: "Sevr" derken Sevr b. Yezîd'i kasd etmektedir."

(٨٧٢٩)- [٦/٢٥٨] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ الدَّوْرَقِيُّ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ حَمَّادَ بْنَ زَيْدٍ، وَذَكَرَ هَؤُلاءِ الْجَهْمِيَّةَ، فَقَالَ: " إِنَّمَا يُحَاوِلُونَ أَنْ يَقُولُوا لَيْسَ فِي السَّمَاءِ شَيْءٌ "، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبَّاسٌ الأَسْقَاطِيُّ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ حَمَّادَ بْنَ زَيْدٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيَّ، يَقُولُ وَذَكَرَ نَحْوَهُ

Süleymân b. Harb bildiriyor: Önünde Cehmiyye fırkasından olanların anılması üzerine Hammâd b. Zeyd'in şöyle dediğini işittim: "Onlar, gökte hiçbir şeyin olmadığını söylemeye çalışıyorlar."

(٨٧٣٠)- [٢٥٨/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الصَّاغَانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ الْجِيرِيُّ، ثنا فِطْرُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ وَاقِدٍ، قَالَ: سَأَلْتُ حَمَّادَ بْنَ زَيْدٍ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا إِسْمَاعِيلَ إِمَامٌ لَنَا، يَقُولُ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ أُصَلِّي خَلْفَهُ؟، قَالَ: " لا وَلا كَرَامَةً "

Fıtr b. Hammâd b. Vâkıd bildiriyor: Hammâd b. Zeyd'e: "Ey Ebû İsmâil! Bir imamımız Kur'ân'ın mahlûk olduğunu söylüyor. Ardında namaz kılayım mı?" diye sorduğumda: "Hayır! Ona itibar da etmeyin!" karşılığını verdi.

(٨٧٣١)- [٢٥٨/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا طَالِبُ بْنُ مَسَرَّةَ الأَذْنِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ الطَّبَّاعِ، حَدَّثَنِي أَخِي إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ، وَمَعَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، فَذَكَرْنَا شَيْئًا مِنْ قَوْلِ أَبِي حَنِيفَةَ، قَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ: " اسْكُتْ وَلا يَزَالُ الرَّجُلُ مِنْكُمْ دَاحِضًا فِي بَوْلِهِ، يَذْكُرُ أَهْلَ الْبِدَعِ فِي مَجْلِسِ عَشِيرَتِهِ، حَتَّى يَسْقُطَ مِنْ أَعْيُنِهِمْ "، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا حَمَّادٌ، فَقَالَ: " أَتَدْرُونَ مَا كَانَ أَبُو حَنِيفَةَ، إِنَّمَا كَانَ يخاصِمُ فِي الإِرْجَاءِ فَلَمَّا تَخَوَّفَ عَلَى مُهْجَتِهِ، تَكَلَّمَ فِي الرَّأْيِ فَقَاسَ سُنَنَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَعْضَهَا بِبَعْضٍ لِيُبْطِلَهَا، وَسُنَنُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لا تُقَاسُ "

İshâk b. İsa bildiriyor: Hammâd b. Zeyd'in yanındaydık ve Vehb b. Cerîr de bizimle beraberdi. Ebû Hanife'nin görüşlerinden bir şeyi orada andığımızda Hammâd b. Zeyd şöyle dedi: "Susun! Birileriniz hâlâ kendi sidiği içinde debelenip duruyor! Bidat sahibi kişileri kavminin meclisinde anıp bu şekilde de onların gözünden düşmeye çalışıyor!" Sonra bize doğru dönüp şöyle devam etti: "Ebû Hanîfe'nin ne yaptığını biliyor musunuz? Murciî görüşlerini bizlere savunurdu. Ancak canının tehlikeye girdiğini görünce bu kez kendi katından görüş ortaya koydu ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetlerini yok etmek için onları birbirleriyle karşılaştırmaya

başladı. Oysa Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetleri arasında kıyas yapılmaz."

(٨٧٣٢)- [٢٥٩/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَلِيٍّ الْعُذْرِيَّ، يَقُولُ لِحَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ: مَاتَ أَبُو حَنِيفَةَ، قَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَنَسَ بَطْنَ الأَرْضِ بِهِ "

Mansûr b. Ebî Muzâhim der ki: Ebû Alî el-Uzrî'nin, Hammâd b. Zeyd'e: "Ebû Hanîfe öldü" dediğini işittim. Bunun üzerine Hammâd b. Zeyd: "Onunla yeryüzünü süpüren Allah'a hamd olsun" dedi.

(٨٧٣٣)- [٢٥٩/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا حَاتِمُ بْنُ اللَّيْثِ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، قَالَ: " حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ مِنْ عُقَلاءِ النَّاسِ وَذَوِي الأَلْبَابِ "

Hâlid b. Hidâş der ki: "Hammâd b. Zeyd, akıllı ve iyi kalpli insanlardan idi."

(٨٧٣٤)- [٢٥٩/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ خَالِدَ بْنَ خِدَاشٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ حَمَّادَ بْنَ زَيْدٍ، يَقُولُ: " لَئِنْ قُلْتَ إِنَّ عَلِيًّا أَفْضَلَ مِنْ عُثْمَانَ، لَقَدْ قُلْتَ إِنَّ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَدْ خَانُوا "

Hammâd b. Zeyd der ki: Şayet: "Ali, Osmân'dan daha üstündür" diyecek olsan: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı ihanet etmişlerdir" demiş olursun.

(٨٧٣٥)- [٢٥٩/٦] حَدَّثَنَا إبراهيم، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ زُرَيْعٍ، يَقُولُ يَوْمَ مَاتَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ: " مَاتَ الْيَوْمَ سَيِّدُ الْمُسْلِمِينَ "

Umeyye b. Bistâm der ki: Hammâd b. Zeyd öldüğü zaman Yezîd b. Zurey'in: "Bugün Müslümanların efendisi öldü" dediğini işittim.

(٨٧٣٦)- [٢٥٩/٦] ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثَنَا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، ثَنَا أَبُو رَوْحٍ الْفَرَجُ بْنُ سَعِيدٍ الصُّوفِيُّ،

عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: " اجْتَمَعَ أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، وَيونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ، وَابْنُ عَوْنٍ، وَثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ فِي بَيْتٍ، فَقَالَ ثَابِتٌ: يَا هَؤُلاءِ، كَيْفَ يَكُونُ الْعَبْدُ إِذَا دَعَا اللَّهَ فَاسْتَجَابَ لَهُ دُعَاءَهُ؟، قَالَ ابْنُ عَوْنٍ: يَكُونُ الْبَلاءُ فِي نَفْسِهِ، قَالَ ثَابِتٌ: فَإِنَّهُ يَعْرِضُهُ الْعَجَبُ مِمَّا صَنَعَ اللَّهُ بِهِ، فَقَالَ يونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ: لا يَكُونُ الْعَبْدُ يَعْجَبُ بِصُنْعِ اللَّهِ بِهِ إِلا وَهُوَ مُسْتَدْرَجٌ، فَقَالَ أَيُّوبُ: وَمَا عَلامَةُ الْمُسْتَدْرَجِ؟ قَالَ: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا كَانَتْ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَةٌ فَحَفِظَهَا وَأَبْقَى عَلَيْهَا، ثُمَّ شَكَرَ اللَّهَ أَعْطَاهُ اللَّهُ أَشْرَفَ مِنَ الْمَنْزِلَةِ الأُولَى، وَإِذَا هُوَ ضَيَّعَ الشُّكْرَ اسْتَدْرَجَهُ اللَّهُ وَكَانَ تَضْيِيعُهُ لِلشُّكْرِ اسْتِدْرَاجًا مِنَ اللَّهِ لَهُ، وَإِنَّ الْعَبْدَ الْمُسْتَدْرَجَ يَكُونُ لَهُ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ تَيْسِيرٌ وَحَبْسٌ، فَعَلَيْهِ يُنْكِرُ الْعَجَبَ عَنْ مَعْرِفَةِ الاسْتِدْرَاجِ، وَإِنَّ الْعَبْدَ الْمُسْتَدْرَجَ إِذَا أُلْقِيَ فِي قَلْبِهِ شَيْءٌ مِنَ الشُّكْرِ حَمَلَهُ شُكْرُهُ عَلَى التَّفَقُّدِ مِنْ أَيْنَ أُتِيَ فَإِذَا عَرَفَ ذَلِكَ خَضَعَ، وَإِذَا خَضَعَ أَقَالَ اللَّهُ عَثْرَتَهُ، قَالَ حَمَّادٌ: إِنَّ ابْنَ عُمَرَ سُئِلَ عَنِ الاسْتِدْرَاجِ، فَقَالَ: ذَاكَ مَكْرُهُ بِالْعِبَادِ الْمُضَيِّعِينَ، قَالَ: فَبَكَوْا جَمِيعًا، ثُمَّ رَفَعَ أَيُّوبُ يَدَهُ مِنْ بَيْنِهِمْ وَقَالَ: يَا عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ لا تَوْفِيقَ لَنَا إِنْ لَمْ تُوَفِّقْنَا، وَلا قُوَّةَ لَنَا إِنْ لَمْ تُقَوِّنَا، فَقَالَ يُونُسُ: بِهِ وَجَدْنَا طَعْمَ الْقُوَّةِ مِنْ دُعَائِكَ يَا أَبَا بَكْرٍ.قَالَ: وَكَانَ أَيُّوبُ يَعْرِفُهُ أَصْحَابُهُ أَنَّ لَهُ دَعْوَةً مُسْتَجَابَةً "

Hammâd b. Zeyd der ki: (Bir gün) Eyyûb es-Sahtiyânî, Yûnus b. Ubeyd, İbn Avn ve Sâbit el-Bunânî bir evde toplandılar. Sâbit: "Ey sizler! Kul Allah'a dua edip de duası kabul edilince nasıl olur?" deyince, İbn Avn: "O zaman imtihanı kendi nefsinde olur" dedi. Sâbit ise: "Allah'ın ona yaptığı iyilikten dolayı kendini beğenme durumu olur" dedi. Bunun üzerine Yûnus b. Ubeyd: "Allah'ın kendisine yapmış olduğu iyilikten dolayı kendini beğenen kimse mutlaka müstedrec'tir (aldatılmıştır)" dedi. Eyyûb: "Müstedrec kimsenin alâmeti nedir?" diye sorunca, Yûnus: "Kulun, Allah katında bir mertebesi olur da kul o mertebeyi koruyup devamını sağlar ve şükrederse, Allah ona ilk mertebesinden daha şerefli bir mertebe ihsan eder. Eğer şükrü ziyan ederse Allah onu istidrâc eder. Onun şükrü ziyan etmesi ona Allah'tan istidrâc olarak döner. Müstedrec bir kul ile Allah arasında kolaylık ve hapsedilme vardır. Kul istidracı bilince kendini beğenmekten hoşlanmaz. Müstedrec kulun kalbine şükürden bir şey bırakıldığı zaman

şükrü onu nereden geldi diye aramaya götürür. Bunu anladığı zaman boyun eğer. Boyun eğdiği zaman Allah onun tökezlemekten korur."

Hammâd der ki: İbn Ömer'e istidrâc sorulunca: "Bu (Allah'ın) kaybeden kullara bir hilesidir" dedi. Sonra hep birlikte ağlamaya başladılar. Sonra aralarından Eyyûb elini kaldırıp: "Ey görüleni de görülmeyeni de bilen (Allahım)! Sen bizi muvaffak etmezsen biz muvaffak olamayız. Sen bize kuvvet vermezsen bizim kuvvetimiz yoktur" dedi. Yûnus: "Ey Ebû Bekr! Senin duanla kuvvet bulduk" dedi. Eyyûb'un arkadaşları onun duasının kabul olunduğunu anlardı.

Hammâd, Basralı ve başkalarından olan tâbiînun çoğuna yetişmiştir.

Takrîb 3086-a, Takrîb 4247, Takrîb 2617, Takrîb 2272, Takrîb 2362, Takrîb 4245, Takrîb 2705, Takrîb 4441, Takrîb 1331, Takrîb 1718, Takrîb 853, Takrîb 2801, Takrîb 2580, Takrîb 2709, Takrîb 108, Takrîb 585, Takrîb 2414, Takrîb 820, Takrîb 2124, Takrîb 1899, Takrîb 1909, Takrîb 492, Takrîb 3758, Takrîb 1549, Takrîb 3036, Takrîb 4228, Takrîb 3196, Takrîb 2908, Takrîb , 1453, Takrîb 1646, Takrîb 1954, Takrîb 3128, Takrîb 859

Ziyâd b. Abdillah en-Numeyrî

Allah dostlarından biri de gece namazları için uyanık kalan, oruç tutarak kulluk eden, boşa geçirmiş olduğu zamanı telafi etmekte acele eden ve her zaman ölümü bekleyen Ziyâd b. Abdillah en-Numeyrî'dir.

(٨٧٧٠)- [٢٦٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثَنَا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، ثَنَا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، قَالَ: قَالَ لِي زِيَادٌ النُّمَيْرِيُّ: " مُنْذُ زَمَنٍ طَوِيلٍ: أَتَانِي آتٍ فِي مَنَامِي، فَقَالَ: قُمْ يَا زِيَادُ إِلَى عِبَادَتِكَ مِنَ التَّهَجُّدِ، وَحَظِّكَ مِنْ قِيَامِ اللَّيْلِ، فَهُوَ وَاللَّهِ خَيْرٌ لَكَ مِنْ نَوْمَةٍ تُوهِنُ بَدَنَكَ، وَيَنْكَسِرُ لَهَا قَلْبُكَ، قَالَ: فَاسْتَيْقَظْتُ مَرْعُوبًا، ثُمَّ عَادَنِي وَاللَّهِ النَّوْمُ فَأَتَانِي ذَلِكَ أَوْ غَيْرُهُ فَقَالَ: قُمْ يَا زِيَادُ فَلا خَيْرَ فِي الدُّنْيَا إِلا لِلْعَابِدِينَ، قَالَ: فَوَثَبْتُ فَزِعًا "

Sâlih el-Murrî bildiriyor: Uzun bir zaman önce Ziyâd en-Numeyrî bana şöyle demişti: Rüyamda biri bana geldi ve: "Ey Ziyâd! Her zaman olduğu gibi teheccüdünü ve gece kıyamını ifa et! Vallahi bunu yapman senin için bedenini gevşetip kalbini de zayıflatacak olan bir uykudan daha hayırlıdır!" dedi. Ürkmüş bir şekilde kalktım; ancak yine uykuma yenildim. Yine aynı adam veya başkası gelip: "Ey Ziyâd! Vallahi âbidlerden başkalarına dünyada bir hayır verilmez!" deyince hemen yerimden fırladım.

(٨٧٧١)- [٦/٢٦٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُؤَذِّنُ، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا عَوْنُ بْنُ عُمَارَةَ، ثنا عُمَارَةُ بْنُ زَاذَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ زِيَادًا النُّمَيْرِيَّ، يَقُولُ: " لَوْ كَانَ لِي مِنَ الْمَوْتِ أَجَلٌ أَعْرِفُ مُدَّتَهُ، لَكُنْتُ حَرِيًّا بِطُولِ الْحُزْنِ وَالْكَمَدِ، حَتَّى يَأْتِيَنِي وَقْتُهُ، فَكَيْفَ وَأَنَا لا أَعْلَمُ مَتَى يَأْتِينِي الْمَوْتُ صَبَاحًا أَوْ مَسَاءً؟ ثُمَّ خَنَقَتْهُ عَبْرَتُهُ فَقَامَ "

Ziyâd en-Numeyrî der ki: "Ölümümün ne zaman olacağını bilseydim; ecelim gelene kadar çok mahzun ve kederli olurdum. Ölümümün bana sabah mı akşam mı geleceğini bilmediğim halde nasıl mahzun olmam?" Sonra gözyaşına boğulup yerinden kalkıp gitti.

(٨٧٧٢)- [٦/٢٦٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ الْخَطَّابِ، قَالَ: سَمِعْتُ زِيَادًا النُّمَيْرِيَّ، وَنَحْنُ فِي جَنَازَةٍ وَذَكَرُوا الْقِيَامَةَ فَقَالَ زِيَادٌ: " مَنْ مَاتَ فَقَدْ قَامَتْ قِيَامَتُهُ "

Abdulvâhid b. el-Hattâb der ki: Biz bir cenazedeyken kıyameti andıklarını ve Ziyâd en-Numeyrî'nin: "Kim ölürse, onun kıyameti kopmuştur" dediğini işittim.

Ziyâd en-Numeyrî, Enes b. Mâlik'ten rivâyetlerde bulunmuştur.

Takrîb 4102, Takrîb 4108, Takrîb 4107, Takrîb 388, Takrîb 141, Takrîb 1467

Hişâm b. Hassân

Allah dostlarından biri de çok hüzünlü ve çok kederli olan Hişâm b. Hassân'dır. Hocası Hasan(-ı Basrî)'den rivâyetleri çoktur. On yıl hocasının yanında kalmıştır.

(٨٧٧٩)- [٢٦٩/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى، ثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ، يَقُولُ: " وَاللَّهِ لَقَدْ أَدْرَكْتُ أَقْوَامًا مَا طُوِيَ لأَحَدِهِمْ فِي بَيْتِهِ ثَوْبٌ قَطُّ، وَمَا أَمَرَ فِي أَهْلِهِ بِصَنْعَةِ طَعَامٍ قَطُّ، وَمَا جَعَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الأَرْضِ فِرَاشًا قَطُّ، وَإِنْ كَانَ أَحَدُهُمْ، لَيَقُولُ: لَوَدِدْتُ أَنِّي أَكَلْتُ أَكْلَةً تَصِيرُ فِي جَوْفِي مِثْلَ الآجُرَّةِ، قَالَ: وَيَقُولُ: بَلَغَنَا أَنَّ الآجُرَّةَ تَبْقَى فِي الْمَاءِ ثَلاثَ مِائَةِ سَنَةٍ

Hasan b. Ebi'l-Hasan der ki: "Vallahi öyle topluluklara ulaştım ki, hiçbirinin evinde asla bir ikinci giysi olmamıştır. Hanımına kendisi için bir yemek yapmasını asla istememiştir. Oturmak veya uzanmak için yerle arasına asla bir şey koymamıştır. Her biri: «Yemek olarak mideme bir kiremit indirmeyi isterdim. Çünkü bize ulaştığına göre bir kiremit, suyun içinde üçyüz yıl durabiliyormuş!» derdi."

(٨٧٨٠)- [٢٦٩/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى، عَنْ هِشَامٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ، يَقُولُ: " وَاللَّهِ لَقَدْ أَدْرَكْتُ أَقْوَامًا، إِنْ كَانَ أَحَدُهُمْ لَيَرِثُ الْمَالَ الْعَظِيمَ، قَالَ: وَإِنَّهُ وَاللَّهِ لَمَجْهُودٌ شَدِيدُ الْجَهْدِ، قَالَ: فَيَقُولُ لأَخِيهِ: يَا أَخِي إِنِّي قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ ذَا مِيرَاثٌ وَهُوَ حَلالٌ، وَلَكِنِّي أَخَافُ أَنْ يُفْسِدَ عَلَيَّ قَلْبِي وَعَمَلِي فَهُوَ لَكَ لا حَاجَةَ لِي فِيهِ، قَالَ: فَلا يَرْزَأُ مِنْهُ شَيْئًا أَبَدًا، قَالَ: وَهُوَ وَاللَّهِ مَجْهُودٌ شَدِيدُ الْجَهْدِ "

Hişâm der ki: Hasan(-ı Basrî)'nin şöyle dediğini işittim: "Vallahi ben öyle topluluklara yetiştim ki, birine mirastan büyük bir pay düşüyor ve çok zor durumda olduğu halde kardeşine: «Ey kardeşim! Bunun helal bir miras olduğunu biliyorum. Ancak kalbimi ve amelimi ifsad etmesinden korkuyorum. Onu sen al, benim ona ihtiyacım yoktur» derdi. Vallahi çok zor durumda olduğu halde ondan hiçbir şey almazdı."

(٨٧٨١)- [٦/٢٧٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا رَوْحٌ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " وَاللَّهِ لَقَدْ أَدْرَكْتُ أَقْوَامًا إِنْ كَانَ أَحَدُهُمْ لِيَأْكُلُ غَدَاءً، فَمَا عَسَى أَنْ يُقَارِبَ شِبَعَهُ فَيُمْسِكُ "

Hasan(-ı Basrî) der ki: "Vallahi ben öyle topluluklara yetiştim ki, onlardan biri yemeğini yer ve doymaya yakın (tam olarak doymadan) yemeği bırakırdı."

(٨٧٨٢)- [٦/٢٧٠] قَالَ الْحَسَنُ: " وَاللَّهِ لأَنْ يَنْبُذَ رَجُلٌ طَعَامَهُ لِلْكَلْبِ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَأْكُلَ فَوْقَ شِبَعِهِ "

Hasan(-ı Basrî) der ki: "Vallahi kişinin yemeğini köpeğe vermesi, kendisi için doyduktan sonra yemesinden daha hayırlıdır."

(٨٧٨٣)- [٦/٢٧٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: سَمِعْتُ هِشَامًا يُحَدِّثُ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " وَاللَّهِ لَقَدْ أَدْرَكْتُ أَقْوَامًا كَانَ أَحَدُهُمْ يَخْلُفُ أَخَاهُ فِي أَهْلِهِ أَرْبَعِينَ عَامًا يُنْفِقُ عَلَيْهِمْ "

Hasan b. Ebi'l-Hasan der ki: "Vallahi öyle topluluklara ulaştım ki içlerinden biri, ailesini Müslüman kardeşine emanet ederek kırk yıl boyunca gurbette kalır, kardeşi de bu süre zarfında onların geçimini karşılardı."

(٨٧٨٤)- [٦/٢٧٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُسْتَةَ، ثَنَا قَطَنُ بْنُ نُسَيْرٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " أَدْرَكْتُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ أَقْوَامًا مَا أَمَرَ أَحَدُهُمْ أَهْلَهُ بِصَنْعَةِ طَعَامٍ قَطُّ، فَإِنْ قُرِّبَ إِلَيْهِ شَيْءٌ أَكَلَهُ وَإِلا سَكَتَ، لا يُبَالِي حَارًّا كَانَ أَوْ بَارِدًا، وَمَا افْتَرَشَ أَحَدُهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الأَرْضِ فِرَاشًا قَطُّ، إِنَّمَا يَتَوَسَّدُ يَدَهُ فَيَهْجَعُ مِنَ اللَّيْلِ، ثُمَّ يَقُومُ فَيَبِيتُ لَيْلَتَهُ قَائِمًا رَاكِعًا وَسَاجِدًا، يَرْغَبُ إِلَى اللَّهِ فِي فَكِّ رَقَبَتِهِ "

Hasan(-ı Basrî) der ki: "Canım elinde olana yemin olsun ben öyle topluluklara yetiştim ki, onlardan biri asla ailesine yemek yapmasını söylemezdi. Ona bir şey konulursa yer, yoksa susardı. Yemeğin sıcak veya soğuk olmasına aldırmazdı. Onlardan hiç kimse asla kendisiyle yer arasına bir döşek açmadı. Elini yastık yaparak akşamdan uyurdu. Sonra kalkıp

gecesini ayakta, rükû ve secde ile geçirirdi. Kendini kurtarması için Allah'a yalvarırdı."

(٨٧٨٥)- [٦/٢٧٠] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَخِي، ثنا ابْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " مَا الدُّنْيَا كُلُّهَا مِنْ أَوَّلِهَا إِلَى آخِرِهَا إِلا كَرَجُلٍ نَامَ نَوْمَةً، فَرَأَى فِي مَنَامِهِ مَا يُحِبُّ ثُمَّ انْتَبَهَ "

Hasan b. Ebi'l-Hasan der ki: "Başından sonuna kadar dünya, ancak bir adamın uyuması, rüyasında hoşlandığı şeyleri görmesi ve ardından uyanmasından ibarettir."

(٨٧٨٦)- [٦/٢٧٠] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو الْحَسَنِ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا سَعْدَوَيْهِ، وَإِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " قِيلَ: يَا أَبَا سَعِيدٍ، أَلا تَغْسِلُ قَمِيصَكَ؟، قَالَ: الأَمْرُ أَعْجَلُ مِنْ ذَلِكَ "

Hasan b. Ebi'l-Hasan'a: "Ey Ebû Saîd! Neden gömleğini yıkamıyorsun?" diye sorulunca: "Buna vakit ayıramayacak kadar işimiz acil!" karşılığını vermiştir.

(٨٧٨٧)- [٦/٢٧٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُسْتَةَ، ثنا أَيُّوبُ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " لَقَدْ أَدْرَكْتُ أَقْوَامًا لا يَفْرَحُونَ بِمَا أَقْبَلَ عَلَيْهِمْ مِنَ الدُّنْيَا، وَلا يَيْأَسُونَ عَلَى مَا أَدْبَرَ مِنْهَا "

Hasan b. Ebi'l-Hasan der ki: "Öyle topluluklara yetiştim ki, dünyalık olarak elde ettiklerine sevinmez, kaybettiklerine de üzülmezlerdi."

(٨٧٨٨)- [٦/٢٧١] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَكِيمٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " لَبَابٌ وَاحِدٌ مِنَ الْعِلْمِ أَتَعَلَّمُهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا "

Hasan der ki: "İlimden öğreneceğim bir bab (konu) benim için dünya ve içindekilerden daha güzeldir."

(٨٧٨٩)- [٢٧١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُنْدَارٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَكِّيُّ، ثَنَا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَأْوِي إِلَى فِرَاشِهِ يَذْكُرُ اللَّهَ، إِلا كَانَ فِرَاشُهُ مَسْجِدًا لِلَّهِ، وَكُتِبَ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الذَّاكِرِينَ "

Hasan b. Ebi'l-Hasan der ki: "Kul, yatağına girip de Allah'ı zikrettiği zaman Allah yatağı kendisine mescid kılar ve bu kul Allah'ı çokça zikir eden kişilerin (zâkirlerin) arasında yazılır."

(٨٧٩٠)- [٢٧١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُنْدَارٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: " لَوْ وَقَفْتُ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَخُيِّرْتُ أَنْ أَعْلَمَ مَكَانِي مِنْهُمَا أَوْ أَكُونَ تُرَابًا لاخْتَرْتُ أَنْ أَكُونَ تُرَابًا "

Hasan b. Ebi'l-Hasan bildiriyor: Abdullah: "Cennet ile Cehennem arasında durdurulsam ve yerimin neresi olduğunu öğrenme ile toprak olma arasında bir tercihte bırakılsam toprak olmayı seçerdim" dedi.

(٨٧٩١)- [٢٧١/٦] ثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو الضَّبِّيُّ، ثَنَا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " تَفَكُّرُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ قِيَامِ لَيْلَةٍ "

Hasan-ı Basrî der ki: "Kısa bir tefekkür, bir gecelik nafile namazdan daha hayırlıdır."

(٨٧٩٢)- [٢٧١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو الضَّبِّيُّ، ثَنَا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " إِنَّكُمْ أَصْبَحْتُمْ فِي أَجَلٍ مَنْقُوصٍ، وَعَمَلٍ مَحْفُوظٍ، وَالْمَوْتُ فِي رِقَابِكُمْ، وَالنَّارُ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ، وَمَا تَرَوْنَ وَاللَّهِ ذَاهِبٌ، فَتَوَقَّعُوا قَضَاءَ اللَّهِ كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، وَلْيَنْظُرِ امْرُؤٌ مَا قَدَّمَ لِنَفْسِهِ "

Hasan der ki: "Siz eksilen ecel ve korunan amel ile sabahladınız. Ölüm ensenizde, cehennem ise önünüzdedir. Ne görüyorsunuz? Vallahi gidiciyim. Her gün ve her gece Allah'ın (ölüm) hükmünü bekleyiniz. Kişi kendisi için önceden ne hazırladığına baksın."

(٨٧٩٣)- [٢٧١/٦] حَدَّثَنَا مَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَسَّانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ، يَقُولُ: " وَاللَّهِ لا يُؤْمِنُ عَبْدٌ بِهَذَا إِلا حَزِنَ وَذَبُلَ، وَإِلا نَصَبَ وَذَابَ وَإِلا تَعِبَ "

Hasan b. Ebi'l-Hasan der ki: "Mümin, sabah akşam üzüntülü olur ve hayatını üzüntüler içinde geçirir. İâşe olarak da bir keçiye yeten, ona da yeterli olur."

(٨٧٩٤)- [٢٧١/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " حَتَّى مَتَى يَا أَهْلاهُ غَدُّونِي، يَا أَهْلاهُ عَشُّونِي "

Hasan der ki: "Daha ne zamana kadar aileme: «Bana sabah yemeği getirin! Bana akşam yemeği getirin!» diyeceğim."

(٨٧٩٥)- [٢٧١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا ابْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا عَبَّادٌ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " الْمُؤْمِنُ يُصْبِحُ حَزِينًا وَيُمْسِي حَزِينًا وَيَتَقَلَّبُ فِي الْحُزْنِ وَيَكْفِيهِ مَا يَكْفِي الْعُنَيْزَةَ "

Hasan der ki: "Mümin kimse hüzünlü olarak sabahlar, hüzünlü olarak akşamlar ve hüzün içinde debelenip durur. Bir oğlağa yeten şey ona da yeter."

(٨٧٩٦)- [٢٧٢/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " وَاللَّهِ لَقَدْ أَدْرَكْنَا أَقْوَامًا وَصَحِبْنَا طَوَائِفَ، إِنْ كَانَ الرَّجُلُ مِنْهُمْ لَيُمْسِي وَعِنْدَهُ مِنَ الطَّعَامِ مَا يَكْفِيهِ، وَلَوْ شَاءَ لأَكَلَهُ، فَيَقُولُ: وَاللَّهِ لا أَجْعَلُ هَذَا كُلَّهُ فِي بَطْنِي، حَتَّى أَجْعَلَ بَعْضَهُ لِلَّهِ، فَيَتَصَدَّقُ بِبَعْضِهِ، وَاللَّهِ لَقَدْ أَدْرَكْنَا أَقْوَامًا وَصَحِبْنَا طَوَائِفَ مَا كَانُوا يُبَالُونَ أَشْرَقَتِ الدُّنْيَا أَمْ غَرَبَتْ، وَاللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ غَيْرُهُ، لَهِيَ أَهْوَنُ عَلَيْهِمْ مِنَ التُّرَابِ الَّذِي يَمْشُونَ عَلَيْهِ

Hasan b. Ebi'l-Hasan der ki: "Vallahi öyle topluluklara ulaştık ve öyle kişilerle arkadaşlık ettik ki içlerinden biri gecelediği zaman sadece kendisine yetecek kadar yemeği bulunurdu. İstese onu yiyebileceği halde bunun yerine

şöyle derdi: "Vallahi bu yemeğin bir kısmını Allah yolunda harcamadan hepsini mideme indiremem!" Sonrasında yemeğin bir kısmını infak ederdi. Vallahi öyle topluluklara ulaştık, öyle kişilerle arkadaşlık ettik ki, dünya onlara yönelmiş veya onlardan yüz çevirmiş, buna hiç aldırış etmezlerdi. Vallahi dünya ve içindekileri, üzerinde yürüdükleri topraktan daha değersiz görürlerdi."

(٨٧٩٧)- [٢٧٢/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا هِشَامٌ، قَالَ: " سَمِعْتُ الْحَسَنَ، يَحْلِفُ بِاللَّهِ مَا أَعَزَّ أَحَدٌ الدِّرْهَمَ، إِلا أَذَلَّهُ اللَّهُ "

Hişâm bildiriyor: Hasan b. Ebi'l-Hasan'ın yeminler ederek şöyle dediğini işittim: "Her kim dirheme (paraya) değer verirse Allah bu kişiyi zelil kılar."

(٨٧٩٨)- [٢٧٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا هِشَامٌ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ، يَقُولُ: " وَاللَّهِ مَا أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ بُسِطَ لَهُ دُنْيَا وَلَمْ يَخَفْ أَنْ يَكُونَ قَدْ مُكِرَ بِهِ فِيهَا، إِلا كَانَ قَدْ نَقَصَ عِلْمُهُ، وَعَجَزَ رَأْيُهُ وَمَا أَمْسَكَهَا اللَّهُ، عَنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَظُنُّ، أَنَّهُ قَدْ خُيِّرَ لَهُ فِيهَا، إِلا كَانَ قَدْ نَقَصَ عِلْمُهُ وَعَجَزَ رَأْيُهُ "

Hasan b. Ebi'l-Hasan el-Basrî der ki: "Vallahi kendisine dünyalık verilip de bununla kendisine bir tuzak kurulmuş olduğundan veya sınanmak için bunun verilmiş olabileceğinden yana endişe taşımayan kişinin ilmi eksik, görüşü de kıt demektir. Allah'ın kendisinden nimetleri uzak tuttuğu müslüman kişi de şayet bunun kendisine öyle takdir (kısmet) edildiğini zannediyorsa onun da ilmi eksik ve görüşü kıttır."

(٨٧٩٩)- [٢٧٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا هِشَامٌ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " كَانَ آدَمُ عَلَيْهِ السَّلامُ قَبْلَ أَنِ يُصِيبَ الْخَطِيئَةَ أَجَلُهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَأَمَلُهُ خَلْفَهُ، فَلَمَّا أَصَابَ الْخَطِيئَةَ، حُوِّلَ فَجُعِلَ أَمَلُهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَأَجَلُهُ خَلْفَ ظَهْرِهِ "

Hasan der ki: “Âdem günah işlemeden önce eceli gözleri arasında, emeli ise arkasındaydı. Günah işleyince değiştirilerek emeli gözleri önüne eceli ise arkasına konuldu.”

(٨٨٠٠)- [٢٧٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا هِشَامٌ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " لَبِثَ آدَمُ عَلَيْهِ السَّلامُ فِي الْجَنَّةِ سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ وَتِلْكَ السَّاعَةُ ثَلاثُونَ وَمِائَةُ سَنَةٍ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا "

Hasan der ki: “Âdem günün bir saatini cennette kaldı. O bir saat, dünya günlerinden yüz otuz yıla mukâbildir.”

(٨٨٠١)- [٢٧٢/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ، ثَنَا أَبُو بَكْرٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّهُ حُدِّثَ عَنْ مَخْلَدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " لا تَخْرُجُ نَفْسُ ابْنِ آدَمَ مِنَ الدُّنْيَا، إِلا بِحَسَرَاتٍ ثَلاثَةٍ: أَنَّهُ لَمْ يَتَمَتَّعْ بِمَا جَمَعَ، وَلَمْ يُدْرِكْ مَا أَمَلَّ، وَلَمْ يُحْسِنِ الزَّادَ لِمَا قَدِمَ عَلَيْهِ "

Hasan der ki: “Âdemoğlunun canı dünyadan şu üç şeye pişmanlık duymadan ayrılmaz: Topladığı maldan gereği gibi faydalanamadığına, umduğuna erişemediğine ve ölümden sonrası için azık hazırlamadığına.”

(٨٨٠٢)- [٢٧٣/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ، ثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَارَةَ الأَسَدِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الطُّفَيْلِ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " قِيلَ لِيُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلامُ: تَجُوعُ وَخَزَائِنُ الدُّنْيَا بِيَدِكَ، قَالَ: أَخَافُ أَنْ أَشْبَعَ فَأَنْسَى الْجِيَاعَ "

Hasan b. Ebi'l-Hasan der ki: Hz. Yûsuf'a: “Dünya hazineleri elinin altında olmasına rağmen aç mı kalıyorsun?” diye sorulduğunda: “Tok kalıp açların durumunu unutmaktan korkuyorum” demiştir.

(٨٨٠٣)- [٢٧٣/٦] حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الأُمَوِيُّ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، قَالَ: سَمِعْتُ حَمَّادَ بْنَ زَيْدٍ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ مِثْلَ مَجْلِسِ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ أَحْسَنُ سَمْتًا وَهَدْيًا، وَإِنْ كَانَ لَيُحِدِّثُ فَيَبْكِي وَتَجْرِي الدُّمُوعُ عَلَى لِحْيَتِهِ مِنْ غَيْرِ تَكَلُّحٍ وَلا تَقَبُّضٍ "

Hammâd b. Zeyd şöyle der: Hişâm b. Hassân'ın meclisi gibi saygın ve faydalı bir meclis görmedim. Konuştuğu zaman ağlar ve gözyaşları sakalına damlardı. Konuşurken yüzünü ekşitmez ve buruşturmazdı."

Hişâm, âlimlere ve imamlara yetişip onlardan dava ve hükümleri öğrendi. Kendisi Muhammed b. Sîrîn, Katâde, İkrime ve Hişâm b. Urve'den hadisler işitmiştir.

Takrîb 1542, Takrîb 1503, Takrîb 872, Takrîb 892, Takrîb 701, Takrîb 519, Takrîb 4210-a, Takrîb 3766, Takrîb 109, Takrîb 3703-a, Takrîb 3905, Takrîb 4523, Takrîb 3831, Takrîb 441, Takrîb 2872, Takrîb 961, Takrîb 4505, Takrîb 497, Takrîb 2338, Takrîb 1569, Takrîb 1556, Takrîb 2031, Takrîb 3877

Hişâm ed-Destuvâî

Allah dostlarından biri de idarecilikte samimi, rivâyetlerde yumuşak, zikir ile dost ve korkunun taraftarı olan Hişâm b. Ebî Abd ed-Destuvâî'dir.

(٨٨٢٧)- [٢٧٨/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، عَنْ هِشَامٍ الدَّسْتُوَائِيِّ، قَالَ: " كُنَّا نَخْتَلِفُ إِلَى رَجُلٍ مِنَ الْفُقَهَاءِ سَمَّاهُ، فَلَمَّا وَقَعَ الطَّاعُونُ كَانَتْ رَكْعَتَانِ يُصَلِّيهِمَا أَحَدُنَا، أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ طَلَبِ الْحَدِيثِ "

Hişâm ed-Destuvâî der ki: "Fakih adamlardan bir kişinin —Hişâm ed-Destuvâî bu fakih kişinin adını da söylemişti— yanına gider gelirdik. Vebâ hastalığı zuhûr ettiği zaman bizden birinin kılacağı iki rekat namaz onun için hadis öğrenmeyi istememizden daha sevimli olmuştu."

(٨٨٢٨)- [٢٧٨/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنَا عَبَّاسُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، ثنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ، ثنَا أُمَيَّةُ بْنُ خَالِدٍ، يَعْنِي أَخَاهُ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: مَا أَقُولُ لَكُمْ إِنَّ أَحَدًا طَلَبَ الْحَدِيثَ يُرِيدُ وَجْهَ اللَّهِ تَعَالَى، إِلا هِشَامًا الدَّسْتُوَائِيَّ، وَإِنْ كَانَ يَقُولُ: " لَيْتَنَا نَنْجُو مِنْ هَذَا الْحَدِيثِ كَفَافًا لا لَنَا وَلا عَلَيْنَا "

Umeyye b. Hâlid der ki: Şu'be'nin şöyle dediğini işittim: "Allah rızasını gözeterek Hişâm ed-Destuvâî'den başka birinin hadis tahsil ettiğini söyleyemem. O: «Keşke bu hadisin vebalinde ne lehimize, ne de aleyhimize olmak üzere başa baş kurtulabilsek» derdi."

(٨٨٢٩)- [٢٧٨/٦] ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثَنَا أَبُو قَطَنٍ عَمْرُو بْنُ الْهَيْثَمِ بْنِ قَطَنٍ، قَالَ: " مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَكْثَرَ ذِكْرًا لِلْمَوْتِ مِنْ هِشَامٍ الدَّسْتُوَائِيِّ "

Amr b. el-Heysem b. Katan der ki: "Hişâm ed-Destuvâî'den daha fazla ölümü anan birini görmedim."

(٨٨٣٠)- [٢٧٨/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: " كَانَ هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ لا يُطْفِئُ السِّرَاجَ إِلَى الصُّبْحِ، وَقَالَ: إِذَا رَأَيْتُ الظُّلْمَةَ ذَكَرْتُ ظُلْمَةَ الْقَبْرِ "

Müslim b. İbrâhîm der ki: Hişâm ed-Destuvâî sabaha kadar lambasını söndürmez ve: "Karanlığı gördüğüm zaman aklıma kabirdeki karanlık geliyor!" derdi.

(٨٨٣١)- [٢٧٨/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا يَحْيَى عَلِيَّ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ هِشَامًا، غَيْرَ مَرَّةٍ يَقُولُ إِذَا حَدَّثَ: " كَمْ مِنْ رَجُلٍ قَدْ حَدَّثَ هَذَا الْحَدِيثَ، قَدْ أَكَلَ التُّرَابُ لِسَانَهُ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: Hişâm'ın hadis rivayet ederken: "Şu'be'nin şöyle dediğini işittim: "Nice kişiler hadis rivayet etti de sonunda dilini toprak yedi." Bunu birkaç kez söylemişti.

(٨٨٣٢)- [٢٧٨/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا زَيْدٍ الْهَرَوِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ هِشَامًا الدَّسْتُوَائِيَّ، يَقُولُ: " وَدِدْتُ أَنَّ هَذَا الْحَدِيثَ مَاءٌ فَأُسْقِيكُمُوهُ "

Ebû Zeyd el-Herevî der ki: Hişâm ed-Destuvâî'nin şöyle dediğini işittim: "Bu hadisin su olmasını temenni ettim ki onu size içireyim."

(٨٨٣٣)- [٦/٢٧٩] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نُعَيْمٍ، يَقُولُ: " قَدِمْتُ الْبَصْرَةَ فَلَمْ أَرَ بِهَا أَفْضَلَ مِنْ رَجُلَيْنِ، هِشَامٍ الدَّسْتُوَائِيِّ، وَحَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ "

Ebû Nuaym der ki: "Basra'ya geldim ve orada iki kişiden daha faziletli kimse görmedim. Bunlar Hişâm ed-Destuvâî ve Hammâd b. Seleme."

(٨٨٣٤)- [٦/٢٧٩] ثَنَا أَبِي، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَيْدٍ، ثَنَا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ، عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، قَالَ: سَمِعْتُ هِشَامًا الدَّسْتُوَائِيَّ، يَقُولُ: " عَجَبٌ لِلْعَالِمِ كَيْفَ يَضْحَكُ !! "

Hişâm ed-Destuvâî der ki: "Âlimin nasıl gülebildiğine şaşarım."

(٨٨٣٥)- [٦/٢٧٩] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَكَمِ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، ثَنَا هِشَامٌ صَاحِبُ الدَّسْتُوَائِيِّ، قَالَ: قَرَأْتُ فِي كِتَابٍ: بَلَغَنِي أَنَّهُ فِي كَلامِ عِيسَى بْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ: " تَعْمَلُونَ لِلدُّنْيَا وَأَنْتُمْ تُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ الْعَمَلِ، وَلا تَعْمَلُونَ لِلآخِرَةِ وَأَنْتُمْ لا تُرْزَقُونَ فِيهَا إِلا بِالْعَمَلِ، وَيْلَكُمْ عُلَمَاءَ السُّوءِ ! الأَجْرَ تَأْخُذُونَ، وَالْعَمَلَ تُضَيِّعُونَ، يُوشِكُ رَبُّ الْعَمَلِ أَنْ يَطْلُبَ عَمَلَهُ وَتُوشِكُونَ أَنْ تَخْرُجُوا مِنَ الدُّنْيَا الْعَرِيضَةِ إِلَى ظُلْمَةِ الْقَبْرِ وَضِيقِهِ، اللَّهُ يَنْهَاكُمْ عَنِ الْخَطَايَا كَمَا يَأْمُرُكُمْ بِالصَّلاةِ وَالصِّيَامِ، كَيْفَ يَكُونُ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مَنْ سَخِطَ رِزْقَهُ، وَاحْتَقَرَ مَنْزِلَتَهُ، وَقَدْ عَلِمَ أَنَّ ذَلِكَ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ، كَيْفَ يَكُونُ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مَنِ اتَّهَمَ اللَّهَ فِيمَا قَضَى لَهُ، فَلَيْسَ يَرْضَى بِشَيْءٍ أَصَابَهُ، كَيْفَ يَكُونُ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مَنْ دُنْيَاهُ عِنْدَهُ آثَرُ عِنْدَهُ مِنْ آخِرَتِهِ، وَهُوَ فِي دُنْيَاهُ أَفْضَلُ رَغْبَةً؟ كَيْفَ يَكُونُ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مَنْ مَسِيرُهُ إِلَى آخِرَتِهِ، وَهُوَ مُقْبِلٌ عَلَى دُنْيَاهُ وَمَا يَضُرُّهُ أَشْهَى إِلَيْهِ أَوْ قَالَ: أَحَبُّ إِلَيْهِ مِمَّا يَنْفَعُهُ "

Hişâm ed-Destuvâî der ki: Bir kitapta, Hz. İsâ'nın şöyle dediğini okudum: "Rızkınız size çalışmadan verildiği halde siz dünya için çalışıyorsunuz. Orada size amelsiz rızık verilmeyeceği halde âhiret için çalışmıyorsunuz. Ey kötü âlimler! Size yazıklar olsun. Ücreti alıp ameli zayi mi ediyorsunuz? Amel sahibinin amelini isteyeceği gün yakındır. Geniş olan dünyadan kabrin darlığına ve karanlığına çıkacağınız gün yakındır. Allah, size namazı ve orucu emrettiği gibi günahlardan kaçınmayı da emreder.

Bunların Allah'ın ilmi ve kudreti dâhilinde olduğunu bildiği halde rızkından memnun olmayan, mertebesini hor gören kişi nasıl ilim ehlinden olur! Allah'ın kendisi için takdir ettiği şeyden dolayı O'nu itham eden kişi nasıl ilim ehlinden olur! Bu kişi başına gelen şeye razı değil mi? Dünyadayken en güzel isteği âhireti tercih etmek olduğu halde, dünyasını âhiretine tercih eden kişi nasıl ilim ehlinden olur? Gidişi âhirete olduğu halde yüzü dünyaya dönük olan, kendisine zarar verecek şeyi, fayda verecek olandan daha çok seven veya arzulayan nasıl ilim ehlinden olur!"

(٨٨٣٦)- [٢٧٩/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الصَّبَّاحِ، ثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ الْحَدَّادُ، عَنْ هِشَامٍ الدَّسْتُوَائِيِّ، قَالَ: " كَانَ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ، يَقُولُ: يَا مَعْشَرَ الْعُلَمَاءِ، مَثَلُكُمْ مَثَلُ الدِّفْلِيِّ يُعْجِبُ وَرْدُهُ مَنْ نَظَرَ إِلَيْهِ، وَيَقْتُلُ طَعْمُهُ مَنْ أَكَلَهُ، كَلامُكُمْ دَوَاءٌ وَلَمْ يُبْرِئِ الدَّاءَ، وَأَعْمَالُكُمْ دَاءٌ لا تَقْبَلُ الدَّوَاءَ، الْحِكْمَةُ تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِكُمْ وَلَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ آذَانِكُمْ إِلا أَرْبَعُ أَصَابِعَ، ثُمَّ لا تَعِيهَا قُلُوبُكُمْ ! ! مَعْشَرَ الْعُلَمَاءِ، إِنَّ اللَّهَ إِنَّمَا يَبْسُطُ لَكُمُ الدُّنْيَا لِتَعْمَلُوا، وَلَمْ يَبْسُطْ لَكُمْ لِتَطْغَوْا ! ! مَعْشَرَ الْعُلَمَاءِ كَيْفَ يَكُونُ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ مَنْ يَطْلُبُ الْكَلامَ لِيُخْبِرَ بِهِ وَلا يَطْلُبُهُ لِيَعْمَلَ بِهِ؟ الْعِلْمُ فَوْقَ رُءُوسِكُمْ، وَالْعَمَلُ تَحْتَ أَقْدَامِكُمْ، فَلا أَحْرَارٌ كِرَامٌ وَلا عَبِيدٌ أَتْقِيَاءُ " سَمِعَ هِشَامٌ الأَئِمَّةَ وَالأَعْلامَ قَتَادَةَ، وَيَحْيَى بْنَ كَثِيرٍ، وَطَبَقَتَهُمَا مِنَ الْبَصْرِيِّينَ، وَحَمَّادَ بْنَ أَبِي سُلَيْمَانَ وَطَبَقَتَهُ مِنَ الْكُوفِيِّينَ، وَأَبَا الزُّبَيْرِ وَطَبَقَتَهُ مِنَ الْمَكِّيِّينَ

Hişâm ed-Destuvâî der ki: İsa b. Meryem şöyle derdi: "Ey âlimler topluluğu! Siz, zakkum ağacı gibisiniz. Gülü bakanın hoşuna gider, tadı ise yiyeni öldürür. Sizin sözünüz hastalığı iyileştirmeyen ilaçtır. Amelleriniz ise deva kabul etmeyen bir hastalıktır. Hikmet ağızlarınızdan çıktığı ve onunla kulaklarınız arasında dört parmak mesafesi olduğu halde kalpleriniz (söylediklerinizi) idrak etmiyor. Ey âlimler topluluğu! Allah dünyayı, azmanız için değil amel etmeniz için önünüze sermiştir. Ey âlimler topluluğu! Amel etmek için değil de anlatmak için ilim taleb eden nasıl âlim olur! İlim başınızın üstünde, amel ise ayaklarınızın altındadır. (Aranızda) ne şerefli hürler, ne de takva sahibi köleler vardır."

Takrîb 2732-b, Takrîb 830, Takrîb 803, Takrîb 4540-d, Takrîb 3885, Takrîb 1657, Takrîb 4413, Takrîb 1520, Takrîb 1830-b, Takrîb 1979, Takrîb 2539, Takrîb 92-a, Takrîb 855, Takrîb 835, Takrîb 1472, Takrîb 1475, Takrîb 1519, Takrîb 636, Takrîb 2094, Takrîb 1019, Takrîb 1971, Takrîb 2090, Takrîb 4478, Takrîb 1632, Takrîb 863-a, Takrîb 3027, Takrîb 430, Takrîb 2232, Takrîb 4391, Takrîb 1110

Câfer ed-Dubay'î

(٨٨٦٧)- [٢٨٧/٦] ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: " اخْتَلَفْتُ إِلَى مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ عَشْرَ سِنِينَ، وَإِلَى ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَشْرَ سِنِينَ، وَصَلَّيْتُ مَعَ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ الْعَتَمَةَ عَشْرَ سِنِينَ، وَكَانَ يَقْرَأُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ فِي الْمَغْرِبِ إِذَا زُلْزِلَتْ وَالْعَادِيَاتِ "

Câfer b. Süleymân der ki: "On yıl boyunca Mâlik b. Dînar'ın yanına gidip geldim. On yıl boyunca da Sâbit el-Bunânî'nin yanına gidip geldim. On yıl boyunca yatsı namazım Mâlik b. Dînâr ile birlikte kıldım. O, her gece akşam namazında Zilzâl ve Âdiyât sûrelerini okurdu."

(٨٨٦٨)- [٢٨٧/٦] ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا سُلَيْمَانُ الشَّاذَكُونِيُّ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ دِينَارٍ، يَقُولُ: " اتَّقُوا السَّحَّارَةَ، اتَّقُوا السَّحَّارَةَ مَرَّتَيْنِ فَإِنَّهَا تَسْحَرُ قُلُوبَ الْعُلَمَاءِ يَعْنِي الدُّنْيَا "

Mâlik b. Dînâr der ki: "Büyücüden (dünyadan) sakının! Büyücüden sakının! Zira âlimlerin kalpleri dünya ile büyülenir!"

(٨٨٦٩)- [٢٨٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا سُلَيْمَانُ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ دِينَارٍ، يَقُولُ: " إِنَّ لِلَّهِ عُقُوبَاتٍ فِي الْقُلُوبِ وَالأَبْدَانِ: ضَنْكٌ فِي الْمَعِيشَةِ، وَوَهَنٌ فِي الْعِبَادَةِ، وَمَا ضُرِبَ عَبْدٌ بِعُقُوبَةٍ أَعْظَمَ مِنْ قَسْوَةِ الْقَلْبِ "

Mâlik b. Dînâr der ki: "Allah'ın kalp ve bedenlere verdiği cezalar vardır. Sıkıntı içinde bir hayat, ibadette gevşekliktir. Kula kalp katılığından daha büyük bir ceza verilmemiştir."

(٨٨٧٠)- [٢٨٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا محمد، ثَنَا سُلَيْمَانُ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ دِينَارٍ، يَقُولُ: " إِنَّ الْقَلْبَ إِذَا لَمْ يَحْزَنْ خَرِبَ، كَمَا أَنَّ الْبَيْتَ إِذَا لَمْ يُسْكَنْ خَرِبَ، قَالَ: وَسَمِعْتُهُ، يَقُولُ: لَوْ أَنَّ قَلْبِي يَصْلُحُ عَلَى كُنَاسَةٍ، لَذَهَبْتُ حَتَّى جَلَسْتُ عَلَيْهَا "

Câfer der ki: Mâlik b. Dînâr'ın: "Eğer kalp hüzünlenmezse, tıpkı içinde oturulmayan evin bozulduğu gibi bozulur" dediğini işittim. Onun: "Eğer kalbimin bir çöplükte ıslah olacağını bilsem gider çöplükte otururdum" dediğini de işittim.

(٨٨٧١)- [٢٨٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ ثَنَا سُلَيْمَانَ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ دِينَارٍ، يَقُولُ: " مَنْ فَرِحَ بِمَدْحِ الْبَاطِلِ فَقَدِ اسْتَمْكَنَ الشَّيْطَانُ مِنْ دُخُولِ قَلْبِهِ "

Mâlik b. Dînâr der ki: "Kim aslı olmayan bir şey sebebiyle övüldüğü için sevinirse, şeytanın, kalbine girmesi için fırsat vermiş olur."

(٨٨٧٢)- [٢٨٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا محمد، ثنا سُلَيْمَانُ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ دِينَارٍ، يَقُولُ: " قَرَأْتُ فِي بَعْضِ الْكُتُبِ، يُجَاءُ بِرَاعِي السُّوءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيُقَالُ لَهُ: يَا رَاعِيَ السُّوءِ شَرِبْتَ اللَّبَنَ وَأَكَلْتَ اللَّحْمَ، وَلَمْ تُؤْوِي الضَّالَّةَ، وَلَمْ تَجْبُرِ الْكَسِيرَ، وَلَمْ تَرْعَهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا، الْيَوْمَ أَنْتَقِمُ لَهُمْ مِنْكَ "

Câfer der ki: Mâlik b. Dînar'ın şöyle dediğini işittim: "Bir kitapta okudum: "Kıyamet gününde kötü çoban getirilip ona: «Ey kötü çoban! Sütü içip eti yedin. Ancak kaybolanı aramadın, kırılanı tedavi etmedin, onlara hakkıyla çobanlık etmedin. Bugün senden onların intikamım alacağım» denir."

(٨٨٧٣)- [٢٨٨/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ، ثَنَا سُلَيْمَانُ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ دِينَارٍ، يَقُولُ: " إِنَّ الْعَالِمَ إِذَا لَمْ يَعْمَلْ بِعِلْمِهِ زَلَّتْ مَوْعِظَتُهُ، عَنِ الْقُلُوبِ كَمَا تَزِلُّ الْقَطْرَةُ عَنِ الصَّفَا "

Mâlik b. Dînâr der ki: "Eğer âlim bildiğiyle amel etmezse, su damlasının kayaya çarpıp düşmesi gibi onun da verdiği öğütler kalplere girmeden yere düşer."

(٨٨٧٤)- [٦/٢٨٨] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدٌ، ثَنَا سُلَيْمَانُ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: " كُنْتُ إِذَا رَأَيْتُ مِنْ قَلْبِي قَسْوَةً نَظَرْتُ إِلَى وَجْهِ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ، وَكَانَ وَجْهُهُ كَأَنَّهُ وَجْهُ ثَكْلَى "

Câfer der ki: "Kalbimde katılık gördüğümde Muhammed b. Vâsi'nin yüzüne bakardım. Onun yüzü sanki oğlunu kaybetmiş bir anne gibiydi."

(٨٨٧٥)- [٦/٢٨٨] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ /، يَقُولُ: " إِنَّ صُدُورَ الْمُؤْمِنِينَ تَغْلِي بِأَعْمَالِ الْبِرِّ، وَإِنَّ صُدُورَ الْفُجَّارِ تَغْلِي بِالْفُجُورِ، وَاللَّهُ يَرَى هُمُومَكُمْ فَانْظُرُوا مَا هُمُومُكُمْ رَحِمَكُمُ اللَّهُ "

Mâlik b. Dînâr der ki: "Müminlerin gönülleri güzel amellerle kaynar, günahkârların gönlü ise kötülükle kaynar. Allah sizin dertlerinizi görmektedir. Dertlerinizin ne olduğuna dikkat ediniz. Allah size merhamet etsin."

(٨٨٧٦)- [٦/٢٨٨] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ دِينَارٍ، يَقُولُ: " إِذَا ذُكِرَ الصَّالِحُونَ فَتُفٌّ لِي ثُمَّ تُفٌّ "

Mâlik b. Dînâr der ki: "Salih kişiler zikredileceği zaman tüh bana! Tüh bana!"

(٨٨٧٧)- [٦/٢٨٨] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا مالك، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ الدَّارِيُّ: " يَا مَالِكُ أَبَى، عَلَيْنَا أَهْلُ الْعِلْمِ بِاللَّهِ وَالْقَبُولِ عَنْهُ، أَنْ يَقْبَلُوا مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا التَّقَشُّفَ، وَزَعَمُوا أَنَّ ذَلِكَ لا يَلِيقُ بِهِمْ، وَلا يَحْسُنُ عَلَيْهِمْ "، قَالَ: وَسَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ الدَّارِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ أَهْلُ الْعِلْمِ بِاللَّهِ وَالْقَبُولِ مِنْهُ، يَقُولُونَ: إِنَّ الزُّهْدَ فِي الدُّنْيَا يُرِيحُ الْقَلْبَ وَالْبَدَنَ، وَإِنَّ الرَّغْبَةَ فِي الدُّنْيَا تُكْثِرُ الْهَمَّ وَالْحُزْنَ، وَإِنَّ الشِّبَعَ يُقَسِّي الْقَلْبَ وَيُفَتِّرُ الْبَدَنَ "

Mâlik der ki: Abdullah ed-Dârî: "Ey Mâlik! Allah'a yakın olan ilim ehli dünya ehlinden nimet ve bolluk içinde yaşamayı kabul etmediler ve bunun kendilerine yakışmadığını söylediler" dedi. Yine Abdullah ed-Dârî'nin şöyle dediğini işittim: "Allah'a yakın olan ilim ehli: «Dünya malına değer vermemek, kalbi ve bedeni rahatlatır. Dünya malına değer vermek ise, üzüntüyü ve kederi çoğaltır. Tokluk ise kalbi katılaştırır ve bedeni gevşetir» derdi."

(٨٨٧٨)- [٢٨٨/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ يُوسُفَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: كَانَ مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ مِنْ أَحْفَظِ النَّاسِ لِلْقُرْآنِ، وَكَانَ يَقْرَأُ عَلَيْنَا كُلَّ يَوْمٍ جُزْءًا مِنَ الْقُرْآنِ حَتَّى خَتَمَ، فَإِنْ أَسْقَطَ حَرْفًا، قَالَ: " بِذَنْبٍ مِنِّي وَمَا اللَّهُ بِظَلامٍ لِلْعَبِيدِ "

Câfer der ki: Mâlik b. Dînâr, insanlar arasında Kur'ân'ı en iyi ezberleyen kişiydi ve Kur'ân'ı hatmedene kadar bize her gün bir cüz okurdu. Bir harfi eksik okuyacak olursa: "Bu benim hatam. Allah kullarına zulmedici değildir" derdi.

(٨٨٧٩)- [٢٨٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمُؤَدِّبُ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ، قَالَ: بَلَغَنَا أَنَّ اللَّهَ يُوحِي إِلَى جِبْرِيلَ: " يَا جِبْرِيلُ، اسْتَنْسِخْ حَلاوَةَ فُلانِ بْنِ فُلانٍ "، قَالَ: فَيَنْسَخُهَا، قَالَ: فَيَبْقَى وَالِهًا مَكْرُوبًا مَحْزُونًا، قَالَ: فَيَقُولُ: " يَا جِبْرِيلُ إِنِّي بَلَوْتُهُ فَوَجَدْتُهُ صَادِقًا وَسَأَمُدُّهُ مِنِّي الزِّيَادَةَ

Sâbit el-Bunânî der ki: Bize ulaşan habere göre Allah, Cibrîl'e: "Ey Cibrîl! Filan oğlu filanın tatlılığını al (insanlar arasındaki saygınlığını kaldır)" buyurur. Cibrîl de onun tatlılığını alır. O da kederli, sıkıntılı ve üzüntülü kalır. Bunun üzerine Allah: "Ey Cibrîl! Onu sınadım ve sadık biri olduğunu gördüm. Onun ömrünü uzatacağım" buyurur.

(٨٨٨٠)- [٢٨٩/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ، فِي هَذِهِ الآيَةِ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا﴾ ، قَالَ: " بَلَغَنَا أَنَّهُ إِذَا انْشَقَّتِ الأَرْضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، عَنْ هَامِ الرِّجَالِ وَعَنْ هَامِ

النِّسَاءِ، نَظَرَ الْمُؤْمِنُ إِلَى حَافِظَيْهِ قَائِمَيْنِ عَلَى رَأْسِهِ، يَقُولانِ لَهُ: يَا وَلِيَّ اللَّهِ لا تَخَفِ الْيَوْمَ وَلا تَحْزَنْ وَأَبْشِرْ بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتَ تُوعَدُ نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ، أَبْشِرْ يَا وَلِيَّ اللَّهِ إِنَّكَ سَتَرَى الْيَوْمَ أَمْرًا لَمْ تَرَ مِثْلَهُ فَلا يَهُولَنَّكَ فَإِنَّمَا يُرَادُ بِهِ غَيْرُكَ "، قَالَ ثَابِتٌ: فَمَا عَظِيمَةٌ تَغْشَى النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلا وَهِيَ لِلْمُؤْمِنِ قُرَّةُ عَيْنٍ بِمَا هَدَاهُ اللَّهُ لَهُ فِي الدُّنْيَا وَلِمَا كَانَ يَعْمَلُهُ

Câfer bildiriyor: Sâbit el-Bunânî: "**Şüphesiz, Rabbimiz Allah'tır deyip, sonra dosdoğru yolda yürüyenlerin üzerine melekler iner**"[1] buyruğunu açıklarken şöyle demiştir: "Kıyamet gününde yer, erkeklerin ve kadınların başları üzerinde yarıldığı zaman mümin kimse başı ucunda duran iki korumaya bakar. Onlar kendisine: "Ey Allah'ın dostu! Bugün korkma, üzülme ve sana vaad olunan cennetle müjdelen. Biz sizin dünyada ve âhirette dostlarınızız. Sevin ey Allah'ın dostu! Bugün daha önce hiç görmediğin bir şey göreceksin. Ancak ondan korkma, çünkü o başkası içindir."

Ayrıca Sâbit: "Kıyamet gününde insanları kaplayan her büyük olay mümin için göz aydınlığıdır. Bu da dünyada iken Allah'ın onu hidayete erdirmesi ve onun amel etmesinden dolayıdır" dedi.

(٨٨٨١)- [٢٨٩/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا ثَابِتٌ، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ مِنَ الْعِبَادِ يَقُولُ: " إِذَا نِمْتُ اسْتَيْقَظْتُ، ثُمَّ ذَهَبْتُ أَعُودُ إِلَى النَّوْمِ، فَلا أَنَامَ اللَّهُ عَيْنِي "، قَالَ جَعْفَرٌ: كُنَّا نَرَى ثَابِتًا يَعْنِي نَفْسَهُ

Sâbit el-Bunânî der ki: Kullardan bir kişi: "Uyuduktan sonra uyanır ve tekrar uykuya dönersem Allah gözlerime uyku vermesin" derdi. Câfer: "Biz bu kişinin kendisi yani Sâbit" olduğu görüşünde idik" dedi.

(٨٨٨٢)- [٢٨٩/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: " كُنَّا نَأْتِي فَرْقَدَ السَّبَخِيَّ وَنَحْنُ شَبَبَةٌ فَيُعَلِّمُنَا، فَيَقُولُ:

---

[1] Fussilet Sur. 30

إِنَّ مِنْ وَرَائِكُمْ زَمَانًا شَدِيدًا شُدُّوا الإِزَارَ عَلَى أَنْصَافِ الْبُطُونِ وَصَغِّرُوا اللُّقَمَ وَشُدُّوا الْمَضْغَ وَمُصُّوا الْمَاءَ، فَإِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلا يَحُلَّنَّ مِنْ إِزَارِهِ فَتَتَّسِعُ أَمْعَاؤُهُ، وَإِذَا جَلَسَ لِيَأْكُلَ فَلْيَقْعُدْ عَلَى أَلْيَيْهِ، وَلْيَلْزِقْ فَخِذَيْهِ بِبَطْنِهِ، وَإِذَا فَرَغَ فَلَا يَقْعُدْ وَلْيَجِيءْ وَلْيَذْهَبْ، وَاحْتَفُوا فَإِنَّ مِنْ وَرَائِكُمْ زَمَانًا شَدِيدًا، قَالَ: وَدَخَلْتُ عَلَى فَرْقَدٍ وَهُوَ شَيْخٌ كَبِيرٌ وَبَيْنَ يَدَيْهِ خَلٌّ حَامِضٌ، وَهُوَ يَقُولُ بِاللُّقْمَةِ فِي جَوْفِهِ ! ! ثُمَّ يَأْكُلُ، فَقُلْتُ لِمَ تَفْعَلُ هَذَا يَا أَبَا يَعْقُوبَ؟، قَالَ: لِيَقْطَعَ عَنِّي النِّكَاحَ "

Câfer bildiriyor: Gençlik çağımızda Ferkad es-Sebahî'nin yanına gelirdik. Bizlere bir şeyler öğretirken şöyle derdi: "Önünüzde sizleri çetin günler bekliyor! Kemerlerinizi göbeklerinizin üzerinde iyice sıkın. Yemekte lokmalarınızı ufak tutun ve iyice çiğneyin. Suyu bile yudum yudum için. Biriniz yemek yiyeceği zaman kemerini gevşetmesin, yoksa bağırsakları genişler. Yemek için oturduğu zaman kalçasının üzerine otursun ve bacaklarını karnına yapıştırsın. Doyduğu zaman da sakın oturup kalmasın, kalkıp yürüsün, dolaşsın. Birbirinize karşı güler yüzlü olun, zira önünüzde çok çetin günler göreceksiniz!" Ferkad'ın ihtiyarlığı zamanında bir defa yanına girdim. Önünde ekşi sirke vardı. Aldığı lokmanın midesine inip yerleşmesini bekliyor, sonra da diğer lokmaya geçiyordu. Ona: "Ey Ebû Yâkûb! Neden öyle yapıyorsun?" diye sorduğumda: "Şehevi duygularımı kessin diye" karşılığını verdi.

(٨٨٨٣)- [٢٨٩/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ فَرْقَدًا، يَقُولُ فِي مَوْعِظَتِهِ: " اتَّخِذُوا الدُّنْيَا ظِئْرًا وَاتَّخِذُوا الآخِرَةَ أُمًّا، أَلَمْ تَرَوْا إِلَى الصَّبِيِّ كَيْفَ يَصْرُخُ عَلَى ظِئْرِهِ، فَإِذَا تَرَعْرَعَ وَعَقَلَ رَمَى بِنَفْسِهِ عَلَى أَبَوَيْهِ وَتَرَكَ ظِئْرَهُ، أَلا وَإِنَّ الآخِرَةَ أُمُّكُمْ "

Câfer der ki: Ferkad'ın vaazında şöyle dediğini işittim: "Dünyayı sütanne, âhireti de anne edinin. Çocuğun sütannesini görünce nasıl bağrışmaya başladığını görmez misiniz? Çocuk büyüyüp akıllandığı zaman sütannesini bırakıp, kendini anne babasına atar. Bilmiş olun ki âhiret sizin esas annenizdir."

(٨٨٨٤)- [٦/٢٩٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا التَّيَّاحِ وَاسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ الضُّبَعِيُّ، يَقُولُ: " أَدْرَكْتُ أَبِي وَمَشْيَخَةَ الْحَيِّ إِذَا صَامَ أَحَدُهُمُ ادَّهَنَ وَلَبِسَ صَالِحَ ثِيَابِهِ، وَلَقَدْ كَانَ الرَّجُلُ مِنْهُمْ يَتَقَرَّا عِشْرِينَ سَنَةً مَا يَعْلَمُ بِهِ جِيرَانُهُ "

Câfer der ki: Adı Yezîd b. Humeyd ed-Duba'î olan Ebu't-Teyyâh'ın şöyle dediğini işittim: "Babama ve kabilenin yaşlılarına yetiştim. Onlardan biri oruç tuttuğu zaman koku sürünür ve en güzel giysilerini giyerdi. Onlardan biri yirmi yıl boyunca ibadet eder ve komşuları bunu bilmezdi."

(٨٨٨٥)- [٦/٢٩٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّقْرِ، ثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مَسْعُودٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عِمْرَانَ الْجَوْنِيَّ، يَقُولُ: " وَعَظَ مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ قَوْمَهُ فَشَقَّ رَجُلٌ مِنْهُمْ قَمِيصَهُ، فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُوسَى قُلْ لِصَاحِبِ الْقَمِيصِ لا يَشُقَّ قَمِيصَهُ، لِيَشْرَحَ لِي عَنْ قَلْبِهِ "

Câfer b. Süleymân der ki: Ebû İmrân el-Cevnî'nin şöyle dediğini işittim: "Mûsa b. İmrân kavmine vaaz edince adamın biri gömleğini yırttı. Bunun üzerine Allah, Hz. Mûsa'ya: «Gömlek sahibine söyle, kalbindekini bana göstermesi için gömleğini yırtmasın» diye vahyetti."

(٨٨٨٦)- [٦/٢٩٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ: ﴿وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا﴾ ، قَالَ: " سِجْنًا وَمَحْبَسًا "

Ebû İmrân el-Cevnî: **"Cehennemi, kâfirler için kuşatıcı bir zindan yaptık"**[1] âyetini açıklarken: "Cehennem kâfirlere, içinde tutuldukları bir hapishane ve zindan olur" dedi.

(٨٨٨٧)- [٦/٢٩٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُسْتَةَ، ثَنَا قَطَنُ بْنُ نُسَيْرٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ، قَالَ: " لَمْ يَنْظُرِ اللَّهُ إِلَى إِنْسَانٍ قَطُّ إِلا رَحِمَهُ، وَلَوْ نَظَرَ إِلَى أَهْلِ النَّارِ لَرَحِمَهُمْ، وَلَكِنْ قَضَى أَنْ لا يَنْظُرَ إِلَيْهِمْ "

---

[1] İsrâ Sur. 8

Ebû İmrân el-Cevnî der ki: "Allah hangi kula baktıysa onu affeder. Eğer cehennem ehline bakacak olsa onlara da rahmet ederdi. Ama onlara bakmayacağına hükmetmiştir."

(٨٨٨٨)- [٦/٢٩٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا عَنْبَسَةُ الْخَوَّاصُ، عَنْ قَتَادَةَ، قَالَ: قَالَ مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ عَلَيْهِ السَّلامُ: يَا رَبِّ، أَنْتَ فِي السَّمَاءِ وَنَحْنُ فِي الأَرْضِ فَمَا عَلامَةُ غَضَبَكَ مِنْ رِضَاكَ؟، قَالَ: " إِذَا اسْتَعْمَلْتُ عَلَيْكُمْ خِيَارَكُمْ فَهُوَ عَلامَةُ رِضَائِي، وَإِذَا اسْتَعْمَلْتُ عَلَيْكُمْ شِرَارَكُمْ فَهُوَ عَلامَةُ سَخَطِي "

Katâde der ki: Mûsa b. İmrân: "Ey Rabbim! Sen göktesin, biz yerdeyiz. Senin gazabının ve rızanın alâmeti nedir?" deyince, Allah: "Eğer başınıza hayırlılarınızı getirirsem bu, rızamın alâmetidir. Eğer başınıza şerlilerinizi getirirsem bu da öfkemin alâmetidir" buyurdu.

(٨٨٨٩)- [٦/٢٩٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ شُمَيْطًا، يَقُولُ: " دَلَّنَا رَبُّنَا عَلَى نَفْسِهِ فِي هَذِهِ الآيَةِ: ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ "

Câfer der ki: Şumayt'ın şöyle dediğini işittim: "Allah: «**Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan ve sonra Arş'a hükmeden, gündüzü durmadan kovalayan gece ile bürüyen; güneşi, ayı, yıldızları, hepsini buyruğuna baş eğdirerek var eden Allah'tır. Bilin ki yaratma da, emir de O'nun hakkıdır. Âlemlerin Rabbi olan Allah Yüce'dir**»[1] âyetiyle bize kendini anlatmaktadır."

(٨٨٩٠)- [٦/٢٩٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: أَخَذَ بِيَدِي حَوْشَبٌ يَوْمًا، فَقَالَ: " يُوشِكُ إِنْ بَقِيتَ يَا أَبَا سَلْمَانَ أَنْ لا تَلْقَى مُؤْنِسًا يُؤْنِسُكَ، وَيُوشِكُ إِنْ بَقِيتَ أَنْ لا تَلْقَى مُرْشِدًا "

---

[1] (A'râf Sur. 54

Câfer der ki: Bir gün Havşeb beni elimden tutarak: "Ey Ebû Selmân! Eğer uzun yaşarsan teselli olacağın birini bulamayışın yakındır. Eğer uzun yaşarsan mürşid birini bulamayışın yakındır" dedi.

(٨٨٩١)- [٢٩١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا هَارُونُ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ وَاسِعٍ، يَقُولُ: " مَا بَقِيَ فِي الدُّنْيَا شَيْءٌ أَلَذُّهُ إِلا الصَّلاةَ فِي الْجَمَاعَةِ وَلِقَاءَ الإِخْوَانِ "

Muhammed b. Vâsi der ki: "Dünyadan, cemaatle namaz ve kardeşlerle buluşmak dışında zevk alacağım bir şey kalmadı."

Câfer ed-Dubay'; Sâbit, Ca'd b. Ebî Osman, Nadr b. Ma'bed, Ebû Târık es-Sa'dî, Yezîd er-Rişk ve başkalarından rivâyetlerde bulunmuştur.

Takrîb 673, Takrîb 179, Takrîb 1258, Takrîb 3031, Takrîb 1026, Takrîb 2403, Takrîb 1224, Takrîb 1251, Takrîb 3714, Takrîb 3104, Takrîb 2810, Takrîb 3679, Takrîb 2610, Takrîb 3289, Takrîb 3290, Takrîb 2083, Takrîb , 869, Takrîb 3663, Takrîb 2309, Takrîb 2966

İbn Berre

Allah dostlarından biri de gafletten uyandıran, zarardan ve kötülükten sakındıran, sürûr ve sevince teşvik eden İbn Berre diye bilinen Rabî' b. Abdirrahman'dır.

(٨٩١٢)- [٢٩٦/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَحْمَدَ الْمُؤَذِّنُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ الرَّبِيعَ بْنَ بَرَّةَ، يَقُولُ: " ابْنَ آدَمَ إِنَّمَا أَنْتَ جِيفَةٌ مُنْتِنَةٌ طَيَّبَ نَسِيمُكَ مَا رُكِّبَ فِيكَ مِنْ رُوحِ الْحَيَاةِ، فَلَوْ قَدْ نُزِعَ مِنْكَ رُوحُكَ أُلْقِيتَ جُثَّةً مُلْقَاةً، وَجِيفَةً مُنْتِنَةً، وَجَسَدًا خَاوِيًا، قَدْ جَيَّفَ بَعْدَ طَيِّبِ رِيحِهِ، وَاسْتُوحِشَ مِنْهُ بَعْدَ الأُنْسِ بِقُرْبِهِ، فَأَيُّ الْخَلِيقَةِ ابْنَ آدَمَ مِنْكَ أَجْهَلُ، وَأَيُّ الْخَلِيقَةِ مِنْكَ أَعْجَبُ، إِذَا كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا مَصِيرُكَ وَأَنَّ التُّرَابَ مَقِيلُكَ، ثُمَّ أَنْتَ بَعْدَ هَذَا لِطُولِ جَهْلِكَ تُقِرُّ بِالدُّنْيَا عَيْنًا، أَمَا سَمِعْتَهُ، يَقُولُ: ﴿فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ

وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ أَمَا وَاللَّهِ مَا حَدَاكَ عَلَى الصَّبْرِ وَالشُّكْرِ، إِلا لَعَظِيمِ ثَوَابِهِمَا عِنْدَهُ لأَوْلِيَائِهِ، أَمَا سَمِعْتَهُ يَقُولُ جَلَّ ثَنَاؤُهُ: ﴿لَئِنْ شَكَرْتُمْ لأَزِيدَنَّكُمْ﴾ أَوَ مَا سَمِعْتَهُ يَقُولُ عَزَّ شَأْنُهُ: ﴿إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ فَهَا هُمَا مَنْزِلَتَانِ عَظِيمَتَا الثَّوَابِ عِنْدَ اللَّهِ قَدْ بَذَلَهُمَا لَكَ، يَا ابْنَ آدَمَ، فَمَنْ أَعْظَمُ فِي الدُّنْيَا مِنْكَ غَفْلَةً، أَوْ مَنْ أَطْوَلُ فِي الْقِيَامَةِ حَسْرَةً؟ إِنْ كُنْتَ تَرْغَبُ عَمَّا رَغِبَ لَكَ فِيهِ مَوْلاكَ، وَأَنَّكَ تَقْرَأُ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ فِي الصَّبَّاحِ وَالْمَسَاءِ: ﴿نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ﴾ "

Rabî b. Berre der ki: "Ey Âdemoğlu! Şüphesiz ki sen kokuşmuş bir leşsin. Sen de güzel olan şey bedenine konulan ruhtur. Eğer ruhun kabzedilecek olsa atılmış boş bir ceset ve kokuşmuş bir leş olursun. Güzel kokar iken kötü kokan, sevilen iken istenmeyen bir şey olursun. Ey Âdemoğlu! Sonunun böyle olduğunu ve toprağın dinlenme yerin olduğunu biliyorsan o zaman hangi yaratık senden daha cahil ve hangi yaratık senden daha tuhaftır? Sonra sen çok cahil olmandan dolayı dünyada mutluluk arıyorsun. Allah'ın: **"Ama onlar: «Rabbimiz! Yolculuklarımızın mesafesini uzak kıl» deyip kendilerine yazık ettiler. Biz de onları efsane yapıverdik, darmadağın ettik. Doğrusu bunlarda, pek sabreden ve çok şükreden kimseler için dersler vardır"**[1] buyurduğunu işitmedin mi? Bilmiş ol ki, vallahi seni sabretmeye ve şükretmeye yönelten şey Allah'ın katındaki dostlarına olan sevapların büyük olmasıdır. Allah'ın: **"Eğer şükrederseniz, elbette size (nimetimi) artıracağım"**[2] buyurduğunu işitmedin mi? Yine Allah'ın: **"Yalnız sabredenlere, mükâfatları hesapsız ödenecektir"**[3] buyurduğunu işitmedin mi? İşte bu iki şey Allah'ın sana bahşetmiş olduğu sevabı çok büyük olan iki mertebedir. Ey Âdemoğlu! Dünyada senden daha büyük gaflet içinde olan biri var mı? Kıyamet gününde senden daha fazla hayıflanan olacak mı? Sen: **"O ne güzel Mevlâ'dır. O ne güzel yardımcıdır"**[4] âyetini okuduğun halde Mevlanın sana istediği şeyden yüz

---

[1] Sebe Sur. 19

[2] İbrâhim Sur. 7

[3] Zümer Sur. 10

[4] Hac Sur. 78

çevirmektesin."

(٨٩١٣)- [٢٩٧/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُؤَذِّنُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، ثَنَا عَبَّادُ بْنُ الْوَلِيدِ الْقُرَشِيُّ، قَالَ: قَالَ الرَّبِيعُ بْنُ بَرَّةَ: " عَجِبْتُ لِلْخَلائِقِ كَيْفَ ذَهَلُوا، عَنْ أَمْرٍ حَقٍّ تَرَاهُ عُيُونُهُمْ، وَشَهِدَ عَلَيْهِ مَعَاقِدُ قُلُوبِهِمْ إِيمَانًا وَتَصْدِيقًا مِمَّا جَاءَ بِهِ الْمُرْسَلُونَ، ثُمَّ هَا هُمْ فِي غَفْلَةٍ عَنْهُ سُكَارَى يَلْعَبُونَ، ثُمَّ يَقُولُ: وَأَيْمُ اللَّهِ مَا تِلْكَ الْغَفْلَةُ إِلا رَحْمَةٌ مِنَ اللَّهِ عَلَيْهِمْ وَنِعْمَةٌ مِنَ اللَّهِ لَهُمْ، وَلَوْلا ذَلِكَ لأُلْفِيَ الْمُؤْمِنُونَ طَائِشَةٌ عُقُولُهُمْ، طَائِرَةٌ أَفْئِدَتُهُمْ مُحَلِّقَةٌ قُلُوبُهُمْ، لا يَنْتَفِعُونَ مَعَ ذِكْرِ الْمَوْتِ بِعَيْشٍ أَبَدًا حَتَّى يَأْتِيَهُمُ الْمَوْتُ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ أَكْيَاسٌ مُجْتَهِدُونَ، قَدْ تَعَجَّلُوا إِلَى مَلِيكِهِمْ بِالاشْتِيَاقِ إِلَيْهِ مِمَّا يُرْضِيهِ عَنْهُمْ قَبْلَ قُدُومِهِمْ عَلَيْهِ، فَكَأَنِّي وَاللَّهِ أَنْظُرُ إِلَى الْقَوْمِ، قَدْ قَدِمُوا عَلَى مَا قَدِمُوا مِنَ الْقُرْبَةِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مَسْرُورِينَ، وَالْمَلائِكَةُ مِنْ حَوْلِهِمْ يُقْدِمُونَهُمْ عَلَى اللَّهِ مُسْتَبْشِرِينَ، يَقُولُونَ: سَلامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ "

Rabî b. Berre der ki: "Yaratılmışların haline şaşıyorum: Gözlerinin gördüğü bir şeyden nasıl gaflete düşüyorlar. Hâlbuki kalpleri peygamberlerin getirdiklerine şahit olup iman ve tasdik etmemiş mi? Ama buna rağmen gaflet içerisindeler ve sarhoş bir şekilde oyalanıyorlar.

Vallahi! Bu gaflet onlara Allah'tan rahmet ve nimetten başka bir şey değildir. Eğer öyle olmasaydı müminler akıllarını kaybeder, kalpleri yerinden fırlar ve ölümü hatırlamaktan dolayı hayattan hiç tat almazlardı ve ölüm onları bu şekilde gelip bulurdu.

Çalışan güzel insanlar, Meliklerine kavuşmadan önce O'nu razı edecek ameller yaptılar ve Ona kavuşmak için acele ettiler. Vallahi sanki mutlu bir şekilde Rablerinin huzurunda, melekler etraflarında onları müjdeleyip: **«Selam size; yaptıklarınıza karşılık haydi cennete girin»**[1] diyerek Allah'a takdim ederken görür gibiyim."

---

[1] Nahl Sur. 32

(٨٩١٤)- [٢٩٧/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحسيَنِ، ثَنَا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: مَرَّ بِنَا الرَّبِيعُ بْنُ بَرَّةَ، وَنَحْنُ نُسَوِّي نَعْشًا لِمَيِّتٍ، فَقَالَ: " مَنْ هَذَا الْغَرِيبُ بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ؟ "، قُلْنَا: لَيْسَ بِغَرِيبٍ بَلْ هُوَ قَرِيبٌ حَبِيبٌ، قَالَ: " فَبَكَى "، وَقَالَ: " وَمَنْ أَغْرَبُ مِنَ الْمَيِّتِ بَيْنَ الأَحْيَاءِ " ! !، قَالَ: فَبَكَى الْقَوْمُ جَمِيعًا

Dâvud b. el-Muhabber, babasından bildiriyor: Bir cenaze sırasında ölünün naşıyla uğraşırken Rabî b. Berre uğradı ve (ölen için): "Şu önünüzdeki yabancı kim?" diye sordu. Ona: "Bu yabancımız değil; aksine yakınımız ve sevdiğimiz biridir" karşılığını verdiğimizde ağladı ve: "Diriler arasında ölüden daha yabancı kim olabilir ki?" dedi. Bu sözü üzerine oradakilerin hepsi ağladı.

(٨٩١٥)- [٢٩٧/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلامٍ الْجُمَحِيُّ، قَالَ: كَانَ الرَّبِيعُ بْنُ بَرَّةَ، يَقُولُ: " نَصَبَ الْمُتَّقُونَ الْوَعِيدَ مِنَ اللَّهِ أَمَامَهُمْ، فَنَظَرَتْ إِلَيْهِ قُلُوبُهُمْ بِتَصْدِيقٍ وَتَحْقِيقٍ، فَهُمْ وَاللَّهِ فِي الدُّنْيَا مُنَغَّصُونَ، وَوَقَفُوا ثَوَابَ الأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ خَلْفَ ذَلِكَ، فَمَتَى سَمَتْ أَبْصَارُ الْقُلُوبِ إِلَى ثَوَابِ الأَعْمَالِ تَشَوَّقَتِ الْقُلُوبُ وَارْتَاحَتْ إِلَى حُلُولِ ذَلِكَ، فَهُمْ وَاللَّهِ إِلَى الآخِرَةِ مُتَطَلِّعُونَ بَيْنَ وَعِيدٍ هَائِلٍ وَوَعْدٍ حَقٍّ صَادِقٍ، فَلا يَنْفَكُّونَ مِنْ خَوْفِ وَعِيدٍ إِلا رَجَعُوا إِلَى تَشَوُّقٍ مَوْعُودٍ، فَهُمْ كَذَلِكَ وَعَلَى ذَلِكَ، حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ أَيْضًا مَذَابِيلُ فِي الْمَوْتِ، جُعِلَتْ لَهُمُ الرَّاحَةُ ثُمَّ يَبْكِي "

Rabî b. Berre şöyle derdi: "Allah ölümü takva sahiplerinin önüne dikili tutmuştur. Kalpleri ona tasdik ederek ve inanarak bakar. Vallahi onlar dünyadan bir tad alamazlar ve devamlı hüzünlüdürler. Bundan dolayıdır ki yaptıkları salih amellerin sevabını umarak ölüm korkusunu aşmayı isterler. Kalp gözleri ne zaman böylesi bir sevaba baksa kalpleri huzur bulur ve bu sevabın karşılığı olan şeyin özlemi içinde yanıp tutuşurlar. Onlar âhirete yönelmişlerdir ve bilirler ki kıyamet gününde hak olan, gerçekleşmesi mutlak olan azab bulunmaktadır. Ne zaman böylesi bir azaptan yana korkuya kapılsalar amellerin sevabı olarak kendilerine verilecek şeyin özlemi

içinde amellerini daha da arttırmaya çalışırlar. İşte takva sahiplerinin durumu böyledir ve Allah'tan emir gelip de ruhlarını teslim edene kadar böyle kalacaklardır. Ayrıca onlar ölüme de özlem duyarlar; zira bilirler ki dünyadan kurtulup rahat etmeleri ölümle olacaktır." Ravi der ki: "Rabî bunları dedikten sonra da ağlamaya başlardı."

(٨٩١٦)- [٦/٢٩٨] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلامٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الرَّبِيعَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، يَقُولُ فِي كَلامِهِ: " قَطَعَتْنَا غَفْلَةُ الآمَالِ، عَنْ مُبَادَرَةِ الآجَالِ، فَنَحْنُ فِي الدُّنْيَا حَيَارَى لا نَنْتَبِهُ مِنْ رَقْدَةٍ، إِلا أَعْقَبَتْنَا فِي أَثَرِهَا غَفْلَةٌ، فَيَا إِخْوَتَاهْ ! نَشَدْتُكُمْ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُونَ مُؤْمِنًا بِاللَّهِ أَغَرَّ وَلِنِقَمِهِ أَقَلَّ حَذَرًا مِنْ قَوْمٍ هَجَمَتْ بِهِمُ الْغِيَرُ عَلَى مَصَارِعِ النَّادِمِينَ، فَطَاشَتْ عُقُولُهُمْ وَضَلَّتْ حُلُومُهُمْ عِنْدَمَا رَأَوْا مِنَ الْعِبَرِ وَالأَمْثَالِ، ثُمَّ رَجَعُوا مِنْ ذَلِكَ إِلَى غَيْرِ عَقْلِهِ وَلا نَقْلِهِ، فَبَاللَّهِ يَا إِخْوَتَاهْ هَلْ رَأَيْتُمْ عَاقِلا رَضِيَ مِنْ حَالِهِ لِنَفْسِهِ، بِمِثْلِ هَذِهِ حَالا؟ وَاللَّهِ عِبَادَ اللَّهِ لَتَبْلُغُنَّ مِنْ طَاعَةِ اللَّهِ تَعَالَى رِضَاهُ، أَوْ لَتُنْكِرُنَّ مَا تَعْرِفُونَ مِنْ حُسْنِ بَلائِهِ وَتَوَاتُرِ نَعْمَائِهِ، إِنْ تُحْسِنْ أَيُّهَا الْمَرْءُ يُحْسَنُ إِلَيْكَ وَإِنْ تُسِئْ فَعَلَى نَفْسِكَ بِالْعُتْبِ، فَارْجِعْ فَقَدْ بُيِّنَ وَحُذِّرَ وَأُنْذِرَ فَمَا لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ: ﴿وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾

Rabî b. Abdirrahman sözlerinin birinde der ki: "Arzularımıza olan bağlılığın gafleti bizi ecel için hazırlıktan alıkoydu. Biz dünyada şaşkın bir vaziyetteyiz. Ne zaman gevşesek peşinden hemen gaflete düşeriz. Kardeşlerim! Allah için söylemenizi istiyorum! Siz hiçbir müminin, düşmanlar tarafından saldırıya uğrayıp darmadağın edilen, böylesi bir durumda akılları başlarından giden, ama yine de akıllanıp bundan dersler çıkarmayan bir topluluktan daha fazla Allah konusunda gaflet içinde olabileceğini ve onun cezalarından sakınamayacağım düşünebiliyor musunuz?

Allah için söyleyin ey kardeşlerim! Hiç siz bu duruma düşmeye razı olan bir akıllı gördünüz mü? Vallahi ey Allah'ın kulları! Ya, Allah'a itaat ile onun rızasına kavuşursunuz ya da onun ihsanlarını ve bir bir inen nimetlerini inkâr edersiniz.

Ey insan! Eğer sen iyilik edersen sana da iyilik edilir. Eğer kötülük yaparsan kendi nefsini kına. Allah her şeyi açıkladı, sakındırdı ve uyardı. Peygamberlerin gönderilişinden sonra artık insanların Allah'a sunacakları bir bahaneleri olamaz. Muhakkak ki Allah Azîz'dir ve Hakîm'dir."

(٨٩١٧)- [٢٩٨/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي حَكِيمُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ أَبِي نُوحٍ، قَالَ: " قَالَ رَجُلٌ لِي فِي بَعْضِ السَّوَاحِلِ وَأَنَا قَرَأْتُهُ فِي بَعْضِ أَجْزَاءِ الرَّبِيعِ: كَمْ عَامَلْتَهُ تَبَارَكَ اسْمُهُ بِمَا يَكْرَهُ فَعَامَلَكَ بِمَا تُحِبُّ؟، قُلْتُ: مَا أُحْصِي ذَلِكَ كَثْرَةً، قَالَ: فَهَلْ قَصَدْتَ إِلَيْهِ فِي أَمْرِ كَرْبِكَ فَخَذَلَكَ؟ قُلْتُ: لا وَاللَّهِ وَلَكِنَّهُ أَحْسَنَ إِلَيَّ وَأَعَانَنِي، قَالَ: فَهَلْ سَأَلْتَهُ شَيْئًا قَطُّ فَمَا أَعْطَاكَ؟، قُلْتُ: وَهَلْ مَنَعَنِي شَيْئًا سَأَلْتُهُ؟ مَا سَأَلْتُهُ شَيْئًا قَطُّ إِلا أَعْطَانِي وَلا اسْتَعَنْتُ بِهِ إِلا أَعَانَنِي، قَالَ: أَرَأَيْتَ لَوَ أَنَّ بَعْضَ بَنِي آدَمَ فَعَلَ بِكَ بَعْضَ هَذِهِ الْخِلالَ مَا كَانَ جَزَاؤُهُ عِنْدَكَ؟ قُلْتُ: مَا كُنْتُ أَقْدِرُ لَهُ عَلَى مُكَافَأَةٍ وَلا جَزَاءٍ، قَالَ: فَرَبُّكَ تَعَالَى أَحَقُّ وَأَحْرَى أَنْ تَدْأَبَ نَفْسُكَ فِي أَدَاءِ شُكْرِ نِعَمِهِ عَلَيْكَ، وَهُوَ قَدِيمًا وَحَدِيثًا يُحْسِنُ إِلَيْكَ وَاللَّهِ لَشُكْرُهُ أَيْسَرُ مِنْ مُكَافَأَةِ عِبَادِهِ، إِنَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى رَضِيَ بِالْحَمْدِ مِنَ الْعِبَادِ شُكْرًا "

Abdullah b. Ebî Nûh bildiriyor: Bir nehir ya da deniz kenarında adamın biri bana: "Allah sana hep sevdiğin bir şekilde muamelede bulunurken sen kaç defa ona hoşlanmadığı bir şekilde muamele ettin?" diye sordu. "O kadar çok ki sayısını bilmiyorum" dedim. "Sıkıntılı anında ondan yardım diledin de seni hiç yüzüstü bıraktı mı?" diye sorunca, ben: "Hayır vallahi! Her zaman bana iyiliklerde bulunup yardımlarını benden esirgememiştir" dedim. Adam: "Ondan bir şey istedin de, sana vermedi mi?" diye sorunca, ben: "İstediğim şeyi bana hiç vermediği oldu mu ki! Ondan ne istedimse hep verdi. Ne zaman yardım istedimse hep yardım etti" dedim. Adam: "Peki, insanlardan biri bunları sana yapsa senin ona karşı mükâfatın ne olabilir?" diye sorunca, ben: "Bunları bana yapması halinde bunun karşılığını vermeye gücüm yetmez, ne versem az gelir" karşılığını verdim. Bunun üzerine adam şöyle dedi: "O zaman sana verdiği nimetlerden dolayı kendisine en fazla şükür etmen gereken Rabbindir. Zira eskiden olduğu gibi şimdi de sana hep ihsanlarda bulunmaktadır. Vallahi ona şükretmek, sana yaptığı iyilikler için

kuluna vereceğin karşılıktan daha kolaydır. Zira Allah, şükür olarak kullardan kendisine hamd etmelerine bile razıdır."

(٨٩١٨)- [٦/٢٩٩] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، ثنا أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي حَكِيمُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْبَرَّانِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَجُلا مِنَ الْعُبَّادِ يَبْكِي، وَيَقُولُ فِي بُكَائِهِ: " بَكَتْ قُلُوبُنَا إِلَى الذُّنُوبِ ارْتِيَاحًا إِلَى مُوَاقَعَتِهَا، ثُمَّ بَكَتْ عُيُونُنَا حُزْنًا عَلَى الَّذِي أَتَيْنَا مِنْهَا، فَلَيْتَ شِعْرِي أَيُّهَا الْمُصِيبُ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ أَحَدُ الْبَكَّائِينَ، مُسْتَوْلًى عَلَيْنَا غَدًا فِي عَرْصَةِ الْقِيَامَةِ عِنْدَكَ، لَئِنْ كُنْتَ لَمْ تَقْبَلِ التَّوْبَةَ يَا كَرِيمُ، لَقَدْ حَانَتْ لَنَا إِلَيْكَ الأَوْبَةُ يَا رَحِيمُ، وَلَئِنْ أَعْرَضْتَ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ عَنَّا، فَبِحَقٍّ أَعْرَضْتَ عَنِ الْمُعْرِضِينَ عَنْكَ، وَلَئِنْ تَطَوَّلْتَ بِمَنِّكَ وَمَنَنْتَ بِطَوْلِكَ عَلَيْنَا فَلَقَدِيمًا مَا كَانَ ذَلِكَ مِنْكَ عَلَى الْمُذْنِبِينَ، قَالَ: وَسَمِعْتُهُ، يَقُولُ: أَوْثَقَتْنَا عُقَدُ الآثَامِ فَنَحْنُ فِي الدُّنْيَا حَيَارَى قَدْ ضَلَّتْ عُقُولُنَا، عَنِ اللَّهِ ﷻ "

Hakîm b. Câfer bildiriyor: Ebû Abdillah el-Berrânî'nin şöyle dediğini işittim: Âbidlerden bir adamın ağladığını ve ağlarken de şöyle dediğini işittim: "Kalplerimiz işlediği günahların ağırlığını üzerinden atmak ve rahatlamak için ağlıyor. Gözlerimiz de kendisi vasıtasıyla işlediğimiz kabahatlere üzüntüsünden ağlıyor. Kıyamet gününde hepimiz huzurunda ve tasarrufun altında toplandığımızda bu iki ağlayıştan dilediğine merhamet edeceksin! Ey Kerim olan Allahım! Şayet günahlarımıza ettiğimiz tövbemizi kabul etmeyeceksen, o zaman helakımız ve sana dönüşümüz pek yakındır, ey Rahîm! Şayet bizden yüz çevirecek olursan, senden yüz çevirenlere layık oldukları karşılığı vermiş olursun. Ancak lütfunla bize sabır gösterir, sabrınla bize lütuflarda bulunursan, daha önce de günahkârlara böyle davrandığın içindir." Yine şöyle dediğini işittim: "Günahlar, attığı düğümlerle bizi kendine bağladı. Şu an dünyada şaşkınlık içindeyiz ve akıllarımız da Allah'tan gafildir."

(٨٩١٩)- [٦/٢٩٩] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا رَاشِدٌ أَبُو سَعِيدٍ، حَدَّثَنِي عَاصِمٌ الْخُلْقَانِيُّ، قَالَ: قَالَ الرَّبِيعُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ: " إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا أَخْمَصُوا لَهُ الْبُطُونَ، عَنْ مَطَاعِمِ الْحَرَامِ، وَغَضُّوا لَهُ الْجُفُونَ

عَنْ مَنَاظِرِ الآثَامِ، وَأَهْمَلُوا لَهُ الْعُيونَ لَمَّا اخْتَلَطَ عَلَيْهِمُ الظَّلامُ، رَجَاءَ أَنْ يُنِيرَ ذَلِكَ لَهُمْ قُلُوبَهُمْ إِذَا تَضَمَّنَتْهُمُ الأَرْضُ بَيْنَ أَطْبَاقِهَا، فَهُمْ فِي الدُّنْيَا مُكْتَئِبُونَ، وَإِلَى الآخِرَةِ مُتَطَلِّعُونَ، نَفَذَتْ أَبْصَارُ قُلُوبِهِمْ بِالْغَيْبِ إِلَى الْمَلَكُوتِ، فَرَأَتْ فِيهِ مَا رَجَتْ مِنْ عِظَمِ ثَوَابِ اللَّهِ، فَازْدَادُوا وَاللَّهِ بِذَلِكَ جِدًّا وَاجْتِهَادًا عِنْدَ مُعَايَنَةِ أَبْصَارِ قُلُوبِهِمْ، مَا انْطَوَتْ عَلَيْهِ آمَالُهُمْ، فَهُمُ الَّذِينَ لا رَاحَةَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا، وَهُمُ الَّذِينَ تَقَرُّ أَعْيُنُهُمْ غَدًا بِطَلْعَةِ مَلَكِ الْمَوْتِ عَلَيْهِمْ، قَالَ: ثُمَّ بَكَى حَتَّى بَلَّ لِحْيَتَهُ بِالدُّمُوعِ "

Rabî' b. Abdirrahman der ki: "Allah'ın öyle kulları vardır ki midelerini haram olan yiyeceklerden uzak tutmuşlar, gözlerini çirkin şeylere bakmaktan alıkoymuşlar, karanlık çöktüğü zaman da onun için gözyaşı dökmüşlerdir. Bütün bunları da toprağın altına girdiklerinde Allah'ın, kalplerinde nur kılması için yapmışlardır. Onlar dünyadan ümitlerini kesmiş ve âhiretin sevabını ummaktadırlar. Kalp gözüyle gayb olan melekût âlemine bakıp Yüce Alah'ın büyük mükâfatlarını görebilmişlerdir. Kalplerinin gördüğü ile âhiretten yana beklentileri birbirine uyunca Allah'a itaat yolunda daha fazla bir çabanın içine girmişlerdir. İşte bunlar dünyada asla rahat yüzü görmezler ve ancak ölüm meleğinin kendilerine geleceği günde huzuru bulurlar." Ravi der ki: "Rabî' bunları dedikten sonra sakalları ıslanana kadar ağladı."

(٨٩٢٠)- [٢٩٩/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، ثنا الرَّبِيعُ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ، تَلا: ﴿يَاأَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ﴾، وَقَالَ الْحَسَنُ: " النَّفْسُ الْمُؤْمِنَةُ اطْمَأَنَّتْ إِلَى اللَّهِ وَاطْمَأَنَّ إِلَيْهَا، وَأَحَبَّتْ لِقَاءَ اللَّهِ وَأَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهَا، وَرَضِيَتْ عَنِ اللَّهِ وَرَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، فَأَمَرَ بِقَبْضِ رُوحِهَا فَغَفَرَ لَهَا وَأَدْخَلَهَا الْجَنَّةَ وَجَعَلَهَا مِنْ عِبَادِهِ الصَّالِحِينَ "

Rabî' der ki: Hasan(-ı Basrî)'nin: **"Ey mutmain nefis!"**[1] âyetini okuduktan sonra şöyle dediğini işittim: "Mümin nefis, Allah'a karşı mutmain olmuş, Allah ta ona karşı mutmain olmuştur. O, Allah'a kavuşmayı ister, Allah ta ona kavuşmayı ister. O, Allah'tan hoşnut olur,

---

[1] Fecr Sur. 27

Allah ta ondan hoşnut olur. Allah ruhunun kabzı için emir verip onu bağışlar ve cennetine sokup salih kullarından kılar."

(٨٩٢١)- [٦/٣٠٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مُسَبِّحِ بْنِ حَاتِمٍ الْعُكْلِيِّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شِبْلٍ، عَنِ الرَّبِيعِ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " كَانَ فِي زَمَنِ عُمَرَ فَتًى يَتَنَسَّكُ وَيَلْزَمُ الْمَسْجِدَ، فَعَشِقَتْهُ جَارِيَةٌ فَجَاءَتْهُ فَكَلَّمَتْهُ سِرًّا، فَقَالَ: يَا نَفْسِي تُكَلِّمِينَهَا فَتَلْقَى اللَّهَ زَانِيَةً، فَصَرَخَ صَرْخَةً غُشِيَ عَلَيْهِ، فَجَاءَ عَمٌّ لَهُ فَحَمَلَهُ إِلَى مَنْزِلِهِ، فَلَمَّا أَفَاقَ، قَالَ لَهُ: يَا عَمِّ، الْقَ عُمَرَ فَاقْرَأْ مِنِّي عَلَيْهِ السَّلامَ، وَقُلْ لَهُ: مَا جَزَاءُ مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ، ثُمَّ صَرَخَ صَرْخَةً أُخْرَى فَمَاتَ، فَذَهَبَ عَمُّهُ إِلَى عُمَرَ، فَقَالَ لَهُ: عَلَيْكَ السَّلامُ، جَزَاؤُهُ جَنَّتَانِ، جَزَاؤُهُ جَنَّتَانِ "

Hasan(-ı Basrî) der ki: Hz. Ömer zamanında kendini ibadete veren ve mescide devam eden bir genç vardı. Bir cariye ona âşık olup yanına gelerek gizlice konuştu. Genç: "Ey nefsim! Onunla konuşup, Allah'ın huzuruna zina etmiş olarak mı çıkacaksın!" diyerek çığlık atıp bayıldı. Amcalarından birisi gelip onu evine taşıdı. Genç kendine gelince: "Ey amca! Ömer'i bul ve ona selamımı söyleyerek de ki: Rabbinin makamından korkanın mükâfatı nedir?" dedi ve bir çığlık daha atıp vefat etti. Gencin amcası Hz. Ömer'e gidip durumu anlatınca, Hz. Ömer: "Allah'ın selamı senin de üzerine olsun. Onun için iki cennet vardır. Onun mükâfatı iki cennettir."

(٨٩٢٢)- [٦/٣٠٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ الْبَاهِلِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الرَّبِيعَ بْنَ بَرَّةَ، يَقُولُ: " إِنَّمَا يُحِبُّ الْبَقَاءَ مَنْ كَانَ عُمْرُهُ لَهُ غُنْمًا وَزِيَادَةً فِي عَمَلِهِ، فَأَمَّا مَنْ غُبِنَ عُمْرُهُ وَاسْتَتَرَ لَهُ هَوَاهُ، فَلا خَيْرَ لَهُ فِي طُولِ الْحَيَاةِ "

Rabî' b. Berre der ki: "Dünyada kalmayı ancak âhireti için çalışmak ve amelini arttırmak isteyen kişi sevebilir. Ömrünü dünya için ve nefsi arzuları peşinde heba eden kişinin ömrünün uzun olmasında herhangi bir hayır yoktur!"

Rabî' b. Berre, Hasan'dan rivâyetlerde bulundu.

Takrîb 1384, Takrîb 3022

Avsece el-Ukaylî

Allah dostlarından biri de Avsece el-Ukaylî'dir. O, gerçekleri gören, meşakkatler çeken, insanları gerçekleri görmeye ve dost edinmeye teşvik eden, yalnız kalmaya davet eden biri idi.

(٨٩٢٥)- [٦/٣٠١] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ حَرْبٍ، وَعُثْمَانُ بْنُ يَمَانٍ الْحُدَّانِيُّ، يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بُدَيْلٍ الْعُقَيْلِيِّ، عَنْ عَوْسَجَةَ الْعُقَيْلِيِّ، قَالَ: " أَوْحَى اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِلَى عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ " يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَنْزِلْنِي مِنْ نَفْسِكَ كَهَمِّكَ، وَاجْعَلْنِي ذُخْرًا لَكَ فِي مَعَادِكَ، تَقَرَّبْ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ أُدْنِكَ، وَتَوَكَّلْ عَلَيَّ أَكْفِكَ، وَلا تَوَلَّ غَيْرِي فَأَخْذُلْكَ، وَاصْبِرْ عَلَى الْبَلاءِ وَارْضَ بِالْقَضَاءِ وَكُنْ كَمَسَرَّتِي فِيكَ، فَإِنَّ مَسَرَّتِي فِيكَ أَنْ أُطَّلَعَ فَلا أُعْصَى، وَكُنْ مِنِّي قَرِيبًا وَأَوْحِ لِي ذِكْرًا بِلِسَانِكَ، وَلْتَكُنْ مَوَدَّتِي فِي صَدْرِكَ، تَيَقَّظْ مِنْ سَاعَاتِ الْغَفْلَةِ، وَأَحْكِمْ لِي لُطْفَ الْفِطْنَةِ، وَكُنْ لِي رَاغِبًا وَرَاهِبًا، وَأَمِتْ قَلْبَكَ بِالْخَشْيَةِ لِي، وَرَاعِ اللَّيْلَ لِتُجْزَى مَسَرَّتِي، وَاظْمَأْ لِي مِنْ نَهَارِكَ لِيَوْمِ الرِّيِّ عِنْدِي، امْشِ فِي الْخَيْرَاتِ جَهْدَكَ، وَلْتُعْرَفْ بِالْخَيْرِ حَيْثُ مَا تَوَجَّهْتَ وَاحْكُمْ لِي فِي عِبَادِي بِنَصِيحَتِي، وَقُمْ فِي الْخَلائِقِ بِعَدْلِي، فَقَدْ أَنْزَلْتُ عَلَيْكَ شِفَاءً مِنْ وَسَاوِسِ الصُّدُورِ، وَمِنْ مَرَضِ الشَّيْطَانِ، وَجِلاءِ الأَبْصَارِ وَمِنْ عَشَا الْكَلالِ، وَلا تَكُ كَأَنَّكَ فَلِسٌ مَعْبُورٌ، وَأَنْتَ حَيٌّ تَتَنَفَّسُ، يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ حَقًّا أَقُولُ لَكَ مَا آمَنَتْ بِي خَلِيقَةٌ، إِلا خَشَعَتْ لِي وَلا خَشَعَتْ إِلا رَجَتْ ثَوَابِي، وَأُشْهِدُكَ أَنَّهَا آمِنَةٌ مِنْ عِقَابِي مَا لَمْ تُبَدِّلْ أَوْ تُغَيِّرْ سُنَّتِي.يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ابْنَ الْبِكْرِ الْبَتُولِ، ابْكِ عَلَى نَفْسِكَ أَيَّامَ الْحَيَاةِ بُكَاءَ مُوَدِّعِ الأَهْلِ، وَخَلِيِّ الدُّنْيَا وَتَارِكِ اللَّذَّاتِ لأَهْلِهَا مِنْ بَعْدِهِ، وَارْتَفَعَتْ رَغْبَتُهُ فِيمَا عِنْدَ إِلَهِهِ، وَكُنْ يَقْظَانَ إِذَا نَامَتْ عُيونُ الأَبْرَارِ حَذَرًا لِمَا هُوَ آتٍ مِنْ أَمْرِ الْمَعَادِ، وَزَلازِلِ الأَهْوَالِ، حَيْثُ لا يَنْفَعُ أَهْلٌ وَلا وَلَدٌ وَلا مَالٌ، وَأَكْحِلْ عَيْنَكَ بِمَلْمُولِ الْحُزْنِ إِذَا ضَحِكَ الْبَطَّالُونَ، وَابْكِ بُكَاءَ مَنْ قَدْ عَلِمَ

أَنَّهُ مُوَدِّعٌ لِلْعُلِمِّ النَّازِلِ الَّذِي هُوَ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ مَعَهُ، وَكُنْ فِي ذَلِكَ صَابِرًا مُحْتَسِبًا، فَطُوبَى لَكَ إِنْ نَالَكَ مَا وَعَدْتُ الصَّابِرِينَ، فَرُحْ مِنَ الدُّنْيَا بِاللَّهِ يَوْمًا فَيَوْمًا، وَذُقْ مَذَاقَةَ مَا قَدْ هَرَبَ مِنْكَ أَيْنَ طَعْمُهُ وَمَا لَمْ يَأْتِكَ كَيْفَ لَذَّتُهُ، حَقًّا مَا أَقُولُ لَكَ مَا أَنْتَ إِلا بِسَاعَتِكَ وَيَوْمِكَ فَرِحٌ مِنَ الدُّنْيَا بِالْبُلْغَةِ، وَلْيَكْفِكَ مِنْهَا الْجَشَرُ الْجَشِيبُ، قَدْ رَأَيْتَ إِلَى مَا تَصِيرُ مَكْتُوبٌ عَلَيْكَ مَا أَخَذْتَ وَكَيْفَ رَتَعْتَ، فَاعْمَلْ عَلَى حِسَابٍ فَإِنَّكَ مَسْئُولٌ، لَوْ رَأَتْ عَيْنَاكَ مَا أَعْدَدْتُ لأَوْلِيَائِي الصَّالِحِينَ لَذَابَ قَلْبُكَ، وَزَهَقَتْ نَفْسُكَ اشْتِيَاقًا إِلَيْهِ "

Avsece el-Ukaylî der ki: Allah, İsa b. Meryem'e şöyle vahyetti: "Ey İsa b. Meryem! Beni kendine çok yakın eyle. Beni, kıyamet gününde kendin için hazırlamış olduğun zahire kıl. Nafile namazlarla bana yaklaş ki seni kendime yakınlaştırayım. Bana tevekkül et ben sana yeteyim. Benden başkasını veli edinme. Aksi takdirde seni yardımsız bırakırım. Belaya sabredip sana takdir edilene razı ol. Senden memnun olacağım şekilde ol. Senden memnuniyetim baktığımda bana isyan etmediğini görmemdir. Bana yakın ol ve beni dilinle zikrederek ihya et. Sevgim göğsünde olsun ve gaflet saatlerinde uyanık ol. Bana karşı saygılı ol, bana talebkâr ol, benden kork ve korkuyla kalbini terbiye et. Hoşnutluğumla ödüllendirilmen için geceleri ibadet et. Benim yanımda kana kana içeceğin gün için gündüzleri iyi susa. Var gücünle hayır işlerinde çalış. Her gittiğin yerde hayırla tanın. Benim yerime kullarıma nasihatte bulun. Yaratıklarım arasında adaletimle hükmet. Göğüslerdeki vesvese için, şeytan hastalığı için, gözleri temizlemek için ve tembellikten korunmak için sana şifa indirdim. Canlı olup nefes aldığı halde sanki değersiz bir paraymış gibi davranma.

Ey İsa b. Meryem! Sana hak ile söylüyorum. Bana iman eden bütün yaratıklar mutlaka bana boyun eğmiştir. Mutlaka da sevabımı ümid ederek boyun eğmişlerdir. Şahid ol ki onlar benim sünnetimi değiştirmedikleri müddetçe benim azabımdan güven içinde olurlar. Ey bâkire Betül Meryem'in oğlu İsa! Hayatta iken kendin için ailesiyle vedalaşırken ağlayan kimse gibi ağla. Dünyayı ve lezzetlerini kendisinden sonrakilere bırakıp İlahının yanında olanlara rağbet edenlerle ol. Ne ailenin, ne çocuğun, ne de malın hiçbir fayda vermeyeceği kıyamet gününe ve korkunç şeylerin

sarsıntıları ile ilgili gelecek şeylere karşı tedbirli olmak için iyi insanların gözleri uyuduğu zaman sen uyanık ol. Aylaklar güldüğü zaman gözlerini hüzün mili ile sürmele. Başına inen bir musibetten dolayı kişinin dünya hayatına veda eden ve kendisine şah damarından daha yakın olan ölüme ağlaması gibi ağla. İşte o zaman Allah rızasını gözeterek sabırlı ol. Eğer sabredenlere vaad ettiğim şeye nail olursan ne mutlu sana. Allah için dünyada sadece bulunduğun günü yaşamaya bak. Senden geçmiş olan şeyleri ve daha elde etmediğin şeyleri düşünme. Sana hak ile söylüyorum Dünyada senin için içinde bulunmuş olduğun günün saatinden başka bir şey yoktur. (Yiyecek olarak) sana onun bitkileri yeter. Nereye gideceğini gördün. Ne yaptığın ve nasıl yaşadığın üzerinde yazılıdır. Her şeyi hesaplı olarak yap, çünkü hesaba çekileceksin. Eğer dostlarım için hazırladığımı görseydin kalbin erir ve ona duyduğun özlemden dolayı canın çıkardı."

Huzeyme Ebû Muhammed el-Âbid

Allah dostlarından biri de Huzeyme Ebû Muhammed el-Âbid'dir. O, alçaklıktan uzak duran ve şerefli olmaya istekli olan biri idi.

(٨٩٢٦)- [٣٠٢/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، ثنَا الْحُسَيْنُ بْنُ يَحْيَى بْنِ كَثِيرٍ الْعَنْبَرِيُّ، ثنَا خُزَيْمَةُ أَبُو مُحَمَّدٍ، وَكَانَ مِنَ الْعَابِدِينَ، قَالَ: " دَخَلَ أَبُو يُوسُفَ الْقَاضِي يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَلَى دَاوُدَ الطَّائِيِّ، فَقَالَ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا رَضِيَ مِنَ الدُّنْيَا بِمِثْلِ مَا رَضِيتَ بِهِ، فَقَالَ: يَا يَعْقُوبُ مَنْ رَضِيَ بِالدُّنْيَا بِمِثْلِ كُلِّهَا عَوَضًا، عَنِ الآخِرَةِ فَذَلِكَ الَّذِي رَضِيَ بِأَقَلَّ مِمَّا رَضِيتُ بِهِ "

Âbidlerden olan Huzeyme Ebû Muhammed der ki: Yusuf el-Kâdî Yâkûb b. İbrâhîm, Dâvud et-Tâî'nin yanına girdi ve: "Bu dünyadan senin razı olduğun şeyler gibisine razı olan birini görmedim" dedi. Bunun üzerine Dâvud et-Tâî: "Ey Yâkûb! Kim dünyadan âhirette karşılığı olacak şeylere boyun eğerse, o kimse, benim dünyadan razı olduğum şeyin daha azına razı olmuştur" dedi.

(٨٩٢٧)- [٣٠٢/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ كَثِيرٍ، ثنا أَبُو مُحَمَّدٍ خُزَيْمَةُ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِمُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ: أَوْصِنِي؟ قَالَ: " أُوصِيكَ أَنْ تَكُونَ مَلِكًا فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، قَالَ: كَيْفَ لِي بِذَلِكَ؟، قَالَ: ازْهَدْ فِي الدُّنْيَا "

Bir adam, Muhammed b. Vâsi'ye: "Bana tavsiyede bulun" deyince, Muhammed şöyle dedi: "Dünyada ve âhirette kral olmanı tavsiye ederim." Adam: "Bunu nasıl yapabilirim" deyince ise: "Dünyada zahid ol" karşılığını verdi.

(٨٩٢٨)- [٣٠٢/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، ثنا أَبِي، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ، ثنا خُزَيْمَةُ أَبُو مُحَمَّدٍ، أَنَّ رَجُلا، أَتَى بَعْضَ الزُّهَّادِ، فَقَالَ لَهُ الزَّاهِدُ: مَا جَاءَ بِكَ، قَالَ: " بَلَغَنِي زُهْدُكَ، قَالَ: أَفَلا أَدُلُّكَ عَلَى مَنْ هُوَ أَزْهَدُ مِنِّي؟ قَالَ: وَمَنْ هُوَ؟، قَالَ: أَنْتَ، قَالَ: وَكَيْفَ ذَلِكَ، قَالَ: لأَنَّكَ زَهِدْتَ فِي الْجَنَّةِ وَمَا أَعَدَّ اللَّهُ فِيهَا، وَزَهِدْتُ أَنَا فِي الدُّنْيَا عَلَى فَنَائِهَا وَذَمِّ اللَّهِ إِيَّاهَا فَأَنْتَ أَزْهَدُ مِنِّي "

Huzeyme Ebû Muhammed bildiriyor: Adamın biri zâhidlerden bir kişinin yanına gitti. Zâhid bu adama: "Seni buraya getiren şey nedir?" diye sorunca, adam: "Senin zâhid olduğun haberi bana yetişti" karşılığını verdi. Zâhid: "Seni, benden daha zâhid olan birine yönlendireyim mi?" deyince, adam: "Bu kimse kimdir ki?" dedi. Zâhid: "Sensin" deyince, adam: "Bu nasıl oluyor?" karşılığını verdi. Bunun üzerine zâhid: "Çünkü sen, cennete ve Allah'ın cennette hazırlamış olduğu şeylere rağbet ettin. Oysa ben, fani olmasına ve Allah'ın onu yermesine rağmen dünyaya rağbet ettim. Bu sebeple sen benden daha zâhidsin" dedi.

(٨٩٢٩)- [٣٠٣/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبِي، ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى، ثنا خُزَيْمَةُ أَبُو مُحَمَّدٍ، قَالَ: كَانَتْ دَعْوَةُ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيِّ لِمَنْ لَقِيَ مِنْ إِخْوَانِهِ، أَنْ يَقُولَ لَهُ: " زَهَّدَنَا اللَّهُ وَإِيَّاكَ زَهَادَةَ مَنْ أَمْكَنَهُ الْحَرَامَ وَالذُّنُوبَ فِي الْخَلَوَاتِ، فَعَلِمَ أَنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى يَرَاهُ فَتَرَكَهُ "

Huzeyme Ebû Muhammed der ki: Bekr b. Abdillah el-Muzenî (mümin) kardeşlerinden biriyle karşılaştığı zaman: "Allah, bizi ve seni, yalnız olduğu

ve günah işlemeye gücü yettiği halde bütün eksikliklerden münezzeh olan Allah'ın kendisini gördüğünü bilen ve o günahı işlemekten vaz geçen kimse gibi zâhid kılsın" diyerek dua ederdi.

Halîfetu'l-Abdî

Allah dostlarından biri de Halîfetu'l-Abdî'dir. O, tefekkür ve hizmetten zevk alır ve ibretlik şeylerden istifade ederdi.

(٨٩٣٠)- [٣٠٣/٦] ثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ فَارِسٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ خَلِيفَةَ الْعَبْدِيَّ، وَكَانَ مُتَعَبِّدًا، يَقُولُ: " لَوْ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يُعْبَدْ إِلا عَنْ رُؤيَةٍ مَا عَبَدَهُ أَحَدٌ، وَلَكِنِ الْمُؤْمِنُونَ تَفَكَّرُوا فِي مَجِيءِ هَذَا اللَّيْلِ إِذَا جَاءَ فَمَلأَ كُلَّ شَيْءٍ وَغَطَّى كُلَّ شَيْءٍ وَفِي مَجِيءِ سُلْطَانِ النَّهَارِ، إِذَا جَاءَ فَمَحَى سُلْطَانَ اللَّيْلِ وَفِي السَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ، وَفِي النُّجُومِ، وَفِي الشِّتَاءِ، وَفِي الصَّيْفِ، فَوَاللَّهِ مَا زَالَ الْمُؤْمِنُونَ يَتَفَكَّرُونَ فِيمَا خَلَقَ رَبُّهُمْ، حَتَّى أَيْقَنَتْ قُلُوبُهُمْ بِرَبِّهِمْ، وَحَتَّى كَأَنَّمَا عَبَدُوا اللَّهَ تَعَالَى عَنْ رُؤيَةٍ "

Câfer b. Süleymân der ki: Halîfetu'l-Abdî'nin -ki çok ibadet ederdi- şöyle dediğini işittim: "Şayet ancak kendisini görerek Allah'a ibadet edilecek olsaydı hiç kimse ibadet etmezdi. Ancak müminler gecenin gelmesi, geldiğinde her yeri doldurup örtmesi, ardından gündüzün gelip de geceyi yok etmesi, yer ile gök arasına yayılan bulutlar, yıldızlar, kış ve yaz üzerinde tefekkür etmişlerdir. Vallahi bu şekilde Rablerinin yarattıkları üzerinde tefekkür ederek sonunda kalpleri Allah'a kesin bir şekilde inanmıştır. Bu inançları dolayısıyla da sanki onu görüyormuş gibi Allah'a ibadet etmişlerdir."

(٨٩٣١)- [٣٠٣/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عِيسَى بْنِ ضِرَارٍ السَّعْدِيِّ، حَدَّثَنِي هِلالُ بْنُ دَارِمِ بْنِ قَيْسٍ الدَّارِمِيُّ، قَالَ: كَانَ خَلِيفَةُ الْعَبْدِيُّ جَارًا لَنَا، فَكَانَ يَقُومُ إِذَا هَدَأَتِ الْعُيُونُ، فَيَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِلَيْكَ قُمْتُ أَبْتَغِي مَا عِنْدَكَ مِنَ الْخَيْرَاتِ "، ثُمَّ يَعْمِدُ إِلَى مِحْرَابِهِ فَلا يَزَالُ

يُصَلِّي، حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ، قَالَ: وَحَدَّثَتْنِي عَجُوزٌ كَانَتْ تَكُونُ مَعَهُ فِي الدَّارِ، قَالَتْ: كُنْتُ أَسْمَعُهُ يَدْعُو فِي الْمَسْجِدِ، يَقُولُ: " اللَّهُمَّ هَبْ لِي إِنَابَةَ إِخْبَاتٍ، وَإِخْبَاتَ مُنِيبٍ، وَزَيِّنِّي فِي خَلْقِكَ بِطَاعَتِكَ، وَحَسِّنِّي لَدَيْكَ بِحُسْنِ خِدْمَتِكَ، وَأَكْرِمْنِي إِذَا وَفَدَ إِلَيْكَ الْمُتَّقُونَ، فَأَنْتَ خَيْرُ مَقْصُودٍ وَخَيْرُ مَعْبُودٍ، وَخَيْرُ مَحْمُودٍ، وَخَيْرُ مَشْكُورٍ "

Hilâl b. Dârim b. Kays ed-Dârîmî der ki: Halîfetu'l-Abdî bizim komşumuz idi. Herkes uyuduğu zaman kalkıp: "Allahım! Senin için kalktım, yanındaki hayırlardan istiyorum" diye dua ederdi. Sonra namazgâhına gider ve tan yeri ağarana kadar namaz kılardı. Onunla birlikte aynı evde oturan yaşlı bir kadın bana şöyle anlattı:

Onun mescidde şöyle dua ettiğini işitirdim: "Allahım! Bana huşû içinde bir tövbe ve tövbe etmiş birinin huşûunu ihsan et. Halkının içinde beni sana itaat ile güzelleştir. Katında beni sana karşı yaptığım güzel hizmetlerimle iyileştir. Takvâ sahipleri sana geldikleri zaman bana da (nimetlerinden) ikram et. Çünkü sen en hayırlı maksud, en hayırlı mabûd, en hayırlı mahmûd ve en hayırlı meşkûrsun."

(٨٩٣٢)- [٣٠٤/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عِيسَى بْنِ ضِرَارٍ، حَدَّثَنِي هِلالُ بْنُ دَارِمٍ، قَالَ: وَحَدَّثَتْنِي عَجُوزٌ، تَكُونُ مَعَهُ يَعْنِي خَلِيفَةَ فِي الدَّارِ، قَالَتْ: فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ إِذَا دَعَا فِي السَّحَرِ، يَقُولُ: " قَامَ الْبَطِلُونَ وَقُمْتُ مَعَهُمْ، قُمْنَا إِلَيْكَ وَنَحْنُ مُتَعَرِّضُونَ لِجُودِكَ، فَكَمْ مِنْ ذِي جُرْمٍ عَظِيمٍ، قَدْ صَفَحْتَ لَهُ عَنْ جُرْمِهِ، وَكَمْ مِنْ ذِي كَرْبٍ عَظِيمٍ قَدْ فَرَّجْتَ لَهُ، عَنْ كَرْبِهِ، وَكَمْ مِنْ ذِي ضُرٍّ كَثِيرٍ قَدْ كَشَفْتَ لَهُ عَنْ ضُرِّهِ، فَبِعِزَّتِكَ مَا دَعَانَا إِلَى مَسْأَلَتِكَ، بَعْدَمَا انْطَوَيْنَا عَلَيْهِ مِنْ مَعْصِيَتِكَ، إِلا الَّذِي عَرَفْنَا مِنْ جُودِكَ وَكَرَمِكَ، فَأَنْتَ الْمُؤَمَّلُ لِكُلِّ خَيْرٍ، وَالْمَرْجُوُّ عِنْدَ كُلِّ نَائِبَةٍ "

Hilâl b. Dârim der ki: Halîfe'nin yanında oturan yaşlı bir kadın şöyle dedi: Seher vaktinde Halîfe'nin şöyle dua ettiğini işitirdim: "(Allahım!) Eli boşlar kalktı ve ben de onlarla birlikte kalktım. Biz, senin keremini istemekteyiz. Sen nice büyük günahlar işleyen kimseleri affettin. Sen nice büyük sıkıntıları olan kimselerin sıkıntılarını giderdin. Sen nice büyük

hastalıkları olan kimselere şifa verdin. İzzetine yemin olsun ki, sana karşı asi olduktan sonra bizi senden istemeye yönelten sebep, ancak cömert ve kerem sahibi olduğunu bilmemizdir. Sen her hayır için ve her musibet anında tek umut kaynağısın."

Rabî' b. Sabîh

Allah dostlarından biri de üstün akıl ve güzel amel sahibi olan Rabî' b. Sabîh'tir.

(٨٩٣٣)- [٣٠٤/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُؤَذِّنُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ جَهْوَرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى الْقُرَشِيُّ، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، قَالَ: قُلْنَا لِلْحَسَنِ: يَا أَبَا سَعِيدٍ، عِظْنَا، فَقَالَ: " إِنَّمَا يَتَوَقَّعُ الصَّحِيحُ مِنْكُمْ دَاءً يُصِيبُهُ، وَالشَّابُّ مِنْكُمْ هَرَمًا يُفْنِيهِ، وَالشَّيْخُ مِنْكُمْ مَوْتًا يُرْدِيهِ، أَلَيْسَ الْعَوَاقِبُ مَا تَسْمَعُونَ؟ أَلَيْسَ غَدًا تُفَارِقُ الرُّوحُ الْجَسَدَ؟ الْمَسْلُوبُ غَدًا أَهْلَهُ وَمَالَهُ، الْمَلْفُوفُ غَدًا فِي كَفَنِهِ، الْمَتْرُوكُ غَدًا فِي حُفْرَتِهِ، الْمَنْسِيُّ غَدًا مِنْ قُلُوبِ أَحِبَّتِهِ الَّذِينَ كَانَ سَعْيُهُ وَحُزْنُهُ لَهُمْ، ابْنَ آدَمَ نَزَلَ بِكَ الْمَوْتُ فَلا تَرَى قَادِمًا وَلا تَجِيءُ زَائِرًا وَلا تُكَلِّمُ قَرِيبًا، وَلا تَعْرِفُ حَبِيبًا، تُنَادَى فَلا تُجِيبُ، وَتَسْمَعُ فَلا تَعْقِلُ، قَدْ خَرِبَتِ الدِّيَارُ وَعُطِّلَتِ الْعِشَارُ وَأُيْتِمَتِ الأَوْلادُ، قَدْ شَخَصَ بَصَرُكَ وَعَلا نَفَسُكَ وَاصْطَكَّتْ أَسْنَانُكَ، وَضَعُفَتْ رُكْبَتَاكَ وَصَارَ أَوْلادُكَ غُرَبَاءُ عِنْدَ غَيْرِكَ "

Rabî b. Subayh anlatıyor: Hasan'a: "Ey Ebû Saîd! Bize nasihat et" deyince, Hasan şöyle dedi: "Sıhhatli olanınız hastalanmayı, genç olanınız ihtiyarlamayı, ihtiyarınız ise ölümü bekler. Netice duyduğunuz gibi değil mi? Yarın can bedenden ayrılmayacak mı? Yarın, ailesi ve malı elinden alınacak, yarın kefenine sarılacak, yarın mezarına konulacak ve yarın onlar için çalışıp onlar için üzüldüğü dostları tarafından unutulacak.

Âdemoğlu! Ölüm sana geldi. Artık sana gelenleri göremez, kimseyi ziyaret edemez, hiçbir yakınınla konuşamaz, sevdiğini tanıyamaz ve sana seslenildiğinde cevap veremezsin. Konuşulanları duyarsın ama anlayamazsın. Artık dünya hayatın yıkılıp son bulmuş, malın geride kalmış, çocukları

yetim bırakmışsın. Gözlerin gökyüzüne dikilmiş, nefesin sıklaşmış, dişlerin birbirine kenetlenmiş ve çocukların başkalarının yanında garip duruma düşmüştür."

(٨٩٣٤)- [٦/٣٠٥] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا رَوْحُ بْنُ أَسْلَمَ، قَالَ: سَمِعْتُ الرَّبِيعَ، يَقُولُ: قَالَ الْحَسَنُ: " لَوْ عَلِمَ ابْنُ آدَمَ أَنَّ لَهُ فِي الْمَوْتِ رَاحَةً وَفَرَجًا، لَشَقَّ عَلَيْهِ أَنْ يَأْتِيَهُ الْمَوْتُ لِمَا يَعْلَمُ مِنْ فَظَاعَتِهِ وَشِدَّتِهِ، وَهُوَ لَهُ فَكَيْفَ وَهُوَ لا يَعْلَمُ مَا لَهُ فِي الْمَوْتِ مِنْ نَعِيمٍ دَائِمٍ أَوْ عَذَابٍ مُقِيمٍ؟ ! "

Hasan der ki: "Âdemoğlu eğer kendisi için ölümde rahatlık ve kurtuluş olduğunu bilseydi bile ölümün şiddeti ve korkunçluğu sebebiyle gelmesi kendisine ağır gelirdi. Ölümden sonra devamlı nimet mi, yoksa sürekli azab mı olduğunu bilmediği halde artık nasıl hisseder!"

(٨٩٣٥)- [٦/٣٠٧] حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُثْمَانِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ الْقُرَشِيُّ، عَنْ شَيْبَانَ بْنِ فَرُّوخٍ الأَيْلِيِّ، ثَنَا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ الرَّبِيعَ بْنَ صَبِيحٍ، يَقُولُ: قُلْتُ لِلْحَسَنِ: " إِنَّ هَهُنَا قَوْمًا يَتَّبِعُونَ السِّقْطَ مِنْ كَلامِكَ لِيَجِدُوا إِلَى الْوَقِيعَةِ فِيكَ سَبِيلا، فَقَالَ: لا يَكْبُرُ ذَلِكَ عَلَيْكَ فَلَقَدْ أَطْمَعْتُ نَفْسِي فِي خُلُودِ الْجِنَانِ فَطَمِعَتْ وَأَطْمَعْتُهَا فِي مُجَاوِرَةِ الرَّحْمَنِ فَطَمِعَتْ، وَأَطْمَعْتُهَا فِي السَّلامَةِ مِنَ النَّاسِ، فَلَمْ أَجِدْ إِلَى ذَلِكَ سَبِيلا، لأَنِّي رَأَيْتُ النَّاسَ لا يَرْضَوْنَ، عَنْ خَالِقِهِمْ فَعَلِمْتُ أَنَّهُمْ لا يَرْضَوْنَ عَنْ مَخْلُوقٍ مِثْلَهُمْ "

Rabî' b. Subayh bildiriyor: Hasan(-ı Basrî)'ye: "Şurada bazıları sana dil uzatmak için, konuşurken senin hata yapmanı gözlüyorlar" dediğim zaman şöyle karşılık verdi: "Bunu fazla büyütme. Zira nefsimi Cennete teşvik ettiğimde bunu elde etmek için uğraştığını gördüm. Yine nefsimi Rahmân olan Allah'a yakınlaşmaya teşvik ettim, bunun için de çaba gösterdiğini gördüm. Ancak insanlardan yana selamet içinde olmaya teşvik ettim; ama buna hiçbir yol bulamadı. Çünkü Yaratıcılarından razı olmadıklarını gördüm, kendileri gibi yaratılmış birinden doğaldır ki razı olmayacaklarını anladım."

(٨٩٣٦)- [٣٠٥/٦] ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا صَالِحُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ التِّرْمِذِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ، ثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ، قَالا: ثنا أَبُو أُسَامَةَ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ صَبِيحٍ، قَالَ: وَعَظَ الْحَسَنُ يَوْمًا فَانْتَحَبَ رَجُلٌ، فَقَالَ الْحَسَنُ: " أَمَا وَاللَّهِ لَيَسْأَلَنَّكَ اللَّهُ مَاذَا أَرَدْتَ بِهَذَا "

Rabî' b. Sabîh der ki: Hasan vaaz verirken adamın biri yüksek sesle ağlamaya başladı. Bunun üzerine Hasan: "Bilmiş ol ki, vallahi Allah sana bu hareketinle ne istediğini mutlaka soracaktır" dedi.

(٨٩٣٧)- [٣٠٥/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنِ الْقَاسِمِ، يَحْكِي عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَالِبٍ، مَوْلَى الرَّبِيعِ ثنا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " إِنَّ الْعِزَّ وَالْغِنَى يَجُولانِ فِي طَلَبِ التَّوَكُّلِ، فَإِذَا ظَفِرَا أَوْطَنَا وَأَنْشَدَ:

يَجُولُ الْغِنَى وَالْعِزُّ فِي كُلِّ مَوْطِنٍ لَيَسْتَوْطِنَا قَلْبَ امْرِئٍ إِنْ تَوَكَّلا

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ كَانَ مَوْلاهُ حَسْبُهُ وَكَانَ لَهُ فِيمَا يُحَاوِلُ مَعْقِلا

إِذَا رَضِيَتْ نَفْسِي بِمَقْدُورِ حَظِّهَا تَعَالَتْ وَكَانَتْ أَفْضَلَ النَّاسِ مَنْزِلا

Hasan-ı Basrî: "Varlık ve izzet, tevekkülü aramak üzere dolaşırlar. Tevekkülü buldukları yerde de yerleşirler" dedi ve şu şiiri okudu:

"Varlık ile izzet, her yerde dolaşıp dururlar
Tevekkül eden bir müminin kalbinde yerleşmek için
Tevekkül edene, her şeyde mevlası kâfi gelir
Boşa gidecek çabalardan da onu uzak tutar
Nefsin, kendisine takdir edilene razı olursa
Yücelir ve insanlar içinde en güzel konuma yerleşir."

(٨٩٣٨)- [٣٠٦/٦] ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا الْجَوْهَرِيُّ، ثَنَا خَلَفُ بْنُ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنِي الرَّجُلُ الصَّالِحُ الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، وَكَانَ وَاللَّهِ مِنْ خِيَارِ الْمُسْلِمِينَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ، ثَنَا غَسَّانُ بْنُ الْمُفَضَّلِ الْغَلابِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مَنْ يَذْكُرُ أَنَّ الرَّبِيعَ بْنَ صَبِيحٍ، كَانَ بِالأَهْوَازِ وَكَانَ مَعَهُ صَاحِبٌ لَهُ، فَنَظَرَتْ إِلَيْهِمَا امْرَأَةٌ فَتَعَرَّضَتْ لَهُمَا فَدَعَتْهُمَا

إِلَى نَفْسِهَا، فَبَكَى الشَّيْخُ، فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ: مَا يُبْكِيكَ؟ قَالَ: " إِنَّهَا لَمْ تَطْمَعْ فِي شَيْخَيْنِ، إِلا وَرَأَتْ شُيوخًا مِثْلَهُمَا

Ğassân b. Mufaddal el-Ğalâbî der ki: Zikreden birinden şöyle işittim: Rabî' b. Sabîh bir dostu ile birlikte Ehvâz denilen yerde idi. Bir kadın onlara bakıp peşlerine takıldı ve onlara kendisiyle birlikte olmalarını teklif etti. Şeyh (Rabî') ağlayınca, dostu: "Niçin ağlıyorsun?" diye sordu. O da: "Bu kadın iki şeyh'e tamah etmemektedir. O, mutlaka bu iki şeyh gibi nicesini görmüştür" karşılığını verdi.

Rabî' b. Sabîh; Hasan, Muhammed b. Sîrîn, Yezîd er-Rekkâşî ve başkalarından rivâyetlerde bulunmuştur.

Takrîb 1521, Takrîb 4451-b, Takrîb 1515, Takrîb 896, Takrîb 703, Takrîb 581, Takrîb 2402, Takrîb 2137, Takrîb 3837, Takrîb 1584, Takrîb 2630, Takrîb 2173, Takrîb 565, Takrîb 187, Takrîb 1504, Takrîb 4303, Takrîb 686, Takrîb 4177, Takrîb 3977, Takrîb 2001

Ali b. Ali er-Rifâ'î

Allah dostlarından biri de Ali b. Ali er-Rifâ'î'dir. Mâlik b. Dînâr onu: "Arapların rahibi" diye adlandırmıştı. Şu'be ise: "Haydi bizim efendimiz ve efendimizin oğlu Ali er-Rifâ'î'ye gidelim" derdi.

(٨٩٥٩)- [٦/٣١٠] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثنا ابْنُ الْجَعْدِ، أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ عَلِيٍّ الرِّفَاعِيُّ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: " بَيْنَمَا رَجُلانِ مِنْ صَدْرِ هَذِهِ الأُمَّةِ يَتَرَاجَعَانِ بَيْنَهُمَا أَمْرُ النَّاسِ، فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ: لا أَبَا لَكَ مَا تَبَّرَ النَّاسَ أَيْ مَا أَهْلَكَهُمْ عَنْ هَذَا الأَمْرِ بَعْدَ مَا زَعَمُوا أَنْ قَدْ آمَنُوا، قَالَ: فَجَعَلَ، يَقُولُ: ضَعْفُ النَّاسِ وَالذُّنُوبُ وَالشَّيْطَانُ، قَالَ: وَجَعَلَ يَعْرِضُ بِأُمُورٍ لا تُوَافِقُ الرَّجُلَ فِي نَفْسِهِ، فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ، قَالَ: بَلَى بَطَّأَ بِهِمْ عَنْ هَذَا الأَمْرِ بَعْدَ مَا زَعَمُوا، أَنْ قَدْ آمَنُوا أَنَّ اللَّهَ، أَشْهَدَ الدُّنْيَا وَغَيَّبَ الآخِرَةَ، فَأَخَذَ النَّاسُ بِالشَّاهِدِ وَتَرَكُوا الْغَائِبَ، وَالَّذِي نَفْسُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

قَيْسٍ بِيَدِهِ، لَوْ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَرَنَ إِحْدَاهُمَا إِلَى جَانِبِ الأُخْرَى، حَتَّى يُعَايِنَهُمَا النَّاسُ مَا عَدَلُوا وَلا مَالُوا "

Ali b. Ali er-Rifâ'î'nin bildirdiğine göre Hasan(-ı Basrî) şöyle demiştir: Bu ümmetten öncekilerden olan iki adam aralarında insanların durumlarını konuşurken biri diğerine: "Babasız kalasıca! İnsanlar iman ettiklerini söyledikten sonra bu konuda helak olmalarının sebebi nedir?" dedi. Sonra şöyle devam etti: "Bunun sebebi insanların zayıf olması, günahlar ve şeytandır" dedi. Sonra da kişinin kabullenemeyeceği şeyler saymaya başladı. Arkadaşı durumun böyle olduğunu görünce şöyle dedi: "Hayır, onlar iman ettiklerini söyledikten sonra Allah, dünyayı hazır, âhireti de gâib kıldı. Onlar da hazır olanı alıp gâib olanı terk etti. Abdullah b. Kays'ın canı elinde olana yemin olsun ki, Allah ikisini yan yana getirseydi ve insanlar onu görseydi, yine dünyadan vazgeçip âhirete meyletmezlerdi."

(٨٩٦٠)- [٦/٣١١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، أَنْبَأَنَا عَلِيُّ بْنُ عَلِيٍّ الرِّفَاعِيُّ، عَنِ الْحَسَنِ: ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ﴾ ، قَالَ: " لا أَعْلَمُ خَلِيقَةً تُكَابِدُ هَذَا الأَمْرَ مَا يُكَابِدُ هَذَا الإِنْسَانُ "، قَالَ: وَقَالَ سَعِيدٌ أَخُوهُ: " يُكَابِدُ مَضَائِقَ الدُّنْيَا وَشَدَائِدَ الآخِرَةِ "

Ali b. Ali er-Rifâ'î'nin bildirdiğine göre Hasan(-ı Basrî): **"İnsanoğlunu, zorluklara katlanacak şekilde yarattık"**[1] âyetini açıklarken: "İnsanın katlandığı şeye katlanacak başka bir yaratık bilmiyorum" dedi. Kardeşi Saîd ise: "İnsan dünyanın sıkıntılarını ve âhiretin zorluklarını çeker" demiştir.

Ali b. Ali er-Rifâ'î, Ebu'l-Mütevekkil en-Nâcî ve başkalarından rivayette bulunmuştur,

Takrîb 3841-a, Takrîb 2948-a

Ebû Nuaym der ki: Ali b. Ali er-Rifâ'î, Basra ahalisinin birçok büyüğünden rivâyetlerde bulunmuştur. Bunlar ibadet eden, ruhban, âhirete hazırlananlar olarak görülürdü. Onların sözleri nakledilmemiş ve

---

[1] Beled Sur. 4

hadis rivayet edenlerin meclislerinde zikredilmemiştir. Bunlardan bazıları, Hassân b. İmrân, İbrâhîm b. Abdillah Ebi'l-Esved, Muâviye b. Abdilkerîm ve başkalarıdır.

Takrîb 3791

İbrâhîm b. Abdillah

Allah dostlarından biri de İbrâhîm b. Abdillah b. Ebi'l-Esved'dir. Kendisi Hasan'ın, Ömer b. Abdilazîz'e yolladığı mektubun ravisidir:

(٨٩٦٤)- [٣١٢/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَدْرٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ مُدْرِكٍ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الأَدَمِيُّ، [٣١٣/٦] ثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الأَسْوَدِ، عَنِ الْحَسَنِ، أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ: " أَمَا بَعْدُ فَإِنَّ الدُّنْيَا دَارُ ظَعْنٍ لَيْسَتْ بِدَارِ إِقَامَةٍ إِنَّمَا أُنْزِلَ إِلَيْهَا آدَمُ عُقُوبَةً، فَاحْذَرْهَا يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، فَإِنَّ الزَّادَ مِنْهَا تَرْكُهَا وَالْغِنَى فِيهَا فَقْرُهَا، لَهَا فِي كُلِّ حِينٍ قَتِيلٌ تُذِلُّ مَنْ أَعَزَّهَا وَتُفْقِرُ مَنْ جَمَعَهَا، هِيَ كَالسُّمِّ يَأْكُلُهُ مَنْ لا يَعْرِفُهُ وَهُوَ حَتْفُهُ، فَكُنْ فِيهَا كَالْمُدَاوِي لِجِرَاحَتِهِ يَحْتَمِي قَلِيلا مَخَافَةَ مَا يَكْرَهُ طَوِيلا، وَيَصْبِرُ عَلَى شِدَّةِ الأَذَى مَخَافَةَ طُولِ الْبَلاءِ، وَاحْذَرْ هَذِهِ الدَّارَ الْغَرَّارَةَ الَّتِي قَدْ زُيِّنَتْ بِخَدْعِهَا، وَتَحَلَّتْ بِآمَالِهَا وَتَشَوَّقَتْ لِخُطَّابِهَا وَفُتِنَتْ بِغُرُورِهَا، فَأَصْبَحَتْ كَالْعَرُوسِ الْمُحَلاةِ، الْعُيونُ إِلَيْهَا نَاظِرَةٌ، وَالْقُلُوبُ إِلَيْهَا وَالِهَةٌ، وَالنُّفُوسُ لَهَا عَاشِقَةٌ، وَهِيَ لأَزْوَاجِهَا كُلِّهِمْ قَاتِلَةٌ، فَلا الْبَاقِي بِالْمَاضِي مُعْتَبِرٌ، وَلا الآخِرُ عَلَى الأَوَّلِ مُزْدَجِرٌ، وَلا الْعَارِفُ بِاللَّهِ حِينَ أَخْبَرَهُ عَنْهَا مُدَّكِرٌ، فَعَاشِقٌ لَهَا قَدْ ظَفَرَ مِنْهَا بِحَاجَتِهِ وَاغْتَرَّ وَطَغَى وَنَسِيَ الْمَعَادَ، شُغِلَ فِيهَا لُبُّهُ حَتَّى زَلَّتْ عَنْهُ قَدَمُهُ وَعَظُمَتْ نَدَامَتُهُ وَكَبُرَتْ حَسْرَتُهُ، وَاجْتَمَعَتْ عَلَيْهِ سَكَرَاتُ الْمَوْتِ بِأَلَمِهِ وَحَسَرَاتُ الْفَوْتُ بِغُصَّتِهِ فَذَهَبَ بِكَمَدِهِ، فَلَمْ يُدْرِكْ مِنْهَا مَا طَلَبَ وَلَمْ يُرَوِّحْ نَفْسَهُ مِنَ التَّعَبِ، خَرَجَ بِغَيْرِ زَادٍ وَقَدِمَ عَلَى غَيْرِ مِهَادٍ، فَاحْذَرْهَا يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، وَكُنْ أَسَرَّ مَا تَكُونُ، احْذَرْ مَا تَكُونُ لَهَا فَإِنَّ صَاحِبَ الدُّنْيَا كُلَّمَا اطْمَأَنَّ مِنْهَا إِلَى سُرُورٍ أَشْخَصَهُ إِلَى مَكْرُوهٍ فَالسَّارُّ فِيهَا بِأَهْلِهَا غَارٌّ، وَالنَّافِعُ مِنْهَا غَدًا ضَارٌّ، قَدْ وَصَلَ الرَّجَاءَ فِيهَا بِالْبَلاءِ، وَجَعَلَ الْبَقَاءَ فِيهَا إِلَى فَنَاءٍ، فَسُرُورُهَا مَشُوبٌ بِالْحُزْنِ، لا يَرْجِعُ مِنْهَا مَا

وَلَّى فَأَدْبَرَ، وَلا يُدْرَى مَا هُوَ آتٍ فَيُسْتَنْظَرُ أَمَانِيهَا كَاذِبَةٌ، وَآمَالُهَا بَاطِلَةٌ وَصَفْوُهَا كَدَرٌ وَعَيْشُهَا نَكِدٌ، وَابْنُ آدَمَ مِنْهَا عَلَى خَطَرٍ، إِنْ عَقَلَ فَهُوَ مِنَ النَّعْمَاءِ عَلَى خَطَرٍ وَمِنَ الْبَلاءِ عَلَى حَذَرٍ، وَلَوْ أَنَّ الْخَالِقَ لَمْ يُخْبِرْ عَنْهَا خَبَرًا، وَلَمْ يَضْرِبْ لَهَا مَثَلا، لَكَانَتِ الدُّنْيَا قَدْ أَيْقَظَتِ النَّائِمَ، وَنَبَّهَتِ الْغَافِلَ، فَكَيْفَ وَقَدْ جَاءَ مِنَ اللَّهِ عَنْهَا زَاجِرٌ، وَفِيهَا وَاعِظٌ، مَا لَهَا عِنْدَ اللَّهِ قَدْرٌ وَلا وَزْنٌ وَلا نَظَرٌ إِلَيْهَا مُنْذُ خَلَقَهَا، وَلَقَدْ عُرِضَتْ عَلَى نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ ﷺ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِهَا وَلا يَنْقُصُهُ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ، فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَهَا كَرِهَ أَنْ يُخَالِفَ عَلَى رَبِّهِ أَمْرَهُ أَوْ يُحِبُّ مَا أَبْغَضَ خَالِقُهُ، أَوْ يَرْفَعُ مَا وَضَعَ مَلِيكُهُ، فَزَوَاهَا عَنِ الصَّالِحِينَ اخْتِبَارًا، وَبَسَطَهَا لأَعْدَائِهِ اغْتِرَارًا، فَيَظُنُّ الْمَغْرُورُ بِهَا الْقَادِرُ عَلَيْهَا أَنَّهُ أُكْرِمَ بِهَا وَنَسِيَ مَا صَنَعَ اللَّهُ لِمُحَمَّدٍ ﷺ حِينَ وَضَعَ الْحَجَرَ عَلَى بَطْنِهِ، وَلَقَدْ جَاءَتِ الرِّوَايَةُ عَنِ اللَّهِ ﷻ أَنَّهُ قَالَ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ: " إِذَا رَأَيْتَ الْغِنَى مُقْبِلا فَقُلْ ذَنْبٌ عُجِّلَتْ عُقُوبَتُهُ، وَإِذَا رَأَيْتَ الْفَقْرَ مُقْبِلا فَقُلْ مَرْحَبًا بِشِعَارِ الصَّالِحِينَ، وَإِنْ شِئْتَ ثَنَّيْتُ بِصَاحِبِ الرُّوحِ، وَالْكَلِمَةِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ كَانَ، يَقُولُ: إِدَامِي الْجُوعُ، وَشِعَارِي الْخَوْفُ، وَلِبَاسِي الصُّوفُ، وَصَلائِي فِي الشِّتَاءِ مَشَارِقُ الشَّمْسِ، وَسِرَاجِي الْقَمَرُ، وَدَابَّتِي رِجْلايَ، وَطَعَامِي وَفَاكِهَتِي مَا أَنْبَتَتِ الأَرْضُ أَبِيتُ وَلَيْسَ عِنْدِي شَيْءٌ، وَأُصْبِحُ وَلَيْسَ عِنْدِي شَيْءٌ وَمَا عَلَى الأَرْضِ أَغْنَى مِنِّي "

İbrâhîm b. Abdillah b. Ebi'l-Esved bildiriyor: Hasan(-ı Basrî), Ömer b. Abdilazîz'e şöyle bir mektup yazdı: Derim ki: Şüphesiz ki dünya bir göç etme evidir, ikamet evi değildir. Hz. Âdem (cennetten) dünyaya cezalı olarak indirilmiştir. O halde ondan sakın ey müminlerin emîri! Çünkü onun azığı onu terk etmekle elde edilir. Onda elde edilen zenginlik onun fakirliğidir. Onun her an öldürdüğü biri vardır. O, kendisini izzetli kılanı zelil, nimetini toplayanı da fakir kılar. O, bir zehir gibidir. Onu bilmeyen kimse yer, ama içinde kendi ölümü vardır. Bu sebeple sen onda yarasım tedavi eden kimse gibi ol. Böyle bir kimse belasının uzun sürmesinden korktuğu için şiddete karşı sabredip yarasım tedavi eder. O halde hileleriyle süslenmiş, mallarıyla tatlanmış, taliplerini kendine teşvik eden, gururuyla fitneye düşüren ve telli duvaklı gelin gibi olan aldatıcı diyardan sakın. Gözler ona bakar, kalpler onun hayranı, nefisler ise ona aşık olur. O da bunların hepsinin eşlerini katleder. Buna rağmen ne geride kalanlar

geçmişten ibret alır, ne sonrakiler öncekilerden ders alır. Ne de Allah'ı bilen kimse dünya hakkında bir hatırlatmada bulunduğu zaman ondan ibret alır. Onun aşığı ondan ihtiyacını elde etmiş, aldanmış, haddini aşmış ve âhireti unutmuştur. Öyle ki aklını dünyaya kullanmış, dünya onun ayağını kaydırmış, pişmanlığı büyümüş, hasreti çoğalmış, ölümün pişmanlığı artmış, ölümün sıkıntı ve elemleri üzerine çökmüş, sıkıntılarıyla gitmiş, ondan isteğini elde edememiş, nefsini rahat ettirmemiş, azıksız dünyadan çıkmış ve hazırlıksız bir zemine varmıştır. O halde ondan sakın ey müminlerin emîri!

Onda ne kadar mutlu isen (gelecekten) o kadar sakın! Çünkü dünyanın sahibi ne zaman dünyanın sevgisine güvenirse, mutlaka dünya onu bir zorluğa sürükler. Dünya ehlinin arasında sevilen kimse aldanmıştır. Dünyadan faydalanan kimse yarın zarar görür. O kendisinde ümidi bela ile birleştirmiş ve bekâyı fâni kılmıştır. Bu bakımdan dünyanın sevgisi, üzüntülerle karışıktır. Ondan giden kimse artık geri gelmez. Geleni de bilinmez ki beklenilsin (ondan sakınılsın). Onun ümitleri yalancı, emelleri batıldır. Duruluğu bulanık, yaşamı sıkıntılıdır. Âdemoğlu da onda tehlike ile karşı karşıyadır. Eğer akıl erdirse nimetten (zenginlikten) uzak durup beladan sakınır. Eğer yaratan dünyadan hiçbir haber vermemiş olsaydı ve dünya için hiçbir misal vermemiş olsaydı, yine de dünya uyuyanı uyandırır, gafili ikaz ederdi. Allah ondan men edici ve onun hakkında öğütleyici gönderdiği halde nasıl böyle olmasın ki?

Onun Allah katında bir değeri ve ağırlığı yoktur. Onu yarattığı zamandan beri de ona bakmamıştır. O, hazinelerinin anahtarlarıyla peygamberin Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) teklif edildi, ama kabul etmedi. Oysa kabul etseydi Allah derecesini bir sivrisinek kanadı kadar bile eksiltmeyecekti. O, Rabbinin emrine muhalif olmaktan veya yaratıcısının sevmediği bir şeyi sevmekten veya hükümdarın değersiz kıldığı bir şeye değer vermekten hoşlanmadı. Allah onu (dünyayı) imtihan etmek için salih kullarından uzaklaştırdı ve düşmanlarını aldatmak için önlerine serdi. Varlıklı olan kimse aldanan kimsedir. Zira bu varlığın kendisine ikram edildiğini zanneder. Ancak Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) karnına taş

bağladığı zaman da Allah'ın ona ne yaptığını unutur. Rivayet edildiğine göre Allah, Hz. Mûsa'ya şöyle buyurmuştur: "Eğer zenginliğin (sana doğru) geldiğini görürsen: «Cezası acele verilmiş bir suç» de. Eğer fakirliğin (sana doğru) geldiğini görürsen: «Salihlerin şiarına merhaba» de. Dilersen de ruh ve kelimemin sahibi İsa b. Meryem'in dediği gibi de. O şöyle derdi: «Benim katığım açlık, şiarım korkudur. Giysim yün ve kışın yakacağım güneştir. Kandilim Ay ve bineğim ayaklarımdır. Yemeğim ve meyvelerim yerin bitirdikleridir. Yanımda hiçbir şey olmadığı halde geceler ve yanımda hiçbir şey olmadığı halde sabahlarım. Yeryüzünde benden zengini de yoktur»."

Muâviye b. Abdilkerîm

Allah dostlarından biri de Muâviye b. Abdilkerîm'dir.

(٨٩٦٥)- [٣١٤/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الأُمَوِيُّ، حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، أَنَّهُ حُدِّثَ عَنْ زَيْدِ بْنِ الْحُبَابِ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ، قَالَ: ذَكَرُوا عِنْدَ الْحَسَنِ الزُّهْدَ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: اللِّبَاسُ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: الْمَطْعَمُ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: كَذَا، وَقَالَ الْحَسَنُ: " لَسْتُمْ فِي شَيْءٍ، الزَّاهِدُ إِذَا رَأَى أَحَدًا قَالَ: هُوَ أَفْضَلُ مِنِّي "

Muâviye b. Abdilkerîm bildiriyor: Hasan-ı Basrî'nin yanında zühdden bahsettiler ve kimisi giysilerde, kimisi yiyecekte, kimisi de başka yönlerden kişinin zahid olabileceğini söylediler. Bunun üzerine Hasan: "Dediklerinizin hiç bir değeri yok! Asıl zahid olan kişi, birini gördüğü zaman: «Bu benden daha hayırlıdır!» diyebilen kişidir" dedi.

Muâviye; Hasan, Muhammed b. Sîrîn, Ebû Recâ el-Utâridî, Bekr b. Abdillah el-Müzenî, Atâ, Kays b. Sa'd ve başkalarından rivâyetlerde bulunmuştur.

Takrîb 2466, Takrîb 1395



Ebû Nuaym der ki: "Basralıların âbidleri ve yıldızları hakkındaki aktarımlarımız burada bitmiştir. Ashâbdan ve tâbiundan hidayet rehberleri, takvanın bayraktarları ve karanlıkların lambaları olan kişilerin ahvallerinden bir bölümünü buraya kadar anlattık. Allah cümlesinden razı olsun. Şimdi de onların peşinden ve yolundan giden kişileri zikredeceğiz. Mâlik b. Enes, Süfyân b. Saîd, Şu'be b. el-Haccâc, Mis'ar b. Kidâm, Leys b. Saîd, Süfyân b. Uyeyne, Dâvud et-Tâî, Hasan b. Sâlih, Ali b. Sâlih, Fudayl b. İyâd gibi bölgelerinin imamları ile zamanlarının en iyilerinden başlıyoruz. Bu şekilde kitap birer Güneş ve Ay olan öğütlerin imamlarını kapsamış olacaktır.

Bunlardan sonra da onlara uyup yollarından gidenleri zikredeceğiz. Ki bunlardan da her biri parlak bir yıldız gibidirler. Kudreti ilahiyi gözler önüne sermiş, öğüt ve uyarıları her tarafa yaymaya çalışmış, her türlü günah ve fitneden uzak durup kendilerini temiz tutmaya çalışmış, iyilik ve güzelliklerin kaynaklarını desteklemiş kişilerdir. Sırları muhafaza edilmiş, ömürler hayırla geçmiş, ahvalleri ve yaptıkları övülmüş, dinin buyruklarına gereken özeni gösterip bu yönde ellerinden gelen hizmeti yaptıklarında dolayı da hep hayırla yad edilmiş kişilerdir. Sırları her türlü şüpheden temiz kalmıştır. Hep iyilerin arasında zikredilmiş, ışıkları her tarafı aydınlatmış, zikirleri devamlı ve günahları yok olmuş kimselerdi. Onlar dinin direkleri ve temelleri, âbidleri ve beldelerin de huzur kaynağıydılar. Bunların, insanlar arasında yayılmış olan davranış ile sözlerini kısa, hikmetlerini ise uzun bir şekilde zikredeceğiz."

Mâlik b. Enes

Allah dostlarından biri de, Haremeyn'in imamı, Hicaz ve Irak'ta meşhur, mezhebi dünyanın her tarafına yayılmış olan Mâlik b. Enes'tir. Mâlik b. Enes, şerefli ve akıllı kişilerdendi ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hadislerini ezberlemiş, ümmet arasında ahkam ve dini prensipleri yayan, takva sahibi olan ve musibetlerle karşı karşıya kalan biriydi.

(٨٩٦٨)- [٣١٦/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ رَاشِدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا دَاوُدَ، يَقُولُ: ضَرَبَ جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ فِي طَلاقِ الْمُكْرَهِ وَحَكَى لِي بَعْضُ أَصْحَابِ ابْنِ وَهْبٍ، عَنِ ابْنِ وَهْبٍ، أَنَّ مَالِكًا لَمَّا ضُرِبَ حُلِقَ وَحُمِلَ عَلَى بَعِيرٍ، فَقِيلَ لَهُ: نَادِ عَلَى نَفْسِكَ، قَالَ: فَقَالَ: " أَلا مَنْ عَرَفَنِي فَقَدْ عَرَفَنِي، وَمَنْ لَمْ يَعْرِفْنِي، فَأَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسِ بْنِ أَبِي عَامِرٍ الأَصْبَحِيُّ، وَأَنَا أَقُولُ طَلاقُ الْمُكْرَهِ لَيْسَ بِشَيْءٍ "، قَالَ: فَبَلَغَ جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ أَنَّهُ يُنَادِي عَلَى نَفْسِهِ بِذَلِكَ، فَقَالَ أَدْرِكُوهُ أَنْزِلُوهُ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ

Ebû Dâvud der ki: Câfer b. Süleymân, Mâlik b. Enes'i zorlama sonucu boşayanın durumu hakkında verdiği fetva sebebiyle dövdürmüştü. İbn Vehb'in arkadaşlarından biri, İbn Vehb'in şöyle dediğini söyledi: İmam Mâlik, dövülüp saçları kesilerek bir deveye bindirilince, kendisine: "Kendini halka tanıt" denildi. İmam Mâlik: "Beni tanıyan tanır, tanımayan da bilsin ki, ben Mâlik b. Enes b. Ebî Âmir el-Asbahî'yim. Ben, zorlama sonucu boşayanın talakı geçersizdir diyorum" dedi. Süleymân b. Câfer, onun böyle seslendiğini öğrenince: "Ona yetişin ve deveden indirin" dedi.

(٨٩٦٩)- [٣١٦/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَمْرٍو، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ كُلَيْبٍ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ زِيَادٍ الْقَطَّانِ، قَالَ: سَأَلْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ: مَنْ ضَرَبَ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، قَالَ: " ضَرَبَهُ بَعْضُ الْوُلاةِ لا أَدْرِي مَنْ هُوَ، إِنَّمَا ضَرَبَهُ فِي طَلاقِ الْمُكْرَهِ كَانَ لا يُجِيزُهُ فَضَرَبَهُ لِذَلِكَ "

Fadl b. Ziyad el-Kattân der ki: Ahmed b. Hanbel'e: "Mâlik b. Enes'i kim dövdü?" diye sorduğumda: "Valilerden kim olduğunu bilmediğim biri dövdürdü. Onu, geçerli saymadığı bir talak fetvası sebebiyle dövdürmüştü" cevabını verdi.

(٨٩٧٠)- [٣١٦/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَاصِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمُفَضَّلَ بْنَ مُحَمَّدٍ الْجَنَدِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا مُصْعَبٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: " مَا أَفْتَيْتُ حَتَّى شَهِدَ لِي سَبْعُونَ أَنِّي أَهْلٌ لِذَلِكَ "

Mâlik b. Enes der ki: "Bu işe ehil olduğuma yetmiş kişi şahitlik etmeden fetva vermedim."

(٨٩٧١)- [٣١٦/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجَرَوِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، عَنْ خَلَفِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: مَا أَجَبْتُ فِي الْفُتْيَا، حَتَّى سَأَلْتُ مَنْ هُوَ أَعْلَمُ مِنِّي: هَلْ يَرَانِي مَوْضِعًا لِذَلِكَ؟ سَأَلْتُ رَبِيعَةَ وَسَأَلْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ فَأَمَرَانِي بِذَلِكَ، فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ فَلَوْ نَهَوْكَ، قَالَ: " كُنْتُ أَنْتَهِي، لا يَنْبَغِي لِرَجُلٍ أَنْ يَرَى نَفْسَهُ أَهْلا لِشَيْءٍ، حَتَّى يَسْأَلَ مَنْ هُوَ أَعْلَمُ مِنْهُ "

Halef b. Amr anlatıyor: Mâlik b. Enes'in şöyle dediğini duydum: "Benden daha bilgilisine, benim buna layık olup olmadığımı sormadıkça hiçbir soruya cevap vermedim. Rabîa'ya ve Yahyâ b. Saîd'e sorduğumda bana fetva vermemi söylediler." (Halef b. Amr der ki) Ben: "Ey Ebû Abdillah! Seni bundan alıkoysalardı?" diye sorduğumda, "Fetva vermezdim. Kişinin, kendisinden daha bilgili birine sormadıkça kendini bir şeye layık görmesi uygun değildir" dedi.

(٨٩٧٢)- [٣١٧/٦] قَالَ خَلَفٌ: دَخَلْتُ عَلَى مَالِكٍ، فَقَالَ لِي: انْظُرْ مَا تَرَى تَحْتَ مُصَلايَ أَوْ حَصِيرِي ! فَنَظَرْتُ، فَإِذَا أَنَا بِكِتَابٍ، فَقَالَ: اقْرَأْهُ فَإِذَا فِيهِ رُؤْيَا رَآهَا لَهُ بَعْضُ إِخْوَانِهِ، فَقَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَنَامِ فِي مَسْجِدِهِ قَدِ اجْتَمَعَ النَّاسُ عَلَيْهِ، فَقَالَ لَهُمْ: " إِنِّي قَدْ خَبَأْتُ لَكُمْ تَحْتَ مِنْبَرِي طِيبًا، أَوْ عِلْمًا وَأَمَرْتُ مَالِكًا أَنْ يُفَرِّقَهُ عَلَى النَّاسِ "، فَانْصَرَفَ النَّاسُ، وَهُمْ يَقُولُونَ إِذًا يُنَفِّذُ مَالِكٌ مَا أَمَرَهُ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ بَكَى فقمْتُ عَنْهُ

Halef bildiriyor: Mâlik b. Enes'in yanına girdiğimde bana: "Seccademin (veya hasırın) altına bak!" dedi. Baktığımda bir kâğıt gördüm. Bana: "Onu oku!" deyince okudum. Kâğıtta kardeşlerinden birinin gördüğü şöyle bir rüyadan bahsediliyordu: "Rüyamda Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm. Mescid'inde idi ve insanlar da etrafında toplanmışlardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara: «Minberimin altında sizler için güzel bir şey — veya: bir ilim— sakladım. Mâlik'e de bunu insanlara dağıtması emrini verdim!» buyurdu. Bunun üzerine oradaki insanlar: «O zaman Mâlik, Hz.

Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) bu emrini yerine getirsin!» diye söylenerek dağıldılar." Mâlik ağlamaya başlayınca yanından ayrıldım.

(٨٩٧٣)- [٣١٧/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي الْجَوْهَرِيُّ، حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: قَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُزَاحِمٍ الْمَرْوَزِيُّ، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ ابْنِ الْمُبَارَكِ مِنَ الْعُبَّادِ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ نَسْأَلُ بَعْدَكَ؟، قَالَ: " مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ "

İbnü'l-Mübârek'in öğrencilerinden olan âbid bir zat olan İsmâil b. Muzâhim el-Mervezî bildiriyor: Rüyamda Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Senden sonra sorunlarımızı kime iletelim?" diye sorduğumda: "Mâlik b. Enes'e" karşılığını verdi.

(٨٩٧٤)- [٣١٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنِي مُطَرِّفٌ أَبُو صَعْبٍ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، مَوْلَى اللَّيْثِيِّينَ وَكَانَ مُخْتَارًا، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ " قَاعِدًا وَالنَّاسُ حَوْلَهُ وَمَالِكٌ قَائِمٌ بَيْنَ يَدَيْهِ، وَبَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِسْكٌ، وَهُوَ يَأْخُذُ مِنْهُ قَبْضَةً فَيَدْفَعُهَا إِلَى مَالِكٍ، وَمَالِكٌ يَنْشُرُهَا عَلَى النَّاسِ "، قَالَ مُطَرِّفٌ: فَأَوَّلْتُ ذَلِكَ الْعِلْمَ وَاتِّبَاعَ السُّنَّةِ

Leysîlerin azatlısı ve hayırsever biri olan Ebû Abdillah şöyle demiştir: Rüyamda Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'de otururken gördüm. İnsanlar da etrafında toplanmışlar, Mâlik de önünde duruyordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) önünde bulunan miskten avuç avuç alıp Mâlik'e veriyor, Mâlik de bunu insanların üzerine saçıyordu." Mutarrif der ki: "Bunu Mâlik'in ilmine ve sünnete tâbi oluşuna yordum."

(٨٩٧٥)- [٣١٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمٍ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانَ، ثَنَا الْمُثَنَّى بْنُ سَعِيدٍ الْقَصِيرُ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: " مَا بِتُّ لَيْلَةً إِلا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ "

Mâlik b. Enes der ki: "Rüyamda Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) görmediğim bir gecem bile olmadı."

(٨٩٧٦)- [٣١٧/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ زَبَّانَ بْنِ حَبِيبٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ رُمْحٍ التُّجِيبِيَّ، يَقُولُ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدِ اخْتَلَفَ عَلَيْنَا فِي مَالِكٍ، وَاللَّيْثِ فَأَيُّهُمَا أَعْلَمُ؟ قَالَ: " مَالِكٌ وَرِثَ حَدِّي " مَعْنَاهُ أَيْ عِلْمِي

Muhammed b. Ramh et-Tucîbî der ki: Rüyamda Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Mâlik ile Leys ihtilafa düştüler, hangisi daha âlim?" diye sorduğumda, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Mâlik benim ilmimi miras almıştır" karşılığını verdi.

(٨٩٧٧)- [٣١٧/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُرَيْمٍ الأَنْصَارِيُّ، قَاضِي الْمَدِينَةِ، قَالَ: مَرَّ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَلَى ابْنِ حَازِمٍ وَهُوَ يُحَدِّثُ فَجَازَهُ، فَقِيلَ لَهُ، فَقَالَ: " إِنِّي لَمْ أَجِدْ مَوْضِعًا أَجْلِسُ فِيهِ، فَكَرِهْتُ أَنْ آخُذَ حَدِيثَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا قَائِمٌ "

Medine kadısı İbrâhim b. Abdillah b. Kuraym el-Ensârî der ki: Mâlik b. Enes, yanındakilere hadis öğreten Ebû Hâzım'la karşılaşınca durmayıp yoluna devam etti. Kendisine bunun sebebi sorulduğunda ise: "Oturacak yer bulamadım. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hadisini de ayakta almayı uygun görmedim" dedi.

(٨٩٧٨)- [٣١٨/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا الْجَوْهَرِيُّ، ثَنَا ابْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، قَالَ: كَانَ مَالِكٌ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُحَدِّثَ تَوَضَّأَ وَجَلَسَ عَلَى فِرَاشِهِ، وَسَرَّحَ لِحْيَتَهُ وَتَمَكَّنَ فِي الْجُلُوسِ بِوَقَارٍ وَهَيْبَةٍ، ثُمَّ حَدَّثَ، فَقِيلَ لَهُ فِي ذَلِكَ، فَقَالَ: " أُحِبُّ أَنْ أُعَظِّمَ حَدِيثَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلا أُحَدِّثَ بِهِ إِلا عَلَى طَهَارَةٍ مُتَمَكِّنًا "، وَكَانَ يَكْرَهُ أَنْ يُحَدِّثَ فِي الطَّرِيقِ وَهُوَ قَائِمٌ أَوْ يَسْتَعْجِلُ، فَقَالَ: " أُحِبُّ أَنْ أَتَفَهَّمَ مَا أُحَدِّثُ بِهِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ "

İbn Ebî Uveys der ki: İmam Mâlik, bir hadisi aktarmak istediği zaman önce abdest alır, minderine oturur, sakallarını şöyle bir sıvazlar, oturuşunda ağırbaşlılığı ve vakarı yakaladıktan sonra da hadisi aktarırdı. Kendisine neden böyle yaptığı sorulduğunda ise şöyle derdi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi

vesellem) hadisine gerekli değer ve önemi vermek isterim. Onun için ancak abdestli iken hadisi aktarırım." Mâlik yolda ayaküstü veya hızlı bir şekilde yürürken hadis aktarmayı kerih görür ve: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) aktardığım şeyi anlamak ve ona iyice hâkim olmayı isterim" derdi.

(٨٩٧٩)- [٣١٨/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمُفَضَّلَ بْنَ مُحَمَّدٍ الْجَنَدِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا مُصْعَبٍ، يَقُولُ: " كَانَ مَالِكٌ لا يُحَدِّثُ بِحَدِيثِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلا وَهُوَ عَلَى الطَّهَارَةِ، إِجْلالا لِحَدِيثِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ "

Ebû Mus'ab der ki: "Mâlik, saygısından dolayı abdestsiz olarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hadisini anlatmazdı."

(٨٩٨٠)- [٣١٨/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مَعْنَ بْنَ عِيسَى، يَقُولُ: " كَانَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ يَتَّقِي فِي حَدِيثِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْبَاءَ وَالتَّاءَ وَنَحْوَهُمَا "

Mâlik b. Enes, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hadislerinde, "be" ve "te" gibi harflere bile dikkat ederdi."

(٨٩٨١)- [٣١٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِيدِ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، قَالَ: قَالَ الشَّافِعِيُّ: " إِذَا جَاءَ الأَثَرُ كَانَ مَالِكٌ كَالنَّجْمِ، وَقَالَ: مَالِكٌ، وَسُفْيَانُ: الْقَرِينَانِ "

Şâfiî der ki: "Hadis söz konusu olduğunda Mâlik yıldız gibi olur."

Yine der ki: "Mâlik ile Süfyân(-ı Sevrî) ayrılmaz ikili gibidir."

(٨٩٨٢)- [٣١٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَبُو يَحْيَى، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّرَسُوسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ نُعَيْمَ بْنَ حَمَّادٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " مَا بَقِيَ عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ أَحَدٌ، آمَنُ عَلَى حَدِيثِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "Yeryüzünde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hadisi konusunda Mâlik b. Enes kadar güvenilir biri kalmış değildir."

(٨٩٨٣)- [٣١٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، ثَنَا أَبُو يُونُسَ الْمَدَنِيُّ، قَالَ: أَنْشَدَنِي بَعْضُ أَصْحَابِنَا مِنَ الْمَدَنِيِّينَ فِي مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: "

يَدَعُ الْجَوَّابَ فَلا يُرَاجَعُ هَيْبَةً وَالسَّائِلُونَ نَوَاكِسُ الأَذْقَانِ

أَدَبُ الْوَقَارِ وَعِزُّ سُلْطَانِ التُّقَى فَهُوَ الْمُطَاعُ وَلَيْسَ ذَا سُلْطَانِ

Ebû Yûnus el-Medenî şöyle bildirir: Medineli arkadaşlarımdan biri bana Mâlik b. Enes hakkında şu şiiri söyledi:

"Cevabını verir ve kimselerden çekinmez
Soranlar başlarını eğerler
Edebli, vakur, aziz, takvanın sultanı
İtaat edilen odur sultan değil."

(٨٩٨٤)- [٣١٩/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلانَ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، ثَنَا شُعْبَةُ، قَالَ: " أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ بَعْدَ مَوْتِ نَافِعٍ بِسَنَةٍ، فَإِذَا الْحَلْقَةُ لِمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ "

Şu'be der ki: "Nâfi'nin vefatından bir yıl sonra Medine'ye gittim ve ilim halkasının Mâlik b. Enes etrafında toplandığını gördüm."

(٨٩٨٥)- [٣١٩/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ قُتَيْبَةَ بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: " قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ وَمَالِكٌ حَيٌّ، فَتَقَدَّمْتُ إِلَى فَامِيٍّ، فَقُلْتُ عِنْدَكُمْ خَلُّ خَمْرٍ؟ فَقَالَ: يَا سُبْحَانَ اللَّهِ فِي حَرَمِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ! قَالَ: ثُمَّ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ بَعْدَ مَوْتِ مَالِكٍ، فَذَكَرْتُ لَهُمْ فَلَمْ يُنْكِرُوا عَلَيَّ "

Kuteybe b. Saîd der ki: Mâlik hayattayken Medine'ye vardığımda manava gittim ve: "Yanınızda şarap sirkesi var mı?" diye sordum. Manav: "Sübhanallah! Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Harem'inde mi (bunu soruyorsun)!" dedi. Mâlik'in vefatından sonra Medine'ye gittim ve manavdan aynı şeyi istedim. Bu sefer isteğimi garipsemediler.

(٨٩٨٦)- [٣١٩/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الطُّوسِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ بْنُ سَيَّارٍ الأَنْمَاطِيُّ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، قَالَ: وَدَّعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، فَقُلْتُ: أَوْصِنِي يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " تَقْوَى اللَّهِ وَطَلَبُ الْحَدِيثِ مِنْ عِنْدِ أَهْلِهِ

Hâlid b. Hidâş der ki: Mâlik b. Enes'le vedalaşırken: "Ey Ebû Abdillah! Bana öğüt ver" dedim. Bana: "Allah'tan kork ve hadisleri ehlinden öğren" karşılığını verdi.

(٨٩٨٧)- [٣١٩/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، قَالَ: قَالَ مَالِكٌ: " الْعِلْمُ نُورٌ يَجْعَلُهُ اللَّهُ حَيْثُ يَشَاءُ، لَيْسَ بِكَثْرَةِ الرِّوَايَةِ "

Mâlik b. Enes der ki: "İlim nurdur. Allah onu dilediği yere koyar. Onun için çok rivayetle elde edilen bir şey değildir."

(٨٩٨٨)- [٣١٩/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجَرَوِيَّ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ مِسْكِينٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالا: سُئِلَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ الدَّاءِ الْعُضَالِ، فَقَالَ: " الْخُبْثُ فِي الدِّينِ "

Hâris b. Miskîn ve Abdullah b. Yûsuf şöyle dediler: Mâlik b. Enes'e, onulmaz hastalığın ne olduğu sorulunca: "Dini konularda kötü olmak" karşılığını verdi.

(٨٩٨٩)- [٣١٩/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ الأَزْرَقُ، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ رَجُلٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، قَالَ: " بَلَغَنِي أَنَّ الْعُلَمَاءَ يُسْأَلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا يُسْأَلُ عَنْهُ الأَنْبِيَاءُ "

Mâlik b. Enes der ki: "Öğrendiğime göre, kıyamet günü âlimlere, peygamberlere sorulan şeyler sorulacaktır."

(٨٩٩٠)- [٣١٩/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ مِسْكِينٍ، عَنِ ابْنِ وَهْبٍ، قَالَ: قِيلَ لِمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ: مَا تَقُولُ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ؟، قَالَ: " حَسَنٌ، جَمِيلٌ وَلَكِنِ انْظُرِ الَّذِي يَلْزَمُكَ مِنْ حِينِ تُصْبِحُ إِلَى حِينِ تُمْسِي فَالْزَمْهُ "

İbn Vehb der ki: Mâlik b. Enes'e: "İlim taleb etme konusunda ne dersin?" diye sorulunca: "Güzeldir, iyidir; ancak sabahladığın zamandan, akşamlayacağın zamana kadar sana lazım olacak olanına bak ve onu öğrenmeye bak" cevabını verdi.

(٨٩٩١)- [٦/٣٢٠] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا عَبْدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا يَحْيَى، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ قَعْنَبٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: قَالَ رَجُلٌ: " مَا كُنْتَ لاعِبًا فَلا تَلْعَبَنَّ بِدِينِكَ "

Mâlik b. Enes, bir adamın şöyle dediğini nakleder: "Ben oynayan biri değilim, sen de dininle oynama."

(٨٩٩٢)- [٦/٣٢٠] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجَرَوِيَّ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي الْحَارِثُ بْنُ مِسْكِينٍ، عَنِ ابْنِ وَهْبٍ، قَالَ: سُئِلَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ الرَّجُلِ يَدْعُو، يَقُولُ: يَا سَيِّدِي، فَقَالَ: " يُعْجِبُنِي أَنْ يَدْعُوَ بِدُعَاءِ الأَنْبِيَاءِ رَبَّنَا رَبَّنَا "

İbn Vehb bildiriyor: Mâlik b. Enes'e, kişinin: "Efendim" diyerek dua etmesi sorulunca şöyle karşılık verdi: "Peygamberlerin ettiği gibi: «Rabbimiz! Rabbimiz!» şeklinde dua etmesi benim için daha hoştur."

(٨٩٩٣)- [٦/٣٢٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلامُ: " تَأْتِي أُمَّةُ مُحَمَّدٍ ﷺ عُلَمَاءَ حُكَمَاءَ كَأَنَّهُمْ مِنَ الْفِقْهِ أَنْبِيَاءُ "، قَالَ مَالِكٌ: أُرَاهُمْ صَدْرَ هَذِهِ الأُمَّةِ

Mâlik b. Enes der ki: İsa b. Meryem: "Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ümmeti geldiklerinde, ilim ve hikmetle dolu gelecekler. Fıkhi konularda peygamberler gibi (anlayış sahibi) olacaklar." Mâlik der ki: "Bunların, bu ümmetin ilk dönemindekiler olduğunu düşünüyorum."

(٨٩٩٤)- [٦/٣٢٠] قَالَ مَالِكٌ: " وَحُقَّ عَلَى مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَقَارٌ وَسَكِينَةٌ وَخَشْيَةٌ، وَالْعِلْمُ حَسَنٌ لِمَنْ رُزِقَ خَيْرَهُ، وَهُوَ قَسْمٌ مِنَ اللَّهِ فَلا تُمَكِّنِ النَّاسَ مِنْ

نَفْسِكَ، فَإِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يُوَفَّقَ لِلْخَيْرِ، وَإِنَّ مِنْ شِقْوَةِ الْمَرْءِ أَنْ لا يَزَالَ يُخْطِئُ، وَذُلٌّ وَإِهَانَةٌ لِلْعِلْمِ أَنْ يَتَكَلَّمَ الرَّجُلُ بِالْعِلْمِ عِنْدَ مَنْ لا يُطِيعُهُ "

Mâlik b. Enes der ki: "İlim taleb eden kişinin, vakur, sükûnet ve haşyet sahibi olması gerekir. İlim, onun hayırlısını elde eden için güzeldir. İnsanların sana tahakküm etmesine fırsat verme. Kişinin hayra muvaffak kılınması onun saadetinden, devamlı hata yapması da bedbahtlığındandır. Ona uymayacak kişilerin yanında ilimden bahsetmek kişinin ilmi zelil etmesi ve hakir görmesi demektir."

(٨٩٩٥)- [٦/٣٢٠] قَالَ مَالِكٌ: وَبَلَغَنِي أَنَّ لُقْمَانَ، قَالَ لابْنِهِ: " يَا بُنَيَّ، لَيْسَ غَنَاءٌ كَصِحَّةٍ، وَلا نَعِيمٌ كَطِيبِ نَفْسٍ "

Mâlik der ki: Bana ulaştığına göre Lokmân Hekîm oğluna şöyle dedi: "Evladım! Hiçbir zaman zenginlik sıhhat gibi, nimet de huzur gibi olamaz!"

(٨٩٩٦)- [٦/٣٢٠] وَقَالَ مَالِكٌ، قَالَ لُقْمَانُ لابْنِهِ: " يَا بُنَيَّ، إِنَّ النَّاسَ قَدْ تَطَاوَلَ عَلَيْهِمْ مَا يُوعَدُونَ وَهُمْ إِلَى الآخِرَةِ سِرَاعٌ يَذْهَبُونَ، وَإِنَّكَ قَدِ اسْتَدْبَرْتَ الدُّنْيَا مُنْذُ كُنْتَ وَاسْتَقْبَلْتَ الآخِرَةَ، وَإِنَّ دَارًا تَسِيرُ إِلَيْهَا أَقْرَبُ إِلَيْكَ مِنْ دَارٍ تَخْرُجُ مِنْهَا "

Mâlik der ki: Lokmân Hekîm oğluna şöyle dedi: "Evladım! İnsanlar kendilerine vaad edileni (ölümü) pek uzakta görüyorlar; oysa âhirete doğru hızlı bir şekilde gitmektedirler. Sen de kendini bildin bileli dünyaya yüz çevirip âhirete yöneldin. Bil ki gideceğin bir mekân sana, içinden çıkacağın mekândan daha yakındır."

(٨٩٩٧)- [٦/٣٢٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مِنْدَهْ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ، قَالَ: سَمِعْتُ الْقَعْنَبِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: " كَانَ الرَّجُلُ يَخْتَلِفُ إِلَى الرَّجُلِ ثَلاثِينَ سَنَةً يَتَعَلَّمُ مِنْهُ "

Mâlik b. Enes der ki: "Kişi, birinin yanına otuz yıl boyunca ilim öğrenmek için gidip gelirdi."

(٨٩٩٨)- [٦/٣٢٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مُكْرَمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُجَاهِدَ بْنَ مُوسَى، يَقُولُ: سَمِعْتُ نَافِعَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: " جَالَسْتُ

مَالِكًا أَرْبَعِينَ سَنَةً أَوْ خَمْسًا وَثَلاثِينَ سَنَةً كُلَّ يَوْمٍ أُبَكِّرُ وَأُهَجِّرُ وَأَرُوحُ، مَا سَمِعْتُهُ يَقْرَأُ عَلَى إِنْسَانٍ شَيْئًا قَطُّ "

Nâfi b. Abdillah der ki: "Mâlik b. Enes ile beraber kırk veya otuz beş yıl oturdum. Her gün erkenden kalkıp evden çıkarak yanına giderdim. Onun bir insana bir şey okuduğunu duymadım."

(٨٩٩٩)- [٣٢١/٦] وَسَمِعْتُ مَعْنَ بْنَ عِيسَى، يَقُولُ: " مَا مِنْ حَدِيثٍ أُحَدِّثُ بِهِ، عَنْ مَالِكٍ إِلا وَقَدْ سَمَعْتُهُ مِنْهُ نَحْوًا أَوْ أَكْثَرَ، مِنْ ثَلاثِينَ مَرَّةً "

Ma'n b. İsa der ki: Mâlik'ten naklen anlattığım her hadisi otuz küsur defa veya daha fazla dinlemişimdir.

(٩٠٠٠)- [٣٢١/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْفَرْوِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكًا، يَقُولُ: " إِذَا لَمْ يَكُنْ لِلإِنْسَانِ فِي نَفْسِهِ خَيْرٌ، لَمْ يَكُنْ لِلنَّاسِ فِيهِ خَيْرٌ "

Mâlik der ki: "İnsanın kendine hayrı yoksa, insanlara da hayrı olmaz."

(٩٠٠١)- [٣٢١/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الزُّهْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الطَّرَسُوسِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ الْحِزَامِيُّ، ثنا مُطَرِّفٌ، قَالَ: قَالَ لِي مَالِكٌ: مَا يَقُولُ النَّاسُ فِيَّ؟، قُلْتُ: أَمَّا الصَّدِيقُ فَيُثْنِي، وَأَمَّا الْعَدُوُّ فَيَقَعُ، قَالَ: " مَا زَالَ النَّاسُ كَذَا لَهُمْ صَدِيقٌ وَعَدُوٌّ، وَلَكِنْ نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ تَتَابُعِ الأَلْسِنَةِ كُلِّهَا "

Mutarrif der ki: Mâlik bana: "İnsanlar hakkımda ne diyorlar?" diye sorunca: "Dostlar seni iyilikle anıyor, düşman ise aleyhinde konuşuyorlar" cevabını verdim. Mâlik: "Her zaman kişinin dostu ve düşmanı vardır. Ancak biz, bütün dillerin aynı şekilde (aleyhimize) konuşmasından Allah'a sığınırız" dedi.

(٩٠٠٢)- [٣٢١/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجَرَوِيُّ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ مِسْكِينٍ، قَالَ: كَانَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ، يَقُولُ: " إِنَّمَا أَقْتَدِي فِي دِينِي بِرَجُلَيْنِ: مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ فِي عِلْمِهِ وَسُلَيْمَانَ بْنِ الْقَاسِمِ فِي وَرَعِهِ "

Abdurrahman b. el-Kâsım şöyle derdi: "Dinim konusunda iki kişiye uyuyorum. İlminde Mâlik b. Enes'e, verâsında ise Süleymân b. el-Kâsım'a."

(٩٠٠٣)- [٦/٣٢١] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْفَضْلَ بْنَ سَهْلٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْقَوَارِيرِيَّ، يَقُولُ: كُنَّا عِنْدَ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ وَجَاءَهُ نَعْيُ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، فَقَالَ: " رَحِمَ اللَّهُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ كَانَ مِنَ الدِّينِ بِمَكَانٍ "

Kavârîrî der ki: Hammad b. Zeyd'in yanındayken, Mâlik b. Enes'in vefat ettiğini söylediler. Hammad: "Allah Ebû Abdillah'a rahmet etsin. O, dinde önemli bir konuma sahipti" dedi.

(٩٠٠٤)- [٦/٣٢١] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْقَعْنَبِيَّ، يَقُولُ: أَتَيْنَا سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ فَرَأَيْتُهُ حَزِينًا، فَقِيلَ: بَلَغَهُ مَوْتُ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ رَحِمَهُ اللَّهُ، ثُمَّ قَالَ سُفْيَانُ: " مَا تُرِكَ عَلَى الأَرْضِ مِثْلُهُ "

Ka'nebî der ki: Süfyan b. Uyeyne'nin yanına gittiğimizde onun üzgün olduğunu gördüm. Bize: "Mâlik b. Enes'in vefat haberini aldı(ğı için üzgün)" denildi. Sonra Süfyan: "Yeryüzünde onun gibisi kalmadı" dedi.

(٩٠٠٥)- [٦/٣٢١] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ رُسْتُمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ: " مَا أُقَدِّمُ عَلَى مَالِكٍ فِي زَمَانِهِ أَحَدًا "

Yahya b. Saîd el-Kattân: "Mâlik'in zamanında yaşayan hiç kimseyi, ondan üstün görmem" demiştir.

(٩٠٠٦)- [٦/٣٢١] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْدَانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ وَهْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَمِّي، يَقُولُ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: " إِنَّ عِنْدِي لأَحَادِيثُ مَا حَدَّثْتُ بِهَا قَطُّ، وَلا سُمِعَتْ مِنِّي، وَلا أُحَدِّثُ بِهَا حَتَّى أَمُوتَ "

Mâlik b. Enes der ki: Yanımda, hiç anlatmadığım, benden hiç duyulmayan ve ölünceye kadar da anlatmayacağım hadisler var.

(٩٠٠٧)- [٦/٣٢١] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ، قَالَ: قَالَ الشَّافِعِيُّ: قِيلَ لِمَالِكٍ: عِنْدَ ابْنِ عُيَيْنَةَ أَحَادِيثُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ لَيْسَتْ عِنْدَكَ، قَالَ: " وَأَنَا أُحَدِّثُ عَنِ الزُّهْرِيِّ بِكُلِّ مَا سَمِعْتُ إِذًا أُرِيدُ أَنْ أُضِلَّهُمْ "

Şâfiî der ki: Mâlik'e: "İbn Uyeyne'nin yanında Zührî'den rivayet ettiği ve sende olmayan hadisler var" denilince: "Ben de insanları saptırmak istesem, Zührî'den her duyduğumu rivayet ederdim" karşılığını verdi.

(٩٠٠٨)- [٦/٣٢٢] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا أَحْمَدُ هُوَ ابْنُ هَاشِمٍ، ثَنَا ضَمْرَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكًا، يَقُولُ: " لَوْ كَانَ لِي سُلْطَانٌ عَلَى مَنْ يُفَسِّرُ الْقُرْآنَ لَضَرَبْتُ رَأْسَهُ "

Mâlik: "Kur'ân'ı tefsir eden üzerinde bir yetkim olsaydı boynunu vururdum" demiştir.

(٩٠٠٩)- [٦/٣٢٢] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا أَبُو عَمَّارٍ، قَالَ: سَأَلْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ، عَنْ كِتَابِ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، فَقَالَ: " مَا أَحْسَنَهُ لِمَنْ تَدَيَّنَ بِهِ "

Ebû Ammâr bildiriyor: Ahmed b. Hanbel'e, Mâlik b. Enes'in kitabını (*Muvattâ*'yı) sorduğumda: "Dinini ona göre yaşayan biri için daha güzeli yoktur" dedi.

(٩٠١٠)- [٦/٣٢٢] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الرَّبِيعِ بْنِ سُلَيْمَانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الشَّافِعِيَّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، يَقُولُ: " إِذَا جَاءَ الْحَدِيثُ عَنْ مَالِكٍ فَاشْدُدْ يَدَيْكَ بِهِ "

Şâfiî: "Bir hadis Mâlik'ten gelmişse onu elinde tut (onun sahih olduğunu bil)" demiştir.

(٩٠١١)- [٦/٣٢٢] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الرَّبِيعِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الشَّافِعِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ مَالِكٌ إِذَا شَكَّ فِي الْحَدِيثِ طَرَحَهُ كُلَّهُ "

Şâfiî: "Mâlik, bir hadisten (sıhhatinden) şüphelenince bütün hadisi atardı" demiştir.

(٩٠١٢)- [٣٢٢/٦] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الرَّبِيعِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الشَّافِعِيَّ، يَقُولُ: " لَوْلا مَالِكٌ، وَسُفْيَانُ لَذَهَبَ عِلْمُ الْحِجَازِ "

Şâfiî: “Mâlik ve Süfyan olmasaydı, Hicaz’ın ilmi yok olurdu” demiştir.

(٩٠١٣)- [٣٢٢/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَاصِمٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي الصَّغِيرِ الْمِصْرِيُّ، حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْكَنَّاسُ، ثَنَا حَرْمَلَةُ، عَنِ ابْنِ وَهْبٍ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " كَانَ مَالِكٌ لا يَأْخُذُ الْحَدِيثَ إِلا مِنْ جَيِّدِهِ "

Süfyan b. Uyeyne: “Mâlik, sadece hadisleri ceyyid (makbul) olanlardan alırdı” demiştir.

(٩٠١٤)- [٣٢٢/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ نَافِعٍ، ثَنَا نُعَيْمٌ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " مَا أُقَدِّمُ عَلَى مَالِكٍ فِي صِحَّةِ الْحَدِيثِ أَحَدًا "

İbn Mehdî: “Hadis rivayet edenlerin rivâyetlerinin sıhhati konusunda hiç kimseyi Mâlik’in önüne geçirmem” demiştir.

(٩٠١٥)- [٣٢٢/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا حَاتِمُ بْنُ اللَّيْثِ الْجَوْهَرِيُّ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ: " كَانَ مَالِكٌ يَنْتَقِي الرِّجَالَ وَلا يُحَدِّثَ عَنْ كُلِّ أحد "

Süfyân: “Mâlik, hadis rivâyetinde seçici davranır ve herkesten rivayette bulunmazdı” demiştir.

(٩٠١٦)- [٣٢٢/٦] قَالَ عَلِيٌّ: وَمَالِكٌ أَمَانٌ فِيمَنْ حَدَّثَ عَنْهُ مِنَ الرِّجَالِ كَانَ مَالِكٌ، يَقُولُ: " لا يُؤْخَذُ الْعِلْمُ إِلا عَنْ مَنْ يَعْرِفُ مَا يَقُولُ "

Ali (b. el-Medînî) der ki: Mâlik, kendisinden rivayette bulunanların (doğruluğunun) güvencesiydi. Mâlik şöyle derdi: “İlim, ancak ne dediğini bilen kişilerden alınır.”

(٩٠١٧)- [٣٢٢/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي أَبُو يُونُسَ، حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: " سَمِعْتُ مِنَ ابْنِ شِهَابٍ،

أَحَادِيثَ لَمْ أُحَدِّثْ بِهَا إِلَى الْيَوْمِ "، قُلْتُ: لَمْ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " لَمْ يَكُنِ الْعَمَلُ عَلَيْهَا فَتَرَكْتُهَا "

İshâk der ki: Mâlik b. Enes: "İbn Şihâb'dan hadisler işittim ve bunları sadece bugün anlatıyorum" deyince, ben: "Neden ey Ebû Abdillah?" diye sordum. Mâlik: "Bu hadislerde amelle ilgili bir husus olmadığı için bildirmedim" cevabını verdi.

(٩٠١٨)- [٣٢٣/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثَنَا مُطَرِّفٌ الْمَدِينِيُّ، قَالَ: قَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: " أَوَيُكْتَبُ عَنْ مِثْلِ عَطَّافِ بْنِ خُلْدٍ ! لَقَدْ أَدْرَكْتُ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ سَبْعِينَ شَيْخًا أَوْ نَحْوَهُ فَمَا كَتَبْتُ عَنْهُمْ حَدِيثًا، إِنَّمَا يُكْتَبُ عَنْ أَهْلِهِ قَوْمٌ جَرَى فِيهِمُ الْحَدِيثُ، مِثْلُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَأَشْبَاهِهِ "

Mâlik b. Enes der ki: Attâf b. Hallâd gibisinden hiç hadis yazılır mı? Bu Mescid'de yetmiş küsur ihtiyara yetişmeme rağmen onlardan bir hadis bile yazmadım. Hadis, kendileri huzurunda söylenen kişilerden; Ubeydullah b. Amr gibilerinden yazılır.

(٩٠١٩)- [٣٢٣/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْعَبَّاسِ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُحَمَّدٍ الْغَزِّيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ حَبِيبَ بْنَ زُرَيْقٍ، يَقُولُ: قُلْتُ لِمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ: لَمْ تَكْتُبْ عَنْ صَالِحٍ، مَوْلَى التَّوْأَمَةِ وَحِزَامِ بْنِ عُثْمَانَ، وَعُمَرَ مَوْلَى غُفْرَةَ، قَالَ: " أَدْرَكْتُ سَبْعِينَ تَابِعِيًّا فِي هَذَا الْمَسْجِدِ مَا أَخَذْتُ الْعِلْمَ، إِلا عَنِ الثِّقَاتِ الْمَأْمُونِينَ "

Habîb b. Zureyk der ki: Mâlik b. Enes'e: "Tev'eme'nin azatlısı Sâlih, Hizâm b. Osman ve Ğufra'nın azatlısı Ömer'den hadis yazmadın" dediğimde: "Bu Mescid'de yetmiş tâbiîye yetiştim; ancak ilmi sadece güvenilir olanlardan aldım" karşılığını verdi.

(٩٠٢٠)- [٣٢٣/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجَرَوِيُّ، ثَنَا أَبُو حَفْصٍ التِّنِّيسِيُّ، عَنِ ابْنِ وَهْبٍ، قَالَ: " لَوْ شِئْتُ أَنْ أَمْلأَ أَلْوَاحِي مِنْ قَوْلِ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ: لا أَدْرِي فَعَلْتُ "

İbn Vehb der ki: "Eğer yazı sayfalarımı Mâlik b. Enes'in: "Bilmiyorum" sözleriyle doldurmak isteseydim, yapardım."

(٩٠٢١)- [٦/٣٢٣] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا يَحْيَى، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: رَأَيْتُ رَجُلا جَاءَ إِلَى مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ يَسْأَلُهُ، عَنْ شَيْءٍ أَيَّامًا مَا يُجِيبُهُ، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِنِّي أُرِيدُ الْخُرُوجَ، قَالَ: فَأَطْرَقَ طَوِيلا، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ، وَقَالَ: " مَا شَاءَ اللَّهُ يَا هَذَا إِنِّي إِنَّمَا أَتَكَلَّمُ فِيمَا أَحْتَسِبُ فِيهِ الْخَيْرَ وَلَيْسَ أُحْسِنُ مَسْأَلَتَكَ هَذِهِ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: Bir adamın, Mâlik b. Enes'e gelip bir şey sorduğunu gördüm. Mâlik, günlerce ona cevap vermedi. Adam: "Ey Ebû Abdillah! Çıkıp gitmek istiyorum" deyince, Mâlik uzun süre sustuktan sonra başını kaldırıp şöyle dedi: "Maşaallah ey kişi! Ben, hayır olduğunu umduğum konularda konuşurum. Senin bu meselen hakkında ise yeterli bilgim yoktur."

(٩٠٢٢)- [٦/٣٢٣] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ كُلَيْبٍ، حَدَّثَنِي أَبُو طَالِبٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: سَأَلَ رَجُلٌ مَالِكًا، عَنْ مَسْأَلَةٍ، فَقَالَ: لا أُحْسِنُهَا، فَقَالَ الرَّجُلُ: إِنِّي ضَرَبْتُ إِلَيْكَ مِنْ كَذَا وَكَذَا لأَسْأَلَكَ عَنْهَا، فَقَالَ لَهُ مَالِكٌ: " فَإِذَا رَجَعْتَ إِلَى مَكَانِكَ وَمَوْضِعِكَ، فَأَخْبِرْهُمْ أَنِّي قَدْ قُلْتُ لَكَ إِنِّي لا أُحْسِنُهَا "

Abdurrahmân b. Mehdî şöyle der: Bir adamın Mâlik b. Enes'e gelip bir şeyi sorduğunu gördüm. Adam günlerce bu soruyu sormasına rağmen Mâlik ona cevap vermedi. Adam: "Ey Ebû Abdillah! Ben gitmek istiyorum" deyince Mâlik uzun bir müddet sustuktan sonra başını kaldırdı ve: "Maşaallah! Ey kişi, ben hakkında hayır olduğunu umduğum konularda konuşurum. Senin bu meselen hakkında ise yeterli bilgim yoktur" dedi.

(٩٠٢٣)- [٦/٣٢٣] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا نَصْرُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ طَوْقٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ سُلَيْمَانَ، يَقُولُ: " قَلَّمَا سَمِعْتُ مَالِكًا، يُفْتِي بِشَيْءٍ إِلا تَلا هَذِهِ الآيَةَ: ﴿إِنْ نَظُنُّ إِلا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنِينَ﴾ "

Saîd b. Süleymân der ki: "Mâlik'in «**Onun bir tahminden ibaret olduğunu sanıyoruz; (onun hakkında) kesin bir bilgi elde etmiş değiliz**»[1] âyetini okumadan çok az fetva verdiğini duydum."

(٩٠٢٤)- [٣٢٤/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ مِسْكِينٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ يَزِيدَ، شَيْخٍ مِنْ أَهْلِ مِصْرَ صَدِيقٍ لِمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، قَالَ: قُلْتُ لِمَالِكٍ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، يَأْتِيكَ نَاسٌ مِنْ بُلْدَانٍ شَتَّى، قَدْ أَنْضُوا مَطَايَاهُمْ، وَأَنْفَقُوا نَفَقَاتِهِمْ، يَسْأَلُونَكَ عَمَّا جَعَلَ اللَّهُ عِنْدَكَ مِنَ الْعِلْمِ، تَقُولُ لا أَدْرِي ! فَقَالَ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ، يَأْتِينِي الشَّامِيُّ مِنْ شَامِهِ، وَالْعِرَاقِيُّ مِنْ عِرَاقِهِ، وَالْمِصْرِيُّ مِنْ مِصْرِهِ، فَيَسْأَلُونَنِي عَنِ الشَّيْءِ لَعَلِّي أَنْ يَبْدُوَ لِي فِيهِ غَيْرُ مَا أَجَبْتُ بِهِ فَأَيْنَ أَجِدُهُمْ؟ "، قَالَ عَمْرٌو: فَأَخْبَرْتُ اللَّيْثَ بْنَ سَعْدٍ بِقَوْلِ مَالِكٍ

Mısır şeyhlerinden ve Mâlik b. Enes'in dostu olan Amr b. Yezîd şöyle bildirir: Mâlik'e: "Ey Ebû Abdillah! Değişik ülkelerden insanlar bineklerini zayıflatıp masraf ederek yanına gelip Allah'ın sana vermiş olduğu ilimden soruyorlar ve sen: «Bilmiyorum» karşılığını veriyorsun" deyince bana: "Ey Abdullah! Şamlı olan Şam'dan, Iraklı olan Irak'tan, Mısırlı Mısır'dan gelip bana soru soruyorlar. Onlara cevap verir de sonra meselenin dediğim gibi olmadığı anlaşılırsa onları nereden bulacağım?" dedi.

(٩٠٢٥)- [٣٢٤/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ، بِطَرَسُوسَ سَنَةَ ثَلاثٍ وَثَلاثِينَ وَمِائَتَيْنِ قَالَ: سَمِعْتُ مُطَرِّفَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، إِذَا ذُكِرَ عِنْدَهُ أَبُو حَنِيفَةَ وَالزَّائِغُونَ فِي الدِّينِ، يَقُولُ: قَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ: " سَنَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَوِلاةُ الأَمْرِ بَعْدَهُ سُنَنًا الأَخْذُ بِهَا اتِّبَاعٌ لِكِتَابِ اللَّهِ، وَاسْتِكْمَالُ الطَّاعَةِ لِلَّهِ، وَقُوَّةٌ عَلَى دِينِ اللَّهِ، لَيْسَ لأَحَدٍ مِنَ الْخَلْقِ تَغْيِيرُهَا وَلا تَبْدِيلُهَا، وَلا النَّظَرُ فِي شَيْءٍ خَالَفَهَا، مَنِ اهْتَدَى بِهَا فَهُوَ مُهْتَدٍ وَمَنِ اسْتَنْصَرَ بِهَا فَهُوَ مَنْصُورٌ، وَمَنْ تَرَكَهَا اتَّبَعَ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ، وَوَلاهُ اللَّهُ مَا تَوَلَّى وَأَصْلاهُ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا "

[1] Câsiye Sur. 32

Mutarrif b. Abdillah der ki: Mâlik b. Enes'in, yanında Ebû Hanîfe ile dinden sapmış kişilerin anılması üzerine şöyle dediğini işittim: Ömer b. Abdilazîz demiş ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve ardından gelen halifeler, sünnetler ortaya koymuşlardır ki bunlara uymak Allah'ın Kitabı'na uymakla eşdeğerdir. Allah'ın buyruklarına tam anlamıyla riayet etmek ve Allah'ın dininde daha fazla güce sahip olmak için de bunlara uymak gereklidir. Bunları değiştirip yerlerine başka şeyleri koymaya ve bunlara aykırı olan şeyleri aramaya hiç kimsenin yetkisi yoktur. Bu sünnetlere tutunan kişi, doğru yolu bulur. Bunlara dayanan kişi, kurtuluşa erer. Bunları bırakan da, müminlerin yolundan başka bir yol tutmuş olur. Böylesi bir kişi, gerçek sünnete yüz çevirdiği müddetçe Allah da ondan yüz çevirir ve kıyamet gününde Cehenneme koyar. Ne kötü bir yerdir orası!"

(٩٠٢٦)- [٣٢٤/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ إِسْحَاقَ بْنِ عِيسَى، يَقُولُ: قَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: " كُلَّمَا جَاءَنَا رَجُلٌ أَجْدَلُ مِنْ رَجُلٍ تَرَكْنَا مَا نَزَلَ بِهِ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ لِجَدَلِهِ "

Mâlik b. Enes der ki: "Ne zaman birinden daha iyi tartışan biri karşımıza çıksa çekişmesinden dolayı Cebrâil'in, Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) indirdiği şeyden (Kur'ân'dan) uzaklaştık."

(٩٠٢٧)- [٣٢٤/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي الصَّغِيرِ، ثنا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكًا، يَقُولُ: " إِنَّ حَقًّا عَلَى مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ، أَنْ يَكُونَ لَهُ وَقَارٌ وَسَكِينَةٌ وَخَشْيَةٌ، وَأَنْ يَكُونَ مُتَّبِعًا لأَثَرِ مَنْ مَضَى قَبْلَهُ "

Mâlik der ki: İlim taleb edenin vakur, sükunet ve haşyet sahibi olması ve kendisinden önce gelenlerin yolunu takip etmesi gerekir.

(٩٠٢٨)- [٣٢٤/٦] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا أَبُو ثَوْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الشَّافِعِيَّ، يَقُولُ: كَانَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ إِذَا جَاءَهُ بَعْضُ أَهْلِ الأَهْوَاءِ، قَالَ " أَمَا إِنِّي عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَدِينِي، وَأَمَّا أَنْتَ فَشَاكٌ إِلَى شَاكٍّ مِثْلِكَ فَخَاصِمْهُ "

Şâfiî der ki: Sapık mezheplerden bazıları Mâlik b. Enes'e gelince: "Ben, Rabbim ve dinim konusunda bir delil üzereyim. Sen ise şüphe üzeresin. Bu sebeple git ve senin gibi şüphede olanla tartış" derdi.

(٩٠٢٩)- [٦/٣٢٤] وَكَانَ يَقُولُ: " لَسْتُ أَرَى لأَحَدٍ يَسُبُّ أَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْفَيْءِ سَهْمًا "

İmam Mâlik der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına dil uzatan kişinin ganimetten pay alacağını düşünmüyorum."

(٩٠٣٠)- [٦/٣٢٥] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، وَذُكِرَ أَبُو حَنِيفَةَ، فَقَالَ: " كَادَ الدِّينَ وَمَنْ كَادَ الدِّينَ فَلَيْسَ مِنْ أَهْلِهِ "

Mâlik b. Enes, Ebû Hanife'den bahsedilince: "O dinde kurnazlık yapıyordu, kim dinde kurnazlık yaparsa o, işinin ehli olmaz" demiştir.

(٩٠٣١)- [٦/٣٢٥] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَبُو مَعْمَرٍ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، قَالَ: قَالَ لِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، يُذْكَرُ أَبُو حَنِيفَةَ بِبَلَدِكُمْ؟، قُلْتُ: نَعَمْ؟، قَالَ: " مَا يَنْبَغِي لِبَلَدِكُمْ أَنْ تُسْكَنَ "

Velîd b. Müslim der ki: Mâlik b. Enes bana: "Ülkenizde Ebû Hanîfe'den bahsediliyor mu?" diye sordu. Ben: "Evet" cevabını verince: "Artık ülkenizde yaşanmaz" dedi.

(٩٠٣٢)- [٦/٣٢٥] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ خَلَفِ بْنِ الرَّبِيعِ الطَّرَسُوسِيُّ، وَكَانَ مِنْ ثِقَاتِ الْمُسْلِمِينَ وَعُبَّادِهِمْ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَدَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، مَا تَقُولُ فِيمَنْ يَقُولُ الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ، فَقَالَ مَالِكٌ: " زِنْدِيقٌ اقْتُلُوهُ "، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِنَّمَا أَحْكِي كَلامًا سَمِعْتُهُ، فَقَالَ: " لَمْ أَسْمَعْهُ مِنْ أَحَدٍ، إِنَّمَا سَمِعْتُهُ مِنْكَ وَعَظَّمَ هَذَا الْقَوْلَ "

Müslümanların güvenilirlerinden ve âbidlerinden birisi olan Yahyâ b. Halef et-Tartûsî der ki: Adamın biri İmam Mâlik'in yanına girdi ve: "Ey Ebû Abdillah! Kur'ân mahlûktur diyen biri hakkında ne dersin?" diye sordu. Mâlik: "Zındıktır! Onu öldürün!" karşılığını verdi. Adam: "Ey Ebû

Abdillah! Ben sadece işittiğim bir şeyi sana soruyorum!" deyince, Mâlik: "Ben de bunu senden başka kimseden işitmiş değilim!" dedi ve bunun ne kadar ciddi bir durum olduğunu ifade etti.

(٩٠٣٣)- [٦/٣٢٥] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْهَاشِمِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هَمَّامٍ الْبَكْرَاوِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا مُصْعَبٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: " الْقُرْآنُ كَلامُ اللَّهِ غَيْرُ مَخْلُوقٍ "

Mâlik b. Enes: "Kur'ân Allah'ın kelamıdır ve mahluk değildir" demiştir.

(٩٠٣٤)- [٦/٣٢٥] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ سَالِمٍ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا ابْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: " الْقُرْآنُ كَلامُ اللَّهِ وَكَلامُ اللَّهِ مِنَ اللَّهِ وَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ شَيْءٌ مَخْلُوقٌ "

Mâlik b. Enes der ki: "Kur'ân, Allah'ın kelamıdır. Allah'ın kelamı da kendisindendir. Allah'ın kendisinden olan hiçbir şey de mahlûk değildir."

(٩٠٣٥)- [٦/٣٢٥] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي، قَالَ: سَمِعْتُ النَّضْرَ بْنَ سَلَمَةَ بْنِ شَاذَانَ، يَقُولُ: ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكًا، يَقُولُ: " لَوْ أَنَّ رَجُلا رَكِبَ الْكَبَائِرَ كُلَّهَا بَعْدَ أَنْ لا يُشْرِكَ بِاللَّهِ، ثُمَّ تَخَلَّى مِنْ هَذِهِ الأَهْوَاءِ وَالْبِدَعِ وَذَكَرَ كَلامًا دَخَلَ الْجَنَّةَ "

Abdullah b. Nâfi' bildiriyor: İmam Mâlik'in şöyle dediğini işittim: "Kişi şirk dışında bütün büyük günahları işlese, sonrasında (tövbe edip) nefsi arzulardan ve bidatlerden —ravi der ki: Mâlik burada birkaç şeyden daha bahsetti— uzak dursa Cennete girer."

(٩٠٣٦)- [٦/٣٢٥] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُسْلِمٍ الْعُقَيْلِيُّ، ثَنَا الْقَاضِي أَبُو أُمَيَّةَ الْغَلابِيُّ، ثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، فَجَاءَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ﴿الرَّحْمَنُ، عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾ كَيْفَ اسْتَوَى؟ فَمَا وَجَدَ مَالِكٌ مِنْ شَيْءٍ مَا وَجَدَ مِنْ مَسْأَلَتِهِ، فَنَظَرَ إِلَى الأَرْضِ وَجَعَلَ يَنْكُتُ بِعُودٍ فِي يَدِهِ، حَتَّى عَلاهُ الرُّحَضَاءُ يَعْنِي الْعَرَقَ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَرَمَى بِالْعُودِ، وَقَالَ: "

الْكَيْفُ مِنْهُ غَيْرُ مَعْقُولٍ، وَالاسْتِوَاءُ مِنْهُ غَيْرُ مَجْهُولٍ، وَالإِيمَانُ بِهِ وَاجِبٌ، وَالسُّؤَالُ عَنْهُ بِدْعَةٌ، وَأَظُنُّكَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ وَأَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ "

Câfer b. Abdillah anlatıyor: Mâlik b. Enes'in yanındayken adamın biri ona: "Ey Ebû Abdillah! «**Rahmân, Arş'a istivâ etmiştir**»[1] âyetine göre Allah Arş'a nasıl istivâ etmiştir?" diye sordu. Mâlik b. Enes adamın bu sorusundan dolayı çok sıkıldı. Başını yere eğdi ve elindeki bir çubukla yeri eşelemeye başladı. Her tarafını ter basınca da başını kaldırdı, çubuğu elinden yere attı ve adama şöyle dedi: "Bu işin nasıllığı bilinebilir bir şey olsa da istivânın ne olduğu bilinemez. Ancak buna iman etmek vacip, bunun nasıllığına dair soru sormak ise bidattir. Sanırım sen de bidatçi birisin!" Sonra adamın çıkmasını isteyince adam oradan ayrıldı.

(٩٠٣٧)- [٦/٣٢٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا حَفْصٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: ﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾ قَوْمٌ يَقُولُونَ إِلَى ثَوَابِهِ، قَالَ مَالِكٌ: " كَذَبُوا فَأَيْنَ هُمْ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى:﴿كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ﴾

Mâlik b. Enes der ki: Bazıları: **"Yüzler vardır ki, o gün ışıl ışıl parıldayacak, Rablerine bakacaklardır"**[2] âyetlerinde söz konusu bakmanın Allah'ın sevabını ummak olduğunu söylüyorlar ki yanılmışlardır. O zaman bu kişiler: **"Hayır! Onlar şüphesiz o gün Rablerinden (O'nu görmekten) mahrum kalmışlardır."**[3] âyeti hakkında ne diyecekler?"

(٩٠٣٨)- [٦/٣٢٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا ابْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، قَالَ: قَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: " النَّاسُ يَنْظُرُونَ اللَّهَ ﷻ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَعْيُنِهِمْ "

---

[1] Tâhâ Sur. 5

[2] Kıyamet Sur. 22-23

[3] Mutaffifîn Sur. 15

Mâlik b. Enes der ki: "İnsanlar kıyamet gününde Allah'a gözleriyle bakacaklardır."

(٩٠٣٩)- [٣٢٦/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثنا يُونُسُ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكًا، يَقُولُ لِرَجُلٍ: سَأَلْتَنِي أَمْسِ عَنِ الْقَدَرِ؟، قَالَ: نَعَمْ! قَالَ: إِنَّ " اللَّهَ تَعَالَى، يَقُولُ: ﴿وَلَوْ شِئْنَا لآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لأَمْلأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ فَلا بُدَّ مِنْ أَنْ يَكُونَ مَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى "

Mâlik b. Enes, bir adama: "Dün sen bana kaderle ilgili mi sormuştun?" deyince, adam: "Evet "karşılığını verdi. Mâlik b. Enes adama şöyle cevap verdi: "Allah: «**Biz dilesek herkese hidayet verirdik, fakat cehennemi tamamen cin ve insanlarla dolduracağıma dair Benden söz çıkmıştır**»[1] buyurmuştur. Allah'ın dediği de mutlaka olur."

(٩٠٤٠)- [٣٢٦/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ عَبْدِ الْجَبَّارِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: " رَأَى فِيهِمْ أَنْ يُسْتَتَابُوا، فَإِنْ تَابُوا وَإِلا قُتِلُوا " يَعْنِي الْقَدَرِيَّةَ

Mâlik b. Enes: "Kaderiyye'nin tövbe etmesi istenir, eğer tövbe etmezlerse öldürülürler" demiştir.

(٩٠٤١)- [٣٢٦/٦] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سُئِلَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ تَزْوِيجِ الْقَدَرِيِّ، فَقَرَأَ: " ﴿وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ﴾ "

Mervan b. Muhammed der ki: Mâlik b. Enes'e Kaderiyye'den olana kız vermenin hükmü sorulunca: "**İnanan bir köle, hoşunuza gitmiş olsa da, ortak koşan bir erkekten daha iyidir**"[2] âyetini okudu.

(٩٠٤٢)- [٣٢٦/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ صَالِحٍ، وَأَحْمَدَ بْنَ سَعِيدٍ الدَّارِمِيَّ، قَالا: ثنا عُثْمَانُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى مَالِكٍ

---

[1] Secde Sur. 13

[2] Bakara Sur. 221

وَسَأَلَهُ، عَنْ مَسْأَلَةٍ، قَالَ: فَقَالَ لَهُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَذَا، فَقَالَ الرَّجُلُ: أَرَأَيْتَ؟، قَالَ مَالِكٌ: " ﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ "

Osmân bildiriyor: Adamın biri İmam Mâlik'e geldi ve bir konuyu sordu. Mâlik de konu hakkında adama: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu konuda şöyle buyurdu" karşılığını verdi. Adam: "Sen de öyle mi düşünüyorsun?" diye sorunca, Mâlik şu âyeti okudu: **"O'nun buyruğuna aykırı hareket edenler, başlarına bir belanın gelmesinden veya can yakıcı bir azaba uğramaktan sakınsınlar."**[1]

(٩٠٤٣)- [٣٢٦/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَنْصُورٍ ، ثَنَا الْحُنَيْنِيُّ، قَالَ: قَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: " إِيَّاكُمْ وَأَصْحَابَ الرَّأْيِ فَإِنَّهُمْ أَعْدَاءُ أَهْلِ السُّنَّةِ "

Mâlik b. Enes: "Kendi görüşleriyle hüküm verenlerden sakının, onlar Ehl-i sünnetin düşmanıdır" demiştir.

(٩٠٤٤)- [٣٢٧/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، ثَنَا سُرَيْجُ بْنُ النُّعْمَانِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ، قَالَ: كَانَ مَالِكٌ، يَقُولُ: " الإِيمَانُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ "

Abdullah b. Nâfi' bildiriyor: Mâlik şöyle derdi: "İman, ikrar ve amelden meydana gelir. Bu nedenle artar ve eksilir."

(٩٠٤٥)- [٣٢٧/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا سَوَّارُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْعَنْبَرِيُّ، ثَنَا أَبِي قَالَ: قَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: " مَنْ تَنَقَّصَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَوْ كَانَ فِي قَلْبِهِ عَلَيْهِمْ غِلٌّ، فَلَيْسَ لَهُ حَقٌّ فِي فَيْءِ الْمُسْلِمِينَ، ثُمَّ تَلا قَوْلَهُ تَعَالَى:﴿ وَمَا أَفَاء اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَن يَشَاء وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ مَّا أَفَاء اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاء مِنكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ

[1] Nûr. Sur. 63

الْعِقَابِ لِلْفُقَرَاء الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُوْلَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ وَالَّذِينَ جَاؤُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾، فَمَنْ تَنَقَّصَهُمْ أَوْ كَانَ فِي قَلْبِهِ عَلَيْهِمْ غِلٌّ، فَلَيْسَ لَهُ فِي الْفَيْءِ حَقٌّ "

Mâlik b. Enes şöyle demiştir: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından birine dil uzatan veya kalbinde onlara karşı kin taşıyan kişinin Müslümanların elde ettiği ganimetten bir payı olmaz!" Mâlik sonrasında şu âyetleri okudu: "**Allah'ın, fethedilen memleketler halkının mallarından Peygamber'ine verdikleri; Allah, Peygamber, yakınlar, yetimler, yoksullar ve yolda kalmışlar içindir; ta ki içinizdeki zenginler arasında elden ele dolaşan bir devlet olmasın. Peygamber size ne verirse onu alın, sizi neden menederse ondan geri durun; Allah'tan sakının, doğrusu Allah'ın cezalandırması çetindir. Allah'ın verdiği bu ganimet malları bilhassa; yurtlarından ve mallarından edilmiş olan, Allah'tan bir lütuf ve rıza dileyen, Allah'ın dinine ve Peygamber'ine yardım eden muhacir fakirlerindir. İşte doğru olanlar bunlardır. Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler; onlara verilenler karşısında içlerinde bir çekememezlik hissetmezler; kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerinden önde tutarlar. Nefsinin tamahkârlığından korunabilmiş kimseler, işte onlar saadete erenlerdir. Onlardan sonra gelenler: «Rabbimiz! Bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla; kalbimizde müminlere karşı kin bırakma; Rabbimiz! Şüphesiz Sen şefkatlisin, merhametlisin» derler.**"[1] Sonra ekledi: "Bunun içindir ki onlardan birine dil uzatan veya kalbinde kin tutan kişinin ganimette hakkı olmaz."

---

[1] Haşr Sur. 7-10

(٩٠٤٦)- [٦/٣٢٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا رُسْتَةُ أَبُو عُرْوَةَ، رَجُلٌ مِنْ وَلَدِ الزُّبَيْرِ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ مَالِكٍ فَذَكَرُوا رَجُلا يَنْتَقِصُ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَرَأَ مَالِكٌ هَذِهِ الآيَةَ: ﴿ مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاء عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاء بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ﴾، فَقَالَ مَالِكٌ: " مَنْ أَصْبَحَ فِي قَلْبِهِ غَيْظٌ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَدْ أَصَابَتْهُ الآيَةُ "

Zübeyr oğullarından biri olan Ruste Ebû Urve bildiriyor: Mâlik b. Enes'in yanındayken, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbını eleştiren bir adamdan bahsettiler. Bunun üzerine Mâlik: **"Muhammed, Allah'ın elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükûya varırken, secde ederken görürsün. Allah'tan lütuf ve rıza isterler. Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir. Bu, onların Tevrat'taki vasıflarıdır. İncil'deki vasıfları da şöyledir: Onlar filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki bu, ekicilerin de hoşuna gider. Allah böylece onları çoğaltıp güçlendirmekle kâfirleri öfkelendirir"**[1] âyetini okudu ve şöyle dedi: "Kalbinde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına karşı bir öfke olan her bir kişi, bu âyete muhatap olur!"

(٩٠٤٧)- [٦/٣٢٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رِزْمَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ وَكِيعًا، يَقُولُ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: " وَاعَجَبًا يَسْأَلُ جَعْفَرٌ، وَأَبُو جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا "

Mâlik der ki: "Ne gariptir ki Câfer ve Ebû Câfer'e, Hz. Ebû Bekr ile Ömer'in durumu sorulmaktadır!"

[1] Fetih Sur. 29

(٩٠٤٨)- [٦/٣٢٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، قَالَ: " إِنَّ رَاهِبًا كَانَ بِالشَّامِ، فَلَمَّا رَأَى أَوَائِلَ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ الَّذِينَ قَدِمُوا الشَّامَ وَنُظَرَاؤُهُ، وَقَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا بَلَغَ حَوَارِيُّ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ عَلَيْهِمَا السَّلامُ، الَّذِينَ صُلِبُوا عَلَى الْخُشُبِ وَنُشِرُوا بِالْمَنَاشِيرِ مِنَ الاجْتِهَادِ مَا بَلَغَ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ ﷺ "، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ: قُلْتُ لِمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ: تُسَمِّيهِمْ، فَسَمَّى أَبَا عُبَيْدَةَ، وَمُعَاذًا، وَبِلالا، وَسَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ

Mâlik b. Enes bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) seçkin ashâbından birkaç kişi Şam'a geldikleri sırada Şâm'da bulunan bir rahip onları görünce şöyle dedi: "Canım elinde olana yemin olsun ki İsa b. Meryem'in çarmıha gerilen ve testerelerle biçilen havarileri bile Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbının çektiği kadar sıkıntı çekmemişlerdir!" Ravi ekledi: Mâlik b. Enes'e: "Şam'a giden bu ashâbın isimlerini söyleyebilir misin?" dediğimde: "Ebû Ubeyde, Muâz, Bilâl ve Sa'd b. Ubâde" karşılığını verdi.

(٩٠٤٩)- [٦/٣٢٨] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْجُنَيْدِ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ مِسْكِينٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يُحَدِّثُ أَنَّ صَالِحَ بْنَ عَلِيٍّ، حِينَ قَدِمَ الشَّامَ سَأَلَ، عَنْ قَبْرِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، فَلَمْ يَجِدْ أَحَدًا يُخْبِرُهُ، حَتَّى دَلَّ عَلَى رَاهِبٍ فَأَتَى فَسُئِلَ عَنْهُ، فَقَالَ: " أَقَبْرَ الصِّدِّيقِ تُرِيدُونَ؟ هُوَ فِي تِلْكَ الْمَزْرَعَةِ "

Abdullah b. Vehb der ki: Mâlik b. Enes'in bildirdiğine göre Sâlih b. Ali Şam'a gelince Ömer b. Abdilazîz'in mezarını sordu, ancak onun yerini gösterecek kimseyi bulamadı. Sonunda kendisine bir rahibe gitmesi söylenince, rahibe gidip sordu. Rahip: "Sıddik'in kabrini mi soruyorsunuz. O, falan çiftliktedir" dedi.

(٩٠٥٠)- [٦/٣٢٨] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ عِيسَى، عَلَيْهِ السَّلامُ كَانَ يَقُولُ: " لا تُكْثِرُوا الْكَلامَ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ

فَتَقْسُو قُلُوبُكُمْ، فَإِنَّ الْقَلْبَ الْقَاسِيَ بَعِيدٌ مِنَ اللَّهِ وَلَكِنْ لا تَعْلَمُونَ، وَلا تَنْظُرُوا فِي ذُنُوبِ النَّاسِ كَأَنَّكُمْ أَرْبَابٌ وَلَكِنِ انْظُرُوا فِيهَا كَأَنَّكُمْ عَبِيدٌ، فَإِنَّمَا النَّاسُ رَجُلانِ مُبْتَلًى وَمُعَافًى، فَارْحَمُوا أَهْلَ الْبَلاءِ وَاحْمَدُوا اللَّهَ عَلَى الْعَافِيَةِ "

Mâlik b. Enes bildiriyor: Bana ulaştığına göre Hz. İsa şöyle dermiş: "Allah'ı zikretme dışında fazla konuşmaktan sakının ki kalpleriniz katılaşmasın. Zira katılaşmış kalp, Allah'tan uzaklaşır; ancak sizler farkında olmazsınız. Rableriymiş gibi insanların günahlarına bakmayın. Onların günahlarına bir kul nasıl bakarsa siz de öyle bakın. Bilin ki tüm insanlar şu iki kişiden biridir: Ya belalara (hastalıklara) maruz kalmıştır ya da belalardan yana afiyettedir. Belaya maruz kalmışlara merhamet edin, afiyette olduğunuz için de Allah'a şükredin."

(٩٠٥١)- [٣٢٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلامُ كَانَ يَقُولُ: " يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ، عَلَيْكُمْ بِالْمَاءِ الْقَرَاحِ، وَالْبَقْلِ الْبَرِّيِّ وَخُبْزِ الشَّعِيرِ وَإِيَّاكُمْ وَخُبْزَ الْبُرِّ، فَإِنَّكُمْ لَنْ تَقُومُوا بِشُكْرِهِ "

Mâlik der ki: Hz. İsa şöyle derdi: "Ey İsrail oğulları! İçine bir şey karıştırılmamış su içmeye, yabani bakla ve arpa ekmeği yemeye bakın. Buğday ekmeği yemekten sakının. Çünkü onun şükrünü ödeyemezsiniz."

(٩٠٥٢)- [٣٢٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا مُحَمَّدٌ، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ لُقْمَانَ الْحَكِيمَ، قِيلَ لَهُ: مَا بَلَغَ بِكَ مَا نَرَى؟ قَالَ: " صِدْقُ الْحَدِيثِ، وَأَدَاءُ الأَمَانَةِ، وَتَرْكِي مَا لا يَعْنِينِي "

Mâlik b. Enes bildiriyor: Bana ulaştığına göre Lokmân Hekim'e: "Seni bu hale getiren şey nedir?" diye sorulunca: "Doğruyu söylemek, emanetleri sahiplerine iade etmek ve beni ilgilendirmeyen şeyleri bırakmaktır" demiştir.

(٩٠٥٣)- [٣٢٨/٦] ثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا محمد، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، قَالَ: " إِنِّي لأُحِبُّ النَّظَرَ إِلَى الْقَارِئِ أَبْيَضِ الثِّيَابِ "

Mâlik'in bildirdiğine göre Ömer b. el-Hattâb: "Beyaz giysili Kur'ân okuyucusuna bakmayı sevmem" demiştir.

(٩٠٥٤)- [٣٢٨/٦] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ الْقَاضِي، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: " تَعْلَمُونَ أَيُّهَا النَّاسُ أَنَّ الْيَأْسَ هُوَ الْغِنَى، وَأَنَّهُ مَنْ يَئِسَ مِنْ شَيْءٍ اسْتَغْنَى عَنْهُ "

Ömer b. el-Hattâb: "Ey insanlar! (Bir şeyden) ümidi kesmenin zenginliğin kendisi olduğunu bilin. Bir şeyden ümidini kesen ona ihtiyaç duymaz" demiştir.

(٩٠٥٥)- [٣٢٨/٦] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ الْقَاضِي، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، ثَنَا مالك، حَدَّثَنِي مَنْ، أَرْضَى أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، أَوْصَى رَجُلا، فَقَالَ: " لا تَعْتَرِضْ فِيمَا لا يَعْنِيكَ، وَاجْتَنِبْ عَدُوَّكَ وَاحْذَرْ خَلِيلَكَ، وَلا أَمِيرَ مِنَ الْقَوْمِ إِلا مَنْ خَشِيَ اللَّهَ، وَالأَمِينُ مِنَ الْقَوْمِ لا تَعْدِلْ بِهِ شَيْئًا، وَلا تَصْحَبَنَّ فَاجِرًا كَيْ تَعَلَّمَ مِنْ فُجُورِهِ، وَلا تُفْشِ إِلَيْهِ سَرَّكَ، وَاسْتَشِرْ فِي أَمْرِكَ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ اللَّهَ "

Mâlik b. Enes, güvendiği birinden bildiriyor: Ömer b. el-Hattâb bir adama şöyle öğüt verdi: "Seni ilgilendirmeyen konuda itiraz etme, düşmanından uzak dur, dostuna karşı dikkatli ol. Bir topluma ancak Allah'tan korkan kişi önder olabilir. Bir toplumun önderinin yerini tutacak bir şey yoktur. Facirle beraber olma ki sana kötülük öğretmesin, ona sırrını söyleme ve işlerini Allah'tan korkan kişilerle istişare et."

(٩٠٥٦)- [٣٢٩/٦] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، ثَنَا مالك، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، أَنَّ امْرَأَةً، كَانَتْ عِنْدَهَا عَائِشَةُ زَوْجُ النَّبِيِّ ﷺ وَرَضِيَ عَنْهَا وَمَعَهَا نِسْوَةٌ، فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنْهُمْ: وَاللَّهِ لأَدْخُلَنَّ الْجَنَّةَ، لَقَدْ أَسْلَمْتُ وَمَا زَنَيْتُ وَمَا سَرَقْتُ فَأُتِيتُ فِي الْمَنَامِ، فَقِيلَ لَهَا: أَنْتِ الْمُتَأَلِّيَةُ لَتَدْخُلِنَّ الْجَنَّةَ، كَيْفَ وَأَنْتِ تَبْخَلِينَ بِمَا لا يُغْنِيكِ، وَتَكَلَّمِينَ فِيمَا لا يَعْنِيكِ؟ قَالَ: فَلَمَّا أَصْبَحَتِ الْمَرْأَةُ دَخَلَتْ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، فَأَخْبَرَتْهَا بِمَا رَأَتْ، فَقَالَتْ: " اجْمَعِي النِّسْوَةَ اللاتِي كُنَّ عِنْدَكِ حِينَ قُلْتِ مَا قُلْتِ، فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ فَجِئْنَ فَحَدَّثَتْهُنَّ بِمَا رَأَتْ فِي الْمَنَامِ

Mâlik, Yahyâ b. Saîd'den bildiriyor: Hz. Âişe kadının birinin yanına gelmişti. Yanında da birçok kadın vardı. İçlerinden biri şöyle dedi: "Vallahi

ben Cennete gireceğim! Zira Müslüman olduğumdan beri ne zina yaptım, ne de hırsızlık ettim!" Aynı kadına rüyasında gelindi ve şöyle dendi: "Cennete gireceğini iddia eden kişi sen misin? İşine yaramayan bir şeyde cimri davranırken, seni ilgilendirmeyen şeyler hakkında konuşurken bu nasıl olabilir?" Kadın sabah vakti hemen Hz. Âişe'nin yanına varıp rüyasını anlattı. Hz. Âişe ona: "O sözü söylediğinde yanında bulunan kadınları bir daha topla!" dedi. Kadın hepsine haber salıp bir araya topladı ve rüyasında gördüklerini onlara da anlattı.

(٩٠٥٧)- [٣٢٩/٦] حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الإِسْتِرَابَاذِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ قَارُونَ، ثنا أَبُو حَاتِمٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كَانَ نَقْشُ خَاتَمِ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ، فَقِيلَ لَهُ فِي ذَلِكَ، فَقَالَ: " ﴿وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ﴾"

Abdulazîz b. Abdillah der ki: Mâlik b. Enes'in yüzüğünün üzerinde "Hasbunallâhu ve ni'mel-vekîl" yazısı vardı. Ona neden öyle bir yazı yazdırdığını sorduklarında şu âyetlerle cevap verdi: **"Allah bize yeter. O ne güzel Vekil'dir, dediler. Bu yüzden kendilerine bir fenalık dokunmadan, Allah'tan nimet ve bollukla geri döndüler."**[1]

(٩٠٥٨)- [٣٢٩/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَهْلٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ آدَمَ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْحَكَمِ، قَالَ: سَمِعْتُ الشَّافِعِيَّ، يَقُولُ: " قَالَ لِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ: صَاحِبُنَا أَعْلَمُ أَمْ صَاحِبُكُمْ؟، قُلْتُ: تُرِيدُ الْمُكَابَرَةَ أَوِ الإِنْصَافَ؟، فَقَالَ: بَلِ الإِنْصَافَ، قُلْتُ: فَمَا الْحُجَّةُ عِنْدَكُمْ؟، قَالَ: الْكِتَابُ وَالسُّنَّةُ وَالإِجْمَاعُ وَالْقِيَاسُ، قَالَ: قُلْتُ: أَنْشُدُكَ بِاللَّهِ أَصَاحِبُنَا أَعْلَمُ بِكِتَابِ اللَّهِ أَمْ صَاحِبُكُمْ؟، قَالَ: صَاحِبُكُمْ، قُلْتُ: فَصَاحِبُكُمْ أَعْلَمُ بِأَقَاوِيلِ، أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَمْ صَاحِبُنَا؟، قَالَ: فَقَالَ: صَاحِبُكُمْ، قُلْتُ: فَبَقِيَ شَيْءٌ غَيْرُ الْقِيَاسِ؟، قَالَ: لا، قُلْتُ: فَنَحْنُ نَدَّعِي الْقِيَاسَ أَكْثَرَ مِمَّا تَدَّعُونَ أَنْتُمْ، وَإِنَّمَا الْقِيَاسُ عَلَى الأُصُولِ يَعْرِفُ الْقِيَاسَ، قَالَ: وَيُرِيدُ صَاحِبَهُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ رَحِمَهُ اللَّهُ "

---

[1] (Âl-i İmrân Sur. 173-174

Şâfiî bildiriyor: Muhammed b. el-Hasan bana: "Bizim arkadaşımız mı daha âlim, yoksa sizin arkadaşınız mı?" diye sordu. Ona: "Abartarak mı, yoksa hakkı gözeterek mi cevap vermemi istersin?" dediğimde, Muhammed: "Hakkı gözeterek cevap ver!" karşılığını verdi. Ona: "Sizde deliller nedir?" diye sorduğumda: "Kur'ân, sünnet, icmâ ve kıyas" dedi. Ona: "Allah aşkına söyle! Allah'ın Kitabı'nı arkadaşımız mı, yoksa arkadaşınız mı daha iyi bilir?" diye sorduğumda: "Arkadaşınız daha iyi bilir" dedi. Ona: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbının sözlerini arkadaşınız mı daha iyi bilir, yoksa arkadaşımız mı?" diye sorduğumda: "Arkadaşınız daha iyi bilir" dedi. Ona: "Geriye kıyas mı kalıyor?" diye sorduğumda: "Hayır!" karşılığını verdi. Bunun üzerine şöyle dedim: "Biz kıyası sizden daha fazla savunuyoruz. Kıyas da ancak usûle göre bilinir." Şâfiî der ki: "Muhammed, kendi arkadaşı derken Mâlik b. Enes'i kastediyordu."

(٩٠٥٩)- [٣٢٩/٦] ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَبَّانَ بْنِ حَبِيبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الرَّبِيعَ بْنَ سُلَيْمَانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الشَّافِعِيَّ، يَقُولُ: " مَا بَعْدَ كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى كِتَابٌ أَكْثَرُ صَوَابًا مِنْ مُوَطَّأِ مَالِكٍ "

İmam Şâfiî der ki: "Allah'ın Kitabı'ndan sonra İmam Mâlik'in *Muvattâ*'sı kadar çok doğruyu içine alan başka bir kitap yoktur."

(٩٠٦٠)- [٣٣٠/٦] حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ مَخْلَدٍ ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ آدَمَ الْجَوْهَرِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْحَكَمِ، قَالَ: سَمِعْتُ الشَّافِعِيَّ، يَقُولُ: قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ: أَقَمْتُ عَلَى مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ ثَلاثَ سِنِينَ وَكَسْرًا، وَكَانَ يَقُولُ: إِنَّهُ سَمِعَ مِنْهُ لَفْظًا أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِمِائَةِ حَدِيثٍ، قَالَ: وَكَانَ إِذَا حَدَّثَهُمْ عَنْ مَالِكٍ امْتَلأَ مَنْزِلُهُ وَكَثُرَ النَّاسُ عَلَيْهِ حَتَّى يَضِيقَ عَلَيْهِمُ الْمَوْضِعُ، وَإِذَا حَدَّثَ عَنْ غَيْرِ مَالِكٍ لَمْ يَجِئْهُ إِلا الْيَسِيرُ، فَكَانَ يَقُولُ: " مَا أَعْلَمُ أَحَدًا أَسْوَأَ ثَنَاءً عَلَى أَصْحَابِكُمْ مِنْكُمْ، إِذَا حَدَّثْتُكُمْ عَنْ مَالِكٍ مَلأْتُمْ عَلَيَّ الْمَوْضِعَ، وَإِذَا حَدَّثْتُكُمْ عَنِ أَصْحَابِكُمْ إِنَّمَا تَأْتُونِي مُتَكَارِهِينَ "

Şafiî der ki: Muhammed b. el-Hasan dedi ki: "Mâlik b. Enes'in yanında üç yıldan fazla kaldım." Muhammed, Mâlik'ten bizzat yedi yüz hadisten fazla dinlediğini söyledi. Muhammed, Mâlik'ten hadis naklettiği zaman

bulunduğu yer dolar, insanlar etrafında çoğalır ve yerleri dar gelmeye başlardı. Mâlik'ten başkasından hadis nakledince ise az sayıda insan gelirdi. Muhammed şöyle derdi: "Arkadaşlarına sizden daha kötü davrananını görmedim. Mâlik'ten hadis anlatırken burayı dolduruyorsunuz, arkadaşlarınızdan anlattığımda ise istemeyerek geliyorsunuz."

(٩٠٦١)- [٦/٣٣٠] حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ مَخْلَدٍ ثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ بْنِ مَخْلَدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْيَزْدِيُّ، ثَنَا أَبُو يَعْقُوبَ بْنُ سُهَيْلٍ الأُسْيُوطِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي رُكَيْنٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيَّ، يَقُولُ: قَالَتْ لِي عَمَّتِي وَنَحْنُ بِمَكَّةَ: رَأَيْتُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ عَجَبًا، فَقُلْتُ لَهَا: وَمَا قَالَتْ: رَأَيْتُ كَأَنَّ قَائِلا، يَقُولُ: مَاتَ اللَّيْلَةَ أَعْلَمَ أَهْلِ الأَرْضِ، قَالَ الشَّافِعِيُّ: " فَحَسَبْنَا ذَلِكَ فَإِذَا هُوَ يَوْمُ مَاتَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ "

Muhammed b. İdrîs eş-Şâfiî bildiriyor: Mekke'deyken halam bana: "Bu gece tuhaf bir rüya gördüm!" dedi. "Nasıl bir rüya?" diye sorduğumda: "Rüyamda birinin: «Bu gece dünyanın en âlim adamı öldü!» diye seslendiğini işittim" dedi. Hesapladığımızda halamın rüyayı gördüğü gecede Mâlik b. Enes'in vefat ettiğini anladık.

(٩٠٦٢)- [٦/٣٣٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَهْلٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ آدَمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْحَكَمِ، قَالَ: سَمِعْتُ الشَّافِعِيَّ، يَقُولُ وَذَكَرَ رَجُلٌ، لِمَالِكِ بْنِ أَنَسٍ حَدِيثًا، فَقَالَ لَهُ مَالِكٌ: مَنْ حَدَّثَكَ؟ فَذَكَرَ لَهُ إِسْنَادًا مُنْقَطِعًا، فَقَالَ لَهُ مَالِكٌ: " اذْهَبْ إِلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدٍ يُحَدِّثُكَ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ نُوحٍ "

Şafiî der ki: Bir adam Mâlik b. Enes'ten bir hadis bildirince, Mâlik: "Bunu sana kim bildirdi?" diye sordu. Adam, kopuk bir isnâdla hadisi aktarınca Mâlik: "Abdurrahman b. Zeyd'e git, o sana babası kanalıyla Nûh'tan hadis nakleder" dedi.

(٩٠٦٣)- [٦/٣٣٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ، ثَنَا خَالِدٌ، يَعْنِي ابْنَ نِزَارٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ لِفَتًى مِنْ قُرَيْشٍ: " يَا ابْنَ أَخِي، تَعَلَّمِ الأَدَبَ قَبْلَ أَنْ تَتَعَلَّمَ الْعِلْمَ "

Mâlik b. Enes, Kureyş'ten bir gence: "Yeğenim! İlim öğrenmeden önce edebi öğren" demiştir.

(٩٠٦٤)- [٣٣٠/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو إِسْمَاعِيلَ التِّرْمِذِيُّ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ الْمُبَارَكِ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ رَجُلا ارْتَفَعَ مِثْلَ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ لَيْسَ لَهُ كَثِيرُ صَلاةٍ وَلا صِيَامٍ، إِلا أَنْ تَكُونَ لَهُ سَرِيرَةٌ "

İbnü'l-Mübârek der ki: "Mâlik b. Enes kadar öne çıkan ve çok değer verilen birini görmüş değilim. Oysa ne namazı, ne de orucu fazla değildi. Ancak gizli yaptığı amelleri varsa bilemem."

(٩٠٦٥)- [٣٣٠/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: مَا قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ أَثْبَتُ فِي نَفْسِي مِمَّا سَمِعْتُهُ مِنْهُ، وَقُلْتُ لِمَالِكٍ يَوْمًا وَأَرَدْتُ أَنْ أُرَقِّقَهُ عَلَى نَفْسِي فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ قَدْ غِبْتُ عَنْ أَهْلِي مَا أَدْرِي مَا حَدَثَ عَلَيْهِمْ بَعْدِي؟، قَالَ: فَتَبَسَّمَ ثُمَّ قَالَ: " وَأَنَا قَدْ غِبْتُ عَنْ أَهْلِي، هُوَ ذَا هُمْ فِي الدَّارِ لا أَدْرِي مَا حَدَّثَ عَلَيْهِمْ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "Mâlik'e (okuyup) arz ettiğim hadisler, ondan duyduklarım kadar, içime işlemiş değildir. Bir gün, bana acımasını sağlamak için, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'inde Mâlik'e; "Ey Ebû Abdillah! Ailemden uzak kaldım, benden sonra onların başına neler geldiğini bilmiyorum" dediğimde, tebessüm etti ve şöyle dedi: "Ben de ailemden uzak kalmıştım. İşte oradalar, evde, onların başına neler geldiğini bilmiyorum."

(٩٠٦٦)- [٣٣١/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، قَالَ: " لَيْسَ شَيْءٌ أَشْبَهُ بِثِمَارِ الْجَنَّةِ مِنَ الْمَوْزِ، لا تَطْلُبُهُ فِي شِتَاءٍ وَلا صَيْفٍ إِلا وَجَدْتَهُ وَقَرَأَ: ﴿أُكُلُهَا دَائِمٌ﴾ "

Mâlik b. Enes: "Muz kadar Cennet meyvelerine benzeyeni yoktur. Onu kışın da, yazın da bulabilirsin" deyip, **"Oranın yiyecekleri ve gölgeleri devamlıdır"**[1] âyetini okudu.

(٩٠٦٧)- [٣٣١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو عَلَى الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ الْفَقِيهُ الأَيْلِيُّ، ثَنَا أَبُو نُعَيْمِ بْنُ عَدِيٍّ فِي كِتَابِهِ، ثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ الْبَيْرُوتِيُّ، ثَنَا أَبُو خُلَيْدٍ، قَالَ: أَقَمْتُ عَلَى مَالِكٍ، فَقَرَأْتُ الْمُوَطَّأَ فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ، فَقَالَ مَالِكٌ: " عِلْمٌ جَمَعَهُ شَيْخٌ فِي سِتِّينَ سَنَةٍ أَخَذْتُمُوهُ فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ، لا فَقِهْتُمْ أَبَدًا "

Ebû Huleyd der ki: Mâlik b. Enes'in yanında kalıp dört günde *Muvattâ*'yı okudum. Mâlik: "Bir ihtiyarın altmış yılda topladığı ilmi dört günde aldınız. Hiçbir zaman anlayamazsınız" dedi.

(٩٠٦٨)- [٣٣١/٦] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ مَالِكٍ، قَالَ: " لا يَبْلُغُ أَحَدٌ مَا يُرِيدُ مِنْ هَذَا الْعِلْمِ، حَتَّى يَضُرَّ بِهِ الْفَقْرُ وَيُؤْثِرَهُ عَلَى كُلِّ حَاجَةٍ "

Mâlik: "Kişi ilim (tahsili) sebebiyle fakre düşmedikçe ve ilmi her şeye tercih etmedikçe istediği ilmi elde edemez" demiştir.

(٩٠٦٩)- [٣٣١/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أَحْمَدَ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ مُحَمَّدٍ الْفَقِيرَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْقَاضِي، بِالدِّينَوَرْ يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا مُسْهِرٍ، يَقُولُ: سَأَلَ الْمَأْمُونُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ هَلْ لَكَ دَارٌ؟، فَقَالَ: لا، فَأَعْطَاهُ ثَلاثَةَ آلافِ دِينَارٍ، وَقَالَ: اشْتَرِ لَكَ بِهَا دَارًا، قَالَ: ثُمَّ أَرَادَ الْمَأْمُونُ الشُّخُوصَ، وَقَالَ لِمَالِكٍ: تَعَالَ مَعَنَا فَإِنِّي عَزَمْتُ أَنْ أَحْمِلَ النَّاسَ عَلَى الْمُوَطَّأِ، كَمَا حَمَلَ عُثْمَانُ النَّاسَ عَلَى الْقُرْآنِ، فَقَالَ لَهُ: مَا لَكَ إِلَى ذَلِكَ سَبِيلٌ، وَذَلِكَ أَنَّ أَصْحَابَ النَّبِيِّ ﷺ افْتَرَقُوا بَعْدَهُ فِي الأَمْصَارِ، فَحَدَّثُوا فَعِنْدَ كُلِّ أَهْلِ مِصْرٍ عِلْمٌ وَلا سَبِيلَ إِلَى الْخُرُوجِ مَعَكَ، فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " وَالْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ "،

---

[1] Ra'd Sur. 35

وَقَالَ: " الْمَدِينَةُ تَنْفِي خَبَثَهَا كَمَا يَنْفِى الْكِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ "، وَهَذِهِ دَنَانِيرُكُمْ، فَإِنْ شِئْتُمْ فَخُذُوهُ وَإِنْ شِئْتُمْ فَدَعُوهُ

Ebû Mushir bildiriyor: Halife Memûn, Mâlik b. Enes'e: "Evin var mı?" diye sorunca, Mâlik: "Yok!" karşılığını verdi. Bunun üzerine Memûn ona üçbin dinar verdi ve: "Bununla kendine bir ev al!" dedi. Bir zaman sonra Memûn bir yolculuğa çıkmak istedi. Mâlik'e: "Osmân'ın Kur'ân konusunda yaptığı gibi ben de (hadis konusunda) insanlara *Muvattâ*'yı okuma zorunluluğunu getirmeyi düşünüyorum" deyince, Mâlik şöyle karşılık verdi: "Bunu yapma imkânın yok! Zira ashâb, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) vefatından sonra dört bir tarafa dağılıp hadisleri insanlara bildirmişlerdir. Bugün her şehirde hadis konusunda insanların bilgisi var! Bunun için seninle birlikte gitmeme gerek yok. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Düşünseler Medine'nin onlar için daha hayırlı olduğunu göreceklerdi»* buyurmuştur. Yine: *«Körük demirin pasını nasıl silip temizlerse Medine de kendi kirlerini öyle temizler.»* Bana verdiğiniz dinarlar da işte burada. İster geri al, istersen de bırak."

(٩٠٧٠)- [٣٣١/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أَحْمَدَ الْقَاضِي، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا حَاتِمٍ الرَّازِيَّ ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ سِنَانٍ الْوَاسِطِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِمَامٌ فِي الْحَدِيثِ، وَلَيْسَ بِإِمَامٍ فِي السُّنَّةِ، وَالأَوْزَاعِيُّ إِمَامٌ فِي السُّنَّةِ وَلَيْسَ بِإِمَامٍ فِي الْحَدِيثِ، وَمَالِكٌ إِمَامٌ فِيهِمَا جَمِيعًا "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "Süfyân es-Sevrî, sünnet konusunda değil hadis alanında âlim birisidir. Evzâî ise sünnet konusunda âlimdir, ancak hadis konusunda âlim değildir. Mâlik ise her ikisinde âlim birisidir."

(٩٠٧١)- [٣٣٢/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، إِمْلاءً، ثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْحَكَمِ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ، يَقُولُ: شَاوَرَنِي هَارُونُ الرَّشِيدُ فِي ثَلاثٍ فِي، أَنْ يُعَلِّقَ الْمُوَطَّأَ فِي الْكَعْبَةِ وَيَحْمِلَ النَّاسَ عَلَى مَا فِيهِ، وَفِى أَنْ يَنْقُضَ مِنْبَرَ النَّبِيِّ ﷺ وَيَجْعَلَهُ مِنْ جَوْهَرٍ وَذَهَبٍ وَفِضَّةٍ وَفِى أَنْ يُقَدِّمَ نَافِعَ بْنَ أَبِي نُعَيْمٍ إِمَامًا، يُصَلِّي فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: " يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، أَمَّا تَعْلِيقُ الْمُوَطَّأِ فِي الْكَعْبَةِ، فَإِنَّ

أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ اخْتَلَفُوا فِي الْفُرُوعِ وَتَفَرَّقُوا فِي الآفَاقِ وَكُلٌّ عِنْدَ نَفْسِهِ مُصِيبٌ، وَأَمَّا نَقْضُ مِنْبَرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَاتِّخَاذُكَ إِيَّاهُ مِنْ جَوْهَرٍ وَذَهَبٍ وَفِضَّةٍ فَلا أَرَى أَنْ تَحْرِمَ النَّاسَ، أَثَرَ النَّبِيِّ ﷺ وَأَمَّا تَقْدِمَتُكَ نَافِعًا إِمَامًا يُصَلِّي بِالنَّاسِ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَإِنَّ نَافِعًا إِمَامٌ فِي الْقِرَاءَةِ، وَلا يُؤْمَنُ أَنْ تَنْدُرَ مِنْهُ نَادِرَةٌ فِي الْمِحْرَابِ فَتُحْفَظَ عَلَيْهِ "، قَالَ: وَفَّقَكَ اللَّهُ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ

Mâlik b. Enes der ki: Hârûn er-Reşîd benimle, *Muvattâ*'yı Kâbe'ye asıp insanları onda yazandan yükümlü kılmak, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) minberini yıkıp onu mücevher, altın ve gümüşten yapmak ve Nâfi b. Ebî Nuaym'ı Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'inde namaz kıldırması için imam tayin etmek konusunda olmak üzere üç konuda istişare etti. Ben şöyle dedim: "Ey müminlerin emiri! *Muvattâ*'nın Kâbe'ye asılması meselesinde derim ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabı ferî konularda ihtilaf edip farklı görüşlere sahip olmuşlardır. Her birine göre kendi görüşü isabetliydi. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) minberini yıkıp onu mücevher, altın ve gümüşten yapmak istemene gelince, bence halkı Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bir iz taşıyan bu minberden mahrum etmemen gerekir. Nâfi'yi halka namaz kıldırması için Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'ine imam tayin etmek istemene gelince, Nâfi, kıraatte imamdır. Mihrapta okurken fazla kişi tarafından bilinmeyen bir kıraatle okur da okuduğu şekliyle kalmasından korkulur." Bunun üzerine Hârûn er-Reşîd, bana: "Allah seni muvaffak etsin ey Ebû Abdillah!" dedi.

Mâlik'in rivâyetlerinden bazıları şöyledir:

Takrîb 2296, Takrîb 2218, Takrîb 2358, Takrîb 3727, Takrîb 1781, Takrîb 3201, Takrîb 1897, Takrîb 1392, Takrîb 2860, Takrîb 3724-b, Takrîb 3200, Takrîb 3028, Takrîb 1668, Takrîb 2942, Takrîb 1864, Takrîb 1730, Takrîb 1648, Takrîb 545, Takrîb 2160, Takrîb 1031, Takrîb 2961, Takrîb 2372, Takrîb 2351, Takrîb 476, Takrîb 1434, Takrîb 4070, Takrîb 3291, Takrîb 1847, Takrîb 1479, Takrîb 1262, Takrîb 2326, Takrîb 1903, Takrîb 2151, Takrîb 1799, Takrîb 1256, Takrîb 1767, Takrîb 409, Takrîb 741, Takrîb 4402, Takrîb 252, Takrîb 3912, Takrîb 1794, Takrîb 564, Takrîb 563,

Takrîb 4304, Takrîb 4082, Takrîb 3518, Takrîb 1602, Takrîb 189, Takrîb 2986-a, Takrîb 2943, Takrîb 2768, Takrîb 812, Takrîb 2796, Takrîb 937, Takrîb 2899, Takrîb 2035, Takrîb 1770, Takrîb 2012, Takrîb 1473, Takrîb 2251, Takrîb 2536, Takrîb 2718, Takrîb 524, Takrîb 2985, Takrîb 2886, Takrîb 1773, Takrîb 897, Takrîb 1651, Takrîb 2582-a, Takrîb 2963, Takrîb 2790, Takrîb 4512-a, Takrîb 3811, Takrîb 4355, Takrîb 717, Takrîb 555, Takrîb 918, Takrîb 985, Takrîb 2140, Takrîb 1896, Takrîb 1283, Takrîb 2066, Takrîb 2807, Takrîb 92-b, Takrîb 3913, Takrîb 2289, Takrîb 3812, Takrîb 2986, Takrîb 3755, Takrîb 2032, Takrîb 4109, Takrîb 1365, Takrîb 1267, Takrîb 2056, Takrîb 3638, Takrîb 1204, Takrîb 5024, Takrîb 486, Takrîb 4214

Süfyân es-Sevrî

Allah dostlarından biri de kendisinden razı olunan imam ve dindar biri olan Ebû Ubeydillah Süfyân b. Saîd es-Sevrî'dir. Onun kendine has güzel nükteleri ve üstün başarıları vardı. Önderlik ona teslim edilmiştir. İlim onun dostu, zühd yoldaşıydı.

Tasavvufun; ilimlerde üstünlük sağlamak ve hassas yerlere ulaşmak olduğu söylenmiştir.

(٩١٧٥)- [٣٥٦/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قُدَامَةَ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " أَدْرَكْتُ مِنَ النَّاسِ الأَئِمَّةَ مِنْهُمْ أَرْبَعَةٌ: مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَسُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ، وَذَكَرَ الرَّابِعَ وَنَسِيتُهُ إِنْ لَمْ يَكُنِ ابْنُ الْمُبَارَكِ فَلا أَدْرِي "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "İmamlardan olan insanlara yetiştim. Bunlardan dördü Mâlik b. Enes, Hammad b. Zeyd, Süfyân b. Uyeyne..." Ubeydullah der ki: Abdurrahman dördüncü kişiyi de söyledi, ancak ben bu kişinin İbnu'l-Mübârek olup olmadığını unuttum.

(٩١٧٦)- [٣٥٦/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ النَّاقِدُ. ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ،

قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ زَنْجُوَيْهِ، وَأَبَا بَكْرِ بْنَ خَلَفٍ، قَالُوا: ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْحَدِيثِ "

Şu'be der ki: "Süfyân es-Sevrî, hadiste müminlerin emiridir."

(٩١٧٧)- [٦/٣٥٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى الطَّلْحِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ حَبَّاشٍ، ثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، قَالَ: " كُنْتُ بِالْبَصْرَةِ، حِينَ مَاتَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَلَقِيتُ يَزِيدَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ صَبِيحَةَ اللَّيْلَةِ الَّتِي مَاتَ فِيهَا سُفْيَانُ، فَقَالَ: قِيلَ لِي اللَّيْلَةَ فِي مَنَامِي: مَاتَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ، فَقُلْتُ لِلَّذِي يَقُولُ لِي فِي الْمَنَامِ: اللَّيْلَةَ مَاتَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَقَالَ: قَدْ مَاتَ اللَّيْلَةَ، وَكَانَ قَدْ مَاتَ تِلْكَ اللَّيْلَةِ وَلَمْ نَعْلَمْ "

Ebû Usâme der ki: Süfyân es-Sevrî vefat ettiği zaman Basra'daydım. Süfyân'ın vefat ettiği gecenin sabahında Yezîd b. İbrâhîm'le karşılaştığımda dedi ki: " Bana bu gece rüyamda: «Müminlerin emiri vefat etti» dendi. Bana rüyamda böyle diyene: «Bu gece Süfyân es-Sevrî vefat etti mi?» diye sorunca: «Bu gece mi vefat etti» cevabını verdi." Süfyân o gece vefat etmiş, haberimiz olmamıştı.

(٩١٧٨)- [٦/٣٥٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ زَنْجُوَيْهِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " أَئِمَّةُ النَّاسِ ثَلاثَةٌ بَعْدَ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ابْنُ عَبَّاسٍ فِي زَمَانِهِ، وَالشَّعْبِيُّ فِي زَمَانِهِ، وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ فِي زَمَانِهِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından sonra insanların dört önderi vardır: İbn Abbâs zamanının önderi, Şa'bî zamanının önderi ve Süfyân es-Sevrî de zamanının önderidir."

(٩١٧٩)- [٦/٣٥٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ آدَمَ، قَالا: ثنا أَبُو عُمَيْرٍ الرَّمْلِيُّ، ثَنَا ضَمْرَةُ.ح وَقَالَ سُلَيْمَانُ ثَنَا أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمُثَنَّى بْنَ الصَّبَّاحِ، وَذُكِرَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَقَالَ: " عَالِمُ الأُمَّةِ وَعَابِدُهَا "

Müsennâ b. es-Sabbâh, Süfyân'dan bahsedilince: "Ümmetin âlimi ve âbididir" demiştir.

(٩١٨٠)- [٦/٣٥٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الطَّنَافِسِيُّ، قَالَ: " لا أَذْكُرُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ إِلا وَهُوَ يُفْتِي، أَذْكُرُ مُنْذُ سَبْعِينَ سَنَةً وَنَحْنُ فِي الْكُتَّابِ، تَمُرُّ بِنَا الْمَرْأَةُ وَالرَّجُلُ إِلَى سُفْيَانَ لِيَسْتَفْتُوهُ فَيُفْتِيهِمْ "

Muhammed b. Ubeyd et-Tanâfisî der ki: "Bildim bileli Süfyân es-Sevrî fetva verirdi. Yetmiş yıl önce biz okuldayken kadın veya erkek gelip ondan fetva ister ve o da fetva verirdi."

(٩١٨١)- [٦/٣٥٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حباشٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ أَحْمَدَ الأَيْلِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ، قَالَ: " كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عِنْدَهُمْ إِمَامُ النَّاسِ "

Bişr b. el-Hâris: "Onlara göre Süfyân es-Sevrî insanların imamıydı" demiştir.

(٩١٨٢)- [٦/٣٥٧] ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو هَمَّامٍ السَّكُونِيُّ، ثَنَا مُبَارَكُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: رَأَيْتُ عَاصِمَ بْنَ أَبِي النَّجُودِ، يَجِيءُ إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ يَسْتَفْتِيهِ، وَيَقُولُ: " أَتَيْتَنَا يَا سُفْيَانُ صَغِيرًا وَأَتَيْنَاكَ كَبِيرًا "

Mübârek b. Saîd der ki: Âsım b. Ebi'n-Necûd'un Süfyân es-Sevrî'ye gelip fetva istediğini ve: "Ey Süfyân! Sen bize küçük yaşta geldin, biz sana büyük yaşta geldik" dediğini gördüm.

(٩١٨٣)- [٦/٣٥٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثَنَا عَلِيٌّ الطَّنَافِسِيُّ، ثَنَا سَهْلٌ، قَالَ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، يَقُولُ: " إِنِّي لأَرَى أَهْلَ زَمَانِ سُفْيَانَ سَيُعَاتَبُونَ، فَيَقَالُ: لَمْ يَكُنْ فِيكُمْ مِثْلُ سُفْيَانَ "

Yûsuf b. Esbât der ki: Süfyân zamanındaki insanların kınanacağını ve: "Aranızda Süfyân gibisi yoktur" deneceğini düşünüyorum.

(٩١٨٤)- [٣٥٧/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: سَمِعْتُ زَائِدَةَ، يَقُولُ: " كَانَ سُفْيَانُ أَفْقَهُ النَّاسِ "

Zâide: "Süfyân insanların en fakihiydi" demiştir.

(٩١٨٥)- [٣٥٧/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو هَمَّامٍ السَّكُونِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رِزْمَةَ، قَالا: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ الْمُبَارَكِ، يَقُولُ: " مَا أَعْلَمُ عَلَى الأَرْضِ أَعْلَمَ مِنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ "

Abdullah b. el-Mübârek: "Yeryüzünde Süfyân es-Sevrî'den daha âlimini bilmiyorum" demiştir.

(٩١٨٦)- [٣٥٧/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ مُكْرَمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنَ أَبَانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَفْضَلَ مِنْ سُفْيَانَ، وَلا أَرَى سُفْيَانَ مِثْلَ نَفْسِهِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Süfyân'dan daha üstününü görmedim. Süfyân da kendi gibisini görmedi."

(٩١٨٧)- [٣٥٧/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الأَوْزَاعِيَّ، يَقُولُ: " لَوْ قِيلَ لِي: اخْتَرْ رَجُلا يَقُومُ بِكِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى وَسُنَّةِ نَبِيِّهِ ﷺ لاخْتَرْتُ لَهُمَا الثَّوْرِيَّ "

Evzâî der ki: Bana: "Allah'ın Kitab'ı ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetiyle amel eden bir adam seç" dense Süfyân'ı seçerdim.

(٩١٨٨)- [٣٥٨/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زُنْبُورٍ، قَالَ: سَمِعْتُ فُضَيْلَ بْنَ عِيَاضٍ، يَقُولُ: " إِنَّ هَؤُلاءِ أُشْرِبَتْ قُلُوبُهُمْ حُبَّ أَبِي حَنِيفَةَ وَأَفْرَطُوا فِيهِ، حَتَّى لا يَرَوْنَ أَنَّ أَحَدًا كَانَ أَعْلَمَ مِنْهُ كَمَا أَفْرَطَتِ الشِّيعَةُ فِي حُبِّ عَلِيٍّ، وَكَانَ وَاللَّهِ سُفْيَانُ أَعْلَمَ مِنْهُ "

Fudayl b. İyâd der ki: "Bazılarının kalpleri Ebû Hanîfe sevgisiyle kaplanmış ve bu konuda aşırıya gitmişlerdir. Hatta Ebû Hanîfe'den daha âlimi olmadığını düşündüler. Tıpkı Şiilerin Hz. Ali sevgisi konusunda aşırıya kaçmaları gibi. Vallahi Süfyân ondan (Ebû Hanîfe'den) daha âlimdi."

(٩١٨٩)- [٦/٣٥٨] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَخْزُومِيُّ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أَبَا بِسْطَامٍ، مَنْ سَعِيدُ بْنُ مَسْرُوقٍ؟، فَقَالَ: " أَبُو سُفْيَانِ الثَّوْرِيُّ الْفَقِيهُ "

Ebû Dâvud'un bildirdiğine göre Şu'be, Saîd b. Mesrûk'tan bahsedince bir adam: "Ey Ebû Bistâm! Saîd b. Mesrûk kimdir?" diye sordu. Şu'be: "Fakih Süfyân es-Sevrî'dir" cevabını verdi.

(٩١٩٠)- [٦/٣٥٨] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَنَدِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّافِعِيُّ، قَالَ: قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ: مَا رَأَيْتَ مِثْلَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَقَالَ: " وَهَلْ رَأَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ مِثْلَ نَفْسِهِ "

Şafiî der ki: Abdullah b. el-Mübârek'e: "Süfyân es-Sevrî gibisini gördün mü?" diye sorunca: "Süfyân kendi gibisini gördü mü ki!" karşılığını verdi.

(٩١٩١)- [٦/٣٥٨] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَسْوَدَ بْنَ سَالِمٍ، يَقُولُ: قَالَ أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ: " إِنِّي لأَرَى الرَّجُلَ يُحَدِّثُ عَنْ سُفْيَانَ، فَيَنْبُلُ فِي عَيْنِي "

Ebû Bekr b. Ayyâş der ki: "Süfyân'dan bahseden birini gördüğümde gözümde değeri artar."

(٩١٩٢)- [٦/٣٥٨] ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا أَسْوَدُ بْنُ سَالِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَيَّاشٍ، يَقُولُ: " إِنِّي لأَرَى الرَّجُلَ يَصْحَبُ سُفْيَانَ فَيَعْظُمُ "

Ebû Bekr b. Ayyâş der ki: "Süfyân'la arkadaşlık eden birini gördüğümde gözümde büyür."

(٩١٩٣)- [٦/٣٥٨] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنَا أَحْمَدُ الدَّوْرَقِيُّ، ثنَا بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، عَنْ يَحْيَى الْقَطَّانِ، قَالَ: قَالَ لِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ: " إِذَا لَقِيتَ سُفْيَانَ فَلا تَسْأَلْهُ عَنْ شَيْءٍ، إِلا عَنْ رَأْيِهِ "

Abdullah b. Mübârek der ki: "Süfyân'la karşılaştığında, ona onun görüşünden başka bir şey sorma."

(٩١٩٤)- [٦/٣٥٨] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنَا أَبُو الْعَبَّاسِ الْحَمَّالُ، ثنَا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ النَّيْسَابُورِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ الْمُبَارَكِ، يَقُولُ: " تُعْجِبُنِي مَجَالِسُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ كُنْتُ إِذَا شِئْتُ رَأَيْتَهُ فِي الْوَرَعِ، وَإِذَا شِئْتُ رَأَيْتَهُ مُصَلِّيًا، وَإِذَا شِئْتُ رَأَيْتَهُ غَائِصًا فِي الْفِقْهِ، فَأَمَّا مَجْلِسٌ أَتَيْتُهُ فَلا أَعْلَمُ، أَنَّهُمْ صَلَّوْا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ حَتَّى قَامُوا عَنْ شَغَبٍ " يَعْنِي مَجْلِسَ أَبِي حَنِيفَةَ وَأَصْحَابِهِ

İbnu'l-Mübârek der ki: "Süfyân es-Sevrî'nin meclisleri hoşuma giderdi. Onu hep İslam'ın emirlerini yerine getirirken, namaz kılarken, fıkhi konulardan bahsederken görürdün. Oysa bir meclise (Ebû Hanîfe ve arkadaşlarının meclisine) gittim de oradakiler bir defa bile Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) salavat getirmeden ihtilafa düşmüş bir şekilde ve kargaşa içinde dağılırlardı."

(٩١٩٥)- [٦/٣٥٩] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنَا أَبُو الطَّيِّبِ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْطَاكِيُّ، ثنَا عَمْرُو بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْعَلاءِ، ثنَا الْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ، ثنَا مُؤَمَّلٌ، قَالَ: " مَا رَأَيْتُ عَالِمًا يَعْمَلُ بِعِلْمِهِ إِلا سُفْيَانُ "

Muemmel: "Süfyân dışında ilmiyle amel edeni görmedim" demiştir.

(٩١٩٦)- [٦/٣٥٩] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنَا أَبُو عُمَيْرٍ، ثنَا أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ، قَالَ: " مَا سَأَلْنَا سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ عَنْ شَيْءٍ، إِلا وَجَدْنَا عِنْدَهُ أَثَرًا مَاضِيًا، أَوْ أَثَرًا مِنْ عَالِمٍ قَبْلَهُ "

Eyyûb b. Süveyd der ki: "Ne zaman Süfyân'a bir şey sorduysak, muhakkak yanında eskilerden bir rivayet veya kendisinden önceki bir âlimden bir söz bulurduk."

(٩١٩٧)- [٣٥٩/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلانَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا مَعَ أَبِي حَنِيفَةَ فِي دَيْرِ الْكَعْبَةِ، فَجَاءَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا أَبَا حَنِيفَةَ أَلا أُعْجِبُكَ مِنَ الثَّوْرِيِّ رَأَيْتُهُ يُلَبِّي عَلَى الصَّفَا، قَالَ: " اذْهَبْ وَيْحَكَ فَالْزَمْهُ، فَإِنَّهُ لا يُلَبِّي عَلَى الصَّفَا إِلا الْعِلْمِ "، قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ: فَتَعَجَّبَ مِنْهُ، فَقُلْتُ: أَلَمْ تَسْمَعْ حَدِيثَ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ لَبَّى عَلَى الصَّفَا

Abdurrezzâk der ki: Ebû Hanîfe ile Kâbe'nin yakınında otururken bir adam geldi ve: "Ey Ebû Hanîfe! Sevrî'nin şaşılacak bir şeyini söyleyeyim mi; onu Safâ tepesinde telbiye getirirken gördüm" dedi. Ebû Hanîfe: "Yazık sana! Git ve ona tâbi ol. O, Safa tepesinde (böyle yapılacağını) bildiği için telbiye getiriyor" karşılığını verdi. Abdurrezzak der ki: Adam hayret edince ben: "Mesrûk'un, Abdullah (b. Mes'ûd)'un Safâ tepesinde telbiye getirdiğini rivayet ettiğini duymadın mı?" dedim.

(٩١٩٨)- [٣٥٩/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا يُوسُفُ الصَّفَّارُ، ثِقَةٌ مَأْمُونٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أُسَامَةَ، يَقُولُ: " سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ حُجَّةٌ "

Ebû Usâme: "Süfyân es-Sevrî (dinde) hüccettir" demiştir.

(٩١٩٩)- [٣٥٩/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ السُّوسِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دَاوُدَ الْخُرَيْبِيَّ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ مُحَدِّثًا أَفْضَلَ مِنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ "

Abdullah b. Dâvud el-Hureybî: "Süfyân es-Sevrî'den daha üstün bir muhaddis görmedim" demiştir.

(٩٢٠٠)- [٣٥٩/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ، سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ يُونُسَ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنْ سُفْيَانَ، وَلا أَوْرَعَ مِنْ سُفْيَانَ، وَلا أَفْقَهَ مِنْ سُفْيَانَ، وَلا أَزْهَدَ مِنْ سُفْيَانَ "

Ahmed b. Yûnus der ki: "Süfyân'dan daha âlimini, vera sahibini, fakihini ve zahidini görmedim."

(٩٢٠١)- [٣٥٩/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قُدَامَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: " مَا كَتَبْتُ عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأَعْمَشِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا سَمِعْتُ، عَنِ الأَعْمَشِ "

Yahya b. Saîd der ki: "Süfyân'dan, A'meş'ten naklen yazdıklarım benim için A'meş'ten duyduklarımdan daha sevgilidir."

(٩٢٠٢)- [٣٥٩/٦] حَدَّثَنَا إبراهيم، ثَنَا مُحَمَّدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي رِزْمَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا أُسَامَةَ، يَقُولُ: " مَنْ أَخْبَرَكَ أَنَّهُ نَظَرَ بِعَيْنِهِ إِلَى مِثْلِ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ فَلا تُصَدِّقْهُ "

Ebû Usâme der ki: "Süfyân es-Sevrî gibi (faziletli) birini gözleriyle gördüğünü söyleyene inanma."

(٩٢٠٣)- [٣٥٩/٦] حَدَّثَنَا إبراهيم، ثَنَا محمد، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي نُعَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، قَالَ: " مَا رَأَيْتُ أَعْقَلَ مِنْ مَالِكٍ، وَلا رَأَيْتُ أَعْلَمَ مِنْ سُفْيَانَ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "Mâlik'ten daha akıllısını, Süfyân'dan daha âlimini görmedim."

(٩٢٠٤)- [٣٥٩/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ فُورَكٍ الأَصْبَهَانِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَمِّي عُبَيْدُ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ثَابِتًا، أَوْ إِسْمَاعِيلَ الزَّاهِدَ يَقُولُ: وَذُكِرَ الثَّوْرِيُّ، فَقَالَ: " رَحِمَ اللَّهُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، يَا زَيْنَ الْفُقَهَاءِ، يَا سَيِّدَ الْعُلَمَاءِ، يَا قَرِيرَ الْعُيونِ، تَبْكِي الْعُيونُ لِفَقْدِكَ عَلَى وَاصِلِ الأَرْحَامِ فِي زَمَانِهِمْ، ثُمَّ قَالَ: أُصِيبَ الْمُسْلِمُونَ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، وَأُصِبْنَا بِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ فِي زَمَانِنَا "

Sâbit veya İsmâîl ez-Zâhid, Sevrî zikredilince dedi ki: " Allah Ebû Abdirrahman'a rahmet etsin. Ey fakihlerin en zahidi, ey âlimlerin efendisi, ey gözlerin nuru! Gözler, akrabalarıyla alakayı kesmeyen senin yokluğuna ağlıyor." Sonra şöyle devam etti: "Müslümanlar, Ömer b. el-Hattâb ile (vefatıyla), bizler de zamanımızda Ebû Abdillah'ın vefatıyla musibete maruz kaldık."

(٩٢٠٥)- [٦/٣٦٠] وَعَنْ سَهْلِ بْنِ عَاصِمٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْكَبِيرِ بْنُ الْمُعَافَى بْنِ عِمْرَانَ، سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: " لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى أَهْلِ الإِسْلامِ، بِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ "

Abdulkebîr b. el-Muâfâ b. İmrân'ın bildirdiğine göre babası: "Allah, Süfyân es-Sevrî'yle bize ihsanda bulunmuştur" dedi.

(٩٢٠٦)- [٦/٣٦٠] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: وَسَأَلُوهُ عَنْ سُفْيَانَ، وَشُعْبَةَ، قال: " لَيْسَ الأَمْرُ بِالْمُحَابَاةِ وَلَوْ كَانَ الأَمْرُ بِالْمُحَابَاةِ، لَقَدَّمْنَا شُعْبَةَ عَلَى سُفْيَانَ لِتَقَدُّمِهِ، سُفْيَانُ يَرْجِعُ إِلَى كِتَابٍ، وَشُعْبَةُ لا يَرْجِعُ إِلَى كِتَابٍ، وَسُفْيَانُ أَحْفَظُهُمَا، قَدْ رَأَيْنَاهُمَا يَخْتَلِفَانِ فَوَجَدْنَا الأَمْرَ عَلَى مَا قَالَ سُفْيَانُ "

Yahya b. Saîd'e, Süfyân ve Şu'be sorulunca dedi ki: " Meselenin taraf tutmakla ilgisi yoktur. Eğer durum taraf tutmakla ilgili olsaydı ondan kıdemli olduğu için Şu'be'yi Süfyân'a tercih ederdik. Süfyân bir kitaba müracaat eder, Şu'be ise kitaba müracaat etmez. Ayrıca Süfyân'ın hıfzı Şu'be'den daha iyidir. İkisinin ihtilaf ettiğini ve sonunda Süfyân'ın haklı olduğunu görürdük."

(٩٢٠٧)- [٦/٣٦٠] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: كَانَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ: " لا يَعْدِلُ بِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ أَحَدًا "

Abdullah b. Ahmed b. Hanbel'in babasından bildirdiğine göre babası: "Yahya b. Saîd, hiç kimseyi Süfyân'a denk görmezdi" dedi.

(٩٢٠٨)- [٦/٣٦٠] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا أَبُو نَشِيطٍ، ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ شَرِيكًا، يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لا يَدَعُ الأَرْضَ مِنْ حُجَّةٍ تَكُونُ لِلَّهِ عَلَى عِبَادِهِ، يَقُولُ: " مَا مَنَعَكُمْ أَنْ تَكُونُوا مِثْلَ فُلانٍ "، قَالَ شَرِيكٌ: وَنَرَى أَنَّ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ مِنْهُمْ

Şerîk der ki: Allah, kullarına: "Neden falan gibi olmadınız" demesi için yeryüzünü hüccetsiz bırakmaz. Şerîk der ki: "Süfyân es-Sevrî'nin de bunlardan biri olduğunu düşünürdük."

(٩٢٠٩)- [٣٦٠/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثَنَا أَبُو الْمُثَنَّى، قَالَ: سَمِعْتُ النَّاسَ، بِمَرْوَ يَقُولُونَ: " قَدْ جَاءَ الثَّوْرِيُّ، فَخَرَجْتُ أَنْظُرُ إِلَيْهِ، فَإِذَا هُوَ غُلامٌ قَدْ بَقَلَ وَجْهُهُ "

Ebu'l-Müsennâ der ki: Bazılarının Merve tepesinde: "Sevrî geldi" dediğini duyunca ona bakmak için çıktım ve sakalları yeni çıkmış bir genç olduğunu gördüm.

(٩٢١٠)- [٣٦٠/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي، ثَنَا أَبُو عُمَيْرٍ، ثَنَا ضَمْرَةُ، عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيَّ، يَقُولُ: " مَا قَدِمَ عَلَيْنَا مِنَ الْكُوفَةِ أَفْضَلُ مِنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ "

Eyyub es-Sahtiyânî: "Kufe'den yanımıza Süfyân es-Sevrî'den daha üstünü gelmedi" demiştir.

(٩٢١١)- [٣٦٠/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثَنَا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهُوَيْهِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، ذَكَرَ سُفْيَانَ، وَشُعْبَةَ، وَمَالِكًا، وَابْنَ الْمُبَارَكِ، فَقَالَ: " أَعْلَمُهُمْ بِالْعِلْمِ سُفْيَانُ "

Abdurrahman b. Mehdî, Süfyân, Şu'be, Mâlik ve İbnu'l-Mübarek'ten bahsedip: "En âlimleri Süfyân'dır" demiştir.

(٩٢١٢)- [٣٦٠/٦] قَالَ إِسْحَاقُ، وَقَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ: " كَانَ سُفْيَانُ أَبْصَرَ بِالرِّجَالِ مِنْ شُعْبَةَ "

Yahya b. Saîd: "Süfyân, ravilerin durumların Şu'be'den daha iyi bilirdi" demiştir.

(٩٢١٣)- [٣٦٠/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثَنَا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ الْخَوَّاصِ، قَالَ: سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ زَائِدَةَ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ مِثْلَ سُفْيَانَ قَطُّ بِسُفْيَانَ أَقْتَدِي وَعَلَيْهِ أَبْكِي "

Osmân b. Zâide der ki: "Süfyân gibisini görmedim. Ona uyarım ve onun için ağlarım."

(٩٢١٤)- [٣٦١/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَاصِمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ الرَّجُلُ لا يَطْلُبُ الْحَدِيثَ، حَتَّى يَتَعَبَّدَ قَبْلَ ذَلِكَ عِشْرِينَ سَنَةً "

Sevrî der ki: "Kişi, yirmi yıl boyunca kendisi ibadete vermedikçe hadis öğrenemezdi."

(٩٢١٥)- [٣٦١/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثَنَا أَبُو أُمَيَّةَ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ الرَّجُلُ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَكْتُبَ الْحَدِيثَ، تَأَدَّبَ وَتَعَبَّدَ قَبْلَ ذَلِكَ بِعِشْرِينَ سَنَةً "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişi hadis yazmak istediği zaman, yirmi yıl boyunca hareketlerine dikkat edip kendini ibadete verirdi."

(٩٢١٦)- [٣٦١/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَعْقُوبَ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ أَبُو عَاصِمٍ: زَعَمَ لِي سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، قَالَ: " كَانَ الرَّجُلُ لا يَطْلُبُ الْحَدِيثَ، حَتَّى يَتَعَبَّدَ قَبْلَ ذَلِكَ بِعِشْرِينَ سَنَةً "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişi, yirmi yıl boyunca kendisi ibadete vermedikçe hadis öğrenmezdi."

(٩٢١٧)- [٣٦١/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْخَطَّابِ.ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَاصِمٍ، قَالا: ثنا هَدِيَّةُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الطَّنَافِسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيُّ، يَقُولُ: " زَيِّنُوا الْعِلْمَ بِأَنْفُسِكُمْ وَلا تَزَيَّنُوا بِالْعِلْمِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İlmi kendinizle süsleyiniz, sizler ilimle süslenmeyiniz."

(٩٢١٨)- [٣٦١/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، إِمْلاءً، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " الأَعْمَالُ السَّيِّئَةُ دَاءٌ وَالْعُلَمَاءُ دَوَاءٌ، فَإِذَا فَسَدَ الْعُلَمَاءُ فَمَنْ يَشْفِي الدَّاءَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kötü ameller hastalıktır, âlimler ise ilaçtır. Âlimler bozulacak olursa hastalığı kim iyileştirecek?"

(٩٢١٩)- [٣٦١/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَبَّادٍ. ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رَاشِدٍ الْبَجَلِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " الْعِلْمُ طَبِيبُ الدِّينِ، وَالدِّرْهَمُ دَاءُ الدِّينِ، فَإِذَا جَذَبَ الطَّبِيبُ الدَّاءَ إِلَى نَفْسِهِ، فَمَتَى يُدَاوِي غَيْرَهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Âlim, dinin doktoru, para ise dinin hastalığıdır. Doktor hasta olup da kendiyle uğraşacak olursa başkasını ne zaman tedavi edecek?"

(٩٢٢٠)- [٣٦١/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَامِرٍ الْبَجَلِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْمُبَارَكِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، يَقُولُ: " مَا أَطَاقَ أَحَدٌ الْعِبَادَةَ وَلا قَوِيَ عَلَيْهَا، إلا بِشِدَّةِ الْخَوْفِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişi ancak korkunun şiddetiyle ibadete güç yetirebilir."

(٩٢٢١)- [٣٦٢/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، ثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دَاوُدَ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " إِنَّمَا يُطْلَبُ الْعِلْمُ لِيُتَّقَى اللَّهُ بِهِ فَمِنْ ثَمَّ فُضِّلَ، فَلَوْلا ذَلِكَ لَكَانَ كَسَائِرِ الأَشْيَاءِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İlim, Allah'tan hakkıyla korkmak için tahsil edilir. Bu sebeple ilim üstün tutulmuştur. Eğer böyle olmasaydı o da diğer şeyler gibi olurdu."

(٩٢٢٢)- [٣٦٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دَاوُدَ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ: " إِنَّمَا فُضِّلَ الْعِلْمُ عَلَى غَيْرِهِ لِيُتَّقَى اللَّهُ بِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İlim, Allah'tan hakkıyla korkmak için başka şeye üstün tutulmuştur."

(٩٢٢٣)- [٦/٣٦٢] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَمْرُو بْنُ خَلَفٍ الْخَثْعَمِيُّ، ثَنَا ضَمْرَةُ بْنُ رَبِيعَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ يُقَالُ حُسْنُ الأَدَبِ يُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ ﷻ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Edebin güzelliği Rabbin gazabını söndürür."

(٩٢٢٤)- [٦/٣٦٢] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ صُبَيْحٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ أَبُو مُسْلِمٍ الشَّهِيرُ بِالْمُسْتَمْلِي، عَنْ سُفْيَانَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْمَرْوَانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَاذَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، ثَنَا قَبِيصَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " تَعَلَّمُوا هَذَا الْعِلْمَ وَاكْظِمُوا وَأَفْرِغُوا عَلَيْهِ، وَلا تُخْلِطُوهُ بِضَحِكٍ فَتَجْمَدَ الْقُلُوبُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bu ilmi öğrenin ve ona vakit ayırın. Gülme ile onu karıştırmayın. Aksi halde kalpler katılaşır."

(٩٢٢٥)- [٦/٣٦٢] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُزَاحِمَ بْنَ زُفَرَ، يُحَدِّثُ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَيَّاشٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنَّمَا هُوَ طَلَبُهُ، ثُمَّ حِفْظُهُ، ثُمَّ الْعَمَلُ بِهِ، ثُمَّ نَشْرُهُ "، فَجَعَلَ أَبُو بَكْرٍ، يَقُولُ: أَعِدْهُ عَلَيَّ كَيْفَ قَالَ؟

Süfyân es-Sevrî der ki: "İlim, önce taleb edilir, sonra hıfzedilir ve sonra yayılır." Ebû Bekr b. Ayyâş, Muzâhim b. Züfer'e: "Nasıl dediğini bana tekrar söyle" demeye başladı.

(٩٢٢٦)- [٦/٣٦٢] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، ثَنَا عَبَّادُ بْنُ الْوَلِيدِ الْعَنْبَرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمَهْدِيَّ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ يُقَالُ أَوَّلُ الْعِلْمِ الصَّمْتُ، وَالثَّانِي الاسْتِمَاعُ لَهُ وَحِفْظُهُ، وَالثَّالِثُ الْعَمَلُ بِهِ، وَالرَّابِعُ نَشْرُهُ وَتَعْلِيمُهُ "

Süfyân es-Sevrî: "Denilir ki: İlmin ilki susmak, ikincisi onu dinleyip hıfzetmek, üçüncüsü onunla amel etmek, dördüncüsü ise yayıp öğretmektir" derdi.

(٩٢٢٧)- [٣٦٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى بْنِ نَصْرٍ ، ثَنَا غُرَابٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَاصِمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَنْ حَدَّثَ قَبْلَ أَنْ يُحْتَاجَ إِلَيْهِ ذُلَّ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İhtiyaç olmadığı halde hadis söyleyen zelil olur."

(٩٢٢٨)- [٣٦٣/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالَ: سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ أَبِي شَيْبَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ وَكِيعَ بْنَ الْجَرَّاحِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَيْسَ عَمَلٌ بَعْدَ الْفَرَائِضِ أَفْضَلُ مِنْ طَلَبِ الْعِلْمِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Farzlardan sonra ilim tahsil etmekten daha üstün bir şey yoktur."

(٩٢٢٩)- [٣٦٣/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا بُهْلُولُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ بُهْلُولٍ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ، ثَنَا مِسْكِينُ بْنُ بُكَيْرٍ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لا نَزَالُ نَتَعَلَّمُ الْعِلْمَ مَا وَجَدْنَا مَنْ يُعَلِّمُنَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Öğreten olduğu müddetçe ilim öğrenmeye devam edeceğiz."

(٩٢٣٠)- [٣٦٣/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " الْحَدِيثُ أَكْثَرُ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَلَيْسَ يُدْرَكُ، وَفِتْنَةُ الْحَدِيثِ أَشَدُّ مِنْ فِتْنَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hadis, altın ve gümüşten daha çoktur, ancak bilinmez. Hadisin fitnesi ise altın ve gümüşün fitnesinden daha çetindir."

(٩٢٣١)- [٣٦٣/٦] حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مِقْسَمٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْبُنْدَارُ، ثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " فِتْنَةُ الْحَدِيثِ أَشَدُّ مِنْ فِتْنَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hadis, altın ve gümüşten daha çoktur ve ihata edilemez. Hadisin fitnesi, altın ve gümüşün fitnesinden daha şiddetlidir."

(٩٢٣٢)- [٣٦٣/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالَ: سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُصْعَبٍ الْمَعْنِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَنِ ازْدَادَ عِلْمًا ازْدَادَ وَجَعًا "

".Süfyân es-Sevrî der ki: "İlmi çoğalanın acısı da çoğalır

(٩٢٣٣)- [٣٦٣/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالا: ثنا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُصْعَبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَوْ لَمْ أَعْلَمْ لَكَانَ أَقَلَّ لِحُزْنِي "

Süfyân es-Sevrî: "Bilmeseydim daha az üzülürdüm" demiştir.

(٩٢٣٤)- [٣٦٣/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ قِيلَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ لُوَيْنٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الأَحْوَصِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " وَدِدْتُ أَنْ أَنْجَوَ، مِنْ هَذَا الأَمْرِ كَفَافًا لا عَلَيَّ وَلا لِيَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Şu işten (hadis rivâyeti işinden) ne lehime, ne de aleyhime bir şeyler olmadan sıyrılabilmeyi ne çok isterdim."

(٩٢٣٥)- [٣٦٣/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا أَبُو عُمَيْرٍ الرَّمْلِيُّ، ثنا ضَمْرَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " وَدِدْتُ أَنْ أَنْفَلِتَ مِنْ هَذَا الأَمْرِ لا لِيَ وَلا عَلَيَّ "

Süfyân es-Sevrî: "Bu işten, kârsız ve zararsız kurtulmayı isterdim" demiştir.

(٩٢٣٦)- [٣٦٤/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: كُنَّا نَكُونُ عِنْدَ سُفْيَانَ وَهُوَ يُحَدِّثُنَا، ثُمَّ وَثَبَ، فَقَالَ: " إِنَّ النَّهَارَ يَعْمَلُ عَمَلَهُ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: Süfyân hadis aktarırken yanında olurduk; bir defasında hadisi söyleyip ayağa kalktı ve: "Muhakkak ki gündüz, yapması gerekeni yapar" dedi.

(٩٢٣٧)- [٣٦٤/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، حَدَّثَنِي شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " مَنْ رَقَّ وَجْهُهُ رَقَّ عَمَلُهُ "

Süfyân: "Yüzü ince, (yumuşak, utangaç) olanın ilmi de ince olur" demiştir.

(٩٢٣٨)- [٣٦٤/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: مَا سَمِعْتُ سُفْيَانَ يَعِيبُ الْعِلْمَ قَطُّ وَلا مَنْ يَطْلُبُهُ، قَالُوا: لَيْسَتْ لَهُمْ نِيَّةٌ، قَالَ: " طَلَبُهُمُ الْعِلْمَ نِيَّةٌ "

Yahya b. Yemân der ki: Süfyân'ın ne ilmi, ne de ilim taleb edeni ayıpladığını görmedim. Ona: "İlim tahsil edenlerin düzgün niyeti yoktur" denilince: "Onların ilim tahsil etmesi hoş bir niyettir" karşılığını verdi.

(٩٢٣٩)- [٣٦٤/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ، ثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، قَالَ: " مَاتَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ مُسْتَخْفِيًا قَدْ جَعَلَ قَمِيصَهُ خَرِيطَةً قَدْ مَلأَهَا كُتُبًا "

İsa b. Yûnus der ki: "Süfyân es-Sevrî gizlenmişken vefat etti. Vefat ettiği zaman gömleğini çanta yapmış ve kitapla doldurmuştu."

(٩٢٤٠)- [٣٦٤/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ.ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا إِسْحَاقُ السَّرَّاجُ، ثَنَا ابْنُ أَشْكِيبَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، ثَنَا الْعَلاءُ بْنُ خَالِدٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " هَذَا الْحَدِيثُ لَيْسَ مِنْ عِدَّةِ الْمَوْتِ "

Süfyân es-Sevrî: "Bu hadis, ölüm iddeti beklemek (kocası ölen kadının iddet beklemesi) kadar zor bir değildir" demiştir.

(٩٢٤١)- [٣٦٤/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الضَّرِيرُ الْمُقْرِئُ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ الطَّيَالِسِيُّ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي النَّضْرِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أُسَامَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَيْسَ طَلَبُ الْحَدِيثِ مِنْ عِدَّةِ الْمَوْتِ، لَكِنَّهُ عِلَّةٌ يَتَشَاغَلُ بِهِ الرَّجُلُ "

Süfyân es-Sevrî: "Hadis taleb etmek, ölüm iddeti beklemek kadar zor değildir. İnsanı uğraştıran bir hastalıktır" demiştir.

(٩٢٤٢)- [٣٦٤/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا سَلامَةُ بْنُ مَحْمُودٍ الْعَسْقَلانِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَفْصٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَلامٍ، قَالَ: قَالَ لَنَا سُفْيَانُ: " لَوْلا أَنَّ لِلشَّيْطَانِ فِيهِ نَصِيبًا مَا ازْدَحَمْتُمْ عَلَيْهِ " يَعْنِي الْعِلْمَ

Süfyân es-Sevrî: "Şeytan'ın ilimde payı olmasaydı onu elde etmek için itişip kalkışmazdınız" demiştir.

(٩٢٤٣)- [٣٦٤/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا مَكْحُولٌ الْبَيْرُوتِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْفَرَجِ، ثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " أَكْثِرُوا مِنَ الأَحَادِيثِ فَإِنَّهَا سِلاحٌ "

Süfyân der ki: "Çok hadis öğrenin, çünkü o bir silahtır."

(٩٢٤٤)- [٣٦٤/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَسَنِ اللَّوَّاقُ بِمِصْرَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَسَدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ دَلِيلٍ، قَالَ: " مَا كُنَّا نَأْتِي سُفْيَانَ، إِلا فِي خُلْقَانِ ثِيَابِنَا "

Hammâd b. Delîl: "Süfyân'ın yanına her gidişimizde eski giysilerimizle giderdik" demiştir.

(٩٢٤٥)- [٣٦٥/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَرَكَةَ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ قَبِيصَةَ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ الأَغْنِيَاءَ أَذَلَّ مِنْهُمْ فِي مَجْلِسِ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، وَلا الْفُقَرَاءَ أَعَزَّ مِنْهُمْ فِي مَجْلِسِ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ "

Kabîsa der ki: "Süfyân es-Sevrî'nin meclisinde zenginlerden daha zelil, fakirlerden de daha şereflisini görmedim."

(٩٢٤٦)- [٣٦٥/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زَيْدٍ الْخَزَّازُ، قَالَ: سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ الْوَرْقَاءِ، يَقُولُ: كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، يَقُولُ لأَصْحَابِ الحديثْ: " تَقَدَّمُوا يَا مَعْشَرَ الضُّعَفَاءِ

Süfyân es-Sevrî hadis öğrencilerine: "Ey zayıflar topluluğu, yaklaşın!" derdi.

(٩٢٤٧)- [٦/٣٦٥] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا أَبُو عُمَيْرٍ الرَّمْلِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ خَطَّابَ بْنَ أَيُّوبَ، يَقُولُ: كَانَ الثَّوْرِيُّ، يَقُولُ: " تَقَدَّمُوا يَا مَعْشَرَ الضُّعَفَاءِ "

Süfyân es-Sevrî, hadis öğrencilerine: "Ey zayıflar topluluğu, yaklaşın!" derdi.

(٩٢٤٨)- [٦/٣٦٥] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا أَبُو عَرُوبَةَ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ الْحُبَابِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، وَسَأَلَهُ شَيْخٌ، عَنْ حَدِيثٍ، فَلَمْ يُجِبْهُ، قَالَ: فَجَلَسَ الشَّيْخُ يَبْكِي، فَقَامَ إِلَيْهِ سُفْيَانُ، فَقَالَ: " يَا هَذَا، تُرِيدُ مَا أَخَذْتُهُ فِي أَرْبَعِينَ سَنَةً، أَنْ تَأْخُذَهُ أَنْتَ فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ "

Zeyd b. el-Hubâb der ki: Bir ihtiyar Süfyân es-Sevrî'ye bir hadisi sordu. Süfyân cevap vermeyince ihtiyar oturup ağlamaya başladı. Süfyân kalkıp adamın yanına gitti ve: "Ey kişi! Kırk yılda elde ettiğimi sen bir günde elde etmek istiyorsun" dedi.

(٩٢٤٩)- [٦/٣٦٥] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، بِمَكَّةَ وَقَدْ كَثُرَ النَّاسُ عَلَيْهِ فَسَمِعْتُهُ، يَقُولُ: " ضَاعَتِ الأُمَّةُ حِينَ احْتِيجَ إِلَيَّ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Ümmet ne zaman bana ihtiyaç duydu, işte o zaman heba oldu."

(٩٢٥٠)- [٦/٣٦٥] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبَانَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَيُّوبَ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مَنْصُورٍ، يَقُولُ: قَالَ لِي سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " مَا تَصْنَعُ بِعِلْمٍ إِذَا انْتَهَيْتَ فِيهِ إِلَى الْغَايَةِ، تَمَنَّيْتَ أَنَّكَ خَرَجْتَ مِنْهُ كَمَا دَخَلْتَ فِيهِ "

Ebû Mansûr der ki: Süfyân es-Sevrî bana: "Hedefine varınca ilmi ne yapacaksın. İlimde bir noktaya vardığın zaman, içine girdiğin gibi çıkmayı temenni edersin" dedi.

(٩٢٥١)- [٣٦٥/٦] حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ الْجُرْجَانِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى، ثَنَا حَيْدَرَةُ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِذَا لَقِيَ شَيْخًا سَأَلَهُ: هَلْ سَمِعْتَ مِنَ الْعِلْمِ شَيْئًا؟ فَإِنْ قَالَ: لا، قَالَ: " لا جَزَاكَ اللَّهُ عَنِ الإِسْلامِ خَيْرًا "

Süfyân es-Sevrî bir ihtiyarla karşılaşınca: "İlimden bir şey duydun mu?" diye sorardı. Adam: "Hayır" cevabını verirse: "Allah sana İslam'dan bir hayır vermesin" derdi.

(٩٢٥٢)- [٣٦٥/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بِشْرِ بْنِ صَالِحٍ، ثَنَا زَيْدِ بْنِ أَخْرَمَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دَاوُدَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " يَنْبَغِي لِلرَّجُلِ أَنْ يُكْرِهَ وَلَدَهُ عَلَى طَلَبِ الْحَدِيثِ، فَإِنَّهُ مَسْئُولٌ عَنْهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişinin hadis öğrenmesi konusunda oğlunu zorlaması gerekir; zira bundan kendisi sorumludur."

(٩٢٥٣)- [٣٦٥/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بِشْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنَّ هَذَا الْحَدِيثَ عِزٌّ، مَنْ أَرَادَ بِهِ الدُّنْيَا فَدُنْيَا، وَمَنْ أَرَادَ بِهِ الآخِرَةَ فَآخِرَةٌ "

Süfyân es-Sevrî: "Hadis ilmi izzettir. Dünyayı isteyen dünyayı, âhireti isteyen de âhireti elde eder" demiştir.

(٩٢٥٤)- [٣٦٦/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا زَيْدُ بْنُ أَخْرَمَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لَيْسَ شَيْءٌ أَنْفَعَ لِلنَّاسِ مِنَ الْحَدِيثِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Müslümanlar için hadisten daha faydalı bir şey (ilim) yoktur."

(٩٢٥٥)- [٣٦٦/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا أَبُو عَرُوبَةَ الْحَرَّانِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا أَخَافُ عَلَى شَيْءٍ أَنْ يُدْخِلَنِي النَّارَ، إِلا الْحَدِيثِ "

Yine şöyle demiştir: "Konuştuklarım dışında, yaptığım hiçbir şeyin beni Cehenneme götürmesinden yana korkum yok."

(٩٢٥٦)- [٣٦٦/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا بَكْرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ الصُّوفِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا أَبُو تَوْبَةَ، عَنْ أَبِي خَالِدٍ الأَحْمَرِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " وَدِدْتُ أَنِّي حِينَ قَرَأْتُ الْقُرْآنَ وَقَفْتُ عِنْدَهُ، فَلَمْ أَتَجَاوَزْ إِلَى غَيْرِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Devamlı okumayı ve onu bırakıp başka bir şeyle uğraşmamayı isterdim."

(٩٢٥٧)- [٣٦٦/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ الْبُزُورِيُّ الْمُقْرِئُ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مَاهُوَيْهِ النَّصِيبِيُّ، بِهَا، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ السِّنْدِيُّ الْحَرَّانِيُّ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ كَعْبٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لَوْ لَمْ يَأْتِنِي أَصْحَابُ الْحَدِيثِ لأَتَيْتُهُمْ فِي بُيوتِهِمْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hadis öğrenecekler bana gelmezlerse ben onların evlerine giderim."

(٩٢٥٨)- [٣٦٦/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ.ح وَحَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْجَارُودِ، قَالا: ثنا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لَوْ أَنِّي أَعْلَمُ أَنَّ أَحَدًا يَطْلُبُ الْحَدِيثَ بِنِيَّةٍ لأَتَيْتُهُ فِي مَنْزِلِهِ حَتَّى أُحَدِّثَهُ "، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، قَالَ: سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ الْحُبَابِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، غَيْرَ مَرَّةٍ يَقُولُ مِثْلَهُ سَوَاءً

Süfyân es-Sevrî der ki: "Birinin, halis niyetle hadis öğrenmek istediğini bilsem, evine gider ona hadis anlatırdım." Zeyd b. el-Hubâb, Süfyân'ın bunu bir çok defa söylediğini nakleder.

(٩٢٥٩)- [٣٦٦/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ جَعْفَرٍ الأَشْعَرِيُّ، ثَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ: " أَيُّ شَيْءٍ وَجَدْتَ أَفْضَلَ؟، قَالَ: الْحَدِيثَ "

Mûsa b. Abdirrahman b. Mehdî bildiriyor: Babamın şöyle dediğini işittim: "Rüyamda Süfyân es-Sevrî'yi gördüm. Ona: "İlimlerden hangisinin en üstün olduğunu gördün?" diye sorduğumda: "Hadis ilmini" dedi.

(٩٢٦٠)- [٣٦٦/٦] حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الْمَوْصِلِيُّ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيَّ،

يَقُولُ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا مِنْ عَمَلٍ أَفْضَلُ مِنْ طَلَبِ الْحَدِيثِ إِذَا صَحَّتِ النِّيَّةُ فِيهِ "، قَالَ أَحْمَدُ: قُلْتُ لِلْفِرْيَابِيِّ: وَأَيُّ شَيْءٍ النِّيَّةُ؟ قَالَ: تُرِيدُ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ وَالدَّارَ الآخِرَةَ

Süfyân es-Sevrî der ki: "Niyet halis (Allah rızası için) olduktan sonra hadis öğrenmekten daha üstün bir amel yoktur." Ahmed der ki: Firyâbî'ye: "Halis niyetten kasıt nedir?" diye sorduğumda: "Allah rızasını ve âhiret yurdunu kazanmak için öğrenmektir" cevabını verdi.

(٩٢٦١)- [٦/٣٦٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا أَبُو عُمَيْرٍ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ كَثِيرٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ حَيَّانَ، قَالَ: " كُنَّا نَصْحَبُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ وَقَدْ سَمِعْنَا مِمَّنْ سَمِعَ مِنْهُ إِنَّمَا نُرِيدُ تَفْسِيرَ الْحَدِيثِ "

Süleymân b. Hayyân der ki: Süfyân es-Sevrî ile beraber olurduk. Ondan hadis rivayet edenleri de dinliyorduk; ama biz Süfyân'dan hadislerin yorumunu öğrenmek istiyorduk.

(٩٢٦٢)- [٦/٣٦٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، قَالا: ثنا حَجَّاجُ بْنُ يُوسُفَ الشَّاعِرُ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، يَقُولُ: سَأَلْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فِي الْمَوْسِمِ عَنْ شَيْءٍ، فَقَالَ: " هَيْهَاتَ أَنْتَ مِنْ أَصْحَابِ السِّلاحِ "، أُرَاهُ يَعْنِي الإِسْنَادَ

Abdurrezzâk bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye hac sırasında bir şeyi sorduğumda bana: "Heyhât! Sen silah (isnad) erbabından mısın!" karşılığını verdi.

(٩٢٦٣)- [٦/٣٦٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، قَالا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَنَا الرُّخَصُ، عَنِ الثِّقَةِ فَأَمَّا التَّشْدِيدُ فَكُلُّ إِنْسَانٍ يُحْسِنُهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bize göre ilim; güvenilir olanlardan ruhsatı kabul etmektir. Zorlaştırmaya gelince zaten herkes bu işi çok güzel yapar."

(٩٢٦٤)- [٣٦٧/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: قَالَ أَبُو عِيسَى الْحَوَارِيُّ: " لَمَّا قَدِمَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ الرَّمْلَةَ أَوْ بَيْتَ الْمَقْدِسِ أَرْسَلَ إِلَيْهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ تَعَالَ حَدِّثْنَا، فَقِيلَ لَهُ: يَا أَبَا إِسْحَاقَ تَبْعَثُ إِلَيْهِ بِمِثْلِ هَذَا، قَالَ: إِنَّمَا أَرَدْتُ كَيْفَ تَوَاضُعُهُ، قَالَ: فَجَاءَ فَحَدَّثَهُمْ "

Süfyân es-Sevrî, Remle'ye (veya Beytu'l-Makdis'e) geldiği zaman: "Gel de bize bir şeyler anlat" diye İbrâhim b. Edhem'e haber yolladı. Süfyân'a: "Ey Ebû İshâk! Sırf bunun için mi onu buraya getirteceksin?" dediklerinde, Süfyân: "Tevazusunun nasıl olduğunu görmeyi istedim" karşılığını verdi. Ancak İbrâhim b. Edhem gelip onunla sohbet etti.

(٩٢٦٥)- [٣٦٧/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا مُحَاضِرٌ، قَالَ: قَالَ الثَّوْرِيُّ: " لَرَكْعَتَانِ أُصَلِّيهِمَا أَرْجَى عِنْدِي مِنَ الْحَدِيثِ "

Süfyân es-Sevrî: "Kılacağım iki rekat benim için hadisten daha üstündür" demiştir.

(٩٢٦٦)- [٣٦٧/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عِيسَى بْنُ مُحَمَّدٍ، وَقَالَ مَرَّةً: عَبْدُ السَّلامِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، يَقُولُ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ لَهُ: " أَيُّ الأَعْمَالِ وَجَدْتَ أَفْضَلَ؟، قَالَ: " الْقُرْآنُ "، فَقُلْتُ: الْحَدِيثُ، " فَحَوَّلَ وَجْهَهُ وَلَوَى عُنُقَهُ "

Yûsuf b. Esbât bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'yi rüyamda gördüm. Kendisine: "Hangi amellerin daha üstün olduğunu gördün?" diye sorduğumda: "Kur'ân" dedi. Ona: "Peki, ya hadis?" diye sorduğumda ise yüzünü çevirdi ve boynunu büktü.

(٩٢٦٧)- [٣٦٧/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثَنَا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ، ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى الشَّيْبَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " تَعَلَّمُوا هَذِهِ الآثَارَ فَمَنْ قَالَ بِرَأْيِهِ فَقُلْ رَأْيِي مِثْلُ رَأْيِكَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hadisleri öğrenin! Dini konularda kendi görüşlerini söyleyenlere de: «Benim şahsi görüşüm de, senin şahsi görüşün değerindedir!» deyin!"

(٩٢٦٨)- [٣٦٧/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رِزْمَةَ، يَقُولُ: ثَنَا أَبِي، عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " إِنَّمَا الْعِلْمُ بِالآثَارِ "

Süfyân es-Sevrî: "İlim, (her türlü) hadislerle olur" demiştir.

(٩٢٦٩)- [٣٦٧/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ الرُّومِيُّ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ الْجَزَرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " طَلَبْتُ الْعِلْمَ وَلَمْ تَكُنْ لِي نِيَّةٌ، ثُمَّ رَزَقَنِي اللَّهُ النِّيَّةَ "

Süfyân es-Sevrî: "Niyetim olmadığı halde ilim (hadis) elde ettim, sonra Allah bana niyeti nasib etti" demiştir.

(٩٢٧٠)- [٣٦٧/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ أَبِي السَّفَرِ ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ سَالِمٍ الْقَزَّازُ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ يَمَانٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا أُحَدِّثُ مِنْ كُلِّ عَشَرَةٍ بِوَاحِدَةٍ، وَقَدْ كَتَبْنَا عَنْهُ عِشْرِينَ أَلْفًا "، وَأَخْبَرَنِي الأَشْجَعِيُّ، أَنَّهُ كَتَبَ عَنْهُ ثَلاثِينَ أَلْفًا

Süfyân es-Sevrî: "Ben, bildiğimin onda birini bile anlatmıyorum" demiştir. Yahya b. Yemân der ki: "Ondan yirmi bin hadis yazdık. Eşcaî ise ondan otuz bin hadis yazdığını söylemiştir."

(٩٢٧١)- [٣٦٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ حَفْصَ بْنَ غِيَاثٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يَعْمَلُ الْعَمَلَ الَّذِي قَدِ اخْتُلِفَ فِيهِ وَأَنْتَ تَرَى غَيْرَهُ فَلا تَنْهَهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İhtilaflı olan şeyle amel eden birini görürsen ve sen o görüşte değilsen, o kişiye engel olma."

(٩٢٧٢)- [٣٦٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا اسْتَوْدَعْتُ أُذُنِي شَيْئًا قَطُّ، إِلا حَفِظْتُهُ حَتَّى أَنِّي أَمُرُّ بِكَذَا كَلِمَةً قَالَهَا فَأَسُدُّ أُذُنِي مَخَافَةَ أَنْ أَحْفَظَ مَا يَقُولُ

"، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، مِثْلَهُ وَقَالَ: " أَمُرُّ بِالْحَائِكِ يُغَنِّي فَأَسُدُّ أُذُنِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kulağımın duyduğu her şeyi ezberledim. Hatta bazen bir yerden geçerken söylenen sözü duyup ezberlememek için kulaklarımı tıkarım." Ebû Hişâm er-Rifâî bunu: "Şarkı söyleyen dokumacının yanından geçerken kulaklarımı tıkarım" şeklinde nakletmiştir.

(٩٢٧٣)- [٣٦٨/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ يَحْيَى، وَمُحَمَّدَ بْنَ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، يَقُولانِ ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا اسْتَوْدَعْتُ قَلْبِي شَيْئًا قَطُّ فَخَانَنِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Aklıma koyduğum her şeyi ezberledim. Zihnim bana asla ihanet etmemiştir."

(٩٢٧٤)- [٣٦٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا أَبُو يَعْلَى مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُطَّلِبِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ لِرَجُلٍ مِنَ الْعَرَبِ: " اطْلُبُوا الْعِلْمَ وَيْحَكُمْ، فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يُخْرَجَ مِنْكُمْ فَيَصِيرَ فِي غَيْرِكُمْ، اطْلُبُوهُ وَيْحَكُمْ فَإِنَّهُ عِزٌّ وَشَرَفٌ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ "

Süfyân es-Sevrî, Bedevilerden bir adama dedi ki: "İlim tahsil ediniz. Vay size! İlmin aranızdan çıkıp başkasına gitmesinden korkarım. Vay size! Onu talep ediniz! Zira ilim hem dünyada ve hem de âhirette şereftir."

(٩٢٧٥)- [٣٦٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صُبَيْحٍ الزَّيَّاتُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ خَالِدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ أَبُو مُسْلِمٍ الْمُسْتَمْلِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ فَإِذَا عَلِمْتُمُوهُ فَاكْظِمُوا عَلَيْهِ، وَلا تَخْلِطُوهُ بِضَحِكٍ وَلا لَعِبٍ فَتَمُجَّهُ الْقُلُوبُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İlim öğreniniz. Öğrendiğiniz zaman da ona hâkim olunuz. Ne gülme ile ne de oyunla onu karıştırmayınız. Aksi halde kalpler ondan hoşlanmayıp (dışarı) atar."

(٩٢٧٦)- [٦/٣٦٨] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ وَارَةَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ غَنَّامٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " مَثَلُ الْعَالِمِ مَثَلُ الطَّبِيبِ، لا يَضَعُ الدَّوَاءَ إِلا عَلَى مَوْضِعِ الدَّاءِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Âlim doktur gibidir. İlacı ancak hastalığın olduğu yere koyar."

(٩٢٧٧)- [٦/٣٦٩] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ سَعِيدٍ الدَّارِمِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا عَاصِمٍ النَّبِيلَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا خِفْتُ عَلَى أَيُّوبَ شَيْئًا سِوَى الْحَدِيثَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Eyyûb için hadis (rivayet etmesi) dışında başka bir şeyden korkmadım."

(٩٢٧٨)- [٦/٣٦٩] وَقَالَ أَبُو عَاصِمٍ: " مَا خِفْتُ عَلَى سُفْيَانَ شَيْئًا سِوَى الْحَدِيثَ "

Ebû Âsım şöyle dedi: "Süfyân için (rivayet etmesi) dışında başka bir şeyden endişe duymadım."

(٩٢٧٩)- [٦/٣٦٩] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْفِرْيَابِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " يُعْجِبُنِي أَنْ يَكُونَ، صَاحِبُ الْحَدِيثِ مَكْفِيًّا، فَإِنَّ الآفَاتِ إِلَيْهِمْ أَسْرَعُ وَأَلْسِنَةَ النَّاسِ إِلَيْهِمْ أَسْرَعُ "

Süfyân der ki: "Hadis ilmiyle iştigal edenin ihtiyaç sahibi olmaması hoşuma gider. Afetler ve insanların dilleri onlara başkalarından daha çabuk zarar verir."

(٩٢٨٠)- [٦/٣٦٩] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ لا وَلا سَفَلَ النَّاسِ، وَكَانَ إِذَا رَآهُ سَاءَهُ، فَقِيلَ لَهُ فِي ذَلِكَ، فَقَالَ يُحَدِّثُ النَّبَطَ " إِنَّمَا الْعِلْمُ إِنَّمَا أُخِذَ عَنِ الْعَرَبِ، فَإِذَا صَارَ إِلَى النَّبَطِ وَسَفَلِ النَّاسِ قَلَبُوا الْعِلْمَ

Süfyân es-Sevrî, aşağı tabakadan olan insanlarla sohbet etmez hatta onlardan biriyle karşılaştığı zaman kaba davranırdı. Bir defasında neden öyle yaptığı sorulduğunda ise Nabatîlerden söz ederek şöyle demiştir: "İlim

Araplardan öğrenilmiştir. Şayet Nabatîlere veya adi insanların eline geçerse ilmi değiştirip tersine çevirirler."

(٩٢٨١)- [٦/٣٦٩] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مَسْعُودٍ، وَفِي لَفْظٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا نَعُدُّ الْيَوْمَ طَلَبَ الْعِلْمِ فَضْلا، لأَنَّ الأَشْيَاءَ تَنْقُصُ وَهُوَ يَزِيدُ، وَلَوَدِدْتُ أَنِّي أَنْجُو مِنْ عِلْمِي كَفَافًا لا لِيَ وَلا عَلَيَّ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bugün ilim taleb etmeyi fazilet saymıyoruz. Çünkü her şey azalırken o artıyor. İlmimden, ne lehime, ne de aleyhime olmadan başa baş kurtulmayı isterdim."

(٩٢٨٢)- [٦/٣٦٩] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا الْخُنَيْسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلا، قَالَ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: لَوْ أَنَّكَ نَشَرْتَ مَا عِنْدَكَ مِنَ الْعِلْمِ، رَجَوْتُ أَنْ يَنْفَعَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَ عِبَادِهِ، وَتُؤْجَرَ عَلَى ذَلِكَ، فَقَالَ سُفْيَانُ: " وَاللَّهِ لَوْ أَعْلَمُ بِالَّذِي يَطْلُبُ هَذَا الْعِلْمَ لا يُرِيدُ بِهِ إِلا مَا عِنْدَ اللَّهِ، لَكُنْتُ أَنَا الَّذِي آتِيهِ فِي مَنْزِلِهِ فَأُحَدِّثُهُ بِمَا عِنْدِي بِمَا أَرْجُو أَنْ يَنْفَعَهُ اللَّهُ بِهِ "

Huneysî bildiriyor: Adamın birinin, Süfyân es-Sevrî'ye: "Bildiğin ilmi öğretsen de bazı insanlar bundan faydalansa, sen de bunun sevabını alsan, olmaz mı?" dediğini işittim. Süfyân da şöyle karşılık verdi: "Vallahi eğer ilmi öğrenenlerin bunu sadece Allah rızası için öğreneceklerini bilseydim, öğretmek için ben onların evlerine kadar gider, Allah'ın da izniyle bildiğim ve onların faydasına olacak şeyleri öğretirdim."

(٩٢٨٣)- [٦/٣٦٩] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: قَالَ لِي سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " أَخْشَى أَنْ لا يَكُونَ طَلَبُ الْحَدِيثِ مِنْ أَعْمَالِ الْبِرِّ، لأَنِّي أَرَى كُلَّ شَيْءٍ مِنْ أَعْمَالِ الْبِرِّ فِي نُقْصَانٍ وَذَا فِي زِيَادَةٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hadis taleb etmenin iyi amellerden olmamasından korkarım. Çünkü iyi amellerin hepsinin eksilmekte, bunun ise çoğalmakta olduğunu görüyorum."

(٩٢٨٤)- [٦/٣٦٩] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ هَاشِمٍ، ثَنَا ضَمْرَةُ بْنُ رَبِيعَةَ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ رُبَّمَا حَدَّثَ بِعَسْقَلانَ، يَبْتَدِئُهُمْ يَقُولُ: " انْفَجَرَتِ الْعَيْنُ انْفَجَرَتِ الْعَيْنُ يُعْجَبُ مِنْ نَفْسِهِ وَرُبَّمَا حَدَّثَ لِرَجُلٍ الْحَدِيثَ، فَيَقُولُ لَهُ " هَذَا خَيْرٌ لَكَ مِنْ وِلايَتِكَ عَسْقَلانَ وَصُورَ "

Damra b. Rabîa der ki: Süfyân bazen Askalan'da hadis aktarırken: "Pınar fışkırdı, pınar fışkırdı" derdi. Yanındakiler onun bu haline hayret ederlerdi. Bazen birine bir hadis anlatırken: "Bu hadis senin için Askalan'a ve Sûr'a vali olmandan daha hayırlıdır" derdi.

(٩٢٨٥)- [٦/٣٧٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا أَبُو هِشَامٍ، ثَنَا وَكِيعٌ، قَالَ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، أَمْلَى عَلَى رَجُلٍ شَيْئًا، فَقَالَ: " هَذَا خَيْرٌ لَكَ مِنْ وِلايَتِكَ الرِّيَّ "

Vekî der ki: Süfyân'ın bir adama hadis yazdırdığım ve: "Bu senin için Rey şehrine vali olmandan daha hayırlıdır" dediğini gördüm.

(٩٢٨٦)- [٦/٣٧٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: " رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ بِصَنْعَاءَ الْيَمَنِ، يُمْلِي عَلَى صَبِيٍّ وَيَسْتَمْلِي لَهُ "

Abdurrezzâk der ki: "Süfyân es-Sevrî'nin San'â'da bir çocuğa hadis yazdırdığını ve çocuğun ona (yazdığını) imlâ ettiğini gördüm."

(٩٢٨٧)- [٦/٣٧٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعْدٍ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ السَّدُوسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ يُونُسَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَيْسَ طَلَبُ الْعِلْمِ فُلانٌ عَنْ فُلانٍ، إِنَّمَا طَلَبُ الْعِلْمِ الْخَشْيَةُ لِلَّهِ تَعَالَى "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İlim öğrenmek, filanın filana aktarması ile değil, Allah'a karşı haşyet duyma ile olur."

(٩٢٨٨)- [٦/٣٧٠] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي الْحَارِثِ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: كَانَ يُقَالُ: " لا تَكُونَنَّ حَرِيصًا عَلَى الدُّنْيَا تَكُنْ حَافِظًا "

Süfyân der ki: "Dünyaya karşı hırslı olma, hafız olursun" denirdi.

(٩٢٨٩)- [٦/٣٧٠] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمُهَنَّى بْنَ يَحْيَى، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، يَقُولُ: قَالَ صَاحِبٌ لَنَا لِسُفْيَانَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، حَدِّثْنَا كَمَا سَمِعْتَ، فَقَالَ: " لا وَاللَّهِ مَا إِلَيْهِ مِنْ سَبِيلٍ، وَمَا هُوَ إِلا الْمَعَانِيَ "

Abdurrezzâk der ki: Bir arkadaşımız Süfyân'a: "Ey Ebû Abdillah! Bize duyduğun gibi (hadis) anlat" deyince: "Hayır vallahi, böyle yapamam, ancak mâna olarak anlatabilirim" karşılığını verdi.

(٩٢٩٠)- [٦/٣٧٠] حَدَّثَنَا إبراهيم، ثَنَا محمد، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الصَّبَّاحِ، يَقُولُ: أَنْبَأَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لَوْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي أُحَدِّثُكُمْ، كَمَا سَمِعْتُ فَلا تُصَدِّقُونِي "

Süfyân: "Size, duyduğum gibi hadisi anlatacağım dersem, bana inanmayın" demiştir.

(٩٢٩١)- [٦/٣٧٠] حَدَّثَنَا إبراهيم، ثَنَا محمد، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هَمَّامٍ، يَقُولُ: ثَنَا الأَشْجَعِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " إِنِّي لأَظُنُّ لَوْ أَنَّ رَجُلا هَمَّ بِالْكَذِبِ، عُرِفَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zannederim ki; bir kişi yalan söylemek istese bu yüzünden belli olur."

(٩٢٩٢)- [٦/٣٧٠] حدثنا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الدَّرَفْشُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثَنَا أَبُو سَعِيدٍ عَبْدُ الْكَرِيمِ الْمَوْصِلِيُّ، ثَنَا زَيْدُ بْنُ أَبِي الزَّرْقَاءِ، قَالَ: خَرَجَ سُفْيَانُ وَنَحْنُ عَلَى بَابِهِ نَتَدَارَى فِي النُّسَخِ، فَقَالَ: " يَا مَعْشَرَ، الشَّبَابِ تَعَجَّلُوا بَرَكَةَ هَذَا الْعِلْمِ، فَإِنَّكُمْ لا تَدْرُونَ لَعَلَّكُمْ لا تَبْلُغُونَ مَا تُؤَمِّلُونَ مِنْهُ لِيُفِدْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا "

Zeyd b. Ebi'z-Zerkâ bildiriyor: Biz kapısının önünde durmuş hadislerin kopyaları hakkında münakaşa ederken Süfyân es-Sevrî çıktı ve dedi ki: "Ey gençler! Bu ilmin bereketini elde etmekte acele edin! Çünkü bilemezsiniz, belki de ondan umduğunuz şeye kavuşamayabilirsiniz. Birbirinize faydalı olmaya çalışın."

(٩٢٩٣)- [٦/٣٧٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الصَّائِغُ، ثَنَا الْحُلْوَانِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثَنَا بَعْضُ، أَصْحَابِنَا، قَالَ: قَالَ الثَّوْرِيُّ: " لَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَطْلُبَ الْعِلْمَ قُلْتُ: يَا رَبِّ إِنَّهُ لا بُدَّ لِي مِنْ مَعِيشَةٍ وَرَأَيْتُ الْعِلْمَ يُدْرَسُ، فَقُلْتُ: أُفَرِّغُ نَفْسِي لِطَلَبِهِ، قَالَ: وَسَأَلْتُ رَبِّي الْكِفَايَةَ وَالتَّشَاغُلَ لِطَلَبِ الْعِلْمِ، فَمَا رَأَيْتُ إِلا مَا أُحِبُّ إِلَى يَوْمِي هَذَا "

Sevrî der ki: İlim öğrenmek istediğim zaman: "Ey Rabbim! Benim geçim kaynağına ihtiyacım var. Çünkü ilmin öğretildiğini anladım ve kendimi ilim tahsiline verdim" dedim. Rabbimin beni başkasına muhtaç etmemesini ve ilim ile meşgul olmayı istedim. Neticede bugüne kadar sevdiğim şeyden başka bir şey görmedim.

(٩٢٩٤)- [٦/٣٧١] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " طَلَبْتُ هَذَا الأَمْرَ لِغَيْرِ اللَّهِ فَأَعْقَبَنِي مَا أَرَى "

Süfyân: "Bu işi (hadis ilmini) Allah rızası dışında bir gayeyle isteyince, gördüğüm şu duruma düşürüldüm" demiştir.

(٩٢٩٥)- [٦/٣٧١] ثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثَنَا أَحْمَدُ، ثَنَا الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: " كُنَّا نَكُونُ عِنْدَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَكَأَنَّهُ قَدْ أُوقِفَ لِلْحِسَابِ فَلا نَجْتَرِئُ أَنَّهُ نُكَلِّمُهُ فَنُعَرِّضُ بِذِكْرِ الْحَدِيثِ فَيَذْهَبُ ذَلِكَ الْخُشُوعُ، فَإِنَّمَا هُوَ حَدَّثَنَا وَحَدَّثَنَا "

Abdurrahmân b. Mehdî der ki: Süfyân es-Sevrî'nin yanındayken sanki hesaba çekiliyor gibi bir huşu olurdu ve onunla konuşmaya cesaret edemezdik. Hadisi ona bir hadis arz ettiğimiz zaman üzerindeki huşu gider ve durmadan bize hadis rivayet ederdi."

(٩٢٩٦)- [٦/٣٧١] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، إِمْلاءً، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وُهَيْبٍ الْغَزِّيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ، ثَنَا ضَمْرَةُ، قَالَ: نَظَرَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ مُسَجًّى بِثَوْبٍ عَلَى السَّرِيرِ، فَقَالَ: " يَا سُفْيَانُ، لَسْتُ أَغْبِطُكَ الْيَوْمَ بِكَثْرَةِ الْحَدِيثِ، إِنَّمَا أَغْبِطُكَ بِعَمَلٍ صَالِحٍ قَدَّمْتَ "

Damra der ki: Hammâd b. Zeyd, bir divan üzerinde giysiye sarılmış olan Sevrî'ye bakıp: "Ey Süfyân! Bugün sana çok hadis bildiğin için değil, yaptığın salih amellerden dolayı gıpta ediyorum" dedi.

(٩٢٩٧)- [٦/٣٧١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ الْعَبَّاسِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: لَمَّا أَنْ مَاتَ، سُفْيَانُ أَخْرَجْنَاهُ بِاللَّيْلِ مِنْ أَجْلِ السُّلْطَانِ، فَحَمَلْنَاهُ بِاللَّيْلِ فَمَا أَنْكَرْنَا اللَّيْلَ مِنَ النَّهَارِ، قَالَ: وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ فِي عِلَّتِهِ وَكَانَ بِهِ الْبَطْنُ: " ذَهَبَ التَّسَتُّرُ، ذَهَبَ التَّسَتُّرُ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: Süfyân vefat ettiği zaman, sultan sebebiyle onu gece (defnetmek için) çıkardık. Gece taşımamıza rağmen, gece mi gündüz mü belli olmuyordu. Hastalığında –karın ağrısı vardı- şöyle dediğini duydum: "Tesettür gitti, tesettür gitti."

(٩٢٩٨)- [٦/٣٧١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الصُّبَاحِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْبَغْدَادِيُّ، قَالا: ثنا حَفْصُ بْنُ عَمْرٍو الرُّمَّانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: " رَأَيْتُ الثَّوْرِيَّ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ فَنَظَرْتُ إِلَى صَدْرِهِ، فَإِذَا فِي صَدْرِهِ مَكْتُوبٌ فِي مَوْضِعَيْنِ: ﴿فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ﴾ "

Yahya b. Saîd der ki: "Rüyamda Sevrî'yi gördüm ve göğsüne baktım. Göğsünün iki yerinde «**Onlara karşı Allah sana yeter**»[1] yazılıydı."

(٩٢٩٩)- [٦/٣٧١] حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الشَّيْبَانِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَمْرٍو، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ عُمَرُ بْنُ رُسْتَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " لَمَّا أَنْ غَسَّلْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، وَجَدْتُ فِي جَسَدِهِ مَكْتُوبًا: ﴿فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ﴾ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "Süfyân es-Sevrî'yi yıkadığım zaman cesedinde **"Onlara karşı Allah sana yeter"**[2] yazılı olduğunu gördüm."

---

[1] Bakara Sur. 137

[2] Bakara Sur. 137

(٩٣٠٠)- [٦/٣٧١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " جَاءَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ مِنَ الْغَدِ يَوْمَ دَفَنَّا سُفْيَانَ، فَقَالا: اخْرُجْ بِنَا فَخَرَجْتُ مَعَهُمْ، فَبَيْنَمَا نَحْنُ نَمْشِي، قَالَ جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ: مَنْ كَانَ يَبْكِي عَلَى حَيٍّ لِمَنْزِلَةٍ بَكَى الْغَدَاةَ عَلَى الثَّوْرِيِّ سُفْيَانَا، قَالَ: ثُمَّ سَكَتَ فَظَنَنْتُ أَنَّهُ كَانَ هَيَّأَ أَبْيَاتًا يَقُولُهَا فَسَكَتَ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ:

أَبْكِي عَلَيْهِ وَقَدْ وَلَّى وَسُؤْدَدُهُ   وَفَضْلُهُ نَاضِرٌ كَالْغُصْنِ رَيَّانَا

Abdurrahman b. Mehdî der ki: Cerîr b. Hâzım ve Hammâd b. Zeyd, Süfyân'ı defnettiğimiz günün sabahı gelip: "Bizimle çık!" dediler. Onlarla çıktım ve yürürken Cerîr b. Hâzım dedi ki: "Bir diriye güzel hasletinden dolayı ağlayan, bu sabah Sevrî Süfyân'a ağlasın." Sonra susunca ben başka beyitler söyleyeceğini düşündüm ancak sustu. O susunca Abdullah b. es-Sabbâh şöyle dedi:

"Ona ağlıyorum, aramızdan ayrıldı ancak
Fazileti suya kanmış taze dal gibidir."

(٩٣٠١)- [٦/٣٧٢] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ.ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الرِّبَاطِيُّ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: " مَاتَ سُفْيَانُ بِالْبَصْرَةِ فَدُفِنَ لَيْلا وَلَمْ نَشْهَدِ الصَّلاةَ عَلَيْهِ وَغَدَوْنَا عَلَى قَبْرِهِ وَمَعَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، وَسَلامُ بْنُ مِسْكِينٍ فَتَقَدَّمَ جَرِيرٌ وَصَلَّى عَلَى قَبْرِهِ، ثُمَّ بَكَى، وَقَالَ:

إِذَا بَكَيْتَ عَلَى مَيِّتٍ لِمَكْرُمَةٍ   فَابْكِ الْغَدَاةَ عَلَى الثَّوْرِيِّ سُفْيَانَا

فَظَنَنْتُ أَنَّهُ كَانَ هَيَّأَ أَبْيَاتًا يَقُولُهَا فَسَكَتَ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ:

أَبْكِي عَلَيْهِ وَقَدْ وَلَّى وَسُؤْدَدُهُ   وَفَضْلُهُ نَاضِرٌ كَالْغُصْنِ رَيَّانَا

Ebû Dâvud der ki: Süfyân es-Sevrî Basra'da vefat etti ve gece vakti defnedildi. Onun cenaze namazında bulunamadık. Sabahleyin kabrine gittik, yanımızda Cerîr b. Hâzım ve Selâm b. Miskîn vardı. Cerîr öne geçip namaz kıldıktan sonra ağlayıp şöyle dedi:

"Bir ölüye güzel hasletinden dolayı ağlayan,

Bu sabah Sevrî Süfyân'a ağlasın."

Ben başka beyitler söyleyeceğini düşündüm, ancak sustu. O susunca Abdullah b. es-Sabbâh şöyle dedi:

"Ona ağlıyorum, aramızdan ayrıldı ancak

Fazileti suya kanmış taze dal gibidir."

(٩٣٠٢)- [٣٧٢/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ يَتَمَثَّلُ بِهَذِهِ الأَبْيَاتِ: "

أَظَرِيفُ إِنَّ الْعَيْشَ كَدَرٌ صَفْوُهُ ... ذِكْرُ الْمَنِيَّةِ وَالْقُبُورِ الْهُوَّلِ

دُنْيَا تَدَاوَلَهَا الْعِبَادُ ذَمِيمَةً ... شِيبَتْ بَأَكْرَهَ مِنْ نَقِيعِ الْحَنْظَلِ

وَبَنَاتِ دَهْرٍ لا تَزَالُ مُلِمَّةٌ ... وَلَهَا فَجَائِعُ مِثْلُ وَقْعِ الْجَنْدَلِ

"، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا ابْنُ أَبِي قُمَاشٍ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا نُعَيْمٌ، ثَنَا الْهَيْثَمُ، ثَنَا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ يَتَمَثَّلُ بِهَذِهِ الأَبْيَاتِ فَذَكَرَ مِثْلَهُ

Süfyân es-Sevrî şu beyitleri söylerdi:

"Ey zarif! Hayatın duruluğunu

Ölüm anısı ve korkunç mezarlar bulandırdı

Bu dünya; içine Ebû Cehil karpuzu suyunun

En acısı karıştırılmış kuru bir kuyudur

Ki, kullar onu nöbetleşe devrala gelmişlerdir."

(٩٣٠٣)- [٣٧٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بِشْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: "

إِذَا أَنْتَ لَمْ تَرْحَلْ بِزَادٍ مِنَ التُّقَى ... وَلاقَيْتَ بَعْدَ الْمَوْتِ مَنْ قَدْ تَزَوَّدَا

نَدِمْتَ عَلَى أَنْ لا تَكُونَ كَمِثْلِهِ ... وَأَنَّكَ لَمْ تَرْصُدْ كَمَا كَانَ أَرْصَدَا

Süfyân es-Sevrî şöyle dedi:

"Eğer takva gibi bir azıkla yola çıkmazsan

Ölümden sonra; azık edinmiş biriyle karşılaştığında,

Onun gibi olmamaktan

Onun yaptığı hazırlığı yapmamaktan dolayı pişman olursun."

(٩٣٠٤)- [٦/٣٧٣] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا أَبُو حَسَّانَ أَحْمَدُ بْنُ الْخَلِيلِ الْوَاسِطِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا أَبُو صَالِحٍ الأَعْرَجُ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الطَّنَافِسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: "

يَسُرُّ الْفَتَى مَا كَانَ قَدَّمَ مِنْ تُقًى ... إِذَا عَرَفَ الدَّاءَ الَّذِي هُوَ قَاتِلُهْ

Süfyân es-Sevrî dedi ki:

"Yiğidi işlemiş olduğu sevaplar sevindirir

Kendini öldüren hastalığı bildiği zaman."

(٩٣٠٥)- [٦/٣٧٣] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَعِيشَ، ثَنَا حَاتِمٌ الرَّازِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ هَانِئٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، أَنَّهُ كَانَ يَتَمَثَّلُ: "

سَيَكْفِيكَ عَمَّا أُغْلِقَ الْبَابُ دُونَهُ ... وَضَنَّ بِهِ الأَقْوَامُ مِلْحٌ وَجَرْدَقُ

وَتُشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فُرَاتٍ وَتَغْتَدِي ... تُعَارِضُ أَصْحَابَ الثَّرِيدِ الْمُلَبَّقِ

تَجَشَّى إِذَا مَا هُمْ تَجَشَّوْا كَأَنَّمَا ... ظَلَلْتَ بِأَنْوَاعِ الْخَبِيصِ تَفَتَّقُ

Süfyân es-Sevrî şu şiiri okurdu:

"Yüzüne kapanan kapıya ve

İnsanların senden esirgediği şeylere

Seni muhtaç etmeyecek şey tuz ve ekmektir

Tatlı sudan içersin, yemek yersin

Tirit yiyenlerle yarışırsın

Onlar geğirdiği zaman geğirirsin

Sanki durmadan çeşitli helvaları dilimliyorsun."

(٩٣٠٦)- [٣٧٣/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثَنَا أَبُو رِفَاعَةَ الْعَدَوِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ شَارِفٍ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " جَاعَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ جُوعًا شَدِيدًا، مَكَثَ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ لا يَأْكُلُ شَيْئًا، فَمَرَّ بِدَارٍ فِيهَا عُرْسٌ فَدَعَتْهُ نَفْسُهُ إِلَى أَنْ يَدْخُلَ، فَعَصَمَهُ اللَّهُ وَمَضَى إِلَى مَنْزِلِ ابْنَتِهِ، فَأَتَتْهُ بِقُرْصٍ فَأَكَلَهُ وَشَرِبَ مَاءً فَتَجَشَّى ثُمَّ قَالَ:

سَيَكْفِيكَ عَمَّا أُغْلِقَ الْبَابُ دُونَهُ ... وَضَنَّ بِهِ الأَقْوَامُ مِلْحٌ وَجَرْدَقُ

وَتُشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فُرَاتٍ وَتَغْتَدِي ... تُعَارِضُ أَصْحَابَ الثَّرِيدِ الْمُلَبَّقِ

تَجَشَّى إِذَا مَا هُمْ تَجَشَّوْا كَأَنَّمَا ... ظَلَلْتَ بِأَنْوَاعِ الْخَبِيصِ تَفَتَّقُ

Süfyân b. Uyeyne der ki: Süfyân es-Sevrî, üç gün bir şey yemeyince şiddetli bir açlığa maruz kaldı. Düğün olan bir evin yanından geçerken, canı eve girmek istedi, ancak Allah onu oraya girmekten korudu ve Süfyân kızının evine gitti. Kızı ona küçük bir ekmek getirince yedi ve su içip geğirdi, sonra şöyle dedi:

"Yüzüne kapanan kapıya ve
İnsanların senden esirgediği şeylere
Seni muhtaç etmeyecek şey tuz ve ekmektir
Tatlı sudan içersin, yemek yersin
Tirit yiyenlerle yarışırsın
Onlar geğirdiği zaman geğirirsin
Sanki durmadan çeşitli helvaları dilimliyorsun."

(٩٣٠٧)- [٣٧٣/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنِي أَبُو الطَّيِّبِ بْنُ حُمَيْدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ التَّيْمِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَدَقَةَ بْنِ أَبِي الزَّيْدَاءِ التَّمِيمِيُّ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، يَقُولُ: "

إِنْ كُنْتَ تَرْجُو اللَّهَ فَاقْنَعْ بِهِ ... فَعِنْدَهُ الْفَضْلُ الْكَثِيرُ الْبَشِيرُ

مَنْ ذَا الَّذِي تَلْزَمُهُ فَاقَةٌ ... وَذُخْرُهُ اللَّهُ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ

Süfyân es-Sevrî şöyle derdi:

"Eğer Allah'ı istiyorsan ona boyun eğ

Onun yanında çok ve sevindirici nimetler var

Yoksulluk kimin peşini bırakmıyorsa

Onun azığı (dostu) Allah'tır."

(٩٣٠٨)- [٣٧٣/٦] حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ الْبَجَلِيُّ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ، ثَنَا أَبُو مُسْهِرٍ، ثَنَا مُزَاحِمُ بْنُ زُفَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يُنْشِدُ هَذِهِ الأَبْيَاتَ مِنْ قَوْلِ ابْنِ حِطَّانَ: "

أَرَى أَشْقِيَاءَ النَّاسِ لا يَسْأَمُونَهَا عَلَى أَنَّهُمْ فِيهَا عُرَاةٌ وَجُوَّعُ

أُرَاهَا وَإِنْ كَانَتْ قَلِيلا كَأَنَّهَا سَحَابَةُ صَيْفٍ عَنْ قَلِيلٍ تَقْشَعُ

Süfyân es-Sevrî İbn Hittân'ın şu şiirini söyledi:

"İnsanların bedbahtlarının bu dünyadan bıkmadıklarını görüyorum

Halbuki onda çıplak ve açlar var

Az da olsalar yakında yaz bulutu gibi sıyrılıp gidecekleri."

(٩٣٠٩)- [٣٧٤/٦] حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ رِشْدِينَ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ الْمَرْوَزِيُّ، حَدَّثَنِي سَالِمٌ الْخَوَّاصُ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِنَّ فِيكَ لَعَجَبًا، قَالَ: يَا ابْنَ أَخِي، مَا الَّذِي بَانَ لَكَ مِنِّي حَتَّى عَجِبْتَ، قَالَ: " تَنَقُّلُكَ مِنْ بَلَدٍ إِلَى بَلَدٍ، إِنَّ لِلنَّاسِ مَأْوًى، وَلِلسَّبُعِ مَأْوًى، وَمَا لَكَ مَأْوًى تَأْوِي إِلَيْهِ "، فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: أَيُّ رَجُلٍ كَانَ الْمُغِيرَةُ بْنُ مِقْسَمٍ الضَّبِّيُّ؟ قَالَ: رَجُلٌ صَالِحٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، قَالَ: وَأَيُّ الرِّجَالِ كَانَ إِبْرَاهِيمُ النَّخَعِيُّ؟، قَالَ: بَخٍ بَخٍ، قَالَ: فَأَيُّ الرِّجَالِ كَانَ عَلْقَمَةُ؟، قَالَ: لا تَسْأَلْ، قَالَ: فَأَيُّ الرِّجَالِ كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ؟، قَالَ: الثِّقَةُ الصَّدُوقُ، فَقَالَ سُفْيَانُ ثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ مِقْسَمٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: اقْتَحَمَ عَلَى أَهْلِ الْجَنَّةِ نُورٌ فِي قِبَابِهِمْ، كَادَ أَنْ يَخْطَفَ نُورُهُ أَبْصَارَ الْقَوْمِ، فَإِذَا نُورُ سَنِّ حَوْرَاءَ ضَحِكَتْ فِي وَجْهِ وَلِيِّهَا، فَمَا كُنْتُ أَدَعُ هَذَا الْخَيْرَ أَبَدًا لِقَوْلِكَ، ثُمَّ أَنْشَدَ سُفْيَانُ، يَقُولُ:

مَا ضَرَّ مَنْ كَانَتِ الْفِرْدَوْسُ مَسْكَنُهُ مَاذَا تَجَرَّعَ مِنْ بُؤْسٍ وَإِقْتَارِ

تَرَاهُ يَمْشِي كَئِيبًا خَائِفًا وَجِلا   إِلَى الْمَسَاجِدِ يَمْشِي بَيْنَ أَطْمَارِ

ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى نَفْسِهِ فَقَالَ:

يَا نَفْسُ مَا لَكِ مِنْ صَبْرٍ عَلَى النَّارِ   قَدْ حَانَ أَنْ تُقْبِلِي مِنْ بَعْدِ إِدْبَارِ

وَهَذَا الْحَدِيثُ رَوَاهُ حَلْبَسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكِلابِيُّ مَرْفُوعًا مِنْ دُونِ الأَبْيَاتِ وَالْقِصَّةِ

Sâlim el-Havvâs anlatıyor: Bir adam Süfyân es-Sevrî'ye: "Ey Ebû Abdillah! Sende bir tuhaflık var" deyince, Süfyân: "Yeğenim! Bende ne gördün de hayret ettin" karşılığını verdi. Adam: "Bir beldeden bir beldeye taşınıp duruyorsun. Halbuki insanların bile bir barınağı var, yırtıcı hayvanların bile bir barınağı var, ama senin barınacağın bir yerin yok" deyince, Süfyân: "Muğîre b. Miksem ed-Dabbî nasıl biridir?" diye sordu. Adam: "İnşallah salih biridir" cevabını verince, Süfyân: "İbrâhîm en-Nehaî nasıl biridir?" diye sordu. Adam: "İyi biridir" cevabını verince, Süfyân: "Alkame nasıl biridir?" diye sordu. Adam: "Onu sorma" cevabını verdi. Süfyân: "Abdullah b. Mesud nasıl biridir?" diye sorunca, adam: "Güvenilir ve doğru biridir" cevabını verdi. Süfyân adama dedi ki: "Muğire b. Miksem'in, İbrâhîm kanalıyla Alkame'den bildirdiğine göre Abdullah b. Mesud dedi ki: «Cennet ehli, çadırlarında iken içeri bir nur girer. Neredeyse milletin gözlerini alacaktır. Baktıklarında; kocasının yüzüne gülen bir hurinin dişinin ışığı olduğunu görürler.» Senin bu sözünden dolayı bu hayrı asla terk etmem." Sonra Süfyân şu şiiri okudu:

"Meskeni Firdevs olana, sefalet ve yoksulluktan çektiği şeyler zarar vermez.

Onun eski giysiler içinde tasalı ve korku içinde mescidlere gittiğini görürsün."

Sonra kendisine döndü ve şöyle dedi:

"Ey nefis! Ne oluyor sana da ateşe karşı sabretmiyorsun.

Ondan yüz çevirdikten sonra ona döneceğin vakit geldi."

Halbes b. Muhammed el-Kilâbî bu hadisi merfu olarak beyit ve kıssayı anlatmadan nakletmiştir:

(٩٣١٠)- [٩٣١٧] حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ.ح وَحَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَيُّوبَ.ح وَحَدَّثَنَا الطَّلْحِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الْعَبَّاسِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحُلْوَانِيُّ، قَالُوا: ثَنَا عِيسَى بْنُ يُوسُفَ بْنِ الطَّبَّاعِ، ثَنَا حَلْبَسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكِلابِيُّ، ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " سَطَعَ نُورٌ فِي الْجَنَّةِ فَرَفَعُوا رُءُوسَهُمْ، فَإِذَا هُوَ مِنْ ثَغْرِ حَوْرَاءَ ضَحِكَتْ فِي وَجْهِ زَوْجِهَا "، وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ: " بَرِقَتْ بَرْقَةٌ فِي الْجَنَّةِ، فَقَالُوا حَوْرَاءُ ضَحِكَتْ فِي وَجْهِ زَوْجِهَا "

Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cennette bir nur parlayınca, cennet ehlinden olan kişi başını kaldırır. Bu nurun, yüzüne gülen hurinin dişlerinden olduğunu görür.* Muhammed b. Ğâlib rivâyetinde: *"Cennette bir şimşek çakınca, bunun, kocasının yüzüne gülen bir hurinin olduğu söylenir"* ibaresi geçmiştir.

(٩٣١١)- [٣٧٥/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّافِعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ السَّرِيَّ، يُنْشِدُ وَاسْتَنْشَدَهُ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: "

أَجَاعَتْهُمُ الدُّنْيَا فَجَاعُوا وَلَمْ يَزَلْ   كَذَلِكَ ذُو التَّقْوَى عَنِ الْعَيْشِ مُلْجَما

أَخُو طَيِّئٍ دَاوُدُ مِنْهُمْ وَمِسْعَرٌ   وَمِنْهُمْ وُهَيْبٌ وَالْغَرِيبُ ابْنُ أَدْهَمَا

وَحَسْبُكَ مِنْهُمْ بِالْفُضَيْلِ وَبِابْنِهِ وَيوسُفَ إِذَا لَمْ يَأْلُ أَنْ يَتَسَلَّمَا

وَفِي ابْنِ سَعِيدٍ قُدْوَةُ الْبِرِّ وَالنُّهَى   وَفَى وَارِثِ الْفَارُوقِ صِدْقًا وَمَقْدَمَا

أُولَئِكَ أَصْحَابِي وَأَهْلُ مَوَدَّتِي   فَصَلَّى عَلَيْهِمْ ذُو الْجَلالِ وَسَلَّمَا

İbrâhim b. Muhammed eş-Şâfiî der ki: Süfyân b. Uyeyne, Serîy'den bir şiir söylemesini isteyince şu şiiri okudu:

"Aç kaldılar bu dünya onları aç bıraktı,
Zaten takvanın ehli bu hayattan uzaktı.
Dâvûd et-Tâî ile Mis'ar bu tayfadandı
Vuheyb ile o Garib b. Edhem onlardandı,
Onlardan yalnız Fudayl, örnek olarak yeter

Oğlu Yûsuf'u geçme, o da saymaya değer.
İbn Saîd ise ihlas ve akıl timsalidir.
Doğruluk, liderlikte Faruk'un varisidir.
Bunlar benim dostlarım, sevgili kardeşlerim.
O Zülcelal Rabbimden mağfiretler dilerim."

(٩٣١٢)- [٣٧٥/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا أَبُو سَعِيدِ بْنُ الأَعْرَابِيِّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغِ، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ مُحَمَّدٍ الشَّافِعِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ السَّرِيَّ بْنَ حَيَّانَ، وَكَانَ سُفْيَانُ مُعْجَبًا بِهِ يَقُولُ وَزَادَ هَذِهِ الأَبْيَاتِ:

فَمَا ضَرَّ ذَا التَّقْوَى تَضَاؤُلُ نِسْبَةٍ ... وَمَا زَالَ ذُو التَّقْوَى أَعَزُّ وَأَكْرَمَا

وَمَا زَالَتِ التَّقْوَى تَزِيدُ عَلَى الْغِنَى ... إِذَا مَحَّصَ التَّقْوَى مِنَ الْعِزِّ مَبْسَمَا

İbrâhim b. Muhammed eş-Şâfiî der ki: Süfyân'ın beğendiği biri olan Serîy b. Hayyân'ın (bir önceki şiire ek olarak) şu beyitleri okuduğunu işittim:

"Takva sahibinin nesebinin soylu olmaması önemli değildir
Herşeye rağmen takva sahibi daha üstün ve şereflidir
Takva her zaman zenginlikten üstündür
Eğer takva üstünlük hastalığından kurtulursa."

(٩٣١٣)- [٣٧٥/٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الرِّبَاطِيُّ، ثَنَا غِيَاثُ بْنُ وَاقِدٍ، مِنْ أَهْلِ بِرِاصْطَخْرَ، قَالَ: طَافَ سُفْيَانُ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَأَكْثَرَ الطَّوَافَ، ثُمَّ صَلَّى فَأَطَالَ الصَّلاةَ، ثُمَّ اضْطَجَعَ، فَقُلْتُ: " هَذِهِ ضَجْعَتُهُ، حَتَّى يُصْبِحَ فَمَا كَانَ إِلا قَلِيلا، حَتَّى هَبَّ مِنْ نَوْمِهِ، ثُمَّ أَخَذَ نَحْوَ الْجَبَلِ الَّذِي كَانَ يَأْوِي إِلَيْهِ، فَأَصَابَ إِبْهَامَ قَدَمِهِ حَجَرٌ فَدُمِيَتْ فَاضْطَجَعَ، ثُمَّ قَالَ: أُفٍّ لَهَا مَا أَكْثَرَ كَدَرُهَا عَجَبًا لِمَنْ يُحِبُّهَا "

Ğiyâs b. Vakıd'ın bildirdiğine göre Süfyân, bir gece çok tavaf yaptıktan sonra uzun süre namaz kıldı ve uzandı. Ben: "Sabaha kadar bu şekilde yatar" dedim, ama biraz sonra uyandı ve her zaman gittiği dağa yöneldi. Giderken ayak parmağı bir taşa çarpıp kanayınca uzandı, sonra: "Öf! Dünyanın kederi ne kadar çok, onu sevene şaşarım" dedi.

(٩٣١٤)- [٦/٣٧٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا أَبُو سَعِيدِ بْنُ زِيَادٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا الرِّبَاطِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ غِيَاثَ بْنَ دَاوُدَ، مِنْ أَهْلِ إِصْطَخْرَ مِنْ أَصْحَابِ سُفْيَانَ، قَالَ: " رَثَى رَجُلٌ سُفْيَانَ بَعْدَ مَوْتِهِ، فَقَالَ:

لَقَدْ مَاتَ سُفْيَانُ حَمِيدًا مُبَرَّرًا   عَلَى كُلِّ قَارٍ هَجَنَتْهُ الْمَطَامِعُ

جُعِلْتُمْ فِدَاءً لِلَّذِي صَانَ دِينَهُ   وَفِرْيَهُ حَتَّى حَوَتْهُ الْمَضَاجِعُ

Süfyân'ın öğrencilerinden ve İstahr'dan biri olan Ğiyâs b. Dâvud der ki: Adamın biri Süfyân'ın ölümü üzerine şöyle bir mersiye okudu:

"Temiz, takdire şayan Süfyân da ölüp gitti,
İtinasına rağmen, ümitle kusur etti.
Feda olun! Dinini yalandan koruyana,
Yattığı yerler onu alıp himaye etti."

(٩٣١٥)- [٦/٣٧٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: قَالَ زَكَرِيَّا بْنُ عَدِيٍّ: كَانَ الثَّوْرِيُّ يَتَمَثَّلُ:

أَرَى رِجَالا بِدُونِ الدِّينِ قَدْ قَنِعُوا   وَلَيْسَ فِي عَيْشِهِمْ يَرْضَوْنَ بِالدُّونِ

فَاسْتَغْنِ بِالدِّينِ عَنْ دُنْيَا الْمُلُوكِ كَمَا   اسْتَغْنَى الْمُلُوكُ بِدُنْيَاهُمْ عَنِ الدِّينِ

Süfyân es-Sevrî şu şiiri okurdu:

"Din konusunda az şeye razı olanları görüyorum.
Hayatlarında azla yetinmezler
Kralların dünyasına karşı dinden yardım dile
Kralla, mallarına karşılık dinlerinden vazgeçtiler."

(٩٣١٦)- [٦/٣٧٦] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ الْبَاهِلِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَتَمَثَّلُ: "

إِنِّي وَجَدْتُ فَلا تَظُنُّوا غَيْرَهُ   أَنَّ التَّنَسُّكَ عِنْدَ هَذَا الدِّرْهَمُ

Süfyân es-Sevrî şu beyti söylemiştir:

"Biliyorum artık; başka bir şey değil
Allah'a ibadetin bu dirhemin yanında yapıldığını."

(٩٣١٧)- [٣٧٦/٦] حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنِي أَبُو بَحْرٍ، جَلِيسٌ لِيَحْيَى بْنِ آدَمَ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ يَتَمَثَّلُ:

ابْلُ الرِّجَالَ إِذَا أَرَدْتَ إِخَاءَهُمْ وَتَوَسَّمَنَّ أُمُورَهُمْ وَتَفَقَّدِ

فَإِذَا وَجَدْتَ أَخَا الأَمَانَةِ وَالتُّقَى فَبِهِ الْيَدَيْنِ قَرِيرَ عَيْنٍ فَاشْدُدِ

وَدَعِ التَّخَشُّعَ وَالتَّذَلُّلَ تَبْتَغِي قُرْبَ امْرِئٍ إِنْ تَدْنُ مِنْهُ يَبْعُدِ

Süfyân es-Sevrî şu şiiri söylerdi:

"İnsanlarla kardeşlik yapmak istersen

Onları deneyip davranışlarını kontrol et

Dürüst ve takva sahibi, cömert ve iyi, bir kardeşi bulursan ona yapış

Birine yakın olmak için boyun eğmeyi ve alçalmayı bırak

Sen ona yaklaşmana rağmen senden uzaklaşırsa."

(٩٣١٨)- [٣٧٦/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحيى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْرَانَ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ حَفْصِ بْنِ عَمْرٍو، وَهُوَ ابْنُ أَخِي سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: كَتَبَ سُفْيَانُ إِلَى عَبَّادِ بْنِ عَبَّادٍ: " أَمَا بَعْدَ، فَإِنَّكَ فِي زَمَانٍ كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ يَتَعَوَّذُونَ أَنْ يُدْرِكُوهُ وَلَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَيْسَ لَنَا، وَلَهُمْ مِنَ الْقِدَمِ مَا لَيْسَ لَنَا، فَكَيْفَ بِنَا حِينَ أَدْرَكْنَاهُ عَلَى قِلَّةِ عِلْمٍ وَقِلَّةِ صَبْرٍ وَقِلَّةِ أَعْوَانٍ عَلَى الْخَيْرِ، وَفَسَادٍ مِنَ النَّاسِ وَكَدَرٍ مِنَ الدُّنْيَا، فَعَلَيْكَ بِالأَمْرِ الأَوَّلِ وَالتَّمَسُّكِ بِهِ، وَعَلَيْكَ بِالْخُمُولِ، فَإِنَّ هَذَا زَمَنُ خُمُولٍ، وَعَلَيْكَ بِالْعُزْلَةِ وَقِلَّةِ مُخَالَطَةِ النَّاسِ، فَقَدْ كَانَ النَّاسُ إِذَا الْتَقَوْا يَنْتَفِعُ بَعْضُهُمْ بِبَعْضٍ، فَأَمَّا الْيَوْمُ فَقَدْ ذَهَبَ ذَاكَ وَالنَّجَاةُ فِي تَرْكِهِمْ فِيمَا نَرَى، وَإِيَّاكَ وَالأُمَرَاءَ إِنْ تَدْنُو مِنْهُمْ وَتُخَالِطُهُمْ فِي شَيْءٍ مِنَ الأَشْيَاءِ، وَإِيَّاكَ أَنْ تُخْدَعَ فَيُقَالَ لَكَ تَشْفَعُ وَتَدْرَأُ، عَنْ مَظْلُومٍ أَوْ تُرَدَّ مَظْلِمَةً، فَإِنَّ ذَلِكَ خَدِيعَةُ إِبْلِيسٍ، وَإِنَّمَا اتَّخَذَهَا فُجَّارُ الْقُرَّاءِ سُلَّمًا، وَكَانَ يُقَالُ: اتَّقُوا فِتْنَةَ الْعَابِدِ الْجَاهِلِ وَالْعَالِمِ الْفَاجِرِ، فَإِنَّ فِتْنَتَهَا فِتْنَةٌ لِكُلِّ مَفْتُونٍ، وَمَا لَقِيتَ مِنَ الْمَسْأَلَةِ وَالْفُتْيَا فَاغْتَنِمْ ذَلِكَ وَلا تُنَافِسْهُمْ فِيهِ، وَإِيَّاكَ أَنْ تَكُونَ كَمَنْ يُحِبُّ أَنْ يُعْمَلَ بِقَوْلِهِ أَوْ يُنْشَرَ قَوْلُهُ أَوْ يُسْمَعَ مِنْ قَوْلِهِ، فَإِذَا تَرَكَ ذَاكَ مِنْهُ عُرِفَ فِيهِ، وَإِيَّاكَ وَحُبَّ الرِّيَاسَةِ، فَإِنَّ

الرَّجُلَ تَكُونُ الرِّيَاسَةُ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَهُوَ بَابٌ غَامِضٌ لا يُبْصِرُهُ إلا الْبَصِيرُ مِنَ الْعُلَمَاءِ السَّمَاسِرَةِ، فَتَفَقَّدْ نَفْسَكَ وَاعْمَلْ بِنِيَّةٍ، وَاعْلَمْ أَنَّهُ قَدْ دَنَا مِنَ النَّاسِ أَمْرٌ يَشْتَهِي الرَّجُلُ أَنْ يَمُوتَ والِسَلامٍ "

Sevrî'nin yeğeni Hafs b. Amr'ın bildirdiğine göre Süfyân, Abbâd b. Abbâd'a şöyle bir mektup yazdı: "Sen, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbının yetişmelerinden Alah'a sığındığı bir zamanda yaşıyorsun. Bizde olmayan ilim ve öncelik onlarda vardı. Biz o zamana ilim azlığı, sabır azlığı, hayra yardım edenlerin azlığı, insanların bozulduğu ve dünyanın sıkıntılı olduğu zamana yetiştiğimizde halimiz ne olur. Sen sahabenin gittiği yolda ol ve ona tutun. Tanınmamaya gayret et; çünkü bu zaman tanınmama zamanıdır.

Uzlete ve insanlarla beraberliğini azaltmaya bak. Daha önce, insanlar karşılaştıkları zaman birbirlerinden faydalanırlardı. Şimdi o insanlar gittiler. Gördüğümüz kadarıyla bugün kurtuluş, insanlardan uzaklaşmadadır.

İdarecilere yaklaşmaktan ve herhangi bir şeyde onlarla beraber olmaktan sakın. Sakın, "Bu adam yardımcı oluyor, mazlumu savunuyor veya zulme mani oluyor" desinler diye aldanma. Bu, İblis'in aldatmasıdır. Kötü Kur'ân hafızları kimseyle kötü olmamak için İblis'in bu tuzağına düştüler. Şöyle denirdi: "Cahil âbidin ve kötü âlimin fitnesinden sakının. Çünkü bunların fitnesi, her meftunu yoldan çıkarır."

Bir mesele ve fetvayla karşılaştığın zaman onu değerlendir ve kimseyle rekabet etme. Sakın insanların, sözleriyle amel edilmesini seven veya sözlerinin yayılmasını ya da dinlenmesini isteyen, dinlenmediği zaman ise bu yüzünden belli olan kimselerden olma.

Liderliği sevmekten sakın. Kişi için liderlik altın ve gümüşten daha sevimli olur; ama liderlik kapısı kapalı kapıdır. Ancak onu âlimlerden basiret sahibi olanlar görür. Nefsini kontrol et ve niyetle amel et. Bil ki, insanlara öyle bir şey yaklaştı ki kişi ölmeyi arzu etmeye başladı. Vesselam."

(٩٣١٩)- [٦/٣٧٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الرِّفَاعِيُّ، ثَنَا دَاوُدُ بْنُ يَمَانٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ لِلْمَهْدِيِّ: " كَمْ أَنْفَقْتَ فِي حَجَّتِكَ؟، قَالَ: مَا أَدْرِي؟، قَالَ: " لَكِنْ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَدْرِي، أَنْفَقَ سِتَّةَ عَشَرَ دِينَارًا، فَاسْتَكْثَرَهَا "

Dâvud b. Yemân, babasından bildiriyor: Süfyân es-Sevrî, halife Mehdî'ye: "Bu haccın sırasında ne kadar harcama yaptın?" diye sorunca, Mehdî: "Bilmiyorum" karşılığını verdi. Bunun üzerine Süfyân: "Ama Ömer b. el-Hattâb ne kadar harcama yaptığını biliyordu. Haccı esnasında onaltı dinar harcama yapmış ve bu meblağı da çok bulmuştu" dedi.

(٩٣٢٠)- [٦/٣٧٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ شُجَاعٍ، قَالَ: قَالَ أَبُو نُعَيْمٍ: قَدِمَ الْمَهْدِيُّ مَكَّةَ وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ بِمَكَّةَ فَدَعَاهُ، فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: " احْذَرْ هَذَا كَاتِبًا كَانَ يَعْقُبُهُ، قَالَ: وَقَالَ سُفْيَانُ: " اتَّقِ اللَّهَ وَاعْلَمْ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، حَجَّ فَأَنْفَقَ سِتَّةَ عَشَرَ دِينَارًا "، قَالَ: وَحَدَّثَهُ بِحَدِيثٍ أَيْمَنَ، فَقَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو عِمْرَانَ وَلَمْ يَذْكُرْ أَيْمَنَ، فَقِيلَ لَهُ: كَيْفَ لَمْ تَذْكُرْ أَيْمَنَ؟، قَالَ: لَعَلَّهُ يَدْعُوهُ فَيَفْزَعُ الرَّجُلُ "

Ebû Nuaym der ki: Süfyân Mekke'deyken (halife) Mehdî geldi. Süfyân, Mehdî'yi çağırdı ve peşinden gelen kâtip hakkında: "Bundan sakın" dedi. Sonra Süfyân dedi ki: "Allah'tan kork! Ömer b. el-Hattâb haccetti ve on altı dinar harcadı." Sonra ona Eymen'den "Ebû İmrân bana bildirdi" diyerek künyesini zikretti. Ona; "Eymen'in ismini niye vermedin?" diye sordular. (Süfyân) "Sanırım (halife Eymen'i) çağırtır da adamın korkmasına sebep olur" dedi.

(٩٣٢١)- [٦/٣٧٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " دَخَلْتُ عَلَى الْمَهْدِيِّ فَرَأَيْتُ مَا قَدْ هَيَّأَهُ لِلْحَجِّ، فَقُلْتُ: مَا هَذَا؟ " حَجَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَأَنْفَقَ سِتَّةَ عَشَرَ دِينَارًا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Mehdî'nin yanına girdim ve hac için yaptığı hazırlığı görüp: "Bu nedir? Ömer b. el-Hattâb haccetti ve on altı dinar harcadı" dedim.

(٩٣٢٢)- [٦/٣٧٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا أَبُو عُمَيْرٍ، ثَنَا الْفِرْيَابِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " دَخَلْتُ عَلَى الْمَهْدِيِّ، فَقُلْتُ: بَلَغَنِي أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ أَنْفَقَ فِي حَجَّتِهِ اثْنَيْ عَشَرَ دِينَارًا، وَأَنْتَ فِيمَا أَنْتَ فِيهِ ! قَالَ: فَغَضِبَ، قَالَ: تُرِيدُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ الَّذِي أَنْتَ فِيهِ، قَالَ: فَقُلْتُ: فَإِنْ لَمْ تَكُنْ فِي مِثْلِ مَا أَنَا فِيهِ فَفِي دُونِ مَا أَنْتَ فِيهِ، فَقَالَ لِي: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ قَدْ جَاءَتْنَا كُتُبُكَ فَأَنْفَذْتُهَا، قَالَ: قُلْتُ لَهُ: مَا كَتَبْتُ إِلَيْكَ شَيْئًا قَطُّ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Mehdî'nin yanına girdim ve: "Hz. Ömer haccettiği zaman on iki dinar harcadı. Sen ise bak ne durumdasın" dedim. Mehdî kızarak: "Benim de senin durumunda olmamı mı istiyorsun?" karşılığını verince, ben: "Eğer benim durumumda olmak istemiyorsan, daha aşağı durumda ol" dedim. Mehdî: "Ey Ebû Abdillah! Mektupların bize geldi ve onları uyguladım" deyince, ben de: "Ben sana kesinlikle bir şey yazmadım" dedim.

(٩٣٢٣)- [٦/٣٧٧] حَدَّثَنَا الْخَضِرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ، ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَيْهَقِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هِشَامٍ الرِّفَاعِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ دَاوُدَ بْنَ يَحْيَى بْنِ يَمَانٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " قَالَ الْمَهْدِيُّ: أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، اصْحَبْنِي حَتَّى أَسِيرَ فِيكُمْ سِيرَةَ الْعُمَرَيْنِ، قَالَ: قُلْتُ: أَمَّا هَؤُلاءِ جُلَسَاؤُكَ فَلا، قَالَ: فَإِنَّكَ تَكْتُبُ إِلَيْنَا فِي حَوَائِجِكَ فَنَقْضِيهَا، قَالَ سُفْيَانُ: " وَاللَّهِ مَا كَتَبْتُ إِلَيْكَ كِتَابًا قط " (٩٣٢٤)- [٦/٣٧٨] قَالَ: وَقَالَ لِي سُفْيَانُ: " إِنِ اقْتَصَرْتَ عَلَى خُبْزِكَ وَبَقْلِكَ لَمْ يَسْتَعْبِدْكَ هَؤُلاءِ "

Süfyân es-Sevrî bildiriyor: Mehdî bana: "Ey Ebû Abdillah! Benimle beraber ol ki ben de sizi iki Ömer'in yönettiği gibi yöneteyim" deyince ben: "Filan kişiler senin arkadaşların olduğu sürece seninle asla birlikte olmam!" karşılığını verdim. Kendisi: "Ancak ihtiyaçlarını bize yazıyor ve biz de bu ihtiyaçlarını karşılıyoruz" deyince, ben: "Vallahi şu ana kadar bu konuda sana tek bir mektup dahi yazmış değilim!" karşılığını verdim.

Ravi der ki: Süfyân bana: "Eğer sen ekmeğinle ve sebzenle yetinir (yöneticilerden bir şey istemez)sen seni kendilerine kul edemezler" dedi.

(٩٣٢٥)- [٦/٣٧٨] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْبَنَّا، ثَنَا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْبَيَاضِيُّ، قَالَ: أُخْبِرْتُ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ هَارُونَ الرَّشِيدَ، قَالَ لِزُبَيْدَةَ: أَتَزَوَّجُ عَلَيْكِ، قَالَتْ زُبَيْدَةُ لا يَحِلُّ لَكَ أَنْ تَتَزَوَّجَ عَلَيَّ، قَالَ: بَلَى، قَالَتْ زُبَيْدَةُ: بَيْنِي وَبَيْنَكَ مَنْ شِئْتَ، قَالَ: تَرْضَيْنَ بِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ ؟، قَالَتْ: نَعَمْ، فَوَجَّهَ إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَقَالَ: إِنَّ زُبَيْدَةَ أَنَّهُ لا يَحِلُّ لِي أَنْ أَتَزَوَّجَ عَلَيْهَا، وَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:﴿فَانْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلاثَ وَرُبَاعَ﴾ ، ثُمَّ سَكَتَ، فَقَالَ سُفْيَانُ: " تَمِّمِ الآيَةَ يُرِيدُ أَنْ يَقْرَأَ: ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً﴾ وَأَنْتَ لا تَعْدِلُ، قَالَ: فَأَمَرَ لِسُفْيَانَ بِعَشَرَةِ آلافِ دِرْهَمٍ، فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَهَا "

Ebu'l-Hasan b. İbrâhîm el-Beyâdî anlatıyor: Müminlerin emiri Hârûn er-Reşîd, Zübeyde'ye: "İkinci bir evlilik yapacağım" deyince, Zübeyde: "Senin ikinci bir hanımı alman helal değildir" karşılığını verdi. Hârûn: "Evet, evlenme hakkım vardır" deyince, Zübeyde: "Aramızda dilediğini hakem yapalım" dedi. Hârûn: "Süfyân es-Sevrî'yi kabul eder misin?" deyince, Zübeyde: "Evet" karşılığını verdi, Süfyân es-Sevrî'ye birini gönderip çağırdı. (Süfyân gelince, Hârûn): "Zübeyde, onun üzerine ikinci hanımı almamın helal olmadığını söylüyor. Halbuki Allah: **"Hoşunuza giden başka kadınlarla iki, üç ve dörde kadar evlenebilirsiniz"**[1] buyuruyor" dedi ve sustu. Süfyân: "Âyeti tamamla" deyip, âyetin: **"...şayet, aralarında adaletsizlik yapmaktan korkarsanız bir tane almalısınız veya sahip olduğunuz ile yetinmelisiniz"**[2] olan kısmını da okumasını istedi ve şöyle devam etti: "Sen ise adaleti sağlayamazsın." Bunun üzerine Hârûn er-Reşîd, Süfyân es-Sevrî'ye on bin dirhem verilmesini emretti, ama Süfyân bunu kabul etmedi.

(٩٣٢٦)- [٦/٣٧٨] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا جُبَيْرُ بْنُ أَحْمَدَ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى الْكُوفِيُّ، ثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، ثَنَا عَبَّادٌ السَّمَّاكُ، قَالَ:

---

[1] Nisâ Sur. 3

[2] Nisâ Sur. 3

سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " أَئِمَّةُ الْعَدْلِ خَمْسَةٌ: أَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ، وَعُثْمَانُ، وَعَلِيٌّ، وَعُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ، مَنْ قَالَ غَيْرَ هَذَا فَقَدِ اعْتَدَى "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Adil imamlar beş kişidir. Bunlar; Ebû Bekr, Ömer, Osmân, Hz. Ali ve Ömer b. Abdilazîz'dir. Bundan başka bir şeyi diyen kişi de haddini aşmıştır."

(٩٣٢٧)- [٣٧٨/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرِ بْنِ حُمَيْدٍ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالا: ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْمَقَابِرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ ثَابِتٍ، يَقُولُ: " رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ فَقَوَّمْتُ كُلَّ شَيْءٍ عَلَيْهِ، حَتَّى نَعْلَيْهِ دِرْهَمًا وَأَرْبَعَ دَوَانِقَ، زَادَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ فِي حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ وَمَا رَأَيْتُ الثَّوْرِيَّ فِي صَدْرِ مَجْلِسٍ قَطُّ، إِنَّمَا كَانَ يَقْعُدُ إِلَى جَنْبِ الْحَائِطِ وَيَجْمَعُ بَيْنَ رُكْبَتَيْهِ "

Muhammed b. el-Mübârek der ki: Mekke yolu üzerinde Süfyân es-Sevrî'yi gördüm. Terlikleri dâhil üzerindeki giysilerin tümüne bir değer biçtiğimde bir dirhem dört *dânık* ettiğini gördüm."

Muhammed b. Ali, Sevrî'den bahsederken: "Süfyân es-Sevrî'nin bir mecliste başköşede oturduğunu hiç görmedim. Bunun yerine dizlerini birleştirir ve bir köşede, duvar dibinde otururdu" dedi.

(٩٣٢٨)- [٣٧٩/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَيُّوبَ الْحَوْرَانِيُّ، ثنا ضَمْرَةُ، قَالَ: سَأَلْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ أُصَافِحُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى، فَقَالَ: " بِرِجْلِكَ نَعَمْ "

Damra bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye: "Yahudi ile Hıristiyanlarla tokalaşayım mı?" diye sorduğumda: "Ayağınla yapacaksan olur" dedi.

(٩٣٢٩)- [٣٧٩/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا إبراهيم، ثنا ضَمْرَةُ، قَالَ: قُلْتُ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: أَيَّ شَيْءٍ أَقُولُ إِذَا سَمِعْتُ صَوْتَ النَّاقُوسِ، قَالَ: " أَيَّ شَيْءٍ تَقُولُ إِذَا ضَرَطَ الْحِمَارُ "

Damra şöyle der: Süfyân es-Sevrî'ye: "Çan sesini duyunca ne diyeyim?" diye sorunca, "Merkep yellendiği zaman ne dersen onu söyle" karşılığını verdi.

(٩٣٣٠)- [٣٧٩/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا هَارُونُ بْنُ زَيْدٍ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " لا يَأْمُرُ السُّلْطَانَ بِالْمَعْرُوفِ، إِلا رَجُلٌ عَالِمٌ بِمَا يَأْمُرُ عَالِمٌ بِمَا يَنْهَى، رَفِيقٌ فِيمَا يَأْمُرُ رَفِيقٌ فِيمَا يَنْهَى، عَدْلٌ فِيمَا يَأْمُرُ عَدْلٌ فِيمَا يَنْهَى "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Yöneticiye iyiliği, ancak emrettiği veya yasakladığı şeyi iyi bilen, emrettiği şeyi başta kendisi yapan, yasakladığı şeyden de başta kendisi uzak duran, emrettiği veya yasakladığı şeylerde adaletli davranan bir âlim emredebilir."

(٩٣٣١)- [٣٧٩/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا أَبُو عَرُوبَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمُسَيَّبَ بْنَ وَاضِحٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ خَلَفَ بْنَ تَمِيمٍ، يَقُولُ: قِيلَ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: ذَهَبَ النَّاسُ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ وَبَقِينَا عَلَى حُمُرٍ دَبْرَةٍ، فَقَالَ الثَّوْرِيُّ: " مَا أَحْسَنَ حَالَهَا لَوْ كَانَتْ عَلَى الطَّرِيقِ "

Halef b. Temîm der ki: Süfyân es-Sevrî'ye: "Ey Ebû Abdillah! İnsanlar gittiler ve biz sırtı yaralı eşeklerin üstünde kaldık" denilince: "Eğer doğru yol üzerinde iseler o eşeklerin durumu ne güzeldir" karşılığını verdi.

(٩٣٣٢)- [٣٧٩/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَلاءِ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " كَانَ رَجُلٌ لَهُ حَظٌّ مِنَ الْعَقْلِ، قَالَ: سَبَقَنَا النَّاسُ وَمضَوْا أَمَامَنَا، وَبَقِينَا عَلَى حُمُرٍ دَبْرَةٍ، فَقَالَ سُفْيَانُ لِلرَّجُلِ: لَوْ كُنْتَ عَلَى الطَّرِيقِ فَشَأْنُكَ أَصْلَحُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Akıllı olan adamlardan biri: "İnsanlar bizi geçip gittiler. Bize ize sırtı yaralı eşekler kaldı" deyince, Süfyân: "Eğer doğru yolda olsaydın senin durumun daha iyi olurdu" karşılığını verdi.

(٩٣٣٣)- [٣٧٩/٦] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ خَالِدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ تَوْبَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، قَالَ: قُلْتُ لِسُفْيَانَ: أَيُؤَاخَذُ الْعَبْدُ بِالْهِمَّةِ، قَالَ: " إِذَا كَانَتْ عَزْمًا أُخِذَ بِهَا "

Abdullah b. el-Mübârek der ki: Süfyân'a: "Kişi niyet ettiği şey dolayısıyla sorumlu olur mu?" diye sorduğumda: "Ancak niyet ettiği şeyi yapmaya kalkışırsa olur" cevabını verdi.

(٩٣٣٤)- [٦/٣٧٩] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثَنَا ابْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ وَكِيعًا، بمكة، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، وَسُئِلَ عَنِ الْبِنَاءِ الَّذِي، بَنَوْهُ حَوْلَ الْكَعْبَةِ قَالَ: " لا تَنْظُرُوا إِلَيْهِ فَإِنَّهُمْ إِنَّمَا بَنَوْهُ لِيُنْظَرَ إِلَيْهِ "

Vekî der ki: Süfyân'a Kâbe'nin etrafında inşa edilen binayı sorulunca: "O binaya bakmayın. Onu bakılsın diye yaptılar" cevabını verdi.

(٩٣٣٥)- [٦/٣٧٩] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ بَشَّارٍ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ الْمُتَوَكِّلِ، قَالَ: مَرَرْتُ مَعَ سُفْيَانُ بِرَجُلٍ يَبْنِي بِنَاءً قَدْ شَيَّدَهُ فَزَوَّقَهُ، فَقَالَ لِي: لا تَنْظُرْ إِلَيْهِ، قُلْتُ: لِمَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ؟، قَالَ: " إِنَّ هَذَا إِنَّمَا بَنَاهُ لِيُنْظَرَ إِلَيْهِ، وَلَوْ كَانَ كُلُّ مَنْ يَمُرُّ لَمْ يَنْظُرْ إِلَيْهِ، لَمْ يَبْنِ هَذَا الْبِنَاءَ "

Yahyâ b. el-Mütevekkil der ki: Süfyân'la birlikte bina inşa eden bir adamla karşılaştık. Adam binayı çok güzel bir şekilde düzenlemişti. Süfyân bana: "Binaya bakma!" dedi. Ona: "Neden ey Ebû Abdillah?" diye sorduğumda şöyle karşılık verdi: "Bu adam bu binayı gelip geçenlerin görmesi için dikti. Şayet gelip geçenler bakmayacak olsaydı bu binayı da dikmezdi."

(٩٣٣٦)- [٦/٣٨٠] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ وَكِيعًا، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لا تُجِيبُوا دَعْوَةً إِلا دَعْوَةَ مَنْ تَرَوْنَ أَنَّ قُلُوبَكُمْ تَصْلُحُ عَلَى طَعَامِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Yemekleriyle kalbinizin ıslah olabileceğini düşündüğünüz kişilerin ancak yemek davetlerine icabet edin."

(٩٣٣٧)- [٦/٣٨٠] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثَنَا أَخِي مُحَمَّدٌ، قَالَ: مَرَّ شَيْخٌ مِنَ الْكُوفِيِّينَ كَانَ كَاتِبًا لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: " يَا شَيْخُ، وَلِيَ فُلانٌ فَكَتَبْتَ لَهُ، ثُمَّ عُزِلَ وَوَلِيَ فُلانٌ فَكَتَبْتَ لَهُ، ثُمَّ عُزِلَ، وَوَلِيَ فُلانٌ فَكَتَبْتَ لَهُ، وَأَنْتَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَسْوَأُهُمْ حَالا، يُدْعَى بِالأَوَّلِ فَيُسْأَلُ وَيُدْعَى

بِكَ، فَتُسْأَلُ مَعَهُ عَمَّا جَرَى عَلَى يَدِكَ لَهُ، ثُمَّ يَذْهَبُ وَتُوقَفُ أَنْتَ حَتَّى يُدْعَى بِالآخَرِ، فَيُسْأَلُ وَتُسْأَلُ أَنْتَ عَمَّا جَرَى عَلَى يَدِكَ لَهُ، ثُمَّ يَذْهَبُ وَتُوقَفُ أَنْتَ حَتَّى يُدْعَى بِالآخَرِ، فَأَنْتَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَسْوَأُهُمْ حَالا "، قَالَ: فَقَالَ الشَّيْخُ: فَكَيْفَ أَصْنَعُ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ بِعِيَالِي؟، فَقَالَ سُفْيَانُ: اسْمَعُوا هَذَا يَقُولُ: " إِذَا عَصَى اللَّهَ رُزِقَ عِيَالُهُ، وَإِذَا أَطَاعَ اللَّهَ ضُيِّعَ عِيَالُهُ "، قَالَ: ثُمَّ قَالَ سُفْيَانُ: " لا تَقْتَدُوا بِصَاحِبِ عِيَالٍ، فَمَا كَانَ عُذْرُ مَنْ عُوتِبَ، إِلا أَنْ قَالَ عِيَالِي "

Süfyân es-Sevrî'ye kâtiplikte yapan Kûfeli bir âlim, Süfyân'a uğrayınca, Süfyân ona dedi ki: "Ey âlim! Falana vali olunca, ona fetva verdin. Sonra o azledildi ve falan kişi vali oldu. Sen ona da fetva verdin. O da azledildi ve falan kişi vali oldu ve sen ona da fetva verdin. Kıyamet günü senin halin onlardan çok daha kötü olacak. Birincisi çağrılıp hesap sorulacak. Sonra sen çağrılacaksın ve senin fetvanla yaptıklarının hesabı sana sorulacak. O gidecek ve sen durdurulacaksın. Sonra başkası çağrılacak ve ona da sorulacak. Sen de bu kişinin senin fetvanla yaptıklarının hesabını vereceksin. O gidecek ve sen yine durdurulacaksın. Bu durum hepsi çağrılana kadar devam edecek ve senin durumun kıyamet günü bunların hepsinden daha kötü olacaktır." İhtiyar: "Çocuklarıma nasıl bakayım, ey Ebû Abdillah?" diye sorunca, Süfyân: "Şunu dinleyin ne diyor! Allah'a isyan ettiği zaman çocuklarının rızıklandığını, Allah'a itaat ettiği zaman ise mahrum olduklarını söylüyor! Çocukları olan kişilere uymayın. Bu durumdaki kişi eleştirilince, muhakkak: «Çocuklarım» der."

(٩٣٣٨)- [٦/٣٨٠] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ بَشِيرَ بْنَ أَبِي السَّرِيِّ، قَالَ: اجْتَمَعْتُ أَنَا وَسُفْيَانُ، وَيَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ، فِي الحجر، أو قَالَ فِي الْحَطِيمِ فَحَدَّثَ يَحْيَى، سُفْيَانَ، عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ يَرْوِيهِ، قَالَ: " وَلَوْ أَنَّ عَبْدًا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، قَدْ أَدَّى إِلَى اللَّهِ ﷻ جَمِيعَ مَا افْتَرَضَ عَلَيْهِ، إِلا أَنَّهُ مُحِبٌّ لِلدُّنْيَا إِلا أَمَرَ اللَّهُ لَهُ مُنَادِيًا يُنَادِي بِهِ عَلَى رُءُوسِ أَهْلِ الْجَمْعِ، أَلا إِنَّ هَذَا فُلانُ بْنُ فُلانٍ قَدْ أَحَبَّ مَا أَبْغَضَ اللَّهُ ﷻ "

Süfyân'ın bildirdiğine göre İbnu'l-Münkedir şöyle dedi: Kıyamet günü kul, Allah'a karşı bütün görevlerini yerine getirmiş olarak gelse, ancak dünyayı seven biriyse, Allah bir münadiye, bütün insanların karşısında: "Bilin ki falan oğlu falan, Allah'ın sevmediği şeyi sevdi" denilir.

(٩٣٣٩)- [٦/٣٨٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا أَبُو عَرُوبَةَ، ثَنَا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنَّ عَامَّةَ مَنْ دَاخَلَ هَؤُلاءِ، إِنَّمَا دَفَعَهُمْ إِلَى ذَلِكَ الْعِيَالُ وَالْحَاجَةُ، وَكَانَتْ لَهُ بِضَاعَةٌ مَعَ بَعْضِ إِخْوَانِهِ "

(٩٣٤٠)- [٦/٣٨٠] وَكَانَ يَقُولُ: " مَا كَانَتِ الْعِدَّةُ أَيِ الْمَالُ الْمُعَدُّ فِي زَمَانٍ أَصْلَحَ مِنْهَا فِي هَذَا الزَّمَانِ "

Yûsuf b. Esbât bildiriyor: Süfyân es-Sevrî: "İnsanların çoğunu idarecilerin yanında çalışmaya iten şey, bakmakla yükümlü olduğu çocuklar ve ihtiyaçtır" dedi. Süfyân'ın, kardeşlerinden birinde malı vardı ve bu konuda şöyle derdi: "Eskiden mallar bugünkünden çok daha temiz ve daha çok işe yarardı."

(٩٣٤١)- [٦/٣٨١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا أَبُو يَعْلَى مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الْحَرَّانِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمُرِّيُّ، عَنْ عِيسَى بْنِ يُونُسَ، قَالَ: لَقِيتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، فَقَالَ لِي: " لا تَغْتَرَّ بِصَاحِبِ عِيَالٍ، فَقَلَّ صَاحِبُ عِيَالٍ إِلا خَلَطَ "، فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، بَلَغَنِي أَنَّ لَكَ بِضَاعَةً مِائَتَيْ دِينَارٍ، وَيُعْمَلُ لَكَ فِيهَا، قَالَ فَخَرَجْتُ إِلَى الثَّغْرِ، ثُمَّ قَدِمْتُ فَأَتَيْتُهُ، فَقَالَ: " أَشَعَرْتَ أَنَّ قُرَّةَ عَيْنِي مَاتَ فَاسْتَرَحْتُ "، قَالَ: وَكَانَ لَهُ ابْنٌ يُقَالُ لَهُ سَعِيدٌ مَاتَ

İsa b. Yûnus bildiriyor: Bir defasında Süfyân es-Sevrî ile karşılaştığımda bana: "Ailesi olan kişi tarafından aldanmamaya bak! Zira aile sahibi olanların geneli iyiliğin yanında kötülük de yapar" dedi. Ben de ona: "Ey Ebû Abdillah! Öğrendiğime göre ikiyüz dinarlık malın varmış ve öyle birisi bu malını işletiyormuş" karşılığını verdim. Daha sonra savaşa katıldım. Savaş dönüşü Süfyân'a geldiğimde bana: "Gözümün nurunun vefat ettiğini, ama rahatladığımı biliyor musun?" diye sordu. Süfyân'ın Saîd adında bir oğlu vardı ve vefat etmişti.

(٩٣٤٢)- [٦/٣٨١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا حَامِدُ بْنُ شُعَيْبٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ، ثنا الزُّبَيْرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لا تَعْبَأَنَّ بِأَبِي الْعِيَالِ وَلا تَغْتَرَّنَّ بِهِ "

Süfyân es-Sevrî: "Çocukları olan babayı ölçü alma ve ona aldanma" demiştir.

(٩٣٤٣)- [٦/٣٨١] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَسْقَلانِيُّ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثنا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَلا، قَالَ: قَالَ حُذَيْفَةُ بْنُ قَتَادَةَ الْمَرْعَشِيُّ: قَالَ لِي سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " لأَنْ أُخَلِّفَ عَشَرَةَ آلافِ دِرْهَمٍ أُحَاسَبُ عَلَيْهَا، أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَحْتَاجَ إِلَى النَّاسِ "

Huzeyfe b. Katâde el-Mar'aşî bildiriyor: Süfyân es-Sevrî bana: "Arkamda kıyamet günü hesabım vereceğim on bin dirhem bırakmam, benim için insanlara muhtaç olmamdan daha sevimlidir" dedi.

(٩٣٤٤)- [٦/٣٨١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ، ثنا رَوَّادُ بْنُ الْجَرَّاحِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ الْمَالُ فِيمَا مَضَى يُكْرَهُ، فَأَمَّا الْيَوْمَ فَهُوَ تُرْسُ الْمُؤْمِنِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Önceden mal kerih görülen şeylerden biriydi. Oysa şimdi müminin kalkanı gibidir."

(٩٣٤٥)- [٦/٣٨١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي قِرْصَافَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَاهِلِيُّ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى الثَّوْرِيِّ، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، تَمْسِكُ هَذِهِ الدَّنَانِيرَ؟، فَقَالَ " اسْكُتْ لَوْلا هَذِهِ الدَّنَانِيرُ لَتَمَنْدَلَ بِنَا هَؤُلاءِ الْمُلُوكُ " (٩٣٤٦)- [٦/٣٨١] قَالَ: وَقَالَ سُفْيَانُ: " مَنْ كَانَ فِي يَدِهِ مِنْ هَذِهِ شَيْءٌ فَلْيُصْلِحْهُ، فَإِنَّهُ زَمَانٌ مَنِ احْتَاجَ كَانَ أَوَّلَ مَا يَبْذُلُ دِينَهُ "

Abdullah b. Muhammed el-Bâhilî der ki: Adamın biri Sevrî'ye gelip: "Ey Ebû Abdillah! Şu dinarlara el mi sürüyorsun?" diye sorunca, Süfyân: "Sus! Şayet bu dinarlar olmasaydı sultanlar bizleri mendil niyetine kullanırlardı" karşılığını verdi.

Süfyân yine şöyle demiştir: "Kimin elinde para varsa onu zayi etmesin ve yerinde kullansın. Zira kişi, muhtaç duruma düştüğü zaman harcayacağı ilk şey dini olur."

(٩٣٤٧)- [٣٨١/٦] قَالَ: وَجَاءَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ، قَالَ: " لا تَصْحَبْ مَنْ يُكْرِمُ عَلَيْكَ، فَإِنْ سَاوَيْتَهُ فِي النَّفَقَةِ أَضَرَّ بِكَ، وَإِنْ تَفَضَّلَ عَلَيْكَ اسْتذَلَّكَ

Süfyân es-Sevrî'nin yanına bir adam gelip: Ey Ebû Abdillah! Haccetmek istiyorum" deyince, Süfyân ona: "Maddi durumu senden daha iyi olan ve sana ikramlarda bulunacak kişiyle birlikte gitme. Maddi durumunuz eşit olursa sana zararı dokunur. Maddi durumu senden daha iyi olduğu zaman da seni küçük görür" dedi.

(٩٣٤٨)- [٣٨١/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْمَاطِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ الزِّمِّيُّ، ثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ سَلامُ بْنُ سُلَيْمٍ، قَالَ: قَالَ لِي سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " عَلَيْكَ بِعَمَلِ الأَبْطَالِ، الْكَسْبُ مِنَ الْحَلالِ وَالإِنْفَاقُ عَلَى الْعِيَالِ "

Ebu'l-Ahvas bildiriyor: Süfyân es-Sevrî bana: "Yiğitlerin yaptığı gibi yapmaya çalış! Helâl yoldan para kazan ve kazandığını ailene harca" dedi.

(٩٣٤٩)- [٣٨١/٦]، قَالَ: وَكَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِذَا أَعْجَبَهُ تَجْرُ الرَّجُلِ، قَالَ: " نِعْمَ الْفَتَى إِنْ عُوجِلَ "

Süfyân es-Sevrî, birinin alışverişini beğenince: "Alışverişte pratik olanlar ne güzeldir" derdi.

(٩٣٥٠)- [٣٨٢/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَصْقَلَةَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، ثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لا تَغْتَرَّ بِمَنْ لَهُ عِيَالٌ "

Süfyân es-Sevrî: "Çoluk çocuğu olanlar seni aldatmasın" demiştir.

(٩٣٥١)- [٣٨٢/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ رَزِينٍ الْحَلَبِيُّ، ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ جَنَّادٍ الْحَلَبِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَطَاءَ بْنُ مُسْلِمٍ الْخَفَّافُ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " قَدِمْتُ الْبَصْرَةَ، فَجَلَسْتُ إِلَى يُوسُفَ بْنِ عُبَيْدٍ، فَإِذَا فتيَانٍ

كَأَنَ عَلَى رُءُوسِهِمُ الطَّيْرُ "، فَقُلْتُ: " يَا مَعْشَرَ الْقُرَّاءِ، ارْفَعُوا رُءُوسَكُمْ، فَقَدْ وَضَحَ الطَّرِيقُ، وَاعْمَلُوا وَلا تَكُونُوا عَالَةً عَلَى النَّاسِ، فَرَفَعَ يُونُسُ رَأْسَهُ إِلَيْهِمْ "، فَقَالَ: قُومُوا فَلا أَعْلَمَنَّ أَحَدًا مِنْكُمْ جَالَسَنِي، حَتَّى يَكْسِبَ مَعَاشَهُ مِنْ وَجْهِهِ فَتَفَرَّقُوا، قَالَ سُفْيَانُ: " فَوَاللَّهِ مَا رَأَيْتُهُمْ عِنْدَهُ بَعْدَهُ "

Süfyân es-Sevrî bildiriyor: Basra'ya geldiğimde Yûnus b. Ubeyd'in yanında oturdum. Ancak orada sanki başlarına kuş konmuş da uçmasın diye hareket etmeyen, miskince oturan gençler gördüm. Bunun üzerine kalkıp şöyle dedim: "Ey Kur'ân hafızları topluluğu! Başlarınızı kaldırıp harekete geçin! Çalışmanın yolları çok açık bir şekilde gösterilmiştir! İnsanların sırtında bir yük olmaktan vazgeçin ve çalışın!" Yûnus da başını onlara doğru çevirip dedi ki: "Kalkın ve her biriniz kendi geçimini kendi eliyle kazanmadan sakın gelip de yanımda bir daha oturmayın!" Bunun üzerine gençler kalkıp dağıldılar. Vallahi bir daha onları onun yanında otururken hiç görmedim.

(٩٣٥٢)- [٣٨٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا أَبُو حَسَّانَ أَحْمَدُ بْنُ خَلِيلٍ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ عُبَيْدٍ الطَّنَافِسِيَّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " يَا مَعْشَرَ الْقُرَّاءِ، ارْفَعُوا رُءُوسَكُمْ، لا تَزِيدُوا التَّخَشُّعَ عَلَى مَا فِي الْقَلْبِ، فَقَدْ وَضَحَ الطَّرِيقُ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَجْمِلُوا فِي الطَّلَبِ، وَلا تَكُونُوا عِيَالا عَلَى الْمُسْلِمِينَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Ey Kur'ân hafızları! Başınızı dik tutun. Kalpteki huşuyu aşmayınız. Artık yol aydınlandı. Allah'tan korkun ve bir şeyi isterken güzel bir şekilde isteyin. Müslümanlara da yük olmayın."

(٩٣٥٣)- [٣٨٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا حَبِيبُ بْنُ نَصْرٍ الْمُهَلَّبِيُّ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْحَكَمِ، ثَنَا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْكُوفِيُّ، عَنْ شُعَيْبِ بْنِ حَرْبٍ، قَالَ: قَالَ لِي الثَّوْرِيُّ: " يَا أَبَا صَالِحٍ، احْفَظْ عَنِّي ثَلاثًا: إِنِ احْتَجْتَ إِلَى شِسْعٍ فَلا تَسْأَلْ، وَإِنِ احْتَجْتَ إِلَى مِلْحٍ فَلا تَسْأَلْ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْخُبْزَ الَّذِي تَأْكُلُهُ بِمِلْحٍ عُجِنَ، وَإِنِ احْتَجْتَ إِلَى مَاءٍ فَاسْتَعْمِلْ كَفَّيْكَ، فَإِنَّهُ يَجْرِي مَجْرَى الإِنَاءِ "

Şuayb b. Harb bildiriyor: Süfyân es-Sevrî bana: "Şu üç öğüdü sakın aklından çıkarma! Bir ayakkabı bağına bile ihtiyacın olsa sakın kimseden

isteme. Tuza ihtiyacın olsa, sakın kimselerden isteme ve bil ki yediğin ekmeğin içinde tuz ile hamur vardır. Su içmek istediğin zaman ise kimselerden kap isteme. Avucunu kullan kabın yerini tutar" dedi.

(٩٣٥٤)- [٣٨٢/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: كَانَ الثَّوْرِيُّ، يَقُولُ: " الْحَلالُ لا يَحْتَمِلُ السَّرَفَ "

Süfyân es-Sevrî şöyle derdi: "Helal olan şeyler, israf olan bir şeye müsamaha göstermezler."

(٩٣٥٥)- [٣٨٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَيَّاشٍ، ثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، قَالَ: " كُنْتُ بِالْبَصْرَةِ حِينَ مَاتَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَلَقِيتُ يَزِيدَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ صَبِيحَةَ لَيْلَتِهِ الَّتِي مَاتَ فِيهَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَقَالَ لِي: قِيلَ لِي فِي مَنَامِي: مَاتَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ: فَقُلْتُ لِلَّذِي يَقُولُ فِي الْمَنَامِ مَاتَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، قَالَ: قَدْ مَاتَ اللَّيْلَةَ، قَالَ: فَكَانَ قَدْ مَاتَ تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَلَمْ تَعْلَمْ "

Ebû Usâme der ki: Süfyân es-Sevrî vefat ettiği zaman Basra'daydım. Süfyân'ın vefat ettiği gecenin sabahında Yezîd b. İbrâhîm'le karşılaştığımda dedi ki: "Bana bu gece rüyamda: «Müminlerin emiri vefat etti» denildi. Bana rüyamda böyle diyene: «Bu gece Süfyân es-Sevrî vefat etti mi?» diye sorunca: «Bu gece mi vefat etti?» cevabını verdi. Süfyân o gece vefat etmiş, haberimiz olmamıştı."

(٩٣٥٦)- [٣٨٣/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ فُورَكٍ الأَصْبَهَانِيُّ، حَدَّثَنِي عَمِّي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ فُورَكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ بِشْرٍ، يَقُولُ: أَتَانِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عِيسَى الزَّاهِدُ الأَصْبَهَانِيُّ، فَقَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِيمَا يَرَى النَّائِمَ، فَقَالَ: " عَلَيْكُمْ بِجَامِعِ سُفْيَانَ "

Ali b. Bişr bildiriyor: Rüyamda bana Isbehânlı zahid bir kul olan İbrâhim b. İsa geldi ve: "Süfyân'ın *Câmi* adlı eserine sahip çıkın!" dedi.

(٩٣٥٧)- [٣٨٣/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا أَبُو الدَّرْدَاءِ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُنِيبٍ الْمَرْوَزِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ، قَالَ: رَأَيْتُ

النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، رَجُلٌ مِنْ أُمَّتِكَ، يُقَالُ لَهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ لا بَأْسَ بِهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " نَعَمْ لا بَأْسَ بِهِ "، فَقُلْتُ لَهُ: إِنَّهُ حَدَّثَنَا عَنْكَ أَنَّكَ رَأَيْتَ يُوسُفَ النَّبِيَّ عَلَيْهِ السَّلامُ فِي السَّمَاءِ، حِينَ أُسْرِيَ بِكَ، فَقَالَ: " صَدَقَ "

Yezîd b. Ebî Hakîm bildiriyor: Rüyamda Peygamberimizi (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Ümmetinden Süfyân es-Sevrî adında bir adam var. Kötü biri değildir değil mi?" diye sorduğumda: "Evet! Kötü biri değildir!" buyurdu. Ona: "Ama o bize, İsrâ (Mirâc) gecesinde semada senin Hz. Yûsuf'u gördüğünü bize bildirdi" dediğimde ise: "Doğru söylemiş!" buyurdu.

(٩٣٥٨)- [٣٨٣/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَنَدِيُّ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ الْحَفَّارِ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، رَجُلٌ مِنْ أُمَّتِكَ، يُقَالُ لَهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ لا بَأْسَ بِهِ؟، قَالَ: " نَعَمْ لا بَأْسَ بِهِ "، قُلْتُ: حَدَّثَنَا عَنْ أَبِي هَارُونَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ حَدِيثَ الْمِعْرَاجِ، فَقَالَ: " صَدَقَ الثَّوْرِيُّ، وَصَدَقَ أَبُو هَارُونَ وَصَدَقَ أَبُو سَعِيدٍ "

Yezîd b. Ebî Hakîm der ki: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) rüyamda gördüm ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Ümmetinden Süfyân es-Sevrî iyi biri midir?" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): "Evet iyi biridir" buyurunca: "Süfyân bize Ebû Hârun kanalıyla Ebû Saîd'den Mirac hadisini nakletti" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Sevrî de, Ebû Hârun da, Ebû Saîd de doğru söylemiştir" buyurdu.

(٩٣٥٩)- [٣٨٣/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُمَيْرٍ الطَّبَرِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْرَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْوَلِيدَ بْنَ مُسْلِمٍ، يَقُولُ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَنَامِ فَعَرَضْتُ عَلَيْهِ النَّاسَ فَكَأَنَّهُ كَرِهَهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، بِمَنْ تَأْمُرُ، قَالَ: " عَلَيْكَ بِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ "

Velîd b. Müslim bildiriyor: Rüyamda Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm. Uymam için kendisine insanları teker teker saydım, ama sanki onları beğenmedi. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Kime tâbi olmamı emredersin?" diye sorduğumda: "Süfyân es-Sevrî'ye tâbi ol" buyurdu.

(٩٣٦٠)- [٣٨٣/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا أَبُو بِشْرٍ الدَّوْلابِيُّ، ثَنَا ابْنُ الْمُقْرِئِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ: أَوْصِنِي، فَقَالَ: " أَقْلِلْ مِنْ مَعْرِفَةِ النَّاسِ أَوْ كَمَا قَالَ "

Süfyân b. Uyeyne bildiriyor: Rüyamda Süfyân es-Sevrî'yi gördüm. Ona: "Bana nasihatte bulun!" dediğimde: "Az insan tanımaya çalış!" dedi.

(٩٣٦١)- [٣٨٣/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْفَرَجِ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عُثْمَانَ الْجُرَعِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: رَأَيْتُ الثَّوْرِيَّ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ: أَوْصِنِي، قَالَ: " أَقْلِلْ مِنْ مُخَالَطَةِ النَّاسِ "، قُلْتُ: زِدْنِي، قَالَ: " سَتَرِدُ فَتَعْلَمُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Rüyamda Süfyân es-Sevrî'yi gördüm ve: "Bana tavsiyede bulun" dedim. Bana: "İnsanların arasına fazla karışma" karşılığını verince: "Daha çok tavsiyede bulun" dedim. Süfyân: "Buraya gelecek (ölecek) ve göreceksin" dedi.

(٩٣٦٢)- [٣٨٣/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمُطَرِّزُ.ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ ، قَالُوا: ثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَعْيَنَ الْبَجَلِيُّ، قَالَ: " رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فِي الْمَنَامِ وَلِحْيَتِهِ حَمْرَاءُ صَفْرَاءُ، فَقُلْتُ: مَا صَنَعْتَ فَدَيْتُكَ؟، قَالَ: " أَنَا مَعَ السَّفَرَةِ "، قُلْتُ: وَمَا السَّفَرَةُ؟ قَالَ: " الْكِرَامُ الْبَرَرَةُ "

İbrâhim b. A'yen el-Becelî bildiriyor: Rüyamda Süfyân es-Sevrî'yi gördüm. Sakalları kırmızı sarı karışımı bir renkteydi. Ona: "Sana feda olayım! Ne haldesin?" diye sorduğumda: "Sefere'ler ile beraberim" dedi. "Sefere'ler de kim?" diye sorduğumda da: "Saygın ve iyi kimseler" karşılığını verdi.

(٩٣٦٣)- [٣٨٤/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْبَغْدَادِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا زَائِدَةُ بْنُ أَبِي الرُّقَادِ، قَالَ: رَأَيْتُ الثَّوْرِيَّ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ لَهُ: مَا فَعَلَ بِكَ رَبُّكَ، قَالَ: وَوَسَّعَ عَلَيَّ، وَجَعَلَ يُومِي بِيَدِهِ إِلَى كُمِّهِ، وَيَقُولُ: " أَدْخَلَنِي الْجَنَّةَ مَا نِلْتُ مِنْ دُنْيَاهُمْ إِلا هَذِهِ الْخِرْقَةَ، وَإِنَّ مَا نِلْنَا لَمَرْدُودٌ عَلَيْهِمْ "

Zâide Ebu'r-Rikâd bildiriyor: Rüyamda Süfyân es-Sevrî'yi gördüm. Ona: "Rabbin sana neler yaptı?" diye sorduğumda: "Beni Cennetine soktu ve bolca ihsanlarda bulundu" dedi. Sonra da eliyle giysisinin kolunu göstererek şöyle devam etti: "Dünyada iken bu hırkadan başkasını elde etmiş değilim. Bunu da giderken dünya ahalisine bırakıyoruz."

(٩٣٦٤)- [٣٨٤/٦] ثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثَنَا رَبَاحُ بْنُ الْجَرَّاحِ، عَنْ بُدَيْلٍ، قَالَ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ: مَا صَنَعَ بِكَ رَبُّكَ، قَالَ: " عَفَا عَنِّي حَتَّى طَلَبْتُ الْحَدِيثَ "، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثَنَا رَبَاحُ بْنُ الْجَرَّاحِ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ بُدَيْلٍ، قَالَ: رَأَيْتُ الثَّوْرِيَّ فَذَكَرَ مِثْلَهُ

Budeyl der ki: Süfyân es-Sevrî'yi rüyamda görünce: "Rabbin sana ne yaptı?" diye sordum. Süfyân: "Beni affetti, hatta konuşmak istedim" karşılığını verdi.

(٩٣٦٥)- [٣٨٤/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، مَا صَنَعَ بِكَ رَبُّكَ؟، قَالَ: " غَفَرَ لِي "، فَقُلْتُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ لَقِيتَ مُحَمَّدًا ﷺ وَحِزْبَهُ؟ قَالَ: " نَعَمْ "

Muemmel b. İsmâîl der ki: Süfyân es-Sevrî'yi rüyamda görünce: "Ey Ebû Abdillah! Rabbin sana ne yaptı?" diye sordum. Süfyân: "Beni affetti" karşılığını verince: "Ey Ebû Abdillah! Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ve taraftarlarıyla karşılaştın mı?" diye sorunca: "Evet" cevabını verdi.

(٩٣٦٦)- [٣٨٤/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثَنَا رَجَاءٌ السِّنْدِيُّ، ثَنَا الْمُؤَمَّلُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، قَالَ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ مَا فَعَلَ بِكَ رَبُّكَ، قَالَ: " لَقِيتُ مُحَمَّدًا وَحِزْبَهُ ﷺ وَرَضِيَ عَنْهُمْ "

Abdullah b. el-Mübârek der ki: Süfyân es-Sevrî'yi rüyamda görünce: "Rabbin sana ne yaptı?" diye sordum. Süfyân: "Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ve taraftarlarıyla karşılaştım cevabını verdi.

(٩٣٦٧)- [٦/٣٨٤] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ، عَنْ مِهْرَانَ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ زَائِدَةَ، قَالَ: " رَأَيْتُ فِي النَّوْمِ، كَأَنِّي أُدْخِلْتُ الْجَنَّةَ، فَإِذَا سُفْيَانُ يَطِيرُ مِنْ شَجَرَةٍ إِلَى شَجَرَةٍ، وَهُوَ يَقُولُ: ﴿تِلْكَ الدَّارُ الآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الأَرْضِ وَلا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾ "

Osmân b. Zâide der ki: Rüyamda Cennete girdiğimi ve orada Süfyân'ın ağaçtan ağaca uçtuğunu gördüm. Süfyân uçarken, **"Bu âhiret yurdunu, yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu istemeyen kimselere veririz. Sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır"**[1] âyetini okuyordu.

(٩٣٦٨)- [٦/٣٨٤] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي أَبُو الْوَلِيدِ الْكَلْبِيُّ، حَدَّثَنِي حَفْصُ بْنُ نُفَيْلٍ الْمُذْهِبِيُّ، قَالَ: رَأَيْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ فِي مَنَامِي، فَقُلْتُ لَهُ: هَلْ لَكَ عِلْمٌ بِسُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ، فَقَدْ كَانَ يُحِبُّ الْخَيْرَ وَأَهْلَهُ؟، قَالَ: فَتَبَسَّمَ، ثُمَّ قَالَ: " رَقَّاهُ الْخَيْرُ إِلَى دَرَجَاتِ أَهْلِ الْخَيْرِ

Hafs b. Nufeyl el-Muzhibî der ki: Dâvud et-Tâî'yi rüyamda gördüm ve: "Süfyân b. Saîd hakkında bilgi var mı? O, hayrı ve hayır ehlini severdi" dedim. Dâvud tebessüm ettikten sonra: "Hayır, onu hayır ehlinin derecesine yükseltti" cevabını verdi.

(٩٣٦٩)- [٦/٣٨٥] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي صَخْرُ بْنُ رَاشِدٍ، قَالَ: رَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْمُبَارَكِ فِي مَنَامِي بَعْدَ مَوْتِهِ، فَقُلْتُ: أَلَيْسَ قَدْ مِتَّ؟، قَالَ: بَلَى، قُلْتُ: فَمَا صَنَعَ بِكَ رَبُّكَ؟، قَالَ: غَفَرَ لِي مَغْفِرَةً أَحَاطَتْ بِكُلِّ ذَنْبٍ، قَالَ: قُلْتُ: فَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، قَالَ: " بَخٍ بَخٍ ذَاكَ ﴿مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾ "

---

[1] Kasas Sur. 83

Sahr b. Râşid der ki: Abdullah b. el-Mübârek'i vefatından sonra rüyamda gördüm ve: "Gelmedin mi?" diye sordum; bana: "Evet geldim" cevabını verdi. Ben: "Rabbin sana ne yaptı?" diye sorduğumda: "Bana, bütün günahlarımı kapsayacak şekilde mağfiret etti" cevabını verdi. Ben: "Süfyân es-Sevrî ne durumda?" diye sorunca: "Çok iyi, o **"Allah'ın nimetine eriştirdiği peygamberlerle, dosdoğru olanlar, şehidler ve iyilerle beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaştırlar!"**[1] karşılığını verdi.

(٩٣٧٠)- [٦/٣٨٥] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَعْدَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو لُقْمَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفُرَاتِ الْكُوفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أُسَامَةَ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي سَيْفُ بْنُ هَارُونَ الْبُرْجُمِيُّ، قَالَ: رَأَيْتُ فِيَ الْمَنَامِ كَأَنِّي فِي مَوْضِعٍ عَلِمْتُ أَنَّهَا لَيْسَتْ فِي الدُّنْيَا، فَإِذَا أَنَا بِرَجُلٍ لَمْ أَرْ قَطُّ أَجْمَلَ مِنْهُ، فَقُلْتُ: مَنْ أَنْتَ يَرْحَمُكَ اللَّهُ؟ قَالَ: أَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ، فَقُلْتُ: قَدْ كُنْتُ أُحِبُّ أَنْ أَلْقَى مِثْلَكَ فَأَسْأَلُهُ، قَالَ: سَلْ، فَقُلْتُ: مَا الرَّافِضَةُ؟، قَالَ: يَهُودُ، قُلْتُ: مَا الأَبَاضِيَّةُ؟، قَالَ: يَهُودُ، فَقُلْتُ: قَوْمٌ عِنْدَنَا نَصْحَبُهُمْ، قَالَ: مَنْ هُمْ قُلْتُ وَأَصْحَابُهُ، فقال سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " أُولَئِكَ يُبْعَثُونَ عَلَى مَا بَعَثَنَا اللَّهُ مَعَاشِرَ الْمُرْسَلِينَ "

Seyf b. Hârun el-Burcumî der ki: Rüyamda kendimi dünyada olmadığını bildiğim bir yerde gördüm ve bu sırada daha önce görmediğim kadar yakışıklı bir adam gördüm. Ona: "Allah sana merhamet etsin; sen kimsin?" diye sordum; "Yûsuf b. Yâkûb'um" cevabını verince, ben: "Senin gibi biriyle karşılaşıp sormak istiyordum" dedim. O: "Sor" deyince, ben: "Râfizilik nedir?" diye sordum. O: "Yahudiliktir" cevabını verince: "Abâdiyye nedir?" diye sordum. O: "Yahudiliktir" cevabını verince, ben: "Yanımızda arkadaşlık yaptığımız kişiler var" dedim. O: "Onlar kimdir?" diye sorunca: "Süfyân es-Sevrî ve arkadaşları" cevabını verdim. O: "Onlar, Allah'ın biz peygamberleri dirilttiği şekilde diriltileceklerdir" dedi.

---

[1] Nisa Sur. 69

(٩٣٧١)- [٦/٣٨٥] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلانُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ الطَّيَالِسِيُّ، ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ دِينَارٍ، ثَنَا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي النَّوْمِ آخِذًا بِيَدِ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَهُوَ يَجْزِيهِ خَيْرًا، وَيَقُولُ: " حَسَنُ الطَّرِيقَةِ "

Mus'ab b. el-Mikdâm der ki: Rüyamda Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) Süfyân'ın elinden tutmuş ona hayır dua ederken gördüm. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: "Bunun yolu (hali) ne güzeldir" diyordu.

(٩٣٧٢)- [٦/٣٨٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ الْفَضْلُ بْنُ الأَشَجِّ، ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الْوَلِيدِ الْغَنَوِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ السَّمَّاكِ، فِي طَرِيقِ مَكَّةَ، قَالَ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ، كَأَنَّهُ عَلَى عَرْشٍ يُهَادَى بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، مَا فَعَلَ اللَّهُ بِكَ؟، قَالَ: غَفَرَ لِي، قُلْتُ: فَهَلْ كَانَ، ثَمَّ شَيْءٌ تَكْرَهُهُ، قَالَ: " نَعَمِ الإِشَارَةُ بِالأَصَابِعِ "، قَالَ أَبُو الْعَبَّاسِ: أَيْ هَذَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ

Hasan b. es-Semmâk der ki: Rüyamda Süfyân es-Sevrî'yi gördüm. Sanki gökle yer arasında bir tahtın üzerinde salınarak yürüyordu. Ona: "Ey Ebû Abdillah! Allah sana ne yaptı?" diye sorunca: "Beni bağışladı" cevabını verdi. Ben: "(Dünyadayken olup) şimdi sevmediğin bir şey var mı?" diye sorunca: "Evet. Parmaklarla gösterilmek" cevabını verdi. Ebu'l-Abbas: "Yani, dünyadayken insanların: «Bu, Süfyân es-Sevrî'dir» diye halkın onu göstermesini kasd etmektedir" dedi.

(٩٣٧٣)- [٦/٣٨٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ أَبِي قُمَاشٍ، حَدَّثَنِي مُثَنَّى بْنُ مُعَاذٍ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، قَالَ: " رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، فَقُلْتُ: يَا سُفْيَانُ، دُفِنْتَ بَيْنَ قَدَرِيَّةٍ أَوْ نَزَلْتَ بَيْنَ قَدَرِيَّةٍ فَنَظَرْتُ فَإِذَا هُوَ دُفِنَ عِنْدَ مَسْجِدِ شَبَّةَ فِي بَنِي حَنِيفَةَ فِي قَوْمٍ مِنَ الْقَدَرِيَّةِ "

Bişr b. Mufaddal der ki: (Rüyamda) Süfyân es-Sevrî'yi gördüm ve: "Ey Süfyân! Kaderiyye'den olanlar arasında defnedildin –veya indirildin-" dedim. Baktığımda Benî Hanîfe mescidinin yanında Kaderiyye mezhebinden olan kişilerin yanında defnedilmiş.

(٩٣٧٤)- [٣٨٦/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الأَبَّارِ، ثَنَا أَبُو أُمَيَّةَ عَمْرُو بْنُ هِشَامٍ، ثَنَا عُثْمَانُ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " إِنَّمَا سُمِّيَ الْمَالُ، لأَنَّهُ يُمِيلُ الْقُلُوبَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Mala (paraya) mal isminin takılması kalpleri meylettirmesinden dolayıdır."

(٩٣٧٥)- [٣٨٦/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ الصُّوفِيَّ الأَصْبَهَانِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ الشَّاذَكُونِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ وَهْبٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، بِمَكَّةَ يَقُولُ: " رِضَى النَّاسِ غَايَةً لا تُدْرَكُ، وَطَلَبُ الدُّنْيَا غَايَةٌ لا تُدْرَكُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Halkın rızası ulaşılamayacak bir hedeftir. Yine dünyaya sahip olmak da ulaşılması mümkün olmayan bir hedeftir."

(٩٣٧٦)- [٣٨٦/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ آدَمَ الْعَسْقَلانِيُّ، ثَنَا أَبُو عُمَيْرِ بْنُ النَّحَّاسِ، ثَنَا وَكِيعٌ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا قِصَرُ الأَمَلِ، لَيْسَ بِأَكْلِ الْغَلِيظِ وَلا لُبْسِ الْعَبَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünyada zahid olmak, kötü yemekler yiyip aba giymekte değil, dünyadan yana umutları kısa tutmaktadır."

(٩٣٧٧)- [٣٨٦/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْعَبَّاسِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، ثَنَا وَكِيعٌ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " لَيْسَ الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا بِأَكْلِ الْجَشْبِ وَلُبْسِ الْخَشِنِ، إِنَّمَا الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا قِصَرُ الأَمَلِ "

Süfyân: "Dünyada zahid olmak, bayat şeyler yiyip kaba şeyler giymek değil, dünyada kısa emelli olmaktır" demiştir.

(٩٣٧٨)- [٣٨٦/٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الأَحْوَصُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ غَسَّانَ الْغَلابِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ عَبْدِ الْمَلِكِ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " لَيْسَ الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا بِلُبْسِ الْخَشِنِ، وَلا أَكْلِ الْجَشْبِ، إِنَّمَا الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا قِصَرُ الأَمَلِ "

Süfyân es-Sevrî: "Dünyada zahid olmak, kaba şeyler giyip bayat şeyler yemek değil, dünyada kısa emelli olmaktır" demiştir.

(٩٣٧٩)- [٣٨٦/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: قَالَ وَكِيعٌ: كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، يَقُولُ: " الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا قِصَرُ الأَمَلِ "

Süfyân es-Sevrî: "Dünyada zahid olmak, kısa emelli olmaktır" derdi.

(٩٣٨٠)- [٣٨٦/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سِنْدَةَ، ثَنَا أَبُو بَكْرٍ الْمُسْتَمْلِيُّ، ثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ، ثَنَا بَكْرٌ الْعَابِدُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " ازْهَدْ فِي الدُّنْيَا وَنَمْ "

Süfyân es-Sevrî: "Dünyada zahid ol ve uyu" demiştir.

(٩٣٨١)- [٣٨٧/٦] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ جَابِرٍ أَبُو زَكَرِيَّا، أَنَّ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، كَتَبَ إِلَى أَخٍ لَهُ " وَاحْذَرْ حُبَّ الْمَنْزِلَةِ، فَإِنَّ الزَّهَادَةَ فِيهَا أَشَدُّ مِنَ الزَّهَادَةِ فِي الدُّنْيَا "

Süfyân es-Sevrî bir kardeşine şöyle bir mektup yazdı: "İnsanlar içinde saygın bir konumda olma sevdasından sakın! Zira öylesi bir konumdayken zahid olmak, dünyalıklar konusunda zahid olmaktan daha zordur."

(٩٣٨٢)- [٣٨٧/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا أَبُو سَعِيدٍ، ثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: " كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِذَا ذَكَرَ الْمَوْتَ لا يُنْتَفَعُ بِهِ أَيَّامًا، فَإِذَا سُئِلَ عَنِ الشَّيْءِ، قَالَ: لا أَدْرِي لا أَدْرِي "

Ebû Nuaym der ki: Süfyân es-Sevrî ölümü hatırladığı zaman, ondan günlerce hiç kimse faydalanamazdı. Bir şey sorulduğu zaman da: "Bilmiyorum, bilmiyorum" derdi.

(٩٣٨٣)- [٣٨٧/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْكَرَابِيسِيُّ، ثَنَا أَبُو صَالِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِذَا رَأَيْتَ الْقَارِئَ يَلُوذُ بِبَابِ السُّلْطَانِ فَاعْلَمْ أَنَّهُ لِصٌّ، فَإِذَا رَأَيْتَهُ يَلُوذُ بِبَابِ الأَغْنِيَاءِ، فَاعْلَمْ أَنَّهُ مُرَائِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kur'ân hafızlarından birinin sultanın kapısına gittiğini görürsen bil ki o bir hırsızdır. Onu zenginlerin kapısına gittiğini görürsen de bil ki riyakârdır."

(٩٣٨٤)- [٣٨٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ فَارِسٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمَّارٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ يُونُسَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِذَا لَمْ يَكُنْ لِلَّهِ فِي الْعَبْدِ حَاجَةٌ نَبَذَهُ إِلَيْهِمْ " يَعْنِي السُّلْطَانَ

Sevrî der ki: "Allah'ın bir kula ihtiyacı yoksa (ona değer vermezse), onu sultanlara bırakır."

(٩٣٨٥)- [٣٨٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثَنَا سَلَمَةُ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا شِهَابٍ عَبْدَ رَبِّهِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِذَا دَعَوْكَ لِتَقْرَأَ عَلَيْهِمْ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فَلا تَأْتِهِمْ "، قُلْتُ لأَبِي شِهَابٍ: يَعْنِي السَّلاطِينَ قَالَ: نَعَمْ

Süfyân es-Sevrî der ki: "Yöneticiler seni, kendilerine İhlâs sûresini okuman için çağırsalar dahi sakın gitme!"

(٩٣٨٦)- [٣٨٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثَنَا سَلَمَةُ، ثَنَا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، ثَنَا كَرْدَمُ بْنُ عَنْبَسَةَ الْمِصِّيصِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " لَوْ خُيِّرْتُ بَيْنَ ذَهَابِ بَصَرِي وَبَيْنَ أَنْ أَمْلأَ بَصَرِي مِنْهُمْ، لاخْتَرْتُ ذَهَابَ بَصَرِي "

Süfyân der ki: "Gözlerimin kör olmasıyla (kötü idarecileri) görmek arasında muhayyer bırakılsam, gözlerimin kör olmasını tercih ederdim."

(٩٣٨٧)- [٣٨٧/٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ اللَّيْثِيِّ الْكُوفِيِّ، ثَنَا وَهْبُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: كُنَّا يَوْمًا عِنْدَ سُفْيَانَ فَمَرَّ رَجُلٌ مِنْ هَؤُلاءِ الْجُنْدِ، فَجَعَلَ سُفْيَانُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ وَيَنْظُرُ إِلَيْنَا، ثُمَّ قَالَ: " يَمُرُّ بِكُمُ الْمُبْتَلَى وَالْمَكْفُوفُ وَالزَّمْنَى الَّذِينَ يُؤْجَرُونَ عَلَى بَلائِهِمْ، فَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الْعَافِيَةَ، وَيَمُرُّ بِكُمْ هَؤُلاءِ فَلا تَسْأَلُونَ اللَّهَ الْعَافِيَةَ "

Vehb b. İsmâil bildiriyor: Bir gün Süfyân es-Sevrî'nin yanındayken valinin askerlerinden biri oradan geçti. Süfyân bir askere, bir de bize baktı ve dedi ki: "Önümüzden eli ayağı bağlı ve sıkıntılı kişilerin geçtiğini gördüğümüz halde biz yine de bunları bu hale sokup ücret alanlara boyun eğiyoruz. Bunları gördüğünüz halde hâlâ Allah'tan afiyet mi diliyorsunuz! Bu haldeyken Allah'tan kendinize afiyet dilemeyin sakın!"

(٩٣٨٨)- [٣٨٧/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رَوْحٍ الشَّعْرَانِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، عَنْ بِشْرِ بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ: قِيلَ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: أَيَكُونُ الرَّجُلُ زَاهِدًا وَيَكُونُ لَهُ الْمَالُ؟ قَالَ: " نَعَمْ، إِنْ كَانَ إِذَا ابْتُلِيَ صَبَرَ وَإِذَا أُعْطِيَ شَكَرَ "

Süfyân es-Sevrî'ye: "Parası olan biri zahid olabilir mi?" diye sorulunca şöyle karşılık vermiştir: "Musibete maruz kaldığında sabredip, rızık verildiğinde ise şükrediyorsa olabilir."

(٩٣٨٩)- [٣٨٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رَوْحٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " مَا أَحْسَنَ تَذَلُّلَ الأَغْنِيَاءِ عِنْدَ الْفُقَرَاءِ، وَمَا أَقْبَحَ تَذَلُّلَ الْفُقَرَاءِ عِنْدَ الأَغْنِيَاءِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zenginlerin, fakirlerin yanında mütevazı olması ne kadar güzeldir. Fakirlerin de zenginlerin yanında zelil durması ne kadar kötüdür."

(٩٣٩٠)- [٣٨٨/٦] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مَحْمُودُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْفَرَجِ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، قَالَ: قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ: " حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ، وَالْمَالُ فِيهِ دَاءٌ كَثِيرٌ "، قِيلَ: يَا رَوْحَ اللَّهِ: مَا دَاؤُهُ؟، قَالَ: " لا يُؤَدِّي حَقَّهُ "، قَالُوا: فَإِنْ أَدَّى حَقَّهُ؟، قَالَ: " لا يَسْلَمُ مِنَ الْفَخْرِ وَالْخُيَلاءِ "، قَالُوا: فَإِنْ سَلِمَ مِنَ الْفَخْرِ وَالْخُيَلاءِ؟، قَالَ: " يَشْغَلُهُ اسْتِصْلاحُهُ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: İsa b. Meryem: "Dünya sevgisi her kötülüğün başıdır. Malda da çok hastalık vardır" deyince, kendisine: "Ey Ruhullah! Malın hastalığı nedir?" diye soruldu. Hz. İsa: "Hakkını vermemek" cevabını verince: "Eğer hakkını verirse?" denildi. Hz. İsa: "Övünmekten ve kibirden kurtulamaz" deyince: "Övünmekten ve kibirden kurtulursa?" denildi. Hz.

İsa: "Onu düzeltmesi (malın idaresi), onu Allah'ı zikretmekten alıkoyar" dedi.

(٩٣٩١)- [٦/٣٨٨] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا عِصَامُ بْنُ رَوَّادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عِيسَى بْنَ حَازِمٍ، يَقُولُ: خَرَجَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِلَى الطَّائِفِ وَمَعَهُمْ سُفْرَةٌ فِيهَا طَعَامٌ فَوَضَعُوهَا لِيَأْكُلُوا، وَإِذَا أَعْرَابٌ قَرِيبٌ مِنْهُمْ، فَنَادَاهُمْ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ يَا إِخْوَتَاهْ هَلُمُّوا، فَقَالَ لَهُمْ سُفْيَانُ: يَا إِخْوَتَاهْ مَكَانَكُمْ، ثُمَّ قَالَ سُفْيَانُ لإِبْرَاهِيمَ: " خُذْ مِنْ هَذَا الطَّعَامِ مَا طَابَتْ بِهِ أَنْفُسُنَا فَاذْهَبْ بِهِ إِلَيْهِمْ، فَإِنْ شَبِعُوا فَاللَّهُ أَشْبَعَهُمْ وَلَوْ لَمْ يَشْبَعُوا فَهُمْ أَعْلَمُ، أَخَافُ أَنْ يَجِيئُوا فَيَأْكُلُوا طَعَامَنَا كُلَّهُ فَتَتَغَيَّرَ نِيَّاتُنَا وَيَذْهَبَ أَجْرُنَا "

İsa b. Hâzım bildiriyor: İbrâhim b. Edhem, İbrâhim b. Tahmân ve Süfyân es-Sevrî birlikte Tâif'e doğru yola çıktılar. Yolda yanlarında getirdikleri sofrayı kurup yemek istediklerinde yakınlarında bazı bedevilerin olduğunu gördüler. İbrâhim b. Tahmân: "Ey kardeşlerim! Buyurun gelin!" diye seslendi. Ancak Süfyân: "Ey kardeşlerim! Yerinizde kalın!" diye seslendi ve İbrâhim'e dönüp dedi ki: "Bu yemekten gönlümüzden koptuğu kadarını onlara götür. Şayet verdiğimiz yemekten doyarlarsa Allah onları da doyurmuş olur. Doymazlarsa da artık kendileri bilirler. Yanımıza gelip de yemeğimizin hepsini yemeleri halinde niyetimizin değişmesinden ve sevabımızın da heba olmasından korkarım!"

(٩٣٩٢)- [٦/٣٨٨] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رَوْحٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، يَقُولُ: كُنْتُ مَعَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، فَقَالَ: " وَاللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ، وَرَبِّ هَذِهِ الْكَعْبَةِ لَقَدْ حَلَّتِ الْعُزْلَةُ "

Yûsuf b. Esbât bildiriyor: Mescid-i Haram'da Süfyân es-Sevrî ile beraberdim. Bir ara bana dedi ki: "Kendisinden başka ilah olmayana ve şu Kâbe'nin Rabbine andolsun ki uzlet zamanı artık gelmiştir!"

(٩٣٩٣)- [٦/٣٨٨] حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ، ثَنَا صَالِحُ بْنُ زِيَادٍ السُّوسِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الطَّنَافِسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لا أَعْتَدُّ بِعِبَادَةِ رَجُلٍ لَهُ عِيَالٌ "

Süfyân es-Sevrî: "Çoluk çocuğu olan bir kişinin ibadetine itibar etmem" demiştir.

(٩٣٩٤)- [٦/٣٨٨] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مِنْدَهْ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّيْمِيُّ، ثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " أُحِبُّ أَنْ أَكُونَ فِي مَوْضِعٍ لا أُعْرَفُ وَلا أُسْتَذَلُّ "

Yine şöyle demiştir: "Tanınmayacağım ve bu yüzden de küçük düşmeyeceğim bir mekânda olmayı severim."

(٩٣٩٥)- [٦/٣٨٨] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " وَدِدْتُ أَنِّي أَخَذْتُ نَعْلِي هَذِهِ، ثُمَّ جَلَسْتُ حَيْثُ شِئْتُ لا يَعْرِفُنِي أَحَدٌ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ، ثُمَّ قَالَ: بَعْدَ أَنْ لا أُسْتَذَلَّ "

İbn Mehdî der ki: Süfyân es-Sevrî: "Şu ayakkabılarımı alıp beni kimsenin tanımadığı bir yerde oturmayı isterdim" dedi. Sonra Süfyân başını kaldırdı ve: "Küçük de düşmeyeceğim bir yerde olmak isterim" diye ekledi.

(٩٣٩٦)- [٦/٣٨٩] حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ الأَرْغِيَانِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثَنَا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " أَقْلِلْ مِنْ مَعْرِفَةِ النَّاسِ يَقِلَّ عَيْبُكَ "

Süfyân es-Sevrî: "İnsanlarla tanışmayı azalt, kusurların azalır" demiştir.

(٩٣٩٧)- [٦/٣٨٩] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي قِرْصَافَةَ الْعَسْقَلانِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " ثَلاثَةٌ مِنَ الصَّبْرِ: لا تُحَدِّثْ بِمَعْصِيَتِكَ، وَلا بِوَجَعِكَ، وَلا تُزَكِّ نَفْسَكَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Şu üç şey sabırdandır: Musibetinden kimselere bahsetme, acılarını kimseye anlatma ve kendini temize çıkarmaya çalışma."

(٩٣٩٨)- [٦/٣٨٩] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ خَالِدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي ثَابِتٍ، قَالَ: أُتِيَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ بِسَوِيقٍ فِيهِ نَحْوٌ مِنْ مُدٍّ أَهْلِ مَكَّةَ ثُلُثَاهُ سَوِيقٌ وَثُلُثُهُ سُكَّرٌ، قَالَ: فَشَرِبَهُ حَتَّى حَلَّ إِزَارَهُ، قَالَ: ثُمَّ شَدَّ إِزَارَهُ، وَقَالَ: " أَشْبَعَ الزَّنْجِيَّ وَكَدَّهُ، ثُمَّ قَامَ مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ إِلَى آخِرِهِ، قَالَ: وَمُدُّ مَكَّةَ يَكُونُ بِمُدِّ النَّبِيِّ ﷺ أَرْبَعَ مِرَارٍ "

Yahya b. Ebî Sâbit der ki: Süfyân es-Sevrî, Mescid-i Haram'dayken ona yaklaşık üçte ikisi kavut, üçte biri şeker olan bir müd kavut şerbeti getirildi. Onu peştamalı çözülünceye kadar içti. Sonra peştamalını bağladı ve: "Zenciyi doyurdu ve yordu" dedi. Sonra gecenin başlangıcından sonuna kadar ibadet etti.

(٩٣٩٩)- [٦/٣٨٩] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنُ شِبَوَيْهِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، يَقُولُ: دَعَا سُفْيَانُ بِطَعَامٍ فَأَكَلَهُ، وَبِتَمْرٍ وَزُبْدٍ فَأَكَلَهُ، ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي حِينَ زَالَتِ الشَّمْسُ إِلَى الْعَصْرِ، وَقَالَ: " أَحْسَنُوا إِلَى الزَّنْجِيِّ وَكَدُّوهُ "

Abdurrezzâk der ki: Süfyân es-Sevrî yemek isteyip yedikten sonra hurma ve tereyağı istedi ve onu da yedi. Sonra Güneş zevale erince kalkıp ikindiye kadar namaz kıldı ve: "Zenciye iyi davrandılar ve iyice doyurdular" dedi.

(٩٤٠٠)- [٦/٣٨٩] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مَنْصُورٍ الْوَاسِطِيَّ، يَقُولُ: زَارَنِي سُفْيَانُ إِلَى وَاسِطٍ، قَالَ: فَأَتَيْتُهُ بِثَرِيدٍ فَأَكَلَ، وَأَتَيْتُهُ بِطَبَاخٍ فَأَكَلَ، وَأَتَيْتُهُ بِرُطَبٍ فَأَكَلَ، وَأَتَيْتُهُ بِعِنَبٍ فَأَكَلَ، وَأَتَيْتُهُ بِرُمَّانٍ فَأَكَلَ، فَلَمَّا رَآنِي أَنْظُرُ إِلَيْهِ، قَالَ: " يَا أَبَا مَنْصُورٍ، إِنَّمَا هِيَ أُكْلَةٌ، فَإِذَا أَكَلْتَ فَاشْبَعْ

Ebû Mansûr el-Vâsitî bildiriyor: Bir defasında Süfyân, Vâsıt'a beni ziyarete geldi. Kendisine yemek olarak tirit getirdim, yedi. Sonra pişirilmiş yemek getirdim, onu da yedi. Ardından hurma getirdim, onu da yedi. Sonra üzüm getirdim, yedi. Sonra nar getirdim, narı da yedi. Ancak benim ona

baktığımı görünce de dedi ki: "Ey Ebû Mansûr! Bunlar yemekten öte değildir. Onun için yemek yersen doyuncaya kadar ye!"

(٩٤٠١)- [٦/٣٨٩] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّيَّاتُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ خَالِدٍ، ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْمُسْتَمْلِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " إِذَا زَهِدَ الْعَبْدُ فِي الدُّنْيَا أَنْبَتَ اللَّهُ الْحِكْمَةَ فِي قَلْبِهِ، وَأَطْلَقَ بِهَا لِسَانَهُ، وَبَصَّرَهُ عُيُوبَ الدُّنْيَا وَدَاءَهَا وَدَوَاءَهَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişi, dünyada zahid olursa Allah kalbinde hikmeti yeşertir, dilini fasih kılar ve dünyanın kusurlarını, hastalıklarını ve bunların devalarını kendisine gösterir."

(٩٤٠٢)- [٦/٣٨٩] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ، ثَنَا أَبُو النَّصْرِ، ثَنَا مُزَاحِمُ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ تَوْبَةَ، قَالَ: قَالَ لِي سُفْيَانُ: " إِنِّي لأَفْرَحُ إِذَا جَاءَ اللَّيْلُ لَيْسَ إِلا لأَسْتَرِيحَ مِنْ رُؤْيَةِ النَّاسِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Gece olunca, sadece insanları görmekten kurtulduğum için sevinirim."

(٩٤٠٣)- [٦/٣٩٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ، عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ يَقُولُ: " إِذَا عَرَفْتَ نَفْسَكَ فَلا يَضُرُّكَ مَا قِيلَ فِيكَ "

Süfyân es-Sevrî: "Kendini bilirsen, hakkında söylenen sana zarar vermez" derdi.

(٩٤٠٤)- [٦/٣٩٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَابِرٍ الطَّرَسُوسِيُّ، بِهَا، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " وَجَدْنَا أَصْلَ كُلِّ عَدَاوَةٍ اصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ إِلَى اللِّئَامِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Her türlü kinin kaynağının, hak etmeyen kişilere iyilik yapmak olduğunu gördük."

(٩٤٠٥)- [٣٩٠/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ السَّرِيِّ بْنِ عَاصِمٍ، بِطَرَسُوسَ، ثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثَنَا ابْنُ أَبِي غَنِيَّةَ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، يَقُولُ: " إِذَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ حَرِيصًا عَلَى أَنْ يُؤَمَّ فَأَخِّرْهُ "

Süfyân es-Sevrî: "Kişinin imamlık yapmaya çok hevesli olduğunu görürsen onu geri çek" derdi.

(٩٤٠٦)- [٣٩٠/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَانْجُورَ، ثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثَنَا أَبُو خَالِدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " إِنَّهُ لَيَمُرُّ بِيَ الْمِسْكِينُ وَأَنَا أُصَلِّي، فَأَدَعُهُ وَيَمُرُّ أَحَدُهُمْ عَلَيْهِ الثِّيَابُ فَيَتَمَشَّى فَلا أَدَعُهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Ben namaz kılarken yanımdan yoksul geçerken onu bırakırım. Ama üzerinde güzel giysiler olan biri önümden geçmek isterse geçmesine izin vermem."

(٩٤٠٧)- [٣٩٠/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَابِرٍ الطَّرَسُوسِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثَنَا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لا تَتَكَلَّمْ بِلِسَانِكَ مَا تَكْسِرُ بِهِ أَسْنَانَكَ "

Süfyân es-Sevrî: "Dişlerinin kırılmasına sebep olacak şeyi dilinle söyleme" demiştir.

(٩٤٠٨)- [٣٩٠/٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَدْرٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يُونُسَ، ثَنَا مُطَرِّفُ بْنُ مَازِنَ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَنْ جَاعَ ولَمْ يَسْأَلْ فَمَاتَ دَخَلَ النَّارَ "

Süfyân es-Sevrî: "Acıktığı halde hiç kimseden bir şey istemeden (açlıktan) ölen Cehenneme girer" demiştir.

(٩٤٠٩)- [٣٩٠/٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثَنَا أَبُو شِهَابٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ فِي الْمَسْجِدِ، فَقُمْتُ فَصَلَّيْتُ رَكْعَةً فَالْتَفَتُّ إِلَى سُفْيَانَ، فَقَالَ: " يَا أَبَا شِهَابٍ، مَا أَجْرَأَكَ ! تُصَلِّي وَالنَّاسُ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ "

Ebû Şihab der ki: Süfyân es-Sevrî ile mesciddeyken kalkıp bir rekat namaz kıldım ve Süfyân'a döndüm. Süfyân: "Ey Ebû Şihâb! Ne kadar cüretkârsın! İnsanlar sana bakarken namaz mı kılıyorsun" dedi.

(٩٤١٠)- [٦/٣٩٠] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّبَّاحِ، ثَنَا ابْنُ أَبِي رِزْمَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا وَهْبٍ مُحَمَّدَ بْنَ مُزَاحِمٍ، قَالَ: " كَانَ جَعَلَ عَلَى نَفْسِهِ يَعْنِي سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ ثَلاثَةَ أَشْيَاءَ أَنْ لا يَخْدُمَهُ أَحَدٌ، وَأَنْ لا تُطْوَى لَهُ ثَوْبٌ، وَأَنْ لا يَضَعَ لَبِنَةً عَلَى لَبِنَةٍ "

Ebû Vehb Muhammed b. Muzâhim der ki: "Süfyân, kendine üç kural koymuştu. Biri hiç kimsenin ona hizmet etmemesiydi. Diğeri yedek giysi edinmemesiydi. Bir diğeri de kerpiç üzerine kerpiç koymamasıydı."

(٩٤١١)- [٦/٣٩٠] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الأَشْعَثِ، ثَنَا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ ثَنَا مُصْعَبُ بْنُ مَاهَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " هَذَا زَمَانُ خَاصَّةٍ لَيْسَ زَمَانَ عَامَّةٍ، أَقْبَلَ الرَّجُلُ عَلَى خَاصَّةِ نَفْسِهِ وَتَرَكَ عَوَامَّهُمْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bu zaman, kişinin, toplumu değil kendi nefsini kurtarmaya çalıştığı zamandır. Kişi, kendini kurtarmak için çalışıp toplumu bırakıyor."

(٩٤١٢)- [٦/٣٩١] حَدَّثَنَا الْقَاضِي، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ رُسْتُمٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا نَفْسٌ تَخْرُجُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي، وَلَوْ كَانَتْ فِي يَدِي لأَرْسَلْتُهَا "

Süfyân es-Sevrî: "Çıkan hiçbir canı kendi canımdan çok sevmem. Eğer elimde olsaydı onu çıkarırdım" demiştir.

(٩٤١٣)- [٦/٣٩١] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَطَاءٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثَنَا مُبَارَكٌ أَبُو حَمَّادٍ، مَوْلَى إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَلْمٍ بِعَيْنِ رَزِيَّةٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقْرَأُ عَلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ مِمَّنْ كَانَ أَقْطَعَ لَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ الْخَوَرْنَقِ رِسَالَةَ سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ إِلَى أَخٍ لَهُ بِمَوَاعِظَ وَشَرَائِعَ مِنَ الدِّينِ وَأَدَبٍ: " عَافَانَا اللَّهُ وَإِيَّاكَ مِنَ النَّارِ بِرَحْمَتِهِ، وَأُوصِيكَ وَإِيَّايَ

بِتَقْوَى اللَّهِ وَأُحَذِّرُكَ تَجْهَلُ بَعْدَ إِذْ عَلِمْتَ، وَتَهْلِكُ بَعْدَ إِذْ أَبْصَرْتَ، وَتَدَعُ الطَّرِيقَ بَعْدَ إِذْ وَضَحَ لَكَ، وَتَغْتَرُّ بِأَهْلِ الدُّنْيَا بِطَلَبِهِمْ لَهَا وَحِرْصِهِمْ عَلَيْهَا وَجَمْعِهِمْ لَهَا، فَإِنَّ الْهَوْلَ شَدِيدٌ، وَالْخَطَرَ عَظِيمٌ، وَالأَمْرَ قَرِيبٌ، وَكَانَ قَدْ كَانَ وَتَفَرَّغْ وَفَرِّغْ قَلْبَكَ، ثُمَّ الْجِدَّ الْجِدَّ، وَالْوَحَا الْوَحَا، وَالْهَرَبَ الْهَرَبَ، وَارْتَحِلْ إِلَى الآخِرَةِ قَبْلَ أَنْ يُرْتَحَلَ بِكَ، وَاسْتَقْبِلْ رُسُلَ رَبِّكَ وَانْكَمِشْ وَاشْدُدْ مِئْزَرَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَى قَضَاؤُكَ، وَيُحَالُ بَيْنَكَ وَبَيْنَ مَا تُرِيدُ، فَقَدْ وَعَظْتُكَ بِمَا وَعَظْتُ بِهِ نَفْسِي، وَالتَّوْفِيقُ مِنَ اللَّهِ وَمِفْتَاحُ التَّوْفِيقِ الدُّعَاءُ وَالتَّضَرُّعُ وَالاسْتِكَانَةُ وَالنَّدَامَةُ عَلَى مَا فَرَّطْتَ، وَلا تُضَيِّعْ حَقَّكَ مِنْ هَذِهِ الأَيَّامِ وَاللَّيَالِي، أَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي مَنَّ عَلَيْنَا بِمَعْرِفَتِهِ أَنْ لا يَكِلَنَا وَإِيَّاكَ إِلَى أَنْفُسِنَا، وَأَنْ يَتَوَلَّى مِنَّا وَمِنْكَ مَا يَتَوَلَّى مِنْ أَوْلِيَائِهِ وَأَحْبَابِهِ، ثُمَّ إِيَّاكَ وَمَا يُفْسِدُ عَلَيْكَ عَمَلَكَ فَإِنَّمَا يُفْسِدُ عَلَيْكَ عَمَلَكَ الرِّيَاءُ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ رِيَاءٌ فَإِعْجَابُكَ بِنَفْسِكَ حَتَّى يُخَيَّلُ إِلَيْكَ أَنَّكَ أَفْضَلُ مِنْ أَخٍ لَكَ، وَعَسَى أَنْ لا تُصِيبَ مِنَ الْعَمَلِ مِثْلَ الَّذِي يُصِيبُ، وَلَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ هُوَ أَرْوَعُ مِنْكَ عَمَّا حَرَّمَ اللَّهُ وَأَزْكَى مِنْكَ عَمَلا، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ مُعْجَبًا بِنَفْسِكَ فَإِيَّاكَ أَنْ تُحِبَّ مَحْمَدَةَ النَّاسِ وَمَحْمَدَتُهُمْ أَنْ تُحِبَّ أَنْ يُكْرِمُوكَ بِعَمَلِكَ وَيَرَوْا لَكَ بِهِ شَرَفًا وَمَنْزِلَةً فِي صُدُورِهِمْ أَوْ حَاجَةً تَطْلُبُهَا إِلَيْهِمْ فِي أُمُورٍ كَثِيرَةٍ، فَإِنَّمَا تُرِيدُ بِعَمَلِكَ زَعَمْتَ وَجْهَ الدَّارِ الآخِرَةِ لا تُرِيدُ بِهِ غَيْرَهُ فَكَفَى بِكَثْرَةِ ذِكْرِ الْمَوْتِ مُزَهِّدًا فِي الدُّنْيَا، وَمُرَغِّبًا فِي الآخِرَةِ، وَكَفَى بِطُولِ الأَمَلِ قِلَّةُ خَوْفٍ، وَجُرْأَةٌ عَلَى الْمَعَاصِي، وَكَفَى بِالْحَسْرَةِ وَالنَّدَامَةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِمَنْ كَانَ يَعْلَمُ وَلا يَعْمَلُ"

İbrâhîm b. Selem'in Ayn Reziyye'de bulunan azatlısı Mübârek Ebû Hammâd anlatıyor: Süfyân es-Sevrî'nin, Kûfe ahalisinden ve Süleym kabilesinden, Ömer b. el-Hattâb zamanında kendisine Hurnuk'taki bir arazi ıkta olarak verilen Ali b. el-Hüseyn'e, Süfyân b. Saîd'in bir kardeşine bazı nasihatleri, dini buyrukları ve ahlâki meziyetleri içeren bir mektubunu okuduğunu işittim. Mektupta şöyle yazılıydı:

Allah, bizi ve seni rahmetiyle ateşten korusun. Sana ve kendime Allah'tan korkmayı tavsiye ediyorum. Öğrendikten sonra cahilce davranmandan, gördükten sonra helak olmandan, sana açıklandıktan sonra hak yolu bırakmandan ve dünya ehlinin, dünyayı istemelerine ve ona karşı hırslarına, mal toplamalarına aldanmaktan sakındırırım. (Öldükten sonra) karşılaşacağın korku şiddetli ve tehlike büyüktür. O zaman ise yakındır.

Çalışmaya, kendini kurtarmaya, günahlardan kaçmaya bak. Ölmeden önce ölmeyi öğren ve ölüm meleğini karşıla. Ecelin gelmeden ve yapmak istediklerinle arana bir engel girmeden çabuk davranıp çalışmaya başla.

Ben, kendime yaptığım nasihatı sana yaptım. Başarı Allah'tandır. Başarının anahtarı; dua, yakarış, boyun eğmek ve yaptığın hatalara pişman olmaktır. Bu gündüz ve gecelerdeki hakkını zayi etme. Bize Onu tanıma ihsanında bulunandan, bizi ve seni nefsimize bırakmamasını, dostları ve sevdiklerinden uzaklaştırdığı şeyleri bizden ve senden de uzaklaştırmasını dilerim.

Amelini boşa çıkaracak şeylerden uzak durmanı tavsiye ederim. Riya, amelini boşa çıkarır. Eğer riya olmazsa, kendini beğenmen ve bu beğenme sonucu kendini kardeşinden üstün görmen amelini boşa çıkarır. Belki de sen onun yaptığı amelleri de yapmıyorsun ve belki bu kişi Allah'ın haram kıldıklarından senin uzaklaştığından daha fazla uzaklaşıyor ve amelleri senin amellerinden daha ihlâslıdır.

Eğer nefsini beğenmiyorsan, sakın insanların seni övmesinden, yaptığın ameller sebebiyle seni büyük görmelerinden ve sevmelerinden veya halkın yanındaki konumunu kullanarak menfaat temin etmeye çalışmaktan hoşlanma. Çünkü sen amelinle âhiret yurdunu istediğini ve başka bir şey istemediğini iddia ettin.

Dünyaya karşı zahid olmak ve âhireti istemek için ölümü çokça hatırlamak yeter. Az korkmak, günahlara karşı cüretkâr olmak uzun emelli olmak için yeter. Kıyamet günü bedbaht ve pişman olmak için bilen kişinin bildiğiyle amel etmemesi yeter."

(٩٤١٤)- [٦/٣٩٢] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ مُشْكُدَانَةَ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، قَالَ: " مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَخْوَفَ لِلَّهِ مِنْ سُفْيَانَ "

Ebû Usâme: "Süfyân kadar Allah'tan korkan kimseyi görmedim" demiştir.

(٩٤١٥)- [٣٩٢/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا يُوسُفُ الصَّفَّارُ، ثِقَةٌ مَأْمُونٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أُسَامَةَ، يَقُولُ: " سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ حُجَّةٌ "

Ebû Usâme: "Süfyân es-Sevrî (dinde) hüccettir" demiştir.

(٩٤١٦)- [٣٩٢/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " وَمَا أَنْفَقْتُ قَطُّ دِرْهَمًا فِي بِنَاءٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bina yapımı için bir dirhem bile harcamış değilim."

(٩٤١٧)- [٣٩٢/٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا أَبُو عُمَيْرٍ، ثَنَا ضَمْرَةُ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: كَانَ يُقَالُ: " يَا حَمَلَةَ الْقُرْآنِ، لا تَتَعَجَّلُوا مَنْفَعَةَ الْقُرْآنِ، وَإِذَا مَشَيْتُمْ إِلَى الطَّمَعِ فَامْشُوا رُوَيْدًا "

Süfyân es-Sevrî der ki: Şöyle denirdi: "Ey Kur'ân'ın hamilleri! Kur'ân'dan yararlanmakta acele etmeyiniz. Ondan faydalanmak istiyorsanız hedefinize doğru yavaş yavaş yürüyünüz."

(٩٤١٨)- [٣٩٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ زِيَادٍ، قَالُوا: ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، مَا لا أُحْصِي يَقُولُ: " اللَّهُمَّ سَلِّمْ سَلِّمْ، اللَّهُمَّ سَلِّمْنَا مِنْهَا إِلَى خَيْرٍ، اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ "

Ahmed b. Abdillah b. Yûnus bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'nin, sayamayacağım kadar çok şöyle dua ettiğini işitmişimdir: "Allahım! Bize selamet ver! Selamet ver! Allahım! Bizi Cehennemden uzak tutup hayırlara yönelt. Allahım! Dünyada da, âhirette de bize afiyeti ihsan et!"

(٩٤١٩)- [٣٩٢/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ.ح وَحَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ زِيَادٍ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ، ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِعُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ: أَبْقَاكَ اللَّهُ، قَالَ: " قَدْ فُرِغَ مِنْ هَذَا فَادْعُ لِي بِالصَّلاحِ "

Süfyân der ki: Bir adam Ömer b. Abdilazîz'e: "Allah seni daim kılsın" deyince, Ömer: "Bu iş halledilmiştir. Benim dirliğim için dua et" dedi.

(٩٤٢٠)- [٦/٣٩٢] حَدَّثَنَا الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ ضُرَيْسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَوْ أَنَّ الْبَهَائِمَ تَعْقِلُ مِنَ الْمَوْتِ مَا تَعْقِلُونَ مَا أَكَلْتُمْ مِنْهَا سَمِينًا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Eğer hayvanlar ölümü sizin anladığınız gibi anlasalardı onlardan semiz bir hayvan yiyemezdiniz."

(٩٤٢١)- [٦/٣٩٢] حَدَّثَنَا الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عِصَامِ بْنِ يَزِيدَ الْمَعْرُوفَ بِابْنِ جَبْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي عِصَامِ بْنِ يَزِيدَ، يَقُولُ: " رُبَّمَا كَانَ يَأْخُذُ سُفْيَانَ فِي التَّفَكُّرِ فَيَنْظُرُ إِلَيْهِ النَّاظِرُ، فَيَقُولُ: مَجْنُونٌ "

Ebû İsâm b. Yezîd bildiriyor: Bazen Süfyân düşünceye öyle bir dalardı ki onu görenler: "Bu adam deli" derdi.

(٩٤٢٢)- [٦/٣٩٢] حَدَّثَنَا الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، ثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو النَّضْرِ، ثَنَا الأَشْجَعِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: قِيلَ لَهُ فِي خِلافَةِ أَبِي جَعْفَرٍ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ لَوْ دَعَوْتَ بِدَعَوَاتٍ، قَالَ: " تَرْكُ الذُّنُوبِ هُوَ الدُّعَاءُ "

Eşcaî der ki: Süfyân'a Ebû Câfer'in hilafetinde: "Ey Ebû Abdillah! Bu konuda dualar etsen" denilince: "Günahları terk etmek duanın kendisidir" karşılığını verdi.

(٩٤٢٣)- [٦/٣٩٣] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، ثَنَا بُنْدَارٌ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ الْخُرَيْبِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لا يُحْرِزُ الْمُؤْمِنَ إِلا قَبْرُهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Mümini ancak mezarı korur."

(٩٤٢٤)- [٦/٣٩٣] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، ثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " مَنْ دَعَاكَ وَأَنْتَ تَخَافُ أَنْ يُفْسِدَ عَلَيْكَ قَلْبَكَ وَدِينَكَ فَلا تُجِبْهُ "

Süfyân: "Kalbini ve dinini bozmasından korktuğun kişi seni davet ederse, ona icabet etme" demiştir.

(٩٤٢٥)- [٦/٣٩٣] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِذَا أَكَلَ، قَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانَا الْمَئُونَةَ، وَأَوْسَعَ عَلَيْنَا فِي الرِّزْقِ "

Süfyân es-Sevrî yemek yediği zaman şöyle dua ederdi: "Yiyeceğimizi temin eden ve bize bolca rızık veren Allah'a hamdolsun!"

(٩٤٢٦)- [٦/٣٩٣] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ الْمَرْوَزِيُّ، ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ فُضَيْلَ بْنَ عِيَاضٍ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " إِنِّي لأُرِيدُ شُرْبَ الْمَاءِ فَيَسْبِقُنِي الرَّجُلُ إِلَى الشَّرْبَةِ فَيُسْقِينِيهَا، فَكَأَنَّمَا دَقَّ ضِلْعًا مِنْ أَضْلاعِي لا أَقْدِرُ لَهُ عَلَى مُكَافَأَةٍ بِفِعْلِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bazen su içmek isterim, bir başkası benden önce davranıp testiyi bana getirip içirir. İşte o zaman sanki kaburgalarımdan birini kırmış gibi olur. Çünkü onun yaptığının karşılığını vermeye gücüm olmaz."

(٩٤٢٧)- [٧/٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ الْجَرَّاحِ الأَذَنِيُّ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي مُتُّ الْبَلْخِيُّ، قَالَ: " أَهْدَيْتُ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ ثَوْبًا فَرَدَّهُ عَلَيَّ , قُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللهِ , لَسْتُ أَنَا مِمَّنْ يَسْمَعُ الْحَدِيثَ حَتَّى تَرُدَّهُ عَلَيَّ قَالَ: «عَلِمْتُ أَنَّكَ لَيْسَ مِمَّنْ يَسْمَعُ الْحَدِيثَ , وَلَكِنْ أَخُوكَ يَسْمَعُ مِنِّي الْحَدِيثَ , فَأَخَافُ أَنْ يَلِينَ قَلْبِي لِأَخِيكَ أَكْثَرَ مِمَّا يَلِينُ لِغَيْرِهِ»

Ebu's-Serî der ki: Vera' (günah korkusu) konusundaki hassas tutumundan dolayı Fudayl b. İyâd'a: "Bu konuda imamın kim?" diye sorulunca: "Süfyân es-Sevrî'dir" dedi.

Süfyân es-Sevrî'ye bir giysi hediye edildi; ama Süfyân onu geri verdi. Giysiyi ona hediye olarak veren adam: "Ey Ebû Abdillah! Ben senin derslerini dinleyen biri değilim ki, giysiyi bana iade ediyorsun!" deyince, Süfyân şöyle karşılık verdi: "Benim derslerimi dinlemediğini biliyorum; ama kardeşin benim derslerimde bulunuyor. Bu giysi yüzünden de kalbimin ona karşı diğerlerine olandan daha fazla yumuşamasından korkarım!"

(٩٤٢٨)- [٣/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الصَّائِغُ، ثنا الْحُلْوَانِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا مُبَارَكُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: " جَاءَ رَجُلٌ إِلَى سُفْيَانَ بِبَدَرَةٍ أَوْ بِبَدْرَتَيْنِ، وَكَانَ أَبُو ذَاكَ صَدِيقًا لِسُفْيَانَ، قَالَ الرَّجُلُ: وَكَانَ سُفْيَانُ يَأْتِيهِ كَثِيرًا، قَالَ: فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، فِي نَفْسِكَ مِنْ أَبِي شَيْءٌ؟ فَقَالَ: يَرْحَمُ اللَّهُ أَبَاكَ، كَانَ وَكَانَ، فَأَثْنَى عَلَيْهِ، قَالَ: فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، قَدْ عَرَفْتَ كَيْفَ صَارَ إِلَيَّ هَذَا الْمَالُ، فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ تَأْخُذَ هَذِهِ تَسْتَعِينُ بِهَا عَلَى عِيَالِكَ، قَالَ: فَقَبِلَ سُفْيَانُ ذَلِكَ، وَقَامَ الرَّجُلُ، فَلَمَّا كَادَ أَنْ يَخْرُجَ، قَالَ لِي: يَا مُبَارَكُ، الْحَقْهُ فَرُدَّهُ علي، فَقَالَ: يَا ابْنَ أَخِي، أُحِبُّ أَنْ تَأْخُذَ هَذَا الْمَالَ، قَالَ لَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ فِي نَفْسِكَ مِنْهُ شَيْءٌ؟ قَالَ: لا ! وَلَكِنْ أُحِبُّ أَنْ تَأْخُذَهُ، فَمَا زَالَ بِهِ حَتَّى أَخَذَهُ فَذَهَبَ بِهِ، قَالَ: فَلَمَّا خَرَجَ لَمْ أَمْلِكْ نَفْسِي أَنْ جِئْتُ إِلَيْهِ، فَقُلْتُ: وَيْلَكَ أَيُّ شَيْءٍ قَلْبُكَ هَذَا؟ حِجَارَةٌ؟ عُدَّ أَنَّ لَيْسَ لَكَ عِيَالٌ، أَمَا تَرْحَمُنِي؟ أَمَا تَرْحَمُ إِخْوَتَكَ؟ أَمَا تَرْحَمُ عِيَالَنَا وَعِيَالَكَ؟ ! قَالَ: فَأَكْثَرْتُ عَلَيْهِ، فَقَالَ: اللَّهُ يَا مُبَارَكُ، تَأْكُلُهَا هَنِيئًا مَرِيئًا وَأُسْأَلُ أَنَا عَنْهَا ! ! "

Mübârek b. Saîd anlatıyor: Bir adam Süfyân es-Sevrî'nin yanına bir veya iki kese parayla geldi. Bu adamın babası Süfyân'ın dostuydu ve Süfyân bu kişinin yanına çok gidip gelirdi. Adam: "Ey Ebû Abdillah! Babama karşı bir kırgınlığın var mı?" diye sorunca, Süfyân: "Allah babana merhamet etsin. O çok güzel biriydi" deyip onu methetmeye başladı. Adam: "Ey Ebû Abdillah! Babamın bu mala nasıl sahip olduğunu biliyorsun. Ben bu malı almanı ve çocuklarına kullanmanı istiyorum" deyince Süfyân parayı aldı ve adam kalkıp gitmek üzereyken adam: "Ey Mübârek! Adama yetiş ve bana getir" dedi. Adam gelince: "Yeğenim! Bu parayı almanı istiyorum" dedi. Adam: "Ey Ebû Abdillah! Paraya karşı (helal olup olmadığında) kuşkun mu var?" diye sorunca, Süfyân: "Hayır. Ama yine de parayı almanı istiyorum" dedi ve adam parayı alana kadar ısrar etti. Adam parayı alıp gidince ben kendime hâkim olamayıp Süfyân'a geldim ve: "Yazıklar olsun sana! Sende nasıl bir kalp var. Taştan bir kalbe mi sahipsin? Tut ki çocukların yoktur, bana da mı merhametin yok, kardeşlerine de mi merhametin yok. Çocuklarımıza ve

senin çocuklarına da mı merhametin yok" deyip ağır konuştum. Süfyân: "Ey Mübârek! Sen parayı afiyetle yiyeceksin, ben ise onun hesabını vereceğim öyle mi!" dedi.

(٩٤٢٩)- [٧/٤] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبَّاسٌ التَّرْقُفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيَّ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " إِذَا رَأَيْتُمُونِي قَدْ تَغَيَّرْتُ عَنِ الْحَالِ الَّذِي أَنَا عَلَيْهِ الْيَوْمَ فَاعْلَمُوا أَنِّي قَدْ بُدِّلْتُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Şayet beni şu anki hâlimden başka bir halde görürseniz bilin ki değiştirilmişimdir."

(٩٤٣٠)- [٧/٤] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَانَ بْنَ أَحْمَدَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ الْجُرَيْشِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيَّ، يَقُولُ: " كُنْتُ فِي مَسْجِدِ الْخَيْفِ مَعَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالْمُنَادِي يُنَادِي: مَنْ جَاءَ بِسُفْيَانَ فَلَهُ عَشَرَةُ آلافٍ "

Ebû Ahmed ez-Zübeyrî der ki: "Süfyân es-Sevrî ile beraber Hayf mescidindeyken bir münadi de: "Süfyân'ı getirene on bin (dirhem) verilecektir" diye sesleniyordu."

(٩٤٣١)- [٧/٤] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، قَالَ: سَمِعْتُ هَارُونَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ الْجَعْدِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مُنَادِيَ هَارُونَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ يُنَادِي " مَنْ دَلَّنَا عَلَى سُفْيَانَ فَلَهُ أَلْفُ دِرْهَمٍ "

Ali b. el-Ca'd der ki: "Müminlerin emiri Hârun'un münadisinin: "Bize Süfyân'ı gösterene bin dirhem verilecektir" diye seslendiğini işittim."

(٩٤٣٢)- [٧/٤] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو الْحُسَيْنِ أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ صَالِحَ بْنَ مُعَاذٍ الْبَصْرِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " طُلِبْتُ فِي أَيَّامِ الْمَهْدِيِّ فَهَرَبْتُ فَأَتَيْتُ الْيَمَنَ، فَكُنْتُ أَنْزِلُ فِي حَيٍّ، وَآوِي إِلَى مَسْجِدِهِمْ، فَسُرِقَ فِي ذَلِكَ الْحَيِّ فَاتَّهَمُونِي، فَأَتَوْا بِي مَعْنَ بْنَ زَائِدَةَ، وَكَانَ قَدْ كُتِبَ إِلَيْهِ فِي طَلَبِي، فَقِيلَ لَهُ: إِنَّ

هَذَا قَدْ سَرَقَ مِنَّا، فَقَالَ: لِمَ سَرَقْتَ مَتَاعَهُمْ؟ فَقُلْتُ: مَا سَرَقْتُ شَيْئًا، فَقَالَ لَهُمْ: تَنَحُّوا لأَسَائِلَهُ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيَّ، فَقَالَ: مَا اسْمُكَ؟ قُلْتُ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ نَشَدْتُكَ بِاللَّهِ لَمَّا نَسَبْتَ لِي نَسَبَكَ، قُلْتُ: أَنَا سُفْيَانُ بَنُ سَعِيدِ بْنُ مَسْرُوقٍ، قَالَ: الثَّوْرِيُّ؟ ! قُلْتُ: الثَّورِيُّ، قَالَ: أَنْتَ بُغْيَةُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ؟ قُلْتُ: أَجَلْ، فَأَطْرَقَ سَاعَةً، ثُمَّ قَالَ: مَا شِئْتَ فَأَقِمْ، وَارْحَلْ مَتَى شِئْتَ، فَوَاللَّهِ لَوْ كُنْتَ تَحْتَ قَدَمَيَّ مَا رَفَعْتُهَا "

İbn Mehdî der ki: Süfyân es-Sevrî'nin şöyle dediğini işittim: Halife Mehdî zamanında hakkımda arama kararı çıkarılınca Yemen'e kaçtım. Yemen'de bir kabilenin yanında kalıyor ve geceleri mescidde geçiriyordum. Bir defasında kabileden bir şey çalınınca beni suçladılar. Beni yakalayıp Ebû Ma'n b. Zâide'ye getirdiler. Ebû Ma'n'a da yakalanmam konusunda resmi bir yazı yazılmıştı. Huzuruna getirildiğimde ona: "Bu adam bizlerden bir şey çaldı!" dediler. Ebû Ma'n bana: "Neden eşyalarım çaldın?" diye sorunca: "Ben onlardan bir şey çalmadım!" karşılığını verdim. Ebû Ma'n onlara: "Siz biraz geriye çekilin de onunla konuşayım" deyince, geri çekildiler. Sonra bana dönüp: "Adın ne?" diye sordu. Ben: "Abdullah b. Abdirrahman!" karşılığını verdim. Bana: "Ey Abdullah b. Abdirrahman! Allah aşkına gerçek adını söylemeni istiyorum" deyince: "Ben Süfyân b. Saîd b. Mesrûk'um!" karşılığını verdim. "Sevrî mi?" diye sorunca: "Evet! Sevrî" karşılığını verdim. Bana: "Müminlerin emirine karşı çıkan sen misin?" diye sorunca: "Evet!" karşılığını verdim. Durup biraz düşündükten sonra da bana şöyle dedi: "Burada dilediğin kadar kalabilir, istediğin zaman da gidebilirsin. Vallahi ayaklarımın altında saklanmış olsaydın dahi seni açığa çıkarmamak için ayaklarımı asla kaldırmazdım!"

(٩٤٣٣)- [٧/٤] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا الْمِهْرَانِيُّ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ الرَّبِيعِ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْيَمَانِ، قَالَ: تَسَمَّعْتُ إِلَى الثَّوْرِيِّ وَهُوَ يَقُولُ: " سَتْرُكَ الْجَمِيلُ الَّذِي لَمْ يَزَلْ، سَتْرُكَ الْجَمِيلُ الَّذِي لَمْ يَزَلْ "

Yahya b. el-Yemân der ki: Süfyân es-Sevrî'ye kulak kabarttığımda: "(Rabbim!) Şimdiye kadar olduğu gibi yine günahlarımızı en güzel şekilde ört! Şimdiye kadar olduğu gibi yine günahlarımızı en güzel şekilde ört!" dediğini işittim.

(٩٤٣٤)- [٧/٤] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ الْبَرْذَعِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدَانَ أَبُو مُحَمَّدٍ الْبَغْلانِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ " أَنَّ رَجُلا كَانَ يَتْبَعُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فَيَجِدُهُ أَبَدًا يُخْرِجُ مِنْ لَبِنَةٍ رُقْعَةً يَنْظُرُ فِيهَا، فَأَحَبَّ أَنْ يَعْلَمَ مَا فِيهَا، فَوَقَعَ فِي يَدِهِ الرُّقْعَةُ، فَإِذَا فِيهَا مَكْتُوبٌ: سُفْيَانُ، اذْكُرْ وُقُوفَكَ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ ﷻ "

Abdullah şöyle bildirir: Bir adam Süfyân es-Sevrî'yi takip ediyor ve onun her zaman gömleğinin cebinden bir kağıt çıkarıp baktığını görüyordu. Adam kağıtta ne yazılı olduğunu öğrenmek istedi ve bir gün kağıt eline geçince üzerinde: "Ey Süfyân! Allah'ın huzurunda duracağını hatırla" yazılı olduğunu gördü.

(٩٤٣٥)- [٧/٥] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ الصُّوفِيُّ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ مَرْدَوَيْهِ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " مَا عَالَجْتُ شَيْئًا قَطُّ أَشَدَّ عَلَيَّ مِنْ نَفْسِي، مَرَّةً عَلَيَّ، وَمَرَّةً لِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Nefsim kadar zorlu hiçbir şeyle mücadele etmedim. Bu mücadele bir gün lehime, bir gün aleyhime sonuçlandı."

(٩٤٣٦)- [٧/٥] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا طَالِبُ بْنُ قُرَّةَ الأَذَنِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ الطَّبَّاعِ، ثنا أَبُو سُفْيَانَ الْمَعْمَرِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " لِلَّهِ قُرَّاءٌ، وَلِلشَّيْطَانِ قُرَّاءٌ، وَصِنْفَانِ إِذَا صَلُحَا صَلُحَ النَّاسُ: السُّلْطَانُ، وَالْقُرَّاءُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Allah'ın da okuyucuları (âlimleri), şeytanın da okuyucuları vardır. İki sınıf vardır ki onlar ıslah olursa bütün insanlar ıslah olur. Bunlar, sultan ve Kur'ân hafızlarıdır."

(٩٤٣٧)- [٥/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا طَاهِرُ بْنُ أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا أَبِي، قَالَ: كَتَبَ رَجُلٌ مِنْ إِخْوَانِ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ أَنْ عِظْنِي فَأَوْجِزْ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ " عَافَانَا اللَّهُ وَإِيَّاكَ مِنَ السُّوءِ كُلِّهِ، يَا أَخِي، إِنَّ الدُّنْيَا غَمُّهَا لا يَفْنَى، وَفَرَحُهَا لا يَدُومُ، وَفِكْرُهَا لا يَنْقَضِي، فَاعْمَلْ لِنَفْسِكَ حَتَّى تَنْجُوَ، وَلا تَتَوَانَ فَتَعْطَبَ، وَالسَّلامُ "

Tâhir b. Ahmed ez-Zübeyrî, babasından şöyle nakleder: Süfyân es-Sevrî'nin kardeşlerinden biri Süfyân'a: “Bana kısa bir öğüt ver” diye yazınca, Süfyân ona şöyle cevap yazdı: “Allah bizi ve seni bütün kötülüklerden korusun. Kardeşim! Dünyanın tasası bitmez, sevinci ise devam etmez. İhtiyaçları tükenmez. Kurtulmak için amel yap ve gevşeklik gösterme. Yoksa helak olursun. Vesselam.”

(٩٤٣٨)- [٥/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ الْقَطِيعِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ يَمَانٍ، قَالَ: " كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ يَتَمَثَّلُ بِهَذَا الْبَيْتِ:

بَاعُوا جَدِيدًا جَمِيلا بَاقِيًا أَبَدًا بِدَارِسٍ خَلَقٍ يَا بِئْسَ مَا اتَّجَرُوا "

Yahya b. Yemân der ki: “Süfyân es-Sevrî'nin şu beyti okuduğunu işittim:

“Sattılar yeni, güzel, kalıcı ve ebedi olanı
Eskiyip yok olan karşılığında! Ne kötü bir ticaret bu!”

(٩٤٣٩)- [٥/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْفَرَجِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيُّ، قَالَ: " سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَتَمَثَّلُ بِأَبْيَاتِ الأَسْوَدِ بْنِ يَعْفُورٍ النَّهْشَلِيِّ:

مَاذَا تُؤَمِّلُ بَعْدَ آلِ مُحَرِّقٍ تَرَكُوا مَنَازِلَهُمْ وَبَعْدَ إِيَادِ
أَهْلُ الْخَوَرْنَقِ وَالسَّدِيرِ وَبَارِقٍ وَالْقَصْرِ ذِي الشُّرُفَاتِ مِنْ سِنْدَادِ
كَانُوا بِأَنْقَرَةٍ يفِيضُ عَلَيْهِمُ مَاءُ الْفُرَاتِ يَجِئُ مِنْ أَطْوَادِ

جَرَتِ الرِّيَاحُ عَلَى رُسُومِ دِيَارِهِمْ فَكَأَنَّمَا كَانُوا عَلَى مِيعَادِ

فَإِذَا النَّعِيمُ وَكُلُّ مَا يُلْهَى بِهِ يَوْمًا يَصِيرُ إِلَى بِلًى وَنَفَادِ

Muhammed b. Bişr el-Abdî der ki: Süfyân es-Sevrî'nin, Esved b. Ya'fûr en-Neşhelî'nin şu beyitlerini okuduğunu işittim:

"Evlerini bırakıp giden Muharrik krallarından
İyâd oğullarından sonra hâlâ ümitli misin?
Yok olan Havarnak ile Sedir saraylarından, Bârik suyundan
Sindâd'taki yüksek duvarlı saraydan sonra?
Ki Ankira'da Fırat'ın suları
Yüksek dağlardan yanlarına akardı
Şimdi yerlerinde yeller esiyor
Sanki hepsi birden yok olmuş gibi
Bütün nimetler ve oyalayan şeyler
Bir gün eskiyip yok oluyormuş."

(٩٤٤٠)- [٧/٥] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّيَّاتُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ خَالِدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ الْمُسْتَمْلِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: قِيلَ: " أَيُّ شَيْءٍ شَرٌّ؟ قَالَ: اللَّهُمَّ غَفْرًا، الْعُلَمَاءُ إِذَا فَسَدُوا "

Abdurrahman el-Müstemlî der ki: Süfyân es-Sevrî'ye: "Hangi şey şerdir?" diye sorulunca, "Allahım! Âlimler bozulduğu zaman senden mağfiret dilerim" karşılığını verdi.

(٩٤٤١)- [٧/٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: سَمِعْتُ زَائِدَةَ وَذُكِرَ سُفْيَانُ عِنْدَهُ، فَقَالَ: " ذَاكَ أَعْلَمُ النَّاسِ فِي أَنْفُسِنَا "

Ahmed b. Yûnus der ki: Zâide'nin yanında Süfyân anılınca: "Bizim yanımızda kendisi insanların en âlimidir" dedi.

(٩٤٤٢)- [٦/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حُمَيْدٍ أَخُو جَعْفَرِ بْنِ حُمَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ إِدْرِيسَ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ بِالْكُوفَةِ أَحَدًا أَوَدُّ أَنِّي فِي مِسْلاخِهِ إِلا سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ "

Abdullah b. İdrîs der ki: "Kûfe'de benzeri olmayı isteyebileceğim Süfyân es-Sevrî dışında birini göremedim."

(٩٤٤٣)- [٦/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الغِطْرِيفِيُّ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ يُوسُفَ الشِّكْلِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَرَجِ، ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَوْلا أَنْ أُسْتَذَلَّ، لَسَكَنْتُ بَيْنَ قَوْمٍ لا يَعْرِفُونَنِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Şayet hor görülmeyecek olsaydım, beni tanımayan bir topluluğun içine yerleşirdim."

(٩٤٤٤)- [٦/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدٌ.ح وَثنا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا سَهْلُ بْنُ صَالِحٍ، قَالا: ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " أَصَبْتُ قَلْبِي بِصُلْحٍ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ، بَيْنَ قَوْمٍ غُرَبَاءَ أَصْحَابِ بُيُوتٍ وَعُبَّادٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kalbimin Mekke ile Medineliler arasından ancak garip, ev sahibi ve âbid olan kişilerle birlikte olabileceğini anladım."

(٩٤٤٥)- [٦/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَبَّاسٌ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، قَالَ سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: لَقِيتُ أَبَا حَبِيبٍ الْبَدَوِيَّ، فَقَالَ لِي: " يَا سُفْيَانُ، مَنْعُ اللَّهِ لَكَ عَطَاءٌ، وَذَلِكَ أَنَّهُ يَمْنَعُكَ مِنْ غَيْرِ بُخْلٍ وَلا عَدَمٍ، وَلَكِنْ نَظَرًا لَكَ، وَاخْتِبَارًا، ثُمَّ قَالَ: يَا سُفْيَانُ، إِنَّ فِيكَ لأُنْسًا، وَإِنْ عَنْكَ لَشُغْلا "

Süfyân es-Sevrî der ki: Ebû Habîb el-Bedevî ile karşılaştığımda bana: "Ey Süfyân! Allah'ın sana nimet vermemesi senin için bir ihsandır. Zira vermemesi cimriliğinden ve yokluktan değil, sana fırsat verip sınaması

içindir" dedi. Sonra: "Ey Süfyân! Seninle sohbet güzel, ama işlerimiz bizi bekler" dedi.

(٩٤٤٦)- [٦/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ عُثْمَانَ الْجَرْمِيُّ الدِّمَشْقِيُّ.ح وَثنا أَبِي عَاصِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا أَبُو حَاتِمٍ الرَّازِيُّ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ عُثْمَانَ الدِّمَشْقِيُّ، قَالَ: قُلْتُ لِيَمَانِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الأَسْوَدِ الْعَابِدِ: رَأَيْتَ إِبْرَاهِيمَ بْنَ أَدْهَمَ ؟ فَضَحِكَ، وَقَالَ: وَأَكْبَرَ مِنْ إِبْرَاهِيمَ، قُلْتُ: مَنْ؟ قَالَ: سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، ثُمَّ قَالَ: سَمِعْتُ أَخِيَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا كَانَ اللَّهُ لِيُنْعِمَ عَلَى عَبْدٍ فِي الدُّنْيَا فَيَفْضَحَهُ فِي الآخِرَةِ، وَيَحِقُّ عَلَى الْمُنْعِمِ أَنْ يُتِمَّ عَلَى مَنْ أَنْعَمَ عَلَيْهِ "

Kâsım b. Osmân ed-Dimaşkî der ki: Âbid Yemân b. Muâviye b. Esved'e: "İbrâhîm b. Edhem'i gördün mü?" dediğimde güldü ve: "Ondan daha üstün birini de gördüm" karşılığını verdi. Ona: "Kimi?" diye sorduğumda: "Süfyân es-Sevrî'yi" karşılığını verdi. Sonra şöyle dedi: "Kardeşim Süfyân es-Sevrî'nin: «Allah dünyada nimet verdiği kişiyi âhirette rezil edecek değildir. Nimet verenin de nimet verdiğine bunu tamamlaması haktır» dediğini işittim."

(٩٤٤٧)- [٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ شَيْخٍ لَهُ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " لَقَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى عَبْدٍ فِي حَاجَةٍ أَكْثَرَ تَضَرُّعَهُ إِلَيْهِ فِيهَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kul bir ihtiyacı için Allah'a çok yalvarıp yakarıyorsa Allah o konuda ona nimet vermiş demektir."

(٩٤٤٨)- [٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا أَبُو حَاتِمٍ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ الرَّمْلِيُّ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " السِّتْرُ مِنَ الْعَافِيَةِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Günahların gizli kalması afiyettendir."

(٩٤٤٩)- [٧/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ، عَنْ سُفْيَانَ، فِي قَوْلِهِ: " ﴿سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لا يَعْلَمُونَ﴾، قَالَ: نُسْبِغُ عَلَيْهِمُ النِّعَمَ، وَنَمْنَعُهُمُ الشُّكْرَ "

Süfyân es-Sevrî; **"Âyetlerimizi yalanlayanları, hiç bilmeyecekleri yerden yavaş yavaş helâke götüreceğiz"**[1] âyetini açıklarken der ki: "Onlara bolca rızık verecek, ancak bu nimetlere karşı şükür etmelerini unutturacağız, anlamındadır."

(٩٤٥٠)- [٧/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثنا عَمْرُو بْنُ سَلْمٍ، عَنْ سَلْمِ بْنِ مَيْمُونٍ الْخَوَّاصِ، حَدَّثَنِي عُثْمَانُ بْنُ زَائِدَةَ، قَالَ: كَتَبَ إِلَيَّ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " إِنْ أَرَدْتَ أَنْ يَصِحَّ جِسْمُكَ، وَيَقِلَّ نَوْمُكَ، فَأَقْلِلْ مِنَ الأَكْلِ "

Osmân b. Zâide der ki: Süfyân es-Sevrî bana şöyle bir mektup yazdı: "Bedeninin sağlam, uykunun da az olmasını istiyorsan az yemek ye."

(٩٤٥١)- [٧/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، حَدَّثَنِي هَارُونُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي الأَصْمَعِيُّ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ خُرَيْمٍ، قَالَ " رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ يَشْتَرِي بِنِصْفِ دَانِقٍ لَحْمًا بِمَكَّةَ "

Amr b. Hureym der ki: "Süfyân es-Sevrî'nin Mekke'de yarım dânık'e et satın aldığını gördüm."

(٩٤٥٢)- [٧/٧] قَالَ الأَصْمَعِيُّ وَبَلَغَنِي أَنَّ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ " كَانَ يَصْنَعُ غَدَاءَهُ، وَعَشَاءَهُ رَغِيفَيْنِ، فَإِذَا جَاءَهُ السَّائِلُ أَعْطَاهُ نِصْفَ رَغِيفٍ، فَإِذَا جَاءَهُ بَعْدَ ذَلِكَ، قَالَ: اللَّهُ يُوسِعُكُمْ "

Asma'î der ki: Bana ulaştığına göre Süfyân es-Sevrî, öğle ile akşam yemeği için kendine iki ekmek ayırırdı. Bir dilenci geldiği zaman ona yarım ekmek

[1] A'râf Sur. 182

verirdi. Başka biri daha gelmesi halinde ise: "Allah sizlere bol rızık ihsan etsin" derdi.

(٩٤٥٣)- [٧/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، عَنْ ثَابِتٍ أَبِي مُحَمَّدٍ الزَّاهِدِ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " صَابِرُوا الأَغْنِيَاءَ فِي الطَّعَامِ مَا بَيْنَ الشَّفَةِ وَاللَّهَاةِ، فَإِنَّهُ إِذَا جَازَ ذَلِكَ لَمْ يُعْرَفْ لَيِّنُهُ مِنْ خَشِنِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zenginlerin yemeklerine dudak ile boğaz arasından geçene tahammül edin. Zira orayı aştığı zaman artık yemeğin iyisinin kötüsünün bir anlamı kalmaz."

(٩٤٥٤)- [٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ بْنُ عَيَّاشِ بْنِ عَاصِمٍ الْكَلْبِيُّ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ صَدَقَةَ أَبُو مُهَلْهَلٍ، قَالَ: أَخَذَ بِيَدِي سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَأَخْرَجَنِي إِلَى الْجَبَّانِ، فَاعْتَزَلْنَا نَاحِيَةً عَنْ طَرِيقِ النَّاسِ، فَبَكَى، ثُمَّ قَالَ: يَا مُهَلْهَلُ " إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لا تُخَالِطَ فِي زَمَانِكَ هَذَا أَحَدًا فَافْعَلْ، وَلْيَكُنْ هَمَّكَ مَرَمَّةُ جِهَازِكَ، وَاحْذَرْ إِتْيَانَ هَؤُلاءِ الأُمَرَاءِ، وَارْغَبْ إِلَى اللَّهِ فِي حَوَائِجِكَ لَدَيْهِمْ، وَافْزَعْ إِلَيْهِ فِيمَا يَنُوبُكَ وَعَلَيْكَ بِالاسْتِغْنَاءِ عَنْ جَمِيعِ النَّاسِ، وَارْفَعْ حَوَائِجَكَ إِلَى مَنْ لا تَعْظُمُ الْحَوَائِجُ عِنْدَهُ، فَوَاللَّهِ مَا أَعْلَمُ الْيَوْمَ بِالْكُوفَةِ أَحَدًا أَفْزَعُ إِلَيْهِ فِي قَرْضِ عَشْرَةِ دَرَاهِمَ أَقْرَضَنِي، ثُمَّ كَتَبَهَا عَلَيَّ حَتَّى يَذْهَبَ وَيَجِيءَ، وَيَقُولَ: جَاءَنِي سُفْيَانُ فَاسْتَقْرَضَ مِنِّي فَأَقْرَضْتُهُ "

Ebû Muhelhel anlatıyor: Süfyân es-Sevrî elimden tutup çöle doğru götürdü ve insanların geçtiği yoldan uzak bir yere geldik. Süfyân ağlayıp sonra şöyle dedi: "Ey Muhelhel! Eğer bu zamanda kimseyle beraber olmamayı başarabilirsen öyle yap. Bütün tasan âhiret için hazırlık yapmak olsun. Şu idarecilerin yanına gitmekten sakın. Onlara olan ihtiyaçlarını Allah'tan iste ve Allah'ın sana vermeyi garanti ettiği şeylerde de onlardan uzak dur. İnsanlardan hiçbir şey istememeye bak ve ihtiyaçlarım, onları karşılamak kendisine zor gelmeyene arz et. Vallahi! Bu gün Kûfe'de kendisinden on dirhem borç istediğimde, verdiği dirhemleri yazıp her gün

gidip gelerek: «Süfyân, gelip benden borç istedi, ben de verdim» demeyecek birini bilmiyorum."

(٩٤٥٥)- [٨/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ.ح وَثنا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَبُو هِشَامٍ، وَثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثنا أَبُو الْفَضْلِ بْنُ سَهْلٍ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، قَالا: ثنا دَاوُدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ يَمَانٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا بِالْكُوفَةِ رَجُلٌ أَثِقُ بِهِ فِي قَرْضِ عَشَرَةِ دَرَاهِمَ إِلا رَجُلٌ إِنْ أَعْطَانِيهَا نَوَّهَ بِاسْمِي فِيهَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kûfe'de kendisine güvenip on dirhem borç istediğimde bu yönde adımı herkese duyurmayacak birini tanımıyorum."

(٩٤٥٦)- [٨/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبَانَ، ثنا أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ مُصْلِحٍ الْعَتَكِيُّ، ثنا عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ الْخَفَّافُ، قَالَ: قَالَ لِي سُفْيَانُ " يَا عَطَاءُ، احْذَرِ النَّاسَ وَاحْذَرْنِي، فَلَوْ خَالَفْتُ رَجُلا فِي رُمَّانَةٍ، فَقَالَ: حَامِضَةٌ، وَقُلْتُ: حُلْوَةٌ، أَوْ قَالَ: حُلْوَةٌ، وَقُلْتُ: حَامِضَةٌ، لَخَشِيتُ أَنْ يَشِيطَ بِدَمِي "

Atâ b. Müslim el-Haffâf bildiriyor: Süfyân bana şöyle dedi: "Ey Atâ! İnsanlardan ve benden sakın. Bir nar hakkında bile biriyle ayrılığa düştüğümde, adam: «Bu nar tatlıdır» dese, ben de: «Ekşidir» desem veya adam: «Bu nar tatlıdır» dese, ben de: «Ekşidir» desem, sırf bundan dolayı bile kanımı dökmesinden çekinirim."

(٩٤٥٧)- [٨/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مَنْدَهْ، ثنا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، ثنا دَاوُدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ يَمَانٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " اصْحَبْ مَنْ شِئْتَ، ثُمَّ أَغْضِبْهُ، ثُمَّ دُسَّ إِلَيْهِ مَنْ يَسْأَلُهُ عَنْكَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İstediğin kişiyi dost edin; ama onu öfkelendir ve başkalarının seni ona sorması halinde ne diyeceğini gizlice izle."

(٩٤٥٨)- [٧/٨] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي الصَّلْتُ بْنُ حَكِيمٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالَ: اسْتَشَرْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، قُلْتُ: " أَيْنَ تَرَى أَنْ أَنْزِلَ؟ " قَالَ: " بِمَرِّ الظَّهْرَانِ، حَيْثُ لا يَعْرِفُكَ أَحَدٌ "

Abdullah b. Merzûk der ki: Süfyân es-Sevrî'ye: "Nerede yerleşmemi tavsiye edersin?" diyerek yerleşeceğim yeri ona danıştım. "Kimsenin seni tanımayacağı Merru'z-Zehrân'a yerleş" cevabını verdi.

(٩٤٥٩)- [٧/٨] قَالَ مُحَمَّدٌ وَحَدَّثَنِي خَلَفُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْبِرْزَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " أَقِلَّ مِنْ مَعْرِفَةِ النَّاسِ تَقِلَّ غِيبَتُكَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Tanıdıkların az olsun ki, gıybetin de az olur."

(٩٤٦٠)- [٧/٨] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْخُزَاعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ رُشَيْدٍ، يَقُولُ: " يَا حَسَنُ، لا تُعَرِّفَنَّ إِلَى مَنْ لا يَعْرِفُكَ، وَأَنْكِرْ مَعْرِفَةَ مَنْ يَعْرِفُكَ "

Hasan b. Râşid (kendi kendine) şöyle demiştir: "Ey Hasan! Sadece seni tanımayanları tanı ve senin tanıyanların bu tanışıklığını inkâr et!"

(٩٤٦١)- [٧/٨] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي حَاتِمٌ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَزْدِيُّ، عَنِ الْمُؤَمَّلِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ لِرَجُلٍ: " أَخْبِرْنِي ! يَأْتِيكَ، مَا تَكْرَهُ مِمَّنْ تَعْرِفُ مِنْهُمْ أَوَ لا تَعْرِفُ؟ " قَالَ: " بَلَى، مِمَّنْ أَعْرِفُ "، قَالَ: " فَمَا قَلَّ مِنْ هَؤُلاءِ فَهُوَ خَيْرٌ "

Süfyân es-Sevrî, adamın birine: "Söyle bakalım! Hoşlanmadığın şeyler daha çok tanıdığın kişilerden mi yoksa tanımadığın kişilerden mi geliyor?" diye sorunca, adam: "Tabi ki tanıdığım kişilerden daha çok geliyor" karşılığını verdi. Bunun üzerine Süfyân adama: "O zaman tanıdıkların ne kadar az olursa senin için daha hayırlı olur" dedi.

(٩٤٦٢)- [٨/٧] حَدَّثَنَا أَبِي ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ عُمَرَ الْعَبْدِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ هَاشِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيِّ، قَالَ: قُلْتُ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ " أَرَى النَّاسَ، يَقُولُونَ: سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَأَنْتَ تَنَامُ بِاللَّيْلِ ! "، فَقَالَ لِي: " اسْكُتْ، مِلاكُ هَذَا الأَمْرِ التَّقْوَى "

Muhammed b. Yûsuf el-Firyâbî bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye: "İnsanların seni dillerinden düşürmediklerini görüyorum; oysa sen burada uyuyorsun!" dediğimde: "Sus! Bu işin özü, takvadadır!" karşılığını verdi.

(٩٤٦٣)- [٩/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الأَنْصَارِيُّ، ثنا أَبَانُ بْنُ أَبِي الْخَصِيبِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى، ثنا ضَمْرَةُ بْنُ رَبِيعَةَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " الْيَقِينُ أَنْ لا تَتَّهِمَ مَوْلاكَ فِي كُلِّ مَا أَصَابَكَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Yakîn, başına gelen her şeyde Mevla'nı itham etmemendir."

(٩٤٦٤)- [٩/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي رُزَيْقِ بْنِ جَامِعٍ الْمِصْرِيُّ.ح وَثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ أَبُو مُحَمَّدٍ الشبدي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى بِنْتِ أُمٍّ وَفِي جَبْهَتِهَا مِثْلُ رُكْبَةِ الْعَنْزِ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ، وَلَيْسَ بِهِ خِفَاءٌ، فَقُلْتُ لَهَا: يَا حَسَّانَ الأَسَدِيَّةِ أُمِّ حَسَّانَ، أَلا تَأْتِينَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ شِهَابِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، فَرَفَعْتِ إِلَيْهِ رُقْعَةً، لَعَلَّهُ أَنْ يُعْطِيَكِ مِنْ زَكَاةِ مَالِهِ مَا تُغَيِّرِينَ بِهِ مِنْ بَعْضِ الْحَالَةِ الَّتِي أَرَاهَا بِكِ؟ !، فَدَعَتْ بِمِعْجَرٍ لَهَا فَاعْتَجَرَتْ بِهِ، فَقَالَتْ " يَا سُفْيَانُ، لَقَدْ كَانَ لَكَ فِي قَلْبِي رُجْحَانٌ كَثِيرٌ، أَوْ كَبِيرٌ، فَقَدْ ذَهَبَ اللَّهُ بِرُجْحَانِكَ مِنْ قَلْبِي، يَا سُفْيَانُ، تَأْمُرُنِي أَنْ أَسْأَلَ الدُّنْيَا مَنْ لا يَمْلِكُهَا؟ !، وَعِزَّتِهِ وَجَلالِهِ، إِنِّي أَسْتَحِي أَنْ أَسْأَلَهُ الدُّنْيَا وَهُوَ يَمْلِكُهَا "، قَالَ سُفْيَانُ: وَكَانَ إِذَا جَنَّ عَلَيْهَا اللَّيْلُ دَخَلَتْ مِحْرَابًا لَهَا، وَأَغْلَقَتْ عَلَيْهَا، ثُمَّ نَادَتْ: " إِلَهِي، خَلا كُلُّ حَبِيبٍ بِحَبِيبِهِ، وَأَنَا خَالِيَةٌ بِكَ يَا مَحْبُوبُ، فَمَا كَانَ مِنْ سِجْنٍ

تَسْجِنُ بِهِ مَنْ عَصَاكَ إِلا جَهَنَّمُ، وَلا عَذَابَ إِلا النَّارُ "، قَالَ سُفْيَانُ: فَدَخَلْتُ عَلَيْهَا بَعْدَ ثَلاثٍ، فَإِذَا الْجُوعُ قَدْ أَثَّرَ فِي وَجْهِهَا، فَقُلْتُ لَهَا: يَا بِنْتَ أُمِّ حَسَّانَ، إِنَّكِ لَنْ تُؤْتَى أَكْثَرَ مِمَّا أُوتِيَ مُوسَى، وَالْخَضِرُ عَلَيْهِمَا السَّلامُ إِذْ أَتَيَا أَهْلَ الْقَرْيَةِ، وَاسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا، فَقَالَتْ: " يَا سُفْيَانُ، قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ ! "، فَقُلْتُ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، فَقَالَتِ: " اعْتَرَفْتَ لَهُ بِالشُّكْرِ؟ " قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَتْ: " وَجَبَ عَلَيْكَ مِنْ مَعْرِفَةِ الشُّكْرِ شُكْرٌ، وَبِمَعْرِفَةِ الشُّكْرَيْنِ شُكْرٌ لا يَنْقَضِي أَبَدًا "، قَالَ سُفْيَانُ: فَقَصَرَ وَاللَّهِ عِلْمِي، وَفَسَدَ لِسَانِي، وَمَا أَقُومُ بِشُكْرٍ كُلَّمَا أَعْتَرِفُ لَهُ بِنِعْمَةٍ وَجَبَ عَلَيَّ بِمَعْرِفَةِ النِّعْمَةِ شُكْرٌ، وَبِمَعْرِفَةِ الشُّكْرَيْنِ شُكْرٌ، فَوَلَّيْتُ وَأَنَا أُرِيدُ الْخُرُوجَ، فَقَالَتْ: " يَا سُفْيَانُ، كَفَى بِالْمَرْءِ جَهْلا أَنْ يُعْجَبَ بِعَمَلِهِ، وَكَفَى بِالْمَرْءِ عِلْمًا أَنْ يَخْشَى اللَّهَ، اعْلَمْ أَنَّهُ لَنْ تُنَقَّى الْقُلُوبُ مِنَ الرَّدَى حَتَّى تَكُونَ الْهُمُومُ كُلُّهَا فِي اللَّهِ هَمًّا وَاحِدًا "، قَالَ سُفْيَانُ: فَقَصُرَتْ وَاللَّهِ إِلَيَّ نَفْسِي

Süfyân es-Sevrî anlatıyor: Ümmü Hassân el-Esediyye'nin kızının yanına girdiğimde alnında secde izi olarak keçinin dizlerindeki tabaka gibi bir tabakanın oluştuğunu gördüm. İz apaçık görünüyordu. Ona dedim ki: "Ey Ümmü Hassân'ın kızı! Abdullah b. Şihâb b. Abdillah'a gitsen ve bir dilekçeyle durumunu bildirsen iyi olmaz mı? Belki malının zekâtından birazını sana verir de şu gördüğüm perişan halden kurtulursun." Bir başörtüsü isteyip getirilince onu başına örttü ve: "Ey Süfyân! Sana karşı kalbimde büyük bir saygı vardı. Ama Allah kalbimdeki sana olan bu saygıyı götürdü. Ey Süfyân! Dünyayı hakiki sahibi olmayan kişiden isteyeyim diyorsun. İzzetine ve celaline yemin ederim ki Allah dünyanın gerçek sahibi olduğu halde Ondan bile istemeye utanıyorum" dedi.

Süfyân der ki: Gece olduğunda kendine ait ibadet ettiği bir mekâna girdi ve kapıyı kapattıktan sonra şöyle yakardı: "Allahım! Her seven sevdiğiyle baş başa kaldı. Ey sevilen! Ben de Seninle baş başa kaldım. Sana isyan eden kulu sokacağın zindan cehennem değimlidir. Onun çekeceği azap ateş olmayacak mı?"

Süfyân der ki: Üç gün sonra yanına girdiğimde o kadar acıkmıştı ki yüzünden belli oluyordu. Kendisine: "Ey Ümmü Hassân'ın kızı! Sana Hz. Mûsâ ve Hz. Hızır kadar sabır verilmedi. Onlar bile bir köye gittiklerinde köy halkından yemek istemişlerdi" deyince, "Ey Süfyân! «Elhamdu lillah» de" dedi. Ben: "Elhamdu lillah" deyince, "Şimdi Allah'ı şükür ile andın mı?" diye sordu. Ben: "Evet" karşılığını verince, "O zaman Ona şükretmeyi bildiğin için Allah'a şükretmelisin. Yine Allah'a şükretmeyi bilip şükrettiğin için de şükretmelisin. Bu böyle devam eder ve hiç bitmez" dedi. Süfyân dedi ki: "Vallahi! İlmim bu cevaba aciz kaldı ve dilim tutuldu. Allah'ın bir nimetini bildiğim anda Ona şükretmeliyim. Nimetin değerini bilip şükrettiğim için de şükretmem gerekir." Gitmek için davranınca bana: "Ey Süfyân! Kişinin ameliyle övünmesi cahillik olarak ona yeter. Allah'tan korkması da ilim olarak yeter. Bil ki; kalpler tüm dertleri ve gayretleri tek dert ve tek gayret haline getirmedikçe bozulmaktan kurtulamaz" dedi. Süfyân der ki: "Vallahi! Bana ne kadar aciz olduğumu gösterdi."

(٩٤٦٥)- [١٠/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْمَضَاءِ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ الْعِجْلِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " أَتَدْرُونَ مَا تَفْسِيرُ: لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ؟ يَقُولُ لا يُعْطِي أَحَدٌ إِلا مَا أَعْطَيْتُ، وَلا يَقِي أَحَدٌ إِلا مَا وَقَيْتُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh sözünün ne anlama geldiğini biliyor musunuz? Kişi bunu derken: "Allah'ın bana şu an vermiş oldukları dışında hiç kimse bana bir şeyler veremez. Allah'ın şu an beni koruduğu gibi de hiç kimse beni koruyamaz!" diyor demektir.

(٩٤٦٦)- [١٠/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْمَضَاءِ، ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، قَالَ: " دَخَلَ إِيَاسُ بْنُ عَمْرِو بْنِ يَزِيدَ بْنِ عِقَالٍ مَسْجِدَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَقَالَ: " أَبَلَغَكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ قَوْلَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ عَشْرٌ؟ " فَقَالَ: " كَذَا أُبْلِغْنَا "، قَالَ: " فَمَا تَقُولُ فِيمَنْ

كَسَبَ ثَلاثِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ مِنْ غَيْرِ حَقِّهَا "، وَقَالَ: " أَقْعُدُ، وَأُسَبِّحُ، وَأَحْمَدُ، وَأُكَبِّرُ حَتَّى أَعْمَلَ مِنَ الْحَسَنَاتِ بِعَدَدِ هَذِهِ " فَقَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " فَلْيَرُدَّهَا قَبْلُ، فَإِنَّهُ لا يُقْبَلُ لَهُ ذِكْرٌ إِلا بِرَدِّهَا "

Halef b. Temîm der ki: İyâs b. Amr b. Yezîd b. İkâl, Süfyân es-Sevrî'nin mescidine girdi ve ona: "Ey Ebû Abdillah! Lâ ilâhe illallah demeye on iyilik, Elhamdu lillâh demeye on iyilik ve Allahu Ekber demeye de on iyilik sevabının verileceği sözü sana ulaştı mı?" dedi. Süfyân: "Bize de bildirilen budur" karşılığını verdi. İyâs: "Kişinin helal olmayan bir yoldan otuz bin dirhem kazanması konusunda ne dersin? Ben olsam oturur ve aynı sayıda Sübhânallah, Elhamdu lillah ve Allahu Ekber derim. Bu şekilde bu miktar kadar iyilik de yapmış olurum" deyince, Süfyân: "Önce bu parayı iade etmelidir. Zira bu parayı iade etmedikçe yapacağı zikir kabul görmez" karşılığını verdi.

(٩٤٦٧)- [٧/١٠] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالَ: سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ أَبِي شَيْبَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ هِشَامٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنَّمَا سُمِّيَتِ الدُّنْيَا لأَنَّهَا دَنِيَّةٌ، وَسُمِّيَ الْمَالَ لأَنَّهُ يَمِيلُ بِأَهْلِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünyaya değersiz (=*deniy*) olduğu için dünya denmiştir. Mala da sahiplerini meylettirdiği için mal ismi verilmiştir."

(٩٤٦٨)- [٧/١٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بِشْرِ بْنِ صَالِحٍ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ، ثنا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ أَقْوَامٌ يُدْعَوْنَ إِلَى الْحَلالِ فَلا يَقْبَلُونَهُ، وَيَقُولُونَ: نَخَافُ مِنْهُ عَلَى أَنْفُسِنَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Daha önceleri, helali bırakıp almayan ve: «Onu alırsan nefsimiz için endişe duyarız» diyen topluluklar vardı."

(٩٤٦٩)- [٧/١٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَطَاءٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا مُبَارَكٌ أَبُو حَمَّادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقْرَأُ عَلَى

عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ: يَا أَخِي اطْلُبِ الْعِلْمَ لِتَعْمَلَ بِهِ، وَلا تَطْلُبْهُ لِتُبَاهِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ، وَتُمَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ، وَتَأْكُلَ بِهِ الأَغْنِيَاءَ، وَتَسْتَخْدِمَ بِهِ الْفُقَرَاءَ، فَإِنَّ لَكَ مِنْ عِلْمِكَ مَا عَمِلْتَ بِهِ، وَعَلَيْكَ مَا ضَيَّعْتَ مِنْهُ، فَقَدْ بَلَغَنَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ أَنَّهُ مَنْ طَلَبَ الْخَيْرَ صَارَ غَرِيبًا فِي زَمَانِنَا، وَلا تَسْتَوْحِشْ، وَاسْتَقِمْ عَلَى سَبِيلِ رَبِّكَ، فَإِنَّكَ إِنْ فَعَلْتَ ذَلِكَ كَانَ مَوْلاكَ اللَّهُ تَعَالَى، وَجِبْرِيلُ، وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ، وَاشْتَغِلْ بِذِكْرِ عُيُوبِ نَفْسِكَ عَنْ ذِكْرِ عُيُوبِ غَيْرِكَ، وَاحْزَنْ عَلَى مَا قَدْ مَضَى مِنْ عُمُرِكَ فِي غَيْرِ طَلَبِ آخِرَتِكَ، وَأَكْثِرْ مِنَ الْبُكَاءِ عَلَى مَا قَدْ أَوْقَرْتَ بِهِ ظَهْرَكَ، لَعَلَّكَ تَتَخَلَّصُ مِنْهَا، وَلا تَمَلَّ مِنَ الْخَيْرِ وَأَهْلِهِ، وَلا تَبَاعَدْ عَنْهُمْ، فَإِنَّهُمْ خَيْرٌ لَكَ مِمَّنْ سِوَاهُمْ، وَمَلَّ الْجُهَّالَ وَبَاطِلَهُمْ، وَتَبَاعَدْ عَنْهُمْ، فَإِنَّهُ لَنْ يَنْجُوَ مَنْ جَاوَرَهُمْ، إِلا مَنْ عَصَمَ اللَّهُ، وَإِنْ أَرَدْتَ اللَّحَاقَ بِالصَّالِحِينَ فَاعْمَلْ بِأَعْمَالِ الصَّالِحِينَ، وَاكْتَفِ بِمَا أَصَبْتَ مِنَ الدُّنْيَا، وَلا تَنْسَ مَنْ لا يَنْسَاكَ، وَلا تَغْفَلْ عَمَّنْ قَدْ وُكِّلَ بِكَ، يُحْصِي أَثَرَكَ، وَيَكْتُبُ عَمَلَكَ، رَاقِبِ اللَّهَ فِي سَرِيرَتِكَ، وَعَلانِيَتِكَ، وَهُوَ رَقِيبٌ عَلَيْكَ، وَاسْتَحِ مِمَّنْ هُوَ مَعَكَ وَهُوَ أَقْرَبُ إِلَيْكَ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ، اعْرَفْ فَاقَةَ نَفْسِكَ، وَحَقَارَةَ مَنْزِلَتِهَا، فَإِنَّكَ حَقِيرٌ فَقِيرٌ إِلَى رَبِّكَ، وَابْكِ عَلَى نَفْسِكَ وَارْحَمْهَا، فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تَرْحَمْهَا لَمْ تُرْحَمْ، وَلا تَغُشَّهَا، وَلا تُورِدْهَا، وَخُذْ مِنْهَا لَكَ، فَإِنَّكَ بِيَوْمِكَ، وَلَسْتَ بِغَدِكَ، وَكَأَنَّ الْمَوْتَ قَدْ نَزَلَ بِكَ، وَلا تَغْفَلْ غَفْلَةَ الْغَافِلِينَ وَالْجَاهِلِينَ، وَأَكْثِرْ مِنَ الْبُكَاءِ عَلَى نَفْسِكَ، فَلَسْتَ مِنَ الضَّحِكِ بِسَبِيلٍ إِنْ عَقَلْتَ، فَقَدْ بَلَغَنَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ، أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى عَيَّرَ أَقْوَامًا فِي كِتَابِهِ بِالضَّحِكِ، وَتَرْكِ الْبُكَاءِ، فَقَالَ: ﴿أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ وَتَضْحَكُونَ وَلا تَبْكُونَ وَأَنْتُمْ سَامِدُونَ﴾ ؟ وَمَدَحَ أَقْوَامًا فِي كِتَابِهِ، فَقَالَ: ﴿وَيَخِرُّونَ لِلأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا﴾ ، وَقَدْ بَلَغَنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ قَوْمًا ابْتَلاهُمْ، فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَى، وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السُّخْطُ "، وَقَدْ بَلَغَنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " كَمْ مِنْ نِعْمَةٍ لِلَّهِ فِي عِرْقٍ سَاكِنٍ "

Mübârek Ebû Hammâd der ki: Süfyân es-Sevrî'nin Ali b. Hasan'a şunu okuduğunu işittim: "Kardeşim! İlmi onunla amel etmek için öğren. Âlimlere

karşı övünmek, cahillerle çekişmek, zenginlerin mallarını yemek ve ilminle fakirleri kullanmak için öğrenme. İlminden sana ancak amel ettiğin kadarı vardır. İlminin amel etmediğin kısmından da sorumlu tutulacaksın. Doğrusunu Allah bilir, ama duyduğumuza göre zamanımızda hayırlı olan şeyleri isteyen kişi garip kalır. Sakın kendini yalnız hissetme ve Rabbinin yolundan git. Böyle yaptığın zaman yardımcın Allah, Cebrâil ve salih müminler olacaktır.

Başkalarının kusurlarına bakacağına kendi kusurlarınla ilgilen. Ömründe âhiretinden uzak bir şekilde geçirdiğin günlere üzül. Şimdiye kadar taşıdığın yük için çokça ağla ki belki böylesi bir yükten kurtulursun. Hayırdan ve hayır sahiplerinden sakın usanma ve onlardan uzak durma. Zira bunlar senin için diğerlerinden daha hayırlıdır. Cahillerden ve batıl yollarından sıkılmalı ve onlardan uzak durmalısın. Zira Allah'ın muhafaza ettikleri dışında onlara yakın olan hiç kimse kurtulacak değildir.

Şâyet salihlerden biri olmak istersen salihlerin amellerini yapmalısın. Dünyadan şu ana kadar kazandıklarınla yetin ve sakın seni unutmayacak olanı (Allah'ı) unutma. Sana vekil kılınan, yaptıklarını ve amellerini kayda geçen meleklerden sakın gafil olma. Gizli veya aleni yaptığın bütün işlerde Allah'ın rızasını gözet ve seni her dem gözetlediğini unutma. Sana şah damarından daha yakın olan ve devamlı yanında bulunandan utan. Nefsinin muhtaçlığını ve değersizliğini bil. Sen ki Allah'ın karşısında değersizsin ve devamlı ona muhtaçsın. Kendi nefsine ağla ve ona acı. Zira sen ona merhamet etmezsen kimse ona merhamet etmez. Nefsini aldatma, ama peşinden de gitme. Ondan ihtiyacın olanı al. Yarınları değil gününü düşün. Her zaman ölüm anının geldiğini varsay.

Gafil ve cahiller gibi gaflete düşme. Kendin için çokça ağla, zira düşünürsen gülmenin sana bir faydasının olmayacağını göreceksin. Doğrusunu Allah bilir, ama bize ulaşana göre Allah Kitab'ında ağlamayı bırakıp çokça gülmeleri konusunda bazı toplulukları kınamış ve: **"Şimdi siz bu söze (Kur'ân'a) mı şaşıyorsunuz? Gülüyorsunuz da**

ağlamıyorsunuz ve siz gaflet içinde oyalanıyorsunuz"[1] buyurmuştur. Yine bazı toplulukları, **"Ağlayarak yüz üstü yere kapanırlar; bu, onların gönüllerindeki saygıyı artırır"**[2] buyurarak övmüştür. Yine bize ulaşana göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bir topluluğu sevdiği zaman onları musibetlere maruz bırakır. Buna rıza gösterenden Allah da razı olur. Rıza göstermeyene Allah da öfkelenir"* buyurmuştur. Yine bize ulaşana göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sağlıklı bir bedende Allah'ın ne çok nimeti vardır"* buyurmuştur.

(٩٤٧٠)- [١١/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ الزُّهْرِيُّ، ثنا أَبُو طَاهِرٍ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ الْفَزَارِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " الْبُكَاءُ عَشَرَةُ أَجْزَاءٍ، تِسْعَةٌ لِغَيْرِ اللَّهِ، وَوَاحِدٌ لِلَّهِ، فَإِذَا جَاءَ الَّذِي لِلَّهِ فِي السَّنَةِ مَرَّةً فَهُوَ كَثِيرٌ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Ağlama on çeşittir. Bunlardan dokuzu Allah dışında olanlar için, biri de Allah içindir. Allah için olan ağlama, senede bir defa olsa bile yine de çoktur."

(٩٤٧١)- [١١/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو طَاهِرٍ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لا تُقَرُّ فِيهِ عَيْنُ حَكِيمٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Öyle bir zaman gelecek ki bilge olan hiçbir kişinin yüzü gülmeyecektir."

(٩٤٧٢)- [١٢/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو سَيَّارٍ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ جَنَّادٍ، ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَنْ أَحَبَّ أَفْخَاذَ النِّسَاءِ لَمْ يُفْلِحْ "

---

[1] Necm Sur. 59-61

[2] İsrâ Sur. 109

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kadınların baldırlarını seven iflah olmaz."

(٩٤٧٣)- [١٢/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْمُبَارَكِ، يَقُولُ: سُئِلَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " طَلَبُ الْعِلْمِ أَحَبُّ إِلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ أَوِ الْعَمَلُ؟ " فَقَالَ: " إِنَّمَا يُرَادُ الْعِلْمُ لِلْعَمَلِ، لا تَدَعْ طَلَبَ الْعِلْمِ لِلْعَمَلِ، وَلا تَدَعِ الْعَمَلَ لِطَلَبِ الْعِلْمِ "

Abdullah b. el-Mübârek der ki: Süfyân es-Sevrî'ye: "Ey Ebû Abdillah! Senin için ilim öğrenmek mi daha iyidir, yoksa amel etmek mi?" diye sorulunca: "İlim, amel etmek için öğrenilir. Amel edeceğim diye ilim öğrenmeyi, ilim öğreneceğim diye de amel etmeyi bırakma" dedi.

(٩٤٧٤)- [١٢/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ عُقْبَةَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، ثنا ابْنُ أَبِي غَنِيَّةَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: مَرَّ عَابِدٌ بِرَاهِبٍ، فَقَالَ الْعَابِدُ: " يَا رَاهِبُ، مَا بَلَغَ أَحْسِبُهُ "، قَالَ: " مِنْ عِبَادَتِكَ؟ " قَالَ الرَّاهِبُ: " يَنْبَغِي لِمَنْ يَعْلَمُ أَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَالنَّارَ حَقٌّ أَنْ لا تَأْتِي عَلَيْهِ سَاعَةٌ إِلا وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي "، قَالَ الْعَابِدُ: " إِنِّي لأَبْكِي حَتَّى يَنْبُتَ الْعُشْبُ مِنْ دُمُوعِ عَيْنِي "، قَالَ الرَّاهِبُ: " إِنَّ الَّذِي يَضْحَكُ وَيُقِرُّ خَيْرٌ مِنَ الَّذِي يَبْكِي وَيُدِلُّ، لأَنَّ الْمُدِلَّ لا تُجَاوِزُ صَلاتُهُ رَأْسَهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Âbidin biri bir rahiple karşılaştı. Ona: "Ey rahip! Nasıl ibadet ediyorsun?" diye sorunca, rahip: "Cennet ile cehennemin hak olduğuna iman eden her *bir kişinin her zaman namazda olması gerekir*" karşılığını verdi. Âbid: "Ben öyle ağlıyorum ki gözyaşlarımdan otlar bitiyor" deyince, rahip: "İşlediği günahı itiraf ederek gülen kişi, ameline güvenerek ağlayan kişiden daha hayırlıdır. Zira ameline güvenen kişinin kıldığı namaz, göğe yükselmez" dedi.

(٩٤٧٥)- [١٢/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ بْنِ رُسْتَةَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: مَاتَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عِنْدِي، فَلَمَّا اشْتَدَّ بِهِ جَعَلَ يَبْكِي، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ،

أَرَاكَ كَثِيرَ الذُّنُوبِ، فَرَفَعَ شَيْئًا مِنَ الأَرْضِ، فَقَالَ " وَاللَّهِ لَذُنُوبِي أَهْوَنُ عِنْدِي مِنْ ذَا، إِنِّي أَخَافُ أَنْ أُسْلَبَ الإِيمَانَ قَبْلَ أَنْ أَمُوتَ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: Süfyân es-Sevrî yanımda vefat etti. Durumu ağırlaşınca ağlamaya başlamıştı. Adamın biri ona: "Ey Ebû Abdillah! Sanırım günahların çok!" deyince, Süfyân yerden ufak bir şey alarak adama: "Allah'a yemin olsun ki günahlarım yanımda şundan daha önemsizdir. Ama ben, ölmeden imanın benden alınmasından korkuyorum (ve buna ağlıyorum)" dedi.

(٩٤٧٦)- [١٢/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِمْرَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحُسَيْنَ الْمَرْوَزِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَوْ كَانَتْ نَفْسِي فِي يَدِي لأَرْسَلْتُهَا "، قَالَ: وَسَمِعْتُهُ مَرَّةً أُخْرَى، يَقُولُ: " مَا عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ نَفْسٌ تَخْرُجُ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي "

Abdurrahmân b. Mehdî, Süfyân es-Sevrî'nin şöyle dediğini nakleder: "Eğer canım elimde olsaydı onu bırakırdım." Yine başka bir seferinde: "Yeryüzünde benim canımdan daha çok çıkmasını istediğim bir can yoktur" dedi.

(٩٤٧٧)- [١٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ الرَّازِيُّ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الدَّشْتَكِيُّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي عُثْمَانَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " عَلَيْكَ بِالْقَصْدِ فِي مَعِيشَتِكَ، وَإِيَّاكَ أَنْ تَتَشَبَّهَ بِالْجَبَابِرَةِ، وَعَلَيْكَ بِمَا لا يُقْرِفُ مِنَ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ، وَاللِّبَاسِ، وَالْمَرْكَبِ، وَلْيَكُنْ أَهْلُ مَشُورَتِكَ أَهْلَ التَّقْوَى، وَأَهْلَ الأَمَانَةِ، وَمَنْ يَخْشَى اللَّهَ ﷻ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Yaşamında orta yollu ol ve sakın zorbalara benzeme. Yiyecek, içecek, giyecek, binek konusunda ayıplanmayacak şekilde hareket et. İstişare ettiğin kişiler takva ehli, emanete ihanet etmeyen ve Allah'tan korkan kişiler olsun."

(٩٤٧٨)- [١٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْفَضْلِ، قَالَ: حُدِّثْتُ عَنْ عَمَّارٍ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " مَنْ أَخَذَ مِنْ ظَالِمٍ كُرَاعًا، أَوْ مَالا، أَوْ سِلاحًا، فَغَزَا بِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، لُعِنَ بِكُلِّ قَدَمٍ يَرْفَعُهَا وَيَضَعُهَا حَتَّى يَرْجِعَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zâlim birinden paça veya mal veya silah alıp da Allah yolunda savaşa çıkan kişi dönene kadar attığı her bir adımda lanetlenir."

(٩٤٧٩)- [١٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا أَبُو ذَرٍّ مُوسَى الأَنْطَاكِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ مُهَلْهَلٍ، قَالَ: قَالَ لِي سُفْيَانُ: " فِيمَ السَّلامَةُ؟ " قُلْتُ: " أَنْ لا تُعْرَفَ "، قَالَ: " هَذَا مَالا يَكُونُ، وَلَكِنَّ السَّلامَةَ فِي أَنْ لا تُحِبَّ أَنْ تُعْرَفَ "

Fudayl b. Mühelhel bildiriyor: Süfyân es-Sevrî bana: "Selamet nedir?" diye sorunca, ben: "İnsanlar arasında tanınmamandır" karşılığını verdim. Bunun üzerine Süfyân: "Ama bu, olmayacak bir şeydir. Asıl selamet, tanındığın zaman buna sevinmemendir" dedi.

(٩٤٨٠)- [١٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: قَدِمَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ الْبَصْرَةَ وَالسُّلْطَانُ يَطْلُبُهُ، فَصَارَ فِي بَعْضِ الْبَسَاتِينَ، فَأَجَّرَ نَفْسَهُ عَلَى أَنْ يَحْفَظَ ثِمَارَهَا، فَمَرَّ بِهِ بَعْضُ الْعَشَّارِينَ، فَقَالَ لَهُ " مِنْ أَيْنَ أَنْتَ يَا شَيْخُ؟ قَالَ: مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ، قَالَ: أَخْبَرْنِي، أَرُطَبُ الْبَصْرَةِ أَحْلَى أَمْ رُطَبُ الْكُوفَةِ؟ قَالَ: أَمَّا رُطَبُ الْبَصْرَةِ فَلَمْ أَذُقْهُ، وَلَكِنْ رُطَبُ السَّابِرِيَّةِ بِالْكُوفَةِ حُلْوٌ، فَقَالَ: مَا أَكْذَبَكَ مِنْ شَيْخٍ ! الْكِلابُ، وَالْبَرُّ وَالْفَاجِرُ يَأْكُلُونَ الرُّطَبَ السَّاعَةَ، وَأَنْتَ تَزْعُمُ أَنَّكَ لَمْ تَذُقْهُ؟ ! فَرَجَعَ إِلَى الْعَامِلِ، فَأَخْبَرَهُ بِمَا قَالَ لِيُعْجِبَهُ، فَقَالَ: ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ، أَدْرِكْهُ، فَإِنْ كُنْتَ صَادِقًا فَإِنَّهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَخُذْهُ لِتَتَقَرَّبَ بِهِ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ الْمَهْدِيِّ، فَرَجَعَ فِي طَلَبِهِ فَمَا قَدَرَ عَلَيْهِ "

Abdurrahman b. Mehdî anlatıyor: Halife tarafından aranan Süfyân es-Sevrî, Basra'ya geldi. Orada bahçelerden birinde bahçıvan olarak işe girdi. Bir gün öşür memurları yanına geldiler ve: "Yaşlı adam, sen kimsin?" diye sordular. Süfyân: "Kûfe ahalisinden biriyim" karşılığını verdi. Öşür memuru ona: "Söyle bakalım, Basra hurması mı daha iyidir, yoksa Kûfe hurması mı?" diye sorunca, Süfyân: "Basra'daki hurmanın tadına bakmış değilim. Ama Kûde'deki Sâbirî hurması pek tatlıdır!" karşılığını verdi. Öşür memuru: "Ne kadar da yalancı bir ihtiyarsın! Basra'nın tüm köpekleri, iyileri ve kötüleri hurmadan yerken sen bunun tadına bakmadığını mı söylüyorsun!" dedikten sonra amirine gitti ve şaşırması için bunu ona aktardı. Âmir de: "Annen sensiz kala emi! Geri git! Şayet doğru söylüyorsan o adam Süfyân es-Sevrî'dir! Hemen onu yakala ki müminlerin emirinin gözüne girersin!" dedi. Memur onu yakalamak için geri döndü, ancak Süfyân'ı bulamadı.

(٩٤٨١)- [١٣/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعِ بْنِ الْوَلِيدِ، قَالَ: قَالَ أَبِي: " كُنْتُ أَخْرُجُ مَعَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَمَا يَكَادُ لِسَانُهُ يَفْتُرُ عَنِ الأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ ذَاهِبًا وَرَاجِعًا "

Velîd b. Şucâ', babasından bildiriyor: Süfyân es-Sevrî ile çarşıya çıkardım. Ancak giderken de, dönerken de dili iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmaktan hiç geri durmazdı.

(٩٤٨٢)- [١٣/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ الْبُورَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي غَنِيَّةَ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَصْفَقَ وَجْهًا فِي ذَاتِ اللَّهِ مِنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ "

Yahyâ b. Abdilmelik b. Ebî Ğaniyye der ki: "Süfyân es-Sevrî gibi Allah'ın (iyiliği emretme ve kötülüğü engelleme) yolunda utanmadan ve çekinmeden konuşan birini görmüş değilim."

(٩٤٨٣)- [١٤/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا عُمَرُ بْنُ شَبَّةَ، ثنا نَصْرُ بْنُ قُدَيْدِ بْنِ نَصْرِ بْنِ سَيَّارٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: " قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَإِذَا حَلْقَةٌ

سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَجِئْتُ فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَهْلِ الْحَلْقَةِ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، هَذَا ابْنُ نَصْرِ بْنِ سَيَّارٍ، فَقَالَ لِي: قَدْ رَأَيْتُ أَبَاكَ نَصْرًا، قُلْتُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، أَيْنَ؟ قَالَ: بِخُرَاسَانَ، كَانَ لِي حَقٌّ عِنْدَ إِنْسَانٍ، فَأَجَّرْتُ نَفْسِي مِنْ قَوْمٍ حَمَّالِينَ حَتَّى تَوَصَّلْتُ إِلَى حَقِّي، ثُمَّ قَالَ لِي سُفْيَانُ: " لَوْ لَمْ يَنْبَغِ لِلأَشْرَافِ أَنْ يَزْهَدُوا فِي الدُّنْيَا إِلا لأَنَّهَا تَضَعُهُمْ وَتُرْفَعُ السَّفِلَةَ عَلَيْهِمْ، كَانَ يَحِقُّ لَهُمْ أَنْ يَزْهَدُوا فِيهَا "

Nasr b. Kudeyd b. Nasr b. Seyyâr, babasından bildirir: Medine'ye geldiğimde Süfyân es-Sevrî'nin ders halkasını gördüm. Gidip ben de halkasında oturdum. Halkada bulunanlardan biri (beni göstererek): "Ey Ebû Abdillah! Bu kişi İbn Nasr b. Seyyâr'dır" deyince, Süfyân bana: "Babanı görmüştüm" dedi. Ona: "Ey Ebû Abdillah! Nerede?" diye sorduğumda: "Horasan'da gördüm. Zira birinden bir alacağım vardı ve bu hakkımı elde edene kadar taşımacılık yapan birilerinin yanında ücretle çalıştım" karşılığını verdi. Sonra bana şöyle dedi: "Onurlu kişilerin, sadece kendilerini değersizleştirip değersiz olanlara değer kattığı için bile dünyadan yüz çevirmeleri gerekseydi dünyadan yüz çevirmeleri görevleri olurdu."

(٩٤٨٤)- [١٤/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو شُعَيْبٍ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّقِّيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ يَزِيدَ بْنِ خُنَيْسٍ، يَقُولُ: قَالَ رَجُلٌ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: كَيْفَ أَصْبَحْتَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ؟ فَقَالَ: " تَسْأَلُنِي كَيْفَ أَصْبَحْتُ؟ وَقَدْ وَاللَّهِ تَحَيَّرْتُ ! اللَّهُمَّ أَبْرِمْ لِهَذِهِ الأُمَّةِ أَمْرًا رَشِيدًا، تُعِزُّ فِيهِ وَلِيَّكَ، وَتُذِلُّ فِيهِ عَدُوَّكَ، وَيؤْمَرُ فِيهِ بِالْمَعْرُوفِ، وَيُنْهَى فِيهِ عَنِ الْمُنْكَرِ، ثُمَّ تَنَفَّسَ سُفْيَانُ، وَقَالَ: كَمْ مِنْ مُؤْمِنٍ رَأَيْنَاهُ مَاتَ غَيْظًا ! "

Muhammed b. Yezîd b. Huneys der ki: Adamın biri Süfyân es-Sevrî'ye: "Bugün nasılsın?" diye sorunca, Süfyân: "Nasıl olduğumu mu soruyorsun?" dedi ve şöyle devam etti: "Vallahi şaşkın haldeyim! Allahım! Dostlarını aziz, düşmanlarını zelil kılmak için, iyiliğin emredilip kötülükten alıkonulması için bu ümmetin işlerini doğru ve sağlam kıl." Sonra bir iç çekti ve: "Kaç müminin öfke içinde öldüğüne şahit olduk!" dedi.

(٩٤٨٥)- [١٤/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَعْيَنَ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، وَإِسْحَاقَ بْنِ الْقَاسِمِ، وَالأَوْزَاعِيِّ، فَدَخَلَ عَلَيْنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَلِيٍّ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَهُوَ أَمِيرُ مَكَّةَ، وَسُفْيَانُ يَتَوَضَّأُ وَأَنَا أُصُبُّ عَلَيْهِ كَأَنَّهُ بَطَّأَهُ، وَهُوَ يَقُولُ: لا تَنْظُرُوا إِلَيَّ، أَنَا مُبْتَلًى، فَجَاءَ عَبْدُ الصَّمَدِ، فَسَلَّمَ عَلَى سُفْيَانَ، فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ أَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَلِيٍّ، فَقَالَ: كَيْفَ أَنْتَ؟ اتَّقِ اللَّهَ ! اتَّقِ اللَّهَ، وَإِذَا كَبَّرْتَ فَأَسْمِعْ "

İbrâhîm b. A'yen der ki: Süfyân es-Sevrî, İshâk b. el-Kâsım ve Evzaî ile beraberdim. Zamanın Mekke valisi Abdussamed b. Ali akşam namazından sonra yanımıza girdiğinde Süfyân (akşam namazı için daha yeni) abdest alıyordu. Suyunu da ben döküyordum. Abdussamed girerken: "Bana bakmayın! Başımda bir bela var!" diyordu. Girince de Süfyân'a selam verdi. Süfyân: "Sen kimsin?" diye sorunca, Abdussamed: "Abdussamed b. Ali'yim" karşılığını verdi. Bunun üzerine Süfyân: "Sen nasıl birisin? Allah'tan kork! Allah'tan kork! Tekbir getirdiğin zaman da başkalarına duyur" dedi.

(٩٤٨٦)- [١٤/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الغِطْرِيفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْغَازِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ رُسْتَةُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَثَّامٍ، قَالَ: " مَرِضَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ بِالْكُوفَةِ، فَبُعِثَ بِمَائِهِ إِلَى مُتَطَبِّبٍ بِالْكُوفَةِ، فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِ، قَالَ: وَيْلَكَ ! بَوْلُ مَنْ هَذَا؟ ! فَقَالَ: مَا تَسْأَلُ؟ انْظُرْ مَا تَرَى فِيهِ، قَالَ: أَرَى بَوْلَ رَجُلٍ قَدْ أَحْرَقَ الْخَوْفُ كَبِدَهُ، وَالْحَزَنُ جَوْفَهُ "

Ali b. Assâm bildiriyor: Süfyân es-Sevrî, Kûfe'de hastalanınca kontrol ettirmek üzere idrarını bir doktora gönderdi. Doktor baktığı zaman, getiren adama şaşkınlıkla: "Hayret! Bu kimin idrarı böyle!" diye sordu. Adam: "Kimin olduğunu sorma! Sen bak, ne görüyorsun!" dedi. Bunun üzerine doktor: "Ben, korkudan ve üzüntüden ciğeri ile içi yanmış bir adamın idrarını görüyorum!" dedi.

(٩٤٨٧)- [١٤/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ يَمَانٍ، يَقُولُ: " لَقِيَنِي سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عِنْدَ جَبَلِ بَنِي

فَزَارَةَ، فَقَالَ: " أَتَدْرِي مِنْ أَيْنَ جِئْتَ؟ قُلْتُ: لا، قَالَ: " جِئْتُ مِنْ دَارِ الصَّيَادِلَةِ، نَهَيْتُهُمْ عَنْ بَيْعِ الذَّاذِيِّ، إِنِّي لأَرَى الشَّيْءَ يَجِبُ عَلَيَّ أَنْ آمُرَ فِيهِ وَأَنْهَى عَنْهُ، فَلا أَفْعَلُ، فَأَبُولُ دَمًا

Yahyâ b. Yemân bildiriyor: Beni Fezâre dağının oralarda Süfyân es-Sevrî ile karşılaştım. Bana: "Nereden geliyorum biliyor musun?" dedi. "Hayır! Bilmiyorum!" karşılığını verdiğimde de şöyle dedi: "Aktarların oradan geliyorum. Zâzî bitkisini satmamalarını söyledim. Zira bir şeyi görüp de iyi ise yapılmasını emretmezsem veya kötü ise ondan sakındırmazsam rahat edemez kan işerim!"

(٩٤٨٨)- [١٥/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْمَيْمُونِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ يَعْلَى بْنَ عُبَيْدٍ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ: " إِنِّي لآتِي الدَّعْوَةَ وَمَا أَشْتَهِي النَّبِيذَ، فَأَشْرَبُهُ لِكَيْ يَرَانِي النَّاسُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bazen canım şıra çekmediği halde insanlar beni aralarında görsün diye yapılan davetlere gidiyorum."

(٩٤٨٩)- [١٥/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو غَسَّانَ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ حَفْصٍ الْقَارِئُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ فِي قَوْلِهِ: ﴿لا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ﴾، قَالَ: " كَانُوا يَشْتَرُونَ، وَيَبِيعُونَ، وَلا يَدَعُونَ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوبَاتِ فِي الْجَمَاعَةِ "

Süfyân es-Sevrî: **"Onlar, ne ticaret ne de alışverişin kendilerini Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoyamadığı insanlardır"**[1] âyeti hakkında: "Alışveriş yaparlar; ancak farz namazları cemaatle kılmayı asla terk etmezlerdi" derdi.

(٩٤٩٠)- [١٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَنَدِيُّ، ثنا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَفَّارُ، ثنا يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَثَلُ الْمُتَعَبِّدِ بِبَغْدَادَ كَمَثَلِ الْمُتَعَبِّدِ فِي الْكَنِيفِ "

---

[1] Nûr Sur. 37

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bağdat'ta âbid biri olmak helada âbid biri olmak gibidir."

(٩٤٩١)- [٧/١٥] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثنا الْمُحَارِبِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ: " يَقُولُ لِلْغُلامِ إِذَا رَآهُ فِي الصَّفِّ الأَوَّلِ: احْتَلَمْتَ؟ فَإِذَا قَالَ: لا، قَالَ: تَأَخَّرْ "

Süfyân es-Sevrî namaz esnasında ön saflarda gördüğü çocuğa: "İhtilam oldun mu?" diye sorardı. Çocuk: "Hayır!" diye karşılık verirse ona: "O zaman arkaya geç" derdi.

(٩٤٩٢)- [٧/١٥] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ أَبُو يَحْيَى، قَالَ: سَمِعْتُ سَجَّادَةَ، يَقُولُ: " أَرْسَلَنِي شَرِيكٌ، إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، أَسْأَلُهُ عَنْ رَجُلٍ، فَلَمَّا رَآنِي وَرَأَى هَيْئَتِي، وَكَانَتْ لَهُ سَجَّادَةٌ، قَالَ: إِنْ كَانَتْ سَجَّادَتُكَ هَذِهِ لِشَرِيكٍ، فَنَوْلُكَ أَنْ لا أُكَلِّمَكَ، وَإِنْ كَانَتْ لِلَّهِ فَنَوْلُكَ أَنْ تُكَلِّمَ شَرِيكًا، وَدَخَلَ وَلَمْ يُجِبْنِي "

Seccâde der ki: Şerîk beni Süfyân es-Sevrî'ye gönderdi ve bir adamı sormamı istedi. Süfyân'ın yanına geldim. Süfyân beni ve hâlimi –ki yanımda bir seccade vardı- görünce: "Şayet bu seccaden Şerîk'in ise seninle konuşmayacağım. Yok Allah için ise bu konuyu Şerîk'in kendisine sor" dedi ve benimle konuşmadan içeriye girdi.

(٩٤٩٣)- [٧/١٥] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْفَضْلِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْخَالِقِ، ثنا أَبُو هَمَّامٍ، ثنا مُطَرِّفُ بْنُ مَازِنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " الْمَلَكَانِ يَجِدَانِ رِيحَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ إِذَا عَقَدَ الْقَلْبُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kalp bir şeye niyetlendiği zaman (kişinin sağında ve solundaki) melekler yapılacak iyiliğin ve kötülüğün kokusunu alırlar."

(٩٤٩٤)- [١٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْخَالِقِ، ثنا أَبُو هَمَّامٍ، ثنا ضَمْرَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِذَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا طَوَتِ الْمَلائِكَةُ صُحُفَهَا، وَوَضَعَتْ أَقْلامَهَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Güneş batıdan doğduğu zaman (kişinin sağında ve solundaki) melekler defterlerini kapatıp kalemlerini bırakırlar."

(٩٤٩٥)- [١٦/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا ابْنُ مَعْدَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ خَبِيقٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَيْسَ شَيْءٌ أَقْطَعَ لِظَهْرِ إِبْلِيسَ، مِنْ قَوْلِ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَلا شَيْءَ يُضَاعَفُ ثَوَابُهُ مِنِ الْكَلامِ مِثْلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Lâ ilâhe illallah sözü gibi İblis'in gücünü kıran başka bir şey yoktur. Elhamdu lillâh sözü gibi de sevabı kat kat verilen başka bir söz yoktur."

(٩٤٩٦)- [١٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ الرَّمَادِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ بِمَكَّةَ، يَقُولُ: " سُئِلَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، مَا الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا؟ قَالَ: سُقُوطُ الْمَنْزِلَةِ "

Abdurrezzâk, Mekke'de dedi ki: Süfyân es-Sevrî'ye: "Dünyada zahid olmak nedir?" diye sorulunca: "Makam ve mevki yönünden insanların gözünden düşmektir" karşılığını vermiştir.

(٩٤٩٧)- [١٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْجُمَحِيُّ، ثنا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " الظَّنُّ ظَنَّانِ: فَظَنٌّ فِيهِ إِثْمٌ، وَظَنٌّ لَيْسَ فِيهِ إِثْمٌ، فَأَمَّا الظَّنُّ الَّذِي فِيهِ إِثْمٌ فَالَّذِي يَتَكَلَّمُ بِهِ، وَأَمَّا الظَّنُّ الَّذِي لَيْسَ فِيهِ إِثْمٌ فَالَّذِي لا يَتَكَلَّمُ بِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zanlar biri günah barındıran biri de barındırmayan olmak üzere iki çeşittir. Günah barındıran zan, kişinin dile

getirdiği zandır. Günah barındırmayan zan ise, kişinin dile getirmediği zandır."

(٩٤٩٨)- [١٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ، ثنا أَبُو صَالِحٍ الْفَرَّاءُ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، " فَوَرَدَ عَلَيْهِ نَعْيُ أَبِي حَنِيفَةَ، فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، كَانَ يَنْقُضُ عُرَى الإِسْلامِ عُرْوَةً عُرْوَةً "

Yûsuf b. Esbât der ki: Süfyân es-Sevrî'nin yanındayken Ebû Hanîfe'nin ölüm haberi geldi. Süfyân: "Elhamdu lillah! Zira İslam'ın halkalarını tek tek söküp çıkaran birisiydi" dedi.

(٩٤٩٩)- [١٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْخَطَّابِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ الْهَمْدَانِيُّ، ثنا عَلِيٌّ الطَّنَافِسِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُصْعَبٍ، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ ضَرِيرٌ يُجَالِسُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، فَإِذَا كَانَ شَهْرُ رَمَضَانَ، يَخْرُجُ إِلَى السَّوَادِ فَيصَلِّي بِالنَّاسِ، فَيُكْسَى وَيُعْطَى، فَقَالَ سُفْيَانُ " إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ أُثِيبَ أَهْلُ الْقُرْآنِ مِنْ قِرَاءَتِهِمْ، وَيُقَالُ لِمِثْلِ هَذَا: قَدْ تَعَجَّلْتَ ثَوَابَكَ فِي الدُّنْيَا، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، تَقُولُ لِي هَذَا وَأَنَا جَلِيسُكَ؟ قَالَ: أَخَافُ أَنْ يُقَالَ لِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ: كَانَ هَذَا جَلِيسَكَ، أَفَلا نَصَحْتَهُ

Abdurrahmân b. Mus'ab anlatıyor: Hasta bir adam Süfyân es-Sevrî ile beraber otururdu. Ramazan ayı geldiği zaman şehrin etrafındaki yerleşim alanlarına gider ve halka namaz kıldırırdı. Halk ta kendisine giyecek verir ve yardımda bulunurdu. Süfyân: "Kıyamet günü Kur'ân ehli kıraatlerinin sevabını alırlar ve bunun gibilere de: "Sen kıraatinin karşılığını dünyada aldın" denir. Adam: "Ey Ebû Abdillah! Ben seninle beraber olduğum halde böyle mi diyorsun?" deyince, Süfyân: "Kıyamet günü bana: «Bu adam seninle beraberdi. Ona nasihat etmedin mi?» denmesinden korkarım" karşılığını verdi.

(٩٥٠٠)- [١٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ أَبُو نَشِيطٍ، ثنا أَبُو صَالِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعَيْبَ بْنَ حَرْبٍ، يَقُولُ: " قُلْتُ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: مَا تَقُولُ فِي رَجُلٍ قَصَّارٍ إِذَا كَسَبَ دِرْهَمًا كَانَ فِيهِ مَا يَقُوتُهُ وَيَقُوتُ عِيَالَهُ،

وَلَمْ يُدْرِكِ الصَّلاةَ فِي جَمَاعَةٍ، وَإِذَا كَسَبَ أَرْبَعَ دَوَانِيقَ أَدْرَكَ الصَّلاةَ فِي جَمَاعَةٍ، وَلَمْ يَكُنْ فِيهِ مَا يَقُوتُهُ وَيَقُوتُ عِيَالَهُ، أَيُّهُمَا أَفْضَلُ؟ قَالَ: يَكْسِبُ الدِّرْهَمَ، وَيُصَلِّي وَحْدَهُ "

Şuayb b. Harb bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye sordum: "Giysi boyayan bir adam var. Bu adam günde bir dirhem kazandığı zaman hem kendi, hem de ailesinin günlük nafakasını çıkarıyor; ama bundan dolayı namazını cemaatle kılamıyor. Dört dânik kazanması halinde ise cemaatle namazı kılabilir; fakat kendi ve ailesinin günlük nafakasını çıkaramaz. Sence hangisini yapması daha iyidir?" Süfyân: "O bir dirhemi kazanmaya çalışsın ve namazı da tek başına kılsın" dedi.

(٩٥٠١)- [١٧/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو نَشِيطٍ، ثنا أَبُو صَالِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ الْفَزَارِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنِّي لأَلْقَى الرَّجُلَ أَبْغَضُهُ، فَيَقُولُ لِي: كَيْفَ أَصْبَحْتَ؟ فَيَلِينُ لَهُ قَلْبِي، فَكَيْفَ بِمَنْ أَكَلَ ثَرِيدَهُمْ، وَوَطِيءَ بِسَاطَهُمْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Sevmediğim bir kimseyle karşılaştığım zaman dahi bana: «Nasılsın?» dediğinde kalbim ona karşı yumuşuyor. Artık yöneticilerin çorbasını içip de meclislerinde oturan kişinin durumu nasıl olabilir?"

(٩٥٠٢)- [١٧/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ رَوْحٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " حُرِمْتُ قِيَامَ اللَّيْلِ بِذَنْبٍ أَحْدَثْتُهُ خَمْسَةَ أَشْهُرٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İşlediğim bir günahtan dolayı beş ay boyunca gece namazından mahrum kaldım."

(٩٥٠٣)- [١٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا أَبُو عِصْمَةَ، ثنا أَبُو زَيْدٍ، قَالَ: " رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ وَقَدْ طَافَ بِالْبَيْتِ وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى

السَّمَاءِ، فَانْقَلَبَ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ، فَخَرَجَ حَبَشُ زَمْزَمَ فَأَدْخَلُوهُ وَصُبُّوا عَلَيْهِ الْمَاءَ حَتَّى أَفَاقَ، فَحَدَّثْتُ بِهِ أَبَا سُلَيْمَانَ، فَقَالَ: لَيْسَ النَّظَرُ قَلَبَهُ، إِنَّمَا قَلَبَتْهُ الْفِكْرَةُ "

Ebû Zeyd der ki: Süfyân es-Sevrî'yi tavaf ederken gördüm. Tavaftan sonra Makam'ın ardında iki rekat namaz kıldı. Sonra başını göğe doğru kaldırıp baktı ve yere düşüp bayıldı. Bunun üzerine Zemzem suyuna bakanlar çıkıp onu içeriye aldılar ve üzerine su döküp kendine getirdiler. Bu olayı Ebû Süleymân'a anlattığımda: "Onu yere düşüren göğe bakışı değil, tefekkürüdür" dedi.

(٩٥٠٤)- [١٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الدَّارِمِيُّ الأَنْطَاكِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْعَلاءِ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مُسْهِرٍ، قَالَ: ثنا مُزَاحِمُ بْنُ زُفَرَ، قَالَ: " صَلَّى بِنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ الْمَغْرِبَ، فَقَرَأَ حَتَّى بَلَغَ ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾، بَكَى حَتَّى انْقَطَعَتْ قِرَاءَتُهُ، ثُمَّ عَادَ فَقَرَأَ: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ "

Muzâhim b. Zufer der ki: "Süfyân es-Sevrî bize namaz kıldırdı ve: **«Ancak Sana kulluk eder ve yalnız Senden yardım dileriz»**[1] âyetine gelince o kadar ağladı ki okumayı kesmek zorunda kaldı. Sonra Fâtiha Sûresini baştan okudu."

(٩٥٠٥)- [١٧/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " لَوْ أَنَّ الْيَقِينَ، اسْتَقَرَّ فِي الْقَلْبِ كَمَا يَنْبَغِي لَطَارَ فَرَحًا وَحُزْنًا وَشَوْقًا إِلَى الْجَنَّةِ، أَوْ خَوْفًا مِنَ النَّارِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Şâyet yakîn gereği gibi kalpte yerleşmiş olsaydı kişi cennet sevinci, (ondan ayrı kalma) üzüntüsü ve özlemi içinde veya cehennem korkusundan uçardı."

---

[1] Fâtiha Sur. 5

(٩٥٠٦)- [١٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَيْرُوتِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي عَبَّادٍ، عَنِ ابْنِ يَمَانٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ " إِذَا بَلَغَكُمْ عَنْ مَوْضِعٍ رَخِصٍ فَارْتَحِلُوا إِلَيْهِ، فَإِنَّهُ أَسْلَمُ لِدِينِكُمْ، وَأَقَلُّ لِتُهْمَتِكُمْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bir bölgenin daha ucuz olduğunu duyarsanız oraya göçün. Zira hem dininizin selameti, hem de size yapılacak töhmetlerin az olması için daha uygundur."

(٩٥٠٧)- [١٧/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِيَاهٍ الْوَاعِظُ، ثنا حَمَّادُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ الْهَرَوِيُّ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: مَكْتُوبٌ فِي التَّوْرَاةِ " إِذَا كَانَ فِي الْبَيْتِ بُرٌّ فتعَبَّدْ، وَإِذَا لَمْ يَكُنْ فَالْتَمِسْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Tevrat'ta «Bir evde buğday varsa orada ibadetini yap. Yoksa da buğdayı olan bir ev ara» yazılıdır."

(٩٥٠٨)- [١٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الغِطْرِيفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْعَبَّاسِ السَّرَّاجَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عَسْكَرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْفِرْيَابِيَّ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَتَعَبَّدَ، فَأَحْرِزِ الْحِنْطَةَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İbadet etmek istersen buğdayı olan bir yer ara."

(٩٥٠٩)- [١٨/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَدَنِيُّ، ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الأَخْفَشُ، ثنا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، ثنا دَاوُدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ يَمَانٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قُلْتُ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، أَيْنَ تَطِيبُ الْعِبَادَةُ؟ قَالَ: حَيْثُ جَوَالِقُ مِنْ خُبْزٍ بِدِرْهَمٍ، حَتَّى لا يَمُدَّ أَحَدٌ عَيْنَهُ إِلَى أَحَدٍ "

Dâvud b. Yahyâ b. Yemân, babasından bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye: "İbadetin en iyi olduğu zamanlar hangi zamanlardır?" diye sorduğumda: "Herkesin torbasında bir dirhemlik ekmek bulunduğu ve kişinin başkasının malında gözü olmadığı zamanlardır" karşılığını verdi.

(٩٥١٠)- [١٨/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا سَلَمَةُ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، عَنْ سَلْمِ بْنِ مَيْمُونٍ الْخَوَّاصِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنَ مُسْلِمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " كُلْ مَا شِئْتَ وَلا تَشْرَبْ، فَإِنَّكَ إِذَا لَمْ تَشْرَبْ لَمْ يَجِئْكَ النَّوْمُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dilediğini ye, ama su içme. Eğer su içmeyecek olursan uyku sana bastıramaz."

(٩٥١١)- [١٨/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ مَسْعُودٍ الْعَجَمِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِذَا أَغْتَمَّ رَمَى بِنَفْسِهِ عِنْدَ وَهَيْبِ بْنِ الْوَرْدِ، فَقَالَ لَهُ يَا أَبَا أُمَيَّةَ، " أَتَرَى أَحَدًا يَتَمَنَّى الْمَوْتَ؟ فَقَالَ وَهَيْبٌ: أَمَّا أَنَا فَلا، فَقَالَ سُفْيَانُ: أَمَّا أَنَا فَوَدِدْتُ أَنِّي مَيِّتٌ "

Abdurrezzâk der ki: Süfyân es-Sevrî sıkıldığı zaman Vuheyb b. el-Verd'in yanına gider: "Ey Ebû Umâme! Ölümü isteyen birini biliyor musun?" diye sorardı. Vuheyb ise: "Ben istemem" karşılığını verince, Süfyân: "Ben ölmüş olmayı isterdim" derdi.

(٩٥١٢)- [١٨/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَشْجَعِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " كَانَ رَجُلٌ مِنَّا مِنْ بَنِي ثَوْرٍ إِذَا أَصْبَحَ هَتَفَ بِصَوْتِهِ: اللَّهُمَّ ذَهَبَ الإِخْوَانُ، وَاشْتَدَّ الزَّمَانُ، اللَّهُمَّ اكْفِنِي عَجْلانَ، إِلَى غَيْرِ خِزْيٍ وَلا هَوَانٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Bizim Sevr kabilesinden bir adam sabah olunca: "Allahım! Kardeşlerimiz gitti, zaman kötüleşti. Allahım! Küçük düşmeden ve rezil olmadan yakın zamanda beni buradan kurtar" diye bağırırdı.

(٩٥١٣)- [١٨/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ يُوسُفَ، يَقُولُ: أَخْبَرَنِي ابْنُ زَحْمٍ، قَالَ: جَلَسَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَمَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، فَتَذَاكَرَا حَتَّى رَقَّا، فَقَالَ سُفْيَانُ " وَدِدْتُ أَنِّي لا أَقُومُ مِنْ

مَجْلِسِي حَتَّى أَمُوتَ، فَقَالَ مَالِكٌ: لَكِنِّي لا أُحِبُّ ذَلِكَ، مُعَايَنَةَ الرُّسُلِ ! مُعَايَنَةَ الرُّسُلِ ! ثُمَّ قَامَ يَبْكِي يَخُطُّ الأَرْضَ بِرِجْلَيْهِ "

İbn Zahm der ki: Süfyân es-Sevrî ve Mâlik b. Miğvel oturup sohbet ettiler. Sonunda kalpleri o kadar yumuşadı ki, Süfyân: "Ölene kadar şu meclisten kalkmamayı isterdim" dedi. Mâlik: "Ama ben bunu istemem! Çünkü devamlı bir şekilde Allah elçilerinin (ölüm, azap ve rahmet meleklerinin) gözetimi altında kalıyorsun!" deyip ağlamaya başladı ve ayaklarını sürüyerek oradan gitti.

(٩٥١٤)- [١٨/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الدَّارِمِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْوَلِيدُ، ثنا مُؤَمَّلٌ، قَالَ: " مَا رَأَيْتُ عَالِمًا يَعْمَلُ بِعِلْمِهِ إِلا سُفْيَانَ "

Müemmel der ki: "Süfyân es-Sevrî dışında ilmiyle amel eden bir âlim görmüş değilim."

(٩٥١٥)- [١٩/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَابِرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَكَ فَهُوَ عَلَيْكَ "، قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا خَالَفْتُ رَجُلا فِي هَوَاهُ إِلا وَجَدْتُهُ يَغْلِي عَلَيَّ، ذَهَبَ أَهْلُ الْعِلْمِ وَالْوَرَعِ "

Yûsuf b. Esbât der ki: Süfyan es-Sevrî'nin: "Yanında olmayan kişi karşında demektir" dediğini işittim. Yine: "Nefis arzularına uymadığım her kişinin mutlaka ilim ve takva sahibi kimseleri sevip saydığını da görmüşümdür" dediğini işittim.

(٩٥١٦)- [١٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ، ثنا حَاجِبُ بْنُ أَرْكِينَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثنا أَبُو صَالِحٍ الأَحْوَلُ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، قَالَ: " كَتَبَ بَعْضُ إِخْوَانِ سُفْيَانَ إِلَى سُفْيَانَ، أَنْ عِظْنِي وَأَوْجِزْ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ سُفْيَانُ، " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، عَافَانَا اللَّهُ وَإِيَّاكَ مِنَ السُّوءِ كُلِّهِ، يَا أَخِي إِنَّ الدُّنْيَا غَمُّهَا لا يَفْنَى، وَفَرَحُهَا لا يَدُومُ، وَفِكْرُهَا لا يَنْقَضِي، اعْمَلْ لِنَفْسِكَ حَتَّى تَنْجُوَ، وَلا تَتَوَانَ فَتَعْطَبَ، وَالسَّلامُ "

Ebû Ahmed ez-Zübeyrî der ki: Kardeşlerinden biri Süfyân'a: "Bana kısa ve öz bir şekilde öğüt ver" şeklinde bir mektup yazınca Süfyân şu cevabı gönderdi: "Bismillâhirrahmânirrahîm. Allah beni de, seni de kötülüklerden uzak tutsun. Kardeşim! Dünyanın derdi bitmez, sevinci devam etmez ve onu düşünmenin sonu gelmez. Kendin (âhiretin) için çalış ki kurtulasın. Yoldan çıkma ki helak olmayasın. Baki selam."

(٩٥١٧)- [١٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو عَبْدُ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الضَّبِّيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِمْرَانَ الأَخْنَسِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عُقْبَةَ، قَالَ: " كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ يُدِيمُ النَّظَرَ فِي الْمُصْحَفِ، فَيَوْمَ لا يَنْظُرُ فِيهِ يَأْخُذُهُ فَيَضَعُهُ عَلَى صَدْرِهِ "

Süfyân es-Sevrî, devamlı Kur'ân'a bakardı. Bakamadığı gün ise onu alıp göğsüne koyardı."

(٩٥١٨)- [١٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْجَمَّالُ، ثنا يَعْقُوبُ الدَّشْتَكِيُّ، ثنا الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: " سَأَلْتُ الثَّوْرِيَّ: مَنْ آلُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: أُمَّةُ مُحَمَّدٍ ﷺ "

Himmânî bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye: "Âl-i Muhammed denilen kimlerdir?" diye sorduğumda: "Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ümmetidir" karşılığını verdi.

(٩٥١٩)- [١٩/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا أَبُو حَاتِمٍ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ الرَّمْلِيُّ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " السِّتْرُ مِنَ الْعَافِيَةِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Günahların gizli kalması afiyettendir."

(٩٥٢٠)- [١٩/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " لَوْ حُدِّثْتُ عَنْ ذِي الْعِيَالِ أَنَّهُ كَفَرَ مَا أَبْعَدْتُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Çoluk çocuğu çok olan kişinin küfre girdiği bana söylense bunu garipsemem."

(٩٥٢١)- [١٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ نَصْرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَيَّارٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بَشِيرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " الدُّنْيَا أَكْثَرُهَا أَقْبَحُهَا فِي عَيْنِ مَنْ يُبْصِرُهَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünyanın çoğu görebilenlerin gözünde kötüdür."

(٩٥٢٢)- [١٩/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْفَضْلِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَمَّارٍ التُّسْتَرِيُّ، ثنا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، ثنا دَاوُدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ يَمَانٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " سُئِلَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ رَجُلٍ عَلَيْهِ دَيْنٌ، أَيَأْكُلُ اللَّحْمَ؟ قَالَ: لا ! "

Yahya b. Yemân der ki: Süfyân es-Sevrî'ye borcu olan birinin borcu dururken et yiyip yiyemeyeceği sorulduğunda: "Yiyemez!" karşılığını verdi.

(٩٥٢٣)- [٢٠/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّنَافِسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَخِيَ الْحَسَنَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يَعْلَى، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " مَا أُعْطِيَ رَجُلٌ مِنَ الدُّنْيَا شَيْئًا، إِلا قِيلَ لَهُ: خُذْهُ وَمِثْلَهُ حُزْنًا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişiye dünyalık olarak bir şeyler verildiği zaman ona mutlaka: «Bunun kadar hüzün ile birlikte al!» denilir."

(٩٥٢٤)- [٢٠/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ خَلَفٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ لِشَابٍّ يُجَالِسُهُ: " أَتُحِبُّ أَنْ تَخْشَى اللَّهَ حَقَّ خَشْيَتِهِ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: أَنْتَ أَحْمَقُ، لَوْ خِفْتَهُ حَقَّ خَوْفِهِ أَدَّيْتَ الْفَرَائِضَ "

İshâk b. Halef der ki: Süfyân es-Sevrî, kendisiyle oturan bir gence: "Allah'tan hakkıyla sakınmak ister misin?" diye sordu. Genç: "Evet"

cevabını verince, Süfyân: "Sen ahmaksın, eğer Allah'tan hakkıyla korkmuş olsaydın farzları yerine getirirdin" dedi.

(٩٥٢٥)- [٢٠/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا أَبُو عِصْمَةَ يَحْيَى بْنُ عِصْمَةَ، ثنا حَمَّادُ بْنُ دُلَيْلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنِّي لأَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يُذْهِبَ عَنِّي مِنْ خَوْفِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Allah'tan, kendisinden olan korkumu biraz hafifletmesini diliyorum."

(٩٥٢٦)- [٢٠/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْفَضْلِ، ثنا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شَبُّوَيْهِ، قَالَ: سَمِعْتُ قُتَيْبَةَ بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: " لَوْلا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ لَمَاتَ الْوَرَعُ "

Kuteybe b. Saîd der ki: "Süfyân es-Sevrî olmasaydı günah korkusu (vera) yok olurdu."

(٩٥٢٧)- [٢٠/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَرَّاقُ، قَالَ: قَالَ لِي بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ لِبَكْرٍ الْعَابِدِ: " يَا بَكْرُ، خُذْ مِنَ الدُّنْيَا لِبَدَنِكَ، وَمِنَ الآخِرَةِ لِقَلْبِكَ "، قَالَ أَبُو نَصْرٍ بِشْرٌ: يَعْنِي لِبَدَنِكَ مَا لا بُدَّ لَكَ مِنْهُ، وَلِقَلْبِكَ أَيِ اشْغَلْ قَلْبَكَ بِذِكْرِ الآخِرَةِ

Bişr b. el-Hâris der ki: Süfyân es-Sevrî, Bekr el-Âbid'e şöyle demiştir: "Ey Bekr! Dünyadan sadece vücudun için, âhiretten de kalbin için bir şeyler al!"

Bişr der ki: "Bu, bedenin için zaruri olan şeyleri al, kalbini de âhireti zikretmeye ver, anlamındadır."

(٩٥٢٨)- [٢٠/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ الْقُرَشِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " عَلَيْكَ بِالزُّهْدِ يُبَصِّرْكَ اللَّهُ عَوْرَاتِ الدُّنْيَا، وَعَلَيْكَ بِالْوَرَعِ يُخَفِّفِ اللَّهُ عَنْكَ حِسَابَكَ، وَدَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لا يَرِيبُكَ، وَادْفَعِ الشَّكَّ بِالْيَقِينِ يَسْلَمْ لَكَ دِينُكَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zahid olmaya çalış ki Allah, sana dünyanın tüm kusurlarını gösterir. Vera' sahibi olmaya çalış ki Allah kıyamet günündeki hesabını hafif tutar. İçine şüphe düşüren şeyleri bırakıp emin olduğun şeyleri yap ve şüpheyi yakînle kendinden uzaklaştır ki Allah dininde sana selamet verir."

(٩٥٢٩)- [٢٠/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ الضَّبِّيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " إِنْ لَمْ تَدَعُوا الدُّنْيَا رَغْبَةً فِي الآخِرَةِ، فَاتْرُكُوهَا اتِّقَاءَ أَنْ تَكُونَ مَبَارَةً وَمَبَارِكَ أَكْثَرُهَا فِيهَا مِنْكُمْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünyayı âhiret arzusuyla bırakamıyorsanız, bari araziler ile sulak yerlerin çoğunun sizlerin olmasından sakınmak için ondan uzak durun."

(٩٥٣٠)- [٢٠/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ، قَالَ: قَالَ سَلَمَةُ بْنُ غِفَارٍ قَالَ سُفْيَانُ " إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَعْرِفَ قَدْرَ الدُّنْيَا فَانْظُرْ عِنْدَ مَنْ هِيَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünyanın değerinin ne olduğunu bilmek istersen kimin yanında olduğuna bak!""

(٩٥٣١)- [٢١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، ثنا هَنَّادٌ، ثنا قَبِيصَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " خَيْرُ الدُّنْيَا لَكُمْ مَا لَمْ تُبْتَلَوْا بِهِ مِنْهَا، فَإِذَا ابْتُلِيتُمْ بِهَا، فَخَيْرُهَا لَكُمْ مَا خَرَجَ مِنْ أَيْدِيكُمِ مِنْهَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kendisine bulaşmadığınız müddetçe dünya sizin için hayırlıdır. Ancak ondan bir şeyler elde ettiğinizde bu şeyleri elinizden çıkardığınız oranda size hayırları dokunur."

(٩٥٣٢)- [٢١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أُسَامَةَ، يَقُولُ: " كَانَ مَنْ يَرَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ يَرَاهُ كَأَنَّهُ فِي سَفِينَةٍ يَخَافُ الْغَرَقَ، أَكْثَرَ مَا تَسْمَعُهُ، يَقُولُ: يَا رَبِّ سَلِّمْ سَلِّمْ "، ثنا أَبُو بَكْرٍ

الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ قَبِيصَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ مِثْلَهُ

Usâme der ki: Süfyân es-Sevrî'yi gören kişi sanki bir gemideymiş ve gemi batacakmış gibi korku içinde olduğunu zannederdi. Çoğu zaman: "Ya Rabbi! Selamet ver! Selamet ver!" diye dua ettiği işitilirdi.

(٩٥٣٣)- [٢١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا بَكْرِ بْنَ أَبِي النَّضْرِ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي أَبُو النَّضْرِ، عَنِ الأَشْجَعِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " قُرَّاءُ زَمَانِنَا هَذَا لَهُمْ شَرَهٌ، لَيْسَ لَهُمْ تَقِيٌّ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zamanımızın Kur'ân hafızlarının takvası değil aç gözlülüğü vardır."

(٩٥٣٤)- [٢١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ رَافِعٍ، يَقُولُ: سُئِلَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ يَوْمًا، " هَلْ كَانَ فِي سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ شَيْءٌ مِنَ الْمَعْصِيَةِ؟ قَالَ: لا أَدْرِي "، إِلا أَنَّهُ، قَالَ يَوْمًا: ثنا مَنْصُورٌ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ: " هَاتِ، هَهُنَا مَوْلَى ! "

Muhammed b. Râfi' der ki: Bir gün Abdurrezzâk'a: "Süfyân es-Sevrî'nin ufak da olsa kusurları var mıydı?" diye sorulunca: "Bilmiyorum" dedi ve şöyle devam etti: "Ama bir gün: «Mansûr'un İbrâhîm'den, onun da Alkame'den, onun da Abdullah'tan bildirdiğine göre» dedi ve arada: "Burada azatlı olan var mı söyleyin!" sözünü söyledi."

(٩٥٣٥)- [٢١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، يَقُولُ: اجْتَمَعَ سُفْيَانُ وَأَصْحَابُهُ، فَقَالَ سُفْيَانُ ثنا مَنْصُورٌ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، ثُمَّ قَالَ: " هَذَا الشَّرَفُ عَلَى الْكَرَاسِيِّ "

Abdurrezzâk der ki: Süfyân, öğrencileriyle bir araya geldi. "Mansûr'un İbrâhîm'den, onun da Alkame'den bildirdiğine göre..." dedikten sonra: "Bu makam, kürsülerin üzerindedir" dedi.

(٩٥٣٦)- [٢١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا قَبِيصَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لا تَصْلُحُ الْقِرَاءَةُ إِلا بِالزُّهْدِ، وَاغْبِطِ الأَحْيَاءَ بِمَا تَغْبِطُ بِهِ الأَمْوَاتَ، وَأَحِبَّ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ أَعْمَالِهِمْ، وَذِلَّ عِنْدَ الطَّاعَةِ، وَاسْتَعْصِ عِنْدَ الْمَعْصِيَةِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zühd olmadan, Kur'ân kıratı doğru ve düzgün olmaz. Ölülerin hangi durumuna gıpta ediyorsan, diriler için de aynı şeye gıpta et. İnsanları amelleri nisbetinde sev. İtaat anında zelil, Allah'a isyan olduğu zaman ise cesur ol."

(٩٥٣٧)- [٢١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ.. " فَكَوَّمَ كَوْمَةً مِنَ الْحَصَا، فَاتَّكَأَ عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا إِبْرَاهِيمُ، هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَسِرَّتِهِمْ "

İbrâhîm b. Sa'd bildiriyor: Süfyân es-Sevrî ile Mescid-i Haram'da idim. Bir ara Süfyân ufak taşlardan bir yığın yaptı ve onlara yaslandı. Sonra da bana: "Ey İbrâhîm! İşte bu, onların (zenginlerin) divanlarından daha hayırlıdır" dedi.

(٩٥٣٨)- [٢٢/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " مَا أَنْفَقْتُ دِرْهَمًا فِي بِنَاءٍ قَطُّ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Yapı için tek bir dirhem dahi harcamış değilim."

(٩٥٣٩)- [٢٢/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا ابْنُ أَبِي عُمَرَ، ثنا سُفْيَانُ يَعْنِي ابْنَ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " وَقَعَ عِنْدَنَا مِنْ هَذَا الأَمْرِ شَيْءٌ، فَوَدِدْنَا أَنَّا وَجَدْنَا مَنْ يُرْضَى، حَتَّى نَرْمِيَ بِهِ إِلَيْهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İlmin başkalarına öğretilmesi işinin bir kısmı bize düşüyor. Keşke herkes tarafından kabul görecek biri çıksaydı da bu işi ona devretseydik."

(٩٥٤٠)- [٢٢/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا حُسَيْنٌ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ فُضَيْلَ بْنَ عِيَاضٍ، يَقُولُ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَسْقِينِي الشَّرْبَةَ مِنَ الْمَاءِ فَيَدُقُّ بِهِ ضِلَعًا مِنْ أَضْلاعِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bazen biri bana bir yudum su dahi içerecek olsa kaburgalarımdan birini eziyor gibi olur."

(٩٥٤١)- [٢٢/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا بُنْدَارٌ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ دَاوُدَ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " لا يحْرِزُ دِينَ الْمَرْءِ إِلا قَبْرُهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişinin dini ancak mezarda her türlü tesirden uzak kalır."

(٩٥٤٢)- [٢٢/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الأَسْوَدِ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ فِي بَيْتِهِ. " فَجَاءَ بِقَدْرٍ فِيهِ لَحْمٌ وَمَرَقٌ، فَأَكْفَاهُ وَصَبَّ عَلَيْهِ سَمْنًا، فَقُلْتُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ! أَلَيْسَ يُكْرَهُ الْخَلِيطَانِ؟ فَقَالَ: كَانَ يُكْرَهُ لِشِدَّةِ الْعَيْشِ "

Abdullah b. Abdillah b. el-Esved der ki: Süfyân es-Sevrî'nin evindeyken içinde sulu et bulunan bir tencere getirdi. Süfyân tencereyi bir kaba boşalttı ve üzerine de yağ döktü. Ona: "Ey Ebû Abdillah! İki yemeği karıştırıp yemek mekruh değil miydi?" diye sorduğumda: "Önceden geçim sıkıntısı olduğu için kerih görülürdü" dedi.

(٩٥٤٣)- [٢٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَابِرٍ الطَّرَسُوسِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ السِّنْدِيِّ، قَالَ: كَتَبَ مُبَارَكُ بْنُ سَعِيدٍ إِلَى أَخِيهِ سُفْيَانَ يَشْكُو إِلَيْهِ ذَهَابَ بَصَرِهِ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " أَمَّا بَعْدُ، فَأَحْسِنِ الْقِيَامَ عَلَى عِيَالِكَ، وَلْيَكُنْ ذِكْرُ الْمَوْتِ مِنْ بَالِكَ، وَالسَّلامُ "

Abdullah b. es-Sindî der ki: Mübârek b. Saîd, kardeşi Süfyân es-Sevrî'ye bir mektup yazarak gözlerinin göremediğinden yakındı. Süfyân da cevaben

ona şöyle yazdı: "Çoluk çocuğuna iyi bak ve ölümü aklından çıkarma. Baki selam."

(٩٥٤٤)- [٢٢/٧] ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَابِرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ السِّنْدِيِّ، قَالَ: " كَتَبَ مُبَارَكٌ إِلَى أَخِيهِ سُفْيَانَ يَشْكُو إِلَيْهِ ذَهَابَ بَصَرِهِ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ: " يَا أَخِي، فَهِمْتُ كِتَابَكَ، تَذْكُرُ فِيهِ شِكَايَتَكَ رَبَّكَ ! اذْكُرِ الْمَوْتَ يَهُنْ عَلَيْكَ ذَهَابُ بَصَرِكَ، وَالسَّلامُ "

Abdullah b. es-Sindî der ki: Mübârek, kardeşi Süfyân es-Sevrî'ye bir mektup yazarak gözlerinin göremediğinden yakındı. Süfyân da cevaben ona şöyle yazdı: "Kardeşim! Dediklerini anladım. Sen bu konuda Rabbine yakınıyorsun. Ölümü devamlı aklında tutarsan gözlerinin acısı hafifler. Baki selam."

(٩٥٤٥)- [٢٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُونُسَ، ثنا أُسَيْدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعْدَوَيْهِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْحُسَيْنَ بْنَ جَعْفَرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لأَنْ تُدْخِلَ يَدَكَ فِي فَمِ التِّنِّينِ، خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ تَرْفَعَهَا إِلَى ذِي نِعْمَةٍ قَدْ عَالَجَ الْفَقْرَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Elini bir ejderhanın ağzına sokman, fakirliği tatmış zengin birine açmaktan daha iyidir."

(٩٥٤٦)- [٢٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا زَيْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا ابْنُ عَرَفَةَ، قَالَ: قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: نَظَرَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ بِمَكَّةَ إِلَى السُّودَانِ، فَقَالَ: " إِنَّ ذنوبًا سُلِّطَ عَلَيْنَا بِهَا هَؤُلاءِ لَذُنُوبٌ عِظَامٌ "

İbnu'l-Mübârek bildiriyor: Süfyân es-Sevrî Mekke'de siyah tenli (polis)lere baktı ve: "Bunları bize musallat eden günahlarımız çok büyük günahlardır" dedi.

(٩٠٤٧)- [٢٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَنَدِيُّ، ثنا أَبُو حُمَّةَ، ثنا أَبُو قُرَّةَ، قَالَ: قَالَ الثَّوْرِيُّ: " الْكِتَابُ صِلَةُ الْعِتَابِ "، قَالَ أَبُو نُعَيْمٍ رَحِمَهُ اللَّهُ: كَذَا فِي كِتَابِي، وَسَمِعْتُ مَنَ يَقُولُ: " صِلَةُ الْغِيَابِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kitap serzenişin aracıdır."

Ebû Nuaym der ki: "Benim metinlerde ifade bu şekildedir. Ancak: "Kitap uzakta olanla bağlantı aracıdır" diyenleri de işittim."

(٩٠٤٨)- [٢٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عُمَرُ بْنُ عَبْدُوَيْهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَاضِي الْحَرَمَيْنِ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا رَجَاءُ بْنُ يُوسُفَ السِّنْدِيُّ، ثنا وَكِيعٌ، قَالَ: " خَرَجْنَا مَعَ الثَّوْرِيِّ فِي يَوْمِ عِيدٍ، فَقَالَ: إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا غَضُّ الْبَصَرِ "

Vekî' bildiriyor: "Bir bayram gününde Süfyân es-Sevrî ile dışarı çıkıyorduk. Bize: "Böylesi bir güne ilk önce gözlerimizi günahtan sakındırmayla başlamalıyız" dedi.

(٩٠٤٩)- [٢٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَمْدُونَ الْجُورَيْشِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي زَيْدُونٍ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، قَالَ: " مَا شَبَّهْتُ خُرُوجَ الْمُؤْمِنِ مِنَ الدُّنْيَا إِلَى الآخِرَةِ إِلا مِثْلَ خُرُوجِ الصَّبِيِّ مِنْ بَطْنِ أُمِّهِ، مِنْ ذَلِكَ الْغَمِّ إِلَى رَوْحِ الدُّنْيَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Müminin dünyadan çıkıp âhirete gidişini, çocuğun anne karnından çıkışına benzetirim. Zira çocuk da o sıkıntılı yerden dünyadaki ferahlığa çıkar."

(٩٠٥٠)- [٢٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو عَرُوبَةَ، سَمِعْتُ الْمُسَيَّبَ بْنَ وَاضِحٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ الْمُبَارَكِ، يَقُولُ: قَالَ لِي سُفْيَانُ: " إِيَّاكَ وَالشُّهْرَةَ، فَمَا أَتَيْتُ أَحَدًا إِلا وَقَدْ نَهَانِي عَنِ الشُّهْرَةِ "، قَالَ: وَقَالَ بَعْضُهُمْ: " فَتُرِيدُ أَشْهَرَ مِنْكَ "

Abdullah b. el-Mübârek bildiriyor: Süfyân es-Sevrî bana: "Meşhur olmaktan sakın! Zira hangi âlimin yanma gittimse hep beni söhrete karşı uyarmıştır! Bazıları da bana: «Senden daha meşhur olanların halini görmek ister misin?» demiştir" dedi.

(٩٥٥١)- [٢٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُتْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ الْعُكْلِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَمْزَةَ ابْنُ أُخْتِ سُفْيَانَ، قَالَ: " ذَهَبْتُ بِبَوْلِ سُفْيَانَ إِلَى الدِّيرَانِيِّ، وَكَانَ لا يَخْرُجُ مِنْ بَابِ الدَّيْرِ، فَأَرَيْتُهُ، فَقَالَ: لَيْسَ هَذَا بَوْلَ حَنِيفِيٍّ، فَقُلْتُ: بَلَى وَاللَّهِ، مِنْ أَفْضَلِهِمْ، قَالَ: أَنَا أَجِيءُ مَعَكَ إِلَيْهِ، فَقُلْتُ لِسُفْيَانَ: قَدْ جَاءَ بِنَفْسِهِ، قَالَ أَدْخِلْهُ، فَأَدْخَلْتُهُ، فَمَسَّ بَطْنَهُ، وَجَسَّ عِرْقَهُ، ثُمَّ خَرَجَ، فَقُلْتُ: أَيَّ شَيْءٍ رَأَيْتَ؟ قَالَ: مَا ظَنَنْتُ أَنَّ فِيَ الْحَنِيفِيَّةِ مِثْلَ هَذَا، هَذَا رَجُلٌ قَدْ قَطَّعَ الْحُزْنُ كَبِدَهُ "

Süfyân'ın kız kardeşinin oğlu Ali b. Hamza bildiriyor: Hasta olan Süfyân'ın idrarını alıp bir rahibe götürdüm. Rahip kilisenin kapısından dışarı adımını atmazdı. İdrarı ona gösterdiğimde bana: "Bu Hanif din sahiplerinden birinin sidiği değil!" dedi. Ben de: "Onlardan birinin hatta en iyilerinden birinin idrarı!" karşılığım verdim. Bunun üzerine rahip: "O zaman ben de seninle geleyim!" dedi. Süfyân'a geldiğimizde: "Rahip, bizzat kendi geldi!" dedim. Süfyân: "Onu içeri al!" deyince de rahibi içeri aldım. Rahip, Süfyân'ın karnına dokunup birkaç damarını da inceledikten sonra dışarı çıktı. Ona:" Ne oldu?" diye sorduğumda: "Hanif din sahiplerinden böyle birilerinin olabileceğini bilmiyordum! Bu adamın üzüntüden ciğeri parçalanmış!" dedi.

(٩٥٥٢)- [٢٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا حَبِيبُ بْنُ نُصَيْرٍ الْمُهَلَّبِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَفَّانَ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، قَالَ: " كَانَ سُفْيَانُ مِنْ شِدَّةِ تَفَكُّرِهِ يَبُولُ الدَّمَ "

Yûsuf b. Esbât der ki: "Süfyân, aşırı düşünmeden dolayı kan işerdi."

(٩٥٥٣)- [٢٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى الْبَزَّارُ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ دَاوُدَ بْنَ يَحْيَى بْنِ يَمَانٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ " إِنِّي لأَهْتَمُّ فَأَبُولُ الدَّمَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Üzüldüğüm zaman idrarımı kan olarak yaparım."

(٩٥٥٤)- [٢٤/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَطَاءٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا مُبَارَكٌ أَبُو حَمَّادٍ، مَوْلَى إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَامٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقْرَأُ عَلَى عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ السَّلِيمِيِّ " يَا أَخِي، لا تَغْبِطْ أَهْلَ الشَّهَوَاتِ بِشَهَوَاتِهِمْ، وَلا مَا يَتَقَلَّبُونَ فِيهِ مِنَ النِّعْمَةِ، فَإِنَّ أَمَامَهُمْ يَوْمًا تَزِلُّ فِيهِ الأَقْدَامُ، وَتَرْعَدُ فِيهِ الأَجْسَامُ، وَتَتَغَيَّرُ فِيهِ الأَلْوَانُ، وَيَطُولُ فِيهِ الْقِيَامُ، وَيَشْتَدُّ فِيهِ الْحِسَابُ، وَتَتَطَايَرُ فِيهِ الْقُلُوبُ حَتَّى تَبْلُغَ الْحَنَاجِرَ، فَيَا لَهَا مِنْ نَدَامَةٍ عَلَى مَا أَصَابُوا مِنْ هَذِهِ الشَّهَوَاتِ، اجْعَلْ كَسْبَكَ فِيمَا يَكُونُ لَكَ، وَلا تَجْعَلْ كَسْبَكَ فِيمَا يَكُونُ عَلَيْكَ، فَإِنَّ الَّذِي يُقَدِّمُ مَالَهُ وَيُعْطِي حَقَّ اللَّهِ مِنْهُ، فَمَالُهُ لَهُ وَأَفْضَلُ مِنْهُ، وَالَّذِي يَخْلُفُ مَالَهُ، وَيُضَيِّعُ حَقَّ اللَّهِ فِيهِ فَمَالُهُ وَبَالٌ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، اكْسَبْ حَلالا، وَاجْلِسْ مَعَ مَنْ كَسْبُهُ مِنْ حَلالٍ، وَكُلْ طَعَامَ مَنْ كَسْبُهُ مِنْ حَلالٍ، وَلْيَكُنْ أَهْلَ مَشُورَتِكَ مَنْ كَسْبُهُ مِنْ حَلالٍ، فَإِنَّ الْوَرَعَ مِلاكُ الدِّينِ وَاسْتِكْمَالُ أَمْرِ الآخِرَةِ، وَاعْلَمْ أَنَّهُ يَا أَخِي لا يَمْتَنِعُ أَحَدٌ عَنِ الْحَرَامِ إِلا مَنْ هُوَ مُشْفِقٌ عَلَى لَحْمِهِ وَدَمِهِ، فَإِنَّمَا دِينُكَ لَحْمُكَ وَدَمُكَ، فَاجْتَنِبِ الْحَرَامَ، وَلا تَجْلِسْ مَعَ مَنْ يَكْسِبُ الْحَرَامَ، وَلا تَأْكُلْ مَعَ مَنْ كَسْبُهُ مِنْ حَرَامٍ، وَلا تَدُلَّ أَحَدًا عَلَى الْحَرَامِ، وَلا تُشِيرَنَّ بِهِ إِلَى أَحَدٍ فَيَأْخُذَهُ، وَلا تُوَرِّثْهُ إِلَى أَحَدٍ، وَانْصَحْ لِكُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ أَنْ لا يَأْخُذَهُ، فَإِنْ فَعَلْتَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَأَنْتَ عَوْنٌ لَهُ، وَالْعَوْنُ شَرِيكٌ، وَإِيَّاكَ وَالظُّلْمَ، وَأَنْ تَكُونَ عَوْنًا لِلظَّالِمِ، وَأَنْ تَصْحَبَهُ أَوْ تُؤَاكِلَهُ أَوْ تَبْتَسِمَ فِي وَجْهِهِ، أَوْ تَنَالَ مِنْهُ شَيْئًا فَتَكُونَ عَوْنًا لَهُ، وَالْعَوْنُ شَرِيكٌ، لا تُخَالِفَنَّ أَهْلَ التَّقْوَى، وَلا تُخَادِنْ أَهْلَ الْخَطَايَا، وَلا تُجَالِسْ أَهْلَ الْمَعَاصِي، وَاجْتَنِبِ الْمَحَارِمَ كُلَّهَا، وَاتَّقِ أَهْلَهَا، وَإِيَّاكَ وَالأَهْوَاءَ، فَإِنَّ أَوَّلَهَا وَآخِرَهَا بَاطِلٌ، وَلِكُلِّ ذَنْبٍ تَوْبَةٌ، وَتَرْكُ الذَّنْبِ أَيْسَرُ مِنْ طَلَبِ التَّوْبَةِ، وَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ لأَهْلِ الْمَعَاصِي، رَحِيمٌ لِلتَّوَّابِينَ، حَلِيمٌ وَدُودٌ، وَإِيَّاكَ أَنْ تَزْدَادَ بِحِلْمِهِ عَنْكَ جُرْأَةً عَلَى الْمَعْصِيَةِ، فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَرْضَ لأَنْبِيَائِهِ الْمَعْصِيَةَ وَالْحَرَامَ وَالظُّلْمَ، فَقَالَ: ﴿يَاأَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾، ثُمَّ قَالَ لِلْمُؤْمِنِينَ: ﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ﴾، ثُمَّ أَجْمَلَهَا،

فَقَالَ: ﴿يَاأَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الأَرْضِ حَلالا طَيِّبًا وَلا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾، وَاعْلَمْ يَا أَخِي أَنَّهُ لَمْ يَرْضَ لأَنْبِيَائِهِ، وَلا لِلْمُؤْمِنِينَ، وَلا لِلْمُشْرِكِينَ حَرَامًا، وَلا تَتَهَاوَنْ بِالذَّنْبِ الصَّغِيرِ، وَلَكِنِ انْظُرْ مَنْ عَصَيْتَ، عَصَيْتَ رَبًّا عَظِيمًا يُعَاقِبُ عَلَى الصَّغِيرِ، وَيَتَجَاوَزُ عَنِ الْكَبِيرِ، وَإِنَّ أَكْيَسَ الْكَيْسِ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِذَنْبٍ عَمِلَهُ فَنَصَبَهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ، ثُمَّ لَمْ يَزَلْ حَذِرًا عَلَى نَفْسِهِ مِنْ تِلْكَ الْخَطِيئَةِ حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا وَدَخَلَ الْجَنَّةَ، وَإِنَّ أَحْمَقَ الْحُمْقِ مَنْ دَخَلَ النَّارَ بِحَسَنَةٍ وَاحِدَةٍ نَصَبَهَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَلَمْ يَزَلْ يَذْكُرُهَا وَيَرْجُو ثَوَابَهَا، وَيَتَهَاوَنُ بِالذُّنُوبِ حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا وَدَخَلَ النَّارَ، فَكُنْ يَا أَخِي كَيِّسًا حَذِرًا عَلَى مَا زَلَّ مِنْكَ وَمَضَى، لا تَدْرِي مَاذَا يُفْعَلُ بِكَ رَبُّكَ فِيهِ؟ وَمَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِكَ لا تَدْرِي مَاذَا يَحْدُثُ لَكَ فِيهَا؟، فَإِنَّ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلامُ خَلِيلَ الرَّحْمَنِ حَذِرَ عَلَى نَفْسِهِ، فَسَأَلَ رَبَّهُ، فَقَالَ: ﴿وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الأَصْنَامَ﴾، وَقَالَ يُوسُفُ عَلَيْهِ السَّلامُ: ﴿تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾، وَقَالَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ: ﴿رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ﴾، وَقَالَ شُعَيْبٌ عَلَيْهِ السَّلامُ: ﴿مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ فِيهَا إِلا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا﴾، فَهَؤُلاءِ أَنْبِيَاؤُهُ خَافُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ، وَإِنَّمَا الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ "

İbrâhîm b. Sâm'ın azatlısı Mübârek Ebû Hammâd anlatıyor: Süfyân es-Sevrî'nin, Ali b. el-Hasan'a şöyle öğüt verdiğini duydum: "Ey kardeşim! Şehvet ehlinin, bu şehvetlerine ve içinde yüzdükleri nimetlere gıpta etme. Bunların önlerinde ayakların kayacağı, bedenlerin titreyeceği, renklerin değişeceği, hesap için uzun süre bekleyecekleri ve hesabın zor olacağı, kalplerin uçuşup boğazdan çıkmaya çalışacağı bir gün vardır.

Bu şehvetleri elde edenlerin o günkü pişmanlığı ne büyüktür! Sen kazancını lehine yap. Kazancın aleyhine olmasın. Malını âhiret için harcayan ve Allah'ın emrettiği kısmını infak edenin malı lehine olacaktır. Malını kendisinden sonraya bırakıp infak etmeyen ve Allah'ın emrettiği zekâtı vermeyenin malı kıyamet günü onun için vebaldir.

Helal kazan ve kazancı helal olanlarla otur. Kazancı helal olanın yemeğini ye. Kendileriyle istişare ettiğin kişiler kazancı helal olanlar olsun. Vera, dinin özü ve âhiret için kemale erdirendir.

Ey kardeşim! Bil ki; haramdan, ancak tenine ve kanına merhamet edenler uzak durur. Senin dinin, etin ve kanın gibidir. Haramdan kaçın ve haramdan kazananlarla oturma. Haramdan kazananların yemeğini yeme, kimseyi harama yöneltme ve kimseye haramı alması için akıl verme. Kimseye haram miras bırakma. Her iyi ve kötüye harama el uzatmamasını tavsiye et. Eğer sen bunlardan birini yapacak olursan, haramdan kazananın yardımcısı olmuşsun demektir. Harama yardım eden de bu kişiyle ortaktır.

Zulümden, zalime yardımcı olmaktan, onunla dostluk kurmaktan, onunla yemekten, yüzüne tebessüm etmekten veya ondan bir şey almaktan sakın. Böyle yapacak olursan ona yardım etmiş olursun ve yardımcı ortak demektir.

Takva ehlinden uzak durma, hataları irtikâp edenlerle de dost olma, günahkârlarla oturma, bütün haramlardan uzak dur ve onlardan sakın.

Nefsanî arzularına uymaktan sakın. Hevaya uymanın başı da sonu da batıldır. Her günahın bir tövbesi vardır. Günahı terk etmek tövbe etmekten daha kolaydır. Allah, günahkârlara karşı mağfiret ve rahmetlidir. Tövbe edenlere karşı merhametli, yumuşak ve çok şefkatlidir. Sakın, Allah'ın sana olan hilmi, günaha dalmana sebep olmasın. Allah peygamberlerinin isyan etmelerine, günah işlemelerine ve zulmetmelerine razı olmamış ve şöyle buyurmuştur: **"Ey peygamberler! Temiz şeylerden yiyin, yararlı iş işleyin; doğrusu Ben, yaptığınızı bilirim."**[1] Sonra müminlere: **"Ey insanlar! Yeryüzündeki temiz ve helal şeylerden yiyin, şeytana ayak uydurmayın, zira o sizin için apaçık bir düşmandır"**[2] buyurmuştur. Bil ki ey kardeşim! Allah, ne peygamberlerin, ne müminlerin, ne de müşriklerin günah işlemelerine razı olmamıştır. Sakın küçük günahı önemsiz görme.

---

[1] Müminûn Sur. 51

[2] Bakara Sur. 168

Kime isyan ettiğine bak? Sen, küçük günahın cezasını verirken büyük günahı affede(bile)n Yüce bir Rabbe isyan ettin.

En güzel kişi; bir günah sebebiyle cennete giren kişidir. Bu kişi işlediği günahı gözünün önüne getirip, ölüp cennete girene kadar bir daha onu tekrar etmemek için devamlı uyanık durur ve bu sebeple cennete girer.

Ahmakların en ahmağı ise bir sevap sebebiyle cehenneme giren kişidir. Bu kişi işlediği iyiliği gözünün önüne getirip hep hatırlayarak ve sevabını umarak ölene kadar günahları basit görür ve böylece cehenneme girer.

Ey kardeşim! Geçmişte yanlışlıkla işlediğin hatalara karşı uyanık ve güzel biri ol. İşlediğin hata sebebiyle Rabbinin sana nasıl davranacağını bilemezsin. Kalan ömründe ise sana ne olacağını bilemezsin. Allah'ın dostu İbrâhîm nefsinden sakındı ve Rabbinden yardım istedi: **"Beni ve oğullarımı putlara uzak bulundur[1]"**, Hz. Yûsuf şöyle demiştir: **"Benim canımı müslüman olarak al ve beni iyilere kat."[2]**; Hz. Mûsâ şöyle buyurmuştur: **"Rabbim! Bana verdiğin nimete and olsun ki, suçlulara asla yardımcı olmayacağım[3]"**; Hz. Şuayb şöyle buyurmuştur: **"Rabbimiz Allah dilemiş başka, yoksa ona gerl dönmemiz bizim için olacak şey değildir."[4]** Bunlar, Allah'ın peygamberleri oldukları halde kendi nefisleri için korkmuşlardır. Müslüman, Müslümanların dilinden ve elinden emin oldukları kişidir."

(٩٥٥٥)- [٢٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، إِمْلاءً، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ السَّلامِ مَكْحُولٌ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مَيْمُونٍ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: " قَدِمَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ بِبَيْتِ الْمَقْدِسِ، فَأَقَامَ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ، وَصَلَّى عِنْدَ بَابِ الرَّحْمَةِ، وَعِنْدَ مِحْرَابِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ، وَرَابَطَ بِعَسْقَلانَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، وَصَحِبْتُ سُفْيَانَ مِنْ عَسْقَلانَ إِلَى الْمَدِينَةِ، فَكَانَ

---

[1] İbrâhîm Sur. 35

[2] Yûsuf Sur. 101

[3] Kasas Sur. 17

[4] A'râf Sur. 85

يُخْرِجُ النَّفَقَةَ، وَنَخْرُجُ مَعَهُ جَمِيعًا فَيَدْفَعُهَا إِلَى رَجُلٍ لِيُنْفِقَ عَلَيْنَا، فَكُنَّا إِذَا وَضَعْنَا سُفْرَتَنَا لَمْ يَرُدَّ أَحَدًا مِنَ السُّؤَالِ إِلا أَعْطَاهُ، حَتَّى لا يَبْقَى شَيْءٌ، فَكَانَ بَعْضُنَا إِذَا رَآهُ يَصْنَعُ ذَلِكَ يَأْخُذُ خُبْزَهُ وَيَتَنَحَّى فَيَأْكُلُ "

Firyâbî bildiriyor: Süfyân es-Sevrî, Beytü'l-Makdis'e (Kudüs'e) geldiğinde orada üç gün kaldı. Rahmet kapısı ile Dâvud Mihrabı yanında da namazlarını kıldı. Askalan'da da kırk gün kaldı. Askalan'dan Medine'ye dönüşünde Süfyân'a yoldaşlık ettim. Mola verdiğimiz zaman Süfyân yemeğini çıkarınca diğerleri de kendi yemeklerini çıkarırlardı. Ancak Süfyân kendi yemeğini, oradakilere dağıtması için başkasına verirdi. Sofralar serildiğinde kendisinden bir şeyler isteyen herkese istediğini vermiş olur ve önünde de bir şey kalmazdı. Onun için içimizden bazıları onun sofrayı serdiğini görünce ekmeğini alıp sofrasına yanaşırdı.

(٩٥٥٦)- [٧/٢٥] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْنَا لِلإِنْسَانِ شَيْئًا خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَدْخُلَ جُحْرًا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İnsan için bir deliğe (uzlete) girmesinden daha fazla hayır getiren bir şeyin olmadığını gördük."

(٩٥٥٧)- [٧/٢٦] ثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " النَّاسُ عِنْدَنَا مُؤْمِنُونَ مُسْلِمُونَ، وَلَكِنْ لا نَدْرِي مَا هُمْ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İnsanlar bizim yanımızda, mümin ve müslümanlardır. Ancak Allah katında ne olduklarını bizler bilemeyiz."

(٩٥٥٨)- [٧/٢٦] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْفَضْلِ، ثنا مُحَمَّدٌ الْجَنَدِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي غَسَّانَ، ثنا وَكِيعٌ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " النَّاسُ عِنْدَنَا مُؤْمِنُونَ فِي النِّكَاحِ، وَالطَّلاقِ، وَالأَحْكَامِ، فَأَمَّا عِنْدَ اللَّهِ فَلا نَدْرِي، نَحْنُ أَهْلُ الذُّنُوبِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İnsanlar bizim yanımızda, nikâh, talak ve diğer hükümler karşısında mümindirler. Ancak Allah'ın katında ne sayıldıklarını biz günahkâr kullar bilemeyiz."

(٩٥٥٩)- [٢٦/٧] حَدَّثَنَا الطَّلْحِيُّ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ، قَالَ: " سَمِعْتُ رَجُلا، يَقُولُ لِسُفْيَانَ: " رَجُلٌ يُكَذِّبُ بِالْقَدَرِ، أَأُصَلِّي وَرَاءَهُ؟ قَالَ: لا تُقَدِّمُوهُ "، قَالَ: " هُوَ إِمَامُ الْقَرْيَةِ لَيْسَ لَهُمْ إِمَامٌ غَيْرُهُ "، قَالَ: " لا تُقَدِّمُوهُ، لا تُقَدِّمُوهُ، وَجَعَلَ يَصِيحُ "

Ahmed b. Abdillah b. Yûnus bildiriyor: Adamın birinin Süfyân'a: "Kaderi inkâr eden bir adamın ardında namaz kılayım mı?" diye sorduğunu işittim. Süfyân: "Onu imam diye öne geçirmeyin!" karşılığını verdi. Adam: "Ama o kasabanın imamı ve başka da imam bulunmuyor" deyince, Süfyân: "Onu öne geçirmeyin! Öne geçirmeyin! Öne geçirmeyin!" diye bağırmaya başladı.

(٩٥٦٠)- [٢٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ يَمَانٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " الْبِدْعَةُ لا يُتَابُ مِنْهَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bidatın tövbesi olmaz."

(٩٥٦١)- [٢٦/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْجَارُودِ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ، ثنا ابْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " الْبِدْعَةُ أَحَبُّ إِلَى إِبْلِيسَ مِنَ الْمَعْصِيَةِ، الْمَعْصِيَةُ يُتَابُ مِنْهَا، وَالْبِدْعَةُ لا يُتَابُ مِنْهَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İblîs, bidatı günahtan daha çok sever. Çünkü günahın tövbesi olur; ancak bidatın tövbesi olmaz."

(٩٥٦٢)- [٢٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا خَلَفُ بْنُ عَمْرٍو الْعُكْبَرِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ الْبِرْزَانِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " مَنْ أَصْغَى سَمْعَهُ إِلَى صَاحِبِ بِدْعَةٍ، فَقَدْ خَرَجَ مِنْ عِصْمَةِ اللَّهِ تَعَالَى "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bidat sahibi olan birine kulak kesilen kişi, Allah'ın korumasından çıkar."

(٩٥٦٣)- [٢٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، ثنا الْهُذَيْلُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا النُّعْمَانُ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " إِذَا ذُكِرَ الرَّجُلُ الَّذِي مَاتَ، فَلا تَنْظُرْ إِلَى قَوْلِ الْعَامَّةِ، وَلَكِنِ انْظُرْ إِلَى قَوْلِ أَهْلِ الْعِلْمِ وَالْعَقْلِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Ölen biri anıldığı zaman ahalinin onun hakkında ne dediğine aldırma, ölen kişi hakkında âlimlerin dediğine bak."

(٩٥٦٤)- [٢٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِيَاهٍ الْمُذَكِّرُ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ، ثنا أَبُو الْخَزْرَجِ، ثنا عَمْرُو بْنُ حَسَّانَ، قَالَ: " كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ نِعْمَ الْمُدَاوِي ! إِذَا دَخَلَ الْبَصْرَةَ حَدَّثَ بِفَضَائِلِ عَلِيٍّ، وَإِذَا دَخَلَ الْكُوفَةَ حَدَّثَ بِفَضَائِلِ عُثْمَانَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "En iyi tabib, Basra'da Hz. Ali'nin, Kûfe'de ise Hz. Osmân'ın faziletlerini anlatabilen kişidir."

(٩٥٦٥)- [٢٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ، ثنا أَبُو تَوْبَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ مُسْلِمٍ، قَالَ: قَالَ لِي سُفْيَانُ " إِذَا كُنْتَ فِي الشَّامِ فَاذْكُرْ مَنَاقِبَ عَلِيٍّ، وَإِذَا كُنْتَ بِالْكُوفَةِ فَاذْكُرْ مَنَاقِبَ أَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ "

Atâ b. Müslim bildiriyor: Süfyân es-Sevrî bana: "Şam'da olduğun zaman Hz. Ali'nin faziletlerini, Kûfe'de olduğun zaman ise Ebû Bekr ile Ömer'in faziletlerini anlat" dedi.

(٩٥٦٦)- [٢٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا خَلَفُ بْنُ عَمْرٍو الْعُكْبَرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعَيْبَ بْنَ حَرْبٍ، يَقُولُ: ذَكَرُوا سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ عِنْدَ عَاصِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، فَذَكَرُوا مَنَاقِبَهُ حَتَّى عَدُّوا خَمْسَ عَشْرَةَ مَنْقَبَةً، فَقَالَ: " فَرَغْتُمْ، إِنِّي لأَعْرِفُ فِيهِ فَضِيلَةً أَفْضَلَ مِنْ هَذِهِ كُلِّهَا ! سَلامَةَ صَدْرِهِ لأَصْحَابِ مُحَمَّدٍ ﷺ "

Şuayb b. Harb bildiriyor: Âsım b. Muhammed'in yanında Süfyân es-Sevrî'nin faziletlerinden bahsettiler ve bu faziletlerden on beş tanesini de saydılar. Sonrasında Âsım onlara şöyle dedi: "Bitirdiniz mi? Vallahi onun öyle bir faziletini biliyorum ki bu saydıklarınızın tümünden daha değerlidir. O da Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına karşı içinde beslediği sevgidir."

(٩٠٦٧)- [٢٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا مَرْوَانُ، ثنا حَمْزَةُ الثَّقَفِيُّ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِسُفْيَانَ: " مَا أَزْعُمُ أَنَّ عَلِيًّا أَفْضَلُ مِنْ أَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، وَلَكِنْ أَجِدُ لِعَلِيٍّ مَالا أَجِدُ لَهُمَا "، فَقَالَ سُفْيَانُ: " أَنْتَ رَجُلٌ مَنْقُوصٌ "

Hamza es-Sekafî der ki: Adamın biri Süfyân es-Sevrî'ye: "Ali'nin Ebû Bekr ve Ömer'den daha üstün olduğunu iddia etmiyorum, ama Ali'yi kendime daha yakın buluyorum" deyince, Süfyân: "Sen kusurlu bir adamsın" karşılığını verdi.

(٩٠٦٨)- [٢٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْوَهَّابِ الْحَلَبِيَّ، يَقُولُ: " سَأَلْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ وَنَحْنُ نَطُوفُ بِالْبَيْتِ، عَنِ الرَّجُلِ يُحِبُّ أَبَا بَكْرٍ، وَعُمَرَ، إِلا أَنَّهُ يَجِدُ لِعَلِيٍّ مِنَ الْحُبِّ مَالا يَجِدُ لَهُمَا؟ "، قَالَ: " هَذَا رَجُلٌ بِهِ دَاءٌ يَنْبَغِي أَنْ يُسْقَى دَوَاءً "

Abdulvehhâb el-Halebî bildiriyor: Kâbe'yi tavaf ederken Süfyân es-Sevrî'ye, Ebû Bekr ile Ömer'i seven ancak aynı sevgiyi Hz. Ali'ye karşı hissedemeyen kişinin durumunu sorduğumda: "Bu adamda hastalık vardır ve tedavi edilmesi gerekir" dedi.

(٩٠٦٩)- [٢٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا أَبُو غَسَّانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، وَكَانَ، شيخا حجاجا، قَالَ: سَأَلْتُ سُفْيَانَ: " أَأُصَلِّي خَلْفَ مَنْ يَقُولُ: الإِيمَانُ قَوْلٌ بِلا عَمَلٍ؟ " قَالَ: " لا، وَلا كَرَامَةَ

Çok hacca giden biri olan İbrâhîm b. el-Muğîre der ki: Süfyân'a: "İman amelsiz sözdür" diyen kişinin ardında namaz kılayım mı?" diye sorduğumda, "Hayır, onun kıldırdığı namazın da bir değeri yoktur" cevabını verdi.

(٩٥٧٠)- [٢٧/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَحْمَرُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فِرَاسٍ أَبُو هُرَيْرَةَ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَنَعَتْنَا الشِّيعَةُ أَنْ نَذْكُرَ فَضَائِلَ عَلِيٍّ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Şiiler yüzünden Hz. Ali'nin faziletlerini zikredemez olduk."

(٩٥٧١)- [٢٧/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الصَّبَّاحِ الرَّقِّيُّ، ثنا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَنْ قَدَّمَ عَلِيًّا عَلَى أَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، فَقَدْ أَزْرِي بِالْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ، وَأَخْشَى أَنْ لا يَنْفَعَهُ مَعَ ذَلِكَ عَمَلٌ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hz. Ali'yi, Ebû Bekr ve Ömer'den üstün tutan kişi Muhacir ve Ensâr'a gölge düşürüyor demektir. Bunun yapan kişinin de amellerinin artık kendisine hiçbir fayda sağlamamasından korkarım."

(٩٥٧٢)- [٢٨/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَهْمُ السَّمُرِيُّ، ثنا الْجَرَّاحُ بْنُ مَخْلَدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا بَكْرٍ الْحَنَفِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " مَنْ قَدَّمَ عَلِيًّا عَلَى أَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، فَقَدْ أَزْرَى عَلَيْهِمَا، وَعَلَى عَلِيٍّ، وَعَلَى غَيْرِهِمْ مِنَ النَّاسِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hz. Ali'yi Ebû Bekr ile Ömer'den daha üstün gören kişi Ebû Bekr, Ömer, Ali ve başka insanlara gölge düşürüyor demektir."

(٩٥٧٣)- [٢٨/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ، ثنا وَكِيعٌ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " مَنْ فَضَّلَ عَلِيًّا عَلَى أَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، وَغَيْرِهِمَا، فَقَدْ أَزْرَى بِالْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hz. Ali'yi, Ebû Bekr ve Ömer'den üstün tutan kişi Muhacir ve Ensâr'a gölge düşürüyor demektir."

(٩٥٧٤)- [٢٨/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " نَأْخُذُ بِقَوْلِ عُمَرَ فِي الْجَمَاعَةِ، وَنَأْخُذُ بِقَوْلِ ابْنِهِ فِي الْفُرْقَةِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Cemaatin içindeyken Hz. Ömer'in, ayrılık durumunda ise Ömer'in oğlunun görüşüne göre hareket ederiz."

(٩٥٧٥)- [٢٨/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ الْخُوَارِزْمِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الأَحْجَمِ، ثنا عَمَّارُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْمُبَارَكِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " الْجَهْمِيَّةُ كُفَّارٌ، وَالْقَدَرِيَّةُ كُفَّارٌ "، فَقُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ: فَمَا رَأْيُكَ؟ قَالَ: رَأْيِي رَأْيُ سُفْيَانَ

Süfyân es-Sevrî der ki: "Cehmiyye fırkasından olanlar kâfirdir. Aynı şekilde Kaderiyye fırkasından olanlar da kâfirdir."

(٩٥٧٦)- [٢٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ، حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ قُتَيْبَةَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ، وَسَأَلَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: " عَلَى بَابِي مَسْجِدٌ إِمَامُهُ صَاحِبُ بِدْعَةٍ "، قَالَ: " لا تُصَلِّ خَلْفَهُ "، قَالَ: " تَكُونُ اللَّيْلَةُ الْمَطِيرَةُ وَأَنَا شَيْخٌ كَبِيرٌ؟ ! " قَالَ: " لا تُصَلِّ خَلْفَهُ "

Bişr b. Mansûr der ki: Adamın biri Süfyân es-Sevrî'ye: "Evimin hemen dibinde bir mescid var; ama imamı bidat sahibi birisidir" deyince, Süfyân: "Onun ardında namaz kılma!" karşılığını verdi. Adam: "Ama bazen geceleri yağmurlu oluyor ve ihtiyar olduğum için başka mescide gidemiyorum" deyince, Süfyân: "Onun ardında namaz kılma!" diye tekrarladı.

(٩٥٧٧)- [٢٨/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ زِيَادٍ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، قَالُوا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلا يَقُولُ لِسُفْيَانَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، أَوْصِنِي، قَالَ " إِيَّاكِ وَالأَهْوَاءَ، إِيَّاكَ وَالْخُصُومَةَ، وَإِيَّاكَ وَالسُّلْطَانَ "

Ahmed b. Yûnus der ki: Adamın biri Süfyân es-Sevrî'ye: "Ey Ebû Abdillah! Bana öğüt ver" deyince, Süfyân ona şöyle nasihatte bulundu: "Arzularına uymaktan sakın! Husumetten sakın! Sultanlara yakın durmaktan sakın!"

(٩٥٧٨)- [٢٨/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو عُمَرَ بْنُ عُقْبَةَ، وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَصْقَلَةَ، قَالا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، حَدَّثَنِي مُبَارَكُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ أَخِيهِ سُفْيَانَ، قَالَ: قَالُوا: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، لا يَزَالُ قَوْمٌ يَسْأَلُونَ عَنِ الإِسْلامِ، مَا الإِسْلامُ؟ قَالَ لَهُ: " إِذَا غَدَوْتَ إِلَى السُّوقِ فَانْظُرْ إِلَى أَدْنَى حَمَّالٍ فَاسْأَلْهُ عَنْهُ، فَإِذَا أَخْبَرَكَ عَنْهُ فَهُوَ ذَاكَ "

Mübârek b. Saîd bildiriyor: Süfyân'a: "Ey Ebû Abdillah! Bazıları hâlâ İslam'ın ne olduğunu soruyorlar. İslam nedir?" dediklerinde, Süfyân: "Çarşıya gittiğinde en değersiz görülen hamalı bul ve ona sor. İslam onun sana vereceği cevaptır" karşılığını verdi.

(٩٥٧٩)- [٢٩/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " مَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا فَأَبْغَضَهُ، وَمَا أَبْغَضَهُ فَأَحَبَّهُ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْبُدُ الأَوْثَانَ وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ سَعِيدٌ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Allah sevdiği kula sonradan buğzedebilir, buğzettiği kulu da sonradan sevebilir. Kişi putlara tapar, ama Allah katında (kurtuluşa erip) cennetlik olanlardan biri de olabilir."

(٩٥٨٠)- [٢٩/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو الْفَوَارِسِ عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " نَسْمَعُ التَّشْدِيدَ فَنَخْشَى، وَنَسْمَعُ اللِّينَ فَنَرْجُوهُ لأَهْلِ الْقِبْلَةِ، وَلا نَقْضِي عَلَى الْمَوْتَى، وَلا نُحَاسِبُ الأَحْيَاءَ، وَنَكِلُ مَالا نَعْلَمُ إِلَى عَالِمِهِ، وَنَتَّهِمُ رَأْيَنَا لِرَأْيِهِمْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Tehditleri işitince korkar, güzel şeyleri işitince de onları tüm Müslümanlar için temenni ederiz. Ölüler hakkında kesin hüküm vermekten kaçınır, dirileri de hesaba çekmeyiz. Bilmediğimiz şeyleri de

onları bilene havale eder, öncekilerin görüşlerini kendi görüşlerimize tercih ederiz."

(٩٥٨١)- [٢٩/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو الْفَوَارِسِ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: " لَيْسَ مِنْ ضَلالَةٍ إِلا وَعَلَيْهَا زِينَةٌ، فَلا تَعْرِضْ دِينَكَ إِلَى مَنْ يبْغَضُهُ "

Yine der ki: "Hiçbir dalâlet (sapık fikir) yoktur ki, kişiyi çeken bir güzelliği olmasın! Bu nedenle dinini onu sevmeyen birine sakın sunma!"

(٩٥٨٢)- [٢٩/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ رَاشِدٍ، ثنا أَبُو عُمَيْرِ بْنُ النَّحَّاسِ، ثنا كَثِيرُ بْنُ الْوَلِيدِ، قَالَ: قَالَ الْحَوْشِيُّ قُلْتُ لِلثَّوْرِيِّ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، أَمُؤْمِنٌ أَنْتَ؟ " قَالَ: " إِنْ شَاءَ اللَّهُ "، قُلْتُ لَهُ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، لا تَفْعَلْ "، فَقَالَ: " أَمَا سَمِعْتَ اللَّهَ تَعَالَى، يَقُولُ: ﴿وَمَا عِلْمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ ، ﴿ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ "، فَقُلْتُ: " إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُكَ كَمَثَلِ الطَّبِيبِ وَالصَّيْدَلانِيِّ، فَأَنَا الطَّبِيبُ، وَأَنْتَ الصَّيْدَلانِيُّ

Havşî bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye: "Ey Ebû Abdillah! Sen mümin misin?" diye sorduğumda: "İnşallah!" karşılığını verdi. Ona: "Ey Ebû Abdillah! Peki, neden amelde bulunmuyorsun?" diye sorduğumda ise şöyle cevap verdi: "Allah'ın şöyle buyurduğunu işitmedin mi: **«Onların yaptıkları hakkında bilgim yoktur»**[1] **«Ben iman eden kimseleri kovacak değilim»**[2] Benle sen doktorla eczacı gibiyiz. Ben doktor, sen de eczacısın."

(٩٥٨٣)- [٢٩/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمُؤَمَّلَ بْنَ إِسْمَاعِيلَ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " خَالَفَتْنَا الْمُرْجِئَةُ فِي ثَلاثٍ: نَحْنُ نَقُولُ: الإِيمَانُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ، وَهُمْ يَقُولُونَ: الإِيمَانُ قَوْلٌ بِلا عَمَلٍ،

---

[1] Şuarâ Sur. 112

[2] Şuarâ Sur. 114

وَنَحْنُ نَقُولُ: يَزِيدُ وَيَنْقُصُ، وَهُمْ يَقُولُونَ: لا يَزِيدُ وَلا يَنْقُصُ، وَنَحْنُ نَقُولُ: نَحْنُ مُؤْمِنُونَ بِالإِقْرَارِ، وَهُمْ يَقُولُونَ: نَحْنُ مُؤْمِنُونَ عِنْدَ اللَّهِ "

Süfyân der ki: "Mürcie, bize üç şeyde muhalefet etti: Biz: «İman söz ve ameldir» diyoruz, onlar, «İman amelsiz sözdür» diyorlar. Biz «İman artar ve eksilir» diyoruz, onlar: «Ne artar ne de eksilir» diyorlar. Biz: «Biz ikrarla müminiz» diyoruz, Onlar: «Bizler Allah katında müminiz» diyorlar."

(٩٥٨٤)- [٢٩/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا سَهْلُ بْنُ مُوسَى، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لَيْسَ أَحَدٌ أَبْعَدَ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُرْجِئَةِ "

Süfyân der ki: "Allah'm Kitab'ından, Mürcie'den daha uzak olanı yoktur."

(٩٥٨٥)- [٢٩/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلانَ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: " مَاتَ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، وَكُنْتُ فِي جَنَازَتِهِ، حَتَّى وُضِعَ عِنْدَ بَابِ الصَّفَا، فَصُفَّ النَّاسُ، وَجَاءَ الثَّوْرِيُّ، فَقَالَ النَّاسُ: جَاءَ الثَّوْرِيُّ، جَاءَ الثَّوْرِيُّ ! حَتَّى خَرَقَ الصُّفُوفَ، وَالنَّاسُ يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ، فَجَاوَزَ الْجَنَازَةَ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ، لأَنَّهُ كَانَ يُرْمَى بِالإِرْجَاءِ "

Muemmel b. İsmâil bildiriyor: Abdulazîz b. Ebî Revvâd vefat ettiğinde cenazesine katıldım. Namazı kılınmak üzere Safâ kapısına konulup insanlar saf tuttular. O esnada Sevrî geldi ve oradakiler: "Sevrî geldi! Sevrî geldi!" demeye başladılar. Sevrî insanların bakışları altında safları yararak ilerledi. Cenazeyi de aştı ve namazını kılmadı. Çünkü Abdulazîz, Mürcie'nin görüşlerini savunmakla eleştiriliyordu.

(٩٥٨٦)- [٣٠/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ حَسَّانَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " عَلَيْكُمْ بِمَا عَلَيْهِ الْحَمَّالُونَ، وَالنِّسَاءُ فِي الْبُيُوتِ، وَالصِّبْيَانُ فِي الْكُتَّابِ مِنَ الإِقْرَارِ وَالْعَمَلِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Siz de hamalların, evlerindeki kadınların ve okuldaki çocukların ikrar ve amelleri gibi (sade) bir ikrar ve amelde bulunun!"

(٩٥٨٧)- [٣٠/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الدِّيبَاجِيُّ، ثنا هَارُونُ بْنُ أَبِي هَارُونَ الْعَبْدِيُّ، ثنا حَيَّانُ بْنُ مُوسَى الْمَرْوَزِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَنْ زَعَمَ أَنَّ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ مَخْلُوقٌ، فَقَدْ كَفَرَ بِاللَّهِ ﷻ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "**De ki: O, Allah birdir**"[1] âyetinin (Allah kelamının) mahlûk olduğunu iddia eden kişi, Allah'ı inkâr etmiştir."

(٩٥٨٨)- [٣٠/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا بَشَّرٌ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْمُتَوَكِّلِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِذَا أَثْنَى عَلَى الرَّجُلِ جِيرَانُهُ أَجْمَعُونَ فَهُوَ رَجُلُ سُوءٍ، قَالُوا لِسُفْيَانَ: كَيْفَ ذَاكَ؟ قَالَ: يَرَاهُمْ يَعْمَلُونَ بِالْمَعَاصِي فَلا يُغَيِّرُ عَلَيْهِمْ، وَيَلْقَاهُمْ بِوَجْهٍ طَلْقٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişinin bütün komşuları kendisini övüyorsa, bilin ki bu kişi kötü birisidir." Kendisine: "Bu nasıl olur?" diye sorulunca da: "Çünkü onların günah işlediklerini görür ve onları bundan alıkoymayıp aksine onları güler yüzle karşılar" dedi.

(٩٥٨٩)- [٣٠/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو يَحْيَى عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا قَبِيصَةُ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " لا تَصْلُحُ الْقِرَاءَةُ إِلا بِالزُّهْدِ، وَاغْبِطِ الأَحْيَاءَ بِمَا تَغْبِطُ بِهِ الأَمْوَاتَ، أَحِبَّهُمْ عَلَى قَدْرِ أَعْمَالِهِمْ، وَذِلَّ عِنْدَ الطَّاعَةِ، وَاسْتَعْصِ عِنْدَ الْمَعْصِيَةِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zühd olmadan kıraat bir işe yaramaz. Ölülerin neyine gıpta ediyorsan hayatta olanların da o yönlerine gıptayla bak.

---

[1] İhlâs Sur. 1

İnsanları amellerine göre sev. Allah'a itaat için başını eğik tut. Masiyetlere ise karşı dur."

(٩٥٩٠)- [٣٠/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَعْمَرٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ، ثنا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لا يَكُونُ لِلْقِرَاءَةِ مِلْحٌ حَتَّى يَكُونَ مَعَهَا زُهْدٌ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Yanında zühd de olmadıkça kıraatin tadı tuzu olmaz."

(٩٥٩١)- [٣٠/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو الْفَوَارِسِ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: كَانَ يُقَالُ: " مَنْ كَانَتْ سَرِيرَتُهُ أَفْضَلَ مِنْ عَلانِيَتِهِ فَذَلِكَ الْفَضْلُ، وَمَنْ كَانَتْ سَرِيرَتُهُ شَرًّا مِنْ عَلانِيَتِهِ فَذَلِكَ الْجَوْرُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Şöyle denilirdi: "Kişinin gizli şekilde yaptığı ameller aleni şekilde yaptığı amellerden daha iyi ise, işte fazilet ve üstünlük denilen şey budur. Ancak kişinin gizli şekilde yaptığı ameller aleni şekilde yaptığı amellerden daha kötü ise zulüm ve haddi aşmak denen şey de budur."

(٩٥٩٢)- [٣٠/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ مَعْنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ مُحَمَّدٍ الْعَنْقَزِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " بَلَغَنِي أَنَّ الْعَبْدَ يَعْمَلُ الْعَمَلَ سِرًّا، فَلا يَزَالُ بِهِ الشَّيْطَانُ حَتَّى يَغْلِبَهُ فَيُكْتَبَ فِي الْعَلانِيَةِ، ثُمَّ لا يَزَالُ الشَّيْطَانُ بِهِ حَتَّى يُحِبَّ أَنْ يُحْمَدَ عَلَيْهِ، فَيُنْسَخَ مِنَ الْعَلانِيَةِ فَيُثْبَتَ فِي الرِّيَاءِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Bana ulaştığına göre kul, gizlice bir amelde bulunduğu zaman Şeytan onu yenene kadar kulla uğraşır. Sonunda gizlice yaptığı bu amel aleni yapılmış gibi amel defterine yazılır. Sonra Şeytan kulla yine uğraşmaya başlar ve sonunda kul gizlice yaptığı bu amelden dolayı insanların kendisini övmelerini bekler. Bu şekilde ise aleni yapılmış gibi deftere yazılan bu amel silinip, gösteriş için yapılmış gibi kaydedilir."

(٩٥٩٣)- [٣١/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ النَّرْمُسِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي صَفْوَانَ الثَّقَفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: رَأَيْتُ زَائِدَةَ بْنَ قُدَامَةَ جَاءَ إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَلَمَّا رَآهُ انْتَهَرَهُ وَصَاحَ بِهِ، فَقِيلَ لَهُ: مَا شَأْنُهُ؟ فَقَالَ " إِنَّ شَرِيكًا أُمِرَ بِمَالٍ يَقْسِمُهُ، فَوَلاهُ هَذَا "، ثُمَّ قَالَ لَهُ سُفْيَانُ: " إِنَّ شَرِيكًا لَمْ يُصِبْ لِدَنَسِهِ أَحَدًا غَيْرَكَ "

Muhammed b. Osmân b. Ebî Safvân es-Sekafî bildiriyor: Babamın şöyle dediğini işittim: Zâide b. Kudâme'nin Süfyân es-Sevrî'nin yanına geldiğine şahit oldum. Süfyân onu görünce bağırıp azarlamaya başladı. Süfyân'a: "Ne yapmış ki?" diye sorulunca, Süfyân: "Şerîk buna dağıtması için para vermiş, bu da bu dağıtma işini üstlenmiş" karşılığını verdi. Sonra Zâide'ye dönüp şöyle dedi: "Şerîk, pisliğini bulaştırmak için senden başkasını bulamamış herhalde!"

(٩٥٩٤)- [٣١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثنا خُشَيْشٌ الصُّوفِيُّ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، قَالَ: " كَانَ رَأْيُ سُفْيَانَ الثَّورِيِّ رَأْيَ أَصْحَابِهِ الْكُوفِيِّينَ، يُفَضِّلُ عَلِيًّا، عَلَى أَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، فَلَمَّا صَارَ إِلَى الْبَصْرَةِ رَجَعَ عَنْهَا وَهُوَ يُفَضِّلُ أَبَا بَكْرٍ، وَعُمَرَ، عَلَى عَلِيٍّ، وَيُفَضِّلُ عَلِيًّا، عَلَى عُثْمَانَ "

Zeyd b. el-Hubâb der ki: "Süfyân es-Sevrî'nin ashab hakkındaki görüşü, Kûfeli diğer arkadaşlarının görüşü gibiydi. Hz. Ali'yi, Ebû Bekr ve Ömer'e üstün tutardı. Ancak Basra'ya gidince bu görüşünden vazgeçmiş Ebû Bekr ile Ömer'i Hz. Ali'den, Hz. Ali'yi ise Osmân'dan üstün tutmaya başlamıştır."

(٩٥٩٥)- [٣١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو يَحْيَى، مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ قَادِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " مَا قَاتَلَ عَلِيٌّ أَحَدًا إِلا كَانَ عَلِيٌّ أَوْلَى بِالْحَقِّ مِنْهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hz. Ali'yle her kim savaşmışsa Hz. Ali mutlaka ondan daha fazla hak sahibi olmuştur."

(٩٠٩٦)- [٣١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: مَنْ قَالَ: " عَلِيٌّ أَحَقُّ بِالْوِلايَةِ مِنْ أَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، فَقَدْ خَطَّأَ أَبَا بَكْرٍ، وَعُمَرَ، وَعَلِيًّا، وَالْمُهَاجِرِينَ، وَالأَنْصَارَ، وَلا أَدْرِي يَرْتَفِعُ لَهُ عَمَلٌ إِلَى السَّمَاءِ أَمْ لا؟ ! ! "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hz. Ali'nin hilafette Ebû Bekr ile Ömer'den daha fazla hak sahibi olduğunu söyleyenler Ebû Bekr'i, Ömer'i, Hz. Ali'yi, Muhacirleri ve Ensâr'ı hatalı buluyor demektir. Böyle düşündükten sonra da Allah'ın katına bir ameli çıkar mı, çıkmaz mı bilemem."

(٩٠٩٧)- [٣١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا يَحْيَى، يَقُولُ: ثنا زَكَرِيَّا بْنُ عَدِيٍّ، عَنْ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ، قَالَ: قُلْتُ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ،، " إِنَّ النَّاسَ قَدْ أَكْثَرُوا فِي الْمَهْدِيِّ، فَمَا تَقُولُ فِيهِ؟ " قَالَ: " إِنْ مَرَّ عَلَى بَابِكَ فَلا تَكُنْ مِنْهُ فِي شَيْءٍ حَتَّى يَجْتَمِعَ النَّاسُ عَلَيْهِ "

Hafs b. Ğiyâs bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye: "Ey Ebû Abdillah! İnsanlar Mehdî hakkında çok konuşmaya başladılar. Sen Mehdî hakkında ne dersin?" dediğimde şöyle karşılık verdi: "Tüm Müslümanlar etrafında toplanmadıktan sonra kapının önünden geçse dahi ilgilenme!"

(٩٠٩٨)- [٣١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ، ثنا رَوَّادُ بْنُ الْجَرَّاحِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ لِعَطَاءِ بْنِ مُسْلِمٍ " كَيْفَ حُبُّكَ الْيَوْمَ لأَبِي بَكْرٍ؟ " قَالَ: شَدِيدٌ، قَالَ: " كَيْفَ حُبُّكَ لِعُمَرَ؟ " قَالَ: شَدِيدٌ، قَالَ: " كَيْفَ حُبُّكَ لِعَلِيٍّ؟ " قَالَ: شَدِيدٌ ! وَطَوَّلَهَا وَشَدَّدَهَا، فَقَالَ سُفْيَانُ: " يَا عَطَاءُ، هَذِهِ الشَّدِيدَةُ تُرِيدُ كَيَّةً وَسْطَ رَأْسِكَ ! "

Revvâd b. el-Cerrâh bildiriyor: Süfyân, Atâ b. Müslim'e: "Bugün Ebû Bekr'e karşı olan sevgin nasıl?" diye sorunca, Atâ: "Çok fazla!" karşılığını verdi. Süfyân: "Ömer'e olan sevgin nasıl?" diye sorunca, Atâ yine: "Çok

fazla!" dedi. Süfyân: "Peki, Hz. Ali'ye olan sevgin nasıl?" diye sorunca, Atâ üzerinde durarak ve uzatarak: "Çoook fazla!" karşılığını verdi. Bunun üzerine Süfyân ona: "O kadar fazla olduğuna göre sanırım başının ortasından dağlanmayı istiyorsun!" diye çıkıştı.

(٩٥٩٩)- [٣٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَاصِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ حَفْصَ بْنَ غِيَاثٍ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ " مَنْ لَمْ يَشْرَبِ النَّبِيذَ، وَلَمْ يَأْكُلِ الْجَدْيَ، وَلَمْ يَمْسَحْ عَلَى الْخُفَّيْنِ، فَاتَّهِمُوهُ عَلَى دِينِكُمْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Şıra içmeyen, oğlak eti yemeyen ve mest üzerine mesh yapmayan kişilere dini konularda şüpheyle yaklaşın."

(٩٦٠٠)- [٣٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْحُسَيْنِ الأَشْعَرِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَثَّامَ بْنَ عَلِيٍّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لا يَجْتَمِعُ حُبُّ عَلِيٍّ، وَعُثْمَانَ، إِلا فِي قُلُوبِ نُبَلاءِ الرِّجَالِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hz. Ali ile Osmân'ın sevgisi, ancak âlicenap olan kişilerin kalplerinde bir araya gelir."

(٩٦٠١)- [٣٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ أَخِي هَنَّادٍ، ثنا قَبِيصَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبَّادًا السَّمَّاكَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " الأَئِمَّةُ خَمْسَةٌ: أَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ، وَعُثْمَانُ، وَعَلِيٌّ، وَعُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Ebû Bekr, Ömer, Osmân, Ali ve Ömer b. Abdilazîz olmak üzere imamlar beştir."

(٩٦٠٢)- [٣٢/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: " سُئِلَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ نَبِيذِ السِّقَايَةِ "، قَالَ: " إِنْ كَانَ يُسْكِرُ فَلا تَشْرَبُوهُ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: Süfyân es-Sevrî'ye: "Tulumda yapılan şıranın hükmü sorulunca: "Sarhoş ediyorsa içmeyin" dedi.

(٩٦٠٣)- [٣٢/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هَمَّامٍ السَّكُونِيَّ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لا يَسْتَقِيمُ قَوْلٌ إِلا بِعَمَلٍ، وَلا يَسْتَقِيمُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ إِلا بِنِيَّةٍ، وَلا يَسْتَقِيمُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ وَنِيَّةٌ إِلا بِمُوَافَقَةِ السُّنَّةِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bir söz ancak amelle desteklenirse doğrulanmış olur. Bir söz ve amel de ancak bir niyetle doğrulanır. Bir söz, amel ve niyet de ancak sünnete uygunsa doğru sayılır."

(٩٦٠٤)- [٣٢/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْوَهَّابِ بْنَ عَبْدِ الْحَكَمِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ يَمَانٍ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ " لا يُقْبَلُ قَوْلٌ إِلا بِعَمَلٍ وَنِيَّةٍ

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hiçbir söz (Allah katında) amel ve niyet olmadan kabul görmez."

(٩٦٠٥)- [٣٢/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دَاوُدَ الْمُخَرِّمِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ الْحُبَابِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " الإِيمَانُ كَالسِّرْبَالِ، إِذَا شِئْتَ لَبِسْتَهُ، وَإِذَا شِئْتَ خَلَعْتَهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İman bir gömlek gibidir. Dilersen giyersin, dilersen de çıkarırsın!"

(٩٦٠٦)- [٣٢/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نَشِيطٍ مُحَمَّدَ بْنَ هَارُونَ وَكَانَ مِنَ الصَّالِحِينَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ الْفَرَّاءَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " مَنْ كَرِهَ أَنْ يَقُولَ: أَنَا مُؤْمِنٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، فَهُوَ عِنْدَنَا مُرْجِئٌ، يَمُدُّ بِهَا صَوْتَهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Her kim: "İnşallah ben müminim" demeyi kerih görürse bize göre Murciîlerden biridir." Ravi der ki: "Süfyân «murciî» kelimesini sesini uzatarak söylemiştir."

(٩٦٠٧)- [٣٣/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الرِّبَاطِيُّ، ثنا غِيَاثُ بْنُ وَاقِدٍ مِنْ أَهْلِ إِصْطَخْرَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " أَرْجِ

كُلَّ شَيْءٍ مِمَّا لا تَعْلَمُ إِلَى اللَّهِ، وَلا تَكُنْ مُرْجِئًا، وَاعْلَمْ أَنَّ مَا أَصَابَكَ مِنَ اللَّهِ، وَلا تَكُنْ قَدَرِيًّا "، قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لَقَدْ تَرَكَتِ الْمُرْجِئَةُ هَذَا الدِّينَ أَرَقَّ مِنَ السَّابِرِيِّ

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bilmediğin her bir şeyi Allah'a havale et ve Mürciîler gibi olma. Başına gelenleri Allah'tan bil; ama Kadercilerden biri olma!" Yine der ki: "Mürcie fırkası, bu dini Sâbirî giysisinden bile daha ince bir hale getirdi."

(٩٦٠٨)- [٧/٣٣] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَنْبَسَةَ الْوَرَّاقُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " الصَّلاةُ وَالزَّكَاةُ مِنَ الإِيمَانِ، وَالإِيمَانُ يَزِيدُ، وَالنَّاسُ عِنْدَنَا مُؤْمِنُونَ مُسْلِمُونَ، وَلَكِنَّ الإِيمَانَ مُتَفَاضِلٌ، وَجِبْرِيلُ أَفْضَلُ إِيمَانًا مِنْكَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Namaz ve zekât imandandır, iman da artar. Bize göre insanlar mümin ve müslümandır. Ancak birinin imanı diğerinin imanından daha üstün olabilir. Cebrâil'in imam da senin (insanın) imanından daha üstündür."

(٩٦٠٩)- [٧/٣٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا دَاوُدَ، يَقُولُ: قَالَ رَجُلٌ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: " أَنْتَ قِدْرِيٌّ؟ " فَقَالَ سُفْيَانُ: " إِنْ كُنْتُ قَدَرِيًّا فَأَنَا رَجُلُ سُوءٍ، وَإِلا فَأَنْتَ فِي حِلٍّ "، قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَلَمَّا قَدِمَ ثَوْرٌ يَعْنِي ابْنَ زَيْدٍ مَكَّةَ أَخَذَ سُفْيَانُ بِيَدِهِ، فَأَدْخَلَهُ حَانُوتًا، فَكَانَ يُحَدِّثُهُ، فَقَالَ سُفْيَانُ لِرَجُلٍ كَانَ عَلَيْهِ صُوفٌ: " لِبَاسُكَ هَذَا بِدْعَةٌ "، فَقَالَ الصُّوفِيُّ: " أَخْذُكَ بِيَدِ هَذَا، وَإِدْخَالُكَ الدُّكَّانَ بِدْعَةٌ "

Ebû Dâvud der ki: Adamın biri Süfyân es-Sevrî'ye: "Sen kaderci (Kaderiyye'den) misin?" diye sorunca, Süfyân şöyle karşılık vermiştir: "Şayet kaderci birisi isem o zaman kötü bir adamımdır. Ama değilsem sen hakkımda istediğini düşünebilirsin, benim için önemli değildir." Ebû Dâvud bildiriyor: Sevr b. Zeyd, Mekke'ye geldiği zaman Süfyân elinden tutup onu bir dükkâna soktu. İçerde konuşurlarken bir ara Süfyân, üzerinde

yünden giysi bulunan bir adama: "Senin bu giyim şeklin bidattir!" dedi. Bunun üzerine adam da: "O zaman senin, şu yamndaki adamın elinden tutup dükkâna sokman da bidattir!" karşılığını verdi.

(٩٦١٠)- [٣٣/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثنا مُشْرِفُ بْنُ سَعِيدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا أَبُو سَعِيدِ بْنُ شَرَفٍ، ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ، قَالَ: قَالَ لِي أَيُّوبُ قُلْ لِلثَّوْرِيِّ: " لا تَصْحَبْ عَمْرَو بْنَ عُبَيْدٍ "، قَالَ: فَقُلْتُ: " ذَلِكَ لَهُ "، فَقَالَ: " إِنِّي أَجِدُ عِنْدَهُ أَشْيَاءَ لا أَجِدُهَا عِنْدَ غَيْرِهِ "، فَقُلْتُ: " ذَلِكَ لأَيُّوبَ "، فَقَالَ لِي أَيُّوبُ: " مِنْ تِلْكَ الأَشْيَاءِ أَخَافُ عَلَيْهِ "

Abdülvâhid b. Zeyd bildiriyor: Eyyûb bana: "Sevrî'ye, Amr b. Ubeyd ile arkadaşlık etmemesini söyle!" dedi. Sevrî'ye bunu ilettim; ama: "Onda başka hiç kimsede bulamadığım şeyler buluyorum" karşılığını verdi. Eyyûb'a, Sevrî'nin bu sözünü aktardığımda, Eyyûb: "İşte ben de o şeylerden dolayı Sevrî hakkında endişeliyim!" dedi.

(٩٦١١)- [٣٣/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا جَعْفَرٌ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا الصَّقْرُ بْنُ عَدَّاسٍ الْمَالِكِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ " إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا أَفْرَغَ عَلَيْهِ السَّدَادَ، وَكَنَّفَهُ بِالْعِصْمَةِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Allah bir kula hayır dilediği zaman geçim sıkıntısını giderir ve onu günahlardan korur."

(٩٦١٢)- [٣٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ رِزْقٍ بِبَغْدَادَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ النُّورِ الْمُقْرِئُ، قَالَ: أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَنْ أَصْغَى بِسَمْعِهِ إِلَى صَاحِبِ بِدْعَةٍ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ صَاحِبُ بِدْعَةٍ، خَرَجَ مِنْ عِصْمَةِ اللَّهِ وَوُكِلَ إِلَى نَفْسِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişi, bidat sahibi olduğunu bildiği halde birine kulak verirse Allah'ın korumasından çıkar ve kendi haline bırakılır."

(٩٦١٣)- [٣٤/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَبْدُوَيْهِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَاكِرٍ، ثنا ابْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا حُجْرَةُ بْنُ مُدْرِكٍ، قَالَ: قَالَ الثَّوْرِيُّ " مَنْ سَمِعَ بِدْعَةً، فَلا يَحْكِهَا لِجُلَسَائِهِ، لا يُلْقِيهَا فِي قُلُوبِهِمْ "

Yine der ki: "Bidat olan bir şeyi işiten kişi, bunu beraber oturduğu arkadaşlarına açıp da kalplerine düşürmesin."

(٩٦١٤)- [٣٤/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثنا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " مَا حَاجَّ عَلِيٌّ أَحَدًا إِلا حَجَّهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hz. Ali kiminle tartışmışsa mutlaka onu yenmiştir."

(٩٦١٥)- [٣٤/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا أَبِي، ثنا أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " الإِسْلامُ وَالإِيمَانُ سَوَاءٌ، ثُمَّ قَرَأَ ﴿فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ "

Süfyân es-Sevrî: "İslam ve iman birdir" demiş ve şu âyetleri okumuştur: **"Bunun üzerine orada bulunan müminleri çıkardık. Zaten orada müslümanlardan, bir ev halkından başka kimse bulmadık."**[1]

(٩٦١٦)- [٣٤/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَبْدُوَيْهِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَفَّانَ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ " يَا يُوسُفُ، إِذَا بَلَغَكَ عَنْ رَجُلٍ بِالْمَشْرِقِ صَاحِبِ سُنَّةٍ فَابْعَثْ إِلَيْهِ بِالسَّلامِ، وَإِذَا بَلَغَكَ عَنْ آخَرَ بِالْمَغْرِبِ صَاحِبِ سُنَّةٍ فَابْعَثْ إِلَيْهِ بِالسَّلامِ، فَقَدْ قَلَّ أَهْلُ السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ "

Yûsuf b. Esbât bildiriyor: Süfyân es-Sevrî bana şöyle dedi: "Ey Yûsuf! Şayet doğu taraflarında sünnete tâbi olan birinin olduğunu duyarsan ona selamlar gönder ve selâmet dile. Yine batı taraflarında sünnete tâbi olan

---

[1] Zâriyât Sur. 35-36

birini duyarsan ona da selamlar gönder, selâmet dile. Zira bu zamanda Ehl-i Sünnet vel-cemaat olanlar pek azalmıştır."

(٩٦١٧)- [٣٤/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَانْجُورَ الرَّمْلِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: قَالَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي صَفِيَّةَ " إِذَا وَاخَيْتُ الرَّجُلَ فِي اللَّهِ، فَأَحْدَثَ حَدَثًا فَلَمْ أُجَانِبْهُ لَمْ تَكُنْ مُؤَاخَاتِي فِي اللَّهِ "

Süfyân es-Sevrî bildiriyor: Osmân b. Ebî Safiyye: "Şayet birini Allah için sevip kardeş sayarsam, ama bu kişi bir günah işlediğinde onu bundan sakındırmıyorsam o zaman ona Allah için kardeş olmamışımdır demektir" dedi.

(٩٦١٨)- [٣٤/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا ابْنُ خَبِيقٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِذَا أَحْبَبْتَ الرَّجُلَ فِي اللَّهِ، ثُمَّ أَحْدَثَ حَدَثًا فِي الإِسْلامِ فَلَمْ تُبْغِضْهُ عَلَيْهِ، فَلَمْ تُحِبَّهُ فِي اللَّهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Şayet birini Allah için sevmişsen, sonra da İslam'da bir günah işlemesine rağmen ondan öfke duymuyorsan, sen onu Allah için sevmemişsin demektir."

(٩٦١٩)- [٣٤/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَاصِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا عَلِيٌّ الْمَكِّيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " إِنَّمَا هُوَ اخْتِيَارٌ، أَوِ اخْتِبَارٌ، أَوْ عُقُوبَةٌ "، قَالَ: فَحَدَّثْتُ بِهِ مَحْمُودًا أَوْ نَاظَرْتُهُ فِيهِ، فَقُلْتُ لَهُ: " الاخْتِيَارُ يَنْبَغِي أَنْ تَرْضَى بِهِ، وَالاخْتِبَارُ يَنْبَغِي أَنْ تَصْبِرَ عَلَيْهِ، وَالْعُقُوبَةُ يَنْبَغِي أَنْ تَتُوبَ مِنْهَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünya hayatı sonuçta bir tercih veya bir sınama veya bir cezalandırmadan ibarettir." Ravi (Abdulvâhid) der ki: "Süfyân'ın bu sözünü Mahmûd'a aktarırken veya bu sözü onunla münazara ederken şöyle

dedim: "Bir tercihten ibaret ise böylesi bir tercihe razı olman gerekir. Bir sınama ise buna sabretmen gerekir. Ceza ise de cezayı gerektiren suçtan dolayı tövbe etmen gerekir."

(٩٦٢٠)- [٣٥/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَطَاءٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا مُبَارَكٌ أَبُو حَمَّادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقْرَأُ عَلَى عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ.." وَاعْلَمْ أَنَّ السُّنَّةَ سُنَّتَانِ: سُنَّةٌ أَخْذُهَا هُدًى، وَتَرْكُهَا ضَلالَةٌ، وَسُنَّةٌ أَخْذُهَا هُدًى وَتَرْكُهَا لَيْسَ بِضَلالَةٍ، وَأَنَّ اللَّهَ لا يَقْبَلُ نَافِلَةً حَتَّى تُؤَدِّيَ الْفَرِيضَةَ، وَأَنَّ لِلَّهِ حَقًّا بِاللَّيْلِ لا يَقْبَلُهُ بِالنَّهَارِ، وَحَقًّا بِالنَّهَارِ لا يَقْبَلُهُ بِاللَّيْلِ، وَأَنَّهُ يُحَاسِبُ الْعَبْدَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِالْفَرَائِضِ، فَإِنْ جَاءَ بِهَا تَامَّةً قُبِلَتْ فَرَائِضُهُ وَنَوَافِلُهُ، وَإِنْ لَمْ يؤَدِّهَا وَأَضَاعَهَا لَحِقَتِ النَّوَافِلُ بِالْفَرَائِضِ، فَإِنْ شَاءَ غُفِرَ لَهُ، وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ، وَأَوْلَى الْفَرَائِضِ الانْتِهَاءُ عَنِ الْحَرَامِ وَالْمَظَالِمِ، وَأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى، يَقُولُ فِي كِتَابِهِ: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا﴾ ، وَقَالَ: ﴿إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ﴾ ، وَقَالَ تَعَالَى:﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى﴾ ، وَإِنَّمَا عَنَى بِهِ التَّقْوَى عَنِ الْمَظَالِمِ أَنْ تَتَنَاوَلُوهَا، فَتُنْفِقُوهَا فِي أَعْمَالِ الْبِرِّ، يَا أَخِي، عَلَيْكَ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَلِسَانٍ صَادِقٍ، وَنِيَّةٍ خَالِصَةٍ، وَأَعْمَالٍ شَتَّى صَالِحَةٍ، لَيْسَ فِيهَا غِشٌّ، وَلا خُدْعَةٌ، فَإِنَّ اللَّهَ يَرَاكَ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ، وَهُوَ مَعَكَ أَيْنَمَا كُنْتَ لا يَسْقُطُ عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْ أَمْرِكَ، لا تَخْدَعِ اللَّهَ فَيَخْدَعْكَ، فَإِنَّهُ مَنْ يُخَادِعِ اللَّهَ يَخْدَعْهُ وَيَخْلَعْ مِنْهُ الإِيمَانَ وَنَفْسُهُ لا تَشْعُرُ، وَلا تَمْكُرَنَّ بِأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ الْمَكْرَ السَّيِّءَ، فَإِنَّهُ لا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّءُ إِلا بِأَهْلِهِ، وَلا تَبْغِيَنَّ عَلَى أَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى، يَقُولُ: ﴿يَأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ﴾ ، وَلا تَغُشَّ أَحَدًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، فَقَدْ بَلَغَنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ " مَنْ غَشَّ مُؤْمِنًا فَقَدْ بَرِيءَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ "، وَلا تَخْدَعَنَّ أَحَدًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَيَكُونَ نِفَاقًا فِي قَلْبِكَ، وَلا تَحْسِدَنَّ، وَلا تَغْتَابَنَّ، فَتَذْهَبَ حَسَنَاتُكَ، وَقَدْ كَانَ بَعْضُ الْفُقَهَاءِ يَتَوَضَّأُ مِنَ الْغِيبَةِ كَمَا يَتَوَضَّأُ مِنَ الْحَدَثِ، وَأَحْسِنْ سَرِيرَتَكَ يُحْسِنِ اللَّهُ عَلانِيَتَكَ، وَأَصْلِحْ فِيمَا بَيْنَكَ

وَبَيْنَ اللَّهِ يَصْلُحِ اللَّهُ فِيمَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ النَّاسِ، وَاعْمَلْ لآخِرَتِكَ يَكْفِكَ اللَّهُ أَمْرَ دُنْيَاكَ، بِعْ دُنْيَاكَ بِآخِرَتِكَ تَرْبَحْهُمَا جَمِيعًا، وَلا تَبِعْ آخِرَتَكَ بِدُنْيَاكَ فَتَخْسَرْهُمَا جَمِيعًا "

Mübârek Ebû Hammâd anlatıyor: Sevrî'nin Ali b. el-Hasan'a şunu okuduğunu işittim: "Bil ki iki çeşit sünnet vardır. Bunlardan biri, tutunduğun zaman doğru yolda olacağın bırakman halinde de dalâlete düşeceğin sünnettir. Diğeri de tutunduğun zaman doğru yolda olacağın, bırakman halinde de dalâlette sayılmayacağın bir sünnettir. Allah, farzları eda edilmeyen nafile ibadetleri kabul etmez. Allah'ın, gece vakti ifa edilmesi gereken bazı hakları vardır ki bunların gündüz yapılmasını kabul etmez. Yine gündüz vakti ifa edilmesi gereken bazı hakları vardır ki bunların gece yapılmasını kabul etmez. Kıyamet gününde kulu farzlardan hesaba çeker. Şayet kul bu farzları tamamıyla ifa etmişse hem farz, hem de nafile olan ibadetlerini kabul eder. Ancak farzları yerine getirmeyip heba etmişse nafileler de farzların peşinden gidip heba olur. Artık Allah dilerse bu kulu bağışlar, dilerse de cezalandırır.

En başta yerine getirilmesi gereken farzlar da haram olan şeylerden ve haksızlıklardan uzak durmaktır. Allah Kitâb'ında: **"Hiç şüphesiz Allah size, emanetleri ehline teslim etmenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne güzel öğüt veriyor"**[1] buyurur. Yine: **"Kendinize azık edinin, şüphe yok ki azığın en iyisi takvadır"**[2] buyurur. Burada Allah bir malın haksız yere elde edilmesinden ve bu malın iyi ameller için kullanılmasından sakınılması gerektiğini emretmiştir.

Kardeşim! Allah'a karşı takvalı olmam, daima doğruyu söylemeni, halis bir niyete sahip olmanı, içinde hile ve aldatma olmayan salih amellerde bulunmanı öğütlüyorum. Zira her ne kadar sen Allah'ı göremesen de O seni görüyor. Nerede olursan ol, O seninle birliktedir ve yaptığın hiçbir şey ona

---

[1] Nisâ Sur. 58

[2] Bakara Sur. 197

gizli kalmaz. Allah'ı aldatma ki O da seni aldatmasın. Zira Allah kendisini aldatan kişiyi aldatır ve haberi olmadan ondan imanı çekip alır. Sakın müslümanlardan birine kötü bir oyun yapma! Zira kötü oyun sahibine döner. Sakın müslümanlardan birine karşı da taşkınlık yapma. Zira Allah: **"Ey insanlar! Sizin taşkınlığınız ancak kendi aleyhinizedir"**[1] buyurur.

Müminlerden kimseyi de aldatma. Zira bize ulaşana göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir mümini aldatan kişi, müminlerden beri olmuş demektir"* buyurmuştur. Müminlerden hiç kimseye hile yapma, yoksa bu, kalbinde nifaka sebep olur. Kimseye haset etme, kimsenin gıybetini yapma, yoksa iyiliklerin yok olur. Zira bazı fakihler defi hacetten dolayı abdest aldıkları gibi gıybet yapmaktan dolayı da abdest alırlardı. Gizlini ıslah et ki Allah açıktan yaptıklarını ıslah etsin. Allah'la aranı iyi tut ki Allah da insanlarla aranı iyi kılsın. Âhiretin için çalış ki Allah dünyalık ihtiyaçlarını karşılasın. Dünyanı âhiretinin karşılığında sat ki her ikisini de kazanasın. Âhiretini dünyan karşılığında satma, yoksa ikisini de kaybedersin."

(٩٦٢١)- [٣٥/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْجَوْهَرِيُّ ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ، يَقُولُ: " الَّذِي أَنَا عَلَيْهِ، بَلْ كُلُّ الَّذِي أَنَا عَلَيْهِ، جَامِعُ سُفْيَانُ "

Bişr b. el-Hâris der ki: "Benim üzerinde bulunduğum yol, hatta her şeyde takip ettiğim yol Süfyân'ın yoludur."

(٩٦٢٢)- [٣٦/٧] ثنا سُلَيْمَانُ، ثنا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سَلَمَةَ بْنَ شَبِيبٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيَّ، يَقُولُ: " إِذَا رَأَيْتَ عِرَاقِيًّا فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهِ، وَإِذَا رَأَيْتَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فَاسْأَلِ اللَّهَ الْجَنَّةَ "

Muhammed b. Müslim et-Tâifî der ki: "Iraklı birini gördüğün zaman şerrinden Allah'a sığın. Süfyân es-Sevrî'yi gördüğün zaman da Allah'tan cenneti iste."

---

[1] Yûnus Sur. 23

(٩٦٢٣)- [٧/٣٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا سَأَلْتُ أَبَا حَنِيفَةَ عَنْ شَيْءٍ قَطُّ، وَرُبَّمَا لَقِيَنِي فَسَأَلَنِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Ebû Hanîfe'ye hiçbir konuda bir şey sormuş değilim. Hatta bazen benimle karşılaştığında kendisi bana soru sormuştur."

(٩٦٢٤)- [٧/٣٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ الْخُرَيْبِيُّ، عَنْ تَمِيمٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْفَزَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ الأَوْزَاعِيَّ، يَقُولُ: " إِذَا مَاتَ ابْنُ عَوْنٍ، وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، اسْتَوَى النَّاسُ "

Evzaî der ki: "İbn Avn ile Süfyân es-Sevrî öldüğü zaman artık bütün insanlar aynı olur."

(٩٦٢٥)- [٧/٣٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: كَانَ يُقَالُ: " تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَةِ الْعَابِدِ الْجَاهِلِ، وَالْعَالِمِ الْفَاجِرِ، فَإِنَّ فِتْنَتَهُمَا فِتْنَةٌ لِكُلِّ مَفْتُونٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dindar cahil ile âlim facirin fitnelerinden Allah'a sığının! Zira bunların sebep olacağı fitne, buna meyli olanların tümüne bulaşacaktır."

(٩٦٢٦)- [٧/٣٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ دَاوُدَ بْنَ يَحْيَى بْنِ يَمَانٍ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ " إِنِّي أُحِبُّكَ "، قَالَ: " كَيْفَ لا تُحِبُّنِي؟ وَلَسْتَ بِابْنِ عَمِّي وَلا جَارِي ! "

Dâvud b. Yahya b. Yemân, babasından bildirir: Adamın biri Süfyân es-Sevrî'ye: "Ben seni seviyorum" deyince, Süfyân: "Akrabam veya komşum olmadığım halde beni nasıl seviyorsun?" karşılığını verdi.

(٩٦٢٧)- [٧/٣٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُفَرِّجٌ أَبُو شُجَاعٍ، ثنا أَبُو زَيْدٍ، مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ، عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " إِيَّاكُمْ وَالْبِطْنَةَ، فَإِنَّهَا تُقَسِّي الْقَلْبَ، وَاكْظِمُوا الْغَيْظَ، وَلا تُكْثِرُوا الضَّحِكَ، فَإِنَّهُ يُمِيتُ الْقُلُوبَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Çok yemekten sakının. Çok yemek kalbi katılaştırır. Öfkenizi tutun ve çok gülmeyin. Çok gülmek kalbi öldürür."

(٩٦٢٨)- [٧/٣٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْجُرَشِيُّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ عِيسَى الْجُهَنِيُّ، قَالَ: " رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ بِمَكَّةَ قَدْ أَكَلَ شَيْئًا، فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِي الرَّمْلِ فَدَلَكَهَا "، قُلْتُ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، لَوْ غَسَلْتَهَا؟ " قَالَ: " إِنَّمَا هِيَ أَيَّامٌ قَلائِلُ "

Hammâd b. İsa el-Cühenî bildiriyor: Mekke'de Süfyân es-Sevrî'yi gördüm. Bir şeyler yedikten sonra ellerini kuma sokup yıkar gibi ovaladı. Ona: "Ey Ebû Abdillah! Yıkasaydın ya!" dediğimde: "Zaten birkaç günlük ömrümüz var!" karşılığını verdi.

(٩٦٢٩)- [٧/٣٦] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " كُنْتُ إِذَا رَأَيْتُ الرِّجَالَ يَجْتَمِعُونَ إِلَى أَحَدٍ غَبِطْتُهُ، فَلَمَّا ابْتُلِيتُ بِهَا، وَدِدْتُ أَنِّي نَجَوْتُ مِنْهُمْ كَفَافًا، لا عَلَيَّ، وَلا لِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Önceleri etrafında birilerinin toplandığım gördüğüm kişiye gıpta ile bakardım. Sonraları insanlar benim etrafımda toplanmaya başladıklarında ise onlardan ne lehime, ne de aleyhime herhangi bir şey olmadan kurtulmayı çok istemişimdir."

(٩٦٣٠)- [٧/٣٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ ابْنُ أَبِي الْمَضَاءِ، حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ نَاجِيَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنِّي لأَعْرِفُ حُبَّ الرَّجُلِ لِلدُّنْيَا بِتَسْلِيمِهِ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İnsanlara selam verişinden kişinin dünyayı sevip sevmediğini anlarım!"

(٩٦٣١)- [٣٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ الْمَرْوَزِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " النَّاسُ يَزْعُمُونَ أَنَّ سُفْيَانَ، كَانَ يُؤَخِّرُ الْعَصْرَ، وَأَشْهَدُ لَقَدْ تَتَبَّعَ الْمَسَاجِدَ عِنْدَنَا الَّتِي تَعْجَلُ، وَيُشْرَبُ فِيهَا النَّبِيذَ، وَأَشْهَدُ لَقَدْ وَصَفْتُ لَهُ دَوَاءً فِي مَرَضِهِ، فَقُلْتُ لَهُ: نَأْتِيكَ بِنَبِيذٍ؟ " فَقَالَ: " لا، ائْتِنِي بِعَسَلٍ، وَمَاءٍ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "İnsanlar Süfyân'ın ikindi namazını geciktirdiğini söylüyorlar. Ancak şahadet ederim ki o, ikindi namazı erken kılınan ve içinde şıra içilen mescidlere gelip gitmiştir. Yine şahadet ederim ki hastalandığında ona ilaç tavsiye etmiş ve: «Sana şıra getirelim mi?» demiştim. Ancak o: «Hayır, bana bal ile su getir» karşılığını vermişti."

(٩٦٣٢)- [٣٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا الحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " رَآنِي مُجَمِّعٌ يَعْنِي التَّيْمِيَّ وَعَلَيَّ إِزَارٌ خَلِقٌ، فَدَعَانِي "، فَقَالَ: " خُذْ هَذَا فَاشْتَرِ بِهِ إِزَارًا، فَدَفَعَ إِلَيَّ أَرْبَعَةَ دَرَاهِمَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Mucemmi' et-Teymî beni gördüğünde üzerimde eski bir peştamal vardı. Yanına çağırıp: "Şunu al ve kendine bir peştamal satın al" dedi ve bana dört dirhem verdi.

(٩٦٣٣)- [٣٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا أَبُو عُمَيْرٍ، ثنا أَبُو سَهْمٍ الْحَكَمُ الْكَلْبِيُّ، قَالَ: " وَقَفْتُ عَلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَيَّ "، فَقَالَ: " هَذِهِ مَسَائِلُ أَهْلِ الْقُرَى "

Ebû Sehm el-Hakem el-Kelbî der ki: Süfyân es-Sevrî'nin yanında durdum ve: "Ey Ebû Abdillah!" diye seslendim. Süfyân başını kaldırıp bana baktı ve: "Bunlar kentlilerin soru sorma şeklidir" dedi.

(٩٦٣٤)- [٣٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا أَبُو عُمَيْرٍ، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: " كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِذَا سُئِلَ عَنْ شَيْءٍ مِنْ هَذِهِ الْعَجَائِبِ، أَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى مُقَاتِلِ بْنِ سُلَيْمَانَ "، يَعْنِي: اذْهَبُوا إِلَيْهِ

Abdulğaffâr b. el-Hasan der ki: Süfyân es-Sevrî'ye tuhaf olan şeyler hakkında soru sorulduğu zaman, bu tür şeyleri ona gidin sorun anlamında eliyle Süleymân b. Mukâtil'i işaret ederdi.

(٩٦٣٥)- [٣٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، قَالَ: " كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِذَا رَأَى الرَّجُلَ عَلَيْهِ قَلَنْسُوَةٌ شَاشِيَّةٌ، لَمْ يحَدِّثْهُ "

İsa b. Yûnus der ki: "Süfyân es-Sevrî başında yünlü başlık bulunan birini gördüğü zaman onunla konuşmazdı."

(٩٦٣٦)- [٣٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْبَزَّارِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ خُنَيْسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " جَلَسْتُ ذَاتَ يَوْمٍ وَمَعَنَا سَعِيدُ بْنُ السَّائِبِ الطَّائِفِيُّ، فَجَعَلَ سَعِيدٌ يَبْكِي حَتَّى رَحِمْتُهُ، فَقُلْتُ لَهُ: يَا سَعِيدُ، مَا يُبْكِيكَ وَأَنْتَ سَمِعْتَنِي أَذْكُرُ أَهْلَ الْجَنَّةِ؟ " قَالَ سَعِيدٌ: يَا سُفْيَانُ، مَا يَمْنَعُنِي أَنْ أَبْكِيَ؟ وَإِذَا ذُكِرَتْ مَنَاقِبُ الْخَيْرِ رَأَيْتَنِي عَنْهَا بِمَعْزِلٍ؟ ! " قَالَ: سُفْيَانُ: " وَحُقَّ لَهُ أَنْ يَبْكِيَ "

Süfyân es-Sevrî anlatıyor: Bir gün oturuyorduk. Yanımızda Saîd b. es-Sâib et-Tâifî de vardı. Ben konuşurken Saîd öyle bir ağladı ki ona acıdım ve: "Ey Saîd! Cennet ahalisi hakkında konuşurken sen neden öyle ağlıyorsun?" diye sordum. Şu karşılığı verdi: "Ey Süfyân! Zikrettiğin hayırlı kişilerin özelliklerinden ben uzak durmuşken neden ağlamayayım?" Bunun üzerine kendi kendime: "Ağlamaya hakkı var!" dedim.

(٩٦٣٧)- [٣٨/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْخُنَيْسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلا، قَالَ لِسُفْيَانَ: " لَوْ أَنَّكَ نَشَرْتَ مَا عِنْدَكَ مِنَ الْعِلْمِ رَجَوْتُ أَنْ يَنْفَعَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَ عِبَادِهِ، فَتُؤْجَرَ عَلَى ذَلِكَ؟ "، قَالَ سُفْيَانُ:

" وَاللَّهِ لَوْ أَعْلَمُ بِالَّذِي يَطْلُبُ هَذَا الْعِلْمَ يُرِيدُ بِهِ مَا عِنْدَ اللَّهِ، لَكُنْتُ أَنَا الَّذِي آتِيهِ فِي مَنْزِلِهِ فَأُحَدِّثُهُ بِمَا عِنْدِي مِمَّا أَرْجُو أَنْ يَنْفَعَهُ اللَّهُ بِهِ "

Muhammed b. Yezîd el-Huneysî der ki: Adamın birinin Süfyân es-Sevrî'ye: "Tüm bildiklerini birilerine öğretirsen belki Allah bununla bazı kullarını faydalandırır, sen de bunun sevabını alırdın" deyince, Süfyân şu karşılığı verdi: "Vallahi bunu öğrenecek olanların bunu sırf Allah rızası için öğrendiklerini bilseydim hepsinin teker teker evlerine gider ve belki Allah bunu onların faydasına kılar diye bildiklerimi öğretirdim."

(٩٦٣٨)- [٣٨/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا قُتَيْبَةُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " بَلَغَنِي أَنَّهُ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ تَمْتَلِئُ قُلُوبُهُمْ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ مِنْ حُبِّ الدُّنْيَا فَلا تَدْخُلُهَا الْخَشْيَةُ "، قَالَ سُفْيَانُ: " وَأَنْتَ تَعْرِفُ ذَلِكَ إِذَا مَلأْتَ جِرَابًا مِنْ شَيْءٍ حَتَّى يَمْتَلِئَ فَأَرَدْتَ أَنْ تُدْخِلَ فِيهِ غَيْرَهُ، لَمْ تَجِدْ لِذَلِكَ مِنْ خَلاءٍ "

Muhammed b. Yezîd bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'nin şöyle dediğini işittim: "Bana ulaştığına göre insanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki kalpleri dünya sevgisiyle dolacak ve bu kalplere artık Allah korkusu giremeyecektir." Sonra Süfyân bana: "Sen de bilirsin ki bir torbayı ağzına kadar doldurduğun zaman, artık içine başka bir şey daha koymak istesen onu koyacak yer bulamazsın!" dedi.

(٩٦٣٩)- [٣٨/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا قُتَيْبَةُ، ثنا الْخُنَيْسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، " إِذَا حَدَّثَ النَّاسَ، فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَفَرَغَ مِنَ الْحَدِيثِ، يَقُولُ: قَدِّمُوا إِلَيَّ الطَّبِيبَ "، يَعْنِي وَهَيْبَ بْنَ الْوَرْدِ

Huneysî der ki: Süfyân es-Sevrî, Mescid-i Haram'da sohbetini bitirdikten sonra Vuheyb b. el-Verd'i kast ederek: "Bana doktoru getirin" derdi.

(٩٦٤٠)- [٧/٣٨] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثنا أَبُو غَسَّانَ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الأَصْمَعِيَّ، يَقُولُ: " أَمَّا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَإِنَّهُ أَوْصَى أَنْ تُدْفَنَ كُتُبُهُ، وَكَانَ نَدِمَ عَلَى أَشْيَاءَ كَتَبَهَا عَنْ قَوْمٍ، وَقَالَ: حَمَلَنِي عَلَيْهِ شُهْرَةُ الْحَدِيثِ "

Asmaî der ki: Süfyân es-Sevrî öldükten sonra kitaplarının da gömülmesini vasiyet etmişti. Zira bazı kesimler hakkında bazı şeyler yazmıştı. Sonradan buna pişman olmuş ve: "Hadislerin şöhret olması bunlar hakkında yazmama sebep oldu" demişti.

(٩٦٤١)- [٧/٣٨] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا الْحَجَّاجُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا ابْنُ غَزَالَةَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " الْفَاجِرُ الرَّاجِي لِرَحْمَةِ اللَّهِ أَقْرَبُ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْعَابِدِ الَّذِي يَرَى أَنَّهُ لا يَنَالُ مَا عِنْدَ اللَّهِ إِلا بِعَمَلِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Allah'ın rahmetini uman günahkâr kişi, Allah'a, Allah'ın katındakileri ancak ameliyle elde edebileceğini düşünen âbid kişiden daha yakındır."

(٩٦٤٢)- [٧/٣٨] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثنا هَارُونُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ النُّعْمَانِ، يَقُولُ: " كَانَ سُفْيَانُ بِمَكَّةَ فَمَرِضَ وَمَعَهُ الأَوْزَاعِيُّ، فَدَخَلَ عَلَيْهِ عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَلِيٍّ، فَحَوَّلَ وَجْهَهُ إِلَى الْحَائِطِ "، فَقَالَ الأَوْزَاعِيُّ لِعَبْدِ الصَّمَدِ: " إِنَّ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ سَهِرَ الْبَارِحَةَ، فَلَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ نَائِمًا "، فَقَالَ سُفْيَانُ: " لَسْتُ بِنَائِمٍ، لَسْتُ بِنَائِمٍ "، فَقَامَ عَبْدُ الصَّمَدِ، فَقَالَ الأَوْزَاعِيُّ لِسُفْيَانَ: " أَنْتَ سَتُقْتَلُ، لا يَحِلُّ لأَحَدٍ أَنْ يَصْحَبَكَ "

Muhammed b. en-Nu'mân der ki: Süfyân es-Sevrî Mekke'deyken hastalandı. Yanında da Evzaî vardı. Bir ara Abdussamed b. Ali yanma girince Süfyân yüzünü duvara doğru çevirdi. Evzaî, Abdussamed'e: "Ebû Abdillah dün geceyi uykusuz geçirmişti, sanırım uyuyor" deyince, Süfyân: "Uyumuyorum! Uyumuyorum" diyerek araya girdi. Abdussamed gitmek için kalkınca Evzaî, Süfyân'a: "Sen öldürüleceksin ve bundan dolayı kimse seninle arkadaş olmamalıdır!" dedi.

(٩٦٤٣)- [٣٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَعْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ.ح وَثنا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثنا الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ، عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ مُهَلْهَلٍ، قَالَ: " خَرَجْتُ حَاجًّا مَعَ سُفْيَانَ، فَلَمَّا صِرْنَا إِلَى مَكَّةَ وَافَيْنَا الأَوْزَاعِيَّ بِهَا، فَاجْتَمَعْنَا أَنَا، وَالأَوْزَاعِيُّ، وَسُفْيَانُ فِي دَارٍ، قَالَ: وَكَانَ عَلَى الْمَوْسِمِ عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَلِيٍّ الْهَاشِمِيُّ، فَدَقَّ دَاقٌّ الْبَابَ، فَقُلْنَا: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: الأَمِيرُ، فَقَامَ الثَّوْرِيُّ فَدَخَلَ الْمَخْدَعَ، وَقَامَ الأَوْزَاعِيُّ فَتَلَقَّاهُ، فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَلِيٍّ: مَنْ أَنْتَ أَيُّهَا الشَّيْخُ؟ قَالَ: أَبُو عَمْرٍو الأَوْزَاعِيُّ، قَالَ: حَيَّاكَ اللَّهُ بِالسَّلامَةِ، أَمَا إِنَّ كُتُبَكَ كَانَتْ تَأْتِينَا فَكُنَّا نَقْضِي حَوَائِجَكَ، مَا فَعَلَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ؟ قَالَ: قُلْتُ: دَخَلَ الْمَخْدَعَ، فَدَخَلَ الأَوْزَاعِيُّ فِي إِثْرِهِ، فَقَالَ: إِنَّ هَذَا الرَّجُلَ مَا قَصَدَ إِلا قَصْدَكَ، فَخَرَجَ سُفْيَانُ مُغْضَبًا، فَقَالَ: " سَلامٌ عَلَيْكُمْ، كَيْفَ أَنْتُمْ؟ " فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الصَّمَدِ: " أَتَيْتُكَ أَكْتُبُ هَذِهِ الْمَنَاسِكَ عَنْكَ "، فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: " أَوَ لا أَدُلُّكَ عَلَى مَا هُوَ أَنْفَعُ لَكَ مِنْهَا؟ " قَالَ: " وَمَا هُوَ؟ " قَالَ: " تَدَعُ مَا أَنْتَ فِيهِ "، فَقَالَ: " وَكَيْفَ أَصْنَعُ بِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَبِي جَعْفَرٍ؟ " قَالَ: " إِنْ أَرَدْتَ اللَّهَ كَفَاكَ أَبَا جَعْفَرٍ "، فَقَالَ لَهُ الأَوْزَاعِيُّ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِنَّ هَؤُلاءِ لَيْسَ يَرْضَوْنَ مِنْكَ إِلا بِالإِعْظَامِ لَهُمْ "، فَقَالَ لَهُ: " يَا أَبَا عَمْرٍو، إِنَّا لَسْنَا نَقْدِرُ أَنْ نَضْرِبَهُمْ، وَإِنَّمَا نُؤْذِيهِمْ بِمِثْلِ هَذَا الَّذِي تَرَى "، قَالَ مُفَضَّلٌ: فَالْتَفَتَ إِلَيَّ الأَوْزَاعِيُّ، فَقَالَ: " قُمْ بِنَا مِنْ هَهُنَا، فَإِنِّي لا آمَنُ مِنْ هَذَا يَبْعَثُ مَنْ يَضَعُ فِي رِقَابِنَا حِبَالا، وَإِنَّ هَذَا مَا يُبَالِي "

Mufaddal b. el-Muhelhel anlatıyor: Süfyân es-Sevrî ile hac için yola çıktık. Mekke'ye vardığımızda Evzaî'yi de yanımıza aldık. Ben, Süfyân ve Evzaî Mekke'de bir evde toplandık. O zaman hac emiri Abdussamed b. Ali el-Hâşimî idi. Evdeyken bir ara kapı çalındı. "Kim o?" diye seslendiğimizde: "Emir!" diye cevap verildi. Bunu duyan Süfyân kalkıp evin iç odalarından birine girdi. Evzaî de kalkıp emîri karşıladı. Abdussamed b. Ali ona: "Sen kimsin ihtiyar adam?" diye sorunca Evzaî: "Ebû Amr el-Evzaî'yim" karşılığını verdi. Abdussamed: "Allah sana selamet içinde uzun bir ömür

versin! İsteklerini içeren mektupların bize gelirdi ve ihtiyaçlarını da görürdük. Süfyân nerede?" deyince, Evzaî: "İçerdeki odaya girdi" karşılığını verdi. Bunun üzerine Evzaî, Süfyân'ın peşinden içeri girdi ve: "Bu adam senin yanma gelmiş!" dedi. Süfyân kızgın bir şekilde yanımıza çıktı ve: "es-Selâmu aleykum! Nasılsınız?" dedi. Abdusamed: "Haccın rükünlerini senden dinleyip yazmak için yanına geldim" karşılığını verdi. Süfyân ona: "Sana bunlardan daha çok faydası dokunacak bir şeyi söyleyeyim mi?" deyince, Abdussamed: "Neymiş o?" diye sordu. Süfyân: "Hac emirliği görevinden çekil!" deyince, Abdussamed: "Peki, müminlerin emiri Ebû Câfer'i ne yapacağım?" diye sordu. Süfyân: "Bundan sadece Allah'ın rızasını umarsan Allah seni ondan koruyacaktır!" karşılığını verdi. (Emîr gittikten sonra) Evzaî, Süfyân'a: "Ey Ebû Abdillah! Bunlar başına büyük felaketler getirmeden duramazlar" deyince, Süfyân: "Ey Ebû Amr! Bizim onları cezalandırmaya gücümüz yetmez; ama bu tür şeylerle onlara eziyet edebiliriz!" karşılığını verdi. Bunun üzerine Evzaî bana döndü ve: "Kalk buradan gidelim! Bu adama (emîre) güvenmiyorum! Şimdi boynumuza ipleri geçirecek birilerini gönderir. Bunun (Süfyân'ın) ise umurunda değil" dedi.

(٩٦٤٤)- [٣٩/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ الزَّاهِدَ فِي شَيْءٍ أَقَلَّ مِنْهُ فِي الرِّيَاسَةِ، تَرَى الرَّجُلَ يَزْهَدُ فِي الْمَطْعَمِ، وَالْمَشْرَبِ، وَالْمَالِ، وَالثِّيَابِ، فَإِذَا تَوَرَّطَ فِي الرِّيَاسَةِ حَامَى عَلَيْهَا وَعَادَى "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zühdün en az yönetim işinde olduğunu görüyorum. Bazen kişinin yeme, içme, mal ve giyim konusunda zahid biri olduğunu görürsün. Ama yönetim işine bulaşınca önceden yüz çevirmiş olduğu tüm şeylere yönelip onlara döner."

(٩٦٤٥)- [٣٩/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " النَّظَرُ

إِلَى وَجْهِ الظَّالِمِ خَطِيئَةٌ، وَلا تَنْظُرُوا إِلَى الأَئِمَّةِ الْمُضِلِّينَ إِلا بِإِنْكَارٍ مِنْ قُلُوبِكُمْ عَلَيْهِمْ، لِئَلا تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zâlimlerin yüzüne bakmak yanlıştır. Amellerinizin heba olmaması için yoldan çıkaran yöneticilerinizin yüzüne kalpten onlara nefretle bakın."

(٩٦٤٦)- [٧/٤٠] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْجَارُودِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ، ثنا أَبُو خَالِدٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " وَلا تَنْظُرُوا إِلَى دُورِهِمْ، وَلا إِلَيْهِمْ إِذَا مَرُّوا عَلَى الْمَرَاكِبِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "(Zâlimlerin) evlerine de, binekleri üzerinde geçerken kendilerine de bakmayın."

(٩٦٤٧)- [٧/٤٠] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا سَلْمُ بْنُ عِصَامٍ، ثنا رُسْتَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ خَيْرًا، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، " يَقُولُ وَذَكَرُوا لَهُ أَمْرَ السُّلْطَانِ وَطَلَبَهُمْ إِيَّاهُ "، فَقَالَ: " أَتَرَوْنَ أَنِّي أَخَافُ هَوَانَهُمْ، إِنَّمَا أَخَافُ كَرَامَتَهُمْ "

Hayr der ki: Süfyân es-Sevrî'ye yönetici ve ona başvurulması konusu zikredilince: "Sizce ben onların küçük düşürülmesinden mi endişe ediyorum? Benim endişem onlara değer verilmesidir" dedi.

(٩٦٤٨)- [٧/٤٠] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَمَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سُلَيْمٍ الطَّائِفِيَّ، يَقُولُ: " بَعَثَ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْهَاشِمِيُّ إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ بِمِائَتَيْ دِينَارٍ، فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَهَا "، فَقُلْتُ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، كَأَنَّكَ لا تَرَاهَا حَلالا؟ " قَالَ: " بَلَى، مَا كَانَ آبَائِي وَأَجْدَادِي إِلا فِي الْعَطِيَّةِ، وَلَكِنْ أَكْرَهُ أَنْ أُذِلَّ لَهُمْ "

Yahyâ b. Süleym et-Tâifî bildiriyor: Muhammed b. İbrâhîm el-Hâşimî, hediye olarak Süfyân es-Sevrî'ye iki yüz dinar gönderdi; ancak Süfyân bunları almayı kabul etmedi. Kendisine: "Ey Ebû Abdillah! Sanırım bunları almayı helal görmüyorsun" dediğimde: "Hayır! Babalarım ve atalarım

böylesi hediyeleri alırlardı. Ancak ben bunu alıp da yöneticilere boyun eğmeyi istemiyorum" karşılığını verdi.

(٩٦٤٩)- [٧/٤٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو عَرُوبَةَ، ثنا الإِسْمَاعِيلِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا أَبُو شِهَابٍ، قَالَ: كُنْتُ لَيْلَةً مَعَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ فَرَأَى نَارًا مِنْ بَعِيدٍ، فَقَالَ: " مَا هَذَا؟ " فَقُلْتُ: " نَارُ صَاحِبِ الشُّرْطَةِ "، فَقَالَ: " اذْهَبْ بِنَا فِي طَرِيقٍ آخَرَ لا نَسْتَضِيءُ بِنَارِهِمْ "، أَوْ قَالَ: " بِنُورِهِمْ "

Ebû Şihâb bildiriyor: Bir gece Süfyân es-Sevrî ile beraberdim. Uzaktan bir ateş görünce: "Bu ne?" diye sordu. Ben: "Karakol amirinin ateşi!" dediğimde: "Hadi başka bir yoldan gidelim de onların ateşiyle (veya ışığıyla) aydınlanmayalım!" karşılığım verdi.

(٩٦٥٠)- [٧/٤٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الدَّارِمِيُّ الأَنْطَاكِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ جَنَّادٍ، ثنا عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: لَمَّا اسْتُخْلِفَ الْمَهْدِيُّ بَعَثَ إِلَى سُفْيَانَ، فَلَمَّا دَخَلَ خَلَعَ خَاتَمَهُ، فَرَمَى بِهِ إِلَيْهِ، فَقَالَ " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، هَذَا خَاتِمِي، فَاعْمَلْ فِي هَذِهِ الأُمَّةِ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ "، فَأَخَذَ الْخَاتَمَ بِيَدِهِ، وَقَالَ: " تَأْذَنُ فِي الْكَلامِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ؟ " قَالَ عُبَيْدٌ: قُلْتُ لِعَطَاءٍ: " يَا أَبَا مَخْلَدٍ "، قَالَ لَهُ: " يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ؟ " قَالَ: " نَعَمْ "، قَالَ: " أَتَكَلَّمُ عَلَى أَنِّي آمِنٌ؟ " قَالَ: " نَعَمْ "، قَالَ: " لا تَبْعَثْ إِلَيَّ حَتَّى آتِيَكَ، وَلا تُعْطِنِي شَيْئًا حَتَّى أَسْأَلَكَ "، قَالَ: " فَغَضِبَ مِنْ ذَلِكَ وَهَمَّ بِهِ "، فَقَالَ لَهُ كَاتِبُهُ: " أَلَيْسَ قَدْ أَمَّنْتَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ؟ " قَالَ: " بَلَى، فَلَمَّا خَرَجَ حَفَّ بِهِ أَصْحَابُهُ " فَقَالُوا: " مَا مَنَعَكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ وَقَدْ أَمَرَكَ أَنْ تَعْمَلَ فِي هَذِهِ الأُمَّةِ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ؟ ! " قَالَ: " فَاسْتَصْغَرَ عُقُولَهُمْ، ثُمَّ خَرَجَ هَارِبًا إِلَى الْبَصْرَةِ "

Atâ b. Müslim der ki: Mehdî halife olduğu zaman Süfyân es-Sevrî'yi yanına çağırdı. Süfyân gelince Mehdî (mühür olarak kullandığı) yüzüğünü çıkarıp ona doğru attı ve: "Ey Ebû Abdillah! Bu, yüzüğümdür. Kitap ve sünnete göre bu ümmete kadılık yap" dedi. Süfyân yüzüğü aldı ve: "Ey müminlerin emiri! Konuşmama müsaade eder misin?" dedi.

Ravi Ubeyd der ki: Atâ'ya: "Ey Ebû Mahled! Süfyân ona «Ey müminlerin emiri» şeklinde mi seslendi?" diye sorduğumda: "Evet!" karşılığını verip rivâyetine şöyle devam etti: Süfyân: "Söyleyeceklerimden dolayı bana eman verir misin?" deyince, Mehdî: "Evet!" karşılığını verdi. Süfyân: "Kendim yanına gelmedikten sonra gelmem için bana haber yollama! Yine ben senden istemedikçe bana herhangi bir görev verme" deyince Mehdî buna sinirlendi ve ona saldırmak istedi. Katibi: "Ey müminlerin emiri! Ona eman vermiştin ya" deyince, Mehdî: "Doğru, vermiştim" karşılığını verdi. Süfyân dışarıya çıkınca arkadaşları etrafını sarıp: "Ey Ebû Abdillah! Kitap ve sünnete göre hareket etmeni emrettiği halde neden öylesi bir görevi kabul etmedin?" dediler. Süfyân ise onların çok dar düşündüğünü görüp oradan Basra'ya kaçtı.

(٩٦٥١)- [٤١/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عِيسَى، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُعَاذٍ الْحَجَبِيُّ، ثنا أَبُو هِشَامٍ، ثنا دَاوُدُ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " كُنْتُ مَعَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ فَمَرَرْنَا بِشُرْطِيٍّ نَائِمٍ وَقَدْ حَانَ وَقْتُ الصَّلاةِ، فَذَهَبْتُ أُحَرِّكُهُ "، فَصَاحَ سُفْيَانُ: " مَهْ "، فَقُلْتُ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، يُصَلِّي ! "، فَقَالَ: " دَعْهُ لا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ، فَمَا اسْتَرَاحَ النَّاسُ حَتَّى نَامَ هَذَا "

Dâvud, babasından bildiriyor: Sabah namazı vakti Süfyân es-Sevrî ile beraberken uyuyup kalan bir polisle karşılaştık. Ben onu uyandırmak için gittim ve dürtmeye başladım. Süfyân ise bana: "Bırak!" diye çıkıştı. Ona: "Ey Ebû Abdillah! Kalksın ve namazı kılsın!" dediğimde ise: "Bırak! Allah ona hayırlar vermesin emi! Zira insanlar bu uyuyunca ancak rahatladılar!" karşılığını verdi.

(٩٦٥٢)- [٤١/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ الْبَلَدِيُّ بِمَلَطِيَّةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي السَّرِيِّ، عَنِ الأَشْجَعِيِّ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " إِنِ اسْتَرْشَدَكَ أَحَدٌ مِنْ هَؤُلاءِ الطَّرِيقَ، فَلا تُرْشِدْهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Yöneticilerden biri senden, kendisine doğru yolu göstermeni istese dahi sakın göstermeye çalışıp ona bulaşma!"

(٩٦٥٣)- [٤١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ وَهْبٍ، ثنا أَحْمَدُ يَعْنِي ابْنَ سِنَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لَمَّا أُخِذْتُ فَأُدْخِلْتُ عَلَى الْمَهْدِيِّ "، قُلْتُ: " قَدْ وَقَعْتِ يَا نَفْسُ فَاسْتَمْسِكِي، فَلَمَّا دَخَلْتُ إِذَا إِلَى جَنْبِي أَبُو عُبَيْدِ اللَّهِ "، فَقَالَ أَبُو عُبَيْدِ اللَّهِ: " أَلَسْتَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ؟ " قُلْتُ: " بَلَى "، قَالَ: " إِنَّ كُتُبَكَ لَتَأْتِينَا أَحْيَانًا "، قُلْتُ: " مَا كَتَبْتُ إِلَيْكَ كِتَابًا قَطُّ "، قَالَ: " فَأَيُّ شَيْءٍ دَخَلَهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Yakalanıp Mehdî'nin yanına geçirildiğimde kendi kendime: "Ey nefis! İşte şimdi düştün! İyice tutun!" demeye başladım. İçeriye girdiğimde (Mehdî'nin veziri) Ebû Ubeydullah'ın yanımda durduğunu gördüm. Bana: "Sen Süfyân es-Sevrî değil misin?" diye sorunca: "Evet, benim" karşılığını verdim. "Mektupların ara sıra bize geliyordu" deyince: "Ben sana hiç mektup yazmadım" karşılığını verdim. Bunun üzerine: "O zaman seni buraya sokan ne?" dedi.

(٩٦٥٤)- [٤١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثنا أَحْمَدُ أَبُو دَاوُدَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي النَّضْرِ، حَدَّثَنِي خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ الْكُوفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَسْتَعِيرُ مِنَ السَّلاطِينِ الدَّابَّةَ وَالسَّرْجَ، أَوِ اللِّجَامَ، فَيَتَغَيَّرُ قَلْبُهُ لَهُمْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişi bazen yöneticilerden ödünç olarak binek, eğer veya dizgin aldığı için kalbi onlara karşı değişir."

(٩٦٥٥)- [٤١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، يَقُولُ: " بَعَثَ أَبُو جَعْفَرٍ الْخَشَّابِينَ حِينَ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ "، فَقَالَ: " إِنْ رَأَيْتُمْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فَاصْلُبُوهُ "، قَالَ: " فَجَاءَ النَّجَّارُونَ فَنَصَبُوا الْخَشَبَ، وَنُودِيَ سُفْيَانُ، وَإِذَا رَأْسُهُ فِي حِجْرِ فُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ، وَرِجْلاهُ فِي حِجْرِ ابْنِ عُيَيْنَةَ "، فَقَالُوا لَهُ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، اتَّقِ اللَّهَ وَلا تُشَمِّتْ بِنَا الأَعْدَاءَ "،

قَالَ: " فَتَقَدَّمَ إِلَى الأَسْتَارِ، ثُمَّ دَخَلَهُ، ثُمَّ أَخَذَهُ، وَقَالَ: " بَرِئَتُ مِنْهُ إِنْ دَخَلَهَا أَبُو جَعْفَرٍ "، قَالَ: " فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ مَكَّةَ، فَأُخْبِرَ بِذَلِكَ سُفْيَانُ فَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا "

Abdurrezzâk der ki: Ebû Câfer (hac için) Mekke'ye doğru yola çıktığı zaman önden kerestecileri gönderdi ve: "Süfyân es-Sevrî'yi gördüğünüzde onu asın!" dedi. Keresteciler gelip darağacını çaktılar. Sonra Süfyân'ı çağırdılar. Süfyân getirildiğinde başı Fudayl b. İyâd'ın, ayakları ise İbn Uyeyne'nin kucağındaydı. Ona: "Ey Ebû Abdillah! Allah'tan kork ve bizi hasımlarımızın diline düşürme" dediler. Süfyân Kâbe'nin örtülerine doğru yaklaştı, sonra örtülerin altına girip onlara tutundu ve: "Şayet Ebû Câfer bunların altına girerse ben ondan beriyim!" dedi. Ebû Câfer de Mekke'ye giremeden (hastalanıp) öldü. Öldüğü Süfyân'a bildirildiğinde bir şey demedi.

(٩٦٥٦)- [٤٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَوَّاسٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، قَالَ: كَانَ وَهَيْبٌ الْمَكِّيُّ، يَقُولُ: " مَا فَعَلَ الَّذِي بِالْعِرَاقِ؟ الَّذِي يَجْفُو الأُمَرَاءَ، وَيُدْنِي الْفُقَرَاءَ، مَا فَعَلَ؟ "

Muhammed b. Abdilvehhâb der ki: Vuheyb el-Mekkî (Süfyân es-Sevrî'yi kast ederek) şöyle derdi: "Irak'taki adama ne oldu? Yöneticilere karşı sert olan, fakirlere de yakın duran adama ne oldu?"

(٩٦٥٧)- [٤٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَيْرُوتِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي دَاوُدَ الأَزْدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، يَقُولُ: " أَخَذَ أَبُو جَعْفَرٍ بِتِلْبَابِ الثَّوْرِيِّ، وَحَوَّلَ وَجْهَهُ إِلَى الْكَعْبَةِ "، فَقَالَ: " يَا رَبِّ، بِرَبِّ هَذِهِ الْبِنْيَةِ، أَيُّ رَجُلٍ رَأَيْتَنِي؟ " قَالَ: " بِرَبِّ هَذِهِ الْبِنْيَةِ بِئْسَ الرَّجُلُ رَأَيْتُكَ، وَأَطْلَقَ يَدَهُ "

Abdurrezzâk der ki: Ebû Câfer, Süfyân es-Sevrî'nin kolundan tutup yüzünü Kâbe'ye doğru çevirdi. Sonra: "Ey Rabbim!" dedi ve Süfyân'a: "Şu yapının (Kâbe'nin) Rabbi için söyle! Beni nasıl biri olarak görüyorsun?"

dedi. Süfyân: "Şu yapının Rabbine andolsun ki gördüğüm en kötü adamsın" karşılığını verdi ve kolunu ondan çekti.

(٩٦٥٨)- [٧/٤٢] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سَعْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَاهِرٍ، أَنَّ يَحْيَى بْنَ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا يُرِيدُ مِنِّي أَبُو جَعْفَرٍ؟ فَوَاللَّهِ لَئِنْ قُمْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ لأَقُولَنَّ لَهُ: قُمْ مِنْ مَقَامِكَ، فَغَيْرُكَ أَوْلَى بِهِ مِنْكَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Ebû Câfer benden ne istiyor ki? Vallahi huzurunda durduğum zaman ona: «Yerinden kalk! Zira başkası bu makama senden daha layıktır!» diyeceğim."

(٩٦٥٩)- [٧/٤٢] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا حَيَّانُ قَالَ: قَالَ ابْنُ الْمُبَارَكِ: قِيلَ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: " لَوْ دَخَلْتَ عَلَيْهِمْ؟ " قَالَ: " إِنِّي أَخْشَى أَنْ يَسْأَلَنِيَ اللَّهُ عَنْ مَقَامِي مَا قُلْتُ فِيهِ؟ " قِيلَ لَهُ: " تَقُولُ وَتَتَحَفَّظُ "، قَالَ: " تَأْمُرُونِي أَنْ أَسْبَحَ فِي الْبَحْرِ وَلا تَبْتَلَّ ثِيَابِي؟ ! " قَالَ حَيَّانُ: وَبَلَغَنِي أَنَّهُ، قَالَ: " لَيْسَ أَخَافُ ضَرْبَهُمْ، وَلَكِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمِيلُوا عَلَيَّ بِدُنْيَاهُمْ، ثُمَّ لا أَرَى سَيِّئَتَهُمْ سَيِّئَةً "

İbnu'l-Mübârek bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye: "Yöneticilerin yanına girsen" denilince: "Allah'ın beni: «Onların yanında ne konuştun?» diye hesaba çekmesinden korkarım" karşılığım verdi. Kendisine: "Söyleyeceğini söyler ve onlardan korunursun!" denildiğinde de: "Denizde yüzmemi söylüyor; ancak giysilerimin ıslanmamasını istiyorsunuz öyle mi?" karşılığını verdi. Hayyân bildiriyor: Bana ulaştığına göre Süfyân: "Onların beni dövmesinden korkmuyorum. Korktuğum, dünyalıklarıyla beni celbetmeleri; sonra da kötülüklerini kötü olarak görememedir" demiştir.

(٩٦٦٠)- [٧/٤٢] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثنا الْفَتْحُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ أَبِي حَكِيمٍ، يَقُولُ: كُنَّا بِالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ، فَأَخَذَ النَّاسُ بِالْبَيْعَةِ، وَعَلَى سُفْيَانَ إِزَارٌ وَرِدَاءٌ جَدِيدَانِ، فَجَاءَ إِلَى رَجُلٍ مِسْكِينٍ عَلَيْهِ ثَوْبَانِ خَلِقَانِ، فَقَالَ سُفْيَانُ " هَلْ

لَكَ أَنْ تَأْخُذَ ثَوْبِيَ الْجَدِيدَ وَتُعْطِيَنِي الْخَلِقَيْنِ؟ قَالَ: فَاغْتَنَمَ، وَقَالَ: نَعَمْ ! فَأَعْطَاهُ الْجَدِيدَيْنِ، وَأَخَذَ الْخَلِقَيْنِ فَلَبِسَهُمَا، ثُمَّ جَاءَ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَأَخَذَهُ الْحُرَّاسُ فَأَلْقَوْهُ خَارِجًا مِنَ الْمَسْجِدِ، وَقَالُوا لَهُ: يَا سَاسِيُّ، أَنْتَ مَا تَصْنَعُ هَهُنَا؟ ! "

Yezîd b. Ebî Hakîm der ki: Mescid-i Haram'da iken insanlardan biat alınmaya başlandı. Süfyân'ın da üzerinde yeni bir izar ve bir rida vardı. Giysileri eski olan miskin bir adamın yanına geldi ve: "Şu yeni giysilerimi alıp üzerindeki eski giysileri verir misin?" diye sordu. Adam bunu kazanç görüp: "Tabi ki" dedi. Süfyân üzerindeki yeni giysileri adama verdikten sonra eski giysileri ondan aldı. Bu giysileri giyip Mescid'e geldi. Ancak muhafızlar onu tutup: "Sen ki ayak takımındansın, burada ne yapıyorsun!" dediler ve Mescid'den dışarı attılar.

(٩٦٦١)- [٤٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ الظِّهْرَانِيِّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ أَبُو جَعْفَرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْفِرْيَابِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: أُدْخِلْتُ عَلَى أَبِي جَعْفَرٍ بِمِنًى، فَقُلْتُ لَهُ " اتَّقِ اللَّهَ، فَإِنَّمَا أُنْزِلْتَ هَذِهِ الْمَنْزِلَةَ وَصِرْتَ فِي هَذَا الْمَوْضِعِ بِسُيُوفِ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ، وَأَبْنَاؤُهُمْ يَمُوتُونَ جُوعًا، حَجَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَمَا أَنْفَقَ إِلا خَمْسَةَ عَشَرَ دِينَارًا، وَكَانَ يَنْزِلُ تَحْتَ الشَّجَرَةِ "، فَقَالَ لِي: " أَتُرِيدُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَكَ؟ " قُلْتُ: " لا تَكُونُ مِثْلِي، وَلَكِنْ كُنْ دُونَ مَا أَنْتَ فِيهِ، وَفَوْقَ مَا أَنَا فِيهِ "، فَقَالَ لِي: " اخْرُجْ "، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ: كَتَبَهُ عَنِّي بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ

Süfyân es-Sevrî der ki: Mina'dayken Ebû Câfer'in yanına sokuldum. Ona: "Allah'tan kork! Böylesi bir yerde böylesi bir konuma Muhacir ile Ensar'ın kılıçlarıyla geldin. Oysa onların çocukları açlıktan ölüyor! Ömer b. el-Hattâb hacca geldiği zaman sadece on beş dinar harcama yaptı ve ağacın altında konaklardı" dediğimde: "Senin gibi olmamı mı istiyorsun?" diye sordu. Ona: "Benim gibi olma! Ama şu an içinde olduğun durumdan aşağıda, benim içinde bulunduğum durumdan da yukarıda ol" karşılığını verdiğimde: "Çık!" dedi.

(٩٦٦٢)- [٤٣/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ رُسْتُمَ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِصَامِ بْنِ يَزِيدَ خَيْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: وَجَّهَنِي سُفْيَانُ وَكَتَبَ مَعِي إِلَى الْمَهْدِيِّ، وَإِلَى وَزِيرِهِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، وَيَعْقُوبَ بْنِ دَاوُدَ، وَأُدْخِلْتُ عَلَيْهِ، فَجَرُأَ كَلامِي، فَقَالَ: " لَوْ جَاءَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ لَوَضَعْنَا أَيْدِيَنَا فِي يَدِهِ وَارْتَدَيْنَا بِرِدَاءٍ، وَاتَّزَرْنَا بِآخَرَ، وَخَرَجْنَا إِلَى السُّوقِ، فَأَمَرْنَا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَيْنَا عَنِ الْمُنْكَرِ، فَإِذَا تَوَارَى عَنَّا مِثْلُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، لَقَدْ جَاءَ قُرَّاؤُكُمُ الَّذِينَ هُمْ قُرَّاؤُكُمْ، فَأَمَرُونِي، وَنَهَوْنِي، وَوَعَظُونِي، وَبَكَوْا وَاللَّهِ لِي، وَتَبَاكَيْتُ لَهُمْ، ثُمَّ لَمْ يَفْجَأْنِي مِنْ أَحَدِهِمْ إِلا أَنْ أَخْرَجَ مِنْ كُمِّهِ رُقْعَةً، أَنِ افْعَلْ بِي كَذَا، وَافْعَلْ بِي كَذَا، فَفَعَلْتُ ذَلِكَ بِهِمْ، وَمَقَتُّهُمْ عَلَيْهِ، وَإِنَّمَا كَتَبَ إِلَيْهِ لأَنَّهُ طَالَ مَهْرَبُهُ أَنْ يُعْطِيَهُ الأَمَانَ، فَأَمَّنَهُ، وَقَدِمْتُ عَلَيْهِ الْبَصْرَةَ بِالأَمَانِ، ثُمَّ قَالَ: اخْرُجْ إِلَى أَهْلِكَ، فَقَدْ طَالَتْ غَيْبَتُكَ فَأَلِمَّ بِهِمْ، الْحَقْ بِي بِالْكُوفَةِ، فَإِنِّي مُنْتَظِرُكَ حَتَّى تَجِيءَ، فَمَرِضَ بَعْدَهُ بِالْبَصْرَةِ، وَمَاتَ رَحِمَهُ اللَّهُ "

Muhammed b. İsâm b. Yezîd Hayr, babasından bildirir: Süfyân bir mektupla beni Mehdî'ye, veziri Ebû Abdillah'a ve Yâkûb b. Dâvud'a gönderdi. Mehdî'nin yanına sokulduğumda sözlerim onlara pek cüretkâr geldi. Bunun üzerine Mehdî bana şöyle dedi: "Şayet Ebû Abdillah (Süfyân) yanımıza gelseydi elimizi eline koyar, bir rida ile bir izar giyip onunla dışarıya çıkardık. Dışarı da iyiliği emredip kötülükten alıkoyardık. Ebû Abdillah gibileri yanımıza gelmiyor olsa da sizin Kur'ân hafızlarınız gelip bana iyiliği emredip kötülükten alıkoydu. Onlar bana ağlarken ben de onlara ağlamaya çalıştım. Ancak beni şaşırtan bütün bunlardan sonra içlerinden her birinin cebinden «Benim için şunu yap! Benim için bunu yap» şeklinde bir yazı çıkarmasıdır. Dedikleri şeyleri yaptım, ama bundan dolayı da onlardan nefret ettim."

Süfyân es-Sevrî de kaçışı uzun sürdüğü için bu yönde ona bir mektup yazıp eman istemişti. Mehdî de bu yönde ona emanı verdi. Bu emanı alıp Süfyân'ın yanına Basra'ya gittim. Süfyân bana: "Ailenden ayrılığın uzun sürdü. Şimdi yanlarına gidip onlarla bir arada bulun. Sonra Kûfe'ye

peşimden gel, seni orada bekleyeceğim" dedi. Daha sonra Basra'da hastalanıp vefat etti. Allah ona merhamet etsin.

(٩٦٦٣)- [٤٣/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ رُسْتُمَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عِصَامِ بْنِ يَزِيدَ، يَقُولُ: قَالَ أَبِي: لَمَّا أَرَادَ سُفْيَانُ أَنْ يُوَجِّهَنِي، إِلَى الْمَهْدِيِّ، قُلْتُ لَهُ: إِنِّي غُلامٌ جَبَلِيٌّ، لَعَلِّي أَسْقُطُ بِشَيْءٍ فَأُفْضَحَكَ، فَقَالَ لِي: " تَرَى هَؤُلاءِ الَّذِينَ يَجِيئُونَنِي لَو قُلْتُ، لأَحَدِهِمْ، لَظَنَّ أَنِّي قَدْ أَسْدَيْتُ إِلَيْهِمْ مَعْرُوفًا، وَلَكِنْ قَدْ رَضِيتُ بِكَ، قُلْ مَا تَعْلَمُ، وَلا تَقُلْ مَا لا تَعْلَمُ "، قَالَ مُحَمَّدٌ: قَالَ أَبِي: فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى سُفْيَانَ، قُلْتُ: " لأَيِّ شَيْءٍ تَهْرُبُ مِنَ الرَّجُلِ؟ وَالرَّجُلُ، يَقُولُ: لَوْ جَاءَ لَخَرَجْتُ مَعَهُ إِلَى السُّوقِ فَأَمَرْنَا وَنَهَيْنَا؟ ! " فَقَالَ: " يَا نَاعِسُ، حَتَّى يَعْمَلَ بِمَا يَعْلَمُ، فَإِذَا عَمِلَ بِمَا يَعْلَمُ لَمْ يَسَعْنَا إِلا أَنْ نَذْهَبَ فَنُعَلِّمَهُ مَا لا يَعْلَمُ "

Muhammed b. İsâm b. Yezîd, babasından bildirir: Süfyân es-Sevrî beni Mehdî'ye göndermek isteyince ona: "Ben dağlı biriyim, onlara bir şey deyip de seni rezil etmek istemem" dedim. Süfyân: "Yanıma gelenleri görüyor musun? Onlardan birinden bu işi istesem ona iyilikte bulunduğumu düşünür. Ama ben bu işe seni uygun gördüm. Bundan dolayı onlara bilmediklerini değil bildiklerini söyle" karşılığını verdi. Gidip geri döndüğümde Süfyân'a: "Sen bu adamdan (Mehdî'den) neden kaçıyorsun? Oysa adam «Şayet Süfyân bize gelecek olsa onunla birlikte çarşıya çıkar, iyiliği emredip kötülükten alıkoyarız» diyor" dediğimde, Süfyân: "Ey pinekleyen! Önce bildikleriyle amel etsin! Bildikleriyle amel ettiği zaman bize düşen yanına gitmek ve bilmediklerini ona öğretmektir" karşılığını verdi.

(٩٦٦٤)- [٤٤/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبُو حَفْصٍ عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: " أَمْلَى عَلَيَّ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ كِتَابًا كَتَبَهُ إِلَى الْمَهْدِيِّ، فَقَالَ: اكْتُبْ، مِنْ سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ، إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، فَقُلْتُ: إِذَا كَتَبْتَ هَذَا لَمْ يَقْرَأْهُ، فَقَالَ: اكْتُبْ كَمَا تُرِيدُ، فَكَتَبْتُ، ثُمَّ قَالَ:

اكْتُبْ، فَإِنِّي أَحْمَدُ إِلَيْكَ اللَّهَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، وَهُوَ لِلْحَمْدِ أَهْلٌ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، فَقُلْتُ لِسُفْيَانَ: مَنْ كَانَ يَكْتُبُ هَذَا الصَّدْرَ؟ فَقَالَ: حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، أَنَّهُ كَانَ يَكْتُبُهُ "

Yahya b. Saîd der ki: Süfyân es-Sevrî, Mehdî'ye gönderilmek üzere bana bir mektup yazdırdı. Bana: "Süfyân b. Saîd'den Muhammed b. Abdillah'a, yaz" deyince, ona: "Şayet böyle yazarsan bunu okumaz" karşılığını verdim. Süfyân: "O zaman istediğin gibi yaz" deyince bildiğim gibi yazdım. Sonra: "Senden yana kendisinden başka ilah olmayan yüce ve ulu olan Allah'a hamd ederim. Zira hamda layıktır ve her şeye kadirdir" yazmamı isteyince, ona: "Böylesi bir girişi kim yazardı ki?" dedim. Süfyân: "Mansûr'un bana bildirdiğine göre İbrâhîm mektuplarına öyle bir giriş yazardı" karşılığını verdi.

(٩٦٦٥)- [٧/٤٤] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ الْعَسْقَلانِيُّ، ثنا رَذَاذُ بْنُ الْجَرَّاحِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " هَلاكُ هَذِهِ الأُمَّةِ إِذَا مَلَكَ الْخِصْيَانُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bu ümmetin helakı, hadım edilmiş kişilerin yönetimde söz sahibi olmasıyla gerçekleşecektir."

(٩٦٦٦)- [٧/٤٤] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ الْمِصْرِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْكُوفِيُّ بِمِصْرَ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الثَّعْلَبِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " قَالَ الثَّعْلَبُ تَعَلَّمْتُ لِلْكَلْبِ اثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ دُسْتَانًا، فَلَمْ أَرَ مِنَ الدِّسْتَانَاتِ خَيْرًا مِنْ أَنْ لا أَرَى الْكَلْبَ وَلا يَرَانِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: Tilki şöyle demiştir: "Köpek için yetmiş iki tane hile öğrendim; ancak bulduğum en iyi hile köpeği görmemem, köpeğin de beni görmemesidir."

(٩٦٦٧)- [٧/٤٤] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ مُوسَى بْنِ الْمِصِّيصِيِّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ الْحَسَنِ الْمِقْسَمِيَّ، يَقُولُ: ثنا أَبُو سَعِيدٍ الثَّعْلَبِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْمُبَارَكِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَمْ أَرَ لِلسُّلْطَانِ إِلا مَثَلا ضُرِبَ عَلَى لِسَانِ الثَّعْلَبِ، قَالَ: قَالَ الثَّعْلَبُ: عَرَفْتُ لِلْكَلْبِ نَيِّفًا وَسَبْعِينَ دُسْتَانًا، لَيْسَ مِنْهَا دِسْتَانُ خَيْرًا مِنْ أَنْ لا أَرَى الْكَلْبَ وَلا يَرَانِي "، قَالَ سُفْيَانُ: " لَيْسَ لِلسُّلْطَانِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ لا يَرَاهُ وَلا تَرَاهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Yönetici konusunda en uygun örneğin tilkinin diliyle verilen örnek olduğunu düşünüyorum. Zira tilki: "Köpek için yetmiş iki tane hile öğrendim; ancak bulduğum en iyi hile köpeği görmemem, köpeğin de beni görmemesidir" demiştir. Bunun için en iyisi sultanın seni görmemesi, senin de onu görmemendir.

(٩٦٦٨)- [٧/٤٤] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ شَاذَانَ النَّيْسَابُورِيُّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مَسْعُودٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: أُدْخِلْتُ عَلَى الْمَهْدِيِّ بِمِنًى، فَلَمَّا سَلَّمْتُ عَلَيْهِ بِالإِمْرَةِ، قَالَ لِي: " أَيُّهَا الرَّجُلُ طَلَبْنَاكَ، فَأَعْجَزْتَنَا، فَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَاءَ بِكَ، فَارْفَعْ إِلَيْنَا حَاجَتَكَ "، فَقُلْتُ: " قَدْ مُلِئَتِ الأَرْضُ ظُلْمًا وَجَوْرًا، فَاتَّقِ اللَّهَ، وَلْيَكُنْ مِنْكَ فِي ذَلِكَ عِبْرَةٌ "، قَالَ: " فَطَأْطَأَ رَأْسَهُ، ثُمَّ رَفَعَهُ "، وَقَالَ: " أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ أَسْتَطِعْ رَفْعَهُ؟ " قُلْتُ: " تُخَلِّيهِ وَغَيْرَكَ "، قَالَ: " فَطَأْطَأَ رَأْسَهُ "، ثُمَّ قَالَ: " ارْفَعْ إِلَيْنَا حَاجَتَكَ "، قَالَ: قُلْتُ: " أَبْنَاءُ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ بِالْبَابِ، فَاتَّقِ اللَّهَ، وَأَوْصِلْ إِلَيْهِمْ حُقُوقَهُمْ "، قَالَ: " فَطَأْطَأَ رَأْسَهُ "، فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: " أَيُّهَا الرَّجُلُ، ارْفَعْ إِلَيْنَا حَاجَتَكَ "، فَقُلْتُ: " وَمَا أَرْفَعُ؟ " حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ: قَالَ: حَجَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَقَالَ لِخَازِنِهِ: " كَمْ أَنْفَقْتُ؟ " قَالَ: " بَضْعَةَ عَشَرَ دِينَارًا "، " وَأَرَى هُنَا أُمُورًا لا تُطِيقُهَا الْجِبَالُ "

Süfyân es-Sevrî anlatıyor: Minâ'da Mehdî'nin yanına sokulduğumda "Ey müminlerin emiri" diyerek onu selamladım. Bana: "Be adam! Seni aradık,

ancak bulmada bizi aciz bıraktın. Seni buraya getiren Allah'a hamdolsun. Bize ihtiyacını söyle" deyince, ona: "Yeryüzü zulüm ve adaletsizlikle doldu! Allah'tan kork ve bu durumdan ibret al" karşılığını verdim. Bu sözüm üzerine başını öne eğdi, sonra kaldırıp: "Bize ihtiyacını söyle" dedi. Ona: "Muhacir ile Ensar'ın çocukları ve iyi şeylerde onların yolundan gidenler kapında bekliyorlar. Allah'tan kork ve onlara haklarını ver" dediğimde yine başını öne eğdi. O sırada Ebû Abdillah araya girip: "Be adam! Varsa bir ihtiyacın söyle" dedi. Ona: "Neyi söyleyeyim?!" karşılığını verip şöyle devam ettim: "İsmâil b. Ebî Hâlid'in bana bildirdiğine göre Ömer b. el-Hattâb haccedince haznedarına: «Ne kadar harcama yaptın?» diye sormuş, haznedar da: «On küsur dinar» demiştir. Oysa ben şimdi burada dağların bile tahammül edemeyeceği şeyler görüyorum."

(٩٦٦٩)- [٧/٤٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَعْدَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ سَلامٍ، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ الْفَرَّاءَ، يَقُولُ: كَتَبَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِلَى الْمَهْدِيِّ مَعَ جَبْرٍ، " طَرَدْتَنِي، وَشَرَّدْتَنِي، وَخَوَّفْتَنِي، وَاللَّهُ بَيْنِي وَبَيْنَكَ، وَأَرْجُو أَنْ يَخِيرَ اللَّهُ لِي قَبْلَ رُجُوعِ الْكِتَابِ "، قَالَ: " فَرَجَعَ الْكِتَابُ وَقَدْ مَاتَ "

İbrâhîm el-Ferrâ der ki: Süfyân es-Sevrî, Cebr ile birlikte Mehdî'ye: "Beni kovdun, süründürdün ve korkuttun. Seninle aramızdaki hükmü Allah verecektir. Dileğim bu mektubun cevabı bana gelmeden önce Allah'ın hükmünü vermesidir" şeklinde bir mektup gönderdi. Mehdî'nin cevabı geldiğinde de Süfyân vefat etmişti.

(٩٦٧٠)- [٧/٤٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: كَتَبَ إِلَيَّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَمْدَانَ ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ الْعَسْقَلانِيُّ، ثنا الْمَشْرَفِيُّ الزَّاهِدُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " وَاللَّهِ، مَا يَمْنَعُنِي مِنْ إِتْيَانِهِمْ أَنِّي لا أَرَى لَهُمْ طَاعَةً، وَلَكِنِّي رَجُلٌ أُحِبُّ الطَّعَامَ الطَّيِّبَ، فَأَخَافُ أَنْ يُفْسِدُونِيَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Vallahi onların (yöneticilerin) yanına gitmemem onlara itaat edilmemesi gerektiğini düşündüğümden değildir. Ama ben güzel yemekleri severim ve bu yönden beni bozmalarından endişe ederim."

(٩٦٧١)- [٤٥/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ الْفَارِسِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ عَاصِمٍ، ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْعَنْبَرِيُّ، قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ: " الْعَجَبُ مِنْ أَقْوَامٍ يَمِيلُونَ بَيْنَ مِسْعَرٍ، وَسُفْيَانَ ! ! أَرْسَلَ صَاحِبُ الشُّرْطَةِ إِلَى مِسْعَرٍ أَنَّ لَكَ فِي هَذَا الْمَالِ شَيْئًا، فَذَهَبَ ثَلاثَ فَرَاسِخَ حَتَّى أَخَذَهَا، وَسُفْيَانُ تُعْرَضُ عَلَيْهِ الدُّنْيَا فَيَفِرُّ مِنْهَا "

Ebû Bekr el-Hanefî der ki: "Bazılarının Mis'ar ile Süfyân arasında gidip gelmelerine hayret ediyorum! Zira muhafızların komutam Mis'ar'a «Devlet hazinesinden senin de payın var» diye haber gönderince üç fersah yol kat edip bu parayı almıştır. Oysa Süfyân'a dünya sunuluyorken kendisi ondan kaçıyor."

(٩٦٧٢)- [٤٥/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ اللَّيْثِيُّ، حَدَّثَنِي وَهْبُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: كُنْتُ بِمَكَّةَ مَعَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، وَالأَوْزَاعِيِّ، فَمَرِضَ سُفْيَانُ، فَأَتَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ يَعُودُهُ، فَلَمَّا قِيلَ لَهُ: هَذَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَامَ فَدَخَلَ الْكَنِيفَ، فَمَا زَالَ فِيهِ حَتَّى اسْتَحْيَيْتُ مِنْ طُولِ مَا قَعَدَ، ثُمَّ خَرَجَ فَجَاءَ، فَقَالَ: " سَلامٌ عَلَيْكُمْ، كَيْفَ أَنْتُمْ؟ وَطَرَحَ نَفْسَهُ وَمُحَمَّدٌ جَالِسٌ، فَحَوَّلَ وَجْهَهُ إِلَى الْحَائِطِ، فَمَا كَلَّمَهُ حَتَّى خَرَجَ مِنْ عِنْدِهِ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ، بَعَثَ إِلَيْهِ يقْرِئُهُ السَّلامَ، وَيَقُولُ: كَيْفَ تَجِدُكَ؟ لَوْلا أَنِّي أَعْلَمُ أَنَّهُ لَيْسَ بِمَكَّةَ أَحَدٌ أَبْغَضَ إِلَيْكَ مِنِّي لأَتَيْتُكَ "

Vehb b. İsmâil bildiriyor: Süfyân es-Sevrî ve Evzaî'yle beraber Mekke'deydik. Süfyân hastalanınca (vali) Muhammed b. İbrâhîm ziyaretine gitti. Süfyân'a: "Muhammed b. İbrâhîm gelmiş!" dediklerinde hemen helâya girdi. Helâda öyle uzun bir müddet kaldı ki bundan dolayı ben artık utanmaya başladım. Sonra helâdan çıkıp geldi. "Selamun aleykum! Nasılsınız?" dedi ve bir kenarda oturdu. Muhammed de orada oturuyordu;

ancak çıkana kadar Süfyân onunla tek kelime dahi konuşmadı. İkinci gün Muhammed, Süfyân'a selam yollayıp şöyle dedi: "Nasıl oldun? Şayet Mekke'de en nefret ettiği kişi olduğumu bilmesem yanına ziyarete gelirdim."

(٩٦٧٣)- [٤٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ الْبَجَلِيُّ، ثنا ابْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، وَذَكَرُوا السُّلْطَانَ، فَقَالَ: " لَوْ أَكَلُوا الذَّهَبَ لأَكَلْنَا الْحَصَى "

Süfyân es-Sevrî'nin yanında sultandan bahsedilince: "Onlar altın yese biz çakıl taşı yeriz!" dedi.

(٩٦٧٤)- [٤٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ فُورَكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَابِقٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " النَّظَرُ إِلَى وَجْهِ الظَّالِمِ خَطِيئَةٌ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zâlimin yüzüne bakmak yanlıştır."

(٩٦٧٥)- [٤٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَعْدَانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا أَبُو تَوْبَةَ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ أَسْبَاطٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " مَنْ دَعَا لِظَالِمٍ بِالْبَقَاءِ فَقَدْ أَحَبَّ أَنْ يُعْصَى اللَّهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Zâlim birinin bekası için dua eden kişi, Allah'a isyan edilmesini istiyor demektir."

(٩٦٧٦)- [٤٦/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو الْفَوَارِسِ، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مَرْدَادُ بْنُ جَمِيلٍ، ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، ثنا نَاجِيَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنِّي لأَعْرِفُ حُبَّ الرَّجُلِ لِلدُّنْيَا مِنْ تَسْلِيمِهِ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişinin, insanlara selam verişinden dünya sevgisiyle dolu olduğunu anlarım."

(٩٦٧٧)- [٤٦/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الصَّاغَانِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: سَمِعْتُ بَكْرًا الْعَابِدَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لا خَيْرَ فِي الْقَارِئِ يُعَظِّمُ أَهْلَ الدُّنْيَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünya peşinde olanlara değer veren Kur'ân hafızında hayır yoktur."

(٩٦٧٨)- [٤٦/٧] ثنا أَبِي، وَالْقَاضِي، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَنْبَسَةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ: " تَقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ بِبُغْضِ أَهْلِ الْمَعَاصِي، وَالْتَمِسُوا رِضْوَانَهُ بِالتَّبَاعُدِ مِنْهُمْ "، قَالُوا: " فَمَنْ نُجَالِسُ؟ " قَالَ: " مَنْ تُذَكِّرُكُمْ بِاللَّهِ رُؤْيَتُهُ، وَيرَغِّبُكُمْ فِي الآخِرَةِ عَمَلُهُ، وَيَزِيدُ فِي عِلْمِكُمْ مَنْطِقُهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: İsa b. Meryem: "Günahkarlara öfke duyarak Allah'a yakınlaşmaya, onlardan uzak durarak da Allah'ın rızasını kazanmaya çalışın" dedi. Ona: "O zaman kimlerle oturalım?" diye sorulunca: "Gördüğünüzde sizi Allah'ı hatırlatan, ilmi sizi âhirete yönelten, sözleri de ilminizi arttıran kişilerle oturun" dedi.

(٩٦٧٩)- [٤٦/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ هَارُونَ الصُّبَاحِيُّ بِالرَّمْلَةِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ يَحْيَى بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْفَرَجِ مَوْلَى مَعْنِ بْنِ زَائِدَةَ، قَالَ: طُلِبَ الثَّوْرِيُّ فَصَارَ إِلَى الْيَمَنِ، فَأَخْبَرْتُ مَعْنَ بْنَ زَائِدَةَ بِقُدُومِهِ، فَأَمَّنَهُ وَأَمَرَ لَهُ بِأَلْفِ دِينَارٍ، فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَهَا، فَلَمَّا كَانَ فِي أَوَانِ الْحَجِّ تَرَكَ عِنْدِي عَبَاءَةً كَانَ يَتَمَسَّحُ بِهَا لِلصَّلاةِ، فَلَمْ أَلْقَهُ إِلا بِالْمَوْقِفِ، فَقَالَ لِي: " يَا عَبْدَ اللَّهِ، مَا فَعَلَتِ الْعَبَاءَةُ؟ قُلْتُ: هُوَ ذَا، قَالَ: هَاتِهَا، فَأَعْطَيْتُهُ إِيَّاهَا، قَالَ: فَلَمَّا قَضَى حَجَّهُ صَارَ إِلَى الْبَصْرَةِ، فَنَزَلَ عَلَى بَقَّالٍ فِي جِوَارِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَقَالَ لِيَ الْبَقَّالُ: مَا زَالَ لَيْلَةَ مَاتَ يَقُومُ فَيَتَمَسَّحُ لِلصَّلاةِ، حَتَّى عَدَدْتُ لَهُ خَمْسِينَ مَرَّةً، ثُمَّ مَاتَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ رَحْمَةُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ "

Ma'n b. Zâide'nin azatlısı Abdullah b. el-Ferec der ki: Süfyân es-Sevrî aranınca Yemen'e kaçtı. Geldiğini Ma'n b. Zâide'ye söylediğimde onu himayesine alıp bin dinar verilmesini söyledi. Ancak Süfyân bu meblağı almayı kabul etmedi. Hac mevsimi gelince namaz için giydiği bir abasını yanımda bıraktı. Sonrasında onunla ancak Müzdelife'de karşılaşabildim. Bana: "Ey Abdullah! Abayı ne yaptın?" diye sorunca: "İşte burada" karşılığını verdim. "Ver" deyince de abayı ona verdim. Haccım bitirince de Basra'ya gitti. Basra'da Yahya b. Saîd ile Abdurrahman b. Mehdî'ye yakın bir yerde olan bakkalın misafiri oldu. Daha sonraları o bakkal bana şöyle demişti: "Süfyân, öldüğü gece abdest alıp namaz kılıyordu. Saydığımda bunu elli defa tekrarladığını gördüm. Gece sonuna doğru da vefat etti. Allah ona rahmet etsin."

(٩٦٨٠)- [٤٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا الْمُنْذِرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ، ثنا زَيْدُ بْنُ أَبِي خِدَاشٍ، قَالَ: لَقِيَ سُفْيَانُ شَرِيكًا بَعْدَمَا وَلِيَ قَضَاءَ الْكُوفَةِ، فَقَالَ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ ! بَعْدَ الإِسْلامِ، وَالْفِقْهِ، وَالْخَيْرِ، تَلِي الْقَضَاءَ وَصِرْتَ قَاضِيًا؟ ! ! " فَقَالَ لَهُ شَرِيكٌ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، لابُدَّ لِلنَّاسِ مِنْ قَاضٍ "، فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ لابُدَّ لِلنَّاسِ مِنْ شُرْطِيٍّ "

Zeyd b. Ebî Hidâş anlatıyor: Süfyân, Şerîk ile Kûfe kadılığına tayin edildikten sonra karşılaştı ve: "Ey Ebû Abdillah! İslam, fıkıh ve bunca hayırdan sonra kadılık görevini yapıp kadı mı oldun?" dedi. Şerîk: "Ey Ebû Abdillah! İnsanların muhakkak bir kadısının olması gerekir" karşılığını verince, Süfyân: "Ey Ebû Abdillah! İnsanların muhakkak bir polise de ihtiyacı var" dedi.

(٩٦٨١)- [٤٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَطَاءٍ، ثنا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا مُبَارَكٌ أَبُو حَمَّادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ لِعَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ السَّلِيمِيِّ: " إِيَّاكَ وَمَا يُفْسِدُ عَلَيْكَ عَمَلَكَ وَقَلْبَكَ، فَإِنَّمَا يُفْسِدُ عَلَيْكَ قَلْبَكَ مُجَالَسَةُ أَهْلِ الدُّنْيَا، وَأَهْلِ الْحِرْصِ، وَإِخْوَانِ الشَّيَاطِينِ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي غَيْرِ

طَاعَةِ اللَّهِ، وَإِيَّاكَ وَمَا يُفْسِدُ عَلَيْكَ دِينَكَ، فَإِنَّمَا يُفْسِدُ عَلَيْكَ دِينَكَ مُجَالَسَةُ ذَوِي الأَلْسُنِ الْمُكْثِرِينَ لِلْكَلامِ، وَإِيَّاكَ وَمَا يُفْسِدُ عَلَيْكَ مَعِيشَتَكَ، فَإِنَّمَا يُفْسِدُ عَلَيْكَ مَعِيشَتَكَ أَهْلُ الْحِرْصِ وَأَهْلُ الشَّهَوَاتِ، وَإِيَّاكَ وَمُجَالَسَةَ أَهْلِ الْجَفَاءِ، وَلا تَصْحَبْ إِلا مُؤْمِنًا، وَلا يَأْكُلْ طَعَامَكَ إِلا تَقِيٌّ، وَلا تَصْحَبِ الْفَاجِرَ، وَلا تُجَالِسْهُ، وَلا تُجَالِسْ مَنْ يُجَالِسهُ، وَلا تُؤَاكِلْهُ، وَلا تُؤَاكِلْ مَنْ يُؤَاكِلُهُ، وَلا تُحِبَّ مَنْ يُحِبُّهُ، وَلا تُفْشِ إِلَيْهِ سِرَّكَ، وَلا تَبَسَّمْ فِي وَجْهِهِ، وَلا تُوسِعْ لَهُ فِي مَجْلِسِكَ، فَإِنْ فَعَلْتَ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ فَقَدْ قَطَعْتَ عُرَى الإِسْلامِ، وَإِيَّاكَ وَأَبْوَابَ السُّلْطَانِ، وَأَبْوَابَ مَنْ يَأْتِي أَبْوَابَهُمْ وَأَبْوَابَ مَنْ يَهْوَى هَوَاهُمْ، فَإِنَّ فِتَنَهُمْ مِثْلُ فِتَنِ الدَّجَّالِ، فَإِنْ جَاءَكَ مِنْهُمْ أَحَدٌ فَانْظُرْ إِلَيْهِ بِوَجْهٍ مُكْفَهِرٍّ، وَلا تُبَالِ مِنْهُمْ شَيْئًا، فَيَرَوْنَ أَنَّهُمْ عَلَى الْحَقِّ فَتَكُونَ مِنْ أَعْوَانِهِمْ، فَإِنَّهُمْ لا يُخَالِطُونَ أَحَدًا إِلا دَنَّسُوهُ، وَكُنْ مِثْلَ الأُتْرُجَّةِ طَيِّبَةَ الرِّيحِ، طَيِّبَةَ الطَّعْمِ، لا تُنَازِعْ أَهْلَ الدُّنْيَا فِي دُنْيَاهُمْ تَكُنْ مُحَبَّبًا إِلَى النَّاسِ، وَإِيَّاكَ وَالْمَعْصِيَةَ فَتَسْتَحِقَّ سَخَطَ اللَّهِ، وَاعْلَمْ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ مِنْ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ، جَبَلَ اللَّهُ تُرْبَتَهُ بِيَدِهِ، وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ، وَأَكْرَمَهُ بِسُجُودِ مَلائِكَتِهِ، وَأَسْكَنَهُ جَنَّتَهُ، فَأَخْرَجَهُ مِنْهَا بِذَنْبٍ وَاحِدٍ، وَاعْلَمْ يَا أَخِي، أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى لا يُدْخِلُ أَحَدًا الْجَنَّةَ بِالْمَعَاصِي، وَأَنَّ آدمَ عَلَيْهِ السَّلامُ خَلِيفَةَ اللَّهِ فِي الأَرْضِ نَزَلَ مَا نَزَلَ بِهِ بِخَطِيئَةٍ وَاحِدَةٍ، وَلَوْ أَنَّا عَمِلْنَا مِثْلَهَا، لَقُلْنَا: لَيْسَتْ بِخَطِيئَةٍ ! فَاتَّقِ اللَّهَ يَا أَخِي، وَاجْتَنِبِ الْمَعَاصِي وَأَهْلَهَا، فَإِنَّ أَهْلَ الْمَعَاصِي اسْتَوْجَبُوا مِنَ اللَّهِ النِّقْمَةَ، وَكُنْ مَبْذُولا بِمَالِكَ وَنَفْسِكَ لإِخْوَانِكَ، وَلا تَغُشَّهُمْ فِي السُّرُورِ وَالْعَلانِيَةِ، وَابْغَضِ الْجُهَّالَ وَمُجَالَسَتَهُمْ، وَالْفُجَّارَ وَصُحْبَتَهُمْ، فَإِنَّهُ لا يَنْجُو مَنْ جَاوَرَهُمْ إِلا مَنْ عَصَمَ اللَّهُ، وَإِذَا كُنْتَ مَعَ النَّاسِ فَعَلَيْكَ بِكَثْرَةِ التَّبَسُّمِ وَالْبَشَاشَةِ، وَإِذَا خَلَوْتَ بِنَفْسِكَ فَعَلَيْكَ بِكَثْرَةِ الْبُكَاءِ وَالْهَمِّ وَالْحزَنِ، فَقَدْ بَلَغَنَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ، أَنَّ أَكْثَرَ مَا يَجِدُ الْمُؤْمِنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي كِتَابِهِ مِنَ الْحَسَنَاتِ الْهَمُّ وَالْحَزَنُ، وَإِيَّاكَ وَخُشُوعَ النِّفَاقِ، وَأَنْ تُظْهِرَ عَلَى وَجْهِكَ خُشُوعًا لَيْسَ فِي قَلْبِكَ "

Mübârek Ebû Hammâd anlatıyor: Süfyân es-Sevrî'nin, Ali b. el-Hasan es-Selîmî'ye şöyle dediğini işittim: "Amelini ve kalbini bozacak şeylerden

sakın. Dünyaya düşkün olanlarla, hırs sahibi kişilerle ve mallarını Allah'ın razı olmayacağı yerlerde harcayan Şeytanın kardeşleriyle oturman kalbini bozar. Dinini bozacak şeylerden de sakın. Çok konuşan geveze kişilerle oturmak dinini bozar. Hayatını bozacak olan şeylerden de sakın. Hırslı olanlar ve şehvetlerine düşkün olanlar hayatını karartır.

Vefasız kişilerle beraber olmaktan sakın. Sadece mümin olanla dostluk kur. Yemeğini de sadece takva sahibi olanlar yesin. Facirle dost olma ve onunla beraber olmadığın gibi onunla oturanlarla da beraber olma. Aynı şekilde onunla yemek yemediğin gibi onunla yemek yiyenlerle de yemek yeme. Onun sevdiğini sevme ve sırrını onunla paylaşma. Ona tebessüm etme, meclisinde ona yer açma, eğer bunlardan birini yapacak olursan İslam'ın sınırlarını aşmış olursun.

Sultanın kapısına, onun kapısına varanların kapısına ve onlarla aynı arzuların peşinde olanların yanına gitmekten sakın. Onların fitnesi Deccâl'in fitnesi gibidir. Onlardan biri sana gelecek olursa onlara karşı suratını as ve onların hiçbir şeyini önemseme. Yoksa haklı olduklarını zannederler ve sen de onlara bunda yardım etmiş olursun. Onlar beraber oldukları her bir kişiyi kirletirler. Sen kokusu ve tadı güzel olan portakal gibi ol. Dünyaya düşkün olanlarla dünyalıkları hakkında tartışma. Öyle yaparsan böyle kişileri insanlara sevdirmiş olursun.

Günahtan da sakın. Yoksa Allah'ın gazabına müstahak olursun. Bil ki Allah katında Hz. Âdem'den üstünü yoktur. Onun çamurunu eliyle yoğurdu ve ruhundan ona üfledi. Onu, meleklerin kendisine secde etmesiyle müşerref kıldığı gibi, Cennete de koymuştur. Ancak işlediği bir günahtan dolayı da Cennetten çıkarılmıştır.

Kardeşim! Bil ki Allah hiç kimseyi günahla Cennete koymaz. Allah'ın yeryüzündeki halifesi Hz. Dâvûd da yapmış olduğu bir günah sebebiyle öyle şeylere maruz kaldı ki, biz o günahı işleyecek olsak: «Bu da günah mı ki?» diye düşünürdük. Kardeşim! Allah'tan kork! Günahtan ve günahkârlardan uzak dur. Çünkü günahkârlar, Allah'ın cezasına müstahak olmuşlardır.

Malınla ve bedeninle kardeşlerin için çalış. Gizli olsun, açıktan olsun onları sakın aldatma. Cahillerden ve onlarla birlikte oturmaktan, facirlerden ve onlarla birlikte oturmaktan nefret et. Çünkü Allah'ın korudukları hariç onlara yakın olanlar kurtulamazlar. İnsanlarla beraberken mütebessim ve güler yüzlü olmaya bak. Yalnız kaldığın zaman ise çokça ağlamaya, (günahların sebebiyle) endişelenmeye ve hüzünlenmeye bak. Allah en iyisini bilir; ama bildirildiğine göre kıyamet gününde mümin, amel defterinde en çok iyiliği bu tasası ve üzüntüsü dolayısıyla görecektir. Yapmacık bir huşûdan sakın! Kalbinde olmayan bir huşûyu yüzünde göstermekten uzak dur!"

(٩٦٨٢)- [٧/٤٨] حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّاقِدُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ، ثنا أَبِي.ح وَثنا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ " لَقِيَنِي سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، فَأَخَذَ بِيَدِي، وَسَلَّمَ عَلَيَّ، ثُمَّ انْطَلَقَ إِلَى مَنْزِلِهِ، فَإِذَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَلِيٍّ قَاعِدٌ عَلَى بَابِ مَنْزِلِهِ يَنْتَظِرُهُ وَكَانَ وَالِيَ مَكَّةَ، فَلَمَّا رَآهُ، قَالَ: مَا أَعْلَمُ فِي الْمُسْلِمِينَ أَحَدًا أَغَشَّ لَهُمْ مِنْكَ، فَقَالَ سُفْيَانُ: كُنْتُ فِيمَا هُوَ أَوْجَبُ عَلَيَّ مِنْ إِتْيَانِكَ، إِنَّهُ كَانَ يَتَهَيَّأُ لِلصَّلاةِ، فَأَخْبَرَهُ عَبْدُ الصَّمَدِ أَنَّهُ كَانَ قَدْ جَاءَهُ قَوْمٌ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ قَدْ رَأَوُا الْهِلالَ هِلالَ ذِي الْحِجَّةِ، فَأَمَرَهُ أَنْ يَأْمُرَ مَنْ يَصْعَدُ الْجِبَالَ ثُمَّ يُؤْذِنُ النَّاسَ بِذَلِكَ، وَيَدُهُ فِي يَدِهِ، وَتَرَكَ عَبْدَ الصَّمَدِ قَاعِدًا عَلَى الْبَابِ، فَأَخْرَجَ إِلَيَّ سُفْرَةً فِيهَا فَضْلَةٌ مِنْ طَعَامٍ، خُبْزٌ مُكَسَّرٌ، وَجُبْنٌ مُقَطَّعٌ، فَجَعَلْنَا نَأْكُلُ جَمِيعًا، قَالَ: فَأَخَذَ بِيَدِهِ فَذَهَبَ بِهِ إِلَى الْمَهْدِيِّ وَهُوَ بِمِنًى، فَلَمَّا رَآهُ صَاحَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ: مَا هَذِهِ الْفَسَاطِيطُ؟ مَا هَذِهِ السُّرَادِقَاتُ؟ ! حَجَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَسَأَلَ: كَمْ أَنْفَقْنَا فِي حَجَّتِنَا هَذِهِ؟ فَقِيلَ: كَذَا وَكَذَا دِينَارًا، ذَكَرَ شَيْئًا يَسِيرًا، زَادَ سَعْدٌ: لَقَدْ أَسْرَفْنَا ! "

Abdullah b. Numeyr anlatıyor: Süfyân es-Sevrî'yle Safâ ile Merve arasında karşılaştığımızda kolumdan tutup selam verdi, sonra da evine gitti. Gidince zamanın Mekke valisi Abdussamed b. Ali'nin, evinin kapısında

oturmuş onu beklediğini gördü. Abdussamed onu görünce: "İnsanlar içinde müslümanları senin kadar aldatan başka birini tanımıyorum" dedi. Süfyân: "Senin bana gelmenden daha önemli bir işim vardı" karşılığını verdi. Zira namaz için hazırlanıyordu. Abdussamed, bazılarının gelip Zilhicce hilalini gördüklerini söylediklerini ona aktarınca Süfyân ondan birilerini dağa gönderip bunu insanlara ilan etmesini istedi. Söylerken de elini tutmuştu. Sonra Abdussamed'i kapıda bırakıp kendisi içeriye girdi. İçerden içinde ekmek kırıntıları, parçalanmış peynir bulunan bir sofra çıkardı ve oturup birlikte yediler.

Daha sonra Abdussamed elinden tutup Minâ'da bulunan Mehdî'nin yanına götürdü. Süfyân onu görünce en yüksek sesiyle şöyle dedi: "Bu çadırlar ne? Bu otağlar ne! Oysa Ömer b. el-Hattâb haccettiği zaman kendisi için ne kadar harcama yapıldığını sormuş, çok az miktarda da dinar sarf edildiğini söylemişlerdir. Buna rağmen: «İsraf etmişiz» demiştir."

(٩٦٨٣)- [٤٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثنا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، ثنا النَّضْرُ بْنُ أَبِي زُرْعَةَ، قَالَ: قَالَ لِي: مُبَارَكُ بْنُ سَعِيدٍ بِالْمَوْصِلِ، قَالَ: " ائْتِ سُفْيَانَ وَأَخْبِرْهُ أَنَّ نَفَقَتِيَ قَدْ نَفِدَتْ، وَثِيَابِي قَدْ تَخَرَّقَتْ، وَقُلْ لَهُ يَكْتُبُ إِلَى، وَالِي الْمَوْصِلِ، لَعَلَّهُ يَصِلُنِي بِشَيْءٍ أَكْتَسِي بِهِ، وَأَتَجَمَّلُ، فَقَدِمْتُ الْكُوفَةَ فَأَتَيْتُ سُفْيَانَ، فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا قَالَ لِي مُبَارَكٌ، فَدَخَلَ الدَّارَ فَأَخْرَجَ دَوْرَقًا فِيهِ كِسَرٌ يَابِسَةٌ، فَنَشَرَهَا عَلَى الأَرْضِ، فَقَالَ: لَوْ رَضِيَ مُبَارَكٌ بِمِثْلِ هَذَا لَمْ يَكُنْ بِالْمَوْصِلِ، مَالَهُ عِنْدَنَا كِتَابٌ "

Nadr b. Ebî Zür'a der ki: Musul'da Mübârek b. Saîd bana: "Süfyân'ın yanına git, nafakamın bittiğini, giysilerimin eskidiğini bildir. Yine Musul valisine bu yönde bir mektup yazmasını söyle. Belki giymek ve daha güzel görünmek için bana bir şeyler verir" dedi. Kûfe'ye gidip Süfyân'ın yanına geldim ve Mübârek'in bana söylediklerini ona aktardım. Süfyân evine girip içinde kuru ekmek kırıntıları bulunan bir kap çıkardı. Ekmeği yere serip: "Şayet Mübârek bunun gibisine razı olsaydı Musul'da olmazdı. Onun için mektup yazmam" dedi.

(٩٦٨٤)- [٤٩/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ الْعِجْلِيُّ، ثنا مُبَارَكُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: كَتَبَ سُفْيَانُ إِلَيَّ " أَمَا بَعْدُ، فَأَحْسِنِ الْقِيَامَ عَلَى عِيَالِكَ، وَلْيَكُنِ الْمَوْتُ مِنْ بَالِكَ، وَالسَّلامُ "

Mübârek b. Saîd der ki: Süfyân es-Sevrî bana şöyle bir mektup yazdı: "Ailene gereği gibi göz kulak ol ve ölümü aklından çıkarma. Baki selam."

(٩٦٨٥)- [٤٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي مَنْصُورٍ، أَوْ غَيْرَهُ، قَالَ: " عَاتَبَ سُفْيَانُ رَجُلا مِنْ إِخْوَانِهِ كَانَ هَمَّ أَنْ يَتَلَبَّسَ بِشَيْءٍ مِنْ أَمْرِ هَؤُلاءِ "، فَقَالَ لَهُ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِنَّ عَلَيَّ عِيَالا "، قَالَ: " لأَنْ تَجْعَلَ فِي عُنُقِكَ مَخْلاةً فَتَسْأَلَ عَلَى الأَبْوَابِ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَدْخُلَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ هَؤُلاءِ "

Süfyân es-Sevrî, yöneticilerden birinin emrinde bir işte çalışmak isteyen bir kardeşine sitem edince, adam: "Ey Ebû Abdillah! Bakmak zorunda olduğum bir ailem var!" dedi. Bunun üzerine Süfyân ona şöyle karşılık verdi: "Utandıracak işlerin altına girme! Kapı kapı dolaşıp dilenmen, onların emrinde bir işte çalışmandan daha hayırlıdır."

(٩٦٨٦)- [٤٩/٧] ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، عَنْ وَهْبِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الأَسَدِيِّ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَسَأَلَهُ عَنْ مَسْأَلَةٍ وَعَلَى رَأْسِهِ قَلَنْسُوَةٌ سَوْدَاءُ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ، ثُمَّ سَأَلَهُ الثَّانِيَةَ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ فَأَعْرَضَ عَنْهُ، فَقَالَ لَهُ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، يَسْأَلُكَ النَّاسُ فَتُجِيبُهُمْ، وَأَسْأَلُكَ فَتَنْظُرُ إِلَيَّ ثُمَّ تُعْرِضُ عَنِّي؟ ! " فَقَالَ: " هَذَا الَّذِي تَسْأَلُنِي، أَيَّ شَيْءٍ تُرِيدُ بِهِ؟ " قَالَ: " السُّنَّةُ " قَالَ: " فَهَذَا الَّذِي عَلَى رَأْسِكَ أَيُّ شَيْءٍ هُوَ مِنَ السُّنَّةِ؟ هَذِهِ سُنَّةٌ سَنَّهَا رَجُلُ سُوءٍ يُقَالُ لَهُ أَبُو مُسْلِمٍ، لا تَسْتَنَّ بِسُنَّتِهِ "، قَالَ: " فَنَزَعَ الرَّجُلُ قَلَنْسُوَتَهُ فَوَضَعَهَا، ثُمَّ لَبِثَ قَلِيلا، ثُمَّ قَامَ فَذَهَبَ "

Vehb b. İsmâil el-Esedî bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'nin yanındayken, başında siyah takke bulunan bir adam geldi ve ona bir şeyi sordu. Süfyân adama şöyle bir baktı ve ondan yüz çevirdi. Adam aynı soruyu ikinci kez sorunca Süfyân yine adama önce baktı, sonra da yüz çevirdi. Bunun üzerine adam şöyle dedi: "Ey Ebû Abdillah! İnsanlar sana bir soru sorduğu zaman onlara cevap veriyorsun. Oysa ben sorunca önce bakıp sonra da yüz çeviriyorsun!" Süfyân: "Bana böylesi bir soru sorarak neyi amaçlıyorsun?" diye sorunca, adam: "Sünneti" karşılığını verdi. Süfyân: "Peki şu başında bulunan takke de sünnetten midir? Oysa bu sünneti kötü biri olan ve Ebû Müslim denilen bir adam ortaya çıkarmıştır. Bu adamın da sakın sünnetine tâbi olma!" deyince adam takkesini çıkarıp yere koydu. Az bir oturduktan sonra da kalkıp gitti.

(٩٦٨٧)- [٧/٥٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا سَعْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَيْرُوتِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَهْرَانَ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " أَبْغَضُ مَا يَكُونُ إِلَيَّ إِذَا رَأَيْتُهُمْ قِيَامًا يُصَلُّونَ ! " قَالَ: " وَرَأَى سُفْيَانُ عَلَى رَجُلٍ قَلَنْسُوَةً سَوْدَاءَ، وَذَكَرَ لَهُ أَمْرَ الْحَجِّ "، فَقَالَ: " وَضْعُكَ هَذِهِ يَعْدِلُ حَجَّةً "

Yahya b. Yemân der ki: Süfyân es-Sevrî'nin: "En sevmediğim şey onları (başkaları görecek şekilde) gece namaz kılarken görmemdir" dediğini işittim. Yine başında siyah bir takke bulunan ve hac konusunda ona soru soran bir adam görünce: "Senin şu halin bir hac değerindedir" dedi.

(٩٦٨٨)- [٧/٥٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا ابْنُ مَعْدَانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ، قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ سُفْيَانَ حِينَ اسْتُقْضِيَ شَرِيكٌ، فَقَالَ: " أَيُّمَا رَجُلٍ أَفْسَدَ، لَكِنَّ مَنْصُورَ بْنَ الْمُعْتَمِرِ أَخَذَهُ دَاوُدُ بْنُ عَلِيٍّ فَأَقَامَهُ حَتَّى وَرِمَتْ قَدَمَاهُ، فَدَفَعَ إِلَيْهِ الْعَهْدَ فَوَضَعَهُ فِي كُوَّةِ بَيْتِهِ، فَلَمْ يُخْرِجْهُ حَتَّى مَاتَ "

Muhammed b. Sâbık der ki: Şerîk kadı olarak tayin edildiği zaman Süfyân: "Bu kez hangi adamı bozdular" dedi ve şöyle devam etti: "Dâvud b. Ali, Mansûr b. el-Mu'temir'i yakalayıp ayakları şişene kadar ayakta

durdurmuştu. Mansûr kadılık görevini iade edince de onu evindeki küçük bir odaya kapattı ve ölene kadar da oradan çıkarmadı."

(٩٦٨٩)- [٧/٥٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى الْبَزَّازُ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ يَمَانٍ، يَقُولُ: " تَقَاوَمَ سُفْيَانُ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ لَيْلَةً إِلَى الصُّبْحِ، فَكَانَا يَتَذَاكَرَانِ "، فَقِيلَ: " يَا أَبَا نَصْرٍ، فِي أَيِّ شَيْءٍ؟ " قَالَ: " فِي أُمُورِ الْمُسْلِمِينَ "

Yahyâ b. Yemân bildiriyor: Bir defasında Süfyân es-Sevrî ile İbrâhîm b. Edhem sabaha kadar ayakta kalıp müzakerede bulundular." Ravi der ki: Yahyâ'ya: "Ey Ebû Nasr! Hangi konuda müzakere ettiler?" diye sorulunca, Yahyâ: "Müslümanların durumunu müzakere ettiler" dedi.

(٩٦٩٠)- [٧/٥٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: " كَثِيرًا مَا كُنْتُ أَرَى سُفْيَانَ مُقَنَّعَ الرَّأْسِ يَشْتَدُّ فِي جَنَازَةِ الْعَبْدِ وَالأَمَةِ "

Yahyâ b. Yemân der ki: "Süfyân es-Sevrî'yi köle veya cariye olanların cenazelerinin peşinde başı bağlı olarak hızlıca yürürken görürdüm."

(٩٦٩١)- [٧/٥٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الزُّهَيْرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دَاوُدَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " إِذَا كَانَ النَّاسِكُ جِيرَانُهُ عَنْهُ رَاضُونَ، فَهُوَ مُدَاهِنٌ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kendini ibadete veren kişiden eğer komşuları razıysa, bu kişi dalkavuk demektir."

(٩٦٩٢)- [٧/٥٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُقْبَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا أَبُو خَالِدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " يَنْبَغِي لأَهْلِ الْمَيِّتِ أَنْ يُلَقِّنُوهُ الشَّهَادَةَ، فَإِنَّ مَلَكَ الْمَوْتِ عَلَيْهِ السَّلامُ إِذَا غَمَزَ متينيه انْقَطَعَ كَلامُهُ، وَانْقَطَعَتْ مَعْرِفَتُهُ، فَيُسْقَى سَكْرَةَ الْمَوْتِ، فَلَوْ أَنَّ بِيَدِهِ سَيْفًا ضَرَبَ أَبَاهُ إِنْ قَدَرَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Ailesinin, ölecek olan kişiye şahadet getirmesi yönünde telkinde bulunması gerekir. Zira ölüm meleği gelip beline bastırınca artık konuşamaz, bilinci de kapanır. O anda can çekişmeye başlar ki elinde kılıç olsa babasını vuracak duruma gelir."

(٩٦٩٣)- [٧/٥١] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَعْدَانَ، ثنا أَبُو عَامِرٍ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ، أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ الْخَفَّافُ، قَالَ: " مَا لَقِيتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ إِلا بَاكِيًا "، فَقُلْتُ: " مَا شَأْنُكَ؟ " قَالَ: " أَخَافُ أَنْ أَكُونَ فِي أُمِّ الْكِتَابِ شَقِيًّا "

Atâ el-Haffâf bildiriyor: Süfyân es-Sevrî ile ne zaman karşılaşsam hep ağladığını görürdüm. Ona: "Derdin nedir? Neden hep ağlıyorsun?" diye sorduğumda ise: "Ümmü'l-Kitab'da bedbaht biri olarak yazılmış olabileceğimden dolayı korkuyorum" dedi.

(٩٦٩٤)- [٧/٥١] حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا الزُّبَيْرِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، حَدَّثَنِي أَيُّوبُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، قَالَ: مَرَّ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ بِالْقَاضِي وَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِبَعْضِ مَا يَضْحَكُ بِهِ النَّاسُ، فَقَالَ لَهُ: " يَا شَيْخُ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ لِلَّهِ يَوْمًا يُحْشَرُ فِيهِ الْمُبْطِلُونَ، فَمَا زَالَتْ تُعْرَفُ فِي وَجْهِ الْقَاضِي حَتَّى لَقِيَ اللَّهَ ﷻ "

Abdulazîz b. Ebî Hâlid anlatıyor: Süfyân es-Sevrî, insanları güldürecek şeyler anlatan hâkimin yanına uğrayıp: "Ey ihtiyar! Allah'ın, batıla dalanları dirilteceği günden haberin yok mu?" dedi. Ölünceye kadar bu sözü unutmadığı hâkimin yüzünden belli oluyordu.

(٩٦٩٥)- [٧/٥١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْفَضْلِ، أَنْبَأَنَا الْفَتْحُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ فَيَّاضٍ، ثنا يَزِيدُ بْنُ أَبِي الْحَكِيمِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " يَا مَنْ إِذَا سُئِلَ رَضِيَ، وَإِذَا لَمْ يُسْأَلْ غَضِبَ، وَلا يَكُونُ هَكَذَا أَحَدٌ سِوَاهُ "

Yezîd b. Ebi'l-Hakîm der ki: Süfyân es-Sevrî'nin (dua ederken): "Ey kendisinden bir şey istendiğinde hoşnut olan, istenmediğinde de öfkelenen ve bu özelliğe sadece kendisi sahip olan (Allahım!)" dediğini işittim.

(٩٦٩٦)- [٧/٥١] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ الْجَمَّالُ، ثنا هَمَّامُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، ثنا أَبِي، ثنا وَكِيعٌ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " بَلَغَنَا أَنَّ الْبَحْرَ، يَخْرُجُ مِنْ زِقٍّ ! "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bize ulaşana göre deniz bir tulumdan çıkmaktadır."

(٩٦٩٧)- [٧/٥١] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَسَدٍ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الأَشَجَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ يَمَانٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَنْ لَمْ يَتَفَتَّ لَمْ يُحْسِنْ أَنْ يَتَقَرَّأَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Çocukluğunu yaşayamamış olan kişi iyi bir Kur'ân hafızı da olamaz."

(٩٦٩٨)- [٧/٥١] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْبُوبَهَارِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ شَمَّاسٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " خَيْرُ النَّاسِ مَنْ رَجَعَ مِنْ فُتُوَّتِهِ إِلَى قِرَاءَتِهِ، وَشَرُّ النَّاسِ مَنْ رَجَعَ مِنْ قِرَاءَتِهِ إِلَى فُتُوَّتِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İnsanların en hayırlısı çocukluğunu yaşadıktan sonra Kur'ân hafızı olan kişidir. İnsanların en kötüsü de Kur'ân hafızı olduktan sonra çocukluğuna dönen kişidir."

(٩٦٩٩)- [٧/٥١] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي يَحْيَى، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ النُّعْمَانِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ صُبَيْحٍ الْبَزَّارُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ، قَالَ: عَنْ يَحْيَى بْنِ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لأَنْ أَشْتَرِيَ مِنْ شَاطِرٍ يَتَفَتَّى، أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَشْتَرِيَ مِنْ قَارِئٍ يَقْرَأُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İşgüzar bir çocuktan bir şeyi satın almam benim için işi Kur'ân okumak olan birinden almaktan daha iyidir."

(٩٧٠٠)- [٧/٥١] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثنا عَلِي بْنُ سَعِيدٍ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِيَّاكُمْ وَصُحْبَةَ الْقُرَّاءِ، وَعَلَيْكُمْ بِصُحْبَةِ الْفِتْيَانِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kur'ân hafızlarından biriyle arkadaş olmaktan sakının! Çocuklarla arkadaş olun!"

(٩٧٠١)- [٧/٥٢] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، ثنا أَبِي، عَنِ ابْنِ أَبِي جَمِيلٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " أُولَئِكَ فُسَّاقُ الْقُرَّاءِ، دَخَلُوا بَيْنَ اللَّهِ وَبَيْنَ الْمُرِيدِينَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Onlar Kur'ân hafızlarının fasıklarıdır. Zira Allah ile O'na yönelmek isteyenlerin arasına girmişlerdir."

(٩٧٠٢)- [٧/٥٢] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ الْعِجْلِيُّ، ثنا مُبَارَكُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: كَتَبَ سُفْيَانُ إِلَيَّ " أَمَّا بَعْدُ، فَأَحْسِنِ الْقِيَامَ عَلَى عِيَالِكَ، وَلْيَكُنِ الْمَوْتُ مِنْ بَالِكَ، وَالسَّلامُ "

Mübârek b. Saîd der ki: Süfyân es-Sevrî bana şöyle bir mektup yazdı: "Ailene gereği gibi göz kulak ol ve ölümü aklından çıkarma. Baki selam."

(٩٧٠٣)- [٧/٥٢] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبَّاسٌ الأَسْقَاطِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ الضَّرِيرُ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " النَّاسُ نِيَامٌ، فَإِذَا مَاتُوا انْتَبَهُوا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İnsanlar uykudadır. Öldükleri zaman da uyanırlar."

(٩٧٠٤)- [٧/٥٢] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ، ثنا بَكْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَابِدُ، قَالَ: قُلْتُ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: دُلَّنِي عَلَى رَجُلٍ أَجْلِسُ إِلَيْهِ، قَالَ: " تِلْكَ ضَالَّةٌ لا تُوجَدُ "

Bekr b. Muhammed el-Âbid bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye: "Bana kendisiyle oturabileceğim bir adam göster" dediğimde: "Böylesi biri, bulunması zor olan bir yitiktir" karşılığını verdi.

(٩٧٠٥)- [٧/٥٢] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا الْمُعَافَى، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مِنَ الْعَجَبِ أَنْ يُظَنَّ بِأَهْلِ الشَّرِّ الْخَيْرَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kötüler hakkında hüsnü zanda bulunmak pek şaşırtıcıdır!"

Takrîb 3789-a

(٩٧٠٧)- [٧/٥٢] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: سُئِلَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، بِمَ عَرَفْتَ رَبَّكَ؟ قَالَ: " بِفَسْخِ الْعَزْمِ، وَنَقْضِ الْهِمَّةِ "

Ahmed b. Yûnus der ki: Süfyân es-Sevrî'ye: "Rabbini nasıl tanıdın?" diye sorulunca: "Niyetimin geçersiz olduğunu, çabamın sonuçsuz kaldığını görerek" cevabını verdi.

(٩٧٠٨)- [٧/٥٣] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ الْوَلِيدِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: جَرَّ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ سُفْيَانَ إِلَى الْقَضَاءِ، فَتَحَامَقَ عَلَيْهِ لِيُخَلِّصَ نَفْسَهُ مِنْهُ، فَلَمَّا أَنْ عَلِمَ أَنَّهُ يَتَحَامَقُ عَلَيْهِ أَرْسَلَهُ، وَهَرَبَ مِنَ السُّلْطَانِ، وَجَعَلَ كَيْنُونَتَهُ فِي بَيْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَيَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ بَضْعَةَ عَشَرَ سَنَةً، فَلَمَّا كَانَ عِنْدَ مَوْتِهِ، قَالُوا: أَيْنَ نَذْهَبُ بِكَ؟ قَالَ: " اغْسِلُونِي وَكَفِّنُونِي، وَضَعُونِي عَلَى السَّرِيرِ، وَاحْمِلُوا فِيمَا بَيْنَكُمُ السَّرِيرَ "، فَفَعَلُوا فَوَضَعُوهُ بِبَابِ مَسْجِدِ الْجَامِعِ، فَجَاءَ السُّلْطَانُ فَكَشَفَ عَنْ وَجْهِهِ فَغَاصَهُ فِي الْكَافُورِ، وَكَتَبَ إِلَى السُّلْطَانِ الأَعْظَمِ، إِنِّي وَجَدْتُ سُفْيَانَ عَلَى سَرِيرٍ مَفْرُوغًا مِنْ غُسْلِهِ وَكَفَنِهِ، فَغَصَصْتُهُ فِي الْكَافُورِ، أَنْتَظِرُ مَا تَأْمُرُ فِيهِ، فَوَقَعَ عَلَى الْمَاءِ أَلْفُ سُمَارَى إِلَى جَنَازَتِهِ، فَدُفِنَ بَعْدَ أَيَّامٍ

Abdurrahman b. Mehdî anlatıyor: Müminlerin emiri, Süfyân(-ı Sevrî)'yi kadılığa getirmek istedi. Ancak Süfyân, bu görevden kurtulmak için kendini çok ahmak biri olarak gösterdi. Halife onun bu ahmak halini görünce de bıraktı. Bundan sonra Süfyân o idareciden kaçtı. Abdurrahman ve Yahya b. Saîd'in evlerinde on küsur yıl kadar saklandı. Vefat anı geldiği zaman kendisine: "Seni nereye götürelim?" diye sordular. O da: "Beni yıkayıp kefenleyin, bir divanın üzerine koyun ve siz taşıyın" dedi. Onlar da denileni yaptılar ve taşıyıp merkez caminin kapısına koydular. Vali gelince yüzünü açtıktan sonra da ona tamamen kâfûr sürdü. Ardından halifeye haber gönderip: "Süfyân'ı yıkanmış ve kefenlenmiş bir şekilde divanın üzerinde buldum. Ben de ona kâfûr sürdüm. Bu konudaki emrini bekliyorum" dedi. Bunun üzerine cenazesine katılmak üzere bin kayık yola çıktı ve öldükten birkaç gün sonra defnedildi.

(٩٧٠٩)- [٧/٥٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى، ثنا ابْنُ خُبَيقٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ هِشَامٍ الْقُرَشِيُّ، قَالَ: جَاءَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِلَى صَيْرِفِيٍّ بِمَكَّةَ يَشْتَرِي مِنْهُ دَرَاهِمَ بِدِينَارٍ، فَأَعْطَاهُ الدِّينَارَ، وَكَانَ مَعَهُ آخَرُ، فَسَقَطَ مِنْ سُفْيَانَ، فَطَلَبَهُ، فَإِذَا إِلَى جَانِبِهِ دِينَارٌ آخَرُ، فَقَالَ لَهُ الصَّيْرَفِيُّ: " خُذْ دِينَارَكَ "، قَالَ: " مَا أَعْرِفُهُ "، قَالَ: " خُذِ النَّاقِصَ "، قَالَ: " فَلَعَلَّهُ الزَّائِدُ "، قَالَ: " فَتَرَكَهُ وَمَضَى "

Ali b. Hişâm el-Kuraşî bildiriyor: Süfyân es-Sevrî elindeki dinarı bozdurup dirhem almak için Mekkeli bir sarrafa gitti. Sarrafa dinarı verdi. Süfyân'da bir dinar daha vardı ve o esnada yere düştü. Eğilip almak isteyince düşen dinarın yanında bir dinar daha olduğunu gördü. Sarraf ona: "Dinarını alsana" deyince, Süfyân: "Ama hangisi olduğunu bilmiyorum" karşılığını verdi. Sarraf: "O zaman daha hafif olanı al" deyince, Süfyân: "Belki de ağır olanı benimdir" dedi ve ikisine de dokunmadan yoluna devam etti.

(٩٧١٠)- [٧/٥٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو يَعْقُوبَ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا ابْنُ خُبَيقٍ، قَالَ: قَالَ لِي يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ قَالَ لِي سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَأَنَا وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ " يَا يُوسُفُ، نَاوِلْنِي الْمَطْهَرَةَ أَتَوَضَّأُ "، فَنَاوَلْتُهُ، فَأَخَذَهَا بِيَمِينِهِ وَوَضَعَ يَسَارَهُ عَلَى

خَدِّهِ، وَنِمْتُ فَاسْتَيْقَظْتُ وَقَدْ طَلَعَ الْفَجْرُ، فَنَظَرْتُ إِلَيْهِ، فَإِذَا الْمَطْهَرَةُ فِي يَدِهِ عَلَى حَالِهَا، فَقُلْتُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ قَدْ طَلَعَ الْفَجْرُ، قَالَ: " لَمْ أَزَلْ مُنْذُ نَاوَلْتَنِي الْمَطْهَرَةَ أَتَفَكَّرُ فِي الآخِرَةِ إِلَى هَذِهِ السَّاعَةِ "

İbn Hubayk bildiriyor: Yûsuf b. Esbât bana anlattı: Mescidde iken Süfyân es-Sevrî bana: "Ey Yûsuf! Bana su kabını ver de bir abdest alayım!" dedi. Kabı ona verdiğimde onu sağ eliyle aldı, sol elini de yanağına dayadı. Ben uyudum, uyandığımda şafak sökmüştü. Süfyân'a baktığımda su kabı hâlâ aldığı gibi elinde duruyordu. Onu: "Ey Ebû Abdillah! Şafak söktü!" diyerek uyardığımda: "Bana su kabını verdiğinden şu ana kadar âhireti düşünüp durdum!" dedi.

(٩٧١١)- [٧/٥٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، عَنْ خَلَفِ بْنِ تَمِيمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " بَصَرُ الْعَيْنَيْنِ مِنَ الدُّنْيَا، وَبَصَرُ الْقَلْبِ مِنَ الآخِرَةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيُبْصِرُ بِعَيْنِهِ فَلا يَنْتَفِعُ بِبَصَرِهِ، وَإِذَا أَبْصَرَ بِالْقَلْبِ انْتَفَعَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Göz dünyadakileri, kalp ise âhirettekileri görür. Bazen kişi gözleriyle kendisine faydası olmayan şeyleri görür, ancak kalbiyle baktığı zaman faydasına olacak şeyleri görebilir."

(٩٧١٢)- [٧/٥٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا ابْنُ أَبِي يَزِيدَ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، حَدَّثَنِي بَعْضُ، مَشَايِخِنَا، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " أَنِّي لأَلْقَى الأَخَ مِنَ الأَخَوَانِ اللِّقَاءَةَ، فَأَكُونَ بِهَا غَافِلا شَهْرًا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bazen kardeşlerimden biriyle karşılaştığımda, bu karşılaşma bir ay gaflet içinde kalmama sebep oluyor."

(٩٧١٣)- [٧/٥٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا ابْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ ، قَالَ: قُلْتُ لأَحْمَدَ بْنَ شَبُّوَيْهِ: إِنَّ أَبَا صَفْوَانَ، قَالَ: مَا ضَعُفَ بَدَنٌ قَطُّ

عَنْ نِيَّةٍ، فَقَالَ قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " مَا ضَعُفَ بَدَنٌ قَطُّ عَنْ مَبْلَغِ نِيَّتِهِ، فَقَدِّمُوا النِّيَّةَ ثُمَّ اتَّبِعُوهَا "

İbn Ebi'l-Havârî bildiriyor: Ahmed b. Şebbuveyh'e: "Ebû Safvân: «Hiçbir beden, niyet edilen bir işte kişiyi zayıf bırakmamıştır» diyor" dediğimde şöyle karşılık verdi: Süfyân es-Sevrî de bu konuda şöyle demiştir: "Öncekilerin bedeni, niyetlendikleri işi tamamlamada asla zayıf düşmemiştir. Önce niyet etmişler; sonra da bedenleriyle bu niyetin gereğini yapmışlardır."

(٩٧١٤)- [٧/٥٤] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْفَتْحِ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ الْقَطَّانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنَّ أَقْبَحَ الرَّغْبَةِ أَنْ تَطْلُبَ الدُّنْيَا بِعَمَلِ الآخِرَةِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "En kötü istek, âhirete yönelik yapılan amellerle dünya nimetlerini istemektir."

(٩٧١٥)- [٧/٥٤] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَهْلٍ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا أَبِي، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " يُقَالُ لِلْمَيِّتِ وَهُوَ عَلَى سَرِيرِهِ: اسْمَعْ ثَنَاءَ النَّاسِ عَلَيْكَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Ölüye, henüz yatağı üzerindeyken: «İnsanların seni nasıl yad ettiklerini dinle» denilir."

(٩٧١٦)- [٧/٥٤] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَكِيمٍ، ثنا أَبُو خَوْلَةَ مَيْمُونُ بْنُ سَلَمَةَ، ثنا بَرَكَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، قَالَ: كُنْتُ بِالْكُوفَةِ أَطْبَعُ اللَّبِنَ فِي بَنِي الأَحْمَرِ، فَجَاءَ سُفْيَانُ فَقَعَدَ إِلَيَّ، فَحَدَّثَنِي، ثُمَّ قَالَ: " يَا يُوسُفُ، لا تَشْكُرْ إِلا مَنْ عَرَفَ مَوْضِعَ الشُّكْرِ "، قُلْتُ: وَمَا مَوْضِعُ الشُّكْرِ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ؟ فَقَالَ لِي: " إِذَا أَوْلَيْتُكَ مَعْرُوفًا فَكُنْتُ أَنَا أَسَرَّ بِهِ مِنْكَ، وَأَنَا مِنْكَ أَشَدَّ اسْتِحْيَاءً، فَاشْكُرْ، وَإِلا فَلا "

Yûsuf b. Esbât bildiriyor: Kûfe'de Benî'l-Ahmer kabilesinde kerpiç dökme işiyle uğraşıyordum. Bir defasında Süfyân es-Sevrî yanıma gelip

oturdu ve benimle sohbete başladı. Bana: "Ey Yûsuf! Şükrün değerini bilmeyen kimselere sakın şükretme!" dedi. Ona: "Ey Ebû Abdillah! Şükrün hangi durumlarda yapılması gerekir?" diye sorduğumda şöyle dedi: "Şayet ben sana bir iyilikte bulunduysam, bu iyiliğe senden daha fazla sevindiysem ancak bundan dolayı sana karşı yine de içimde bir mahcubiyet varsa bana şükret, aksi halde etme."

(٩٧١٧)- [٧/٥٤] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا السَّرِيُّ بْنُ يَحْيَى، ثنا أَبُو هُدْبَةَ، قَالَ: " رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ أَخَذَ مِنْ شَعْرِهِ فَنَاوَلَ الْحَجَّامَ رَغِيفًا "

Ebû Hudbe der ki: "Süfyân es-Sevrî'nin tıraş olduktan sonra tıraşını yapan hacamatçıya bir ekmek verdiğini gördüm."

(٩٧١٨)- [٧/٥٤] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ جَمِيلٍ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى الثَّوْرِيِّ، فَقَالَتْ: " إِنَّ ابْنِي ضَيَّعَنِي وَتَرَكَ عَمَلَهُ "، فَقَالَ: " فِي أَيِّ شَيْءٍ أَخَذَ ابْنُكِ؟ " قَالَتْ: " فِي الْحَدِيثِ "، قَالَ: " احْتَسِبِيهِ "

Şuayb b. Harb der ki: Kadının biri Süfyân es-Sevrî'ye geldi ve: "Oğlum benimle ilgilenmiyor ve işini de bıraktı" dedi. Süfyân: "Oğlun ne ile uğraşıyor?" diye sorunca, kadın: "Hadis öğrenmekle" karşılığını verdi. Bunun üzerine Süfyân: "O zaman sabret ve bunun karşılığım Allah'tan bekle" dedi.

(٩٧١٩)- [٧/٥٤] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَجَاءٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ ثَوْرٍ، ثنا مُوسَى بْنُ خَالِدٍ خَتَنُ الْفِرْيَابِيِّ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " إِنَّمَا الأَجْرُ عَلَى قَدْرِ الصَّبْرِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişiye sabrı oranında sevap verilir."

(٩٧٢٠)- [٥٤/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ شَاكِرٍ السَّمَرْقَنْدِيُّ، ثنا ابْنُ خَبِيقٍ، قَالَ: قَالَ الْعُمَرِيُّ، قَالَ الثَّوْرِيُّ: " مَا أَحْسَنَ تَذَلُّلَ الأَغْنِيَاءِ فِي مَجَالِسِ الْفُقَرَاءِ ! وَمَا أَقْبَحَ تَذَلُّلَ الْفُقَرَاءِ فِي مَجَالِسِ الأَغْنِيَاءِ ! "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Fakirlerin meclislerinde zenginlerin hor görülmesi ne güzel bir şeydir. Zenginlerin meclislerinde fakirlerin hor görülmesi de ne çirkin şeydir!"

(٩٧٢١)- [٥٤/٧] وَقَالَ الْعُمَرِيُّ: " مَعَاشِرَ الْقُرَّاءِ، كُلُوا الدُّنْيَا، فَقَدْ مَاتَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ "

Ömerî der ki: "Ey Kur'ân hafızları! Artık dünyayı yiyebilirsiniz, zira Süfyân es-Sevrî öldü!"

(٩٧٢٢)- [٥٥/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا ابْنُ مَعْدَانَ. ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الدَّارِمِيُّ، ثنا أَبُو الْمُشْرِفِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ جَنَّادٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ مُسْلِمٍ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ يُحَدِّثُنَا، فَقَالَ: " النَّهَارُ يَعْمَلُ عَمَلَهُ "، فَقِيلَ لَهُ: " فِي هَذَا أَجْرٌ؟ " قَالَ: " فِي هَذَا لَذَّةٌ "

Atâ b. Müslim der ki: Süfyân es-Sevrî bize sohbet yaparken: "Gündüz de görevini yapmaktadır" dedi. Ona: "Bunu yaparak sevap mı alır?" diye sorulunca: "Bunu yaparak lezzet alır" dedi.

(٩٧٢٣)- [٥٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَبَّاسِيُّ، ثنا ابْنُ خَبِيقٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، قَالَ: " سُئِلَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ مَسْأَلَةٍ، وَهُوَ يَشْتَرِي شَيْئًا "، فَقَالَ: " دَعْنِي، فَإِنَّ قَلْبِي مَعَ دِرْهَمِي "

Yûsuf b. Esbât der ki: Süfyân es-Sevrî bir şey satın alıyorken kendisine bir konu soruldu. Soru sorana: "Şimdilik beni bırak! Zira kalbim dirhemimle beraberdir" dedi.

(٩٧٢٤)- [٧/٥٥] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْجَارُودِ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثنا ابْنُ يَمَانٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " إِنَّمَا مَثَلُ الدُّنْيَا مَثَلُ رَغِيفٍ عَلَيْهِ عَسَلٌ، مَرَّ بِهِ ذُبَابٌ فَقَطَعَ جَنَاحَيْهِ، وَإِذَا مَرَّ بِرَغِيفٍ يَابِسٍ مَرَّ بِهِ سَلِيمًا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünya, üzerine bal sürülmüş bir ekmeğe benzer. Sinek üzerinden geçtiği zaman kanatları kırılacaktır. Ancak kuru bir ekmeğin üzerinden geçtiği zaman sağlam kalacaktır."

(٩٧٢٥)- [٧/٥٥] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثنا ابْنُ يَمَانٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " مَرَّ قَيْسٌ بِقَوْمٍ يَقْتَتِلُونَ، قَالَ: عَلَى مَا يَقْتَتِلُ هَؤُلاءِ؟ لَقَدْ عَظُمَ عَلَى هَؤُلاءِ الدُّنْيَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: Kays kavga eden bir toplulukla karşılaşınca: "Bunlar ne için kavga ediyor? Dünya bunlara pek de değerli görünmüş" dedi.

(٩٧٢٦)- [٧/٥٥] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عِيسَى بْنِ مَيْسَرَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَيْسَ بِفَقِيهٍ مَنْ لَمْ يَعُدَّ الْبَلاءَ نِعْمَةً، وَالرَّخَاءَ مُصِيبَةً "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Belaları nimet, rahatlığı da musibet saymayan kişi, gerçekten dini anlamış (fakih) biri değildir."

(٩٧٢٧)- [٧/٥٥] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو الْفَوَارِسِ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ بَعْضِهِمْ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: " لَنِعْمَةُ اللَّهِ فِيمَا زَوَى عَنِّي مِنَ الدُّنْيَا، أَعْظَمُ مِنْ نِعْمَتِهِ عَلَيَّ فِيمَا أَعْطَانِي "

Süfyân es-Sevrî, birinden bildirir: Adamın biri şöyle dedi: "Allah'ın dünyalık olarak bana vermediği nimet, dünyalık olarak bana verdiği nimetten daha değerlidir."

(٩٧٢٨)- [٧/٥٥] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو الْفَوَارِسِ، ثنا يَحْيَى، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " جَاءَ رَاهِبٌ إِلَى رَاهِبٍ، فَقَالَ: كَيْفَ رَأَيْتَ نَشَاطَكَ؟ قَالَ: مَا شَعَرْتُ أَنَّ أَحَدًا يَسْمَعُ بِذِكْرِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ تَأْتِي عَلَيْهِ سَاعَةٌ مِنْ نَهَارٍ أَوْ لَيْلٍ لا يُصَلِّي فِيهَا، قَالَ: كَيْفَ ذِكْرُكَ لِلْمَوْتِ؟ قَالَ: مَا أَرْفَعُ رِجْلا وَلا أَضَعُ أُخْرَى إِلا رَأَيْتُ أَنِّيَ مَيِّتٌ، ثُمَّ قَالَ: إِنِّي لأُصَلِّي فَأَبْكِيَ حَتَّى يَنْبُتَ الْعُشْبُ مِنْ دُمُوعِي، قَالَ: إِنَّكَ إِنْ تَضْحَكْ وَأَنْتَ مُعْتَرِفٌ لِلَّهِ بِخَطِيئَتِكَ خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ تَبْكِيَ وَأَنْتَ مُدِلٌّ بِعَمَلِكَ، فَإِنَّ صَلاةَ الْمُدِلِّ لا تَصْعَدُ فَوْقَهُ، قَالَ: أَوْصِنِي، قَالَ: ازْهَدْ فِي الدُّنْيَا، وَلا تُنَازِعْ أَهْلَهَا، وَكُنْ فِيهَا كَالنَّحْلَةِ، إِنْ وَقَعَتْ عَلَى عُودٍ لَمْ تَكْسِرْهُ، وَإِنْ أَكَلَتْ أَكَلَتْ طَيِّبًا، وَإِنْ وَضَعَتْ وَضَعَتْ طَيِّبًا، وَانْصَحْ لِلَّهِ نُصْحَ الْكَلْبِ لأَهْلِهِ، فَإِنَّهُمْ يَضْرِبُونَهُ وَيَطْرُدُونَهُ، وَيَأْبَى إِلا أَنْ يَحُوطَهُمْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Rahibin biri bir rahibin yanına geldi ve: "Zindeliğini nasıl sağlıyorsun?" diye sordu. Adam: "Kişinin cennet ile cehennemin adını duyup da gündüz veya gecesinde namaz kılmadığı bir anının olmamasını düşünemiyorum" dedi. Rahip: "Ölümü ne kadar hatırlıyorsun?" diye sorunca, adam: "Attığım her bir adımda öleceğimi düşünüyorum. Namaz kılarken öyle bir ağlıyorum ki gözyaşlarımdan yerde ot bitiyor" karşılığını verdi. Rahibe: "Allah'a karşı işlediğin günahı itiraf ederek gülmen, ameline güvenerek ağlamandan daha hayırlıdır. Zira ameline güvenen kişinin kıldığı namaz göğe yükselmez" deyince, adam: "Bana öğüt ver" dedi. Rahip şu karşılığı verdi: "Dünya malına karşı zahid ol ve onun için kimseyle çekişme. Dünyada bir arı gibi ol. Zira arı bir dala konduğu zaman onu kırmaz, yediği zaman en temizinden yer, çıkardığı zaman da en lezzetlisini çıkarır. Köpeğin sahibine sadakati gibi Allah'a sadık ol. Zira sahibi ona vurup kovmasına rağmen yanından ayrılmaz."

(٩٧٢٩)- [٧/٥٦] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْجَارُودِ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثنا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبْجَرَ، قَالَ: أَرْسَلَ إِلَي سُفْيَانُ وَأَنَا بِعَبَّادَانَ، فَأَتَيْتُهُ بِالْبَصْرَةِ، فَإِذَا بِهِ الْبَطْنُ، فَقَالَ:

" هَلْ عِنْدَكَ فِي هَذَا شَيْءٌ؟ " فَقُلْتُ: " تَيَمَّمْ، فَنَفَضَ ثَوْبَهُ فِي وَجْهِي، فَلَمَّا خَرَجْتُ، قُلْتُ: سُفْيَانُ يَسْتَفْتِينِي؟ ! فَرَجَعْتُ إِلَيْهِ لأَصِفَ لَهُ، فَإِذَا هُوَ قَدْ مَاتَ، وَإِذَا عَلَى فَمِهِ سَوِيقُ الْغُبَيْرَاءِ "، قَالَ: فَجَعَلَ أَبُو خَالِدٍ، يَقُولُ: " وَأَيُّ فَمٍ؟ ! وَأَيُّ فَمٍ؟ ! وَأَيُّ فَمٍ؟ ! "

Abdurrahman b. Abdilmelik b. Ebcer der ki: Abbâdân'da bulunduğum sırada Süfyân es-Sevrî yanına gitmem için bana haber gönderdi. Basra'ya yanına vardığımda karnında şişlik vardı. Bana: "Yanında bunun için bir şey var mı?" diye sorunca, ona: "Teyeyyüm et" dedim. Bu cevabımın üzerine yüzüme karşı yaka silkti. Yanından ayrıldığımda kendi kendime: "Süfyân benden fetva mı isteyecek! (O bana karnı için ilaç sormuştur)" dedim ve (karnındaki şişlik için) ilaç tavsiyesinde bulunmak üzere yanına geri döndüm. Ancak döndüğümde ölmüştü ve ağzının üzerinde iğde kavutu vardı."

Ebû Saîd el-Eşec der ki: Ebû Hâlid bunu rivayet ettikten sonra: "Bu nasıl bir ağızdır? Bu nasıl bir ağızdır? Bu nasıl bir ağızdır?" demeye başladı.

(٩٧٣٠)- [٧/٥٦] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِسُفْيَانَ: أَوْصِنِي، قَالَ: " اعْمَلْ لِلدُّنْيَا بِقَدْرِ بَقَائِكَ فِيهَا، وَلِلآخِرَةِ بِقَدْرِ بَقَائِكَ فِيهَا، وَالسَّلامُ "

Abdurrahman b. el-Basrî der ki: Adamın biri Süfyân'a: "Bana öğüt ver" deyince, Süfyân: "Dünya için içinde yaşayacağın kadar, âhiret için de orada kalacağın kadar çalış. Baki selam" karşılığını verdi.

(٩٧٣١)- [٧/٥٦] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَيْسَ شَيْءٌ يُضَاعَفُ مِنَ الْكَلامِ مِثْلَ قَوْلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلا شَيْءَ أَقْطَعُ لِظَهْرِ إِبْلِيسَ مِنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Elhamdu lillâh sözü kadar karşılığı kat kat daha fazla verilen başka bir şey yoktur. Lâ ilâhe ilallah sözü gibi de İblis'in belini kıran başka bir şey yoktur."

(٩٧٣٢)- [٥٦/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ نَاصِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنَ أَبَانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا وَجَدْنَا شَيْئًا أَنْفَعَ فِي دِينٍ وَلا دُنْيَا مِنْ أَخٍ مُوَافِقٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişinin hem dini, hem de dünyası için kendisiyle anlaşabileceği bir kardeşten daha faydalısını göremedik."

(٩٧٣٣)- [٥٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، عَنْ مَحْمُودٍ الدِّمَشْقِيِّ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَشَكَى إِلَيْهِ مُصِيبَةً أَصَابَتْهُ، فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: " مَا كَانَ بِهَا أَحَدٌ أَهْوَنَ عَلَيْكَ مِنِّي "، قَالَ: " وَكَيْفَ ذَلِكَ؟ " قَالَ: " مَا وَجَدْتَ أَحَدًا تَشْكُو إِلَيْهِ غَيْرِي؟ ! " قَالَ: " إِنَّمَا أَرَدْتُ أَنْ تَدْعُوَ لِي "، فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: " أَمُدَبِّرٌ أَنْتَ، أَمْ مُدَبَّرٌ؟ " قَالَ: " بَلْ مُدَبَّرٌ "، قَالَ: " فَارْضَ بِمَا يُدَبَّرُ لَكَ "

Bir adam Süfyân es-Sevrî'ye gelerek başına gelen bir beladan şikâyet edince, Süfyân adama: "Bu meselene yardım etmeye gücü yeten en son kişi benim" dedi. Adam: "Neden?" diye sordu. Süfyân: "Benden başka derdini anlatacak birini bulamadın mı?" karşılığını verince, adam: "Benim için dua etmeni istemiştim" dedi. Süfyân, adama: "Sen, işleri düzene sokan mısın yoksa işleri düzene sokulan mı?" diye sordu. Adam: "Ben işleri düzene koyulanım" karşılığını verince, Süfyân: "Senin için takdir edilene razı ol" dedi.

(٩٧٣٤)- [٥٧/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، ثنا عَبَّاسٌ الدُّورِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ فُضَيْلٍ، قَالَ: " رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ سَاجِدًا حَوْلَ الْبَيْتِ، فَطُفْتُ سَبْعَةَ أَسَابِيعَ قَبْلَ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ "

Ali b. Fudayl der ki: "Süfyân es-Sevrî'yi Kâbe'nin yanında secdede gördüm. Yedi tavaf yapmama rağmen başını secdeden hâlâ kaldırmış değildi."

(٩٧٣٥)- [٧/٥٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الرِّشْدِينِيُّ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، قَالَ: " رَأَيْتُ الثَّوْرِيَّ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ، صَلَّى ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَةً، فَلَمْ يَرْفَعْ رَأْسَهُ حَتَّى نُودِيَ بِصَلاةِ الْعِشَاءِ "

İbn Vehb der ki: "Akşam namazı sonrası Süfyân es-Sevrî'yi Mescid-i Haram'da gördüm. Namaz kıldı ve secdeye gitti. Yatsı namazı ezanı okunana kadar da başını secdeden kaldırmadı."

(٩٧٣٦)- [٧/٥٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ سَعِيدٍ الدَّارِمِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا عَاصِمٍ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ: " وَدِدْتُ أَنِّي أَنْقَلِبُ مِنْ هَذَا الأَمْرِ كَفَافًا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünyadan başa baş, ne lehime ne de aleyhime bir şey olmadan kurtulmayı ne çok isterdim."

(٩٧٣٧)- [٧/٥٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا النَّضْرِ الْعِجْلِيَّ، يَقُولُ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " حَمْدُ اللَّهِ ذِكْرٌ وَشُكْرٌ، وَلَيْسَ شَيْءٌ ذِكْرًا وَشُكْرًا غَيْرُهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Allah'a hamd etmek, hem zikir, hem de şükürdür. Bunun dışında ise hem zikir, hem de şükür olan başka bir şey yoktur."

(٩٧٣٨)- [٧/٥٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رِزْمَةَ، ثنا أَبِي، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " إِنَّمَا الْعِلْمُ بِالآثَارِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "İlim hadislerdedir."

(٩٧٣٩)- [٧/٥٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، قَالَ: حَدَّثَنِي الْعَبَّاسُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِمْرَانَ الأَخْنَسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ حَفْصَ بْنَ غِيَاثٍ، وَذَكَرَ الثَّوْرِيَّ، فَقَالَ: " كَانَ يُتَعَزَّى بِسُفْيَانَ وَبِمَجْلِسِ سُفْيَانَ عَنِ الدُّنْيَا "

Ahmed b. İmrân el-Ahnesî der ki: Hafs b. Ğiyâs, Süfyân es-Sevrî'yi andı ve: "Süfyân'la ve Süfyân'ın meclisleriyle dünyadan uzak durulur" dedi.

(٩٧٤٠)- [٥٧/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ الْفَضْلَ بْنَ سَهْلٍ، يَقُولُ: ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا دَاوُدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِذَا أَرَدْتَ مِنْ قَارِئٍ حَاجَةً، فَاضْرِبْهُ بِصَاحِبِ الدُّنْيَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kur'ân hafızlarından birinden bir şey isteyeceğin zaman onu dünya malı peşinde olanlarla karşılaştır."

(٩٧٤١)- [٥٧/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ زَنْجُوَيْهِ، ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: " كُنْتُ إِذَا لَقِيتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ لَمْ أَسْتَوْحِشْ إِلَى أَحَدٍ "

Abdurrezzâk der ki: "Süfyân es-Sevrî'yle beraber olduğum zamanlarda kimsenin özlemini çekmezdim."

(٩٧٤٢)- [٥٧/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " سَلُونِي عَنِ التَّفْسِيرِ، وَالْمَنَاسِكِ، فَإِنِّي بِهِمَا عَالِمٌ "

Abdurrezzâk der ki: Süfyân es-Sevrî'nin şöyle dediğini işittim: "Tefsîr ve menâsik (hac meseleleri) konularını bana sorun; zira bu iki konuyu iyi biliyorum."

(٩٧٤٣)- [٥٨/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ الْعِجْلِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " قَدْ كُنْتُ أَشْتَهِي أَمْرَضُ فَأَمُوتُ، فَأَمَّا الْيَوْمَ، فَلَيْتَنِي مُتُّ فَجْأَةً "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hastalanıp ölmeyi isterdim. Bugün ise hemen ölmeyi temenni ederim."

(٩٧٤٤)- [٧/٥٨] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْكِنْدِيَّ الأَشَجَّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نُعَيْمٍ الأَحْوَلَ، قَالَ: " كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ إِذَا ذَكَرَ الْمَوْتَ لا يُنْتَفَعُ بِهِ أَيَّامًا، وَإِذَا سُئِلَ عَنْ شَيْءٍ، قَالَ: لا أَدْرِي، لا أَدْرِي "

Ebû Nuaym el-Ahvel der ki: "Süfyân es-Sevrî ölümü zikrettiği zaman birkaç gün kendine gelemez ondan faydalanamazdık. Bir şey sorulduğu zaman da: "Bilmiyorum! Bilmiyorum!" derdi.

(٩٧٤٥)- [٧/٥٨] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي النَّضْرِ، ثنا أَبُو النَّضْرِ هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ الأَشْجَعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " خُذْ مِنَ النَّاسِ الْيَوْمَ هَذِهِ الصَّفْحَةَ، وَلا تُفَتِّشْ عَمَّا وَرَاءَ ذَلِكَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bu zamanda kişiden gördüğüne itibar et ve gerisinin peşine düşme."

(٩٧٤٦)- [٧/٥٨] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا عَارِمٌ أَبُو النُّعْمَانِ، قَالَ: أَتَيْتُ أَبَا مَنْصُورٍ أَعُودُهُ، فَقَالَ لِي: بَاتَ سُفْيَانُ فِي هَذَا الْبَيْتِ، وَكَانَ هَهُنَا بُلْبُلٌ لابْنِي، فَقَالَ: " مَا بَالُ هَذَا الطَّيْرِ مَحْبُوسٌ، لَوْ خُلِّيَ عَنْهُ ! "، فَقُلْتُ: " هُوَ لابْنِي، وَهُوَ يَهَبُهُ لَكَ "، قَالَ: فَقَالَ: " لا، وَلَكِنِّي أُعْطِيهِ دِينَارًا "، قَالَ: " فَأَخَذَهُ فَخَلَّى عَنْهُ، فَكَانَ يَذْهَبُ فَيَرْعَى فَيَجِيءُ بِالْعَشِيِّ فَيَكُونُ فِي نَاحِيَةِ الْبَيْتِ، فَلَمَّا مَاتَ سُفْيَانُ تَبِعَ جَنَازَتَهُ، فَكَانَ يَضْطَرِبُ عَلَى قَبْرِهِ، ثُمَّ اخْتَلَفَ بَعْدَ ذَلِكَ لَيَالِيَ إِلَى قَبْرِهِ، فَكَانَ رُبَّمَا بَاتَ عَلَيْهِ، وَرُبَّمَا رَجَعَ إِلَى الْبَيْتِ، ثُمَّ وَجَدُوهُ مَيِّتًا عِنْدَ قَبْرِهِ، فَدُفِنَ مَعَهُ فِي الْقَبْرِ أَوْ إِلَى جَنْبِهِ "، قَالَ سُلَيْمَانُ أَبُو مَنْصُورٍ: هَذَا الَّذِي رَوَى عَنْهُ عَارِمٌ هُوَ بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ السَّلِيمِيُّ، وَكَانَ سُفْيَانُ مُسْتَخْفِيًا فِي دَارِهِ بِالْبَصْرَةِ بَعْدَ أَنْ خَرَجَ مِنْ دَارِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، وَفِي دَارِ بِشْرِ بْنِ مَنْصُورٍ مَاتَ، رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ

Ârim Ebu'n-Nu'mân der ki: Hasta olan Ebû Mansûr'u ziyarete gittiğimde bana şunu anlattı: "Süfyân bir gece bu evde kalmıştı. Evde de oğlumun bir bülbülü vardı. "Neden bu kuşu hapsetmişsiniz? Bıraksanız

daha iyi olmaz mı?" deyince, ona: "Oğlumun kuşudur ve onu sana hibe ediyor" karşılığını verdim. Ancak Süfyân: "Olmaz! Ama karşılığında bir dinar veririm" dedi. Sonra kuşu alıp uçurdu. Bu kuş da serbest kaldıktan sonra uçar, gün boyu yemlendikten sonra akşam vakti gelip evin bir kenarına konardı. Süfyân vefat ettikten sonra bu kuş cenazesinin peşinden çıkmıştı ve mezarının üzerinde kanat çırpıyordu. Daha sonra da birkaç gün boyunca mezarına geldi, mezarda kaldığı geceler de oldu. Bir süre sonra bu kuş mezarının üzerinde ölü bulundu ve Süfyân'ın mezarında veya yanı başında gömüldü.

Süleymân Ebû Mansûr der ki: "Ârim'in kendisinden hadis rivâyet ettiği bu kişi Bişr b. Mansûr es-Sülemî'dir. Süfyân, Abdurrahman b. Mehdî'nin evinden çıktıktan sonra onun evinde saklanmıştı. Bişr b. Mansûr'un evindeyken de öldü. Allah ona rahmet etsin."

(٩٧٤٧)- [٥٨/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ الدُّورِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا بِشْرُ بْنُ زَاذَانٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " مَا مِنْ دِرْهَمٍ يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ هُوَ فِيهِ أَعْظَمُ أَجْرًا، مِنْ دِرْهَمٍ يُعْطِيهِ صَاحِبَ حَمَامٍ يُخَلِّيهِ بِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişinin hamamda tek başına kalmak için vereceği bir dirhemin sevabı, diğer tüm şeylerde vereceği dirhemin sevabından daha büyüktür."

(٩٧٤٨)- [٥٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَوَّاسٍ الْحَنَفِيُّ، ثنا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، قَالَ: " أَهْدَيْتُ إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ شَيْئًا فَقَبِلَهُ مِنِّي، ثُمَّ صَحِبَنِي بِقَصْعَةِ أَرُزٍّ يَحْمِلُهَا "

Kabîsa b. Ukbe der ki: "Süfyân es-Sevrî'ye bir şey hediye ettiğimde hediyemi kabul etti ve yanındaki bir çanak pirinci benimle paylaştı."

(٩٧٤٩)- [٥٩/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي صَفْوَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: " قَدِمَ عَلَيْنَا مُعَاوِيَةُ، وَعَبْدُ الْوَهَّابِ ابْنَا عَبْدِ الْمَجِيدِ، وَكَانَا يُلطِفَانِ سُفْيَانَ، وَيُهْدِيَانِ إِلَيْهِ، قَالَ: فَرَأَيْتُ سُفْيَانَ يَوْمًا فِي

الْحَنَّاطِينَ، فَقَالَ: " إِنَّ ابْنَيْ عَمَّتِكَ هَذَيْنِ أَلْطَفَانِي، وَأَكْثَرَا مِنَ اللُّطْفِ، وَقَدْ ذَهَبْتُ إِلَى صَاحِبِ بِضَاعَتِي، فَأَخَذْتُ دِينَارَيْنِ أُرِيدُ أَنْ أَشْتَرِيَ بِهِمَا لَهُمَا حِنْطَةً، فَأُهْدِيهِمَا لَهُمَا، فَاشْتَرَى لَهُمَا حِنْطَةً، وَأَهْدَاهَا إِلَيْهِمَا "

Muhammed b. Ebî Safvân, babasının şöyle dediğini nakleder: Abdulmecîd'in oğulları Muâviye ve Abdulvehhâb yanımıza geldiler –İkisi de, Süfyân'a yumuşak davranıp ona hediye verirlerdi- bir gün Süfyân'ı buğday satanların yanında gördüm. Bana: "Senin bu halan oğulları bana çok hediye veriyorlar. Ben de ortağıma gidip, onlara buğday alıp hediye etmek için iki dinar aldım" deyip onlara buğday satın alıp hediye etti.

(٩٧٥٠)- [٧/٥٩] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ دَاوُدَ بْنَ يَحْيَى بْنِ يَمَانٍ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " مَا وَضَعَ رَجُلٌ يَدَهُ فِي قَصْعَةِ رَجُلٍ إِلا ذَلَّ لَهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişi sofrasından yediği kişiye karşı kendini borçlu hisseder."

(٩٧٥١)- [٧/٥٩] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ دَاوُدَ بْنَ يَحْيَى يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " صَعِدَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ يُؤَذِّنُ الْعَصْرَ، وَتَرَكَ نَعْلَيْهِ فِي الْمِحْرَابِ، فَأَشْرَفَ يُؤَذِّنُ، فَرَأَى ابْنَ عَمٍّ لَهُ قَدْ أَخَذَ نَعْلَيْهِ، فَلَمَّا صَلَّى أَرْسَلَ إِلَيْهِ بِعَشَرَةِ دَرَاهِمَ "

Dâvud b. Yahya, babasından bildirir: "Süfyân es-Sevrî terliklerini mihrapta bırakıp ikindi ezanını okumaya çıktı. Çıktığında amcaoğullarından birinin terliklerini aldığını gördü. Namazı kıldırdıktan sonra da ona on dirhem gönderdi."

(٩٧٥٢)- [٧/٥٩] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْمَاطِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْمَقَابِرِيُّ، ثنا الْحَوَارِيُّ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ أَبُو عِيسَى، قَالَ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ

الثَّوْرِيَّ " يُصَلِّي قَائِمًا حَتَّى تَغْلِبَهُ عَيْنَاهُ، ثُمَّ يُصَلِّي قَاعِدًا حَتَّى يَعِيَ، فَيَضْطَجِعَ فَيُصَلِّيَ مُضْطَجِعًا "

Havâriy b. Ebi'l-Havâriy Ebû İsa der ki: "Süfyân es-Sevrî'nin uyku bastırana kadar ayakta namaz kıldığını gördüm. Yine bitkin düşünceye kadar oturarak namaz kıldığını gördüm. Yine uzanarak da namaz kıldığını gördüm."

(٩٧٥٣)- [٧/٥٩] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ أَهَابٍ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ يُصَلِّي، ثُمَّ يَلْتَفِتُ إِلَى الشَّبَابِ، فَيَقُولُ " إِذَا لَمْ تُصَلُّوا الْيَوْمَ، فَمَتَى؟ "

Süfyân es-Sevrî, namazını bitirdikten sonra gençlere döner ve: "Namazı bugün kılmazsanız ne zaman kılacaksınız?" derdi.

(٩٧٥٤)- [٧/٥٩] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَسَدٍ الْبَجَلِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ " يَخْرُجُ يَدُورُ بِاللَّيْلِ، وَيَنْضَحُ فِي عَيْنَيْهِ الْمَاءَ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْهُ النُّعَاسُ "

Yahyâ b. Yemân der ki: Süfyân es-Sevrî'nin gece çıkıp dolaştığım ve uykusunun kaçması için gözlerine su serptiğini gördüm.

(٩٧٥٥)- [٧/٦٠] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُفَرِّجُ بْنُ شُجَاعٍ الْمَوْصِلِيُّ، ثنا أَبُو زَيْدٍ، مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: مَا عَاشَرْتُ فِي النَّاسِ رَجُلا هُوَ أَرَقُّ مِنْ سُفْيَانَ، قَالَ: وَقَالَ ابْنُ مَهْدِيٍّ: وَكُنْتُ أُرَامِقُهُ اللَّيْلَةَ بَعْدَ اللَّيْلَةِ، فَمَا كَانَ يَنَامُ إِلا فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ، ثُمَّ يَنْتَفِضُ فَزِعًا مَرْعُوبًا يُنَادِي " النَّارُ، شَغَلَنِي ذِكْرُ النَّارِ عَنِ النَّوْمِ وَالشَّهَوَاتِ "، كَأَنَّهُ يُخَاطِبُ رَجُلا فِي الْبَيْتِ، ثُمَّ يَدْعُو بِمَاءٍ إِلَى جَانِبِهِ فَيَتَوَضَّأُ، ثُمَّ يَقُولُ عَلَى إِثْرِ وَضُوئِهِ: " اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَالِمٌ بِحَاجَتِي، غَيْرُ مُعَلَّمٍ بِمَا أَطْلُبُ، وَمَا أَطْلُبُ إِلا فَكَاكَ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ، اللَّهُمَّ إِنَّ الْجَزَعَ قَدْ أَرَّقَنِي مِنَ الْخَوْفِ، فَلَمْ يُؤَمِّنِّي، وَكُلُّ هَذَا مِنْ نِعْمَتِكَ السَّابِغَةِ عَلَيَّ، وَكَذَلِكَ فَعَلْتَ بِأَوْلِيَائِكَ وَأَهْلِ طَاعَتِكَ،

إِلَهِي قَدْ عَلِمْتُ أَنْ لَوْ كَانَ لِي عُذْرٌ فِي التَّخَلِّي، مَا أَقَمْتُ مَعَ النَّاسِ طَرَفَةَ عَيْنٍ "، ثُمَّ يُقْبِلُ عَلَى صَلاتِهِ، وَكَانَ الْبُكَاءُ يَمْنَعُهُ مِنَ الْقِرَاءَةِ، حَتَّى إِنِّي كُنْتُ لا أَسْتَطِيعُ سَمَاعَ قِرَاءَتِهِ مِنْ كَثْرَةِ بُكَائِهِ، قَالَ ابْنُ مَهْدِيٍّ: وَمَا كُنْتُ أَقْدِرُ أَنْ أَنْظُرَ إِلَيْهِ اسْتِحْيَاءً، وَهَيْبَةً مِنْهُ

Abdurrahman b. Mehdî der ki: İnsanlar içinde Süfyân es-Sevrî kadar yumuşak kalpli olan biriyle daha birlikte olmuş değilim! Her gece onu takip eder ne yapacağını izlerdim. Devamlı olarak gecenin ilk başlarında uyurdu. Sonra ansızın ürküp korkmuş bir şekilde uyanır ve sanki evin içinde biriyle konuşuyormuş gibi: "Ateş! Ateşi hatırlamam beni uykumdan ve diğer lezzetlerden mahrum etti!" derdi. Hemen yanı başına su getirilmesini ister, abdestini aldıktan sonra da şöyle dua ederdi: "Allahım! Sana karşı dile getirmesem de ihtiyacımın ne olduğunu çok iyi biliyorsun. Allahım! Tek isteğim beni Cehennem ateşinden azad etmendir. Allahım! Cehennem endişesinden dolayı korkum çoğaldı ve kendimi güvende hissedemiyorum. Yine bütün bunları da bana bahşettiğin birer nimet olarak görüyorum. Zira daha önce de dostlarına ve sana itaat edenlere aynı durumu yaşatmıştın. İlahi! Sen de biliyorsun ki şayet insanlardan ayrılmak için yeterli bir gerekçem olsaydı onların arasında bir an bile durmazdım." Sonra Süfyân namazına dururdu. Ancak namazda o kadar ağlardı ki kıraatini zor yapardı. Öyle ki ağlamasının çokluğundan dolayı ne okuduğunu işitemezdim. Ondan olan çekindiğimden ve heybetinden dolayı da yüzüne bakamazdım.

(٩٧٥٦)- [٦٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانَ، ثنا يُوسُفُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ إِسْحَاقَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ الْحُنَيْنِيَّ، يَقُولُ: كُنَّا فِي مَجْلِسِ الثَّوْرِيِّ وَهُوَ يَسْأَلُ رَجُلا رَجُلا عَمَّا يَصْنَعُ فِي لَيْلِهِ، فَيخْبِرُهُ، حَتَّى دَارَ الْقَوْمُ، فَقَالُوا: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، قَدْ سَأَلْتَنَا فَأَخْبَرْنَاكَ، " فَأَخْبِرْنَا أَنْتَ كَيْفَ تَصْنَعُ فِي لَيْلِكَ؟ " فَقَالَ: " لَهَا عِنْدِي أَوَّلُ نَوْمَةٍ، تَنَامُ مَا شَاءَتْ، لا أَمْنَعُهَا، فَإِذَا اسْتَيْقَظْتُ، فَلا أُقِيلُهَا وَاللَّهِ

İshâk b. İbrâhîm el-Huneynî anlatıyor: Süfyân es-Sevrî'nin meclisindeydik ve o herkese teker teker, gece ne yaptığını soruyordu ve onlar yaptıkları ibadetleri söylüyorlardı. Herkese sorduktan sonra onlar: "Ey Ebû

Abdillah! Sen bize sordun, biz de söyledik. Sen bize geceyi nasıl geçirdiğini söyle" deyince, şöyle karşılık verdi: "Gecenin başında nefsimin uyumasına izin veririm. Dilediği kadar uyur ve ona dokunmam. Uyandığı zaman ise vallahi uyumasına izin vermem."

(٩٧٥٧)- [٦٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي الْحَارِثِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سُفْيَانَ، عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، قَالَ: " سَأَلْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ عَنِ الرَّجُلِ يُصَلِّي، أَيُّ شَيْءٍ يَنْوِي بِصَلاتِهِ؟ " قَالَ: " يَنْوِي أَنْ يُنَاجِيَ رَبَّهُ "

İbnu'l-Mübârek bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye, kişinin namaza başlayacağı zaman neye niyet etmesi gerektiğini sorduğumda: "Rabbine yakarmaya niyet eder" karşılığını verdi.

(٩٧٥٨)- [٦٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَضْرَمِيُّ، ثنا وَكَانَ مِنَ الثِّقَاتِ، حَمْدَانُ بْنُ جَابِرٍ الضَّبِّيُّ ثنا أَبُو زُبَيْدٍ عَبْثَرٌ، قَالَ: " قَرَأَ سُفْيَانُ لَيْلَةً: ﴿إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ﴾، فَخَرَجَ فَارًّا عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى لَحِقُوهُ، وَاجْتَمَعَتْ بَنُو ثَوْرٍ عَلَى سُفْيَانَ، وَهُوَ شَابٌّ يُنَاشِدُونَهُ مِمَّا كَانَ مِنَ الْعِبَادَةِ، أَيْ: أَقْصِرْ عَنْ هَذَا "

Ebû Zübeyd Abser der ki: "Bir gece Süfyân es-Sevrî, «**Doğrusu bundan önce ailemizin yanında bile korku içindeydik**»[1] âyetini okudu ve evden çıkıp kaçmaya başladı. Genç biri olmasına rağmen Sevr oğullarının gençleri ona yetiştiler ve dindarlığından bahsedip böyle yapmamasını istediler."

(٩٧٥٩)- [٦١/٧] ثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ، يَقُولُ: قَالَ قَاسِمٌ الْجَرْمِيُّ سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " يُكْتَبُ لِلرَّجُلِ مِنْ صَلاتِهِ مَا عَقِلَ مِنْهَا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişinin amel defterine namazlarından sadece farkında olarak kıldığı namazları yazılır."

---

[1] Tûr Sur. 26

(٩٧٦٠)- [٦١/٧] حَدَّثنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا مُبَارَكٌ أَبُو حَمَّادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقْرَأُ عَلَى ابْنِ الْحَسَنِ " انْظُرْ يَا أَخِي، أَنْ يَكُونَ أَمْرَكَ مَا بَيْنَ طُلُوعِ الْفَجْرِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ، التَّفَكُرُ فِي يَوْمِكَ الَّذِي مَضَى، فَمَا كَانَ مِنْ طَاعَةِ اللَّهِ، فَاسْتَقِمْ عَلَيْهَا، وَمَا كَانَ مِنْ مَعْصِيَةِ اللَّهِ، فَانْزِعْ عَنْهَا، وَلا تُعِدْ فِيهَا يَدَيْكَ، فَإِنَّكَ لا تَدْرِي أَتَسْتَكْمِلُ يَوْمَكَ أَمْ لا؟ وَإِنَّ التَّوْبَةَ مَبْسُوطَةٌ، وَتَرْكُ الذَّنْبِ أَيْسَرُ عَلَيْكَ مِنْ طَلَبِ التَّوْبَةِ، وَالتَّوْبَةُ النَّصُوحَةُ هِيَ النَّدَامَةُ الَّتِي لا رَجْعَةَ فِيهَا، وَاتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ، إِذَا عَمِلْتَ ذَنْبًا فِي السِّرِّ فَتُبْ إِلَى اللَّهِ فِي السِّرِّ، وَإِذَا عَمِلْتَ فِي الْعَلانِيَةِ فَتُبْ إِلَى اللَّهِ فِي الْعَلانِيَةِ، وَلا تَدَعْ ذَنْبًا يَرْكَبُ ذَنْبًا، وَأَكْثِرْ مِنَ الْبُكَاءِ مَا اسْتَطَعْتَ، وَالضَّحِكُ فَلَسْتَ مِنْهُ بِسَبِيلٍ، فَإِنَّكَ لَمْ تُخْلَقْ عَبَثًا، وَصِلْ رَحِمَكَ، وَقَرَابَتَكَ، وَجِيرَانَكَ، وَإِخْوَانَكَ، ثُمَّ إِذَا رَحِمْتَ رَحِمْتَ مِسْكِينًا، أَوْ يَتِيمًا، أَوْ ضَعِيفًا، وَإِذَا هَمَمْتَ بِصَدَقَةٍ، أَوْ بِبِرٍّ، أَوْ بِعَمَلٍ صَالِحٍ، فَعَجِّلْ مُضِيَّهُ مِنْ سَاعَتِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَحُولَ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ الشَّيْطَانُ، وَاعْمَلْ بِنِيَّةٍ، وَكُلْ بِنِيَّةٍ، وَاشْرَبْ بِنِيَّةٍ، وَلا تَأْكُلْ وَحْدَكَ، وَلا تَنَامَنَّ وَحْدَكَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ، وَهُوَ مِنَ الاثْنَيْنِ أَبْعَدُ، وَلا تَأْكُلْ فِي ظُلْمَةٍ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ فِي الظُّلْمَةِ، وَإِيَّاكَ وَالشُّحَّ، فَإِنَّ الشُّحَّ يُفْسِدُ عَلَيْكَ دِينَكَ، وَلا تَعِدَنَّ أَحَدًا شَيْئًا فَتُخْلِفَهُ فَتَسْتَبْدِلَ بِالْمَوَدَّةِ بُغْضًا، وَإِيَّاكَ وَالشَّحْنَاءَ، فَإِنَّهُ لا تُقْبَلُ تَوْبَةُ عَبْدٍ يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ، وَإِيَّاكَ وَالْبَغْضَاءَ، فَإِنَّمَا هِيَ الْحَالِقَةُ، وَعَلَيْكَ بِالسَّلامِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ يُخْرِجِ الْغِلَّ وَالْغِشَّ مِنْ قَلْبِكَ، وَعَلَيْكَ بِالْمُصَافَحَةِ تَكُنْ مَحْبُوبًا إِلَى النَّاسِ، وَلا تَزَلْ عَلَى وُضُوءٍ تُحِبُّكَ الْحَفَظَةُ، وَإِنْ مِتَّ مِتَّ شَهِيدًا، وَأَدْنِ الْيَتِيمَ مِنْكَ، وَامْسَحْ بِرَأْسِهِ يُزَدْ فِي عُمُرِكَ، وَتَكُنْ رَفِيقَ نَبِيِّكَ، ارْحَمِ الصَّغِيرَ، وَوَقِّرِ الْكَبِيرَ تَلْحَقْ بِالصَّالِحِينَ، وَأَطْعِمْ طَعَامَكَ الأَتْقِيَاءَ الصَّالِحِينَ، وَإِنْ كَانَ غَنِيًّا يُحِبُّكَ اللَّهُ، وَيُلْقِي مَحَبَّتَكَ عَلَى النَّاسِ، وَإِذَا لَبِسْتَ جَدِيدًا فَأَلْقِ خِلْقَانَكَ عَلَى عَارٍ يُمْحَ اسْمُكَ مِنَ الْبُخَلاءِ، وَيُزَدْ فِي حَسَنَاتِكَ، وَيُنْقَصْ مِنْ سَيِّئَاتِكَ، وَلا تُحِبَّ إِلا فِي اللَّهِ، وَلا تُبْغِضْ إِلا فِي اللَّهِ، فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ كَانَ سِيمَاكَ سِيمَا الْمُنَافِقِينَ "

Mübârek Ebû Hammâd anlatıyor: Süfyân es-Sevrî'nin İbnu'l-Hasan'a şunu okuduğunu işittim: "Kardeşim! Şafağın sökmesinden güneşin doğmasına kadar işin, geçirdiğin gün hakkında tefekkür olsun. Geçen günde Allah'a itaat olarak geçen şeyleri devam ettir, Allah'a isyan olarak geçenlerden ise uzak dur ve bir daha onları yapma. Zira o günü de tamamlayıp tamamlamayacağını bilemezsin. Tövbe kapısı her dem önünde açıktır, ancak günahları bırakmak tövbeden daha kolaydır. Tövbede samimiyet de yapılan günaha bir daha dönmemek üzere pişman olmaktır. Nerede olursan ol Allah'tan kork. Bir günahı gizliden işlediğin zaman tövbesini de gizliden yap. Açıktan işlediğin günaha da açıktan tövbe et ve iki günahın ard arda gelmemesine dikkat et.

Elinden geldiğince çok ağla. Bil ki gülmek için hiçbir sebebin yoktur. Sen ki boşuna yaratılmadın. Yakınların, akrabaların, komşuların ve kardeşlerinle ilişkini canlı tut. Merhamet edeceksen miskin, yetim ve zayıf birine merhamet et. Sadaka vermeye, iyilik veya salih bir amel yapmaya niyetlendiğin zaman şeytan araya girip sana engel olmadan bunu geciktirme ve hemen yap. Her bir işini niyetle yap. Niyet ederek ye, niyet ederek iç. Yalnız yeme ve yalnız uyuma, zira Şeytan yalnız olana yakın, iki kişiye daha uzaktır. Karanlıkta yeme, zira Şeytan da karanlıkta yemeğini yer.

Hırstan sakın, zira hırs senin dinini bozar. Birine verdiğin sözden cayma, yoksa sevgi nefrete dönüşür. Düşmanlıktan uzak dur, zira kardeşlerinden biriyle düşmanlığı bulunan kulun tövbesi kabul görmez. Kin tutmaktan da uzak dur, zira kin tutma kişinin amellerini yok eder. Kalbinden aldatma ile hilekârlığı söküp atabilecek her bir kardeşine selam ver. Tokalaşmaktan uzak durma ki tokalaşman insanların sana olan sevgisini arttırır. Abdestli olduğun sürece hafaza melekleri seni sever. Abdestli iken ölmen durumunda şehit olarak ölmüş olursun.

Yetimi kendine yakın tutup başını okşa ki ömrün uzun olsun ve (cennette) Peygamber'inin (sallallahu aleyhi vesellem) dostu olasın. Küçüklere sevgi, büyüklere saygı göster ki salihlerden biri olasın. Zengin de olsa takva sahibi salih kişilere yemek ikramında bulun ki Allah seni sevsin ve insanlara

sevdirsin. Yeni bir giysi edindiğin zaman eskisini giysisi olmayan birine ver ki adın cimrilerin içinden çıkarılsın, iyiliklerin arttırılsın ve kötülüklerin eksilsin. Seveceksen Allah için sev, nefret edeceksen de Allah için nefret et. Aksi halde münafıkların özelliklerini taşımış olursun."

(٩٧٦١)- [٦٢/٧] حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، ثنا الْمُنْتَصِرُ بْنُ نَصْرٍ، ثنا عُمَرُ بْنُ مُدْرِكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَكِّيَّ بْنَ إِبْرَاهِيمَ، يَقُولُ: دَخَلْتُ عَلَى سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ يَوْمًا، وَبَيْنَ يَدَيْهِ رَغِيفٌ وَكَفٌّ زَبِيبٍ، أَوْ حَفْنَةٌ، فَقَالَ لِي: " ادْنُ يَا مَكِّيُّ "، قُلْتُ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ دَخَلْتُ إِلَيْكَ غَيْرَ مَرَّةٍ وَأَنْتَ تَأْكُلُ، فَلَمْ تَدْعُنِي قَبْلَهَا "، قَالَ: " الْيَوْمَ حَضَرَتْنِي النِّيَّةُ "

Mekkî b. İbrâhîm der ki: Bir gün Süfyân b. Saîd'in yanına girdiğimde önünde bir ekmek, bir avuç da zeytin vardı. "Ey Mekkî! Yaklaş!" diyerek beni yemeğe davet etti. Ona: "Ey Ebû Abdillah! Daha önce birçok defa sen yemek yerken yanına girdim ve hiçbirinde beni yemeğe davet etmedin" dediğimde: "Bugün buna niyetlenmiştim" karşılığını verdi.

(٩٧٦٢)- [٦٢/٧] حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الأَثْرَمُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الرَّبِيعِ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: اطَّلَعْتُ عَلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ فِي بَيْتِهِ، فَسَمِعْتُهُ، يَقُولُ: " سَتْرُكَ الْجَمِيلُ الَّذِي لَمْ يَزَلْ، سَتْرُكَ الْجَمِيلُ الَّذِي لَمْ يَزَلْ "

Yahya b. el-Yemân der ki: Süfyân es-Sevrî'ye evinde iken kulak kabarttığımda: "(Rabbim!) Şimdiye kadar olduğu gibi yine günahlarımızı en güzel şekilde ört! Şimdiye kadar olduğu gibi yine günahlarımızı en güzel şekilde ört!" dediğini işittim.

(٩٧٦٣)- [٦٢/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ النُّعْمَانِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا زُهَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ، ثنا ابْنُ السَّمَّاكِ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " مَا عَالَجْتُ شَيْئًا أَشَدَّ عَلَيَّ مِنْ نَفْسِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: "En çetin mücadeleyi kendi nefsime karşı veriyorum."

(٩٧٦٤)- [٧/٦٢] حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُذَكِّرُ، ثنا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ، ثنا أَبُو الْخَزْرَجِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ إِسْحَاقَ الْكِنَانِيَّ، يَقُولُ: كُنْتُ بِعَبَّادَانَ وَسُفْيَانُ مُخْتَفٍ بِالْبَصْرَةِ، فَأَرْسَلَ إِلَيَّ، فَجِئْتُ، فَإِذَا هُوَ فِي الْمَوْتِ، فَأَدْخَلَ يَدَهُ تَحْتَ رَأْسِهِ، فَأَخْرَجَ كِيسًا فَرَمَى بِهِ إِلَيَّ، وَامْرَأَةٌ تَتَكَلَّمُ خَلْفَ السِّتْرِ، فَقَالَ: " إِنَّ هَذِهِ الْمَرْأَةَ تَزَوَّجْتُهَا، وَبَقِيَ لَهَا عِنْدِي مِنْ صَدَاقِهَا ثَلاثُونَ دِرْهَمًا، فَإِنْ هِيَ تَرَكَتْهَا فَكَفِّنِّي بِهَا، وَإِنْ لَمْ تَتْرُكْهَا فَكَفِّنِّي فِي ثِيَابِي "، فَلَمَّا مَاتَ حَمَلْتُهُ إِلَى الْمُغْتَسَلِ أَغْسِلُهُ، فَحَلَلْتُ إِزَارَهُ، فَإِذَا فِيهَا رُقْعَةٌ فِيهَا أَطْرَافُ الْحَدِيثِ

İshâk el-Kinânî der ki: Abbâdân'da bulunduğum sırada Basra'da saklanmış olan Süfyân es-Sevrî haber gönderip beni yanına çağırdı. Geldiğimde ölüm döşeğindeydi. Elini başının altına soktu ve bir kese çıkarıp önüme attı. Karısı da perde arkasından konuşuyordu. Süfyân bana: "Bu kadınla evlendim ve mehir olarak benden otuz dirhem alacağı kaldı. Şayet mehrinden arta kalan kısmı almazsa bununla bana kefen al. Ancak alırsa beni giysilerimle kefenle" dedi. Öldüğü zaman yıkamak üzere teneşire götürdüm. İzarım açtığımda içinde hadislerin başlangıç kısımlarının (atrâf) yazılı olduğu bir deri parçası gördüm.

(٩٧٦٥)- [٧/٦٢] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ خَلَفٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ الْحَكَمِ، يَقُولُ: لَمَّا مَاتَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ جَاءَ شَيْخٌ أَبْيَضُ الرَّأْسِ وَاللِّحْيَةِ حَتَّى قَامَ عَلَى قَبْرِهِ وَهُوَ يُدْفَنُ، فَقَالَ: " يَا سُفْيَانُ، أَمِنْتَ مِمَّنْ كُنْتَ تَخَافُ، وَقَدِمْتَ عَلَى مَنْ كُنْتَ تَعْبُدُ، وَوَاللَّهِ مَا يَسُرُّنَا أَنْ يَلِيَ حِسَابَنَا أَحَدٌ غَيْرُ اللَّهِ تَعَالَى، ثُمَّ لَمْ يُرَ، فَكَانُوا يَرَوْنَهُ الْخَضِرَ "

Kâsım b. el-Hakem der ki: Süfyân es-Sevrî öldüğü zaman saçı sakalı beyaz ihtiyar bir adam geldi. Defnedilmekte olan Süfyân'ın mezarında durdu ve: "Ey Süfyân! Korktuğun şeyden yana güvende oldun ve gelmesini uzak gördüğün şeye ulaştın. Vallahi bizi sevindiren şey hesabımızı sadece

Allah'ın görecek olmasıdır" dedi. Daha sonra bu adamı gören olmadı ki Hızır olduğu söylenirdi.

(٩٧٦٦)- [٦٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا بَشَّرٌ، ثنا سَلَمَةُ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حُبَاشٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ الْحُبَابِ، قَالَ: نَفِدَتْ نَفَقَةُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ بِمَكَّةَ، فَقَدِمَ عَلَيْهِ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ، فَقَالَ لِسُفْيَانَ: لَكَ مَعِي عَشَرَةُ دَرَاهِمَ، قَالَ " مِنْ أَيْنَ؟ " قَالَ: " مِنْ غَزْلِ فُلانَةٍ "، قَالَ: " ائْتِنِي بِهِمْ، فَإِنِّي مُنْذُ ثَلاثٍ أَسْتَفُّ الرَّمْلَ "

Zeyd b. el-Hubâb der ki: Mekke'deyken Süfyân es-Sevrî'nin parası bitti. Kabilesinden bir adam yanına geldi ve: "Bende on dirhem alacağın var" dedi. Süfyân: "Nereden?" diye sorunca, adam: "Filan kadının eğirdiği iplerden" karşılığını verdi. Bunun üzerine Süfyân: "O zaman onları bana getir! Zira üç gündür kumdan başka yiyeceğim yoktu" dedi.

(٩٧٦٧)- [٦٣/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ نَصْرٍ الْبَزَّارُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ الْجَوْهَرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ الْحَافِيَ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ " وَدِدْتُ أَنِّى إِذَا جَلَسْتُ لَكُمْ، أَقُومُ كَمَا أَقْعُدُ، لا عَلَيَّ وَلا لِيَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Sizinle beraber olduğumda lehimde ve aleyhimde bir şey olmadan oturduğum gibi kalkmayı isterdim."

(٩٧٦٨)- [٦٣/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ الْمُسُوحِيُّ، ثنا لُوَيْنٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الأَحْوَصِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " وَدِدْتُ أَنِّي نَجَوْتُ مِنْهُ كَفَافًا، لا عَلَيَّ وَلا لِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Öldüğümde bendeki ilimden lehimde ve aleyhimde bir şey olmadan kurtulmuş olmayı isterdim."

(٩٧٦٩)- [٦٣/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ رُسْتُمَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ رُسْتَةَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَوْنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ الْقَطَّانَ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ

رَجُلا أَفْضَلَ مِنْ سُفْيَانَ، لَوْلا الْحَدِيثُ، كَانَ يُصَلِّي مَا بَيْنَ الظُّهْرِ، وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ، وَالْعِشَاءِ صَلاةً، فَإِذَا سَمِعَ مُذَاكَرَةَ الْحَدِيثِ، تَرَكَ الصَّلاةَ وَجَاءَ "

Yahya b. Saîd el-Kattân der ki: "Hadis rivâyeti olmasaydı Süfyân es-Sevrî'den daha üstün birini görmemiş olurdum. Zira Süfyân öğle namazı ile ikindi namazı arasında, ikindi namazı ile akşam namazı arasında, akşam namazı ile yatsı namazı arasında namaz kılardı. Ancak hadis müzakeresi olduğunu işittiği zaman namazı bırakıp gelirdi."

(٩٧٧٠)- [٦٣/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ خَلَفِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: قُلْتُ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ: إِذَا أَخَذْتَ فِي الْحَدِيثِ نَشَطْتَ وَأَنْكَرْتَكَ، وَإِذَا كُنْتَ فِي غَيْرِ الْحَدِيثِ كَأَنَّكَ مَيِّتٌ، قَالَ سُفْيَانُ: " أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْكَلامَ فِتْنَةٌ؟ ! "

Seleme b. Halef b. İsmâil bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye: "Sen konuştuğun zaman canlanıyor ve sanki başka biri gibi oluyorsun. Konuşmadığın zaman ise sanki ölü gibisin!" dediğimde: "Konuşmanın fitne olduğunu bilmiyor musun?" karşılığını verdi.

(٩٧٧١)- [٦٣/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْفَضْلَ بْنَ مُوسَى، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، " وَسُئِلَ عَنِ الإِمَامِ يَرْوِي الأَحَادِيثَ عَلَى الْمِنْبَرِ؟ " فَقَالَ: " حَسَنٌ "

Fadl b. Mûsa bildiriyor: Minber üzerinde hadis aktaran imamın durumu kendisine sorulunca Süfyân es-Sevrî'nin: "İyi yapıyordur" dediğini işittim.

(٩٧٧٢)- [٦٣/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا أَبُو غَسَّانَ، مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو الرَّازِيُّ، ثنا مِهْرَانُ، قَالَ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ " إِذَا خَلَعَ ثِيَابَهُ طَوَاهَا "، وَقَالَ: كَانَ يُقَالُ: " إِذَا طُوِيَتْ رَجَعَتْ إِلَيْهَا نَفْسُهَا "

Mihrân der ki: Süfyân es-Sevrî'nin giysilerini çıkardığı zaman onları katlayıp kaldırdığını gördüm. Süfyân: "Giysilerini katladığın zaman onları çıkardığın gibi bulursun, denilir" derdi.

(٩٧٧٣)- [٧/٦٣] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْبَزَّارِ، ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، قَالَ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ بِمَكَّةَ وَقَدْ أَكْثَرَ عَلَيْهِ أَصْحَابُ الْحَدِيثِ، فَقَالَ: " إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، أَخَافُ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ ضَيَّعَ هَذِهِ الأُمَّةَ حَيْثُ احْتِيجَ إِلَى مِثْلِي "

Halef b. Temîm der ki: Süfyân es-Sevrî'yi Mekke'de gördüm. Hadisçiler onun yanında çoğalınca: "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn! Allah'ın bu ümmeti, benim gibi birine muhtaç bırakarak heba etmiş olmasından endişe ediyorum" dedi.

(٩٧٧٤)- [٧/٦٤] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ الْفَارِسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ أَبِي شُرَيْحٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا أُنْكِرُ نَفْسِي إِلا إِذَا جَلَسْتُ لِلْحَدِيثِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Sadece hadis rivâyetine oturduğum zaman kendimi tanıyamıyorum."

(٩٧٧٥)- [٧/٦٤] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ دَاوُدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هِلالٍ الرُّومِيُّ، بِبَيْرُوتَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَاصِمٍ، قَالَ: الْتَقَى سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، فَتَذَاكَرَا فَبَكَيَا، فَقَالَ سُفْيَانُ " إِنِّي لأَرْجُو أَنْ يَكُونَ مَجْلِسُنَا هَذَا أَعْظَمَ مَجْلِسٍ جَلَسْنَاهُ بَرَكَةً "، قَالَ لَهُ فُضَيْلٌ: " تَرْجُو؟ ! لَكِنِّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ أَعْظَمَ مَجْلِسٍ جَلَسْنَاهُ عَلَيْنَا شُؤْمًا، أَلَيْسَ نَظَرْتَ إِلَى أَحْسَنِ مَا عِنْدَكَ فَتَزَيَّنْتَ بِهِ لِي، وَتَزَيَّنْتُ لَكَ بِهِ؟ ! فَعَبَدْتَنِي وَعَبَدْتُكَ؟ ! " قَالَ: " فَبَكَى سُفْيَانُ حَتَّى عَلا نَحِيبُهُ "، ثُمَّ قَالَ: " أَحْيَيْتَنِي، أَحْيَاكَ اللَّهُ "

Ahmed b. Âsım der ki: Süfyân es-Sevrî ve Fudayl b. İyâd karşılaşıp konuşup ağladılar. Süfyân: "Bu meclisimizin bereket yönünden en büyük

meclis olmasını temenni ederim" deyince, Fudayl: "Öyle dileriz ama ben kötülük yönünden en büyük olmasından korkarım. Sen yanındaki en güzel şeylere bakıp onları bana gösterdin, ben de yanımdaki en güzel şeyleri sana gösterdim. Böylece sen bana ben de sana ibadet etmedik mi?" karşılığını verdi. Bunun üzerine Süfyân hıçkırarak ağlayıp: "Bana hayat verdin. Allah seni ihya etsin" dedi.

(٩٧٧٦)- [٧/٦٤] حَدَّثَنَا أَبِي، وَأَبُو مُحَمَّدٍ قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَحْيَى، ثنا أَبُو غَسَّانَ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الأَصْمَعِيَّ، يَقُولُ: " أَمَّا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَأَوْصَى أَنْ تُدْفَنَ كُتُبُهُ، وَكَانَ نَدِمَ عَلَى أَشْيَاءَ كَتَبَهَا عَنْ قَوْمٍ، حَمَلَنِي عَلَيْهِ شُهْرَةُ الْحَدِيثِ "

Asmaî der ki: Süfyân es-Sevrî öldükten sonra kitaplarının da gömülmesini vasiyet etmişti. Zira bazı kesimler hakkında bazı şeyler yazmıştı. Sonradan buna pişman olmuş ve: "Hadislerin şöhret olması bunlar hakkında yazmama sebep oldu" demişti.

(٩٧٧٧)- [٧/٦٤] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحَارِثِيَّ، يَقُولُ: " دَفَنَ سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ كُتُبَهُ، وَكُنْتُ أُعِينُهُ عَلَيْهَا، فَدَفَنَ مِنْهَا كَذَا وَكَذَا قِمَطْرَةً إِلَى صَدْرِي "، فَقُلْتُ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، وَفِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ "، قَالَ لِي: " خُذْ مَا شِئْتَ "، فَعَزَلْتُ مِنْهُ شَيْئًا كَانَ يُحَدِّثُنِي مِنْهُ

Ebû Abdirrahman el-Hârisî der ki: Süfyân b. Saîd kitaplarını toprağa gömdü, ben de bunda ona yardım ettim. Yazdığı kitaplardan şu kadar kucak dolusunu gömdü. Ona: "Ey Ebû Abdillah! Gömülerde (zekat olarak) beşte bir vardır" dediğimde: "İstediğin kadarını alabilirsin" karşılığını verdi. Bunun üzerine daha öncesinde bana anlattığı konular hakkında birkaç kitap aldım.

(٩٧٧٨)- [٧/٦٤] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَحْيَى، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ الْحَنَّاطُ، قَالَ: سَمِعْتُ فَرْقَدًا، إِمَامَ مَسْجِدِ الْبَصْرَةِ، يَقُولُ: دَخَلُوا عَلَى سُفْيَانَ

الثَّوْرِيِّ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ، فَحَدَّثَهُ رَجُلٌ بِحَدِيثٍ، فَأَعْجَبَهُ وَضَرَبَ يَدَهُ إِلَى تَحْتِ فِرَاشِهِ، فَأَخْرَجَ أَلْوَاحًا لَهُ فَكَتَبَ ذَلِكَ الْحَدِيثَ، فَقَالُوا لَهُ: عَلَى هَذِهِ الْحَالِ مِنْكَ؟ ! فَقَالَ " إِنَّهُ حَسَنٌ، إِنْ بَقِيتُ فَقَدْ سَمِعْتُ حَسَنًا، وَإِنْ مُتُّ فَقَدْ كَتَبْتُ حَسَنًا "

Hüseyin b. el-Hasan el-Hannât bildiriyor: Basra mescidinin imamı olan Ferkad'ın şöyle dediğini işittim: "Ölümüne sebep olan hastalığı sırasında Süfyân es-Sevrî'nin yanına girdiler. Adamın biri ona bir hadis aktarınca, Süfyân bu hadisi çok beğendi ve elini yattığı döşeğin altına götürüp (yazı yazdığı) levhaları çıkardı. Duyduğu bu hadisi de onlara yazdı. Kendisine: "Bu durumdayken de mi yazıyorsun?" dediklerinde şöyle karşılık verdi: "(Her iki durumda da) güzel bir şey yaptım. (Sağ kalırsam) güzel bir şey duymuş oldum. Ölürsem de güzel bir şeyi yazmış olurum."

(٩٧٧٩)- [٧/٦٥] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَعْقُوبَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْمُؤْمِنِ بْنَ عُثْمَانَ، يَقُولُ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، " جَاءَ إِلَى حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، فَقَالَ لَهُ: مَرْحَبًا "

Abdulmü'min b. Osmân der ki: Süfyân es-Sevrî'nin Hammâd b. Seleme'ye gelip: "Merhaba" dediğini gördüm.

(٩٧٨٠)- [٧/٦٥] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَحْيَى، ثنا سَعِيدُ بْنُ بِشْرٍ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ، ثنا هُشَيْمٌ، قَالَ: نُعِيَ إِلَيْنَا أَبُو إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيُّ، فَأَقْبَلَ عَلَيَّ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَجَعَلَ، يَقُولُ: " تَعْرِفُ لِلشَّيْبَانِيِّ كَذَا؟ تَعْرِفُ لِلشَّيْبَانِيِّ كَذَا؟ فَإِذَا فِيهِ أَحَادِيثُ لَمْ أَكْتُبْهَا، ثُمَّ أَبْطَلُوا مَوْتَهُ، فَخَرَجْتُ إِلَى الشَّيْبَانِيِّ، فَمَرَّ سُفْيَانُ، وَأَنَا مَعَهُ جَالِسٌ، فَأَعْرَضَ عَنِّي وَلَمْ يُكَلِّمْنِي "

Huşeym der ki: Ebû İshâk eş-Şeybânî'nin ölüm haberi verildiğinde yanıma Süfyân es-Sevrî geldi ve: "Şeybânî'nin filan rivâyetini biliyor musun? Şeybânî'nin falan rivâyetini biliyor musun?" demeye başladı. Bu söyledikleri Şeybânî'nin yazmadığım hadisleriydi. Daha sonra ise Şeybânî'nin ölüm haberinin yanlış olduğu söylendi. Bunun üzerine Şeybânî'nin yanına gittim.

Onunla oturmuşken Süfyân yanımızdan geçince yüzünü çevirip benimle konuşmadı.

(٩٧٨١)- [٧/٦٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ اللَّيْثِ، يَقُولُ: ثنا أَبُو يَعْلَى مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِيِّ، ثنا أَسْبَاطٌ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " الرَّجُلُ إِلَى الْعِلْمِ أَحْوَجُ مِنْهُ إِلَى الْخُبْزِ وَاللَّحْمِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişinin ilme olan ihtiyacı ekmek ve ete olan ihtiyacından daha fazladır."

(٩٧٨٢)- [٧/٦٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ نَصْرٍ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ عَاصِمٍ السَّخْتِيَانِيُّ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: سُئِلَ سُفْيَانُ، وَأَنَا شَاهِدٌ " الْغَزْوُ أَحَبُّ، أَوْ رَجُلٌ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ؟ " قَالَ: " رَجُلٌ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ "

Abdulhamîd el-Himmânî der ki: Benim de bulunduğum bir yerde Süfyân'a: "Savaşan kişi mi yoksa Kur'ân okuyan kişi mi daha üstündür?" diye sorulunca, Süfyân: "Kur'ân okuyan kişi" karşılığını verdi.

(٩٧٨٣)- [٧/٦٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَبُو سَعِيدِ بْنُ زِيَادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " لَوْ أَنَّ السَّمَاءَ لَمْ تُمْطِرْ، وَالأَرْضُ لَمْ تُنْبِتْ، ثُمَّ اهْتَمَمْتُ بِشَيْءٍ مِنْ رِزْقِي، لَظَنَنْتُ أَنِّي كَافِرٌ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Gökten yağmur inmese, yerde ekin bitmese ve buna rağmen ben mallarımla ilgilenecek olsam kafir biri olduğumu düşünürüm."

(٩٧٨٤)- [٧/٦٥] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ زُرَيْقٍ الْكِنَانِيُّ الرَّاسِبِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُلَيْمَانَ الزَّيَّاتُ الْعَبْدِيُّ بِمَكَّةَ، قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا مَعَ سُفْيَانَ، فَجَعَلَ رَجُلٌ يَنْظُرُ إِلَى ثَوْبٍ كَانَتْ عَلَى سُفْيَانَ، ثُمَّ قَالَ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، أَيُّ شَيْءٍ كَانَ هَذَا الثَّوْبُ؟ " فَقَالَ سُفْيَانُ: " كَانُوا يَكْرَهُونَ فُضُولَ الْكَلامِ "

Mekke'li İbrâhîm b. Süleymân ez-Zeyyât el-Abdî bildiriyor: Süfyân-ı Sevrî ile birlikte oturmuşken adamın biri geldi ve Süfyân'ın giymiş olduğu

giysiye bakmaya başladı. Sonra Süfyân'a: "Ey Ebû Abdillah! Bu giysi hangi kumaştan yapılmış?" diye sorunca, Süfyân adama: "Öncekiler gereksiz konuşmayı kerih görürlerdi!" karşılığını verdi.

(٩٧٨٥)- [٦٥/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ زُرَيْقٍ، قَالَ: سَمِعْنَا إِبْرَاهِيمَ بْنَ سُلَيْمَانَ الزَّيَّاتَ، يَقُولُ: كُنَّا عِنْدَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، " فَجَاءَتِ امْرَأَةٌ فَشَكَتْ إِلَيْهِ ابْنَهَا، وَقَالَتْ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ أَجِيئُكَ بِهِ تَعِظُهُ؟ فَقَالَ: نَعَمْ جِيئِي بِهِ، فَجَاءَتْ بِهِ، فَوَعَظَهُ سُفْيَانُ بِمَا شَاءَ اللَّهُ، فَانْصَرَفَ الْفَتَى، فَعَادَتِ الْمَرْأَةُ بَعْدَ مَا شَاءَ اللَّهُ، فَقَالَتْ: جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، وَذَكَرَتْ بَعْضَ مَا تُحِبُّ مِنْ أَمْرِ ابْنِهَا، ثُمَّ جَاءَتْ بَعْدَ حِينٍ، فَقَالَتْ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، ابْنِي مَا يَنَامُ اللَّيْلَ وَيَصُومُ النَّهَارَ، وَلا يَأْكُلُ وَلا يَشْرَبُ، فَقَالَ: وَيْحَكِ ! مِمَّ ذَاكَ؟ قَالَتْ: يَطْلُبُ الْحَدِيثَ، فَقَالَ: احْتَسِبِيهِ عِنْدَ اللَّهِ "

İbrâhîm b. Süleymân ez-Zeyyât bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'nin yanında oturuyorken kadının biri geldi. Süfyân'a, oğlundan yana kendisine şikâyetlerde bulunup: "Ey Ebû Abdillah! Yanına getirsem ona nasihatlerde bulunur musun?" dedi. Süfyân da: "Olur! Onu yanıma getir" karşılığım verdi. Kadın oğlunu getirince Süfyân bir müddet ona nasihatlerde bulunup öğütler verdi. Ardından genç oradan ayrıldı. Bir süre sonra gencin annesi geldi. Süfyân'a: "Ey Ebû Abdillah! Allah sana hayırlar versin!" dedi ve oğlundan gördüğü güzel şeylerden bazılarını ona aktardı. Bir zaman sonra kadın yine Süfyân'a geldi ve: "Ey Ebû Abdillah! Oğlum geceleri uyumuyor, gündüzlerini oruçla geçiriyor, ne yemek yiyor, ne de bir şeyler içiyor" dedi. Süfyân: "Vay sana! Neden öyle yapıyor?" diye sorunca, kadın: "Hadis öğreniyor" karşılığını verdi. Bunun üzerine Süfyân kadına: "O zaman bunun mükâfatı ve karşılığını Allah'tan bekle" dedi.

(٩٧٨٦)- [٦٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ الْمَدِينِيِّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، أَوْ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ الْقَطَّانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لا تَسْأَلْ أَحَدًا فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ أَكْثَرَ مِنْ حَاجَةٍ وَاحِدَةٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bir günde bir kişiden birden fazla ihtiyacını görmesini isteme."

(٩٧٨٧)- [٦٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ رُسْتُمَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عِصَامٍ جَبْرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: " حَجَجْنَا مَرَّةً وَالْمَهْدِيُّ مَعَنَا، وَقَدْ هَرَبَ سُفْيَانُ، فَخَرَجْنَا مِنْ مِنًى عَلَى حِمَارٍ وَأَنَا أَسُوقُهُ، فَلَمَّا حَاذَى بِنَا الْمَهْدِيُّ فِي خَيْلِهِ مَازَحْتُهُ، فَقُلْتُ: أُنَادِي فَأَقُولُ هَذَا سُفْيَانُ؟ ! ! فَقَالَ: يَا نَاعِسُ، اسْكُتْ لا يَسْمَعُ إِنْسَانٌ "

Muhammed b. İsâm Cebr, babasından bildirir: Bir defasında haccettiğimizde (Abbasi halifesi) Mehdî de bizimle birlikteydi. Süfyân ise o zamanlar kaçmıştı. Merkebimin üzerinde Minâ'dan çıkarken atı üzerinde olan Mehdî yanımıza ulaştı. Onunla şakalaşarak: "Süfyân burada!" diye bağırıp "Senin Süfyân olduğunu söyleyeyim mi?" dediğimde: "Ey uyuşuk! Sus da kimseler duymasın!" karşılığını verdi.

(٩٧٨٨)- [٦٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا عَلِيٌّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عِصَامٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ بِهْرَامًا مَوْلَى أَبِي، يَقُولُ: دَعَوْا سُفْيَانَ إِلَى مَوْضِعٍ، فَذَهَبَ وَذَهَبَ مَعَهُ أَبُوكَ، وَأَنَا، فَدَخَلْنَا بَيْتًا قَدْ نُجِّدَ، وَأَنَا قَاعِدٌ عِنْدَ الْبَابِ وَقَدْ خَرَجَ أَبُوكَ فِي حَاجَةٍ، وَسُفْيَانُ فِي الْبَيْتِ، فَقَالَ لِي: " يَا هَذَا، أَتَدْرِي مَنْ يَقْعُدُ عَلَى هَذَا الْفِرَاشِ؟ " قُلْتُ: " لا "، قَالَ: " إِذَا لَمْ يَقْعُدْ عَلَيْهِ النَّاسُ قَعَدَ عَلَيْهِ الشَّيْطَانُ "

Muhammed b. İsâm, babasının azatlısı Bihrâm'dan bildirir: Süfyân'ı bir yere çağırdıklarında babanla birlikte oraya gittiler. Ben de babanla birlikteydim. Dayalı döşeli bir eve girdiklerinde ben kapının yanında oturup bekledim. Bir ara baban bir iş için dışarıya çıkınca içerde kalan Süfyân bana: "Sen! Bu mindere kimin oturacağını biliyor musun?" diye sordu. "Hayır, bilmiyorum" karşılığını verdiğimde: "Şayet üzerine insanlar oturmazsa Şeytan oturur" dedi.

(٩٧٨٩)- [٦٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ الْخُرَيْبِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِذَا اشْتَرَيْتَ شَيْئًا لا تُرِيدُ أَنْ تُنِيلَ جَارَكَ مِنْهُ، فَوَارِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Şayet bir şey satın alır da ondan komşuna vermek istemezsen onu komşuna gösterme."

(٩٧٩٠)- [٦٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يُونُسَ الرَّقِّيُّ، ثنا مُطَرِّفُ بْنُ مَازِنٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " مَنْ جَاعَ فَلَمْ يَسْأَلْ حَتَّى مَاتَ، دَخَلَ النَّارَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişi aç kalır da başkalarından bir şey istemeden ölürse cehenneme girer."

(٩٧٩١)- [٦٦/٧] ثنا سُلَيْمَانُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " أَوْحَشَتُ الْبِلادُ فَاسْتَوْحَشْتُ، وَلا أَرَاهَا تَزْدَادُ إِلا وَحْشَةً "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Beldeler ıssızlaştı, ben de kendimi yalnız hissediyorum. Gördüğüm kadarıyla da beldeler giderek daha da ıssızlaşacak."

(٩٧٩٢)- [٦٧/٧] ثنا سُلَيْمَانُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّورِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ مَعِينٍ، يَقُولُ: قَالَ هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ الْقَاضِي، وَذَكَرَ سُفْيَانَ، فَقَالَ: " مِنَ النَّاسِ مَنْ يَقْطَعُ وَلا يَخِيطُ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَقْطَعُ وَيَخِيطُ، وَكَانَ سُفْيَانُ مِمَّنْ يَخِيطُ وَيَقْطَعُ "

Yahya b. Maîn der ki: Kadı Hişâm b. Yûsuf, Süfyân es-Sevrî'yi andı ve: "İnsanlardan bazıları keser ama dikmez. Bazıları da hem keser hem de diker. Süfyân es-Sevrî kesip dikenlerden biridir" dedi.

(٩٧٩٣)- [٦٧/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ السِّنْدِيِّ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى الثَّوْرِيِّ، فَقَالَ: " السَّلامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، كَيْفَ أَنْتَ؟ وَكَيْفَ حَالُكَ؟ " فَقَالَ سُفْيَانُ: " عَافَانَا اللَّهُ وَإِيَّاكَ، لَسْنَا أَصْحَابَ تَطْوِيلٍ "

Abdullah b. es-Sindî der ki: Adamın biri Süfyân es-Sevrî'ye geldi ve: "Ey Ebû Abdillah! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun! Nasılsın? Halin nasıl?" dedi. Süfyân: "Allah bize de size de afiyetler versin. Uzun yaşamayı bekleyen kişilerden değiliz" karşılığını verdi.

(٩٧٩٤)- [٦٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْجَارُودِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ، ثنا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " أَفْضَلُ الذِّكْرِ تِلاوَةُ الْقُرْآنِ فِي الصَّلاةِ، ثُمَّ تِلاوَةُ الْقُرْآنِ فِي غَيْرِ الصَّلاةِ، ثُمَّ الصَّوْمُ، ثُمَّ الذِّكْرُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "En üstün zikir, namazda Kur'ân (kıraat) okumaktır. Ondan sonra namaz dışında Kur'ân okumaktır. Ondan sonra oruç, ondan sonra da normal zikirdir."

(٩٧٩٥)- [٦٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ نَاصِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنَ أَبَانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لا يَنْجُو فِيهِ إِلا مَنْ تَحَامَقَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Öyle bir zaman gelir ki insanlardan ancak ahmak gibi davrananlar kurtulabilecektir."

(٩٧٩٦)- [٦٧/٧] ثنا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا سَهْلُ بْنُ صَالِحٍ، ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: لَمَّا جَاءَ الْبَشِيرُ إِلَى يَعْقُوبَ عَلَيْهِ السَّلامُ، قَالَ لَهُ: " عَلَى أَيِّ دِينٍ تَرَكْتَ يُوسُفَ؟ " قَالَ: " عَلَى الإِسْلامِ "، قَالَ: " الآنَ تَمَّتِ النِّعْمَةُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Müjdeci kişi Hz. Yâkûb'a geldiği zaman, Yâkub: "Yûsuf'u bıraktığında hangi din üzerindeydi?" diye sordu. Müjdeyi getiren adam: "İslam dini" karşılığını verince, Yâkub: "İşte şimdi nimet tamamlandı" dedi.

(٩٧٩٧)- [٦٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ زِيَادٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: قَالَ أَبُو شِهَابٍ الْحَنَّاطُ: " جَلَسْتُ إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَهُوَ فِي دُبُرِ الْكَعْبَةِ مُسْتَلْقٍ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيَّ كَمَا يَنْبَغِي "، فَقُلْتُ: " إِنَّ أُخْتَكَ قَدْ بَعَثَتْ إِلَيْكَ مَعِي بِشَيْءٍ، فَاسْتَوَى "، فَقُلْتُ لَهُ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، سَلَّمْتُ عَلَيْكَ فَلَمْ تَرُدَّ عَلَيَّ كَمَا كُنْتُ أُرِيدُ "، فَلَمَّا قُلْتُ لَكَ: " بَعَثَتْ مَعِي بِشَيْءٍ، اسْتَوَيْتَ ! " قَالَ: " تَكْتُمُ عَلَيَّ؟ لَمْ آكُلْ شَيْئًا مُنْذُ ثَلاثٍ "، فَلَمَّا قُلْتَ: " بَعَثَتْ إِلَيْكَ أُخْتُكَ عَلِمْتُ أَنَّهُ مِنْ ذَا، وَأَشَارَ بِيَدِهِ، أَيْ بِغَزْلِهَا "

Ebû Şihâb el-Hannât der ki: Kâbe'nin arka tarafında uzanmış olan Süfyân es-Sevrî'ye selam verip yanında oturdum. Ancak selamımı gereği gibi almadı. Ona: "Kız kardeşin sana benimle bir şey gönderdi" dediğimde doğrulup oturdu. Ona: "Ey Ebû Abdillah! Selam verdiğimde selamıma gereği gibi karşılık vermedin. Ama kızkardeşinin sana benimle bir şey gönderdiğini söylediğimde doğruldun" dediğimde: "Sır saklar mısın? Üç gündür bir şey yemiş değilim. Ancak kız kardeşimin bana bir şey gönderdiğini söylediğinde şundan olduğunu anladım" karşılığını verdi ve ip eğirmekten olduğunu gösterir gibi eliyle işaret etti.

(٩٧٩٨)- [٦٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِمْرَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ يَمَانٍ، يَقُولُ: " أَتْعَبَ سُفْيَانُ الْقُرَّاءَ بَعْدَهُ، وَلا رَأَيْنَا مِثْلَ سُفْيَانَ، وَلا رَأَى سُفْيَانُ مِثْلَهُ، أَقْبَلَتْ عَلَيْهِ الدُّنْيَا فَانْصَرَفَ بِوَجْهِهِ عَنْهَا "

Yahya b. Yemân der ki: "Süfyân es-Sevrî gibi birisini daha görmüş değilim. Süfyân da kendisi gibi biriyle karşılaşmamıştır. Zira dünya ayaklarıyla kendisine gelmiş, ancak kendisi ondan yüz çevirmiştir."

(٩٧٩٩)- [٦٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا الثَّوْرِيُّ، قَالَ: " مَا بُسِطَتِ الدُّنْيَا عَلَى أَحَدٍ إِلا اغْتِرَارًا، وَمَا زُوِيَتْ عَنْهُ إِلا اخْتِبَارًا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünya birine sunulmuşsa mutlaka aldanması için sunulmuştur. Birine de mahrum edilmişse mutlaka onu sınamak için ondan uzak tutulmuştur."

(٩٨٠٠)- [٦٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْخَصِيبِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْخَلِيلِ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " انْظُرْ دِرْهَمَكَ مِنْ أَيْنَ هُوَ؟ وَصَلِّ فِي الصَّفِّ الأَخِيرِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dirheminin nereden geldiğine dikkat et. Cemaatte de son safta namaz kılmaya çalış."

(٩٨٠١)- [٦٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الأَشْعَرِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ خُنَيْسٍ الْمَكِّيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، سُئِلَ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى:﴿وَخُلِقَ الإِنْسَانُ ضَعِيفًا﴾، مَا ضَعْفُهُ؟ قَالَ: " الْمَرْأَةُ تَمُرُّ بِالرَّجُلِ فَلا يَمْلِكُ نَفْسَهُ عَنِ النَّظَرِ إِلَيْهَا، وَلا هُوَ يَنْتَفِعُ بِهَا، فَأَيُّ شَيْءٍ أَضْعَفُ مِنْ هَذَا؟ "

Muhammed b. Yezîd b. Huneys el-Mekkî bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye: **"Çünkü insan zayıf yaratılmıştır"**[1] âyetinde bahsi geçen, insanın zayıflığı nedir?" diye sorulduğuna şahit oldum. Süfyân: "Kadın bir erkeğin önünden geçtiği zaman erkek ona bakmaktan kendini alıkoyamaz. Oysa ondan asla faydalanamaz. Bundan daha büyük bir zayıflık olabilir mi?" dedi.

(٩٨٠٢)- [٦٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نُعَيْمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، وَكَتَبَ، إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي ذِئْبٍ " مِنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، سَلامٌ عَلَيْكَ، فَإِنِّي أَحْمَدُ إِلَيْكَ

---

[1] Nisâ Sur. 28

اللَّهَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ، وَأُوصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ، فَإِنَّكَ إِنِ اتَّقَيْتَ اللَّهَ كَفَاكَ النَّاسَ، وَإِنِ اتَّقَيْتَ النَّاسَ لَمْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا، فَعَلَيْكَ بِتَقْوَى اللَّهِ، أَمَّا بَعْدُ "

Ebû Nuaym der ki: Süfyân es-Sevrî, Abdullah b. Ebî Zi'b'e şöyle bir mektup yazdı: "Süfyân es-Sevrî'den Muhammed b. Abdirrahman'a! Sana selam olsun! Senden yana kendisinden başka ilah olmayan Allah'a hamd eder, Allah'tan korkmanı öğütlerim. Zira Allah'tan korktuğun zaman insanlara karşı seni korur. Ancak insanlardan korkarsan Allah'a karşı sana hiçbir faydaları olmaz. Bundan dolayı Allah'tan kork. Sonrasına gelince..."

(٩٨٠٣)- [٦٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ أَبِي خِدَاشٍ الْمَوْصِلِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ يَزِيدَ الْجُرَشِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " ذَهَبَ التَّرَاحُمُ وَالتَّعَاطُفُ، قُرَّاءُ هَذَا الزَّمَانِ لَهُمْ شَرَهٌ لَيْسَ لَهُمْ تُقَى "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Merhamet ve şefkat kayboldu. Zamanımızın Kur'ân hafızlarımn takvası değil aç gözlülüğü vardır."

(٩٨٠٤)- [٦٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ، ثنا زَيْدُ بْنُ أَبِي الزَّرْقَاءِ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " خَرَجْتُ حَاجًّا أَنَا وَشَيْبَانُ الرَّاعِي مُشَاةً، فَلَمَّا صِرْنَا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ إِذَا نَحْنُ بِأَسَدٍ قَدْ عَارَضَنَا "، فَقُلْتُ لِشَيْبَانَ: " أَمَا تَرَى هَذَا الْكَلْبَ قَدْ عَرَضَ لَنَا؟ " فَقَالَ لِي: " لا تَخَفْ يَا سُفْيَانُ "، ثُمَّ صَاحَ بِالأَسَدِ، فَبَصْبَصَ، وَضَرَبَ بِذَنَبِهِ مِثْلَ الْكَلْبِ، فَأَخَذَ شَيْبَانُ بِأُذُنِهِ فَعَرَكَهَا، فَقُلْتُ لَهُ: " مَا هَذِهِ الشُّهْرَةُ؟ " فَقَالَ لِي: " وَأَيُّ شُهْرَةٍ تَرَى يَا ثَوْرِيُّ؟ لَوْلا كَرَاهِيَةُ الشُّهْرَةِ مَا حَمَلْتُ زَادِي إِلَى مَكَّةَ إِلا عَلَى ظَهْرِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Şeybân er-Râî (Çoban Şeybân) ile birlikte yaya bir şekilde hac için yola çıktık. Yolun bir yerinde karşımıza bir aslan çıktı. Ben Şeybân'a: "Önümüze çıkan şu köpeği görmüyor musun?" dediğimde, bana: "Ey Süfyân! Korkma!" dedikten sonra aslana bağırdı. Aslan Şeybân'a baktı

sonra köpek gibi kuyruğunu bacağı arasına aldı. Şeybân yanına gidip kulağından tuttu ve çekmeye başladı. Şeybân'a: "Bu şöhretin de nedir öyle? (Hayvanlar bile seni tanıyor)" dediğimde şöyle karşılık verdi: "Gördüğün şey şöhret mi ki? Şöhretten nefret etmeseydim Mekke'ye sadece bu aslanın sırtında giderdim!"

(٩٨٠٥)- [٩٨١٦] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ الْمَلِكِ الدَّقِيقِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْحَارِثَ بْنَ مَنْصُورٍ، يَقُولُ: شَكَا رَجُلٌ إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ مَظْلَمَةً، فَقَالَ: شَكَا رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَظْلَمَةً، فَقَالَ: " الْمَظْلُومُونَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، قَالَ: وَسَمِعْتُ الْحَارِثَ، يَقُولُ: كَلِمَتَانِ لَمْ يَكُنْ يَدَعُهُمَا سُفْيَانُ فِي مَجْلِسٍ: " يَا رَبِّ سَلِّمْ سَلِّمْ، عَفْوَكَ عَفْوَكَ "، فَقُلْتُ لابْنِ مَنْصُورٍ الْحَارِثِ: سَمِعْتَهُ مِنَ الثَّوْرِيِّ؟ فَقَالَ: نَعَمْ

Hâris b. Mansûr der ki: Adamın biri Süfyân es-Sevrî'ye uğradığı haksızlıktan yana şikâyette bulununca Süfyân şöyle dedi: "Zamanında adamın biri uğradığı bir haksızlıktan dolayı Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şikâyette bulundu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): «*Mazlumlar kıyamet gününde kurtuluşa ermişlerdir*» buyurdu."

Süfyân'ın hiçbir mecliste dilinden düşürmediği iki söz vardı. Bunlar: "Rabbim! Selamet ver! Selamet ver!" sözü ile "Rabbim! Bağışla! Bağışla!" sözüdür.

Ravi Muhammed b. Abdilmelik ed-Dakîkî der ki: Hâris b. Mansûr'a: "Sen bunu Süfyân'dan bizzat işittin mi?" diye sorduğumda: "Evet!" dedi.

(٩٨٠٦)- [٧/٦٩] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مَعْبَدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مُحَمَّدٍ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا هُوَ الزُّهْدُ فِي النَّاسِ، وَأَوَّلُ الزُّهْدِ فِي النَّاسِ زُهْدُكَ فِي نَفْسِكَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünyada zahid olmak, insanlara karşı zahid olmaktır. Zühdün başlangıcı da önce kendi nefsi arzularına karşı zahid olmandır."

(٩٨٠٧)- [٦٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سَلَمَةُ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ دَاوُدَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى، عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ، قَالَ: مَرَّ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ فِي طَرِيقِ الْيَمَنِ بِبَعْضِ الْمَنَازِلِ، وَفِيهَا مَعْنُ بْنُ زَائِدَةَ، فَقَالَ مَعْنٌ: إِنْ أَتَانِي أَعْطَيْتُهُ مِائَةَ أَلْفِ دِرْهَمٍ، فَقُلْنَا لِسُفْيَانَ لَوْ أَتَيْتَهُ فَسَلَّمْتَ عَلَيْهِ، فَقَالَ سُفْيَانُ: " بَلَغَنِي أَنَّهُ يُسْخِطُ اللَّهَ الْمَقَامُ الْوَاحِدُ، وَالْكَلِمَةُ الْوَاحِدَةُ، فَأَكْرَهُ أَنْ أَقُومَ مَقَامًا، أَوْ أَتَكَلَّمَ بِكَلامٍ أُسْخِطُ اللَّهَ عَلَيَّ "

Muhammed b. İsa, bir arkadaşından bildiriyor: Süfyân es-Sevrî, Yemen'e giderken, yolu üzerinde aralarında Ma'n b. Zâide'nin oturduğu birkaç evin yanından geçti. Ma'n: "Şayet Süfyân yanıma gelirse ona yüz bin dirhem vereceğim!'" diyordu. Biz Süfyân'a: "Yanına gitsen ve bir selam versen olmaz mı?" dediğimiz de, Süfyân şöyle karşılık verdi: "Bana ulaştığına göre Allah, kişinin içinde olacağı bir tavırdan ve sarf edeceği bir sözden dolayı çok öfkelenirmiş. Ben de yanına giderek öylesi bir tavır içinde olmayı ve bir söz sarf edip de Allah'ın öfkesine maruz kalmayı istemiyorum."

Takrîb 4434-h

(٩٨٠٩)- [٦٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سَلَمَةُ، ثنا سَهْلٌ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عُبَيْدٍ ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَوْ كَانَ مَعَكُمْ مَنْ يَرْفَعُ الْحَدِيثَ إِلَى السُّلْطَانِ أَكُنْتُمْ تَتَكَلَّمُونَ بِشَيْءٍ؟ " قُلْنَا: " لا "، قَالَ: " فَإِنَّ مَعَكُمْ مَنْ يَرْفَعُ الْحَدِيثَ "

Ya'lâ b. Ubeyd der ki: Süfyân es-Sevrî: "Sözlerinizi yöneticiye ulaştıran biri olsa bir şey konuşur muydunuz?" deyince: "Hayır, konuşmayız" karşılığını verdik. Bunun üzerine: "Ama sizin yanınızda konuştuklarınızı (Allah'a) ulaştıranlar vardır" dedi.

(٩٨١٠)- [٧/٧٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا سَلَمَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَابِرٍ الضَّبِّيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ الْمُبَارَكِ، يَقُولُ: كَتَبَ إِلَيَّ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " بُثَّ عِلْمَكَ، وَاحْذَرِ الشُّهْرَةَ "

İbnu'l-Mübârek der ki: Süfyân es-Sevrî bana şöyle bir mektup yazdı: "İlmini yay, ancak şöhretten sakın!"

(٩٨١١)- [٧/٧٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ، قَالَ: سَمِعْتُ وَكِيعًا، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " الْزَمُوا الصَّوَامِعَ فِي آخِرِ الزَّمَانِ، إِنَّ صَوَامِعَكُمْ بُيُوتُكُمْ "، قَالَ وَكِيعٌ: وَرُئِيَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ يَأْكُلُ الطَّبَاهِجَ، وَقَالَ: " إِنِّي لَمْ أَنْهَكُمْ عَنِ الأَكْلِ، وَلَكِنِ انْظُرْ مِنْ أَيْنَ تَأْكُلُ، وَارْتَحِلْ وَانْظُرْ عَلَى مَنْ تَدْخُلُ، وَتَكَلَّمْ وَانْظُرْ كَيْفَ تَتَكَلَّمُ، كَيْفَ أَنْهَاكُمْ عَنِ الأَكْلِ، وَاللَّهُ تَعَالَى، يَقُولُ: ﴿خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا﴾ ؟ "

Vekî der ki: Süfyân es-Sevrî: "Âhir zamanda ibadet yerlerinden uzak durmayın. İbadet yerleriniz de evlerinizdir" dedi. Bir defasında Süfyân es-Sevrî'nin kebap yediği görülünce şöyle dedi: "Ben size yemeği yasaklamış değilim. Ama nereden yediğinize dikkat edin. Yola çıkın, ama nereye girdiğinize dikkat edin. Konuşun, ama ne konuştuğunuza dikkat edin. Allah: «**Ey Âdemoğulları! Her mescide güzel elbiselerinizi giyinerek gidin; yiyin, için, fakat israf etmeyin, çünkü Allah müsrifleri sevmez**»[1] buyururken ben yemeği size nasıl yasaklarım?"

(٩٨١٢)- [٧/٧٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سَلَمَةُ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ هِلالٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ لِرَجُلٍ رَآهُ قَرِيبًا مِنَ الْمِنْبَرِ: " شَغَلْتَنِي يَا فُلانُ بِقُرْبِكَ مِنَ الْمِنْبَرِ، أَمَا خِفْتَ أَنْ يَقُولُوا قَوْلا عَجِيبًا فَيَجِبَ عَلَيْكَ رَدُّهُ؟ ! " فَقَالَ الرَّجُلُ لَهُ:

---

[1] A'râf Sur. 31

أَلَيْسَ يُقَالُ: " ادْنُ وَاسْتَمِعْ "، قَالَ: " ذَاكَ لأَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، وَالْخُلَفَاءِ، فَأَمَّا هَؤُلاءِ فتَبَاعَدْ عَنْهُمْ حَتَّى لا تَسْمَعَ كَلامَهُمْ، وَلا تَرَى وُجُوهَهُمْ "

Ali b. Hilâl, babasından bildirir: Süfyân minbere yakın duran bir adama: "Ey filan! Minbere yakın durman kafamı meşgul etti. Orada karşı çıkman gereken bir söz söylenmesinden endişe etmiyor musun?" dedi. Adam: "Yaklaşıp iyice dinle, denilmez mi?" diye sorunca, Süfyân: "Bu dediğin Ebû Bekr, Ömer ve diğer halifeleri dinlemek içindir. Bunlara gelince konuşmalarını duymamak ve yüzlerini görmemek için elinden geldiği kadarıyla onlardan uzaklaş" dedi.

(٩٨١٣)- [٧/٧٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَوْفَلٍ، ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ التَّيْمِيُّ، مِنْ وَلَدِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ هَانِئٍ الْجُعْفِيِّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " إِذَا لَمْ يَكُنْ لِلَّهِ فِي عَبْدٍ حَاجَةٌ نَبَذَهُ إِلَيْهِمْ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Allah'ın bir kula ihtiyacı yoksa onu diğer kullara bırakır."

(٩٨١٤)- [٧/٧٠] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ خَالِدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، حَدَّثَنِي أَبُو عِصْمَةَ، قَالَ: " شَهِدْتُ فُضَيْلا، وَسُفْيَانَ، يَلْتَقِيَانِ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ، فَمَا يَتَذَاكَرَانِ إِلا النِّعَمَ حَتَّى يَفْتَرِقَا، يَقُولُ فُضَيْلٌ، لِسُفْيَانَ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، أَلا عَمِلَ بِنَا كَذَا ! "

Ebû İsmet anlatıyor: Fudayl ve Süfyân'ın akşamdan sonra Mescid-i Harâm'da bir araya geldiklerini ve ayrılana kadar sadece nimetler konusunda konuştuklarını görürdüm. Fudayl, Süfyân'a: "Ey Ebû Muhammed! Bu nimetler bizi şu duruma getirmedi mi?" derdi.

(٩٨١٥)- [٧/٧٠] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، وَأَبُو بَكْرٍ الأَسْلَمِيُّ، قَالا: وَقَفَ فُضَيْلٌ عَلَى رَأْسِ سُفْيَانَ وَحَوْلَهُ جَمَاعَةٌ، فَقَالَ لَهُ: ﴿قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا

يَجْمَعُونَ﴾ ، بِفَضْلِ اللَّهِ قَالَ: فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: " يَا أَبَا عَلِيٍّ، وَاللَّهِ لا نَفْرَحُ أَبَدًا حَتَّى نَأْخُذَ دَوَاءَ الْقُرْآنِ فَنَضَعَهُ عَلَى دَاءِ الْقَلْبِ "

Ebû Bekr el-Eslemî der ki: Fudayl, etrafında insanların bulunduğu Süfyân'ın başucunda durdu ve **"De ki: Ancak Allah'ın lütfu ve rahmetiyle, işte bunlarla sevinsinler. Bu, onların (dünya malı olarak) topladıklarından daha hayırlıdır"**[1] âyetini okudu. Süfyân ona: "Ey Ebû Ali! Vallahi Kur'ân ilacını alıp kalp hastalığına koymadıkça sevinemeyiz" dedi.

(٩٨١٦)- [٧١/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا مُبَارَكٌ أَبُو حَمَّادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ لِعَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ فِيمَا يُوصِيهِ: يَا أَخِي، عَلَيْكَ بِالْكَسْبِ الطَّيِّبِ، وَمَا تَكْسِبُ بِيَدِكَ، وَإِيَّاكَ وَأَوْسَاخَ النَّاسِ أَنْ تَأْكُلَهُ أَوْ تَلْبَسَهُ، فَإِنَّ الَّذِي يَأْكُلُ أَوْسَاخَ النَّاسِ مَثَلُهُ مَثَلُ عُلِّيَّةٌ لِرَجُلٍ، وَسُفْلُهُ لَيْسَ لَهُ، فَهُوَ لا يَزَالُ عَلَى خَوْفٍ أَنْ يَقَعَ سُفْلُهُ، وَتَتَهَدَّمَ عُلِّيَّتُهُ، فَالَّذِي يَأْكُلُ أَوْسَاخَ النَّاسِ هُوَ يَتَكَلَّمُ بِهَوًى، وَيَتَوَاضَعُ لِلنَّاسِ مَخَافَةَ أَنْ يُمْسِكُوا عَنْهُ، وَيَا أَخِي، إِنْ تَنَاوَلْتَ مِنَ النَّاسِ شَيْئًا قَطَعْتَ لِسَانَكَ، وَأَكْرَمْتَ بَعْضَ النَّاسِ، وَأَهَنْتَ بَعْضَهُمْ، مَعَ مَا يَنْزِلُ بِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَإِنَّ الَّذِي يُعْطِيكَ شَيْئًا مِنْ مَالِهِ فَإِنَّمَا هُوَ وَسَخُهُ، وَتَفْسِيرُ وَسَخِهِ تَطْهِيرُ عَمَلِهِ مِنَ الذُّنُوبِ، وَإِنْ أَنْتَ تَنَاوَلْتَ مِنَ النَّاسِ شَيْئًا إِنْ دَعَوْكَ إِلَى مُنْكَرٍ أَجَبْتَهُمْ، وَإِنَّ الَّذِي يَأْكُلُ أَوْسَاخَ النَّاسِ كَالرَّجُلِ لَهُ شُرَكَاءُ فِي شَيْءٍ يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يُقَاسِمَهُمْ، يَا أَخِي جُوعٌ، وَقَلِيلٌ مِنَ الْعِبَادَةِ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَشْبَعَ مِنْ أَوْسَاخِ النَّاسِ وَكَثِيرٍ مِنَ الْعِبَادَةِ، وَقَدْ بَلَغَنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَخَذَ حَبْلا ثُمَّ احْتَطَبَ حَتَّى يُدَبِّرَ ظَهْرَهُ كَانَ خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَقُومَ عَلَى رَأْسِ أَخِيهِ يَسْأَلُهُ أَوْ يَرْجُوهُ "، وَبَلَغَنَا أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَالَ: مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ حَمِدْنَاهُ، وَمَنْ لَمْ يَعْمَلِ اتَّهَمْنَاهُ، وَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْقُرَّاءِ، ارْفَعُوا رُءُوسَكُمْ، وَلا تَزِيدُوا الْخُضُوعَ عَلَى مَا فِي

---

[1] Yûnus Sur. 58

الْقَلْبِ، اسْتَبِقُوا فِي الْخَيْرَاتِ، وَلا تَكُونُوا عِيَالا عَلَى النَّاسِ، فَقَدْ وَضَحَ الطَّرِيقُ، وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ: إِنَّ الَّذِي يَعِيشُ مِنْ أَيْدِي النَّاسِ كَالَّذِي يَغْرِسُ شَجَرَةً فِي أَرْضِ غَيْرِهِ، فَاتَّقِ اللَّهَ يَا أَخِي، فَإِنَّهُ مَا نَالَ أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ شَيْئًا إِلا صَارَ حَقِيرًا ذَلِيلا عِنْدَ النَّاسِ، وَالْمُؤْمِنُونَ شُهُودُ اللَّهِ فِي الأَرْضِ، وَإِيَّاكَ أَنْ تَكْسِبَ خَبِيثًا فَتُنْفِقَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ، فَإِنَّ تَرْكَهُ فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ وَاجِبَةٌ، وَإِنَّهُ طَيِّبٌ لا يَقْبَلُ إِلا طَيِّبًا، أَرَأَيْتَ رَجُلا أَصَابَ ثَوْبَهُ بَوْلٌ ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يُطَهِّرَهُ، فَغَسَلَهُ بِبَوْلٍ آخَرَ، أَتَرَى كَانَ ذَلِكَ يُطَهِّرُهُ؟ كَلا ! إِنَّ الْقَذِرَ لا يُطَهِّرُ إِلا بِطَيِّبٍ، فَكَذَلِكَ لا تُمْحَى السَّيِّئَةُ إِلا بِالْحَسَنَةِ، وَإِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لا يَقْبَلُ إِلا الطَّيِّبَ، وَإِنَّ الْحَرَامَ لا يُقْبَلُ فِي شَيْءٍ مِنَ الأَعْمَالِ، أَوْ هَلْ عَمِلَ أَحَدٌ ذَنْبًا فَمَحَاهُ بِذَنْبٍ؟ !

Mübârek Ebû Hammâd, Süfyân'ın, Ali b. el-Hasan'a şöyle öğüt verdiğini nakleder: "Ey kardeşim! Sana helalinden kazanmanı ve elinin emeğiyle geçinmeni tavsiye ederim. İnsanların kirlerinden yemekten veya giymekten uzak dur. İnsanların kirlerini yiyen, ikinci katı kiraya vermiş, ama birinci katı da başkasının olan bir adamın durumuna benzer. Böylesi bir adam devamlı olarak alt katın yıkılıp da kendisinin olan üst katın çökmesi endişesi içinde yaşar.

İnsanların kirlerini yiyen, hevasına göre konuşur ve insanların kendisine vermesinden vazgeçmesinden korkup onlara karşı devamlı mütevazı olur.

Ey kardeşim! İnsanlardan bir şey aldığın takdirde, kıyamet günü karşılaşacakların dışında, dilini kesersin ve bazılarına ikramda bulunurken bazılarına kötü davranırsın. Sana malından bir şey veren kişinin verdiği, malının kiridir. Malının kiri demek: kişinin amelini günahlardan temizlemek için bir şeyler vermesidir. Sen insanlardan bir şey aldığın zaman, verenler seni kötülüğe davet ettikleri zaman onlara icabet edersin.

İnsanların kirlerini yiyen, başkalarıyla mutlaka bir şeyleri paylaşmak zorunda olan ortağa benzer. Ey kardeşim! Aç kalıp az ibadet etmen, insanların kirleriyle doyup çok ibadet etmenden daha hayırlıdır. Bize bildirildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizden birinin ip alıp sırtı yara olana kadar odun taşıması, kardeşinin başucunda durup ondan*

bir şey istemesinden veya bir şey vermesini beklemesinden daha hayırlıdır." Ömer b. el-Hattâb'ın ise şöyle dediğini öğrendik: "Sizden çalışanları överiz. Çalışmayanı ise suçlarız. Ey Kur'ân hafızları topluluğu! Başlarınızı dik tutunuz ve kalplerinizde huşû varken kendinizi sadece bunu daha çok arttırmaya vermeyin, hayırda yarışın. İnsanlara da yük olmayın. Yol açıktır." Ali b. Ebî Tâlib der ki: "İnsanların verdikleriyle yaşayan başkasının tarlasına ağaç diken gibidir."

Ey kardeşim! Allah'tan kork. İnsanlardan bir şey alan kişi, muhakkak insanların yanında hakir ve zelil olur. Müminler ise Allah'ın yeryüzündeki şahitleridir. Sakın pis yoldan kazanıp Allah yolunda infak edeyim deme. Pisi terk etmek farzdır ve Allah bundan kaçınmayı bize emretmiştir. Allah temizdir ve ancak temiz olanı kabul eder. Sen hiç elbisesine idrar bulaşıp onu temizlemek isteyince başka bir idrarla yıkayan birini gördün mü? Sence bu kişi böyle yapsa temizlenir mi? Hayır. Pislik ancak temiz olan şeyle temizlenir. Bunun gibi, günahı da ancak sevap siler. Allah temizdir ve ancak temiz olanı kabul eder. Haram ise hiçbir zaman makbul bir amel olamaz. Veya şöyle düşün: Günah işleyip bu günahı günahla silen var mı?"

(٩٨١٧)- [٧٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَابِرٍ الطَّرَسُوسِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " مَنْ كَذَبَ سَقَطَ حَدِيثُهُ "، قَالَ: وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: قَالَ وَكِيعٌ: " هَذِهِ بِضَاعَةٌ لا يَرْتَفِعُ فِيهَا إِلا صَادِقٌ "

Abdullah b. Abdirrahman der ki: Süfyân es-Sevrî: "Yalan söyleyen kişinin hadisleri geçersiz sayılır" dedi. Vekî': "Bu (hadisler) öyle bir maldır ki, ancak doğru sözlü olanlar bununla değer kazanabilir" dedi.

(٩٨١٨)- [٧٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " إِنِّي لأَكْتُبُ الْحَدِيثَ مِنْ سَبْعَةِ أَوْجُهٍ، وَالْمَعْنَى وَاحِدٌ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Bazen bir hadisi hepsi de aynı manayı verecek şekilde yedi farklı kanaldan yazıyorum."

(٩٨١٩)- [٧٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَكِيمٍ، ثنا أَبُو حَاتِمٍ الرَّازِيُّ، قَالَ: حَدَّثُونَا عَنْ يَحْيَى بْنِ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَنْ بَلَغَ سِنَّ النَّبِيِّ ﷺ فَلْيَرْتَدِ لِنَفْسِهِ كَفَنًا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yaşına yetişen kişi artık kendine bir kefen hazırlamalıdır."

(٩٨٢٠)- [٧٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو عَرُوبَةَ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " أَدْنَى الْحِلْمِ أَرْبَعَ عَشْرَةَ، وَأَقْصَاهُ ثَمَانِ عَشْرَةَ، فَإِذَا جَاءَتِ الْحُدُودُ أُخِذَ بِالأَقْصَى "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Buluğ çağının en alt yaşı on dört, en üst yaşı da on sekizdir. Kişi cezayı gerektirecek bir suç işlediği zaman ikisinden üst olan yaş (on sekiz) göz önünde bulundurulur."

(٩٨٢١)- [٧٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الدِّيمَاسِيُّ، ثنا أَبُو عُمَيْرٍ، ثنا ضَمْرَةُ، عَنْ سُفْيَانَ، " أَنَّهُ كَانَ إِذَا سُئِلَ عَنِ النَّبِيذِ "، قَالَ: " كُلْ تِينًا، كُلْ عِنَبًا

Damra bildiriyor: Süfyân es-Sevrî'ye şıra konusu sorulduğu zaman: "İncir yiyin, üzüm yiyin" derdi.

(٩٨٢٢)- [٧٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَبُو عَلِيِّ بْنُ سَعْدٍ الرَّقِّيُّ، ثنا الْمُظَفَّرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّقِّيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ وَكِيعٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: "

غَلَبَ الْفَيْءُ عَلَى الْفَيْءِ فَمَا لِلْخَلْقِ مِنْ شَيْءٍ

فَأَصْبَحَ الْمَيِّتُ فِي قَبْرِهِ أَحْسَنَ حَالا مِنَ الْحَيِّ "

Vekî' der ki: Süfyân es-Sevrî'nin şöyle bir beyit okuduğunu işittim:

"Elindeki ganimet başkasının ganimeti olur
İnsana bir şey kalmaz
Ölünün mezardaki hali
Diriden daha iyi durur."

(٩٨٢٣)- [٧/٧٢] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي قِرْصَافَةَ الْعَسْقَلانِيُّ، ثنا أَبُو عُمَيْرٍ، ثنا ضَمْرَةُ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " إِذَا اسْتَكْمَلَ الْعَبْدُ الْفُجُورَ مَلَكَ عَيْنَيْهِ، يَبْكِي بِهِمَا مَتَى شَاءَ ! "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kul günah işlemede en üst seviyeye ulaştığı zaman gözlerine de hakim olur ve artık istediği zaman ağlayabilir."

(٩٨٢٤)- [٧/٧٢] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَمْدَونَ الْجَوْرَسِيُّ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الزَّيَّاتِ، ثنا مُؤَمَّلٌ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يُشْبِهَهُ وَلَدُهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişiye mutluluk veren şeylerden birisi de çocuğunun kendisine benzemesidir."

(٩٨٢٥)- [٧/٧٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " رُبَّمَا كُنَّا عِنْدَ سُفْيَانَ فَكَأَنَّهُ وَاقِفٌ لِلْحِسَابِ، لا نَجْتَرِئُ نَسْأَلُهُ عَنْ شَيْءٍ، فَنَعْرِضُ بِذِكْرِ الْحَدِيثِ، فَإِذَا جَاءَ الْحَدِيثُ ذَهَبَ ذَاكَ الْخُشُوعُ، فَإِنَّمَا هُوَ: حَدَّثَنِي، حَدَّثَنِي "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: Bazen Süfyân'ın yanında bulunduğumuz zaman sanki mahşerde hesap veriyormuş gibi dururdu ve ona bir şey sormaya korkardık. Biz de hadis konusuna girerdik. Süfyân hadis konusunu işittiği zaman o haşyetini kaybeder ve: "Sizin dediğiniz hadis «Haddesanî... Haddesenî...» şeklinde gelmiştir" demeye başlardı.

(٩٨٢٦)- [٧/٧٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، يَقُولُ: قَالَ لِي ابْنُ الْمُبَارَكِ: " أَقْعُدُ إِلَى سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فَيُحَدِّثُ، فَأَقُولُ: مَا بَقِيَ مِنْ عِلْمِهِ شَيْءٌ إِلا سَمِعْتُهُ، ثُمَّ أَقْعُدُ عِنْدَهُ مَجْلِسًا آخَرَ، فَيُحَدِّثُ، فَأَقُولُ: مَا سَمِعْتُ مِنَ عِلْمِهِ شَيْئًا "

Abdurrezzâk der ki: İbnu'l-Mübârek bana şöyle dedi: Bazen Süfyân es-Sevrî'nin yanında otururdum ve sohbete başlardı. Sonunda: "Bildiklerinden duymadığım bir şey kalmadı" diye düşünürdüm. Başka bir defa meclisinde

oturduğum zaman yine sohbete başlardı ki sonunda: "Onun ilminden henüz bir şey işitmiş değilim" diye düşünürdüm.

(٩٨٢٧)- [٧٣/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَاقَ الْمَكِّيِّ، حَدَّثَنِي شَيْخٌ، مِنْ أَهْلِ هَرَاةَ يُقَالُ لَهُ عَبْدُ اللَّهِ الْهَرَوِيُّ رَجُلُ صِدْقٍ، قَالَ: " دَخَلْتُ زَمْزَمَ فِي السَّحَرِ، فَإِذَا بِشَيْخٍ يَنْزِعُ الدَّلْوَ الَّذِي يَلِي الرُّكْنَ، فَلَمَّا شَرِبَ أَدْخَلَ الدَّلْوَ، فَأَخَذْتُهُ فَشَرِبْتُ فَضْلَهُ، فَإِذَا هُوَ سَوِيقُ لَوْزٍ لَمْ أَذُقْ سَوِيقَ لَوْزٍ أَطْيَبَ مِنْهُ، فَلَمَّا كَانَ فِي الْقَابِلَةِ رَصَدْتُهُ، فَلَمَّا كَانَ فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ دَخَلَ فَسَدَلَ ثَوْبَهُ عَلَى وَجْهِهِ، فَنَزَعَ بِالدَّلْوِ مِمَّا يَلِي الرُّكْنَ، ثُمَّ شَرِبَ وَأَدْخَلَ الدَّلْوَ، فَأَخَذْتُ فَضْلَهُ، فَشَرِبْتُ فَإِذَا مَاءٌ مَضْرُوبٌ بِعَسَلٍ لَمْ أَشْرَبْ عَسَلا قَطُّ أَطْيَبَ مِنْهُ، قَالَ: فَأَرَدْتُ أَنْ آخُذَ بِطَرَفِ ثَوْبِهِ أَنْظُرُ مَنْ هُوَ فَفَاتَنِي، فَلَمَّا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الثَّالِثَةُ قَعَدْتُ قُبَالَةَ بَابِ زَمْزَمَ، فَلَمَّا كَانَ فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ دَخَلَ قَدْ سَدَلَ ثَوْبَهُ عَلَى وَجْهِهِ، فَدَخَلْتُ فَأَخَذْتُ بِطَرَفِ ثَوْبِهِ، فَلَمَّا شَرِبَ مِنَ الدَّلْوِ أَرْسَلَهُ، قُلْتُ: يَا هَذَا، أَسْأَلُكَ بِرَبِّ هَذِهِ الْبِنْيَةِ، مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: تَكْتُمُ عَلَيَّ حَتَّى أَمُوتَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: أَنَا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ، فَأَرْسَلْتُهُ، وَشَرِبْتُ مِنَ الدَّلْوِ، فَإِذَا لَبَنٌ مَضْرُوبٌ بِسُكَّرٍ لَمْ أَرَ لَبَنًا قَطُّ أَطْيَبَ مِنْهُ، قَالَ: وَكَانَتِ الشَّرْبَةُ تَكْفِينِي إِذَا شَرِبْتُهَا إِلَى مِثْلِهَا، لا أَجِدُ جُوعًا وَلا عَطَشًا "

Herât ahalisinden Abdullah el-Herevî adında doğru sözlü bir adam anlatıyor: Seher vakti Zemzem kuyusuna geldiğimde yaşlı bir adamın Rükn'ün hemen ardında kovayla kuyudan su çektiğini gördüm. Çektiği kovadan içtikten sonra onu yerine koydu. Ben de alıp kovada kalan suyu içtim. Tadı badem kavutunu andırıyordu ki daha önce benzerini tatmış değildim. Diğer gece yine onu gözlemeye başladım. Aynı vakitte geldi, giysisiyle yüzünü kapattı, Rükn'ün hemen arkasında kuyudan su çekip içti ve kovayı yerine koydu. Gittikten sonra alıp kovada kalan suyu içtim. Tadı ballı suyu andırıyordu ki daha önce böylesi bir balı tatmış değildim.

Giysisinin ucundan tutmayı ve yüzünü açıp kim olduğunu öğrenmeyi düşündüm. Üçüncü gece Zemzem kapısının karşısında oturup beklemeye

başladım. Aynı vakitte gelip içeriye girdi. Yine yüzünü giysisiyle kapatmıştı. Ben de peşinden girdim ve giysisinin bir ucundan tuttum. Kovadan su içtikten sonra kuyuya bıraktı. Ona: "Şu yapının Rabbi için söylemeni istiyorum, sen kimsin?" diye sordum. Bana: "Söylersem ben ölene kadar bunu saklar mısın?" deyince: "Evet!" karşılığını verdim. "Ben Süfyân b. Saîd'im" deyince de onu bıraktım ve kovadan kalan sudan içtim. Tadı şekerli sütü andırıyordu ki daha önce böylesi bir sütü tatmış değildim. Her gün ondan içtiğimde diğer gün aynı vakte kadar bana yetiyor, ne acıkıyor ne de susuyordum.

(٩٨٢٨)- [٧٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو يَعْلَى الْقُرَشِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ هِشَامٍ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: " أَتَيْتُ زَمْزَمَ، فَوَجَدْتُ شَيْخًا قَدْ مَتَحَ بِالدَّلْوِ، ثُمَّ شَرِبَ، ثُمَّ عَادَ فَشَرِبَ، ثُمَّ عَادَ فَشَرِبَ، ثُمَّ نَظَرَ فِي زَمْزَمَ وَكَأَنَّهُ يَدْعُو، ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَتَيْتُ الدَّلْوَ لأَشْرَبَ، فَإِذَا لَبَنٌ حَلِيبٌ، فَتَرَكْتُهُ وَلَحِقْتُ الشَّيْخَ، فَقُلْتُ: مَنْ أَنْتَ رَحِمَكَ اللَّهُ؟ فَقَالَ: أَنَا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ الثَّوْرِيُّ "

Ubeyd b. Hişâm el-Basrî anlatıyor: Zemzem kuyusuna geldiğimde yaşlı bir adamın kuyuya kovayı saldığını, çıkardıktan sonra da suyundan içtiğini gördüm. Kovayı indirdikten sonra bir daha kafasına dikip içti, sonra bir daha kaldırıp içti. Sonra dua eder gibi Zemzem kuyusuna baktı. O gittikten sonra ben de içmek için geldim. Ancak kovadaki artığın süt olduğunu gördüm. Kovayı bırakıp yaşlı adamın peşinden gittim ve: "Allah merhametini senden esirgemesin! Sen kimsin?" diye sordum. Adam: "Ben Süfyân b. Saîd es-Sevrî'yim" dedi.

(٩٨٢٩)- [٧٤/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّامِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِدْرِيسَ الْمِصْرِيُّ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ خُنَيْسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ عَلَى طَرِيقِي إِلَى الْمَسْجِدِ كَلْبٌ يَعْقِرُ النَّاسَ، فَأَرَدْتُ يَوْمًا الصَّلاةَ وَالْكَلْبُ عَلَى الطَّرِيقِ، فَتَنَحَّيْتُ عَنْهُ، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، جُزْ، فَإِنَّمَا سَلَّطَنِي اللَّهُ عَلَى مَنْ يَشْتِمُ أَبَا بَكْرٍ، وَعُمَرَ "، أَوْ كَمَا قَالَ

Süfyân es-Sevrî der ki: Mescide çıkan yolumun üzerinde insanlara saldıran bir köpek vardı. Bir gün namaza gitmek istedim, ancak bu köpek de yoldaydı. Ondan uzaklaşmak istediğimde bana: "Ey Ebû Abdillah! Geç! Allah beni sadece Ebû Bekr ile Ömer'e dil uzatanlara musallat etti" dedi.

(٩٨٣٠)- [٧٤/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مَيْمُونٍ الْمَيْمُونِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مُوسَى هَارُونَ بْنَ مُوسَى بْنِ حَيَّانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَاكَ الْحُسَيْنَ بْنَ أَحْمَدَ بْنِ مَيْمُونٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا حَاتِمٍ الرَّازِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ قَبِيصَةَ، يَقُولُ: " رَأَيْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فِي النَّوْمِ، فَقُلْتُ: مَا فَعَلَ بِكَ رَبُّكَ؟ فَقَالَ:

نَظَرْتُ إِلَى رَبِّي كِفَاحًا فَقَالَ لِي — هَنِيئًا رِضَائِي عَنْكَ يَابْنَ سَعِيدِ

فَقَدْ كُنْتَ قَوَّامًا إِذَا أَقْبَلَ الدُّجَى — بِعَبْرَةِ مُشْتَاقٍ وَقَلْبِ عَمِيدِ

فَدُونَكَ فَاخْتَرْ أَيَّ قَصْرٍ أَرَدْتَهُ — وَزُرْنِي فَإِنِّي مِنْكَ غَيْرُ بَعِيدِ "

Kabîsa der ki: Rüyamda Süfyân es-Sevrî'yi gördüm. Ona: "Rabbin sana neler yaptı?" diye sorduğumda şöyle dedi:

Rabbimle yüz yüze geldiğimizde bana şöyle buyurdu:
"Rızam sana hayırlı olsun ey İbn Saîd!
Gece vakti geldiği zaman özlem içinde ve
Bütün kalbinle gece kıyamına kalkar bana ibadet ederdin.
Şimdi dilediğin sarayı seç ve içine yerleş.
Beni de ziyaret et; zira sana pek de uzak değilim."

(٩٨٣١)- [٧٤/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ فُورَكٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِصَامٍ جَبْرٌ، قَالَ: " اسْتَأْذَنَ أَبِي سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ وَهُوَ يُقِيمُ بِمَكَّةَ مُجَاوِرٌ مَكَّةَ أَنْ يَقْدَمَ مَنْزِلَهُ مَعَ الْحُجَّاجِ، ثُمَّ يَعُودُ إِلَى الْمَوْسِمِ، فَلَمَّا خَرَجَ الْحُجَّاجُ، خَرَجَ أَبِي عَلَى طَرِيقِ الْكُوفَةِ قَاصِدًا إِلَى دَارِ سُفْيَانَ، فَلَقِيَهُ مُخَلِّفُوهُ وَحَمَّلُوهُ رَسَائِلَ، وَكَانَ ابْنُهُ مُحَمَّدٌ قَدْ تَحَرَّكَ وَبَلَغَ نَحْوَ عَشْرِ سِنِينَ، فَلَمَّا وَدَّعَ جَبْرٌ، قَالَ الصَّبِيُّ لِجَبْرٍ: اقْرَأْ مِنِّي

السَّلامَ عَلَى أَبِي، وَقُلْ لَهُ: أَقْدِمْ، فَإِنِّي مُشْتَاقٌ إِلَيْهِ، فَلَمَّا وَافَى جَبْرٌ مَكَّةَ قَضَى الطَّوَافَ، وَصَارَ إِلَى سُفْيَانَ وَهُوَ يُحَدِّثُ النَّاسَ مُجْتَمِعِينَ عَلَيْهِ، فَلَمَّا نَظَرَ إِلَى جَبْرٍ أَنِسَ إِلَيْهِ، وَكَانَ يَسْأَلُهُ حَتَّى أَدَّى إِلَيْهِ مَا قَالَ مُخَلِّفُوهُ، وَمَا قَالَ ابْنُهُ، فَقَامَ سُفْيَانُ مِنَ الْمَجْلِسِ وَطَافَ بِالْبَيْتِ، وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ، وَوَدَّعَ الْبَيْتَ وَخَرَجَ نَحْوَ الأَبْطَحِ وَالنَّاسُ فِي طَلَبِهِ، فَقَالَ لِجَبْرٍ: يَا عِصَامُ، رُدَّ عَنِّي هَؤُلاءِ الْقَوْمَ فَإِنِّي لا أُحَدِّثُهُمُ الْيَوْمَ، فَمَا زَالَ حَتَّى صَرَفَ أَصْحَابَ الْحَدِيثِ عَنْهُ حَتَّى خَلا بِوَجْهِهِ، فَقَالَ لَهُ جَبْرٌ: أَيْنَ تَمْضِي؟ قَالَ: نَحْوَ الْمَنْزِلِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، فَقَالَ لَهُ: بَعْدَ غَدٍ التَّرْوِيَةُ، وَبَعْدَهُ يَوْمُ الْحَجِّ الأَكْبَرُ، وَيَوْمُ النَّحْرِ وَتَمْضِي وَتَدَعُهُ؟ ! وَهَؤُلاءِ النَّاسُ يَأْخُذُونَ عَنْكَ الْعِلْمَ، فَيَبْقَى لَكَ أَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِشَيْءٍ مِنْهُ؟ فَقَالَ: أَنَا أَعْلَمُ بِهَذَا مِنْكَ، وَلَكِنِ أَتَيْتَنِي بِفَرْضٍ وَاجِبٍ أَنْ أَقْضِيَهُ، وَتَأْمُرُنِي أَنْ أُقِيمَ عَلَى نَافِلَةٍ وَأُضَيِّعَ الْفَرْضَ؟ ! وَإِنِّي مُشْتَاقٌ إِلَى ابْنِي، فَإِذَا قُمْتَ فِي الْمَوْقِفِ وَالْمَشَاهِدِ فَادْعُ لَنَا، وَإِذَا خَرَجْتَ فَاجْعَلْنَا طَرِيقَكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ "، فَخَرَجَ بِلا زَادٍ وَلا صَاحِبٍ، قَالَ جَبْرٌ: فَسَأَلْتُ عَنْهُ نَفَرًا فَأَخْبَرُونِي عَنْهُ أَنَّهُ وَافَاهَا ذَلِكَ الْيَوْمَ، وَصَلَّى الْعِيدَ بِالْكُوفَةِ، وَلَقِيَ ابْنَهُ بِالْمُصَلَّى، وَدَخَلَ إِلَى مَنْزِلِهِ رَحِمَهُ اللَّهُ "

Muhammed b. İsâm Cebr anlatıyor: Babam, Mekke yakınlarda ikamet etmekte olan Süfyân es-Sevrî'den, hac için gelen hacılarla birlikte gelirken onu evinde ziyaret etmesi, oradan haccını ifâ için yoluna devam etmesi konusunda izin istedi. Hacılar hac için yola koyulduklarında babam da Süfyân es-Sevrî'nin evine gitmek üzere Kûfe'den çıkıp yola düştü. Geride kalanlar da Süfyân'a iletilmek üzere onunla mektuplar gönderdiler. Süfyân'ın on yaşına basan bir oğlu vardı. Cebr yola koyulacağı zaman çocuk ona: "Babama selamımı ilet ve onu çok özlediğimi, yanımıza geri dönmesini söyle" dedi. Cebr Mekke'ye varıp da tavafını yaptıktan sonra toplanmış halka ders veren Süfyân'ın yanına gitti. Süfyân, Cebr'e bakınca ona karşı içi ısındı. Cebr de ona sorular soruyordu. Sonunda geride kalanların mesajlarını ve oğlunun dediklerini Süfyân'a aktardı. Bunun üzerine Süfyân oturduğu yerden kalkıp tavaf etti. Makam'ın ardında namaz kılıp Kâbe'ye veda etti.

Sonra da Ebtah'a doğru yola çıktı. İnsanlar da onun peşindeydi. Süfyân, Cebr'e: "Ey Ebû İsâm! Bana gelen insanları geri çevir; zira bu gün ders vermeyeceğim" dedi. Bunun üzerine Cebr, Süfyân'dan hadis öğrenmek için gelenlerin hepsini geri çevirdi. Yalnız kaldıklarında Cebr ona: "Nereye gidiyorsun?" diye sordu. Süfyân: "Allah da izin verirse eve doğru gidiyorum" karşılığını verdi. Cebr ona: "Yarından sonrası Terviye günü, ondan sonra da kurban (bayram) günü! Bunları bırakıp da gidiyor musun? Üstelik şu insanlar da senden hadis öğrenecekler. O hadislerden biriyle amel eden her kişiden sana da sevap düşecektir!" deyince, Süfyân şöyle karşılık verdi: "Bunları ben senden daha iyi biliyorum. Ama sen ifa edilmesi vacip olan bir haberle geldin. Nafile bir şey için vacip olanı bırakmamı mı istiyorsun? Ben oğlumu çok özledim. Arafat'ta vakfeye durduğunuz zaman bizim için de dua et. Bitirdiğinde de bize uğra!" Sonra da azık almadan ve yoldaş edinmeden yola koyuldu.

Cebr der ki: "Haccı bitirdiğimde birkaç kişiye Süfyân'ı sordum. Ayrıldığımız gün yola çıktığını, bayram namazını Kûfe'de kıldığını, oğluyla namazda karşılaştığını, sonra da evine gittiğini söylediler."

(٩٨٣٢)- [٧/٧٥] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ الْعَبَّاسِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " لَمَّا مَاتَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ أَرَدْنَا أَنْ نَدْفِنَهُ لَيْلا مِنْ أَجْلِ السُّلْطَانِ، فَأَخْرَجْنَاهُ فَلَمْ نُنْكِرِ اللَّيْلَ مِنَ النَّهَارِ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "Süfyân es-Sevrî öldüğü zaman yöneticiden korkumuzdan onu gece defnetmek istedik. Gece vakti defnetmeye götürdüğümüzde aydınlık olarak gecenin gündüzden farkı yoktu."

(٩٨٣٣)- [٧/٧٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الصَّائِغُ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ، قَالَ: سَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عُبَيْدٍ: " أَكَانَ لِلثَّوْرِيِّ امْرَأَةٌ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، رَأَيْتُ ابْنًا لَهُ بَعَثَتْ بِهِ أُمُّهُ إِلَيْهِ، فَجَاءَ فَجَلَسَ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ سُفْيَانُ: لَيْتَ أَنِّي دُعِيتُ لِجِنَازَتِكَ !، قُلْتُ لِمُحَمَّدٍ: فَمَا لَبِثَ حَتَّى دَفَنَهُ؟ قَالَ: نَعَمْ

Hasan b. Ali el-Hulvânî der ki: Muhammed b. Ubeyd'e: "Süfyân es-Sevrî'nin karısı var mıydı?" diye sorduğumda: "Evet, vardı. Bir oğlunu annesi Süfyân'a göndermişti. Çocuk gelip önünde oturunca Süfyân ona: «Keşke cenazene çağırılsaydım!» diye çıkıştı" dedi. Muhammed'e: "Çok geçmeden de o oğlunu defnetti değil mi?" diye sorduğumda: "Evet!" dedi.

(٩٨٣٤)- [٧٥/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا ابْنُ خَبِيقٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، يَقُولُ: كُنْتُ مَعَ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ فِي الْمَسْجِدِ، فَقَالَ: " تَرَى هَؤُلاءِ الْخَلْقَ؟ مَا يَسُرُّنِي مُؤَاخَاتُهُمْ بِنِصْفِ دَانِقٍ "

Yûsuf b. Esbât bildiriyor: Mescidde Süfyân es-Sevrî ile beraberdim. Bir ara bana: "Şu insanları görüyor musun? Yarım dânik paraya bile onlarla dost olmayı istemem" dedi.

(٩٨٣٥)- [٧٥/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَبُو دَاوُدَ السِّجِسْتَانِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْجَرَّاحِ الأَذْنَى، ثنا أَحْمَدُ بْنُ شَبُّوَيْهِ، قَالَ أَبُو عِيسَى الزَّاهِدُ قَالَ: قَالَ مَعْدَانُ: زَامَلْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ مِنَ الْكُوفَةِ إِلَى مَكَّةَ، فَلَمَّا جَعَلَ الْكُوفَةَ بِظَهْرِهِ، قَالَ: " مَا خَلَّفْتُ خَلْفَ ظَهْرِي مَنْ أَثِقُ بِهِ، وَلا أَقْدَمُ عَلَى مَنْ أَثِقُ بِهِ فِي الدِّينِ "

Ma'dân der ki: Kûfe'den Mekke'ye kadar Süfyân es-Sevrî'ye yoldaşlık ettim. Kûfe arkada kaldığı zaman: "Din konusunda arkamda güvenebileceğim birini bırakmış değilim. Gideceğim yerde de bu konuda güvenebileceğim biri yoktur" dedi.

(٩٨٣٦)- [٧٥/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ نُصَيْرٍ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، قَالَ: سُئِلَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ، " إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ أَهْلَ الْبَيْتِ اللَّحْمِيِّينَ؟ " قَالَ: " هُمُ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لُحُومَ النَّاسِ "

İsmâîl b. Amr el-Becelî der ki: Süfyân es-Sevrî'ye "Allah çokça et yiyen ev ahalisini sevmez" hadisi sorulunca: "Bunlar insanların etlerini yiyenlerdir" dedi.

(٩٨٣٧)- [٧٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَيْبَانَ الْكُوفِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ رَجُلٌ يَأْتِي بَابَ أَبِي هُرَيْرَةَ يُؤْذِيهِمْ وَيُثْقِلُ عَلَيْهِمْ، فَقِيلَ: إِنَّهُ قَدْ مَاتَ، فَقَالَ: لَيْسَ فِي الْمَوْتِ شَمَاتَةٌ، أَلا هَلْ عَلَّمْتُمْ أَنَّهُ أَصَابَ مَالا، أَوْ وُلِدَ لَهُ غُلامٌ، أَوِ اسْتُعْمِلَ عَلَى إِمَارَةٍ؟ ! "

Süfyân es-Sevrî der ki: Adamın biri Ebû Hureyre'nin evinin kapısına gelir, evdekilere eziyet ve sıkıntı verirdi. "O öldü" denilince Ebû Hureyre: "Birinin ölümüne sevinilmez. Ama onun mal edindiğini veya çocuklarının olduğunu veya resmi bir görev aldığını bilmiyor musunuz?" dedi.

(٩٨٣٨)- [٧٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ الثَّقَفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَكَمَ بْنَ هِشَامٍ الثَّقَفِيّ يُحَدِّثُ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: قَالَ اللَّهُ لِجِبْرِيلَ فِي مَقَامِهِ الَّذِي يَقُومُ بَيْنَ يَدَيْهِ: " ادْنُ "، فَدَنَا، ثُمَّ انْتَفَضَ، ثُمَّ قَالَ: " ادْنُ "، فَدَنَا، ثُمَّ انْتَفَضَ، ثُمَّ قَالَ: " ادْنُ "، فَدَنَا، ثُمَّ انْتَفَضَ ثَلاثًا، فَقَالَ لَهُ: " مَالَكَ؟ أَلَمْ أُكْرِمْكَ؟ أَلَمِ ائْتَمِنْكَ؟ أَلَمْ أُرْسِلْكَ؟ ! " قَالَ: بَلَى، وَلَكِنْ لا آمَنُ مَكْرَكَ

Süfyân es-Sevrî der ki: Allah, huzurunda duran Cebrâil'e: "Yaklaş!" buyurdu. Cebrâil yaklaştı ve titremeye başladı. Allah bir daha: "Yaklaş!" buyurunca, Cebrâil biraz daha yaklaştı ve yine titremeye devam etti. Allah bir daha: "Yaklaş!" buyurunca, Cebrâil biraz daha yaklaştı ve yine titremeye devam etti. Allah: "Neyin var? Sana ikramda bulunmadım mı? Seni güvende kılmadım mı? Seni elçi olarak göndermedim mi?" buyurunca, Cebrâil: "Evet, ama bana bir şey yapmandan korkuyorum" dedi.

(٩٨٣٩)- [٧٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَسَدٍ الْبَجَلِيُّ، ثنا مُبَارَكُ بْنُ سَعِيدٍ، أَخُو سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ: " أُهْدِيَ إِلَى سُفْيَانَ خِوَانُ خَبِيصٍ، فَحَبَسَهُ إِلَى الْعَشِيِّ "، قَالَ: " فَجِئْتُ "، فَقُلْتُ لَهُ: " إِنَّ الْعِيَالَ قَدْ تَشَوَّقُوا لَهُ "، فَقَالَ: " إِنِّي لأَتَذَكَّرُ كَمْ حَقٍّ فِيهِ "

Mübârek b. Saîd bildiriyor: Süfyân'a bir sini meyve tatlısı hediye edilince onu akşam yemek üzere kaldırdı. Yanına gelip: "Ailen onu yemek için sabırsızlanıyor!" dediğimde: "Onda kaç kişinin hakkı var onu düşünüyorum" karşılığım verdi.

(٩٨٤٠)- [٧٦/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا أَبُو عَمَّارٍ، ثنا نَصْرُ بْنُ حَاجِبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " لَمَّا قَالَ مُوسَى: ﴿رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ﴾ "، قَالَتِ الْمَلائِكَةُ: " يَا ابْنَ النِّسَاءِ الْحُيَّضِ، لَقَدْ تَكَلَّمْتَ بِأَمْرٍ عَظِيمٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Hz. Mûsa: **"Rabbim! Bana Kendini göster, Sana bakayım"**[1] dediği zaman melekler: "Ey hayız gören kadının oğlu! Büyük bir istekte bulundun!" dediler.

(٩٨٤١)- [٧٦/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: ثنا عُثْمَانُ بْنُ زَائِدَةَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فِي قَوْلِهِ: ﴿لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي﴾، قَالَ: " بِالْخُلَّةِ "

Osmân b. Zâide der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Kalbimin mutmain olması için (görmek istedim)"**[2] buyruğunu: "Senin dostluğunla kalbimin yatışması için" şeklinde açıklamıştır.

(٩٨٤٢)- [٧٦/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ،، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ تَمِيمٍ، ثنا أَبُو حُمَيْدٍ، ثنا زَافِرٌ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فِي قَوْلِهِ: ﴿لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا﴾، قَالَ: " عَلَى أَنْ يَحْمِلَهُمْ عَلَى ذَنْبٍ لا يُغْفَرُ "

Zâfir der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Doğrusu iman edip de yalnız Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun (şeytanın) bir hâkimiyeti yoktur"**[1] âyetini açıklarken: "Onları bağışlanmayacak bir günaha sevk edemez" dedi.

---

[1] A'râf Sur. 143

[2] Bakara Sur. 260

(٩٨٤٣)- [٧٦/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: ﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلا وَجْهَهُ﴾، قَالَ: " مَا أُرِيدَ بِهِ وَجْهُهُ "

Muhammed b. el-Hasan der ki: Süfyân es-Sevrî, **"O'ndan başka her şey yok olacaktır"**[2] buyruğunu okudu ve: "O'nun rızası için yapılan şeyler dışında her şey yok olacaktır" dedi.

(٩٨٤٤)- [٧٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَحْمَدَ، ثنا الْمِهْرِقَانِيُّ، ثنا مُؤَمَّلٌ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ فِي قَوْلِهِ: ﴿لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلا﴾، قَالَ: " الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا "

Muemmel der ki: Süfyân es-Sevrî, **"O ki, hanginizin daha güzel davranacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratmıştır"**[3] âyetini açıklarken: "Bu davranıştan kasıt, dünyada zahid olmaktır" dedi.

(٩٨٤٥)- [٧٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَنَدِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّافِعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْفُضَيْلَ بْنَ عِيَاضٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: ﴿رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا﴾، قَالَ: " الْقَضَاءُ "

Fudayl b. İyâd der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Rabbimiz! Bizi bedbahtlığımız yenmişti"**[4] âyetini açıklarken: "Bu bedbahtlık, hüküm verme (yargı) konusundadır" dedi.

(٩٨٤٦)- [٧٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الدِّيمَاسِيُّ، ثنا أَبُو عُمَيْرٍ، ثنا ضَمْرَةُ، عَنْ سُفْيَانَ، فِي قَوْلِهِ: ﴿فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلا نَاصِرٍ﴾، قَالَ: " الْقُوَّةُ الْعَشِيرَةُ، وَالنَّاصِرُ الْحَلِيفُ "

---

[1] Nahl Sur. 99

[2] Kasas Sur. 88

[3] Mülk Sur. 2

[4] Mü'minûn Sur. 106

Damra der ki: Süfyân es-Sevrî, **"O gün, insanın gücü de, yardımcısı da olmaz"**[1] âyetini açıklarken: "Güçten kasıt kişinin kabilesi, yardımcıdan kasıt da kişinin anlaşmalı olduğu kişilerdir" dedi.

(٩٨٤٧)- [٧٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ بَدْرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ، عَنْ سُفْيَانَ، ﴿وَسَلامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى﴾، قَالَ: " هُمْ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ ﷺ وَرَضِيَ عَنْهُمْ "

Ebû Âsım der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Seçtiği kullarına selam olsun"**[2] âyetini açıklarken: "Bunlar Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbıdır" dedi.

(٩٨٤٨)- [٧٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زَيْدٍ الْخَرَّازُ، ثنا ضَمْرَةُ، عَنْ سُفْيَانَ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى:﴿وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾، قَالَ: " الْخَوْفُ الدَّائِمُ فِي الْقَلْبِ "

Damra der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Bize karşı gönülden saygı duyuyorlardı"**[3] buyruğunu açıklarken: "Kalplerinde daimi bir korku taşırlar" dedi.

(٩٨٤٩)- [٧٧/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلِ بْنِ خَلَفٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنِي سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى:﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ آخِذِينَ مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ﴾، قَالَ: " مِنْ ثَوَابِ الْفَرَائِضِ "، ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ﴾، قَالَ: " كَانُوا مُتَطَوِّعِينَ "

Muhammed b. Humeyd der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Şüphesiz ki Allah'a karşı gelmekten sakınanlar cennetlerde ve pınar başlarında bulunacaklar. Rablerinin kendilerine verdiğini alırlar. Kuşkusuz onlar, bundan önce de güzel davrananlardı"**[4] buyruğunu açıklarken:

---

[1] Târık Sur. 10

[2] Neml Sur. 59

[3] Enbiyâ Sur. 90

[4] Zâriyât Sur. 15, 16

"Rablerinin kendilerine verdiği şey, eda ettikleri farzların sevabıdır. Güzel davranmaları da, samimi bir şekilde Allah'a boyun eğmeleridir" dedi.

(٩٨٥٠)- [٧٧/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا الأَشْجَعِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، ﴿وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا﴾، قَالَ: " اسْتِئْذَانُ الْمَلائِكَةِ عَلَيْهِمْ "

Eşcaî der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Oranın neresine baksan, nimet ve büyük bir saltanat görürsün"**[1] âyetini açıklarken: "Büyük saltanattan kasıt meleklerin, cennetliklerden birinin yanına girerken izin istemeleridir" dedi.

(٩٨٥١)- [٧٧/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا يَعْقُوبُ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا الأَشْجَعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: فِي قَوْلِهِ:﴿دَعْوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ﴾، قَالَ: " إِذَا أَرَادَ الرَّجُلُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ يَدْعُو الشَّيْءَ، قَالَ: " سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ، فَيَأْتِيهِ الَّذِي دَعَا بِهِ "

Eşcaî der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Bunların oradaki duaları, «Münezzehsin Allahım»dır"**[2] âyetini açıklarken şöyle dedi: "Cennet ahalisinden biri bir şey isteyeceği zaman «Allahım! Seni her türlü eksiklikten tenzih ederim!» der. Bu şekilde istediği şey yamna kadar gelir."

(٩٨٥٢)- [٧٨/٧] ثنا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ الْجُنَيْدِ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ، ثنا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ،﴿وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا﴾، قَالَ: " رَغْبَةً فِيمَا عِنْدَنَا، وَرَهْبَةً مِمَّا عِنْدَنَا "، ﴿ وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾ ، قَالَ: " الْخَوْفُ الدَّائِمُ فِي الْقَلْبِ "

Bişr b. Mansûr der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Doğrusu onlar iyi işlerde yarışıyorlar, korkarak ve umarak bize yalvarıyorlardı. Bize karşı**

---

[1] İnsân Sur. 20

[2] Yûnus Sur. 10

gönülden saygı duyuyorlardı"[1] âyetini açıklarken şöyle dedi: "Katımızdaki nimetleri umarak ve yanımızdaki azaptan korkarak bize yalvarıyorlardı. Kalplerinde de daimi bir korku taşırlardı."

(٩٨٥٣) ثنا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا مِهْرَانُ، عَنْ سُفْيَانَ، فِي قَوْلِهِ:﴿وَلا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ تَعْزِيَةٌ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ

Mihrân der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Onlardan bazı kesimlere, kendilerini sınamak için dünya hayatının süsü olarak verdiğimiz şeylere gözünü dikme"**[2] âyetini açıklarken: "Bu âyeti Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir teselli mahiyetindedir" dedi.

(٩٨٥٤)- [٧٨/٧] ثنا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ حَمَّادٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا دَاوُدَ الْحَضْرَمِيَّ، يَذْكُرُ عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى:﴿لا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الأَكْبَرُ﴾، قَالَ: " تُطْبَقُ النَّارُ عَلَى أَهْلِهَا "

Dâvud el-Hadramî der ki: Süfyân es-Sevrî, **"En büyük korku bile onları üzmez"**[3] âyetini açıklarken: "Bu büyük korku cehennemin, cehennemliklerin üzerine kapanması anındaki korkudur" dedi.

(٩٨٥٥)- [٧٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الأَشْعَرِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ الْقَطَّانُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ خُنَيْسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: وَقِيلَ لَهُ:﴿يَعْلَمُ خَائِنَةَ الأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾، قَالَ: " الرَّجُلُ يَكُونُ فِي الْمَجْلِسِ يَسْتَرِقُ النَّظَرَ فِي الْقَوْمِ إِلَى الْمَرْأَةِ تَمُرُّ بِهِمْ، فَإِنْ رَأَوْهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا اتَّقَاهُمْ فَلَمْ يَنْظُرْ، وَإِنْ غَفَلُوا نَظَرَ، هَذَا خَائِنَةُ الأَعْيُنِ "، ﴿ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾ ، قَالَ: " مَا يَجِدُ فِي نَفْسِهِ مِنَ الشَّهْوَةِ "

---

[1] Enbiyâ Sur. 90

[2] Tâhâ Sur. 131

[3] Enbiyâ Sur. 103

Muhammed b. Yezîd b. Huneys der ki: Süfyân es-Sevrî'ye, **"Allah, gözlerin hain bakışını ve kalplerin gizlediğini bilir"**[1] âyeti sorulunca: "Kişi bir topluluk içinde bulunurken oradan bir kadın geçtiği zaman gizlice ona bakmaya başlar. Onlar bu kişiye baktıkları zaman kadından bakışlarını çeker. Onlar başka bir şeyle meşgul olurken de kadına bakmaya devam eder. Gözlerin hain bakışı budur. Kalplerin gizlediği de kişinin içinde hissettiği şehvettir" dedi.

(٩٨٥٦)- [٧٨/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى:﴿سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا﴾، قَالَ: يَقُولُ: " لَمْ نُرْسِلْ قَبْلَكَ رَسُولا فَأَخْرَجَهُ قَوْمُهُ، إِلا أُهْلِكُوا "

Muhammed b. Yûsuf el-Firyâbî der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Bu, senden önce gönderdiğimiz peygamberlerimize de uyguladığımız yasadır"**[2] âyetini açıklarken: "Senden önce gönderdiğimiz peygamberleri yurtlarından çıkaranlar mutlaka helak olmuşlardır, anlamındadır" dedi.

(٩٨٥٧)- [٧٨/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الزَّبَيْدِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنْ سُفْيَانَ، فِي قَوْلِهِ:﴿يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ﴾، قَالَ: " يَغْفِرُ لِمَنْ شَاءَ بِالذَّنْبِ الْعَظِيمِ، وَيعَذِّبُ مَنْ شَاءَ بِالذَّنْبِ الْيَسِيرِ "

Abdurrezzâk der ki: Süfyân es-Sevrî, **"Dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder"**[3] âyetini açıklarken: "Dilediğinin büyük günahını bağışlar, küçük günah sahiplerinden de dilediğini cezalandırır" dedi.

(٩٨٥٨)- [٧٨/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُفَرِّجُ بْنُ شُجَاعٍ الْمَوْصِلِيُّ، ثنا أَبُو زَيْدٍ مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ

---

[1] Mümin Sur. 19

[2] İsrâ Sur. 77

[3] Âl-i İmrân Sur. 129

الثَّوْرِيُّ: " إِيَّاكُمْ وَالْبِطْنَةَ، فَإِنَّهَا تُقَسِّي الْقَلْبَ، وَاكْظِمُوا الْغِلَّ بِالْوَقَارِ، وَلا تُكْثِرُوا الضَّحِكَ فَتَمُجَّهُ الْقُلُوبُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Çok yemekten sakının, zira kalbinizi katılaştırır. Öfkenizi vakarınızla yok edin. Çok gülmeyin, zira çok gülmek kalbi bozar."

(٩٨٥٩)- [٧/٧٨] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ خَبِيقٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَقَدْ أَدْرَكْنَا أَقْوَامًا شُطَّارًا، هُمْ أَبْقَى لِمُرُوءَتِهِمْ مِنْ قُرَّاءِ هَذَا الزَّمَانِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Çok zeki insanlara yetiştik ve zamanımızın Kur'ân hafızlarından çok daha merttiler."

(٩٨٦٠)- [٧/٧٩] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْخُزَاعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْمُعَافَى بْنَ عِمْرَانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " مَا ضَرَّهُمْ مَا أَصَابَهُمْ فِي الدُّنْيَا، جَبَرَ اللَّهُ لَهُمْ كُلَّ مُصِيبَةٍ بِالْجَنَّةِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "(Öncekilerin) dünyada maruz kaldıkları musibetler onlara bir zarar vermiş değildir. Zira Allah her bir musibeti cennetle telafi etmiştir."

(٩٨٦١)- [٧/٧٩] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بِشْرِ بْنِ صَالِحٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ خَلَفٍ الْخَثْعَمِيُّ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: كَانَ يُقَالُ: " حُسْنُ الأَدَبِ يُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Denilirdi ki: "Güzel ahlâk, Rabbın öfkesini dindirir."

(٩٨٦٢)- [٧/٧٩] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ كِلابٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا سَلامٌ الْمَدِينِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمُخَرِّمِيَّ، يَقُولُ: عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " مَنْ أَحَبَّ الدُّنْيَا وَسُرَّ بِهَا، نُزِعَ خَوْفُ الآخِرَةِ مِنْ قَلْبِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Dünyayı seven ve onda huzur bulan kişinin kalbinden âhiret korkusu söküp alınır."

(٩٨٦٣)- [٧٩/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَمْدُونَ الْحُوَيْرِسِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي زَيْدُونٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " كَانَ خِيَارُ النَّاسِ فِيمَا مَضَى وَأَشْرَافُهُمُ الْمَنْظُورِ إِلَيْهِ مِنْهُمْ فِي الدِّينِ، الَّذِينَ يَقُومُونَ إِلَى هَؤُلاءِ فَيَأْمُرُونَهُمْ وَيَنْهَوْنَهُمْ، وَكَانَ آخَرُونَ مُلازِمِينَ لِبُيوتِهِمْ عِنْدَهُمْ، لَيْسَ لَهُمْ ذَلِكَ، فَكَانُوا لَيْسَ يُرْفَعُونَ وَلا يُذْكَرُونَ، ثُمَّ بَقِينَا حَتَّى صَارَ الَّذِينَ يَأْلُونَهُمْ فَيَأْمُرُونَهُمْ وَيَنْهَوْنَهُمْ شِرَارَ النَّاسِ، وَالَّذِينَ لَزِمُوا بُيوتَهُمْ وَلا يَأْتُونَهُمْ خِيَارَ النَّاسِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Önceki insanların en hayırlıları ve en saygıdeğerleri din konusunda örnek alınan, Müslümanların içinde kalıp iyiliği emreden ve kötülükten alıkoyan kişilerdi. Bunlardan bazıları da evlerine bağlı kalmıştı. Diğer insanların içinde böylesi saygın konumları yoktu. Kendilerine başvurulmaz ve pek hatırlanmazlardı. Onlardan sonra gelenlerde ise bir şeyin yapılmasını emredip yasaklayanlar insanların en kötüleri oldu. Evlerine bağlı kalıp bunların yanına gelmeyenler ise insanların en hayırlıları oldu."

(٩٨٦٤)- [٧٩/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَمْدُونٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ سُفْيَانَ فَجَلَسْنَا نَأْكُلُ الرُّءُوسَ، فَاسْتَسْقَى رَجُلٌ عَلَى الطَّعَامِ، فَقَالَ سُفْيَانُ " كَانَ يُكْرَهُ شُرْبُ الْمَاءِ عَلَى الرُّءُوسِ "، فَمَا كَانَ إِلا سَاعَةً حَتَّى اسْتَسْقَى الثَّوْرِيُّ، فَقَالَ الرَّجُلُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، أَلَسْتَ، قُلْتَ: كَانَ يُكْرَهُ شُرْبُ الْمَاءِ عَلَى الرُّءُوسِ؟ ! فَقَالَ: " مَنِ احْتَمَى مِنْ شَيْءٍ وَقَعَ فِيهِ "

Firyâbî bildiriyor: Bir defasında Süfyân ile beraberken oturup kelle yemeye başladık. Yemek sırasında biri içmek için su isteyince Süfyân ona: "Kelle ile birlikte su içmeyi büyüklerimiz kerih görürdü" dedi. Ancak çok bir zaman geçmedi ki bu sefer Süfyân içmek için su istedi. Ona: "Kelle ile birlikte su içmeyi büyüklerimizin kerih gördüğünü söylemedin mi?"

dediğimiz de, Süfyân: "Bir şeyden sakınan kişi, eninde sonunda ona bulaşmak zorunda kalır" karşılığını verdi.

(٩٨٦٥)- [٧٩/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا ابْنُ أَبِي قِرْصَافَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَاهِلِيُّ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى الثَّوْرِيِّ، فَقَالَ: إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ، فَقَالَ: " لا تَصْحَبْ مَنْ يَكْرُمُ عَلَيْكَ، فَإِنْ سَاوَيْتَهُ فِي النَّفَقَةِ أَضَرَّ بِكَ، وَإِنْ تَفَضَّلَ عَلَيْكَ اسْتَذَلَّكَ "

Abdullah b. Muhammed el-Bâhilî der ki: Adamın biri Süfyân es-Sevrî'ye geldi ve: "Hacca gitmek istiyorum" dedi. Süfyân: "Sana harcama yapacak olan birine yoldaşlık etme. Zira maddi durumunuz eşit olursa sana zarar verir, onun durumu senden daha iyi olursa da seni küçük görür" dedi.

(٩٨٦٦)- [٧٩/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَسَدٍ الْبَجَلِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلا، يَسْأَلُ سُفْيَانَ عَنِ الطَّعَامِ، فَقَالَ: " عَلَيْكَ بِالْخَبِيصِ الأَبْيَضِ وَالأَصْفَرِ فَكُلْهُ، مُحْرِمًا كُنْتَ، أَوْ غَيْرَ مُحْرِمٍ "

Yahyâ b. Yemân der ki: Adamın biri Süfyân es-Sevrî'ye yiyecekler konusunda bir soru sorunca, Süfyân şöyle dedi: "Beyaz ve sarı *habîs* (hurma ve sade yağla yapılan un helvası) eline geçerse ihramlı olsan da olmasan da yiyebilirsin!"

(٩٨٦٧)- [٨٠/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَسَدٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَمَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " كَانُوا أَصْحَابَ سَمْنٍ وَعَسَلٍ "، قَالَ يَحْيَى: وَذَهَبْتُ مَعَ سُفْيَانَ إِلَى رَجُلٍ عَائِدًا لَهُ، فَسَمِعْتُهُ، يَقُولُ لأَهْلِهِ: " أَلْطِفُوهُ وَتَعَاهَدُوهُ "، ثُمَّ قَالَ: " كَانُوا يُحِبُّونَ أَنْ يُفْرِحُوا أَنْفُسَهُمْ "، قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " إِنِّي أُحِبُّ الرَّجُلَ إِذَا وَسَّعَ اللَّهُ عَلَيْهِ أَنْ يُوَسِّعَ عَلَى نَفْسِهِ "، قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " إِذَا كَانَتْ لَكَ حَاجَةٌ إِلَى قَارِئٍ فَأَطْعِمْهُ "

Yahya b. Yemân der ki: Süfyân es-Sevrî'nin: "Öncekiler yağ ve bal yerlerdi" dediğini işittim. Süfyân ile birlikte hasta bir adama ziyarete gitmiştik. Süfyân'ın, hastanın ailesine: "Onunla ilgilenip iyi davranın"

dediğini işittim. Sonra: "Öncekiler birbirlerini sevindirmekten hoşlanırlardı" dedi. Yine: "Allah'ın bolluk verdiği kulun, elini de bol tutmasını severim" dediğini işittim. Yine: "Kur'ân hafızlarından birine işin düşerse ona yemek ikramında bulun" dediğini işittim.

(٩٨٦٨)- [٧/٨٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَبُو سَعِيدِ بْنُ زِيَادٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ السِّجِسْتَانِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الضَّيْفِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّزَّاقِ، يَقُولُ: لَمَّا قَدِمْنَا مَعَ سُفْيَانَ مِنَ الْيَمَنِ فَكَانَ أَقَامَ عِنْدَهُمْ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، قَالَ: كُنَّا عِنْدَهُ فَجَاءَ ابْنُ عُيَيْنَةَ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِ، وَرَدَّ وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى عَصَاهُ، فَقَالَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، عَابَ النَّاسُ عَلَيْكَ خُرُوجَكَ إِلَى الْيَمَنِ، فَقَالَ: " عَابُوا غَيْرَ معيبٍ، طَلَبُ الْحَلالِ شَدِيدٌ، خَرَجْتُ أُرِيدُهُ "

Abdurrezzâk der ki: Süfyân es-Sevrî ile birlikte Yemen'den geldiğimizde orada kırk gün kalmıştı. Süfyân'ın yanındayken İbn Uyeyne gelip selam verdi. Süfyân selamını aldığında asasına dayanmıştı. İbn Uyeyne: "Ey Ebû Abdillah! İnsanlar senin Yemen'e gitmeni kınıyorlar" deyince, Süfyân: "Kınanmaması gereken birini kınıyorlar. Zira helal olanı elde etmek zordur ve ben de böylesi bir helali elde etmek için oraya gittim" karşılığını verdi.

(٩٨٦٩)- [٧/٨٠] ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الأَوْزَاعِيَّ، وَسُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولانِ: " لَمَّا أُلْقِيَ دَنْيَالُ مَعَ السِّبَاعِ فِي الْجُبِّ قَالَ: إِلَهِي ! بِالْعَارِ وَالْخِزْيِ الَّذِي أَصَبْنَا، سَلَّطْتَ عَلَيْنَا مَنْ لا يَعْرِفُكَ "

Firyâbî der ki: Evzaî ile Süfyân es-Sevrî'nin şöyle dediğini işittim: "Hz. Danyal vahşi hayvanlarla birlikte kuyuya atıldığı zaman: «Allahım! İçinde bulunduğumuz ahlaksızlık ve rezillikten dolayı seni tanımayanları bize musallat ettin» dedi."

(٩٨٧٠)- [٧/٨٠] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، قَالَ: " كُنْتُ أَطْلُبُ عَابِدًا مِنْ عُبَّادِ الْكُوفَةِ، يُقَالُ لَهُ: الْكَوْثَانِيُّ عِشْرِينَ سَنَةً، فَمَا أَقْدِرُ عَلَيْهِ، فَمَرَرْتُ يَوْمًا بِشَاطِئِ الْفُرَاتِ

وَقَوْمٌ يَعْمَلُونَ فِي الطِّينِ، فَنَادَى رَجُلٌ مِنْهُمْ: يَا كَوْثَانِيُّ، يَا كَوْثَانِيُّ، فَنَادَيْتُ: يَا كَوْثَانِيُّ، فَأَتَانِي، فَقَالَ: مَا تُرِيدُ؟ قُلْتُ: أَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، قَالَ: مَا حَاجَتُكَ؟ قُلْتُ: كَلِّمْنِي بِشَيْءٍ، فَقَالَ: " يَا سُفْيَانُ، كُلُّ خَيْرٍ نَرْجُو مِنْ رَبِّنَا، مَنْعُ رَبِّنَا لَنَا عَطَاءٌ، ثُمَّ ذَهَبَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: Kûfe âbidlerinden Kevsânî adında bir âbidi yirmi yıl boyunca aradım durdum, ama bulamadım. Bir gün Fırat kenarından geçerken çamurda çalışan bir toplulukla karşılaştım. İçlerinden bir adam: "Ey Kevsânî! Ey Kevsânî!" diye seslenince, ben de: "Ey Kevsânî!" diye seslendim. Kevsânî denilen adam yanıma geldi ve: "Ne istiyorsun?" diye sordu. "Ben Süfyân es-Sevrî'yim" dediğimde: "Benden istediğin nedir?" diye sordu. Ona: "Bana bir şeyler söyle" dediğimde: "Ey Süfyân! Rabbimizden her türlü hayrı isteriz. Rabbimizin bunları bizden esirgemesi de bizim için bir ihsandır" karşılığını verip gitti.

(٩٨٧١)- [٨٠/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: أَخْبَرَنِي رَجُلٌ مِنَ الصَّالِحِينَ، قَالَ: " رَأَيْتُ فِي مَنَامِي عَجُوزًا شَمْطَاءَ عَلَيْهَا مِنْ كُلِّ حِلْيَةٍ "، فَقُلْتُ: " مَنْ أَنْتِ؟ " فَقَالَتْ: " أَنَا الدُّنْيَا "، فَقُلْتُ: " أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّكِ "، فَقَالَتْ: " إِنْ أَرَدْتَ أَنْ يُعِيذَكَ اللَّهُ مِنْ شَرِّي، فَأَبْغِضِ الدِّينَارَ وَالدِّرْهَمَ "

Süfyân es-Sevrî bildiriyor: Sâlih adamlardan biri bana şöyle dedi: Rüyamda üzerinde her türlü ziynet ve süslerden bir çeşit bulunan, saçları ağarmış yaşlı bir kadın gördüm. Ona: "Sen kimsin?" diye sorduğumda: "Ben dünyayım!" karşılığını verdi. Ona: "Senin şerrinden Allah'a sığınırım!" dediğimde ise: "Şayet Allah'ın seni şerrimden korumasını istiyorsun dinar ve dirhemlerden nefret etmelisin!" karşılığını verdi.

(٩٨٧٢)- [٨١/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ خُنَيْسٍ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ

الثَّوْرِيُّ، يَقُولُ كَثِيرًا " اللَّهُمَّ أَبْرِمْ لِهَذِهِ الأُمَّةِ أَمْرًا رَشِيدًا يُعَزُّ فِيهِ وَلِيُّكَ، وَيُذَلُّ فِيهِ عَدُوُّكَ، وَيُعْمَلُ فِيهِ بِطَاعَتِكَ وَرِضَاكَ "، ثُمَّ يَتَنَفَّسُ، وَيَقُولُ: " كَمْ مِنْ مُؤْمِنٍ قَدْ مَاتَ بِغَيْظِهِ "

Muhammed b. Yezîd b. Huneys bildiriyor: Süfyân es-Sevrî şöyle dua ederdi: "Allahım! Bu ümmetin işlerini, dostlarının aziz, düşmanlarının zelil olacağı, senin itaatin ve rızan için çaba gösterileceği bir şekilde dosdoğru olana yönelt." Sonra Süfyân soluklanıp: "Kaç mümin kendi öfkesi içinde ölüp gitmiştir!" derdi.

(٩٨٧٣)- [٨١/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: جَلَسْتُ إِلَى إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، فَذَكَرَ سُفْيَانَ، فَكَأَنَّهُ عَابَ عَلَيْهِ تَرْكَ الْغَزْوِ، قَالَ: هَذَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو أَسَنُّ مِنْهُ يَغْزُو، فَقُلْتُ لِإِبْرَاهِيمَ: " مَا كَانَ يَعْنِي سُفْيَانَ فِي تَرْكِ الْغَزْوِ؟ " قَالَ: كَانَ يَقُولُ: " إِنَّهُمْ يُضَيِّعُونَ الْفَرَائِضَ "

Abdullah b. Dâvud der ki: İbrâhîm b. Edhem'in yanında oturuyordum. Bir ara Süfyân es-Sevrî'yi zikretti. Savaşlara katılmamasını kınar gibi: "Abdurrahman b. Amr (Evzâî) ondan daha yaşlı olmasına rağmen savaşa çıkıyor" dedi. Ona: "Süfyân es-Sevrî'nin savaşlara katılmamasının gerekçesi nedir?" diye sorduğumda: "Çıkanların farzları heba ettiklerini söylerdi" dedi.

(٩٨٧٤)- [٨١/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ فَضَالَةَ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ أَبُو قُدَامَةَ السَّرَخْسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، قَالَ: " كَانَ لِسُفْيَانَ دَرْسٌ مِنَ الْحَدِيثِ "

Abdurrahman b. Mehdî der ki: "Süfyân es-Sevrî'nin verdiği derslerden biri de hadis dersiydi."

(٩٨٧٥)- [٨١/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ فَارِسٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ ضُرَيْسٍ، يَقُولُ: قَالَ الثَّوْرِيُّ " إِذَا تَرَأَّسَ الرَّجُلُ سَرِيعًا أَضَرَّ بِكَثِيرٍ مِنَ الْعِلْمِ، وَإِذَا طَلَبَ وَطَلَبَ بَلَغَ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişi hızlı bir şekilde ders halkasının başına geçtiği zaman ilimden büyük bir bölüme zarar verir. Ancak yavaş yavaş öğrendiği zaman ilimde hedefine varır."

(٩٨٧٦)- [٧/٨١] حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثنا أَبُو السُّرَيِّ، هَنَّادُ بْنُ السُّرَيِّ بْنِ يَحْيَى، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثنا حُصَيْنُ بْنُ مَالِكٍ الضَّبِّيُّ، عَنْ بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعَابِدِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " يُؤْمَرُ بِالرَّجُلِ إِلَى النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيُقَالُ: هَذَا عِيَالُهُ أَكَلُوا حَسَنَاتِهِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Kişinin, kıyamet gününde cehenneme atılması emredildiği zaman: «Bu adamın iyilikleri kendi ailesi tarafından yenilip tüketildi!» denilir."

(٩٨٧٧)- [٧/٨١] حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الدَّهَّانُ الْكُوفِيُّ، ثنا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ يَمَانٍ، يَقُولُ: خَرَجْتُ إِلَى مَكَّةَ، فَقَالَ لِي سَعِيدُ بْنُ سُفْيَانَ: أَقْرِئْ أَبِي السَّلامَ، وَقُلْ لَهُ: يُقْدِمُ، فَلَقِيتُ سُفْيَانَ بِمَكَّةَ، فَقَالَ: " مَا فَعَلَ سَعِيدٌ؟ " فَقُلْتُ: صَالِحٌ، يُقْرِئُكَ السَّلامَ، وَيَقُولُ لَكَ: أَقْدِمْ، فَتَجَهَّزَ بِالْخُرُوجِ، وَقَالَ: " إِنَّمَا سُمُّوا الأَبْرَارَ لأَنَّهُمْ بَرُّوا الآبَاءَ وَالأَبْنَاءَ "

Ebû Hişâm er-Rifâî bildiriyor: Yahyâ b. Yemân'ın şöyle dediğini işittim: Mekke'ye gideceğim sırada Saîd b. Süfyân bana: "Babama selamımı ilet ve yanımıza gelmesini söyle" dedi. Mekke'de Süfyân'la karşılaştığımda bana: "Saîd ne yapıyor?" diye sordu. Ona: "İyi! Sana selamı var ve yanlarına gitmeni istiyor" karşılığını verdim. Bunun üzerine Süfyân, Mekke'den ayrılmak üzere hazırlandı ve şöyle dedi: "İyilere (ebrâr), babalarına ve çocuklarına iyi davrandıkları için iyiler denilmiştir.

(٩٨٧٨)- [٧/٨٢] حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُثْمَانِيُّ، ثنا خَيْثَمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي طَالِبٍ، ثنا أَبُو مَنْصُورٍ، يَعْنِي الْحَارِثَ بْنَ مَنْصُورٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: كَانَ يُقَالُ: " يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ تَمُوتُ فِيهِ الْقُلُوبُ، وَتَحْيَا الأَبْدَانُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Denilir ki, insanlara öyle bir zaman gelir ki kalpler ölürken sadece bedenler yaşar."

(٩٨٧٩)- [٨٢/٧] حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا خَيْثَمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا يَحْيَى، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: كَانَ يُقَالُ: " الصَّمْتُ زَيْنُ الْعَالِمِ، وَسِتْرُ الْجَاهِلِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Denilir ki, suskunluk âlimin süsü, cahilin ise (cehaletini gizleyen) örtüsüdür."

(٩٨٨٠)- [٨٢/٧] حَدَّثَنَا عُثْمَانُ، ثنا ابْنُ مُكْرَمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْفِرْيَابِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " لَنِعْمَةُ اللَّهِ عَلَيَّ فِيمَا زَوَى عَنِّي مِنَ الدُّنْيَا، أَفْضَلُ مِنْ نِعْمَتِهِ فِيمَا أَعْطَانِي "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Allah'ın dünyalık olarak bana vermediği nimet, dünyalık olarak bana verdiği nimetten daha değerlidir."

(٩٨٨١)- [٨٢/٧] حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاعِظُ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى الْمِنْقَرِيُّ، ثنا الأَصْمَعِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: كَانَ يُقَالُ: " الصَّمْتُ مَنَامُ الْعَقْلِ، وَالْمَنْطِقُ يَقَظَتُهُ، وَلا مَنَامَ إِلا بِيَقَظَةٍ، وَلا يَقَظَةَ إِلا بِمَنَامٍ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Denilirdi ki, suskunluk aklın uykusu, konuşmak ise uyanıklığıdır. Her uykunun bir uyanması, her uyanmanın da bir uykusu olmalıdır."

(٩٨٨٢)- [٨٢/٧] حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِمْرَانَ الأَخْنَسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ حَفْصَ بْنِ غَيَّاثٍ، يَقُولُ: " كُنَّا نَتَعَزَّى بِمَجْلِسِ سُفْيَانِ الثَّوْرِيِّ عَنِ الدُّنْيَا "

Hafs b. Giyâs der ki: "Süfyân es-Sevrî'nin meclisinde (sanki) dünyadan kopardık."

(٩٨٨٣)- [٨٢/٧] ثنا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا أَبِي الْوَاسِطِيِّ، ثنا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ قَادِمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " يَا قَوْمِ، رَاقِبُوا اللَّهَ، فَإِنَّمَا هِيَ لَحْظَةٌ وَقَدْ يُقْبَضُ اللَّبِيبُ "

Ali b. Kâdim der ki: Süfyân es-Sevrî'nin: "Ey insanlar! Allah'ın haklarını gözetin! Zira kişinin aklının alınması bir anda olur" dediğini işittim.

(٩٨٨٤)- [٨٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا مُبَارَكٌ أَبُو حَمَّادٍ، مَوْلَى إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَامٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ فِيمَا أَوْصَى بِهِ عَلِيَّ بْنَ الْحَسَنِ السُّلَمِيَّ " عَلَيْكَ بِالصِّدْقِ فِي الْمَوَاطِنِ كُلِّهَا، وَإِيَّاكَ وَالْكَذِبَ وَالْخِيَانَةَ وَمُجَالَسَةَ أَصْحَابِهَا، فَإِنَّهَا وِزْرٌ كُلُّهُ، وَإِيَّاكَ يَا أَخِي وَالرِّيَاءَ فِي الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ، فَإِنَّهُ شِرْكٌ بِعَيْنِهِ، وَإِيَّاكَ وَالْعُجْبَ، فَإِنَّ الْعَمَلَ الصَّالِحَ لا يُرْفَعُ وَفِيهِ عُجْبٌ، وَلا تَأْخُذَنَّ دِينَكَ إِلا مِمَّنْ هُوَ مُشْفِقٌ عَلَى دِينِهِ، فَإِنَّ مَثَلَ الَّذِي هُوَ غَيْرُ مُشْفِقٍ عَلَى دِينِهِ كَمَثَلِ طَبِيبٍ بِهِ دَاءٌ لا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُعَالِجَ دَاءَ نَفْسِهِ، وَيَنْصَحَ لِنَفْسِهِ، كَيْفَ يُعَالِجُ دَاءَ النَّاسِ وَيَنْصَحُ لَهُمْ؟ فَهَذَا الَّذِي لا يُشْفِقُ عَلَى دِينِهِ كَيْفَ يُشْفِقُ عَلَى دِينِكَ؟ ! وَيَا أَخِي، إِنَّمَا دِينُكَ لَحْمُكَ وَدَمُكَ، ابْكِ عَلَى نَفْسِكَ وَارْحَمْهَا، فَإِنْ أَنْتَ لَمْ تَرْحَمْهَا لَمْ تُرْحَمْ، وَلْيَكُنْ جَلِيسَكَ مَنْ يُزَهِّدُكَ فِي الدُّنْيَا، وَيُرَغِّبُكَ فِي الآخِرَةِ، وَإِيَّاكَ وَمُجَالَسَةَ أَهْلِ الدُّنْيَا الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي حَدِيثِ الدُّنْيَا، فَإِنَّهُمْ يُفْسِدُونَ عَلَيْكَ دِينَكَ وَقَلْبَكَ، وَأَكْثِرْ ذِكْرَ الْمَوْتِ، وَأَكْثِرِ الاسْتِغْفَارَ مِمَّا قَدْ سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِكَ، وَسَلِ اللَّهَ السَّلامَةَ لِمَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِكَ، ثُمَّ عَلَيْكَ يَا أَخِي بِأَدَبٍ حَسَنٍ، وَخُلُقٍ حَسَنٍ، وَلا تُخَالِفَنَّ الْجَمَاعَةَ، فَإِنَّ الْخَيْرَ فِيهَا إِلا مَنْ هُوَ مُكِبٌّ عَلَى الدُّنْيَا، كَالَّذِي يَعْمُرُ بَيْتًا، وَيُخَرِّبُ آخَرَ، وَانْصَحْ لِكُلِّ مُؤْمِنٍ إِذَا سَأَلَكَ فِي أَمْرِ دِينِهِ، وَلا تَكْتُمَنَّ أَحَدًا مِنَ النَّصِيحَةِ شَيْئًا إِذَا شَاوَرَكَ فِيمَا كَانَ لِلَّهِ فِيهِ رِضًى، وَإِيَّاكَ أَنْ تَخُونَ مُؤْمِنًا، فَمَنْ خَانَ مُؤْمِنًا فَقَدْ خَانَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَإِذَا أَحْبَبْتَ أَخَاكَ فِي اللَّهِ فَابْذُلْ لَهُ نَفْسَكَ وَمَالَكَ، وَإِيَّاكَ وَالْخُصُومَاتِ وَالْجِدَالَ وَالْمِرَاءَ، فَإِنَّكَ تَصِيرُ ظَلُومًا خَوَّانًا أَثِيمًا، وَعَلَيْكَ بِالصَّبْرِ فِي الْمَوَاطِنِ كُلِّهَا، فَإِنَّ الصَّبْرَ يَجُرُّ إِلَى الْبِرِّ، وَالْبِرُّ يَجُرُّ إِلَى

الْجَنَّةِ، وَإِيَّاكَ وَالْحِدَّةَ وَالْغَضَبَ، فَإِنَّهُمَا يَجُرَّانِ إِلَى الْفُجُورِ، وَالْفُجُورُ يَجُرُّ إِلَى النَّارِ، وَلا تُمَارِيَنَّ عَالِمًا فَيَمْقُتَكَ، وَإِنَّ الاخْتِلافَ إِلَى الْعُلَمَاءِ رَحْمَةٌ، وَالانْقِطَاعَ عَنْهُمْ سَخَطُ الرَّحْمَنِ، وَإِنَّ الْعُلَمَاءَ خُزَّانُ الأَنْبِيَاءِ، وَأَصْحَابُ مَوَارِيثِهِمْ، وَعَلَيْكَ بِالزُّهْدِ يُبَصِّرْكَ اللَّهُ عَوْرَاتِ الدُّنْيَا، وَعَلَيْكَ بِالْوَرَعِ يُخَفِّفِ اللَّهُ حِسَابَكَ، وَدَعْ كَثِيرًا مِمَّا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لا يَرِيبُكَ تَكُنْ سَلِيمًا، وَادْفَعِ الشَّكَّ بِالْيَقِينِ يسَلَمْ لَكَ دِينُكَ، وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ، وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ تَكُنْ حَبِيبَ اللَّهِ، وَابْغَضُ الْفَاسِقِينَ تَطْرُدُ بِهِ الشَّيَاطِينَ، وَأَقِلَّ الْفَرَحَ وَالضَّحِكَ مِمَّا تُصِيبُ مِنَ الدُّنْيَا تَزْدَدْ قُوَّةً عِنْدَ اللَّهِ، وَاعْمَلْ لآخِرَتِكَ يَكْفِكَ اللَّهُ أَمْرَ دُنْيَاكَ، وَأَحْسِنْ سَرِيرَتَكَ يُحْسِنِ اللَّهُ عَلانِيَتَكَ، وَابْكِ عَلَى خَطِيئَتِكَ تَكُنْ مِنْ أَهْلِ الرَّفِيقِ الأَعْلَى، وَلا تَكُنْ غَافِلا، فَإِنَّهُ لَيْسَ يُغْفَلُ عَنْكَ، وَإِنَّ لِلَّهِ عَلَيْكَ حُقُوقًا وَشُرُوطًا كَثِيرَةً، وَيَنْبَغِي لَكَ أَنْ تُؤَدِّيَهَا، وَلا تَكُونَنَّ غَافِلا عَنْهَا، فَإِنَّهُ لَيْسَ يَغْفُلُ عَنْكَ، وَأَنْتَ مُحَاسَبٌ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَإِذَا أَرَدْتَ أَمْرًا مِنْ أُمُورِ الدُّنْيَا فَعَلَيْكَ بِالتُّؤَدَةِ، فَإِنْ رَأَيْتَهُ مُوَافِقًا لأَمْرِ آخِرَتِكَ فَخُذْهُ، وَإِلا فَقِفْ عَنْهُ حَتَّى يُنْظَرَ إِلَى مَنْ أَخَذَهُ كَيْفَ عَمَلُهُ فِيهَا؟ وَكَيْفَ نَجَا مِنْهَا؟ وَاسْأَلِ اللَّهَ الْعَافِيَةَ، وَإِذَا هَمَمْتَ بِأَمْرٍ مِنْ أُمُورِ الآخِرَةِ فَشَمِّرْ إِلَيْهَا، وَأَسْرِعْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَحُولَ بَيْنَهَا وَبَيْنَكَ الشَّيْطَانُ، وَلا تَكُونَنَّ أَكُولا، لا تَعْمَلُ بِقَدْرِ مَا تَأْكُلُ، فَإِنَّهُ يُكْرَهُ ذَلِكَ، وَلا تَأْكُلْ بِغَيْرِ نِيَّةٍ، وَلا بِغَيْرِ شَهْوَةٍ، وَلا تَحْشُوَنَّ بَطْنَكَ فَتَقَعَ جِيفَةً، لا تَذْكُرِ اللَّهَ، وَأَكْثِرْ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، فَإِنَّ أَكْثَرَ مَا يَجِدُ الْمُؤْمِنُ فِي كِتَابِهِ مِنَ الْحَسَنَاتِ الْهَمُّ وَالْحَزَنُ، وَإِيَّاكَ وَالطَّمَعَ فِيمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ، فَإِنَّ الطَّمَعَ هَلاكُ الدِّينِ، وَإِيَّاكَ وَالرَّغْبَةَ، فَإِنَّ الرَّغْبَةَ تُقَسِّي الْقَلْبَ، وَإِيَّاكَ وَالْحِرْصَ عَلَى الدُّنْيَا، فَإِنَّ الْحِرْصَ مِمَّا يَفْضَحُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَكُنْ طَاهِرَ الْقَلْبِ، نَقِيَّ الْجَسَدِ مِنَ الذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا، نَقِيَّ الْيَدَيْنِ مِنَ الْمَظَالِمِ، سَلِيمَ الْقَلْبِ مِنَ الْغِشِّ وَالْمَكْرِ وَالْخِيَانَةِ، خَالِيَ الْبَطْنِ مِنَ الْحَرَامِ، فَإِنَّهُ لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ لَحْمٌ نَبَتَ مِنْ سُحْتٍ، كُفَّ بَصَرَكَ عَنِ النَّاسِ، وَلا تَمْشِيَنَّ بِغَيْرِ حَاجَةٍ، وَلا تَكَلَّمَنَّ بِغَيْرِ حُكْمٍ، وَلا تَبْطِشْ بِيَدِكَ إِلَى مَا لَيْسَ لَكَ، وَكُنْ خَائِفًا حَزِينًا لِمَا بَقِيَ مِنْ عُمُرِكَ، لا تَدْرِي مَا يَحْدُثُ فِيهِ مِنْ أَمْرِ دِينِكَ، وَإِيَّاكَ أَنْ تَلِيَ نَفْسُكَ مِنَ الأَمَانَةِ شَيْئًا، وَكَيْفَ تَلِيهَا وَقَدْ سَمَّاكَ اللَّهُ ظَلُومًا جَهُولا؟ ! أَبُوكَ آدَمُ لَمْ

يَبْقَ فِيهَا وَلَمْ يَسْتَكْمِلْ يَوْمَ حَمْلِهَا حَتَّى وَقَعَ فِي الْخَطِيئَةِ، أَقِلِ الْعَثْرَةَ، وَاقْبَلِ الْمَعْذِرَةَ، وَاغْفِرِ الذَّنْبَ، كُنْ مِمَّنْ يُرْجَى خَيْرُهُ، وَيُؤْمَنُ شَرُّهُ، لا تَبْغَضَنَّ أَحَدًا مِمَّنْ يُطِيعُ اللَّهَ، كُنْ رَحِيمًا لِلْعَامَّةِ وَالْخَاصَّةِ، وَلا تَقْطَعْ رَحِمَكَ، وَصِلْ مَنْ قَطَعَكَ، وَصِلْ رَحِمَكَ وَإِنْ قَطَعَكَ، وَتَجَاوَزْ عَمَّنْ ظَلَمَكَ تَكُنْ رَفِيقَ الأَنْبِيَاءِ وَالشُّهَدَاءِ، وَأَقِلَّ دُخُولَ السُّوقِ، فَإِنَّهُمْ ذِئَابٌ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ، وَفِيهَا مَرَدَةُ الشَّيَاطِينِ مِنَ الْجِنِّ وَالإِنْسِ، وَإِذَا دَخَلْتَهَا فَقَدْ لَزِمَكَ الأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَإِنَّكَ لا تَرَى فِيهَا إِلا مُنْكَرًا، فَقُمْ عَلَى طَرَفِهَا، فَقُلْ: أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي، وَيُمِيتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، فَقَدْ بَلَغَنَا أَنَّهُ يُكْتَبُ لِقَائِلِهَا بِكُلِّ مَنْ فِي السُّوقِ عَجَمِيٍّ أَوْ فَصِيحٍ عَشْرُ حَسَنَاتٍ، وَلا تَجْلِسْ فِيهَا، وَاقْضِ حَاجَتَكَ وَأَنْتَ قَائِمٌ يسَلَمْ لَكَ دِينُكَ، وَإِيَّاكَ أَنْ يُفَارِقَكَ الدِّرْهَمُ، فَإِنَّهُ أَتَمُّ لِعَقْلِكَ، وَلا تَمْنَعَنَّ نَفْسَكَ مِنَ الْحَلاوَةِ، فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الْحِلْمِ، وَعَلَيْكَ بِاللَّحْمِ وَلا تَدُمْ عَلَيْهِ، وَلا تَدَعْهُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، فَإِنَّهُ يُسِيءُ إِلَيْكَ خَلْقَكَ، وَلا تَرُدَّ الطِّيبَ، فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي الدِّمَاغِ، وَعَلَيْكَ بِالْعَدَسِ، فَإِنَّهُ يُغْزِرُ الدُّمُوعَ، وَيُرِقُّ الْقَلْبَ، وَعَلَيْكَ بِاللِّبَاسِ الْخَشِنِ تَجِدْ حَلاوَةَ الإِيمَانِ، وَعَلَيْكَ بِقِلَّةِ الأَكْلِ تَمْلِكْ سَهَرَ اللَّيْلِ، وَعَلَيْكَ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ يَسُدُّ عَنْكَ بَابَ الْفُجُورِ، وَيَفْتَحُ عَلَيْكَ بَابَ الْعِبَادَةِ، وَعَلَيْكَ بِقِلَّةِ الْكَلامِ يَلِينُ قَلْبُكَ، وَعَلَيْكَ بِطُولِ الصَّمْتِ تَمْلِكُ الْوَرَعَ، وَلا تَكُونَنَّ حَرِيصًا عَلَى الدُّنْيَا، وَلا تَكُنْ حَاسِدًا تَكُنْ سَرِيعَ الْفَهْمِ، وَلا تَكُنْ طَعَّانًا تَنْجُ مِنْ أَلْسُنِ النَّاسِ، وَكُنْ رَحِيمًا تَكُنْ مُحَبَّبًا إِلَى النَّاسِ، وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ مِنَ الرِّزْقِ تَكُنْ غَنِيًّا، وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ تَكُنْ قَوِيًّا، وَلا تُنَازِعْ أَهْلَ الدُّنْيَا فِي دُنْيَاهُمْ يُحِبُّكَ اللَّهُ، وَيُحِبُّكَ أَهْلُ الأَرْضِ، وَكُنْ مُتَوَاضِعًا تَسْتَكْمِلْ أَعْمَالَ الْبِرِّ، اعْمَلْ بِالْعَافِيَةِ تَأْتِكَ الْعَافِيَةُ مِنْ فَوْقِكَ، كُنْ عَفُوًّا تَظْفَرْ بِحَاجَتِكَ، كُنْ رَحِيمًا يَتَرَحَّمُ عَلَيْكَ كُلُّ شَيْءٍ، يَا أَخِي، لا تَدَعْ أَيَّامَكَ وَلَيَالِيَكَ وَسَاعَاتِكَ تَمُرُّ عَلَيْكَ بَاطِلا، وَقَدِّمْ مِنْ نَفْسِكَ لِنَفْسِكَ لِيَوْمِ الْعَطَشِ، يَا أَخِي، فَإِنَّكَ لا تُرْوَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلا بِالرِّضَى مِنَ الرَّحْمَنِ، وَلا تُدْرِكْ رِضْوَانَهُ إِلا بِطَاعَتِكَ، وَأَكْثِرْ مِنَ النَّوَافِلِ تُقَرِّبْكَ إِلَى اللَّهِ، وَعَلَيْكَ بِالسَّخَاءِ تُسْتَرِ الْعَوْرَاتُ، وَيُخَفِّفِ اللَّهُ عَلَيْكَ

الْحِسَابَ وَالأَهْوَالَ، وَعَلَيْكَ بِكَثْرَةِ الْمَعْرُوفِ يُؤْنِسْكَ اللَّهُ فِي قَبْرِكَ، وَاجْتَنِبِ الْمَحَارِمَ كُلَّهَا تَجِدْ حَلاوَةَ الإِيمَانِ، جَالِسْ أَهْلَ الْوَرَعِ وَأَهْلَ التُّقَى يُصْلِحِ اللَّهُ أَمْرَ دِينِكَ، وَشَاوِرْ فِي أَمْرِ دِينِكَ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ اللَّهَ، وَسَارِعْ فِي الْخَيْرَاتِ يَحُولُ اللَّهُ بَيْنَكَ وَبَيْنَ مَعْصِيَتِكَ، وَعَلَيْكَ بِكَثْرَةِ ذِكْرِ اللَّهِ يُزَهِّدْكَ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا، وَعَلَيْكَ بِذِكْرِ الْمَوْتِ يُهَوِّنِ اللَّهُ عَلَيْكَ أَمْرَ الدُّنْيَا، وَاشْتَقْ إِلَى الْجَنَّةِ يوَفِّقِ اللَّهُ لَكَ الطَّاعَةَ، وَأَشْفِقْ مِنَ النَّارِ يُهَوِّنِ اللَّهُ عَلَيْكَ الْمَصَائِبَ، أَحِبَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ تَكُنْ مَعَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَأَبْغِضْ أَهْلَ الْمَعَاصِي يُحِبَّكَ اللَّهُ، وَالْمُؤْمِنُونَ شُهُودُ اللَّهِ فِي الأَرْضِ، وَلا تَسُبَّنَّ أَحَدًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، وَلا تَحْقِرَنَّ شَيْئًا مِنَ الْمَعْرُوفِ، وَلا تُنَازِعْ أَهْلَ الدُّنْيَا فِي دُنْيَاهُمْ، وَانْظُرْ يَا أَخِي، أَنْ يَكُونَ أَوَّلَ أَمْرِكَ تَقْوَى اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلانِيَةِ، وَاخْشَ اللَّهَ خَشْيَةَ مَنْ قَدْ عَلِمَ أَنَّهُ مَيِّتٌ وَمَبْعُوثٌ، ثُمَّ الْحَشْرَ، ثُمَّ الْوُقُوفَ بَيْنَ يَدَيِ الْجَبَّارِ ﷻ وَتُحَاسَبُ بِعَمَلِكَ، ثُمَّ الْمَصِيرَ إِلَى إِحْدَى الدَّارَيْنِ، إِمَّا جَنَّةٌ نَاعِمَةٌ خَالِدَةٌ، وَإِمَّا نَارٌ فِيهَا أَلْوَانُ الْعَذَابِ مَعَ خُلُودٍ لا مَوْتَ فِيهِ، وَارْجُ رَجَاءَ مَنْ عَلِمَ أَنَّهُ يَعْفُو أَوْ يُعَاقِبُ، وَبِاللَّهِ التَّوْفِيقُ، لا رَبَّ غَيْرَهُ "

Mübârek Ebû Hammâd bildiriyor: Süfyân es-Sevrî, Ali b. el-Hasan es-Sülemî'ye şöyle tavsiyede bulundu: Her şartta doğru söylemeni tavsiye ediyorum. Yalandan, hıyanetten ve bu vasıfları üzerinde taşıyanlardan uzak dur. Çünkü bunların hepsi kötüdür. Ey kardeşim! Sözünde ve amelinde riyadan sakın. Çünkü riya şirkin kendisidir. Kendini beğenmekten sakın. Çünkü amelde kendini beğenmişlik varsa kabul edilmez.

Dinini sadece, onu yaşayandan öğren. Çünkü dinini yaşamayan kişi hasta olup kendini tedavi edip iyileştiremeyen doktor gibidir. Kendini tedavi edemeyen insanları nasıl tedavi edip iyileştirebilir? Bu kişi kendini ıslah edemezken seni nasıl ıslah edebilir?

Ey kardeşim! Dinin, senin etin ve kanın gibidir. Nefsin için ağla ve ona merhamet et. Eğer sen ona merhamet etmezsen sana merhamet edilmez. Seninle oturan kişi, seni dünyada zahid yapıp âhirete rağbet ettiren biri olsun. Sakın dünyaya meyledip hep ondan bahseden kişilerle oturma.

Çünkü bu kişiler senin dinini ve kalbini bozarlar. Ölümü çokça hatırla ve geçmiş günahların için çokça mağfiret dile. Ömrünün kalan kısmı için Allah'tan selamet dile.

Sonra ey kardeşim! Güzel huylu ve ahlaklı olmanı, cemaatten ayrılmamanı tavsiye ederim. Çünkü hayır cemaattedir. Ancak, tıpkı dünyaya dalan, bir evi yapıp diğerini terk eden gibidir. Sana diniyle ilgili soru soran her mümine nasihat et. Allah'ı razı edecek bir konuda seninle istişare eden kimseden nasihatini sakınma.

Sakın bir mümine hıyanet etme. Mümine hıyanet eden, Allah'a ve Resûlüne hıyanet etmiş demektir. Eğer kardeşini Allah için seversen onun için nefsin ve malınla onun için fedakâr ol. Tartışmalardan, cedelden ve gösterişten uzak dur. Eğer bunlardan uzak durmayacak olursan zalim, hain ve kötü biri olursun.

Her şartta sabırlı olmaya bak. Sabır kişiyi iyiliğe, iyilik ise cennete sürükler. Kızıp öfkelenmekten sakın, bunlar kişiyi fücura, fücur da cehenneme sürükler.

Âlimle tartışma, yoksa sana kin tutar. Âlimlere gidip gelmek rahmettir. Onları terk etmek ise Rahmân'ın gazabına sebep olur. Âlimler peygamberlerin haznedarı ve varisleridir. Dünyada zahid olmaya bak. Böyle yaparsan Allah sana dünyanın kusurlarını görmeni (ve onlardan sakınmanı) nasib eder. Vera sahibi olmaya bak, böyle yapmakla Allah senin hesabını kolaylaştırır. Seni şüpheye düşüren şeylerden uzak dur ve şüphe etmediğin şeye bak. Böyle yapmakla selamette olursun. Şüpheyi yakîn ile defet. Böyle yapmakla dinin selamette olur. İyiliği emredip kötülükten sakındır. Böyle yapmakla Allah'ın sevdiği biri olursun. Fasıklara buğzet. Bununla şeytanı kovmuş olursun. Dünyadan elde ettiğinle sevinmeyi ve gülmeyi azalt. Allah katındaki izzetin artar. Âhiretin için çalış, Allah dünyadaki ihtiyacını verir. Gizli olan durumlarını güzelleştir ki, Allah senin açıktan olan hallerini güzelleştirsin. Hatalarına ağla. Böyle yapmakla yüksek derecelerde olanlardan olursun. Gafillerden de olma. Çünkü Allah senden gafil değildir.

Allah'ın, senin üzerinde birçok hakkı ve şartları vardır. Senin bunları yerine getirmen ve bunları ihmal etmemen gerekir. Çünkü sen kıyamet günü bunlardan, Allah bunları unutmayacaktır.

Dünyayla ilgili bir şey istediğinde, ağırdan al ve eğer bu şey âhiretin için uygun bir şeyse onu al. Uygun değilse geri durup onu alanın nasıl hareket ettiğini ve nasıl kurtulduğunu görmeden ona yaklaşma. Allah'tan afiyet dilerim.

Ahiretle ilgili bir şey yapmak istersen, şeytan seninle o işin arasına girmeden hemen davran ve o işi yap.

Çok yemek yeme. Yediğin yemek kadar amelle yetinme. Çünkü bu kerih görülmüştür. Acıkmadan ve yemeğe olan isteğin olmadan yeme. Karnını tıka basa doldurma, yoksa Allah'ı zikretmeyen bir leş gibi olursun.

Tasanı ve hüznünü arttır. Çünkü kulun amel defterinde en çok göreceği sevaplar tasa ve hüzündür.

İnsanların elindekine göz dikmekten sakın. Açgözlülük kişinin dininin helakına sebep olur. Dünyaya rağbet etmekten sakın, çünkü dünyaya rağbet kalbi katılaştırır. Dünyaya karşı hırslı olmaktan sakın. Çünkü hırs, kıyamet günü insanları rezil eden şeylerden biridir. Temiz kalpli ve bedeni günah ve hatalardan, elleri zulümden temiz, kalbi insanları kandırmaktan, tuzak kurmaktan, hıyanetten arı, karnı haramdan temizlenmiş olanlardan ol. Çünkü haramla beslenen beden cennete giremez. Gözlerini insanlardan çek, ihtiyacın olmadan (başıboş) yürüme, hikmetli söz dışında konuşma ve elini senin olmayan bir şeye uzatma.

Ömrünün kalan kısmına kork ve hüzünlen. Zira ömrünün kalan kısmında dininle ilgili nelerin olacağını bilemezsin. Sakın emanetten (sorumluluktan) yüz çevirmeye kalkma. Allah seni zalim ve cahil olarak isimlendirmişken artık sen emanetten nasıl yüz çevirebilirsin ki? Atan Âdem bile emanete sahip çıkamadı ve onu bir gün taşıyamadı ve hatayı işledi.

Yanlışlarını azalt. Özür dileyenin özrünü kabul et ve hataları bağışla. Hayrı temenni dilen, şerrinden emin olunan kişilerden ol. Allah'a itaat eden

kimseye buğzetme. İnsanların avamına ve seçilmiş kişilere karşı merhametli ol, Yakınlarınla alakanı kesme, seninle alakasını keseni sen ziyaret et, akraban seninle alakasını kesse de sen onu ziyaret et.

Sana zulmedeni affet. Böyle yapmakla peygamberlerin ve şehitlerin yoldaşı olursun. Çarşıya çok gitme. Çünkü çarşıdakiler elbise giymiş kurtlar gibidir ve orada cinlerden ve insanlardan şeytanın yardımcıları vardır. Çarşıya girdiğin zaman ise iyiliği emredip kötülükten sakındırman gerekir. Çarşıda nahoş bir durum gördüğün zaman hemen oraya gidip: "Allah'tan başka ilah olmadığına ve Onun ortağı olmadığına şahitlik ederim. Mülk ve Hamd Ona aittir. Allah her şeye güç yetirendir. Güç ve kuvvet sadece Allah'a aittir" de. Bize bildirilene göre çarşıda bulunanlardan, Acem olsun Arap böyle diyen herkese on sevap yazılır. Çarşıda oturma ve işini ayakta durarak gör. Böyle yapmakla dininin selamette olmasına sebep olursun.

Sakın yanından parayı ayırma. Bu aklının selameti için daha iyidir. Kendini helva yemekten alıkoyma. Helva insanın hilmini arttırır. Et yemeye bak. Eti devamlı yeme, kırk gün de yemezlik etme. Böyle yapman ahlakının kötü olmasına sebep olur. Güzel kokuyu reddetme. Güzel koku beyni geliştirir. Mercimek yemeye bak. Mercimek gözyaşını arttırır ve kalbi yumuşatır. Kalın elbise giy. Böyle yapmakla imanın tadını tadarsın. Az yersen gece uyanık kalabilirsin. Oruç tutmaya bak. Oruç sana kötülük kapılarını kapatır ve ibadete kapılarını açar. Az konuşursan kalbin yumuşar. Uzun süre susarsan vera sahibi olursun.

Dünyaya karşı hırslı olma ve kıskanç olma, anlayışın kuvvetli olur. Söven biri olma, milletin dilinden kurtulursun. Rahmetli ol, insanlara sevdirilirsin. Allah'ın sana verdiği rızka razı ol, zengin olursun. Allah'a tevekkül et, kuvvetli olursun. Dünya ehliyle dünyalıkları için tartışma. Böyle yaparsan Allah da yeryüzü halkı da seni sever. Mütevazı ol. Böyle yaparsan güzel amellerin kâmil olur. Afiyet umarak çalış ki Allah onu sana ihsan etsin. Affedici ol ki dilediğini elde edebilesin. Merhametli ol ki her şey sana rahmet dilesin.

Ey kardeşim! Günlerinin, gecelerinin ve saatlerinin batıl şeylerle geçmesine izin verme. Susuz kalınacak gün için bir şeyler hazırla. Ey kardeşim! Kıyamet günü ancak Rahman'ın rızasıyla susuzluğunu giderebilirsin. Onun rızasını da ancak itaat ederek elde edebilirsin. Nafile ibadetlerini çoğalt. Bunlar seni Allah'a yaklaştırır. Cömert olmaya bak. Böyle yapmakla Allah ayıplarını gizler ve hesabını kolaylaştırıp korkundan emin kılar. İyiliklerini çoğaltmaya bak, Allah kabrinde yoldaşın olur. Bütün günahlardan uzak dur ki imanın tadını tadasın.

Günahlardan sakınanlarla ve takva ehliyle beraber ol. Allah dininle ilgili olan hallerini düzeltir. Dinle ilgili işlerde Allah'tan korkanlarla meşveret et ve hayırları yapmada aceleci ol ki Allah seninle günahlarının arasını ayırsın. Allah'ı çokça zikret ki, seni dünyada zahid kılsın. Ölümü çokça hatırla ki Allah sana dünya işlerini kolaylaştırır. Cenneti özle ki Allah seni, Kendisine itaat etmede muvaffak kılsın. Cehennemden kork ki Allah musibetleri sana kolaylaştırsın. Cennet ehlini sev ki, kıyamet günü onlarla olasın. Günahkârlara buğzet ki, Allah seni sevsin ve yeryüzündeki müminler buna şahid olsun. Müminlerden kimseye sövme ve iyiliklerden hiçbirini küçük görme. Dünya ehliyle dünya için tartışma. Ey kardeşim! İlk işinin, gizli halinde olsun açık halinde olsun Allah'tan korkmak olsun. Allah'tan, öleceğini, tekrar diriltileceğini, haşre çıkacağını, Allah'ın huzurunda duracağını ve amelinden hesaba çekileceğini bilen kişinin korktuğu gibi kork. Sonra gidiş iki yerden birinedir: Ya nimetleri devamlı olan cennet veya devamlılığın olduğu, ölümün olmadığı ve çeşitli azapların bulunduğu cehennem. Allah'ın affedeceğini veya cezalandıracağını bilen kişiler gibi Allah'tan temennide bulun. Başarı Allah'tandır ve Ondan başka Rab yoktur."

Ebû Nuaym der ki: "Ebû Abdillah Süfyân b. Saîd'in sohbetleri, davranışları, sözleri ve öğütleri buraya kadar aktarılanlardan çok daha fazla ve geniştir. Ancak bunların azının bile onlarla amel edecek kişiye çokça faydası olacaktır. Süfyân es-Sevrî'nin sayılamayacak kadar çok hadis rivâyeti vardır. Bizden önceki âlimlerden rivâyetlerinin bir kısmını buraya

kadar zikretmiştik. Hadislerinden ve rivayetinde tek kaldığı hadislerden bazıları aşağıda zikredilecektir."

Takrîb 1349, Takrîb 1120, Takrîb 507, Takrîb 439, Takrîb 3710, Takrîb 574, Takrîb 4305, Takrîb 4306, Takrîb 4307, Takrîb 994, Takrîb 996, Takrîb 968, Takrîb 995, Takrîb 995-a, Takrîb 3794, Takrîb 3794, Takrîb 3795, Takrîb 3112, Takrîb 4395, Takrîb 2987, Takrîb 3770, Takrîb 1480, Takrîb 1859, Takrîb 2352, Takrîb 4055, Takrîb 1181, Takrîb 696, Takrîb 2845, Takrîb 2043, Takrîb 172, Takrîb 876, Takrîb 1801, Takrîb 1390, Takrîb 3077-c, Takrîb 3077-a, Takrîb 4422-a, Takrîb 1867, Takrîb 1273, Takrîb 2909, Takrîb 367, Takrîb 368, Takrîb , 1893, Takrîb 532, Takrîb 2194, Takrîb 2904, Takrîb 1320-a, Takrîb 1972, Takrîb 2175, Takrîb 1582, Takrîb 560, Takrîb 329, Takrîb 2141, Takrîb 1698, Takrîb 2809, Takrîb 2039, Takrîb 1666, Takrîb 1351, Takrîb 2145, Takrîb 2923-c, Takrîb 4445-b, Takrîb 4526, Takrîb 2466-a, Takrîb 4569-a, Takrîb 1631, Takrîb 1246, Takrîb 2452, Takrîb 446, Takrîb 2157, Takrîb 2125-a, Takrîb 1925, Takrîb 2619-a, Takrîb 4388, Takrîb 289, Takrîb 405, Takrîb 2467, Takrîb 4498, Takrîb 4374-a, Takrîb 1650, Takrîb 3650, Takrîb 1711, Takrîb 915, Takrîb 2442, Takrîb 3157, Takrîb 4351, Takrîb 986, Takrîb 2447, Takrîb 1578, Takrîb 1259, Takrîb 2777-a, Takrîb 1944-a, Takrîb 959, Takrîb 2359, Takrîb 4159, Takrîb 1684, Takrîb 419, Takrîb 191, Takrîb 1376, Takrîb 1407, Takrîb 4293, Takrîb 261, Takrîb 3847, Takrîb 1340, Takrîb 4540-b, Takrîb 1831, Takrîb 4527, Takrîb 2607, Takrîb 2270, Takrîb 2449, Takrîb 1944-b, Takrîb 1832, Takrîb 4473-b, Takrîb4478-a, Takrîb 3965, Takrîb 1124, Takrîb 1959, Takrîb 2918, Takrîb 799, Takrîb 2290, Takrîb 1310, Takrîb 3066-d, Takrîb 654, Takrîb 2486-a, Takrîb 1577, Takrîb 1837, Takrîb 570, Takrîb 1748, Takrîb 3590-a, Takrîb 1021, Takrîb 1691, Takrîb 1812, Takrîb 2115, Takrîb 1172, Takrîb 4517, Takrîb 2144, Takrîb 2138, Takrîb 1183, Takrîb 3099, Takrîb 1020, Takrîb 472, Takrîb 4476, Takrîb 2017-a, Takrîb 964, Takrîb 3016, Takrîb 1155, Takrîb 1724, Takrîb 318-a, Takrîb 712-a, Takrîb 592, Takrîb 2092-a, Takrîb 1709, Takrîb 990, Takrîb 2505, Takrîb 1739, Takrîb 2992, Takrîb 1788, Takrîb 2048, Takrîb 2756, Takrîb 2443,

Takrîb 1499, Takrîb 2863, Takrîb 3981, Takrîb 3068, Takrîb 1783, Takrîb 602-a, Takrîb 602-b, Takrîb 606, Takrîb 2749, Takrîb 467, Takrîb 271-a, Takrîb 1566, Takrîb 756, Takrîb 4479, Takrîb 4028, Takrîb 3817, Takrîb 798-a, Takrîb 3140, Takrîb 3141, Takrîb 51, Takrîb 3960, Takrîb 1839, Takrîb 2923-b, Takrîb 3655, Takrîb 3914, Takrîb 10, Takrîb 3915, Takrîb 1814, Takrîb 4002, Takrîb 2169, Takrîb 4305, Takrîb 4472, Takrîb 3059, Takrîb 2869, Takrîb 1806, Takrîb 2506, Takrîb 1941-a, Takrîb 3848, Takrîb 2836, Takrîb 3707, Takrîb 1431, Takrîb 1856, Takrîb 2297, Takrîb 1878, Takrîb 4282, Takrîb 3116, Takrîb 2530, Takrîb 2241, Takrîb 4551, Takrîb 2168, Takrîb 4325, Takrîb 1613, Takrîb 3073, Takrîb 3492, Takrîb 2387, Takrîb 2374, Takrîb 664, Takrîb 2395, Takrîb 2341, Takrîb 917, Takrîb 3696, Takrîb 2907, Takrîb 3040, Takrîb 2543, Takrîb 1520-a, Takrîb 3566, Takrîb 1387, Takrîb 1418, Takrîb 4449-h, Takrîb 2509, Takrîb 1491, Takrîb 3784, Takrîb 1550, Takrîb 1333, Takrîb 2866, Takrîb 651, Takrîb 1315, Takrîb 3056, Takrîb 1474, Takrîb 1389, Takrîb 1102, Takrîb 1506, Takrîb 2176, Takrîb 2438, Takrîb 353, Takrîb 354, Takrîb 4184, Takrîb 4242, Takrîb 2587, Takrîb 1390-a, Takrîb 2177, Takrîb 882, Takrîb 880, Takrîb 1687, Takrîb 2113, Takrîb 2824, Takrîb 4552, Takrîb 2734, Takrîb 188, Takrîb 4073, Takrîb 3724-c, Takrîb 93, Takrîb 2237, Takrîb 1921, Takrîb 1919, Takrîb 712-b, Takrîb 2881-b, Takrîb 1597, Takrîb 4261, Takrîb 2758, Takrîb 1877, Takrîb 522, Takrîb 2258

Şu'be b. el-Haccâc

Onlardan biri de Haccâc Ebû Bistâm Şu'be b. el-Haccâc'tır. Meşhur imamlardan, ilmi her tarafa yayılanlardan ve ismi menkıbelerde anılanlardan biridir. Aza kanaat ederdi ve ibadete düşkündü. Rivâyetlerin kaynağını ortaya çıkarır ve bu işi çok sıkı tutardı. Hadis ve rivayetlerinde müminlerin emiri konumundaydı ve bu alanda otorite sayılırdı. Gayretinin çoğu doğru rivâyetleri tahkik edip ortaya koyma ve yalan haberlerden uzaklaştırma yönündeydi. Allah'ın güvencesine dayanıp fakirliğini önemsemezdi."

Denilir ki: "Tasavvuf, her şeye yeteri kadar hakkını vermek ve iffetle süslenmektir."

Ebû Bekr el-Bekrâvî der ki: "Şu'be'den daha çok ibadet eden birini görmüş değilim. O kadar çok ibadet etmiştir ki sonunda eti eriyip derisi kemiğine yapışacak hale gelmiştir."

(١٠١٦١)- [٧/١٤٤] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: سَمِعْتُ حَمْزَةَ بْنَ زِيَادٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ وَكَانَ أَلْثَغَ، وَكَانَ قَدْ يَبِسَ جِلْدُهُ عَلَى عَظْمِهِ مِنَ الْعِبَادَةِ، وَيَقُولُ " لَوْ حَدَّثْتُكُمْ عَنْ ثِقَةٍ مَا حَدَّثْتُكُمْ عَنْ ثَلاثَةٍ " [٧/١٤٥]

Hamza b. Ziyâd der ki: Şu'be'nin peltek bir dili vardı ve ibadetten derisi kemiklerine yapışmıştı. Onun: "Şayet size sadece sika (güvenilir) olanlardan hadis rivâyet edecek olsaydım üç kişiden rivâyette bulunmazdım" dediğini işittim.

(١٠١٦٢)- [٧/١٤٥] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَامِيُّ الْبَلْخِيُّ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ هَارُونَ: " كَانَ شُعْبَةُ يَصُومُ الدَّهْرَ كُلَّهُ لا تَرَى عَلَيْهِ، وَكَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ يَصُومُ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِنَ الشَّهْرِ تَرَى عَلَيْهِ "

Ömer b. Hârun der ki: "Şu'be yılın tümünü oruçlu geçirmesine rağmen oruç tuttuğu belli olmazdı. Süfyân es-Sevrî ise her aydan üç gün oruç tutmasına rağmen oruç tuttuğu belli olurdu."

(١٠١٦٣)- [٧/١٤٥] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قُتَيْبَةَ، يَقُولُ: رُبَّمَا قَالَ شُعْبَةُ فِي الْحَدِيثِ لأَصْحَابِ الحديثْ: " اعْلَمُوا يَا قَوْمِ أَنَّكُمْ كُلَّمَا تَقَدَّمْتُمْ فِي الْحَدِيثِ تَأَخَّرْتُمْ مِنَ الْقُرْآنِ "، قَالَ: وَرُبَّمَا ضَرَبَ بِيَدَيْهِ رَأْسَهُ وَهُوَ، يَقُولُ: " خَاكَ بُسْرِ شُعْبَةُ ! "، يَعْنِي التُّرَابُ عَلَى رَأْسِ شُعْبَةَ

Ebû Kuteybe der ki: Bazen Şu'be hadis öğrettiği öğrencilerine: "Bilmelisiniz ki hadis ilminde ilerlediğiniz miktarda Kur'ân ilminde geride

kalırsınız" derdi. Bazen de kendi kafasına vurup: "Şu'be'nin başı toprağa bulansın!" derdi.

(١٠١٦٤)- [١٤٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنِي ابْنُ مَنِيعٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قَطَنٍ، قَالَ: " مَا رَأَيْتُ شُعْبَةَ رَكَعَ قَطُّ إِلا ظَنَنْتُ أَنَّهُ قَدْ نَسِيَ، وَلا قَعَدَ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ إِلا ظَنَنْتُ أَنَّهُ قَدْ نَسِيَ "

Ebû Katan der ki: "Şu'be'nin namazda ne zaman rükûya gittiğini görsem (uzunca kalmasından dolayı) kalkmayı unuttuğunu zannederdim. Yine ne zaman iki secde arasında otursa kalkmayı unuttuğunu zannederdim."

(١٠١٦٥)- [١٤٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شَبُّوَيْهِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْوَلِيدِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " إِذَا كَانَ عِنْدِي دَقِيقٌ، وَقَصَبٌ فَمَا أُبَالِي مَا فَاتَنِي مِنَ الدُّنْيَا "

Şu'be der ki: "Yanımda un ve şeker (kamışı) olduktan sonra kaçırdığım diğer dünya nimetlerine asla aldırış etmem."

(١٠١٦٦)- [١٤٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو الْقَاسِمِ الْبَغَوِيُّ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا قُرَادٌ أَبُو نُوحٍ، قَالَ: رَأَى عَلَيَّ شُعْبَةُ، قَمِيصًا، فَقَالَ: " بِكَمِ اشْتَرَيْتَ هَذَا؟ " فَقُلْتُ: بِثَمَانِيَةِ دَرَاهِمَ، قَالَ: " وَيْحَكَ ! أَمَا تَتَّقِي اللَّهَ؟ ! تَلْبَسُ قَمِيصًا بِثَمَانِيَةِ دَرَاهِمَ ! أَلا اشْتَرَيْتَ قَمِيصًا بِأَرْبَعَةٍ، وَتَصَدَّقْتَ بِأَرْبَعَةٍ كَانَ خَيْرًا لَكَ ! "، قُلْتُ: يَا أَبَا بِسْطَامٍ، إِنَا مَعَ قَوْمٍ نَتَجَمَّلُ لَهُمْ، قَالَ شُعْبَةُ: " إِيشْ نَتَجَمَّلُ لَهُمْ؟ ! ! "

Kurâd Ebû Nûh anlatıyor: Şu'be üzerimde bir gömlek görünce, "Bunu kaça aldın?" diye sordu. Ben: "Sekiz dirheme" karşılığını verince, "Yazıklar olsun sana! Sekiz dirhemlik gömleği giyerken Allah'tan korkmuyor musun? Dört dirheme bir gömlek alıp, diğer dört dirhemi de sadaka verseydin senin için daha hayırlı olurdu" dedi. Ben: "Ey Ebû Bistâm! Öyle topluluk içinde yaşıyoruz ki onların karşısında güzel giyinmek zorundayız" karşılığım verince ise, "Onlar için pahalı giyiniyorum demek de ne oluyor?" dedi.

(١٠١٦٧)- [١٤٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو الْقَاسِمِ الْبَغَوِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ مَعِينٍ، يَقُولُ: قَالَ لِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ: " كَانَ شُعْبَةُ مِنْ أَرَقِّ النَّاسِ، كَانَ رُبَّمَا مَرَّ بِهِ السَّائِلُ فَيَدْخُلُ بَيْتَهُ فَيُعْطِيهِ مَا أَمْكَنَهُ "

Yahyâ b. Saîd bildiriyor: "Şu'be, çok şefkatli birisiydi. Bazen kendisine bir dilenci geldiğinde onu eve alır ve imkânında ne varsa ona verirdi."

(١٠١٦٨)- [١٤٥/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَهْلٍ، ثنا عَفَّانُ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ غَيْرَ مَرَّةٍ كُلَّمَا جَلَسَ: " لَوْلا حَوَائِجُ لِي إِلَيْكُمْ مَا جَلَسْتُ مَعَكُمْ "، وَكَانَتْ حَوَائِجُهُ أَنْ يَسْأَلَ لِجِيرَانِهِ الْفُقَرَاءِ

Şu'be der ki: "Eğer size ihtiyacım olmasaydı, sizinle oturmazdım." Şu'be'nin ihtiyaç dediği şey, fakir komşularının ihtiyaçlarım sormaktı.

(١٠١٦٩)- [١٤٥/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَمْرٍو الْبَاهِلِيَّ ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ: " كُنْتُ أَكُونُ عِنْدَ شُعْبَةَ، فَيَجِيءُ السَّائِلُ فَلا يَكُونُ مَعَهُ شَيْءٌ، فَيَقُولُ لِي: يَحْيَى ! مَعَكَ شَيْءٌ؟ فَأَقُولُ: نَعَمْ، فَأُعْطِيهِ فَيُعْطِيهِ السَّائِلَ، ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ، فَيَقُولُ: يَا أَبَا بِسْطَامٍ، إِيشْ هَذَا؟ فَيَقُولُ: خُذْهَا "

Yahya b. Saîd der ki: Bazen Şu'be'nin yanındayken biri gelip bir şey isterdi. Şu'be yanında verecek bir şey bulamayınca bana: "Yahya! Sende bir şeyler var mı?" diye sorardı. "Var" dediğimde benden alıp adama verirdi. Daha sonra ise benden aldığını bana vermek isterdi. Ona: "Ey Ebû Bistâm! Bu ne?" diye sorduğumda: "Al!" derdi.

(١٠١٧٠)- [١٤٦/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو بِشْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الأَعْيَنُ، حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ شَيْبَةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا أَبُو قَطَنٍ، قَالَ: " كَانَ ثِيَابُ شُعْبَةَ لَوْنُهَا لَوْنُ التُّرَابِ، وَكَانَ كَثِيرَ الصَّلاةِ، كَثِيرَ الصِّيَامِ، سَخِيَّ النَّفْسِ "

Ebû Katan der ki: "Şu'be'nin giysileri toprak rengindeydi. Çokça namaz kılıp çokça oruç tutardı. Cömert ve iyiliksever biriydi."

(١٠١٧١)- [١٤٦/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمِيمِيُّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: " كَانَ شُعْبَةُ إِذَا حَكَّ جِلْدَهُ انْتَثَرَ مِنْهُ التُّرَابُ "

Abdulazîz b. Dâvud der ki: "Şu'be derisini kaşıdığı zaman üzerinden toprak dökülürdü."

(١٠١٧٢)- [١٤٦/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو بِشْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو حُمَيْدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمِصِّيصِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ حَجَّاجًا، يَقُولُ: " رَكِبَ شُعْبَةُ حِمَارًا لَهُ، فَلَقِيَهُ سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، فَشَكَى إِلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ شُعْبَةُ: وَاللَّهِ لا أَمْلِكُ إِلا هَذَا الْحِمَارَ، ثُمَّ نَزَلَ عَنْهُ، وَدَفَعَهُ إِلَيْهِ "

Haccâc bildiriyor: Şu'be eşeğine binip yola çıktı. Yolda kendisiyle karşılaşan Süleymân b. el-Muğîre yokluktan yana ona dert yandı. Bunun üzerine Şu'be: "Vallahi bu eşeğimden başka bir şeye sahip değilim" dedi ve inip eşeği Süleymân'a verdi.

(١٠١٧٣)- [١٤٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ، ثنا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ، قَالَ: جَاءَ سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، شُعْبَةَ، فَقَالَ: يَا أَبَا بِسْطَامٍ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ وَاللَّفْظُ لَهُ، ثنا أَبُو بِشْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا دَاوُدَ الطَّيَالِسِيَّ، يَقُولُ: " كُنَّا عِنْدَ شُعْبَةَ، فَجَاءَ سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ يَبْكِي، فَقَالَ لَهُ شُعْبَةُ: مَا يُبْكِيكَ يَا أَبَا سَعِيدٍ؟ قَالَ: مَاتَ حِمَارِي، وَذَهَبَتْ مِنِّي الْجُمُعَةُ، وَذَهَبَتْ حَوَائِجِي ! قَالَ: فَبِكَمْ أَخَذْتَهُ؟ قَالَ: بِثَلاثَةِ دَنَانِيرَ، قَالَ: فَعِنْدِي ثَلاثَةُ دَنَانِيرَ، وَاللَّهِ مَا أَمْلِكُ غَيْرَهَا ! يَا غُلامُ، هَاتِ تِلْكَ الصُّرَّةَ، فَإِذَا فِيهَا ثَلاثَةُ دَنَانِيرَ، فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ، وَقَالَ: اشْتَرِ بِهَا حِمَارًا، وَلا تَبْكِ "

Ebû Dâvûd et-Tayâlisî anlatıyor: Şu'be'nin yanındayken, Süleymân b. el-Muğîre ağlayarak geldi. Şu'be: "Ey Ebû Saîd! Neden ağlıyorsun?" diye sorunca, "Merkebim öldü ve bu sebeple Cuma namazım kaçırdım ve onunla gördüğüm işleri de artık göremeyeceğim" diye karşılık verdi. Şu'be: "Merkebi kaça aldın?" diye sorunca ise: "Üç dinara" cevabını verdi. Şu'be ona şöyle dedi: "Vallahi! Yanımda üç dinardan başkası yoktur. Ey çocuk! Şu keseyi getir" dedi. Baktıklarında kesede üç dinar vardı. Dinarları ona verdi ve: "Bununla bir merkep al ve ağlama" dedi.

(١٠١٧٤)- [١٤٦/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا النَّضْرِ، يَقُولُ: " كَانَ شُعْبَةُ إِذَا قَعَدَ فِي زَوْرَقٍ أَعْطَى عَنْ جَمِيعِهِمْ "

Ebu'n-Nadr der ki: Şu'be kayığa bindiği zaman bütün yolcuların ücretini kendisi öderdi.

(١٠١٧٥)- [١٤٦/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شَبُّوَيْهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنِي النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ، قَالَ: " مَا رَأَيْتُ أَرْحَمَ لِمِسْكِينٍ مِنْ شُعْبَةَ، إِذَا رَأَى الْمِسْكِينَ لا يَزَالُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ حَتَّى يَتَغَيَّبَ عَنْ وَجْهِهِ "

Nadr b. Şumeyl der ki: "Şu'be kadar miskinlere şefkat duyan birini daha görmüş değilim. Zira Şu'be, miskin birini gördüğü zaman, gözden kayboluncaya kadar durup ona bakardı."

(١٠١٧٦)- [١٤٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شَبُّوَيْهِ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: " كَانَ شُعْبَةُ، إِذَا وَقَفَ فِي مَجْلِسِهِ سَائِلٌ، لا يُحَدِّثُ حَتَّى يُعْطِي، فَقَامَ يَوْمًا سَائِلٌ ثُمَّ جَلَسَ، فَقَالَ: مَا شَأْنُهُ؟ قَالَ: ضَمِنَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ أَنْ يُعْطِيَهُ دِرْهَمًا "

Müslim b. İbrâhîm der ki: Şu'be'nin meclisine bir dilenci geldiği zaman ona bir şey vermeden derse devam etmezdi. Bir defasında yine meclisinde dilencinin biri ayağa kalktı, sonra da oturdu. Şu'be: "Ne oldu?" diye

sorunca: "Abdurrahman b. Mehdî ona bir dirhem vereceğini söyledi" dediler.

(١٠١٧٧)- [١٤٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي ابْنُ شَبُّوَيْهِ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ عُثْمَانَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " قَوَّمْنَا حِمَارَ شُعْبَةَ، وَسَرْجَهُ، وَلِجَامَهُ بَضْعَةَ عَشَرَ دِرْهَمًا "، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ شَبُّوَيْهِ، ثنا عَبْدَانُ بِهِ

Abdân b. Osmân, babasından bildiriyor: "Şu'be'nin merkebini, merkebinin semeri ile yularını hesapladığımızda on küsur dirhem çıktığını gördük."

(١٠١٧٨)- [١٤٧/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عُرْوَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَصْحَابَنَا، يَقُولُونَ " وَهْبَ الْمَهْدِيُّ، لِشُعْبَةَ، ثَلاثِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ فَقَسَمَهَا، وَأَقْطَعَهُ أَلْفَ جَرِيبٍ بِالْبَصْرَةِ، فَقَدِمَ الْبَصْرَةَ فَلَمْ يَجِدْ شَيْئًا يَطِيبُ لَهُ فَتَرَكَهَا "

Muhammed b. Urve bildiriyor: Arkadaşlarımızın şöyle dediklerini işittim: "Mehdî, Şu'be'ye otuz bin dirhem verdi. Ancak Şu'be hepsini dağıttı. Yine Basra'da ona bin *cerîb*lik bir araziyi ıkta olarak verdi. Şu'be, Basra'ya gidip araziyi gördü. Helal olarak kendisine bir şey gelmeyeceğini anlayınca da araziyi bıraktı."

(١٠١٧٩)- [١٤٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ هَارُونَ، يَقُولُ: كَانَ شُعْبَةُ، يَقُولُ: " لا تَكْتُبُوا عَنْ فَقِيرٍ "، وَكَانَ هُوَ فَقِيرًا، إِنَّمَا كَانَ فِي عِيَالِ خَتَنِهِ، وَابْنِ أَخِيهِ

Yezîd b. Hârun der ki: Şu'be: "Fakir olan birinden hadis yazmayın" derdi. Kendisi de fakir birisiydi ve damadı ile kardeşinin oğlu ona bakardı.

(١٠١٨٠)- [١٤٧/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا ابْنُ أَبِي الأَسْوَدِ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: " كَانَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، يَقُولُ: " شُعْبَةُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْحَدِيثِ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "Hadis alanında Şu'be müminlerin emiri (en büyük otorite)dir."

(١٠١٨١)- [١٤٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي مَنْ سَمِعَ الثَّوْرِيَّ، وَذُكِرَ عِنْدَهُ شُعْبَةُ، فَقَالَ: " ذَاكَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ الصَّغِيرُ "

Yâkûb b. İshâk der ki: İşiten birinin bana bildirdiğine göre Sevrî'nin yanında Şu'be zikredilince: "Hadis alanında o, küçük müminlerin emiridir" dedi.

(١٠١٨٢)- [١٤٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ عِيسَى بْنُ حَامِدِ بْنِ بِشْرِ بْنِ عِيسَى الزَّنْجِيُّ، ثنا جَدِّي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " اخْتَلَفْتُ إِلَى عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ خَمْسَ مِائَةِ مَرَّةٍ، وَمَا سَمِعْتُ مِنْهُ، إِلا مِائَةَ حَدِيثٍ، فِي كُلِّ خَمْسِ مَجَالِسَ حَدِيثًا "

Şu'be der ki: "Amr b. Dînâr'ın yanına beş yüz defa gittim. Her beş mecliste bir tane olmak üzere ondan sadece yüz hadis öğrendim."

(١٠١٨٣)- [١٤٨/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قُدَامَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: قَالَ شُعْبَةُ: " مَا سَمِعْتُ مِنْ رَجُلٍ عَدَدَ حَدِيثٍ إِلا اخْتَلَفْتُ إِلَيْهِ أَكْثَرَ مِنْ عَدَدِ مَا سَمِعْتُ مِنْهُ الْحَدِيثَ "

Şu'be der ki: "Kimden kaç hadis öğrenmişsem mutlaka onun yanına bana öğrettiği hadis sayısından daha fazla gidip gelmişimdir."

(١٠١٨٤)- [١٤٨/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَعِيدٍ أَبَا قُدَامَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو الْوَلِيدِ، قَالَ: " سَأَلْتُ شُعْبَةَ، عَنْ حَدِيثٍ، فَقَالَ: " وَاللَّهِ لا حَدَّثْتُكَ بِهِ، لَمْ أَسْمَعْهُ إِلا مَرَّةً "

Ebu'l-Velîd der ki: Şu'be'ye bir hadisi sorduğumda: "Vallahi bu hadisi sana rivâyet etmiş değilim, çünkü onu sadece bir defa işittim" dedi.

(١٠١٨٥)- [١٤٨/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا أَبُو يَعْلَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " لَقِيتُ شُعْبَةَ، فِي طَرِيقِ مَكَّةَ، فَقُلْتُ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ فَقَالَ: أُرِيدُ الأَسْوَدَ بْنَ قَيْسٍ أَسْتَفِيدُ مِنْهُ حَدِيثًا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Mekke yolunda Şu'be ile karşılaştığımda ona: "Nereye gidiyorsun?" diye sordum. "Esved b. Kays'ın yanına gidip ondan hadis öğrenmek istiyorum" dedi.

(١٠١٨٦)- [١٤٨/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا أَبُو شِهَابٍ الْبَاجْدَائِيُّ، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: لَقِيتُ شُعْبَةَ، فِي يَوْمٍ مَطِيرٍ عَلَى حِمَارٍ أَبْتَرٍ، فَقُلْتُ لَهُ: إِلَى أَيْنَ؟ قَالَ: " أَذْهَبُ إِلَى الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ، فَقَدْ حَدَّثَنَا عَامَ كَذَا بِأَحَادِيثَ أُبْصِرُ بِحِفْظِهَا الْعَامَ "

İbn Uyeyne der ki: Yağmurlu bir günde Şu'be'yi kuyruğu kesik bir merkebin üzerinde gördüm. Ona: "Nereye gidiyorsun?" dediğimde: "Esved b. Kays'ın yanına gidiyorum. Filan yılda bize bazı hadisleri rivâyet etmişti. Bu yıl gidip onları ezberlemek istiyorum" karşılığını verdi.

(١٠١٨٧)- [١٤٨/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قُدَامَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: قَالَ شُعْبَةُ قُلْتُ لأَبِي إِسْحَاقَ: حَدِيثُ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ " كُنَّا نَتَنَاوَبُ الرِّعْيَةَ "، مِمَّنْ سَمِعْتَهُ؟ قَالَ: مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَطَاءٍ، فَأَتَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَطَاءٍ، فَقُلْتُ: مِمَّنْ سَمِعْتَهُ؟ فَقَالَ: مِنْ زِيَادِ بْنِ مِخْرَاقٍ، فَأَتَيْتُ زِيَادَ بْنَ مِخْرَاقٍ، فَقُلْتُ: مِمَّنْ سَمِعْتَهُ؟ فَقَالَ: مِنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ

Şu'be der ki: Ebû İshâk'a "«Hayvanları nöbetleşe güdüyorduk...» hadisini kimden işittin?" diye sorduğumda: "Abdullah b. Atâ'dan işittim" dedi. Abdullah b. Atâ'ya gelip: "Sen onu kimden işittin?" diye sorduğumda: "Ziyâd b. Muhârik'ten işittim" dedi. Ziyâd b. Muhârik'e gelip: "Sen onu kimden işittin?" diye sorduğumda: "Şehr b. Havşeb'ten işittim" dedi:↓

(١٠١٨٨)- [١٠١٩٩] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سَلْمٍ الْعُقَيْلِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا نَصْرُ بْنُ حَمَّادٍ الْبَجَلِيُّ، قَالَ: سَمِعَنِي شُعْبَةُ، أُحَدِّثُ عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: كُنَّا نَتَنَاوَبُ رَعِيَّةَ الإِبِلِ، فَتَوَضَّأْتُ، ثُمَّ جِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَإِذَا أَصْحَابُهُ حَوْلَهُ، فَدَنَوْتُ مِنْهُ، فَسَمِعْتُهُ، يَقُولُ: " مَنْ تَوَضَّأَ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ "، فَقُلْتُ: بَخٍ بَخٍ، فَذَكَرَ الْحَدِيثَ، قَالَ: فَلَطَمَنِي شُعْبَةُ، فَتَنَحَّيْتُ فِي نَاحِيَةٍ أَبْكِي، فَقَالَ: مَالَهُ يَبْكِي؟ فَقَالَ لَهُ ابْنُ إِدْرِيسَ: إِنَّكَ أَسَأْتَ إِلَيْهِ، فَقَالَ شُعْبَةُ: انْظُرْ مَا يُحَدِّثُ عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، أَنَا، قُلْتُ لأَبِي إِسْحَاقَ: مَنْ حَدَّثَكَ بِهَذَا الْحَدِيثِ؟ فَقَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَطَاءٍ، عَنْ عُقْبَةَ، فَقُلْتُ: سَمِعَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَطَاءٍ، مِنْ عُقْبَةَ، وَمِسْعَرٌ حَاضِرٌ، فَقَالَ مِسْعَرٌ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَطَاءٍ بِمَكَّةَ، فَرَحَلْتُ إِلَيْهِ بِمَكَّةَ، وَلَمْ أُرِدِ الْحَجَّ، أَرَدْتُ الْحَدِيثَ، فَسَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَطَاءٍ عَنِ الْحَدِيثِ، فَقَالَ: سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنِي، فَقَالَ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ: سَعْدٌ بِالْمَدِينَةِ لَمْ يَحُجَّ الْعَامَ، فَرَحَلْتُ إِلَى الْمَدِينَةِ، فَسَأَلْتُ عَنْهُ سَعْدًا، فَقَالَ: الْحَدِيثُ مِنْ عِنْدِكُمْ، زِيَادُ بْنُ مِخْرَاقٍ حَدَّثَنِي، فَقُلْتُ: أَيُّ شَيْءٍ هَذَا الْحَدِيثُ؟ ! بَيْنَا هُوَ كُوفِيٌّ، إِذْ صَارَ مَكِّيًّا، إِذْ صَارَ مَدَنِيًّا، إِذْ صَارَ بَصْرِيًّا! ! فَأَتَيْتُ الْبَصْرَةَ فَسَأَلْتُ زِيَادَ بْنَ مِخْرَاقٍ، فَقَالَ: لَيْسَ الْحَدِيثُ مِنْ بَابَتِكَ، فَقُلْتُ: لا بُدَّ مِنْ أَنْ تُخْبِرَنِي بِهِ، فَقَالَ: حَدَّثَنِي شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ، عَنْ أَبِي رَيْحَانَةَ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، فَلَمَّا ذَكَرَ شَهْرًا، قُلْتُ: دَمَّرَ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ ! قَالَ نَصْرُ بْنُ حَمَّادٍ: قَالَ شُعْبَةُ: وَاللَّهِ لَوْ صَحَّ لِي هَذَا الْحَدِيثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ أَهْلِي وَمَالِي وَمِنَ النَّاسِ أَجْمَعِينَ، فَذَكَرْتُ هَذَا

الْحَدِيثَ لِمُثَنَّى بْنِ مُعَاذٍ، فَقَالَ: حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، عَنْ شُعْبَةَ، بِهَذِهِ الْقِصَّةِ، وَزَادَ فِيهِ مُحَمَّدَ بْنَ الْمُنْكَدِرِ

Nasr b. Hammâd el-Becelî anlatıyor: İsrâil'in Ebû İshâk'tan, onun da Abdullah b. Atâ'dan, onun da Ukbe b. Âmir'den olan şu rivâyetini aktarıyordum: Develeri nöbetleşe otlatıyorduk. Ben (Ukbe b. Âmir) abdest alıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim. Ashâbı etrafında toplanmıştı. Yamna yaklaştığımda şöyle buyurduğunu işittim: *"Her kim abdest alıp mescide girer ve iki rekât namaz kılarsa, Allah gelmiş geçmiş tüm günahlarını bağışlar."* Bunun üzerine ben de şöyle dedim: Ne güzel, ne güzel..." Hadisi bitirdiğimde yanımda bulunan ve beni işiten Şu'be bana bir tokat attı. Bir kenara çekilip ağlamaya başladım. Şu'be oradakilerden birine: "Neyi var! Neden ağlıyor?" diye sorunca, İbn İdrîs: "Ona kötü davrandın!" karşılığını verdi. Bunun üzerine Şu'be şöyle dedi: "Ama görmüyor musun nasıl bir hadis aktarıyor? "İsrâil vasıtasıyla Ebû İshâk'tan" diyor! Oysa ben Ebû İshâk'a: "Bu hadisi sana kim aktardı?" diye sordum ve bana: "Abdullah b. Atâ, o da Ukbe'den" dedi. Ebû İshâk'a bunu sorduğumda Mis'ar da oradaydı ve: "Abdullah b. Atâ, Mekke'de bulunuyor" dedi. Bunun üzerine Mekke'ye gittim. Ama hac farizası için değil; sadece bu hadisi öğrenmek için gittim. Abdullah b. Atâ'ya bu hadisi sorduğumda: "Bana da Sa'd b. İbrâhîm aktardı" dedi. Orada bulunan Mâlik b. Enes: "Sa'd, Medine'de bulunuyor, zira bu yıl hacca gelmedi" dedi. Ardından Medine'ye gittim ve Sa'd'a bu hadisi sordum. Sa'd: "Bu hadisi bana sizin oralardan biri olan Ziyâd b. Mihrâk aktardı" dedi. Ben de: "Bu nasıl bir hadistir öyle! Kûfe çıkışlı iken ardından Mekke, ardından da Medineli bir hadis oldu. Şimdi de bana Basra çıkışlı olduğunu söylüyorsun!" dedim ve Basra'ya Ziyâd b. Mihrâk'ın yanına gittim. Hadisi ona da sorduğumda: "Hadis senin kıstaslarına uygun bir hadis değil!" dedi. Ben: "Olsun! Bana bu hadisin kaynağını söyleyeceksin!" karşılığım verdiğimde: "Şehr b. Havşeb, Ebû Reyhâne'den, o da Ukbe b. Âmir'den..." diye senedi söylemeye başladı. Ancak ben Şehr'in adını işitince: "Bu hadisi yok et!" dedim."

Nasr b. Hammâd ekledi: Şu'be şöyle derdi: "Vallahi bu hadis gerçekten Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ait olsaydı, benim için ailemden, malımdan ve tüm insanlardan daha sevimli olurdu."

(١٠١٨٩)- [١٤٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْقَصَّارُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِصَامٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ بْنَ الْحَجَّاجِ، يَقُولُ: " كُلُّ حَدِيثٍ لَيْسَ فِيهِ حَدَّثَنَا وَأَخْبَرَنَا، فَهُوَ، خَلٌّ، وَبَقْلٌ "

Şu'be b. el-Haccâc der ki: "Şayet hadiste «filan bize şöyle bildirdi (*haddesenâ*)» ve «filan bize şöyle haber verdi (*ahberenâ*)» gibi siygalar yoksa o hadisin hiçbir değeri yoktur."

(١٠١٩٠)- [١٤٩/٧] حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ أَبِي نَصْرٍ الطُّوسِيُّ، ثنا أَبُو عَلِيٍّ بْنُ سَعِيدٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ كَثِيرٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " إِذَا كَانَ فِي الْحَدِيثِ حَدَّثَنِي وَسَمِعْتُ، فَهُوَ دَسْتٌ بِدَسْتٍ، وَإِذَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ سَمِعْتُ، وَأَخْبَرَنِي، فَهُوَ خَلٌّ، وَبَقْلٌ "

Yine der ki: "Şayet hadiste «filan bana bildirdi (*haddesenî*)» ve «şöyle işittim (*semi'tu*)» gibi siygalar varsa bil ki o hadis değerli ve önemlidir. Ancak içinde «*semi'tu*» ve «*haddesenî*» gibi siygalar yoksa, bil ki o hadisin hiçbir değeri yoktur."

(١٠١٩١)- [١٤٩/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ، وَعَبَّاسٌ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ غَزْوَانَ أَبُو نُوحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " كُلُّ كَلامٍ لَيْسَ فِيهِ سَمِعْتُ، فَهُوَ خَلٌّ، وَبَقْلٌ "

Şu'be der ki: "İçinde «semi'tu» sıygası bulunmayan rivâyetin hiçbir değeri yoktur."

(١٠١٩٢)- [١٤٩/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ الْمَدِينِيِّ، يَقُولُ: أَنَا سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ الْقَطَّانَ، يَقُولُ: " لَزِمْتُ شُعْبَةَ

عِشْرِينَ سَنَةً، فَمَا كُنْتُ أَرْجِعُ مِنْ عِنْدِهِ إِلا بِثَلاثَةِ أَحَادِيثَ وَعَشَرَةٍ، أَكْثَرُ مَا كُنْتُ أَسْمَعُ مِنْهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ "

Saîd el-Kattân der ki: "Yirmi yıl boyunca Şu'be'nin yanına gidip geldim. Yanına her gidişimde onüç hadis öğrenip geri dönüyordum. Genelde de günlük olarak bu kadar hadis dinlerdim."

(١٠١٩٣)- [١٥٠/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنِي عَفَّانُ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، قَالَ: " جَاءَ شُعْبَةُ إِلَى حُمَيْدٍ، فَسَأَلَهُ عَنْ حَدِيثٍ، فَحَدَّثَهُ بِهِ، قَالَ: أَسَمِعْتَهُ؟ قَالَ: أَحْسِبُهُ، قَالَ: فَقَالَ بِيَدِهِ هَكَذَا أَيْ لا أُرِيدُهُ، فَلَمَّا قَامَ فَذَهَبَ، قَالَ: قَدْ سَمِعْتُهُ مِنْ أَنَسٍ، وَلَكِنْ تَشَدَّدَ عَلَيَّ، فَأَحْبَبْتُ أَنْ أُشَدِّدَ عَلَيْهِ "

Hammâd b. Seleme der ki: Şu'be, Humeyd'in yanına gelip bir hadisi sordu. Humeyd söz konusu hadisi ona rivâyet edince, Şu'be: "Sen bunu kendin mi işittin?" diye sordu. Humeyd: "Sanırım" karşılığını verince, Şu'be 'O zaman istemem' anlamında eliyle işaret etti. Şu'be kalkıp gittikten sonra Humeyd: "Bunu Enes'ten işitmiştim. Enes bunu bana rivâyet ederken işi sıkı tutunca ben de sıkı tutmak istedim" dedi.

(١٠١٩٤)- [١٥٠/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ هَارُونَ، يَقُولُ: حَدَّثَ يَوْمًا شُعْبَةُ، بِحَدِيثِ شَرْقِيِّ بْنَ قَطَامِيٍّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، " أَنَّهُ كَانَ يَبِيتُ مِنْ وَرَاءِ الْعَقَبَةِ "، فَقَالَ شُعْبَةُ: " حِمَارِي، وَأَنْهَارِي فِي الْمَسَاكِينِ صَدَقَةٌ، إِنْ لَمْ أَكُنْ أَرَى شَرْقِيًّا يَكْذِبُ عَلَى عُمَرَ "

Yezîd b. Hârun der ki: Bir gün Şu'be, Şarkî b. Katâmî'nin "Ömer b. el-Hattâb, (Minâ günlerinde) Akabe'nin gerisinde (Mekke'de) geceyi geçirirdi" şeklindeki hadisini bize aktardı ve: "Şayet Şarkî, Ömer adına yalan söylemiyorsa merkebim ve günlerim miskinlere sadaka olsun" dedi.

(١٠١٩٥)- [٧/١٥٠] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا خَضِرُ بْنُ الْيَسَعِ، قَالَ: رُئِيَ شُعْبَةُ مُتَقَنِّعًا فِي شِدَّةِ الْحَرِّ، فَقِيلَ لَهُ: إِلَى أَيْنَ يَا أَبَا بِسْطَامٍ؟ قَالَ " أَسْتَعْدِي عَلَى رَجُلٍ يَكْذِبُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ "

Hıdır b. el-Yesa' der ki: Aşırı sıcak bir günde Şu'be yüzünü örtmüş bir şekilde görüldü. Ona: "Ey Ebû Bistâm! Nereye gidiyorsun?" diye sorulunca: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adına yalan söyleyen bir adamı şikayete gidiyorum" dedi.

(١٠١٩٦)- [٧/١٥٠] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا ابْنُ كَاسِبٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ يَزِيدَ، قَالَ: " لَقِيَنِي شُعْبَةُ بْنُ الْحَجَّاجِ، وَمَعَهُ مَدَرَةٌ، فَقُلْتُ: " يَا أَبَا بِسْطَامٍ، أَيْنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: إِلَى أَبَانَ بْنِ أَبِي عَيَّاشٍ أَدْعُوهُ إِلَى الْقَاضِي، فَإِنَّهُ يَكْذِبُ، فَقُلْتُ لَهُ: فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكَ عَبْدَ الْقَيْسِ، قَالَ: فَكَلَّمْتُهُ فَانْصَرَفَ، قَالَ حَمَّادٌ: ثُمَّ لَقِيَنِي شُعْبَةُ بَعْدَ ذَلِكَ، فَقَالَ لِي: يَا أَبَا إِسْمَاعِيلَ إِنِّي نَظَرْتُ فِي ذَلِكَ فَلَمْ يَسَعْنِي السُّكُوتُ "

Hammâd b. Yezîd der ki: Elinde tuttuğu kuru çamurla Şu'be b. Haccâc'la karşılaştım. Ona: "Ey Ebû Bistâm! Nereye gidiyorsun?" diye sorduğumda: "Ebân b. Ebî Ayyâş'a gidiyorum. Onu kadıya götüreceğim, zira (rivâyetlerinde) yalan söylüyor" karşılığını verdi. Ona: "Abdulkays oğullarının sana zarar vermesinden korkuyorum" diyerek onunla konuşunca gitmekten vazgeçirdim. Daha sonraları onunla karşılaştığımda bana: "Ey Ebû İsmâil! O konuyu bir daha gözden geçirdim ve bunun karşısında suskun kalamadım" dedi.

(١٠١٩٧)- [٧/١٥٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ الْمُقْرِئُ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ أَبَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ قَعْنَبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ حَمَّادَ بْنَ زَيْدٍ، يَقُولُ: " كَلَّمْنَا شُعْبَةَ، فِي أَبَانَ بْنِ أَبِي عَيَّاشٍ، وَسَأَلْنَاهُ الْكَفَّ عَنْهُ، فَقَالَ: إِنَّهُ، وَإِنَّهُ ! فَقُلْنَا: نُحِبُّ أَنْ تُمْسِكَ عَنْهُ، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ حَمَّادٌ: فَبَيْنَا أَنَا فِي الْمَنْزِلِ فِي يَوْمٍ مَطِيرٍ، إِذَا

شُعْبَةُ يَخُوضُ الْمَاءَ سَمِعْنَا خَوْضَهُ، فَنَادَانِي: يَا أَبَا إِسْمَاعِيلَ، فَأَجَبْتُهُ، فَقَالَ: هُوَ ذَا أَمْضِي أَسْتَعْدِي عَلَى أَبَانَ، فَقُلْتُ: أَلَمْ تَضْمَنْ لَنَا أَنْ تُمْسِكَ عَنْهُ؟ فَقَالَ: لا أَصْبِرُ، لا أَصْبِرُ "، فَمَضَى

Hammâd b. Zeyd der ki: Ebân b. Ebî Ayyâş konusunda Şu'be ile konuştuk ve onunla uğraşmamasını söyledik. Şu'be: "Ama şöyle şöyle yapıyor" deyince, ona: "Ona bulaşmamanı istiyoruz" karşılığını verdik. Şu'be: "Tamam" dedi. Yağmurlu bir günde evimde oturmuşken Şu'be'nin suyun içinde seslerini işittik. "Ey Ebû İsmâil!" diye seslenince cevap verdim. Şu'be: "Ebân'ı şikâyet etmeye gidiyorum" dedi. Ona: "Ona bulaşmayacağına dair bize söz vermemiş miydin?" diye sorduğumda: "Dayanamadım! Dayanamadım!" dedi ve yoluna devam etti.

(١٠١٩٨)- [٧/١٥٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو عَرُوبَةَ، ثنا هِلالُ بْنُ الْعَلاءِ، ثنا أَبِي، قَالَ: سَمِعْتُ حَمَّادَ بْنَ زَيْدٍ، يَقُولُ: رَأَيْتُ شُعْبَةَ، مُبَادِرًا وَفِي يَدِهِ طِينَةٌ، فَقُلْتُ: إِلَى أَيْنَ يَا أَبَا بِسْطَامٍ؟ فَقَالَ: " أُرِيدُ أَنْ أَسْتَعْدِيَ عَلَى فُلانٍ، فَإِنَّهُ حَدَّثَ بِحَدِيثِ كَذَا وَكَذَا، فَقُلْتُ: إِيَّايَ حَدَّثَ أَيُّوبُ، فَرَمَى بِالطِّينَةِ وَانْصَرَفَ "

Hammâd b. Zeyd der ki: Şu'be'yi gördüğümde elinde bir çamur parçası, aceleyle gidiyordu. Ona: "Ey Ebû Bistâm! Nereye gidiyorsun?" diye sorduğumda: "Filan kişiyi şikâyet etmeye gidiyorum. Zira filan hadisi rivâyet ediyor" karşılığını verdi. Ona: "Aynısını Eyyûb da bana rivâyet etti" dediğimde elindeki çamuru atıp gitti.

(١٠١٩٩)- [٧/١٥٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو بِشْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا ابْنُ أَبِي بَرَّةَ، ثنا الْجُدِّيُّ، قَالَ: " رَأَيْتُ شُعْبَةَ، مُبَادِرًا، فَقُلْتُ: إِلَى أَيْنَ يَا أَبَا بِسْطَامٍ؟ قَالَ: " أُرِيدُ أَنْ أَسْتَعْدِيَ عَلَى جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ، فَإِنَّهُ يَكْذِبُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

Cuddî der ki: Şu'be'yi gördüğümde aceleyle gidiyordu. Ona: "Ey Ebû Bistâm! Nereye gidiyorsun?" diye sorduğumda: "Câfer b. ez-Zübeyr'i

şikâyete gidiyorum. Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adına yalan söylüyor" dedi.

(١٠٢٠٠)- [١٥١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قُدَامَةَ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: " مَرَرْتُ مَعَ شُعْبَةَ، بِرَجُلٍ يَعْنِي يُحَدِّثُ، فَقَالَ: كَذَبَ وَاللَّهِ، لَوْلا أَنَّهُ لا يَحِلُّ لِي أَنْ أَسْكُتَ عَنْهُ لَسَكَتُّ "، أَوْ كَلِمَةً مَعْنَاهَا

Abdurrahman b. Mehdî der ki: Şu'be ile birlikte hadis rivâyet eden bir adamla karşılaştığımızda Şu'be: "Vallahi yalan söylüyor! Şayet bunun karşısında susmam helal olsaydı bunu söylemezdim" veya buna benzer bir söz söyledi.

(١٠٢٠١)- [١٥١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ أَبِي الرَّبِيعِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يَزِيدَ بْنَ هَارُونَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " لأَنْ أَزْنِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ أَرْوِيَ عَنْ أَبَانَ "

Şu'be der ki: "Zina etmem benim için Ebân'dan hadis rivâyetinde bulunmamdan daha iyidir."

(١٠٢٠٢)- [١٥١/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الرَّجَاءِ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: قَالَ شُعْبَةُ: " لأَنْ أَزْنِيَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ، أَقُولَ: قَالَ فُلانٌ، وَلَمْ أَسْمَعْ مِنْهُ "

Şu'be der ki: "Zina etmem, birinden bizzat işitmediğim halde: «Filan şöyle dedi» dememden daha sevimlidir."

(١٠٢٠٣)- [١٥١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْمُزَكِّي، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الدَّارِمِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ عُمَرَ، وَوَهْبًا، يقولان: قَالَ شُعْبَةُ: " لأَنْ أَخِرَّ مِنَ السَّمَاءِ أَوْ مِنْ فَوْقِ هَذَا الْقَصْرِ أَحَبُّ إِلَيَّ

مِنْ أَنْ، أَقُولَ: قَالَ الْحَكَمُ، لِشَيْءٍ لَمْ أَسْمَعْهُ مِنْهُ "، قَالَ بِشْرٌ: قَالَ شُعْبَةُ: " أَنَا فِي ذَا حَرُورِيٌّ "

Şu'be der ki: "Semadan veya şu saraydan aşağıya atılmam benim için, kendisinden işitmediğim halde: «Hakem şöyle dedi» dememden daha iyidir. Bu konuda ben bir Hâricî gibiyim."

(١٠٢٠٤)- [١٥١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا دَاوُدَ، يَقُولُ: حَدَّثَ شُعْبَةُ، عَنْ رَجُلٍ، فَبَيَّنَ أَمْرَهُ، وَقَالَ: " لأُلْقِيَنَّهُ مِنْ عُنُقِي، وَأَجْعَلَهُ فِي عُنُقِكُمْ "

Ebû Dâvud der ki: Şu'be bir adamdan bir hadisi aktardı ve adamın durumunu da ortaya koydu. Sonra: "Bunun sorumluluğunu ben üzerimden alıp size boynunuza koymuş oldum" dedi.

(١٠٢٠٥)- [١٥١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " لا يَزَالُ الْمَرْءُ فِي فُسْحَةٍ مِنْ دِينِهِ، مَا لَمْ يَطْلُبِ الإِسْنَادَ "

Şu'be der ki: "Hadislerin senedlerinin de peşine düşmediği sürece kul dininde bir kolaylık içinde olacaktır."

(١٠٢٠٦)- [١٥١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قُدَامَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: قَالَ شُعْبَةُ: " لَمْ أُدَاهِنْ إِلا فِي هَذَا الْحَدِيثِ، قَالَ شُعْبَةُ: قَالَ قَتَادَةُ: قَالَ أَنَسٌ: لَتُسَوُّونَّ صُفُوفَكُمْ، فَلَمْ يوقِفْهُ عَلَيْهِ، سَمِعْتُ أَمْ لا، كَرِهْتُ أَنْ يُفْسِدَ عَلَيَّ مِنْ جَوْدَةِ الْحَدِيثِ "

Şu'be der ki: İsnadı konusunda sadece bir hadise göz yummuşumdur. O da Katâde'nin, Enes'ten naklen rivâyet ettiği *"Saflarınızı düzgün yapın"* hadisidir. Katâde bunu rivâyet ederken "*Semi'tu* (işittim)" veya başka bir sıyga kullanmadı. Ben de hadisin sağlamlığını bozmasın diye bunu sormadım.

(١٠٢٠٧)- [١٥١/٧] وَقَالَ شُعْبَةُ " مَا سَمِعْتُ مِنْ رَجُلٍ حَدِيثًا حَتَّى، قَالَ لِلَّذِي فَوْقَهُ: سَمِعْتُهُ مِنْهُ، إِلا حَدِيثًا وَاحِدًا "

Şu'be der ki: "Bir hadis dışında, işittiğim bütün hadislerde bana rivâyet eden kişi bir önceki raviyi zikredip: "Filandan işittim" demiştir."

(١٠٢٠٨)- [١٥٢/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا شَبَابَةُ، عَنْ شُعْبَةَ، أَنَّهُ كَانَ يَقَعُ فِي الْخَصِيبِ بْنِ جَحْدَرٍ، فَيَقُولُ: " رَأَيْتُهُ فِي الْحَمَّامِ بِغَيْرِ إِزَارٍ "

Şu'be, Husayyib b. Cahder'i eleştirir ve: "Onu hamamda peştamalsız gördüm" derdi.

(١٠٢٠٩)- [١٥٢/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَازِمٍ أَبُو مُحَمَّدٍ الْبَلْخِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مَكِّيَّ بْنَ إِبْرَاهِيمَ، يَقُولُ: كَانَ شُعْبَةُ، يَأْتِي عِمْرَانَ بْنَ جُدَيْرٍ، فَيَقُولُ: " تَعَالَ يَا عِمْرَانُ نَغْتَابُ فِي اللَّهِ سَاعَةً، نَذْكُرُ مَسَاوِئَ أَصْحَابِ الْحَدِيثِ "

Şu'be, İmrân b. Cüdeyr'in yanına gelir ve ona şöyle derdi: "Ey İmrân! Gel Allah için hadisçilerin kötülüklerini ortaya koyup biraz onların gıybetini yapalım!"

(١٠٢١٠)- [١٥٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الأَعْيَنُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَدَائِنِيُّ، عَنْ وَرْقَاءٍ، قَالَ: قُلْتُ لِشُعْبَةَ " لِمَ تَرَكْتَ حَدِيثَ أَبِي الزُّبَيْرِ؟ قَالَ: رَأَيْتُهُ يَزِنُ بِمِيزَانٍ فَاسْتَرْجَحَ فِي الْمِيزَانِ، فَتَرَكْتُهُ "

Verkâ bildiriyor: Şu'be'ye: "Ebu'z-Zübeyr'den hadis almayı neden bıraktın?" diye sorduğumda şöyle dedi: "Onu terazide bir şey tartarken gördüm. Ancak terazinin kefelerinin denk olmadığını görünce ondan hadis almayı bıraktım."

(١٠٢١١)- [١٥٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: " قُلْتُ لِمُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، وَذَكَرَ حَدِيثًا، فَقُلْتُ لَهُ: مَنْ حَدَّثَكَ؟ قَالَ: حَدَّثَنِيهِ فُلانٌ، اسْتَرَحْتَ مِنْ رَهَقِكَ يَا شُعْبَةُ؟ ! "

Şu'be der ki: Muâviye b. Kurre bana bir hadis rivâyet edince ona: "Sana bu hadisi kim rivâyet etti?" diye sordum. Muâviye: "Filan kişi bana rivâyet etti. Şimdi rahatladın mı ey Şu'be!" dedi.

(١٠٢١٢)- [١٥٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو عَرُوبَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا مَحْبُوبُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، عَنْ عِيسَى بْنِ يُونُسَ، قَالَ: قَالَ لِي شُعْبَةُ " مَا سَمِعَ جَدُّكَ مِنَ الْحَارِثِ إِلا أَرْبَعَةَ أَحَادِيثَ "، قُلْتُ: مَا أَعْلَمَكَ؟ قَالَ: " هُوَ قَالَ لِي "

İsa b. Yûnus der ki: Şu'be bana: "Deden, Hâris'ten sadece dört hadis işitti" dedi. Ona: "Nereden biliyorsun?" diye sorduğumda: "Kendisi bana söyledi" dedi.

(١٠٢١٣)- [١٥٢/٧] ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو عَرُوبَةَ، ثنا بُنْدَارٌ، ثنا أُمَيَّةُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ شُعْبَةَ، قَالَ: " قَالَ رَجُلٌ لأَبِي إِسْحَاقَ: إِنَّ شُعْبَةَ، يَقُولُ: إِنَّكَ لَمْ تَسْمَعْ مِنْ عَلْقَمَةَ شَيْئًا، قَالَ: صَدَقَ ! "

Şu'be der ki: Adamın biri Ebû İshâk'a: "Şu'be senin Alkame'den hadis işitmediğini söylüyor" dediğinde: "Doğru söylemiş" karşılığını verdi.

(١٠٢١٤)- [١٥٢/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: قَالَ شُعْبَةُ: " لَمْ يَسْمَعْ أَبُو إِسْحَاقَ مِنْ أَبِي وَائِلٍ إِلا حَدِيثَيْنِ "

Şu'be der ki: "Ebû İshâk, Ebû Vâil'den sadece iki hadis işitmiştir."

(١٠٢١٥)- [١٥٢/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، ثنا إِدْرِيسُ ابْنُ أُخْتِ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ، قَالَ: " رَأَيْتُ شُعْبَةَ فِي النَّوْمِ، فَقُلْتُ: أَيُّ الأَعْمَالِ وَجَدْتَ أَشَدَّ عَلَيْكَ ؟ قَالَ: التَّجَوُّزُ فِي الرِّجَالِ

Cerîr b. Hâzım'ın kızkardeşinin oğlu olan İdrîs bildiriyor: Şu'be'yi rüyamda gördüm. Ona: "Hangi amelin vebal olarak daha ağır olduğunu gördün?" diye sorduğumda: "Ravilerin hatalarını görmezden gelmek" dedi.

(١٠٢١٦)- [١٥٢/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ مَنْصُورٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَفَّانَ، يَقُولُ: " سَأَلَ رَجُلٌ شُعْبَةَ عَنْ حَرْفٍ، فَقَالَ: " لأَنْ أَخِرَّ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الأَرْضِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُدَلِّسَ "

Adamın biri Şu'be'ye senetteki bir raviyi sorunca şöyle karşılık verdi: "Gökyüzünden yeryüzüne yüzüstü düşmem, benim için tedlîs yapmaktan daha sevimlidir."

(١٠٢١٧)- [١٥٣/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ الأَخْرَمُ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَجَّاجِ بْنِ الْمِنْهَالِ، ثنا الْمِنْهَالُ بْنُ بَحْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " أَكْثَرُهُ عَنْ هَؤُلاءِ: ابْنِ عَوْفٍ، وَالأَسْوَدِ بْنِ شَيْبَانَ، وَسُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ، وَلَوْ قَدَرْتُ أَنْ آخُذَ كُلَّ يَوْمٍ لابْنِ عَوْفٍ بِالرِّكَابِ لَفَعَلْتُ "

Şu'be der ki: "En çok İbn Avf, Esved b. Şeybân ve Süleymân b. Muğîre'den hadis almayı isterim. Şayet imkânım olsaydı bineğime binip her gün İbn Avf'a giderdim."

(١٠٢١٨)- [١٥٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ الْخَطِيبُ، ثنا مَعْمَرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الرَّبِيعِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، ثنا الْمِنْهَالُ بْنُ بَحْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " انْظُرُوا عَنْ مَنْ تَكْتُبُونَ، اكْتُبُوا عَنْ قُرَّةَ بْنِ خَالِدٍ، وَسُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ، وَالأَسْوَدِ بْنِ شَيْبَانَ، وَابْنِ عَوْنٍ، وَلَوَدِدْتُ أَنْ آخُذَ كُلَّ يَوْمٍ لابْنِ عَوْنٍ بِالرِّكَابِ "

Şu'be der ki: "Hadisleri kimden yazdığınıza dikkat edin. Kurre b. Hâlid, Süleymân b. Muğîre, Esved b. Şeybân ve İbn Avn'ın hadislerini yazın. Şayet imkânım olsaydı bineğime binip her gün İbn Avf'a giderdim."

(١٠٢١٩)- [١٥٣/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " كَانَ الرَّجُلُ يَمُوتُ وَلَمْ يَطْلُبْ شَيْئًا مِنْ هَذَا فَأَغْبِطُهُ "، يَعْنِي الْحَدِيثَ

Yine der ki: "Önceleri kişi ölüp giderdi de hadiste böyle şeylerin —hadisin— peşine düşmezdi. Ben böylesi kişilere gıpta ederim."

(١٠٢٢٠)- [١٥٣/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ حَمَّادَ بْنَ زَيْدٍ، يَقُولُ: " مَا أُبَالِي مَنْ خَالَفَنِي فِي حَدِيثٍ، إِلا أَنْ يَكُونَ شُعْبَةَ، فَإِنَّ شُعْبَةَ كَانَ مَعْنِيًّا بِالْحَدِيثِ، كَانَ يَأْتِي الشَّيْخَ يُكَرِّرُ عَلَيْهِ "، أَوْ كَلامًا هَذَا مَعْنَاهُ

Hammâd b. Zeyd der ki: Şu'be dışında bir hadiste bana muhalif olanlara aldırış etmem. Ama Şu'be hadis konusunu çok sıkı tutan biriydi. Ravinin bizzat yanına gider ve duyduğu hadisi ona tekrar ettirirdi."

(١٠٢٢١)- [١٥٣/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الدَّارِمِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا النَّضْرِ، يَقُولُ: " كَانَ سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ إِذَا ذَكَرَ شُعْبَةَ، قَالَ: سَيِّدُ الْمُحَدِّثِينَ، وَكَانَ شُعْبَةُ إِذَا ذَكَرَ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَيِّدُ الْقُرَّاءِ "

Ebu'n-Nadr der ki: Süleymân b. Muğîre, Şu'be'yi "Hadislerin efendisi" diye anardı. Şu'be de Süleymân'ı "Kur'ân hafızlarının efendisi" şeklinde anardı.

(١٠٢٢٢)- [١٥٣/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ طَالُوتَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُسَدَّدًا، يَقُولُ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ الْقَطَّانَ، يَقُولُ: كُنْتُ عِنْدَ شُعْبَةَ، وَرَجُلٌ يَسْأَلُهُ عَنْ حَدِيثٍ، فَامْتَنَعَ، فَقُلْتُ: لِمَ لا تُحَدِّثُهُ؟ قَالَ: " هَؤُلاءِ قُصَّاصٌ يَزِيدُونَ فِي الْحَدِيثِ "

Yahyâ b. Saîd el-Kattân bildiriyor: Şu'be'nin yanındayken adamın biri ona bir hadisi sordu. Şu'be adama hadisi aktarmak istemeyince ona: "Neden

hadisi ona bildirmiyorsun?" diye sordum. Şu'be şöyle dedi: "Bunlar kassâs (kıssacı) kişilerdir ve hadisi halka aktarırlarken de ziyadelerde bulunurlar."

(١٠٢٢٣)- [١٥٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، ثنا عَمْرٌو النَّاقِدُ، قَالَ: قَالَ أَبُو عُيَيْنَةَ: " كَانَ شُعْبَةُ يُعْجِبُهُ مِثْلُ هَذَا، يَعْنِي أَخْبَرَنِي، قَالَ: أَخْبَرَنِي "

Ebû Uyeyne der ki: "Şu'be hadis rivâyet edilirken "Ahberenî (Bana haber verdi)" sıygasının kullanılmasını çok beğenirdi."

(١٠٢٢٤)- [١٥٤/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا ابْنُ أَبِي رِزْمَةَ، ثنا عَبْدَانُ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ شُعْبَةَ، قَالَ: " لَوْلا الْحَيَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا صَلَّيْتُ عَلَى أَبَانَ بْنِ عَيَّاشٍ "

Şu'be der ki: "Şayet insanlardan utanmasaydım Ebân b. Ayyâş'ın cenaze namazına katılmazdım."

(١٠٢٢٥)- [١٥٤/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ سَعِيدٍ الدَّارِمِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ بَكْرَ بْنَ بَكَّارٍ، يَقُولُ: صَلَّى شُعْبَةُ، الْغَدَاةَ فَسَكَتَ حَتَّى طَالَ ذَلِكَ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيَّ، فَقَالَ: " تَرَوْنَ أَنِّي كُنْتُ أُسَبِّحُ؟ إِنَّمَا كَانَ الْيَوْمَ دَرْسِي حَدِيثَ قَتَادَةَ، فَتَفَلَّتَ عَلَيَّ حَدِيثَانِ، فَجَعَلْتُ أَسْتَذْكِرُهُمَا حَتَّى ذَكَرْتُهُمَا "

Bekr b. Bekkâr anlatıyor: Şu'be, akşam namazını kıldıktan sonra uzun bir müddet suskun kaldı. Sonra bize dönüp: "Tesbih çektiğimi mi zannettiniz? Katâde'nin aktardığı iki hadisi unutmuştum ve hatırlayana kadar onları düşündüm" dedi.

(١٠٢٢٦)- [١٥٤/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ هَاشِمٍ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: " كُنْتُ آتِي قَتَادَةَ فَأَسْأَلُهُ عَنْ حَدِيثَيْنِ، ثُمَّ يَقُولُ لِي: أَزِيدُكَ؟ فَأَقُولُ: لا، حَتَّى أَتَحَفَّظَهُمَا، وَأُتْقِنَهُمَا "

Şu'be der ki: Katâde'nin yanına gider ondan iki hadis öğrenirdim. Bana: "Daha fazla öğreteyim mi?" dediğinde: "Hayır! Önce bunları iyice ezberleyeyim" karşılığını verirdim.

(١٠٢٢٧)- [١٥٤/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَهْلٍ، ثنا عَفَّانُ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، قَالَ: قَالَ لَنَا أَيُّوبُ: " الآنَ يَقْدَمُ عَلَيْكُمْ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ وَاسِطٍ، يُقَالُ لَهُ شُعْبَةُ، وَهُوَ فَارِسُ الْحَدِيثِ، فَإِذَا قَدِمَ فَخُذُوا عَنْهُ "، قَالَ حَمَّادٌ: فَلَمَّا قَدِمَ شُعْبَةُ أَخَذْنَا عَنْهُ

Hammâd b. Zeyd der ki: Eyyûb bize: "Şimdi yanınıza Vâsıt ahalisinden Şu'be adında bir adam gelecek. Bu adam hadis ustasıdır. Yanınıza geldiği zaman ondan hadis öğrenin" dedi. Şu'be gelince de ondan hadis öğrendik.

(١٠٢٢٨)- [١٥٤/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ، قَالَ: قَالَ لِي شُعْبَةُ: " كُلُّ مَنْ سَمِعْتُ مِنْهُ حَدَّثَنَا فَأَنَا لَهُ عَبْدٌ "

Yahya b. Saîd el-Kattân der ki: Şu'be bana: "Rivâyetinde «Haddesenâ» sıygasını kullandığını işittiğim her kişinin kölesiyim" dedi.

(١٠٢٢٩)- [١٥٤/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبِي، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: " كَانَ قَتَادَةُ يَسْأَلُنِي عَنِ الشِّعْرِ، فَقُلْتُ: أُنْشِدُكَ بَيْتًا، وَتُحَدِّثُنِي حَدِيثًا ! "

Şu'be der ki: Katâde benden şiir okumamı isterdi. Ben de ona: "Ben sana bir beyit okuyayım, sen karşılığında bana bir hadis rivâyet et" derdim.

(١٠٢٣٠)- [١٥٤/٧] حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ، ثنا سَلْمُ بْنُ عِصَامٍ، ثنا ابْنُ أَبِي صَفْوَانَ، وَحَوْثَرَةُ، وَعُقَيْلُ بْنُ يَحْيَى، قَالُوا: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " لَوْلا الشِّعْرُ لَجِئْتُكُمْ بِالشَّعْبِيِّ "

Şu'be der ki: "Şayet şiirle ilgilenmiyor olsaydım Şa'bî'nin rivâyetlerini öğrenip size aktarırdım."

(١٠٢٣١)- [١٥٤/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ شُعَيْبٍ، وَعَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا أَبُو الْوَلِيدِ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " إِنْ حَدَّثْتُكُمْ عَنْ طَلْحَةَ إِلا حَدِيثًا وَاحِدًا، فَاذْهَبُوا بِي إِلَى السِّجْنِ "

Şu'be der ki: "Talha'dan bir hadis dışında size hadis rivâyet ettiğimi işitirseniz beni hapse atın."

(١٠٢٣٢)- [١٥٥/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْفَضْلَ بْنَ سَهْلٍ، يَقُولُ: عَنْ يَعْقُوبَ الْحَضْرَمِيِّ، قَالَ: قَالَ شُعْبَةُ: " مَنْ حَدَّثَكُمْ أَنِّي سَمِعْتُ مِنْ عَلِيِّ بْنِ بَذِيمَةَ إِلا حَدِيثَيْنِ فَكَذِّبُوهُ "

Şu'be der ki: "Ali b. Bezîme'den iki hadis dışında hadis işittiğimi söyleyen kişiye inanmayın."

(١٠٢٣٣)- [١٥٥/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، وَمَحْمُودُ بْنُ غَيْلانَ، ثنا شَبَابَةُ، وَأَبُو دَاوُدَ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: " لَمْ يَسْمَعْ أَبُو إِسْحَاقَ مِنَ الْحَارِثِ إِلا أَرْبَعَةَ أَشْيَاءَ "

Şu'be der ki: "Ebû İshâk, Hâris'ten sadece dört hadis işitmiştir."

(١٠٢٣٤)- [١٥٥/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مَحْمُودٌ، ثنا شَبَابَةُ، عَنْ شُعْبَةَ، قَالَ: " لَمْ يَسْمَعْ يَحْيَى بْنُ الْجَزَّارِ مِنْ عَلِيٍّ إِلا ثَلاثَةَ أَشْيَاءَ "

Şu'be der ki: "Yahya b. el-Cezzâr, Hz. Ali'den sadece dört hadis işitmiştir."

(١٠٢٣٥)- [١٥٥/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُسْلِمٌ، عَنْ شُعْبَةَ، قَالَ: " رَأَيْتُ أَبَا الْمُهَزِّمِ فِي مَجْلِسِ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، وَلَوْ أَعْطَاهُ إِنْسَانٌ فِلْسًا لَحَدَّثَهُ بِتِسْعِينَ حَدِيثًا "

Şu'be der ki: "Ebu'l-Mühezzim'i Sâbit el-Bünânî'nin meclisinde gördüm. Biri ona bir *fils* (kuruş) verecek olsa ona doksan hadis rivâyet edebilirdi."

(١٠٢٣٦)- [١٥٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْوَلِيدِ بْنِ صَالِحٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي صَفْوَانَ، ثنا أُمَيَّةُ بْنُ خَالِدٍ، قَالَ: قُلْتُ لِشُعْبَةَ: " لِمَ لا تُحَدِّثُ عَنْ مُحَمَّدٍ الْعَرْزَمِيِّ، وَعَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ وَهُمَا حَسَنَا الْحَدِيثِ؟ " قَالَ: " مِنْ حُسْنِهِمَا فَرَرْتُ "

Umeyye b. Hâlid der ki: Şu'be'ye: "Hadisleri güzel olmasına rağmen neden Muhammed el-Arzemî ile Abdulmelik b. Ebî Süleymân'dan hadis almıyorsun?" diye sorduğumda: "Ben de bu güzelliklerinden kaçıyorum" dedi.

(١٠٢٣٧)- [١٥٥/٧] حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ، ثنا سَلْمُ بْنُ عِصَامٍ، ثنا ابْنُ أَبِي صَفْوَانَ الثَّقَفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أُمَيَّةَ بْنَ خَالِدٍ، يَقُولُ: قُلْتُ لِشُعْبَةَ: " مَا لَكَ لا تُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ الْعَرْزَمِيِّ "، قَالَ: " دَعْهُ "، قُلْتُ: " لِمَ تَرَكْتَهُ وَتُحَدِّثُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، وَلا تُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ، وَهُوَ حَسَنُ الْحَدِيثِ؟ " قَالَ: " مِنْ حُسْنِهِ فَرَرْتُ "

Umeyye b. Hâlid der ki: Şu'be'ye: "Neden Abdulmelik b. Ebî Süleymân el-Arzemî'den hadis rivâyet etmiyorsun?" diye sorduğumda: "Boşver onu" karşılığını verdi. Ona: "Neden Muhammed b. Ubeydillah'tan hadis rivâyet edip, hadisleri güzel olan Abdulmelik'ten rivâyette bulunmuyorsun?" diye sorduğumda: "Ben de bu güzelliğinden kaçıyorum" dedi.

(١٠٢٣٨)- [١٥٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو غَالِبٍ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النَّضْرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَهْمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ بَقِيَّةَ بْنَ الْوَلِيدِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " إِنِّي لأُذَاكَرُ بِالْحَدِيثِ قَدْ فَاتَنِي فَأَمْرَضُ "

Şu'be der ki: "Bazen kaçırdığım bir hadisi o kadar düşünüyorum ki bundan dolayı hasta düşüyorum."

(١٠٢٣٩)- [١٥٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي صَلابَةَ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْوَلِيدِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " حَدِّثُوا عَنِ الأَشْرَافِ، فَإِنَّهُمْ لا يَكْذِبُونَ "

Şu'be der ki: "İtibar sahibi kişilerden hadis rivâyet edin, zira onlar yalan söylemezler."

(١٠٢٤٠)- [١٥٦/٧] حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَفْصٍ التُّسْتَرِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عُثْمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ، حَدَّثَنِي حَمْزَةُ، قَالَ: قَالَ لَنَا شُعْبَةُ، يَوْمًا: " هِيهِ ! لَوْ حَدَّثْتُكُمْ عَنِ الثِّقَاتِ مَا حَدَّثْتُكُمْ عَنْ ثَلاثَةٍ "

Hamza der ki: Bir gün Şu'be bize: "Bakın! Şayet size sadece sika (güvenilir) olanlardan hadis rivâyet edecek olsaydım üç kişiden rivâyette bulunmazdım" dedi.

(١٠٢٤١)- [١٥٦/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ بَطَّالٍ، ثنا عَبَّاسٌ، ثنا قُرَادٌ أَبُو نُوحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " جَلَسْتُ أَنَا وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، فِي مَسْجِدٍ، فَلَمْ يَزَلْ، يَقُولُ: حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ، حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّ الْمَسْجِدَ، وَقَعَ عَلَيَّ وَعَلَيْهِ "

Şu'be der ki: "Kays b. er-Rabî' ile birlikte bir mescidde oturduk. O kadar çok "Ebû Husayn bize şöyle bildirdi" dedi ki mescidin üzerime ve üzerine çöktüğünü zannettim."

(١٠٢٤٢)- [١٥٦/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الطَّبَرِيُّ، ثنا عَبَّاسٌ، ثنا قُرَادٌ أَبُو نُوحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " لَوْ أَتَيْتُ مُحَدِّثًا عِنْدَهُ أَرْبَعَةُ أَحَادِيثَ، لأَصَبْتُ فِيهِ ثَلاثَةً لَمْ أَسْمَعْهَا "

Şu'be der ki: "Şayet sadece dört hadis bilen bir muhaddisin yanına gidecek olsam, onda daha önce hiç duymadığım üç hadis bulurdum."

(١٠٢٤٣)- [١٥٦/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْقَطَّانُ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْوَلِيدِ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " كَمْ مِنْ قَصِيدَةٍ فَاتَتْنِي ! "، قَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ سَلَمَةُ: يَعْنِي كَمْ مِنْ حَدِيثٍ جَيِّدٍ قَدْ فَاتَنِي !

Hasan b. el-Velîd der ki: Şu'be'nin: "Kaçırdığım ne çok kaside var" dediğini işittim.

Ravi Ebû Abdirrahman Seleme der ki: "Şu'be burada kaçırdığı sağlam hadisleri kast etmiştir."

(١٠٢٤٤)- [١٥٦/٧] حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ، ثنا سَلْمُ بْنُ عِصَامٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بِسْطَامٍ الزَّعْفَرَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَاصِمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " إِنَّ الَّذِينَ يَطْلُبُونَ الْحَدِيثَ عَلَى الدَّوَابِّ لا يُفْلِحُونَ "

Şu'be der ki: "Bineklerine binip hadis öğrenmeye çıkanlar iflah olmaz."

(١٠٢٤٥)- [١٥٦/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ، ثنا أَحْمَدُ الدَّوْرَقِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ مَهْدِيٍّ، يَقُولُ: قَالَ شُعْبَةُ " إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ يَصُدُّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ، وَعَنِ الصَّلاةِ، وَعَنْ صِلَةِ الرَّحِمِ، فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ؟ ! "

Şu'be der ki: "Bu ilim (hadis ilmi) sizleri Allah'ı zikretmekten, namazdan ve akrabalarınızı ziyaretten alıkoyuyor. Bu ilimden geri durmayacak mısınız?"

(١٠٢٤٦)- [١٥٦/٧] حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْعَطَّارُ، قَالا: ثنا سَهْلُ بْنُ أَبِي سَهْلٍ، ثنا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا شَبَابَةُ، قَالَ: " دَخَلْتُ عَلَى شُعْبَةَ، فِي يَوْمِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ وَهُوَ يَبْكِي، فَقُلْتُ لَهُ: مَا هَذَا الْجَزَعُ يَا أَبَا بِسْطَامٍ ! أَبْشِرْ فَإِنَّ لَكَ فِي الإِسْلامِ مَوْضِعًا، فَقَالَ: دَعْنِي، فَلَوَدِدْتُ أَنِّي وَقَّادُ حَمَّامٍ وَأَنِّي لَمْ أَعْرِفِ الْحَدِيثَ "

Şebâbe bildiriyor: Öldüğü gün Şu'be'nin yanına girdiğimde onu ağlarken buldum. Ona: "Ey Ebû Bistâm! Ölümden olan bu korkun da ne? Sevin! Zira İslam'da iyi bir konuma sahipsin!" dediğimde şöyle karşılık verdi: "Beni

rahat bırak! Hadis bilmek yerine hamamda kazanı yakan biri olmayı isterdim!"

(١٠٢٤٧)- [١٥٦/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو عَرُوبَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا أَبُو قَطَنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " مَا شَيْءٌ أَخْوَفَ عِنْدِي مِنْ أَنْ يُدْخِلَنِي النَّارُ، مِنَ الْحَدِيثِ "

Şu'be der ki: "Beni cehenneme sokmasından en çok korktuğum şey hadis ilmidir."

(١٠٢٤٨)- [١٥٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا فَهْدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَيَّانَ الْكُوفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ إِلا وَقَدْ أَكَلَ بِعِلْمِهِ "

Şu'be der ki: "Âlimlerden tanıdığım her bir kişi mutlaka bu ilmiyle bir şeyler yemiştir."

(١٠٢٤٩)- [١٥٧/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " لَوْلا الْمَسَاكِينُ مَا حَدَّثْتُ، فَإِنِّي أُحَدِّثُ لِيُعْطَوْا "

Şu'be der ki: "Şu miskinler olmasaydı kimseye vaaz vermezdim. Sadece onlara yardım edilsin diye vaaz verip sohbetlerde bulunuyorum."

(١٠٢٥٠)- [١٥٧/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُخَرِّمِيُّ، ثنا عَفَّانُ، قَالَ: كَانَ شُعْبَةُ كَثِيرًا مَا، يَقُولُ: " لَوْلا حَوَائِجُ لِي مَا حَدَّثْتُكُمْ، وَكَانَ يَسْأَلُ لِنِسْوَةٍ ضِعَافٍ "

Şu'be der ki: "Bazı ihtiyaçlarım olmasaydı sizlere vaaz vermezdim." Ravi der ki: "Şu'be, imkânı zayıf kimsesiz kadınlar için yardım çağrıları yapardı."

(١٠٢٥١)- [١٥٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ شُجَاعٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا الْوَلِيدِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ مِثْلَ إِمَامِنَا هَذَا يَقْرَأُ عَلَيَّ الْقُرْآنَ وَلا أَحْفَظُهُ، وَأَقْرَأُ عَلَيْهِ الْحَدِيثَ فَلا يَحْفَظُهُ "

Şu'be der ki: "Bizim şu imamımız gibisini görmüş değilim. Zira o bana Kur'ân'ı okumasına rağmen ben ezberleyemiyorum, ben ona hadisleri okumama rağmen o da bunları ezberleyemiyor."

(١٠٢٥٢)- [١٥٧/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الصَّفَّارُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الأَسْفَاطِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا دَاوُدَ، يَقُولُ: كُنَّا عِنْدَ شُعْبَةَ، يَوْمًا وَفِي الْبَيْتِ جِرَابٌ مُعَلَّقٌ فِي السَّقْفِ، فَقَالَ: " أَتَرَوْنَ ذَلِكَ الْجِرَابَ؟ وَاللَّهِ لَقَدْ كَتَبْتُ فِيهِ عَنِ الْحَكَمِ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَلِيٍّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مَا لَوْ حَدَّثْتُكُمْ بِهِ لَرَقَصْتُمْ، وَاللَّهِ لا حَدَّثْتُكُمُوهُ "

Ebû Dâvud der ki: Bir gün Şu'be'nin evinde otururken evin tavanına asılı olan bir torbayı göstererek şöyle dedi: "Şu torbayı görüyor musunuz? Onun içinde Hakem'den, onun da İbn Ebî Leylâ'dan, onun da Hz. Ali'den, onun da Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) naklen yazdığım bir hadis var ki vallahi onu size aktaracak olsam sevinçten kalkıp oynarsınız."

(١٠٢٥٣)- [١٥٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ بْنُ أَبِي الْوَرْدِ، ثنا حَمْزَةُ الْكَاتِبُ الْعَقَدِيُّ، ثنا الْعَبَّاسُ الدُّورِيُّ، ثنا قُرَادٌ أَبُو نُوحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، يَقُولُ: " لَوْ صَحَّتِ الإِجَازَاتُ بَطَلَتِ الرِّحَلُ "

Şu'be der ki: "Rivâyetlerde icazet caiz olsaydı ilim için hiç kimse seyahate çıkmazdı."

Şu'be'nin, tâbiûnun imamlarından ve âlimlerinden hadis rivâyet ettiği kişiler içinden ismi Muhammed olanlar aşağıda zikredilmiştir ki bunlardan biri de Muhammed b. el-Münkedir'dir.

Takrîb 2455, Takrîb 2820, Takrîb 1851, Takrîb 973, Takrîb 1032, Takrîb 1497, Takrîb 401, Takrîb 1022, Takrîb 2953, Takrîb 369, Takrîb 2948, Takrîb 1334, Takrîb 2304, Takrîb 404, Takrîb 1507, Takrîb 2333-a, Takrîb 1285-86, Takrîb 2061-b, Takrîb 4141, Takrîb 779, Takrîb 3136, Takrîb 1901, Takrîb 1926, Takrîb 2854, Takrîb 2092, Takrîb 1000, Takrîb 1001, Takrîb 1539-a, Takrîb 37, Takrîb 1245, Takrîb 1421, Takrîb 665, Takrîb

3011, Takrîb 3352, Takrîb 1557, Takrîb 1558, Takrîb 2348, Takrîb 2206-a, Takrîb 1741, Takrîb 398, Takrîb 1110-a, Takrîb 1110-b, Takrîb 1912, Takrîb 1805, Takrîb 547, Takrîb 548, Takrîb 1214, Takrîb 3121, Takrîb 2548, Takrîb 2549, Takrîb 2550, Takrîb 2544, Takrîb 2545, Takrîb 1422, Takrîb 1423, Takrîb 1424, Takrîb 1425, Takrîb 1425-a, Takrîb 1426, Takrîb , 1427, Takrîb 1428, Takrîb 1429, Takrîb 1430, Takrîb 31, Takrîb 32, Takrîb 33, Takrîb 34, Takrîb 22, Takrîb 1543, Takrîb 1544, Takrîb 1547, Takrîb 13, Takrîb 14, Takrîb 17, Takrîb 18, Takrîb 19, Takrîb 20, Takrîb 21, Takrîb 3341, Takrîb 3342, Takrîb 3343, Takrîb 3342-a, Takrîb 3344, Takrîb 3345, Takrîb 370, Takrîb 371, Takrîb 372, Takrîb 373, Takrîb 1165, Takrîb 1166, Takrîb 1167, Takrîb 1168, Takrîb 1169, Takrîb 1170, Takrîb 844, Takrîb 2147, Takrîb 845, Takrîb 846, Takrîb 848-850, Takrîb 737, Takrîb 738, Takrîb 1148, Takrîb 1149, Takrîb 1150, Takrîb 1151, Takrîb 1152, Takrîb 1147, Takrîb 1153, Takrîb 904, Takrîb 905, Takrîb 906, Takrîb 908, Takrîb 907, Takrîb 909, Takrîb 910, Takrîb 912, Takrîb 911, Takrîb 1010, Takrîb 1011, Takrîb 1012, Takrîb 1013, Takrîb 941, Takrîb 942, Takrîb 943, Takrîb 944, Takrîb 945, Takrîb 947, Takrîb 946, Takrîb 1696, Takrîb 1697, Takrîb 948, Takrîb 981, Takrîb 982, Takrîb 983, Takrîb 940, Takrîb 959-a, Takrîb 959-b, Takrîb 952, Takrîb 960, Takrîb 957, Takrîb 977, Takrîb 978, Takrîb 979, Takrîb 1704, Takrîb 1706, Takrîb 1707, Takrîb 4489-, 480, Takrîb 1291, Takrîb 1292, Takrîb 1293, Takrîb 1294, Takrîb 1274, Takrîb 1450, Takrîb 1450-a, Takrîb 1451, Takrîb 1452, Takrîb 3283, Takrîb 3280-a, Takrîb 3280-b, Takrîb 3280-c, Takrîb 3278, Takrîb 3280, Takrîb 3281, Takrîb 3283, Takrîb 3284, Takrîb 3577, Takrîb 3579, Takrîb 3581, Takrîb 3582, Takrîb 3583, Takrîb 3584, Takrîb 3584-a, Takrîb 3586, Takrîb 3211, Takrîb 3212, Takrîb 3213, Takrîb 3214, Takrîb 3215, Takrîb 3216, Takrîb 3217, Takrîb 3218, Takrîb 3219, Takrîb 3220, Takrîb 3221, Takrîb 3222, Takrîb 2936, Takrîb 3130, Takrîb 3131, Takrîb 707, Takrîb 3923, Takrîb 161, Takrîb 814, Takrîb 1378, Takrîb 2593, Takrîb 4092, Takrîb 1592-a, Takrîb 1308, Takrîb 4362, Takrîb 205, Takrîb 4079, Takrîb 4151, Takrîb 3752, Takrîb 4111, Takrîb 1879, Takrîb 1122 ,

Rivayetinde tek kaldığı hadislerinden bazıları da şöyledir:

Takrîb 2627, Takrîb 4308, Takrîb 381, Takrîb 2572, Takrîb 4134, Takrîb 4122, Takrîb 4152, Takrîb 537, Takrîb 1316, Takrîb 3037, Takrîb 1276, Takrîb 3806, Takrîb 1842-a, Takrîb 3101, Takrîb 2585

Mis'ar b. Kidâm

Onlardan biri de Ebû Seleme Mis'ar b. Kidâm'dır. Âlimlere değer veren, ashâbm yolunu takip eden, vaktinin çoğunu iffetli kişilerle geçiren, dilini kötü sözlerden koruyan, öğütlerde bulunup çekişmelerden uzak duran, samimi bir şekilde hakkı tavsiye eden, Rabbine ibadette de çokça çaba ve gayret sarf eden biridir.

(١٠٤٨٩)- [٢٠٩/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، قَالَ سُفْيَانُ: " وَكَانَ مِسْعَرٌ مِنْ مَعَادِنِ الصِّدْقِ "

Süfyân der ki: "Mis'ar doğruluğun madeni gibiydi."

(١٠٤٩٠)- [٢٠٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ الْقَطِيعِيُّ، قَالَ: قِيلَ لِسُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ: " مَنْ أَفْضَلُ مَنْ رَأَيْتَ؟ قَالَ: مِسْعَرٌ، وَقِيلَ لِمِسْعَرٍ: مَنْ أَفْضَلُ مَنْ رَأَيْتَ؟ قَالَ: عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ "

Ebû Ma'mer el-Katî'î der ki: Süfyân b. Uyeyne'ye: "Karşılaştığın en üstün kişi kimdi?" diye sorulunca: "Mis'ar" dedi. Mis'ar'a da: "Karşılaştığın en üstün kişi kimdi?" diye sorulunca: "Amr b. Murre" dedi.

(١٠٤٩١)- [٢٠٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو الْحَرِيشِ الْكِلابِيُّ، ثنا ابْنُ الْمُقْرِئِ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " مَا رَأَيْتُ أَفْضَلَ مِنْ مِسْعَرٍ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Mis'ar'dan daha üstün birini görmüş değilim."

(١٠٤٩٢)- [٢٠٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُسَبِّحُ بْنُ حَاتِمٍ الْعُكْلِيُّ، ثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ هِشَامٍ، قَالَ: " مَا رَأَيْتُ بِالْكُوفَةِ أَفْضَلَ مِنْ مِسْعَرٍ

Hişâm der ki: "Kûfe'de Mis'ar'dan daha üstün birini görmüş değilim."

(١٠٤٩٣)- [٢٠٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْحَافِظُ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَوَارِيُّ، ثنا أَبُو مُحَمَّدٍ وَرْقَاءُ بْنُ سَهْلِ بْنِ شَجَرَةَ الْكِنْدِيُّ، ثنا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " مَا لَقِيتُ أَحَدًا أُفَضِّلُهُ عَلَى مِسْعَرٍ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Mis'ar'a tercih edebileceğim biriyle karşılaşmış değilim."

(١٠٤٩٤)- [٢١٠/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمُكْتِبُ الْمُنْكَدِرُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْصَارِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَامِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: قَالَ النُّعْمَانُ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ السَّلامِ، قَالَ لِي سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: " هَلْ لَقِيتَ مِسْعَرًا؟ فَقُلْتُ: بَلَى، فَقَالَ: أَمَا إِنَّكَ لَمْ تَلْقَ أَبَدًا مِثْلَهُ فَضْلا "

Nu'mân b. Abdisselâm der ki: Süfyân b. Uyeyne bana: "Mis'ar'la karşılaştın mı?" diye sordu. "Tabi ki" karşılığını verdiğimde: "Onun gibi de değerli birini görecek değilsin" dedi.

(١٠٤٩٥)- [٢١٠/٧] ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْحَنِينِ الْكُوفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ حُمَيْدِ بْنِ الرَّبِيعِ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ يَزِيدَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، وَذَكَرَ مِسْعَرًا، فَقَالَ: أَخْبَرُونِي عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، حَيْثُ يَقُولُ: ثنا أَبُو سَلَمَةَ، " كَانَ يَسْتَحِي أَنْ يَقُولَ: حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ، مَا رَأَى مِثْلَ مِسْعَرٍ قَطُّ "

Abbâs b. Yezîd der ki: Süfyân b. Uyeyne, Mis'ar'ı zikredip şöyle dedi: "Bana Süfyân es-Sevrî'den bahsedin. Zira Mis'ar demeye utanır, bunun yerine onu künyesiyle zikredip «Ebû Seleme bize şöyle bildirdi» derdi. Oysa Mis'ar gibisini görmüş değildir."

(١٠٤٩٦)- [٧/٢١٠] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بنُ يَعْقُوبَ، ثنا الْهُذَيْلُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا النُّعْمَانُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " لَمْ يَكُنْ فِي زَمَانِي مِثْلُهُ "، يَعْنِي مِسْعَرًا

Süfyân es-Sevrî der ki: "Benim zamanımda onun (Mis'ar'ın) benzeri yoktu."

(١٠٤٩٧)- [٧/٢١٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو الطَّيِّبِ أَحْمَدُ بْنُ رَوْحٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُصْعَبَ بْنَ الْمِقْدَامِ، يَقُولُ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي الْمَنَامِ، وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ آخِذٌ بِيَدِهِ وَهُمَا يَطُوفَانِ، فَقَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَاتَ مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ؟ قَالَ: " نَعَمْ، وَاسْتَبْشَرَ بِهِ أَهْلُ السَّمَاءِ "

Mus'ab b. el-Mikdâm der ki: Rüyamda Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm. Süfyân es-Sevrî elinden tutmuştu ve birlikte tavaf ediyorlardı. Bir ara Süfyân ona: "Ey Allah'ın Resûlü!! Mis'ar b. Kidâm öldü mü?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Evet, sema ahalisi de onun gelişine çok sevindiler" karşılığını verdi.

(١٠٤٩٨)- [٧/٢١٠] حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ جُنَادَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ حَفْصَ بْنَ غِيَاثٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ عُرْوَةَ، يَقُولُ: " مَا قَدِمَ عَلَيْنَا مِنْ أَهْلِ الْعِرَاقِ أَحَدٌ أَفْضَلُ مِنْ ذَاكَ السَّخْتِيَانِيِّ أَيُّوبَ، وَذَاكَ الرُّوَاسِيِّ مِسْعَرٍ "، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا الصَّلْتُ، ثنا ابْنُ عُيَيْنَةَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، مِثْلَهُ

Hişâm b. Urve der ki: "Irak ahalisi içinden yanımıza, deri tüccarı (Sahtiyânî) olan Eyyûb ile başı büyük biri (Ruvâsî) olan Mis'ar'dan daha üstün biri gelmiş değildir."

Başka bir kanaldan aymsı rivâyet edilmiştir.

(١٠٤٩٩)- [٧/٢١٠] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَمَةَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الصَّيْفِ، قَالَ: " سَأَلْتُ يَعْلَى بْنَ عُبَيْدٍ، قُلْتُ: يَا أَبَا يُوسُفَ، مَنْ أَدْرَكْتَ مِنْ أَهْلِ زَمَانِكَ؟ فَقَدْ أَدْرَكْتَ النَّاسَ !، قَالَ: سُفْيَانُ قُلْتُ: سُبْحَانَ اللَّهِ ! أَدْرَكْتَ مُحَمَّدَ بْنَ سُوقَةَ، وَمُوسَى الْجُهَنِيَّ، وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي سُلَيْمَانَ، وَقَدْ حَمَلَ عَنْهُمْ سُفْيَانُ، وَيَقُولُ: سُفْيَانُ ! فَجَلَسَ وَكَانَ قَائِمًا، فَقَالَ: يَا بُنَيَّ ! إِنَّ سُفْيَانَ كَانَ قَدْ جَمَعَ وَرَعًا، وَعِلْمًا، قُلْتُ: ثُمَّ مَنْ؟ فَنَاوَلَنِي يَدَهُ وَقَامَ، فَقَالَ: مِسْعَرٌ "

İshâk b. es-Sayf der ki: Ya'lâ b. Ubeyd'e: "Ey Ebû Yûsuf! Zamanının (en üstün) insanlarından kime yetiştin? Zira pek çok kişiyi görmüş olmalısın" dediğimde: "Süfyân (es-Sevrî)" karşılığını verdi. "Sübhânallah! Muhammed b. Sûka, Musa el-Cühenî, Abdullah b. Ebî Süleymân'a yetiştin. Süfyân da onlardan rivayetlerde bulunmuştur. Buna rağmen Süfyân mı diyorsun?" dediğimde, ayakta olan Ya'lâ oturdu ve: "Evladım! Süfyân vera (günah korkusu) ile ilmi kendinde bir araya getirmiştir" dedi. Ona: "Sonra kim?" diye sorduğumda kaldırmam için elini bana uzattı. Kalktıktan sonra da: "Mis'ar" dedi.

(١٠٥٠٠)- [٧/٢١١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ جُنَادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ، يَقُولُ: قَالَ الْحَسَنُ بْنُ عُمَارَةَ " إِنْ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ إِلا مِثْلُ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَقَلِيلٌ "

Hasan b. Umâra der ki: "Şayet cennete sadece Mis'ar b. Kidâm gibileri girecek olsa cennet ahalisi çok az olacaktır."

(١٠٥٠١)- [٧/٢١١] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قَالَ مَعْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ: " مَا رَأَيْتُ مِسْعَرًا فِي يَوْمٍ، إِلا قُلْتُ: هُوَ أَفْضَلُ مِنْهُ قَبْلَ ذَلِكَ "

Ma'n b. Abdirrahman der ki: "Mis'ar'ı ne zaman görsem mutlaka onu bir önceki günden daha iyi bulurdum."

(١٠٠٥٢)- [٢١١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ دُرَيْجٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ التَّمِيمِيُّ، ثنا ابْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " لَمَّا مَاتَ مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ رَأَيْتُ كَأَنَّ الْمَصَابِيحَ، وَالسُّرُجَ قَدْ طُفِئَتْ، قَالَ سُفْيَانُ: وَهُوَ مَوْتُ الْعُلَمَاءِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Mis'ar b. Kidâm vefat ettiği zaman rüyamda sönen lamba ve ışıklar gördüm. Âlimlerin ölümü de bu şekilde olsa gerektir."

(١٠٠٥٣)- [٢١١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ أَبَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الصَّاغَانِيُّ، ثنا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " رَأَيْتُ كَأَنَّ قَنَادِيلَ الْمَسْجِدِ الأَعْظَمِ يَعْنِي مَسْجِدَ الْكُوفَةِ قَدْ طُفِئَتْ، فَمَاتَ مِسْعَرٌ رَحِمَهُ اللَّهُ "

İbn Uyeyne der ki: "Rüyamda Kûfe'nin büyük mescidinin kandillerinin söndüğünü gördüm. O günü de Mis'ar vefat etti."

(١٠٠٥٤)- [٢١١/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " كَانُوا يَرَوْنَ أَنَّ مِسْعَرًا لَوْ أَدْرَكَ أَصْحَابَ عَبْدِ اللَّهِ لَعُدَّ فِيهِمْ "

Süfyân der ki: "Mis'ar'ın, Abdullah'ın öğrencilerine yetişmesi durumunda onlardan biri sayılacağını düşünürlerdi."

(١٠٠٥٥)- [٢١١/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو الْقَاسِمِ الْبَغَوِيُّ، حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّادٍ الْمَكِّيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي وَكِيعٍ الْجَرَّاحِ، قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ أَبِي سُلَيْمٍ: " أَفْضَلُ شَبَابِنَا أَرْبَعٌ، قَالَ: قُلْتُ: امْسِكْ حَتَّى أَعُدَّهُمْ: عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ الْمُلائِيُّ، وَالْمُغِيرَةُ بْنُ أَيُّوبَ، وَخَلَفُ بْنُ حَوْشَبٍ، وَمِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ "، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْعَبَّاسَ بْنَ مُحَمَّدٍ، يَقُولُ: ثنا يَحْيَى، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الْجَرَّاحِ، قَالَ: قَالَ: لَيْتَ أَفْضَلَ شَبَابِنَا أَرْبَعٌ، فَذَكَرَ مِثْلَهُ

Ebû Vekî' el-Cerrâh der ki: İbn Ebî Süleym bana: "En hayırlı gençlerimiz dörttür" deyince, ona: "Ben söyleyeyim sen say! Bunlar Amr b. Kays el-Mulâî, Muğîre b. Eyyûb, Halef b. Havşeb ve Mis'ar b. Kidâm'dır" karşılığını verdim.

Başka bir kanalla ise Cerrâh bunu şöyle nakleder: "İbn Ebî Süleym bana: "Keşke en hayırlı dört gencimizi bilsek" deyince..." Sonrasında ravi aynısım aktarır.

(١٠٥٠٦)- [٧/٢١١] حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي غَسَّانَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّيْسَابُورِيُّ.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو حَامِدٍ النَّيْسَابُورِيُّ، قَالا: ثنا قَطَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: سَمِعْتُ حَفْصَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، يَقُولُ: " رَأَيْتُ مِسْعَرَ بْنَ كِدَامٍ وَكَأَنَّهُ عَلَى شَفِيرِ جَهَنَّمَ "

Hafs b. Abdirrahman der ki: "Mis'ar b. Kidâm'ı gördüğümde sanki cehennemin kenarında duruyor gibiydi."

(١٠٥٠٧)- [٧/٢١٢] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَيَّارٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ يُونُسَ، يَقُولُ: " رَأَيْتُ مِسْعَرَ بْنَ كِدَامٍ وَلَهُ سَجَّادَةٌ عَظِيمَةٌ "

Ahmed b. Yûnus der ki: "Mis'ar b. Kidâm'ı gördüm, çok büyük bir seccadesi vardı."

(١٠٥٠٨)- [٧/٢١٢] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى أَبِي بَكْرِ بْنِ مُكْرَمٍ حَدَّثَكُمْ مُشْرِفُ بْنُ سَعِيدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا حَسَنُ بْنُ يَحْيَى بْنِ آدَمَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " لَمَّا حَضَرَتْ مِسْعَرًا الْوَفَاةُ دَخَلَ عَلَيْهِ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، فَوَجَدَهُ جَزِعًا، فَقَالَ لَهُ: لِمَ تَجْزَعُ؟ فَوَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي مُتُّ السَّاعَةَ، فَقَالَ مِسْعَرٌ: أَقْعِدُونِي، فَأَعَادَ عَلَيْهِ سُفْيَانُ الْكَلامَ، فَقَالَ: إِنَّكَ إِذًا لَوَاثِقٌ بِعَمَلِكَ يَا سُفْيَانُ، لَكِنِّي وَاللَّهِ لَكَأَنِّي عَلَى شَاهِقِ جَبَلٍ، لا أَدْرِي أَيْنَ أَهْبِطُ، فَبَكَى سُفْيَانُ، فَقَالَ: أَنْتَ أَخْوَفُ لِلَّهِ ﷻ مِنِّي "

Yahya b. Âdem der ki: Mis'ar ölüm döşeğine düşünce yanına Süfyân es-Sevrî girdi. Mis'ar'ı endişeli bulunca da: "Neden endişeleniyorsun ki? Vallahi ben şu an ölmeyi temenni ederdim" dedi. Mis'ar yanındakilere: "Beni oturtun" deyince ona oturttular. Süfyân ona aynı sözleri tekrarlayınca Mis'ar şöyle karşılık verdi: "Ey Süfyân! O zaman sen amellerine güveniyorsun demektir. Allah'a yemin olsun ben ise kendimi bir dağın zirvesinde görüyorum ve nereye düşeceğimi de bilmiyorum." Bunun üzerine Süfyân ağlamaya başladı ve: "Senin Allah'tan olan korkun benimkinden daha fazla" dedi.

(١٠٥٠٩)- [٢١٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُجَاعٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عُبَيْدَةَ الْحَذَّاءَ، يَقُولُ: " سَأَلْتُ شُعْبَةَ عَنْ مِسْعَرٍ، فَقَالَ: ذَاكَ عِنْدَ الْكُوفِيِّينَ مِثْلُ ابْنِ عَوْنٍ عِنْدَ الْبَصْرِيِّينَ "

Ebû Ubeyde el-Hazzâ der ki: Şu'be'ye Mis'ar'ı sorduğumda: "Basralıların yanında İbn Avn ne ise, Kûfelilerin yanında Mis'ar da öyledir" dedi.

(١٠٥١٠)- [٢١٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قَالُوا لِلأَعْمَشِ: " إِنَّ مِسْعَرًا يَشُكُّ فِي حَدِيثِهِ، قَالَ: شَكُّ مِسْعَرٍ كَيَقِينِ غَيْرِهِ "

Süfyân der ki: A'meş'e: "Mis'ar senin hadislere şüpheyle yaklaşıyor" denilince: "Mis'ar'ın şüphesi başkasının yakîni gibidir" karşılığı verdi.

(١٠٥١١)- [٢١٢/٧] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ قَارِنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا حَاتِمٍ الرَّازِيَّ، يَقُولُ: قَالَ شُعْبَةُ: " شَكُّ مِسْعَرٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ يَقِينِ غَيْرِهِ "

Şu'be der ki: "Mis'ar'ın şüphesi benim için başkasının yakîninden daha iyidir."

(١٠٥١٢)- [٢١٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، قَالَ: قُلْتُ لِيَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْقَطَّانِ: " أَيُّهُمَا أَثْبَتُ: هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ، أَوْ مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ؟ قَالَ: كَانَ مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ أَثْبَتَ النَّاسِ "

Ali b. el-Medînî der ki: Yahya b. Saîd'e: "Hadis konusunda Hişâm ed-Destuvâî mi yoksa Mis'ar b. Kidâm mı daha güvenilirdir?" diye sorduğumda: "Bu konuda Mis'ar b. Kidâm insanlar içinde en güvenilir kişiydi" dedi.

(١٠٥١٣)- [٢١٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، ثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: " كُنَّا نُسَمِّي مِسْعَرًا الْمُصْحَفَ "

Abdullah b. Dâvud der ki: "(Hatası az, ezberi güçlü olduğu için) Mis'ar'a «Mushaf» derdik."

(١٠٥١٤)- [٢١٢/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ الْمَاذِرَانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ التَّمَّارُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: قَالَ شُعْبَةُ: " كُنَّا نُسَمِّي مِسْعَرًا الْمُصْحَفَ "

Şu'be der ki: "(Hatası az, ezberi güçlü olduğu için) Mis'ar'a «Mushaf» derdik."

(١٠٥١٥)- [٢١٣/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ زَكَرِيَّا الْبَصْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: " قَدِمْتُ الْكُوفَةَ، فَمَا رَأَيْتُ بِهَا أَحَدًا لا يُدَلِّسُ، إِلا مَا خَلا: مِسْعَرًا، وَشَرِيكًا "

Yezîd b. Hârun der ki: "Kûfe'de Mis'ar ve Şerîk dışında tedlîs yapmayan başka kimse göremedim."

(١٠٥١٦)- [٢١٣/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، أَخْبَرَنِي مَرْوَانُ الرَّازِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مُسْلِمٍ الْمُسْتَمْلِيَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: " التَّدْلِيسُ دَنَاءَةٌ "

Mis'ar der ki: "Tedlîs yapmak alçaklıktır."

(١٠٥١٧)- [٧/٢١٣] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْبَزَّارُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ الطُّوسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دَاوُدَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ، يَقُولُ: " كُنَّا إِذَا اخْتَلَفْنَا فِي شَيْءٍ أَتَيْنَا مِسْعَرًا "

Süfyân es-Sevrî der ki: "(Hadisle ilgili) bir konuda ihtilafa düştüğümüz zaman Mis'ar'a başvururduk."

(١٠٥١٨)- [٧/٢١٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دَاوُدَ الْخُرَيْبِيَّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ: " كُنَّا إِذَا اخْتَلَفْنَا فِي شَيْءٍ سَأَلْنَا مِسْعَرًا عَنْهُ "

Süfyân es-Sevrî der ki: "(Hadisle ilgili) bir konuda ihtilafa düştüğümüz zaman doğrusunu Mis'ar'a sorardık."

(١٠٥١٩)- [٧/٢١٣] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَاصِمٍ الْبَصْرِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ دَاوُدَ، يَقُولُ: " كُلٌّ قَدْ أَوْهَمَ فِي حَدِيثِهِ غَيْرُ مِسْعَرٍ "

İbn Dâvud der ki: "Mis'ar dışında herkes hadislerinde hatalar yapardı."

(١٠٥٢٠)- [٧/٢١٣] قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " كُنَّا إِذَا اخْتَلَفْنَا فِي شَيْءٍ سَأَلْنَا عَنْهُ مِسْعَرًا "

Süfyân der ki: "(Hadisle ilgili) bir konuda ihtilafa düştüğümüz zaman doğrusunu Mis'ar'a sorardık."

(١٠٥٢١)- [٧/٢١٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ صَالِحٍ.ح وَثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ السِّمْسَارُ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دَاوُدَ، يَقُولُ: " كَانَ أَصْحَابُنَا يهابُونَ مِسْعَرًا كَهَيْبَتِهِمُ الأَعْمَشَ "

Abdullah b. Dâvûd der ki: "Arkadaşlarımız, A'meş'e saygı duydukları gibi Mis'ar'a da saygı duyarlardı."

(١٠٥٢٢)- [٢١٣/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: قِيلَ لِمِسْعَرٍ تُحَدِّثُ فُلانًا وَلا تُحَدِّثُنَا؟ ! قَالَ: " يَخِفُّ عَلَيَّ أَنْ أُحَدِّثَ وَاحِدًا وَأَدَعَ الآخَرَ "

Süfyân der ki: Mis'ar'a: "Filan kişiye hadis rivâyet ediyorsun da neden bize etmiyorsun?" diye sorulunca: "Birilerini bırakıp birilerine rivâyet etmek bana daha zahmetsiz geliyor" dedi.

(١٠٥٢٣)- [٢١٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ هَانِئٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ الْقَبَّانِيُّ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " كَانَ مِسْعَرٌ مِمَّنْ يُؤْتَمُّ بِهِ "

Süfyân der ki: "Mis'ar imam olarak kabul gören biriydi."

(١٠٥٢٤)- [٢١٣/٧] قَالَ: يَقُولُونَ تُحَدِّثُ فُلانًا وَلا تُحَدِّثُنَا؟ قَالَ: " يَخِفُّ عَلَيَّ أَنْ أُحَدِّثَ وَاحِدًا وَأَدَعَ الآخَرَ، وَلَيْسَ كُلُّ إِنْسَانٍ أَنْشَطُ لَهُ "

Mis'ar'a: "Filan kişiye hadis rivâyet ediyorsun da neden bize etmiyorsun?" diye sorulunca: "Birilerini bırakıp birilerine rivâyet etmek bana daha zahmetsiz geliyor. Zira herkese rivâyet etme gücüm yok" dedi.

(١٠٥٢٥)- [٢١٤/٧] قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: قُلْتُ لِمِسْعَرٍ: " إِنَّ إِنْسَانًا كَلَّمَنِي أَنْ أُكَلِّمَكَ أَنْ تُحَدِّثَهُ، قَالَ: قُلْ لَهُ: يَجِيءُ، قُلْتُ: فَأَجِيءُ أَنَا مَعَهُ؟ قَالَ: أَمَّا أَنْتَ فَبِتْ عِنْدَنَا "

Süfyân der ki: Mis'ar'a: "Biri kendisine hadis rivâyet etmen için seninle konuşmamı istedi" dediğimde: "Onu getir" karşılığını verdi. Ona: "Ben de onunla birlikte geleyim mi?" diye sorduğumda: "Sen geceyi de bizde geçirebilirsin" dedi.

(١٠٥٢٦)- [٢١٤/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَوَارِيُّ، ثنا وَرْقَاءُ بْنُ سَهْلِ بْنِ شَجَرَةَ، ثنا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ

مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ: " وَاللَّهِ مَا أَدْرِي كَيْفُ أَصْنَعُ بِالرَّجُلَيْنِ يَأْتِيَانِي يَخِفُّ عَلَيَّ حَدِيثُ أَحَدِهِمَا، وَيَثْقُلُ عَلَيَّ حَدِيثُ الآخَرِ؟ ! قَالَ سُفْيَانُ: يَخَافُ أَنْ يَكُونَ جَوْرًا حَتَّى يَعْدِلَ بَيْنَهُمَا "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "Şu davalar konusunda ne yapacağımı bilemiyorum. Zira iki adam gelip konuşmaya başlıyorlar ve birinin sözleri diğerinin sözlerinden daha ağır basıyor. Ben de buna göre hüküm vermek zorunda kalıyorum." Süfyân der ki: "Mis'ar böyle bir durumda adaletle hüküm verememekten ve birine zulmetmiş olmaktan korkardı."

(١٠٥٢٧)- [٢١٤/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مَعْنٍ الْجُعْفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى النَّهْرُتِيرِيُّ، ثنا يُوسُفُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: قَالَ لِي خَالِدُ بْنُ عَمْرٍو " رَأَيْتُ مِسْعَرَ بْنَ كِدَامٍ كَأَنَّ وَجْهَهُ رُكْبَةُ عَنْزٍ مِنَ السُّجُودِ، وَكَانَ إِذَا نَظَرَ إِلَيْكَ حَسِبْتَ أَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَى الْحَائِطِ مِنْ شِدَّةِ حُؤُولَتِهِ "

Hâlid b. Amr der ki: "Mis'ar b. Kidâm'ı gördüğümde çok namaz kılmaktan dolayı yüzü keçi dirseğini andırıyordu. Sana baktığı zaman da aşırı şaşılığından dolayı yanındaki duvara bakıyor sanırdın."

(١٠٥٢٨)- [٢١٤/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْبَلْخِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مَكِّيَّ بْنَ إِبْرَاهِيمَ، يَقُولُ: " رَأَيْتُ مِسْعَرَ بْنَ كِدَامٍ أَسْوَدَ الرَّأْسِ وَاللِّحْيَةِ، وَكَانَ أَحْوَلَ، وَكَانَ لا يَتْرُكُ أَحَدًا يَكْتُبُ عِنْدَهُ الْحَدِيثَ "

Mekkî b. İbrâhîm der ki: "Mis'ar b. Kidâm'ı gördüm. Saçı ve sakalı siyah, gözleri şaşıydı. Yanında hiç kimsenin hadis yazmasına da izin vermezdi."

(١٠٥٢٩)- [٢١٤/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ كُنَاسَةَ، يَقُولُ: أَثْنَى رَجُلٌ عَلَى مِسْعَرٍ، فَقَالَ: " تُثْنِي عَلَيَّ وَأَنَا أَبْنِي الآجُرَّ، وَأَقْبِضُ جَوَائِزَ السُّلْطَانِ؟ ! "

İbn Kunâse der ki: Adamın biri Mis'ar'ı övünce Mis'ar: "Tuğladan ev inşa edip, yöneticiden gelen ödülleri aldığım halde beni övüyor musun?" dedi.

(١٠٥٣٠)- [٢١٤/٧] حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّكَنِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الأَسْوَدِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، أَوْ غَيْرُهُ، قَالَ: قَالَ مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ: " الْعِلْمُ شَرَفُ الأَحْسَابِ، يَرْفَعُ الْخَسِيسَ فِي نَسَبِهِ، وَمَنْ قَعَدَ بِهِ حَسَبُهُ نَهَضَ بِهِ أَدَبُهُ "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "İlim soyların şerefidir. Değersiz olan kişinin soyundaki değerini arttırır. İlmiyle soydaki değerini arttıramayan kişi de en azından ahlakını arttırır."

(١٠٥٣١)- [٢١٤/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَصْقَلَةَ، ثنا أَبُو يَحْيَى بْنُ الْمُقْرِئُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مِسْعَرٍ، قَالَ: " دَخَلْتُ عَلَى أَبِي جَعْفَرٍ، فَقَالَ: لَوْ كَانَ النَّاسُ كُلُّهُمْ مِثْلَكَ لَخَرَجْتُ فَمَشَيْتُ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ "

Mis'ar der ki: (Halife) Ebû Câfer'in yanına girdiğimde: "Şayet herkes senin gibi olsaydı çıkar aralarında yürürdüm" dedi.

(١٠٥٣٢)- [٢١٥/٧] حَدَّثَنَاهُ أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو نُعَيْمِ بْنُ عَدِيٍّ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يُونُسَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي جَعْفَرٍ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، فَقُلْتُ: " نَحْنُ لَكَ وَالِدٌ، وَأَنْتَ لَنَا ابْنٌ، وَكَانَتْ أُمُّهُ أُمَّ الْفَضْلِ الْهِلالِيَّةَ، فَقَالَ لِي: تَقَرَّبْتُ إِلَيَّ بِأَحَبِّ أُمَّهَاتِي إِلَيَّ، لَوْ كَانَ النَّاسُ كُلُّهُمْ مِثْلَكَ لَمَشَيْتُ مَعَهُمْ فِي الطَّرِيقِ "

Mis'ar der ki: Müminlerin emiri Ebû Câfer'in yanına girdim ve: "Biz senin baban gibiyiz, sen de bizim oğlumuz gibisin" dedim. Ebû Câfer'in annesi de Ümmü'l-Fadl el-Hilâliyye'dir. Bu sözüm üzerine bana: "Anneler içinde en sevdiğimle bana yaklaştın. Şayet herkes senin gibi olsaydı insanlarla birlikte yollarda yürürdüm" dedi.

(١٠٥٣٣)- [٢١٥/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عُثْمَانَ، ثنا النميري، ثنا أَبُو مُسْهِرٍ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي مِسْعَرٌ، قَالَ: " دَعَانِي أَبُو جَعْفَرٍ لِيُوَلِّيَنِي، فَقُلْتُ: أَصْلَحَ اللَّهُ الأَمِيرَ، إِنَّ أَهْلِي لَيُرِيدُونَنِي عَلَى أَنْ أَشْتَرِيَ الشَّيْءَ بِدِرْهَمَيْنِ، فَأَقُولَ: أَعْطُونِي أَشْتَرِي لَكُمْ، فَيَقُولُونَ: لا وَاللَّهِ، مَا نَرْضَى اشْتِرَاءَكَ، فَأَهْلِي لا يَرْضَوْنَ أَشْتَرِي الشَّيْءَ بِدِرْهَمَيْنِ، وَأَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ يُوَلِّيَنِي؟ ! أَصْلَحَكَ اللَّهُ، إِنَّ لَنَا قَرَابَةً وَحَقًّا، وَقَدْ قَالَ الشَّاعِرُ:

تُشَارِكُنَا قُرَيْشٌ فِي تُقَاهَا وَفِي أَحْسَابِهَا شَرَكَ الْعَنَانِ

فَمَا وَلَدَتْ نِسَاءُ بَنِي هِلالٍ وَمَا وَلَدَتْ نِسَاءُ بَنِي أَبَانَ

قَالَ: وَأَيْمُ اللَّهِ، مَالَنَا فِي الْعَرَبِ قَرَابَةٌ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِنْهَا، فَأَعْفَاهُ "

Mis'ar bildiriyor: Ebû Câfer, bana görev vermek üzere yanına çağırdı. Buna karşılık ona şöyle dedim: "Allah halifeyi ıslah etsin! Ailem iki dirhemlik bir şey satın almak ister. Ben onlara: «Parayı bana verin de ben size satın alayım!» derim. Onlar da: «Biz senin satın alacağın bir şeye razı olmayız» derler. Kendi ailem iki dirhemlik de olsa benim satın alacağım bir şeye razı olmazken müminlerin emiri beni vali olarak tayin etmek istiyor! Allah seni ıslah etsin. Aramızda akrabalık ve hak-hukuk bulunmakta. Şair de şöyle demiştir:

"Hilâl Oğulları kadınlarının doğurduğu ile
Ebân Oğulları kadınlarının doğurduğu
Dindar kişiler ve soylu şahsiyetlerde
Kureyşlilerle bir ortaklığımız bulunmakta."

Bunun üzerine Ebû Câfer: "Allah'a yemin olsun ki Araplar içinde bizim için bundan daha güzel bir ortaklık ve yakınlık yoktur" dedi ve beni bu görevden muaf tuttu.

(١٠٥٣٤)- [٢١٥/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا ابْنُ الْمُقْرِئِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ، قَالَ: بَعَثَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ أَبُو جَعْفَرٍ إِلَى مِسْعَرٍ، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ قَالَ: يَا مِسْعَرُ، مَا بُدَّ لَنَا مِنْ أَنْ نَسْتَعِينَ بِكَ عَلَى بَعْضِ أَعْمَالِنَا، فَقَالَ: " وَاللَّهِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، مَا أَرْضَى أَنْ أَشْتَرِيَ لأَهْلِي حَوَائِجَ بِدِرْهَمٍ حَتَّى أَسْتَعِينَ بِغَيْرِي، فَكَيْفَ أُعِينُكَ فِي عَمَلِكَ، وَلأَنَا إِلَى غَيْرِ ذَلِكَ أَحْوَجُ مِنْكَ أَنْ تَصِلَ قَرَابَتِي، وَرَحِمِي، فَقَدْ قَالَ نَابِغَةُ بْنُ جَعْدَةَ:

وَشَارَكْنَا قُرَيْشًا فِي تُقَاهَا وَفِي أَحْسَابِهَا شَرَكَ الْعَنَانِ

فَمَا وَلَدَتْ نِسَاءُ بَنِي هِلالٍ وَمَا وَلَدَتْ نِسَاءُ بَنِي أَبَانِ

قَالَ: فَأَعْطَاهُ أَرْبَعَةَ آلافِ دِرْهَمٍ، وَكَسَاهُ، وَلَمْ يَزَلْ يَصِلُهُ وَيَتَعَاهَدُهُ "

Saîd b. Ufeyr der ki: Müminlerin emiri Ebû Câfer, Mis'ar'a haber gönderip yanına gelmesini istedi. Mis'ar gelip yanına girince: "Ey Mis'ar! Bazı işlerimizde senden yardım almamız gerekiyor" dedi. Mis'ar şu karşılığı verdi: "Ey müminlerin emiri! Vallahi, ben başkalarından yardım almadan aileme bir dirhemlik bile bir şey alamıyorum. Bu durumdayken işlerinde nasıl sana yardım edebilirim? Oysa senin, aramızdaki akrabalık ile yakınlığı gözetmene ihtiyacım da var. Şair Nâbiğa b. Ca'de de şöyle der:

"Hilâl Oğulları kadınlarının doğurduğu ile
Abân Oğulları kadınlarının doğurduğu
Dindar kişiler ve soylu şahsiyetlerde
Kureyşlilerle bir ortaklığımız bulunmakta."

Bunun üzerine Ebû Câfer ona dört bin dirhem verdi ve giydirdi. Hâlâ da aradaki bağı gözetip onu ziyaret etmektedir.

(١٠٥٣٥)- [٢١٥/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ عَبَّادٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مِسْعَرٍ، قَالَ: " كَانَ أَبِي لا يَنَامُ حَتَّى يَقْرَأَ نِصْفَ الْقُرْآنِ، فَإِذَا فَرَغَ مِنْ وِرْدِهِ لَفَّ رِدَاءَهُ ثُمَّ هَجَعَ

عَلَيْهِ هَجْعَةً خَفِيفَةً، ثُمَّ يَثِبُ كَالرَّجُلِ الَّذِي ضَلَّ مِنْهُ شَيْءٌ فَهُوَ يَطْلُبُهُ، وَإِنَّمَا هُوَ السِّوَاكُ، وَالطُّهُورُ، ثُمَّ يَسْتَقْبِلُ الْمِحْرَابَ، فَكَذَلِكَ إِلَى الْفَجْرِ، وَكَانَ يَجْهَدُ عَلَى إِخْفَاءِ ذَلِكَ جِدًّا "، حَدَّثَنَاهُ أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي الدُّنْيَا مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثنا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مِسْعَرٍ، مِثْلَهُ

Muhammed b. Mis'ar der ki: "Babam Kur'ân'ın yarısını okumadan uyumazdı. Günlük okumasını bitirdikten sonra da abasını toplar ve üzerinde az bir kestirirdi. Az bir kestirdikten sonra da yitiğini bulmuş kişi edasıyla sıçrayıp kalkardı. Kalkınca hemen misvakını kullanıp abdestini alır ve namaz için mihraba geçerdi. Şafak sökene kadar da namaz kılardı. Bunları da elinden geldiği kadar gizli yapmaya çalışırdı."

Başka bir kanalla aynısı aktarılmıştır.

(١٠٥٣٦)- [٢١٦/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ الْحَنَفِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ شُعْبَةُ بْنُ الْحَجَّاجِ: " مَا مِنَ النَّاسِ أَحَدٌ إِلا وَقَدْ أَخَذَ عَلَيْهِ، إِلا مِسْعَرٌ "

Şu'be b. el-Haccâc der ki: "Mis'ar dışında âlimlerden her biri ilmi karşılığında mutlaka bir şeyler almıştır."

(١٠٥٣٧)- [٢١٦/٧] ثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَكِيمٍ الأَوْدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ بَعْضَ أَصْحَابِنَا، يَقُولُ: يَقُولُ مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ " مَنْ أَرَادَ هَذَا الْعِلْمَ لِنَفْسِهِ فَلْيُقِلَّ مِنْهُ، وَمَنْ طَلَبَهُ لِلنَّاسِ فَلْيُكْثِرْ، فَإِنَّ مَؤُنَتَهُمْ شَدِيدَةٌ "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "İlmi kendileri için öğrenenler az öğrensinler. İnsanlar için öğrenenlerse çok öğrensinler, zira bunların yükü daha ağırdır."

(١٠٥٣٨)- [٢١٦/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحِيمِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ، ثنا حَمَّادُ بْنُ قِيرَاطٍ، عَنِ ابْنِ السَّمَّاكِ، عَنْ مِسْعَرٍ، قَالَ: " مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِنَفْسِهِ فَقَدِ اكْتَفَى، وَإِنْ طَلَبْتَ لِلنَّاسِ فَأَنْتَ فِي شُغْلٍ شَاغِلٍ "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "İlmi kendileri için öğrenenler yeteri kadar öğrenebilirler. Ancak insanlar için öğreneceklerin işi çok demektir."

(١٠٥٣٩)- [٢١٦/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكَرَابِيسِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ السَّمَّاكِ، يَقُولُ: قَالَ مِسْعَرٌ " مَنْ أَرَادَ الْحَدِيثَ لِلنَّاسِ فَلْيَجْتَهِدْ، فَإِنَّ بَلاءَهُمْ شَدِيدٌ، وَمَنْ أَرَادَ لِنَفْسِهِ فَقَدِ اكْتَفَى "، قَالَ: قَالَ شُعْبَةُ: لَوْ كَانَ هَذَا حَدِيثًا كَانَ يَنْبَغِي أَنْ يُكْتَبَ، وَكَانَ شُعْبَةُ عِنْدَهُ

İbnu's-Semmâk der ki: Mis'ar b. Kidâm: "Hadisi insanlara aktarmak için öğrenmek isteyenlerin çok çalışması gerekir, zira onların yükü çok ağırdır. Kendileri için öğrenenlerse yeteri kadar öğrenebilirler" dedi. O sırada orada bulunan Şu'be: "Şayet bu bir hadis olsaydı yazılması gerekirdi" dedi.

(١٠٥٤٠)- [٢١٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الضَّبِّيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ خَلادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: " وَدِدْتُ أَنَّ الْحَدِيثَ كَانَتْ قَوَارِيرَ عَلَى رَأْسِي، فَسَقَطَتْ فَتَكَسَّرَتْ "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "Hadislerin başımda şişe gibi durmasını ve düşüp kırılmasını isterdim."

(١٠٥٤١)- [٢١٦/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو الْقَاسِمِ الْبَغَوِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: " مَنْ أَبْغَضَنِي جَعَلَهُ اللَّهُ مُحَدِّثًا "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "Allah, benden nefret edenleri muhaddis kılsın!"

(١٠٥٤٢)- [٢١٦/٧] حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْوَرَّاقُ ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى بْنِ دُرُسْتٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: " مَنْ أَبْغَضَنِي جَعَلَهُ اللَّهُ مُحَدِّثًا "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "Allah, benden nefret edenleri muhaddis kılsın!"

(١٠٥٤٣)- [٢١٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْغَازِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هِشَامٍ الرِّفَاعِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا أُسَامَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: " مَنْ أَبْغَضَنِي جَعَلَهُ اللَّهُ مُحَدِّثًا "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "Allah, benden nefret edenleri muhaddis kılsın!"

(١٠٥٤٤)- [٢١٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ فَارِسٌ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: " إِنَّ هَذَا الْحَدِيثَ يَصُدُّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ، وَعَنِ الصَّلاةِ، فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ؟ ! "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "Hadis ilmi sizleri Allah'ı zikretmekten ve namazdan alıkoyuyor. Bu ilimden geri durmayacak mısınız?"

(١٠٥٤٥)- [٢١٧/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا ابْنُ أَبِي الدُّنْيَا، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كُنَاسَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: " مَنْ هَمَّتْهُ نَفْسُهُ تَبَيَّنَ ذَلِكَ عَلَيْهِ "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "Nefsi için hüzünlenen kişinin hali yüzünden belli olur."

(١٠٥٤٦)- [٢١٧/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْخَطَّابِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ بِشْرٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، قَالَ: " زَامَلْتُ ابْنَ حِطَّانَ إِلَى مَكَّةَ، فَمَا ذَاكَرْتُهُ شَيْئًا حَتَّى انْصَرَفْنَا "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "İbn Hittân'a Mekke'ye kadar yoldaşlık ettim. Ondan ayrılana kadar da hiçbir hadisi müzakere etmedim."

(١٠٥٤٧)- [٢١٧/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْخَطَّابِ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَشْعَثَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: " مَا أَعْلَمُ حَلالا لا شَكَّ فِيهِ إِلا أَنْ يَرِدَ رَجُلٌ الْفُرَاتَ فَيَشْرَبَ بِكَفِّهِ، أَوْ أَخٌ لَكَ صَالِحٌ يُهْدِي لَكَ هَدِيَّةً "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "Şüphesiz bir şekilde helal olan şeylerden sadece kişinin Fırat'a gelip elleriyle su içmesi ile salih bir kardeşinin sana hediye vermesini biliyorum."

(١٠٥٤٨)- [٢١٧/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا مُشْرِفُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قُلْتُ لِمِسْعَرٍ: تُحِبُّ أَنْ يُهْدَى إِلَيْكَ عُيُوبُكَ؟ قَالَ " أَمَّا مِنْ نَاصِحٍ، فَنِعْمَ، وَأَمَّا مِنْ مُوَبِّخٍ، فَلا "

Süfyân es-Sevrî der ki: Mis'ar b. Kidâm'a: "Ayıplarının sana söylenmesini ister misin?" deyince, "Nasihat etmek için söyleyenden olursa tamam, beni kötülemek için söyleyenden kabul etmem" karşılığını verdi.

(١٠٥٤٩)- [٢١٧/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنَا مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ، ثنا يَعْقُوبُ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ، عَنِ الأَشْجَعِيِّ، قَالَ: " اسْتَسْقَتْ أُمُّ مِسْعَرٍ مَاءً مِنْهُ فِي بَعْضِ اللَّيْلِ، فَذَهَبَ فَجَاءَ بِقِرْبَةِ مَاءٍ فَوَجَدَهَا قَدْ غَلَبَهَا النَّوْمُ، فَثَبَتَ بِالشَّرْبَةِ عَلَى يَدَيْهِ حَتَّى أَصْبَحَ "

Eşcaî bildiriyor: "Annesi, Mis'ar b. Kidâm'dan içmek için su istedi. Gidip tulumla su getirdi. Ancak yanma geldiğinde uyumuş olduğunu gördü. Bunun üzerine sabaha kadar su tulumu elimde, başında uyanmasını bekledi."

(١٠٥٥٠)- [٢١٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو يَعْلَى، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ، عَنِ ابْنِ السَّمَّاكِ، قَالَ: " رَأَيْتُ مِسْعَرًا فِي الْمَنَامِ، فَقُلْتُ: أَلَيْسَ قَدْ مُتَّ؟ قَالَ: بَلَى، قُلْتُ: فَأَيَّ الْعَمَلِ وَجَدْتَ أَنْفَعَ؟ قَالَ: ذِكْرُ اللَّهِ ﷻ "

İbnu's-Semmâk bildiriyor: Rüyamda Mis'ar b. Kidâm'ı gördüm. Ona: "Sen ölmemiş miydin?" diye sorduğumda: "Evet, öldüm" dedi. Ona: "Peki, en faydalı amelin hangisi olduğunu gördün?" diye sorduğumda da: "Allah'ı zikretmek" dedi.

(١٠٥٥١)- [٢١٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا ابْنُ الطِّهْرَانِيِّ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: " كُنْتُ أَذْهَبُ إِلَى مِسْعَرٍ، مَا بِي إِلا أَنْ أَسْمَعَ ذِكْرَهُ، فَإِذَا كَانَ عِنْدَ الْمَغْرِبِ، قُلْتُ: يَا أَبَا سَلَمَةَ، لَوْ أَنَّكَ تَكَلَّمْتَ؟ فَيَقُولُ: لَوْ أَنَّكَ سَكَتَّ عَنِّي كَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ، أَكْرَهُ أَنْ تَقُولَ: اذْكُرِ اللَّهَ، فَلا أَفْعَلُ "

Süfyân der ki: Sadece nasıl zikrettiğini duymak için Mis'ar'ın yanına giderdim. Akşam namazından sonra ona: "Ey Ebû Seleme! Bize biraz konuşsan" dediğimde: "Şayet sussaydın benim için daha iyi olurdu. Zira «Allah'ı zikret» demen halinde bunu yapmamam hoşuma gitmez" karşılığını verdi.

(١٠٥٥٢)- [٢١٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ سَيَّارٍ، ثنا قَبِيصَةُ، قَالَ: " كَانَ مِسْعَرٌ لأَنْ يُنْزَعَ ضِرْسُهُ كَانَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يُسْأَلَ عَنْ حَدِيثٍ "

Kabîsa der ki: "Mis'ar'a, dişlerinden birini sökmesi bir hadisi sormasından daha iyi gelirdi."

(١٠٥٥٣)- [٢١٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَكْثَمَ، ثنا أَبِي، قَالَ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: " قَدِمْتُ مَكَّةَ وَبِهَا الزُّهْرِيُّ، فَمَيَّلْتُ بَيْنَ لِقَائِهِ، وَالطَّوَافِ، فَاخْتَرْتُ الطَّوَافَ عَلَى لِقَائِهِ "

Mis'ar der ki: "Mekke'ye geldiğimde Zührî de oradaydı. Bir ara yanına gitmek ile tavaf yapmak arasında tereddüt ettim, ama sonra tavafı onunla görüşmeye tercih ettim."

(١٠٥٥٤)- [٢١٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ مَيْمُونٍ الْخَيَّاطَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: قَالَ مِسْعَرٌ: " مَا جَاوَزْتُ الْمَسْجِدَ يَعْنِي فِي طَلَبِ الْحَدِيثِ "

Mis'ar b. Kidâm der ki: "Hadis öğrenmek için şu mescidden dışarıya bile çıkmadım."

(١٠٥٥)- [٢١٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ مُعَاذٍ التَّيْمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُهَاجِرٍ الطَّالْقَانِيُّ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: " إِنِّي أَشْتَهِي أَنْ أَسْمَعَ صَوْتَ نَائِحَةٍ حَزِينَةٍ "

Kabîsa der ki: "Canım ölü arkasından ağıt yakan bir kadının hüzünlü sesini duymayı çekiyor. "

(١٠٥٦)- [٢١٨/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ، وَأَبَانُ بْنُ مَخْلَدٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْرَانَ الْحَمَّالُ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْحَكَمِ بْنِ الشَّرِيدِ، يَذْكُرُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَوْنٍ، قَالَ: قَالَ مِسْعَرٌ: " الإِيمَانُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ "

Mis'ar der ki: "İman, ikrar ve amelden meydana gelir."

(١٠٥٧)- [٢١٨/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، وَالْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، قَالَ: كَانَ مِسْعَرٌ، يَقُولُ: " الإِيمَانُ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ "

Mis'ar der ki: "İman, artar ve eksilir."

(١٠٥٨)- [٢١٨/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْبَزَّازُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَبُو مُوسَى، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مَخْزُومٍ، يَذْكُرُ عَنْ مِسْعَرٍ، قَالَ: " إِنَّ التَّكْذِيبَ بِالْقَدَرِ أَبُو جَادُ الزَّنْدَقَةِ "

Mis'ar der ki: "Zındıklığın kaynağı, kaderi inkâr etmektir."

(١٠٥٩)- [٢١٩/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ بَكْرٍ الْهِزَّانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ رَوْحٍ الأَهْوَازِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، قَالَ: " إِنَّ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ لَقِيَتَا السَّمْعَ مِنْ بَنِي آدَمَ، فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ، قَالَتِ: اللَّهُمَّ بَلِّغْهُ، وَإِذَا قَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ، قَالَتِ: اللَّهُمَّ أَعِذْهُ، فَإِذَا لَمْ يَذْكُرْهُمَا، قَالَتِ الْمَلائِكَةُ: أَغْفَلُوا الْعَظِيمَتَيْنِ "

Mis'ar der ki: Cennet ile cehennem Âdem oğlunun dediklerini işitirler. Kul: "Allahım! Senden cenneti istiyorum" dediği zaman cennet: "Allahım! Onu bana ulaştır" der. Kul: "Allahım! Cehennemden sana sığınırım" dediği zaman da cehennem: "Allahım! Onu benden uzak tut" der. Ancak ne cenneti, ne de cehennemi ağzına almadığı zaman melekler (cennet ile cehenneme): "Siz de ondan gafil olun" derler.

(١٠٥٦٠)- [٢١٩/٧] ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثنا ابْنُ شَاكِرٍ، قَالَ: حُدِّثْتُ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: قَالَ لِي مِسْعَرٌ: " يَا أَبَا أُسَامَةَ، مَنْ رَضِيَ بِالْخَلِّ، وَالْبَقْلِ لَمْ يَسْتَعْبِدْهُ النَّاسُ "

Ebû Usâme bildiriyor: Mis'ar bana şöyle dedi: "Ey Ebû Usâme! Geçimlik olarak sirke ile sebzeye razı olan kişiyi hiç kimse kendine kul köle yapamaz."

(١٠٥٦١)- [٢١٩/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الصَّيْرَفِيُّ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، قَالَ: قَالَ لِي مِسْعَرٌ: " يَا حَمَّادُ، إِنْ صَبَرْتَ عَلَى أَكْلِ الْبَقْلِ، وَالْخُبْزِ، لَمْ يَسْتَعْبِدْكَ كَثِيرٌ مِنْ هَؤُلاءِ "

Ebû Seleme der ki: Mis'ar bana: "Ey Hammâd! Şayet sebze ve ekmek yemeye sabredersen insanlar seni kendine köle edinmezler" dedi.

(١٠٥٦٢)- [٢١٩/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ، عَنْ أَبِي الْمُسْتَبِينِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: " مَنْ صَبَرَ عَلَى الْخَلِّ وَالْبَقْلِ، لَمْ يُسْتَعْبَدْ "

Mis'ar der ki: "Sirke ile sebze yemeye sabreden kişi başkaları tarafından köle edinilmez."

(١٠٥٦٣)- [٢١٩/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجَاءَ بْنَ صُهَيْبٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ دَاوُدِ الْقَنْطَرِيَّ، يَقُولُ سَمِعْتُ عَبْدَ الْعَزِيزِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ:

وَجَدْتُ الْجُوعَ يَطْرُدُهُ رَغِيفٌ وَمِلْءُ الْكَفِّ مِنْ مَاءِ الْفُرَاتِ

وَقِلُّ الطُّعْمِ عَوْنٌ لِلْمُصَلِّي وَكُثْرُ الطُّعْمِ عَوْنٌ لِلسُّبَاتِ

Abdulazîz der ki: Mis'ar'ın şu beyti okuduğunu işittim:

"Açlığı giderdiğini gördüm

Bir ekmek ile Fırat'tan bir avuç suyun

Az yemek namazın yardımcısıdır

Fazla yemek ise uykunun."

(١٠٥٦٤)- [٢١٩/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، قَالَ: أَنْشِدْنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، فِي مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ: "

مَنْ كَانَ مُلْتَمِسًا جَلِيسًا صَالِحًا فَلْيَأْتِ حَلْقَةَ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامِ

فِيهَا السَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ وَأَهْلُهَا أَهْلُ الْعَفَافِ وَعِلْيَةُ الأَقْوَامِ

Muhammed b. İshâk es-Serrâc der ki: Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd bana Mis'ar b. Kidâm hakkında şu şiiri okudu:

"Oturmak için salih bir arkadaş arayan

Mis'ar b. Kidâm'ın halkasına gelsin

Oradadır sükûnet, vakar ve bunların sahipleri

İffet sahibi ile kabilelerin ileri gelenleri."

(١٠٥٦٥)- [٢١٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ الأَهْوَازِيُّ.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ عِصَامٍ، قَالا: ثنا مَعْمَرُ بْنُ سَهْلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ عَوْنٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: "

لَنْ يَلْبَثَ الْقُرَنَاءُ أَنْ يَتَفَرَّقُوا لَيْلٌ يَكِرُّ عَلَيْهِمْ وَنَهَارُ

Câfer b. Avn der ki: Mis'ar'ın şu beyti okuduğunu işittim:

"Geceler ve gündüzler akıp geçtikçe

Beraber olanlar ayrılacaklar."

(١٠٥٦٦)- [٢٢٠/٧] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَرَّاقُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ الْقَافْلائِيُّ.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ، قَالا: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَيَّانَ الْوَاسِطِيُّ سَمْعَانُ، ثنا حَمَّادُ بْنُ دَاوُدَ التَّغْلِبِيُّ، ثنا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، " أَنَّهُ خَرَجَ يَوْمًا إِلَى الْجَبَّانِ، فَإِذَا هُوَ بِأَعْرَابِيٍّ يَتَشَرَّقُ الشَّمْسَ، وَهُوَ يَقُولُ:

جَاءَ الشِّتَاءُ وَلَيْسَ عِنْدِي دِرْهَمُ ... وَلَقَدْ يُخَصُّ بِمِثْلِ ذَاكَ الْمُسْلِمُ

قَدْ قَطَّعَ النَّاسُ الْجِبَابَ وَغَيْرَهَا ... وَكَأَنَّنِي بِفِنَاءِ مَكَّةَ مُحْرِمُ !

قَالَ: فَنَزَعَ مِسْعَرٌ جُبَّتَهُ فَأَعْطَاهُ "

Hammâd b. Dâvud et-Tağlibî bildiriyor: Bir gün Mis'ar mezarlığa çıktığında orada bir bedeviyle karşılaştı. Bedevi güneşe doğru dönmüş şöyle diyordu:

"Kış geldi ve benim yok bir dirhemim
Bu durum her müslümanın başına gelebilir
Ama herkes cübbe ve giysilerini diktirirken
Ben Mekke ortasında ihramda gibiyim."

Mis'ar bedevinin bu dediklerini duyunca cübbesini çıkarıp ona verdi.

(١٠٥٦٧)- [٢٢٠/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْصَارُ، ثنا رَجَاءُ بْنُ صُهَيْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ دَاوُدَ الْقَنْطَرِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْعَزِيزِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مِسْعَرَ بْنَ كِدَامٍ، يَقُولُ: "

اقْبَلْ مِنَ الدَّهْرِ مَا أَتَاكَ بِهِ ... وَاصْبِرْ لِرَيْبِ الزَّمَانِ إِنْ عَثَرَا

مَا لامْرِئٍ فَوْقَ مَا يَجْرِي الْقَضَاءُ بِهِ ... فَالْهَمُّ فَضْلٌ وَخَيْرُ النَّاسِ مَنْ صَبَرَا

يَا رُبَّ سَاعٍ لَهُ فِي سَعْيِهِ أَمَلٌ ... يَفْنَى وَلَمْ يَقْضِ مِنْ تَأْمِيلِهِ وَطَرَا

مَا ذَاقَ طَعْمَ الْغِنَى مَنْ لا قُنُوعَ لَهُ ... وَلَنْ تَرَى قَنِعًا مَا عَاشَ مُفْتَقِرَا

وَالْعُرْفُ مَنْ يَأْتِهِ يَحْمَدْ عَوَاقِبَهُ ... مَا ضَاعَ عُرْفٌ وَإِنْ أَوْلَيْتَهُ حَجَرَا

ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الذَّارِعُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُنْذِرِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ النَّيْسَابُورِيُّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ شَاذَانَ، قَالَ: أَنْشَدَنِي الْقَاسِمُ بْنُ رِشْدِينَ، عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ، لِمِسْعَرٍ، فَذَكَرَ الأَبْيَاتَ مِثْلَهَا سَوَاءً

Abdulazîz der ki: Mis'ar b. Kidâm'ın şöyle dediğini işittim:

"Zamanın getirdiklerine rıza göster
Tökezleten musibetlere de sabır
Kişiye takdir edilenden fazlası yoktur
Kişi için dert ihsandır, hayırlısı ise sabredendir
Beklentiler içinde didinen nice kişi vardır
Arzularından hiçbirini görmeden ölüp gitmektedir
Kanaati olmayan zenginliğin tadını alamaz
Yokluk içinde yaşayanın da kanaati olmaz
Hayırlı kişi her işini hayırla bitirendir
Taş versen de onu heba etmeyendir."

Muhammed b. Şâzân der ki: "Kâsım b. Rişdîn bana Mis'ar b. Kidâm'dan şu beyitleri okudu..." Sonrasında ravi aynı beyitleri aktarır.

(١٠٥٦٨)- [٧/٢٢٠] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ.ح وَثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحِيمِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا سَلْمُ بْنُ عِصَامٍ، ثنا مَعْمَرُ بْنُ سَهْلٍ، قَالُوا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ:

نَهَارُكَ يَا مَغْرُورُ سَهْوٌ وَغَفْلَةٌ وَلَيْلُكَ نَوْمٌ وَالرَّدَى لَكَ لازِمُ
وَتَتْعَبُ فِيمَا سَوْفَ تَكْرَهُ غِبَّهُ كَذَلِكَ فِي الدُّنْيَا تَعِيشُ الْبَهَائِمُ

Câfer b. Avn der ki: Mis'ar'ın şöyle dediğini işittim:

"Ey aldanan! Gündüzlerin ihmal ve gafletle
Gecelerin uykuyla geçiyor, oysa ölüm başında bekliyor

Sonunda pişman olacağın işler yapıyorsun
Oysa dünyada hayvanlar da bu şekilde yaşıyor."

(١٠٥٦٩)- [٧/٢٢١] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ صَالِحٍ، يَقُولُ: قَالَ مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ: "

تَفْنَى اللَّذَاذَةُ مِمَّنْ نَالَ صَفْوَتَهَا   مِنَ الْحَرَامِ وَيَبْقَى الإِثْمُ وَالْعَارُ
تَبْقَى عَوَاقِبُ سُوءٍ مِنْ مَغَبَّتِهَا   لا خَيْرَ فِي لَذَّةٍ مِنْ بَعْدِهَا النَّارُ

Mis'ar b. Kidâm şöyle demiştir:

"Haram olan lezzetlere dalan kişinin saflığı gider
Geriye günahlar ve utanılacak durumlar kalır
Sahibini kötü bir akıbete ve cezalara maruz bırakır
Sonunda Cehennem ateşi olan bir lezzette ne hayır vardır."

(١٠٥٧٠)- [٧/٢٢١] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو سَلْمٍ مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا عُمَرُ يَعْنِي ابْنَ عَلِيٍ، قَالَ أَبُو عُمَرَ يَعْنِي عُبَيْدَ اللَّهِ، وَثني قَبْلَهُ أَبُو زَيْدٍ الْقُشَيْرِيُّ، عَنْ مِسْعَرٍ، قَالَ: كَانَ يُكْثِرُ أَنْ يَتَمَثَّلَ بِهَذِهِ الأَبْيَاتِ فِي جَنَازَةٍ:

وَتُحْدِثُ رَوْعَاتٍ لَدَى كُلِّ فَزْعَةٍ   وَتُسْرِعُ نِسْيَانًا وَلَمْ يَأْتِنَا أَمْنُ
فَإِنَّا وَلا كُفْرَانَ لِلَّهِ رَبِّنَا   مَا الْبُدْنُ لا تَدْرِي مَتَى يَوْمُهَا الْبُدْنُ

Mis'ar cenaze töreninde şöyle şiir okurdu:

"Her ölüm esnasında endişeleniriz
Ancak çok geçmeden unutulur, güvende değiliz
Allah'a karşı nankör değiliz, ama
Kurban edileceği günü bilmeyen kurbanlıklar gibiyiz."

(١٠٥٧١)- [٢٢١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ النَّيْسَابُورِيُّ السَّرَّاجُ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مِسْعَرَ بْنَ كِدَامٍ، يَقُولُ: " وَمُشَيِّدٍ دَارًا لِيَسْكُنَ دَارَهُ سَكَنَ الْقُبُورَ وَدَارَهُ لَمْ يَسْكُنِ "

Mis'ar b. Kidâm der ki:

"Niceleri vardır ki oturmak için ev yapar
Ama daha evine oturmadan mezarına yerleşir."

(١٠٥٧٢)- [٢٢١/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ بُهْلُولٍ، ثنا أَبِي.ح وَثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، قَالَ: قَالَ مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، لابْنِهِ كِدَامٍ "

إِنِّي مَنَحْتُكَ يَا كِدَامُ نَصِيحَتِي فَاسْمَعْ مَقَالَ أَبٍ عَلَيْكَ شَفِيقِ
أَمَّا الْمُزَاحَةُ وَالْمِرَاءُ فَدَعْهُمَا خُلُقَانِ لا أَرْضَاهُمَا لِصَدِيقِ
إِنِّي بَلَوْتُهُمَا فَلَمْ أَحْمَدْهُمَا لِمُجَاوِرٍ جَارٍ وَلا لِرَفِيقِ
وَالْجَهْلُ يُزْرِي بِالْفَتَى فِي قَوْمِهِ وَعُرُوقُهُ فِي النَّاسِ أَيُّ عُرُوقِ

Câfer b. Avn der ki: Mis'ar b. Kidâm, oğlu Kidâm'a şöyle dedi:

"Ey Kidâm! Sana bir öğütte bulunacağım
Şefkatli bir babanın bu sözünü dinle
Şakalaşmaktan ve çekişmekten uzak dur
Bunlar arkadaşıma razı olmayacağım huylardır
Ben de bunlara maruz kaldım ve hiç sevmedim
Ancak ne komşuma ne arkadaşıma tavsiye ederim
Kabilesi cahil kişiyi kınar durur da
Cehaletin kökleri insanlarda derinlerdedir."

(١٠٥٧٣)- [٧/٢٢١] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ أَبُو أَحْمَدَ الْحَافِظُ، ثنا أَبُو الْقَاسِمِ الْبَغَوِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلادٍ الْبَاهِلِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: "

إِنِّي مَنَحْتُكَ يَا كِدَامُ نَصِيحَتِي فَاسْمَعْ لِقَوْلِ أَبٍ عَلَيْكَ شَفِيقِ

أَمَّا الْمُزَاحَةُ وَالْمِرَاءُ فَدَعْهُمَا خُلُقَانِ لا أَرْضَاهُمَا لِصَدِيقِ

إِنِّي بَلَوْتُهُمَا فَلَمْ أَحْمَدْهُمَا لِمُجَاوِرٍ جَارٍ وَلا لِرَفِيقِ

İbn Uyeyne der ki: Mis'ar'ın şöyle dediğini işittim:

"Ey Kidâm! Sana bir öğütte bulunacağım
Şefkatli bir babanın bu sözünü dinle
Şakalaşmaktan ve çekişmekten uzak dur
Bunlar arkadaşıma razı olmayacağım huylardır
Ben de bunlara maruz kaldım ve hiç sevmedim
Ancak ne komşuma ne arkadaşıma tavsiye ederim."

(١٠٥٧٤)- [٧/٢٢٢] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ الأَنْبَارِيُّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الْقُرَشِيُّ، ثنا عُمَرُ بْنُ بَكْرٍ، عَنْ أَبِي الْوَلِيدِ الضَّبِّيِّ، قَالَ: رَأَيْتُ شَيْخًا مِنَ الأَعْرَابِ لَهُ سِنٌّ يَتَوَكَّأُ عَلَى مِحْجَنٍ قَدْ قَصَدَ مِسْعَرَ بْنَ كِدَامٍ، فَوَجَدَهُ يُصَلِّي، فَأَطَالَ مِسْعَرٌ الصَّلاةَ، فَأَعْيَا الشَّيْخُ فَجَلَسَ، فَلَمَّا فَرَغَ مِسْعَرٌ مِنْ صَلاتِهِ، قَالَ الشَّيْخُ: خُذْ مِنَ الصَّلاةِ كَفِيلا، فَقَالَ لَهُ مِسْعَرٌ: " اقْصِدْ لِمَا يَبْقَى عَلَيْكَ نَفْعُهُ، كَمْ بَلَغْتَ مِنَ السِّنِينَ؟ " قَالَ: قَدْ أَتَى عَلَيَّ مِائَةُ سَنَةٍ وَبِضْعَ عَشْرَةَ سَنَةً، قَالَ مِسْعَرٌ: " فِي بَعْضِ هَذَا مَا كَفَاكَ وَاعِظًا، فَانْظُرْ لِنَفْسِكَ "، فَقَالَ الشَّيْخُ:

أُحِبُّ اللَّوَاتِي فِي صِبَاهُنَّ غُرَّةٌ وَفِيهِنَّ عَنْ أَزْوَاجِهِنَّ طِمَاحُ

مُسِرَّاتُ حُبٍّ مُظْهِرَاتُ عَدَاوَةٍ تَرَاهُنَّ كَالْمَرْضَى وَهُنَّ صِحَاحُ

فَقَالَ مِسْعَرٌ: " أَفِيكَ لِهَذَا فَضْلٌ؟ " فَقَالَ: وَاللَّهِ مَا بِأَخِيكَ ناهضٌ مُنْذُ أَرْبَعِينَ، وَلَكِنْ يَجُرُّ بِجَيْشٍ بِزُبْدِهِ، فَتَبَسَّمَ مِسْعَرٌ، وَقَالَ: " الشِّعْرُ حَسَنٌ وَقَبِيحٌ، وَهُوَ دِيوَانُ الْعَرَبِ "

Ebu'l-Velîd ed-Dabbî bildiriyor: Bedevilerden yaşlı bir adam gördüm. Ağzında tek bir dişi kalmıştı ve asasına dayanarak Mis'ar b. Kidâm'ın yanına gidiyordu. Yanına varınca da namaz kıldığını gördü. Mis'ar'ın namazı uzayınca yaşlı adam durmaktan yoruldu ve oturup namazını bitirmesini bekledi. Mis'ar namazını bitirince yaşlı adam ona: "Kıyamet günü için kendine namazından kefil edin!" dedi. Mis'ar: "Faydası sana dokunacak şeylerle uğraş. Kaç yaşına geldin?" deyince, yaşlı adam: "Yüzon küsur yaşındayım" karşılığını verdi. Mis'ar: "Bu kadar yıldan kendine bir ders çıkarmadın mı? Şu haline baksana!" deyince de yaşlı adam şöyle bir şiir okudu:

"Severim gençliğinde kişileri kandırabilen kızları
Kocalarını baştan çıkaran o bakışları
Sevgilerini gösterir kinlerini gizlerler
Sağlam iken kendilerini hasta gösterirler."

Mis'ar yaşlı adama: "Hâlâ bu tür konularda gözün var mı?" diye sorunca, yaşlı adam: "Vallahi şu kardeşinin kırk yıldır bu işe gücü yok. Ancak içindeki coşkuyla bir orduyu bile geçip aşabilir" karşılığını verdi. Bunun üzerine Mis'ar tebessüm etti ve: "Şiirin kötüsü de, iyisi de vardır. Şiir Arapların da konuştuğu dildir" dedi.

(١٠٥٧٥)- [٢٢٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا أَبُو عَوَانَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مِسْعَرًا، يَقُولُ: "

وَلَمْ أَرَ كَالدُّنْيَا بِهَا اغْتَرَّ أَهْلُهَا وَلا كَالْيَقِينِ اسْتَوْحَشَ الدَّهْرَ صَاحِبُهْ

وَلا كَالَّذِي يَخْشَى الْمَلِيكُ عِبَادَهُ مِنَ الْمَوْتِ خَافَ الْبُؤْسَ أَوْ نَامَ هَارِبُهْ

Mis'ar der ki:

"Dünya kadar, sevenleri aldatan başka bir şey görmedim
Yakîn sahibi kadar da zamanında yalnız kalanını görmedim
Efendilerinin kendilerini öldürmesinden korkup da
Tedbirini almadan öylece bekleyen kullar gibisini de görmedim."

(١٠٥٧٦)- [٢٢٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِي الْوَلِيدِ الضَّبِّيِّ، قَالَ: أَتَيْنَا مِسْعَرَ بْنَ كِدَامٍ، وَهُوَ يُصَلِّي، فَلَمَّا أَنْ أَحَسَّ، بِنَا خَفَّفَ الصَّلاةَ، فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا، وَأَنْشَأَ يَقُولُ: " أَلا تِلْكَ غَرَةٌ قَدْ أَعْرَضْتَ تَرْفَعُ دُونِيَ طَرَفًا غَضِيضًا تَقُولُ مَرِضْتُ فَمَا عُدْتَنَا ! وَكَيْفَ يَعُودُ مَرِيضٌ مَرِيضًا؟ ! "

Ebu'l-Velîd ed-Dabbî der ki: Mis'ar b. Kidâm'ın yanına geldiğimizde namaz kılıyordu. Bizim geldiğimizi fark edince namazını kısa tuttu. Namazı bitirdikten sonra bize döndü ve şu beyitleri okudu:

"Ara sıra başıma gelen bir aldanmadır
Gelir ve en yumuşak yerime dokunur
Hastalandığını ve ziyaretine gitmediğimi söyler
Oysa hasta olan biri hasta olanı nasıl ziyarete gider?"

(١٠٥٧٧)- [٢٢٢/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ.ح وَثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ بْنِ حَمْزَةَ، قَالا: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَاذَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ جَدِّيَ سَعْدَ بْنَ الصَّلْتِ، يَقُولُ: رَأَى مِسْعَرٌ، جِلْوَازًا يَظْلِمُ آخَرَ، قَالَ: فَصَعِدَ فَوْقَ الْبَيْتِ فَأَشْرَفَ عَلَيْهِ، فَقَالَ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ، أَنْتَ ظَالِمٌ "، قَالَ الْجِلْوَازُ: إِنْ كُنْتَ صَادِقًا فَانْزِلْ

Sa'd b. es-Salt der ki: Mis'ar birine zulmeden bir zabıta görünce evin damına çıktı. Zabıtaya doğru dönüp: "Ey Allah'ın kulu! Sen zalimsin!" diye bağırdı. Zabıta da: "Eğer dediğinde samimiysen aşağıya in!" dedi.

(١٠٥٧٨)- [٢٢٣/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ الْمَاذِرَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ عَبْدِ الرَّحِيمِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا مَعْمَرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ،

يَقُولُ: جَاءَنِي مِسْعَرٌ، فَكَلَّمَنِي فِي إِنْسَانٍ أُحَدِّثُهُ، فَقُلْتُ " يَا أَبَا سَلَمَةَ، لَوْ أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا ! " فَقَالَ: إِنَّ الْحَاجَةَ لَنَا

İbn Uyeyne der ki: Mis'ar yanıma geldi ve bir konuda bir adamla konuşmamı istedi. Ona: "Ey Ebû Seleme! İkimizi de yanına çağırsaydın ya" dediğimde: "Bizim ona işimiz düşmüş" karşılığını verdi.

(١٠٥٧٩)- [٢٢٣/٧] قَالَ: وَسَمِعْتُ أَبَا مَعْمَرٍ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ: إِنِّي كُنْتُ عِنْدَ مِسْعَرٍ، فَنَظَرَ إِلَيَّ رَجُلٌ عَلَيْهِ ثِيَابٌ جِيَادٌ نَبِيلٌ، فَقَالَ لَهُ مِسْعَرٌ: " أَنْتَ مِنْ أَصْحَابِ الْحَدِيثِ؟ " فَقَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " لَيْسَ هَذَا مِنْ آلَةِ مَنْ طَلَبَ الْحَدِيثَ "

Süfyân der ki: Mis'ar'ın yanındayken üzerinde yeni giysiler bulunan soylu bir adam bana doğru baktı. Mis'ar ona: "Hadis öğrenmeye gelenlerden biri misin?" diye sorunca, adam: "Evet!" karşılığını verdi. Bunun üzerine Mis'ar: "Hadis öğrenmek isteyen kişinin halinin böyle olmaması gerekir" dedi.

(١٠٥٨٠)- [٢٢٣/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْجُعْفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ جُنَيْدًا الْحَجَّامَ، يَقُولُ: كَانَ مِسْعَرٌ، يَنْزِلُ إِلَيَّ مِنْ عُلِّيَّةٍ وَمَعَهُ قُلَيْلَةٌ صَغِيرَةٌ فِيهَا مَاءٌ وَرَغِيفٌ، فَيَقُولُ: " يَا جُنَيْدُ، تَجُزُّ شَعْرِي، وَتَأْخُذُ شَارِبِي، وَتُسَوِّي لِحْيَتِي، وَتَحْلِقُ قَفَايَ، وَتَحْجِمُنِي، بِهَذَا الرَّغِيفِ ! "، فَأَقُولُ: يَا أَبَا سَلَمَةَ، لا يُحْتَاجُ إِلَى هَذَا، فَيَقُولُ: " بَلَى، أَرَضِيتَ؟ " فَأَقُولُ: نَعَمْ، قَالَ: فَآخُذُ الرَّغِيفَ، فَأَجُزُّ شَعْرَهُ، وَآخُذُ شَارِبَهُ، وَأَحْلِقُ قَفَاهُ، وَأُسَوِّي لِحْيَتَهُ، وَأَحْجِمُهُ، وَيَقُولُ: " صُبَّ عَلَيَّ هَذِهِ الْقُلَّةَ، فَيَغْسِلُ مَحَاجِمَهُ، ثُمَّ يَنْصَرِفُ "

Cüneyd el-Haccâm anlatıyor: Mis'ar evinin üst odasından elinde bir tas su ve bir ekmekle yanıma iner ve: "Ey Cüneyd! Bu ekmek karşılığında saçımı keser, bıyıklarımı kısaltır, sakallarımı düzeltir, başımın arka tarafını tıraş edip hacamat yapar mısın?" diye sorardı. Ona: "Ey Ebû Seleme! Bu ekmeğe gerek yok" dediğimde: "Olmaz! Dediğime razı olur musun?" karşılığını verirdi. Ben de: "Olur!" der ve saçını keser, bıyıklarını kısaltır,

sakallarını düzeltir, başının arka tarafını tıraş edip hacamat yapardım. Bitirdikten sonra bana: "Şu tastaki suyu bana dök" derdi. Kan aldığım yeri suyla yıkadıktan sonra da çekip giderdi.

(١٠٥٨١)- [٢٢٣/٧] حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ حَمْدَوَيْهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ نُعَيْمٍ الأَحْوَلَ، يَقُولُ: لَمَّا خَرَجْنَا بِجِنَازَةِ مِسْعَرٍ جَعَلْتُ أَتَطَاوَلُ فِي الطَّرِيقِ، فَأَقُولُ: يَرْجِعُونَ إِلَيَّ فَيَسْأَلُونِي عَنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، فَلَمَّا صِرْتُ إِلَى الْقَبْرِ جَاءَ مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيُّ، فَقَعَدَ إِلَيَّ فَذَاكَرَ عَنْ مِسْعَرٍ بِسَبْعَةَ عَشَرَ حَدِيثًا لَمْ أَسْمَعْ مِنْهَا إِلا حَدِيثًا وَاحِدًا، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِي الصَّقْرِ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " نَاحَتِ الْجِنُّ عَلَى عُمَرَ "، قَالَ أَبُو نُعَيْمٍ: وَكَانَ فِي أَلْوَاحِي قَدْ دَرَسَ فَذَهَبَ، فَلَمْ أُدْخِلْهُ فِي حَدِيثِ مِسْعَرٍ، فَرَجَعْتُ مِنَ الْجَنَازَةِ مُسْتَخْزِيًا كَأَنَّمَا دِيكٌ نَقَرَنِي

Ebû Nuaym el-Ahvel anlatıyor: Mis'ar'ın cenazesine çıktığımızda yolda ayaklarımın ucunda yükseliyor ve: "Bana dönüp Mis'ar'ın hadislerini soracaklar" diyordum. Mezara ulaştığımızda Muhammed b. Bişr el-Abdî yanıma gelip oturdu. Bana Mis'ar'dan on yedi hadis aktardı ki bunlardan sadece birini duymuştum. O da Abdulmelik b. Ömer'in, Ebu's-Sakr'dan, onun da Urve'den naklen bildirdiği Hz. Âişe'nin: "Cinler Hz. Ömer'in ölümüne ağlamıştır" sözü idi. Bu hadis de benim levhalarda yazılı idi, ama zamanla silinip gitmiş ve Mis'ar'ın hadisleri arasına katmamıştım. Bu şekilde cenazeden sanki horoz tarafından gagalanmış gibi mahcup olarak döndüm.

Mis'ar tâbiûndan olan âlimlerden bir çok kişiden rivayetlerde bulunmuştur. Bunların arasında ismi Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ismiyle aynı olan Muhammed b. Abdillah b. Ebî Avn es-Sekafî de vardı ki Muhammed Câbir b. Semure ile Muhammed b. Hâtib'ten hadis işitmiştir.

Takrîb 3246-a, Takrîb 2289-a, Takrîb 2368-a, Takrîb 4452-a, Takrîb 1528, Takrîb 2205, Takrîb 2206, Takrîb 666, Takrîb 2273, Takrîb 1603, Takrîb 1714, Takrîb 822, Takrîb 800, Takrîb 572, Takrîb 4235, Takrîb 1633, Takrîb 322, Takrîb 1277, Takrîb 1884, Takrîb 3815, Takrîb 3559-a, Takrîb 383, Takrîb 1856-b, Takrîb 4217, Takrîb 2285, Takrîb 4416, Takrîb 3688, Takrîb 2017-b, Takrîb 1670, Takrîb 4034, Takrîb 674, Takrîb 826, Takrîb

4066, Takrîb 382, Takrîb 447, Takrîb 2224, Takrîb 457-a, Takrîb 851, Takrîb 503, Takrîb 1717, Takrîb 1401, Takrîb 3728, Takrîb 4452-b, Takrîb 1075, Takrîb 4221-a, Takrîb 1592, Takrîb 975, Takrîb 1715, Takrîb 871, Takrîb 2897, Takrîb 3653, Takrîb 237, Takrîb 726, Takrîb 97, Takrîb 4196, Takrîb 2517, Takrîb 4197, Takrîb 80, Takrîb 2967-b, Takrîb 1070, Takrîb 2450-a, Takrîb 2446, Takrîb 3883, Takrîb 1135, Takrîb 3075, Takrîb 3076, Takrîb 1066-a, Takrîb 1066-b, Takrîb 2830, Takrîb 2954, Takrîb 4124, Takrîb 914, Takrîb 688, Takrîb 2030, Takrîb 1740, Takrîb 1014, Takrîb 1400, Takrîb 4424, Takrîb 1948, Takrîb 1820, Takrîb 4470, Takrîb 4285, Takrîb 2110-a, Takrîb 51-a, Takrîb 765, Takrîb 1745, Takrîb 3086, Takrîb 4270, Takrîb 3233, Takrîb 2652, Takrîb 1930, Takrîb 2096-a, Takrîb 1238, Takrîb 1002, Takrîb 813, Takrîb 1629, Takrîb 1041, Takrîb 1028, Takrîb 2602, Takrîb 301, Takrîb 4243, Takrîb 4454, Takrîb 1922, Takrîb 3046, Takrîb 2045, Takrîb 1771, Takrîb 2529-a, Takrîb 2450-b, Takrîb 3716, Takrîb 4433, Takrîb 4238, Takrîb 1192-a, Takrîb 789, Takrîb 3152, Takrîb 4452-h, Takrîb 4392-b, Takrîb 4198, Takrîb 3207, Takrîb 2701, Takrîb 238, Takrîb 2116, Takrîb 3055, Takrîb 1444, Takrîb 201, Takrîb 1217, Takrîb 3709, Takrîb 4277, Takrîb 1076, Takrîb 233, Takrîb 2955, Takrîb 438, Takrîb 3682, Takrîb 3292, Takrîb 3122, Takrîb 2225, Takrîb 2254, Takrîb 1110-c, Takrîb 4445, Takrîb 3045, Takrîb 604, Takrîb 1174, Takrîb 2888, Takrîb 2818, Takrîb 4409-a, Takrîb 3480-a, Takrîb 1009, Takrîb 1516, Takrîb 4339, Takrîb 3198, Takrîb 1671, Takrîb 685, Takrîb 112, Takrîb 2594, Takrîb 2595, Takrîb 4238-a, Takrîb 2365-a, Takrîb 3830, Takrîb 4340, Takrîb 92-c, Takrîb 334-a, Takrîb 823, Takrîb 2646-a, Takrîb 3849, Takrîb 212-a, Takrîb 2783, Takrîb 2857, Takrîb 877, Takrîb 675, Takrîb 1949, Takrîb 27, Takrîb 3156, Takrîb 2013, Takrîb 3126, Takrîb 3939, Takrîb 1593, Takrîb 4278, Takrîb 2433, Takrîb 2353, Takrîb 1672, Takrîb 554, Takrîb 2286, Takrîb 898, Takrîb 791, Takrîb 792, Takrîb 605, Takrîb 4519, Takrîb 512, Takrîb 1622, Takrîb 1623, Takrîb 3024, Takrîb 2025, Takrîb 1661, Takrîb 2020, Takrîb 1114, Takrîb 3711, Takrîb 2653, Takrîb 3018-a, Takrîb 3850, Takrîb 936, Takrîb 2933, Takrîb 790, Takrîb 620, Takrîb 4095-a, Takrîb 1895, Takrîb 2712-a, Takrîb 3677

Süfyân b. Uyeyne

Onlardan biri de Ebû Muhammed Süfyân b. Uyeyne el-Hilâlî'dir. Güvenilir bir imam, sağlam akıl sahibi, görüşleri diğerlerine tercih edilen, ilmin manalarını ortaya çıkarıp temellerine bağlı kalan birisiydi. Tenkitçi bir âlim, zahid bir âbiddi. İlmi meşhur, zühdü mâmurdu.

(١٠٧٩٤)- [٢٧٠/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ حَرْبٍ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَبَّاسِ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " إِذَا جَمَعْتُ هَاتَيْنِ كُلُّ أَمْرِي إِذَا صَبَرْتُ عَلَى الْبَلاءِ، وَرَضِيتُ بِالْقَضَاءِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Şu iki şeyi kendimde bulundurursam işim kolaylaşır: Belaya sabretmek ve kadere razı olmak."

(١٠٧٩٥)- [٢٧١/٧] قَالَ سُفْيَانُ وَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: " مَا أُبَالِي عَلَى مَا أَصْبَحْتُ، عَلَى مَا أُحِبُّ، أَوْ عَلَى مَا أَكْرَهُ، إِنِّي لا أَدْرِي الْخَيْرَ فِيمَا أُحِبُّ، أَوْ فِيمَا أَكْرَهُ "

Yine Süfyân, Ömer b. el-Hattâb'ın şöyle dediğini bildirir: "Hayrın sevdiğim şeyde mi, yoksa sevmediğim şeyde mi olduğunu bilmedikten sonra, sevdiğim bir şeyle mi yoksa sevmediğim şeyle mi sabahladığımı önemsemem."

(١٠٧٩٦)- [٢٧١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ بَشَّارٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو أَيُّوبَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ، يَقُولُ: " عِلْمِي بِصَالِحِ نَفْسِي عِلْمِي بِفَسَادِهَا، وَبِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَرَى مِنْ نَفْسِهِ فَسَادًا لا يُصْلِحُهَا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Adamın biri şöyle derdi: "Nefsimin nasıl ıslah olacağını bilmem nasıl bozulduğunu bilmemle olur. Nefsinin bozulmuş olduğunu gördüğü halde onu ıslah etmemesi kişiye kötülük olarak yeter."

(١٠٧٩٧)- [٢٧١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْعُلَمَاءِ: " اثْنَتَانِ أَنَا أُعَالِجُهُمَا مُنْذُ ثَلاثِينَ سَنَةً: تَرْكُ الطَّمَعِ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَ النَّاسِ، وَإِخْلاصُ الْعَمَلِ لِلَّهِ تَعَالَى "

Süfyân b. Uyeyne bildiriyor: Âlimlerden bir zat şöyle dedi: "Otuz yıldır iki şeyle uğraşıp duruyorum. Biri insanlar ile ilişkilerimde tamahkârlıktan uzak durmak, diğeri de Allah'a karşı amellerimde ihlâslı olmaktır."

(١٠٧٩٨)- [٢٧١/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُوسَى، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْبَنَّاءِ الصَّنْعَانِيُّ، ثنا صَامِتُ بْنُ مُعَاذٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " مَنْ يَزَيَّنَ لِلنَّاسِ بِشَيْءٍ يَعْلَمُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْهُ غَيْرَ ذَلِكَ شَانَهُ اللَّهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Allah'ın kendisinin ne olduğunu bildiği halde insanlara kendini farklı bir şekilde gösteren kişiyi Allah mutlaka rezil eder!"

(١٠٧٩٩)- [٢٧١/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الآجُرِّيُّ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَنَدِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَيْمُونٍ الْخَيَّاطُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " إِذَا كَانَ نَهَارِي نَهَارَ سَفِيهٍ، وَلَيْلِي لَيْلَ جَاهِلٍ، فَمَا أَصْنَعُ بِالْعِلْمِ الَّذِي كَتَبْتُ؟ ! "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Gündüzüm sefihlerin gündüzü, gecelerim de cahillerin gecesi gibi geçecekse yazdığım ilimle ne yapayım?"

(١٠٨٠٠)- [٢٧١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو يَعْلَى الْمَوْصِلِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ الْجَوْهَرِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " إِنَّمَا أَرْبَابُ الْعِلْمِ الَّذِينَ هُمْ أَهْلُهُ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ بِهِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "İlim erbabı denilen kişiler bildikleriyle amel eden kişilerdir."

(١٠٨٠١)- [٢٧١/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ خَلادٍ الْعَسْكَرِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " مَنْ زِيدَ فِي عَقْلِهِ، نَقُصَ مِنْ رِزْقِهِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kişinin aklı arttıkça rızkı azalır."

(١٠٨٠٢)- [٢٧١/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الثَّلْجِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " مَنْ رَأَى أَنَّهُ خَيْرٌ مِنْ غَيْرِهِ فَقَدِ اسْتَكْبَرَ، وَذَاكَ أَنَّ إِبْلِيسَ إِنَّمَا مَنَعَهُ مِنَ السُّجُودِ لآدَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ اسْتِكْبَارُهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kim kendisini başkasından hayırlı zannederse bu kişi büyüklük taslamıştır. İblîs'i de Hz. Âdem'e secde etmekten alıkoyan şey büyüklenmesidir."

(١٠٨٠٣)- [٢٧٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الثَّلْجِ، ثنا سُنَيْدُ بْنُ دَاوُدَ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " مَنْ كَانَتْ مَعْصِيَتُهُ فِي الشَّهْوَةِ فَارْجُ لَهُ التَّوْبَةَ، فَإِنَّ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ عَصَى مُشْتَهِيًا فَغُفِرَ لَهُ، وَإِذَا كَانَتْ مَعْصِيَتُهُ فِي كِبْرٍ فَاخْشَ عَلَى صَاحِبِهِ اللَّعْنَةَ، فَإِنَّ إِبْلِيسَ عَصَى مُسْتَكْبِرًا فَلُعِنَ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kimin günahı şehvetinden dolayı olursa, bu kişiyi tövbe rahatlatır. Hz. Âdem şehvetine uyarak günah işledi ve affedildi. Eğer günahı tekebbüründen dolayı olursa bu kişinin lanete uğramasından korkulur. Çünkü İblis'in lanetlenmesinin sebebi tekebbürüdür."

(١٠٨٠٤)- [٢٧٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سَلَمَةَ الثَّوْرِيُّ، ثنا سَوَّارٌ الْقَاضِي، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ " يُقَالُ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ فِي الآخِرَةِ بِمَنْزِلَةِ الْمَاءِ فِي الدُّنْيَا، لا يَحْيَى شَيْءٌ فِي الدُّنْيَا إِلا عَلَى الْمَاءِ، قَالَ اللَّهُ

تَعَالَى:﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلا يُؤْمِنُونَ﴾، فَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ بِمَنْزِلَةِ الْمَاءِ فِي الدُّنْيَا، مَنْ لَمْ تَكُنْ مَعَهُ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ فَهُوَ مَيِّتٌ، وَمَنْ كَانَتْ مَعَهُ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ فَهُوَ حَيٌّ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Âhirette Lâ ilâhe illallah'ın, dünyadaki su konumunda olduğu söylenir. Su olmadan dünya üzerinde canlı hiçbir şey kalmaz. Allah da şöyle buyurur: **"İnkâr edenler, gökler ve yer yapışıkken onları ayırdığımızı ve bütün canlıları sudan meydana getirdiğimizi bilmezler mi? İnanmıyorlar mı?"**[1] Lâ ilâhe illallah da dünyadaki bu suyun değerindedir. Lâ ilâhe illallah'ı olmayan kişi ölü biridir. Lâ ilâhe illallah'ı olan kişi ise diridir.

(١٠٨٠٥)- [٢٧٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ رُسْتُمَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَعْمَرٍ، وَإِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: سَمِعْنَا سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى الْعِبَادِ نِعْمَةً أَفْضَلَ مِنْ أَنْ عَرَّفَهُمْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، فَإِنَّ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ كَالْمَاءِ فِي الدُّنْيَا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Allah, kullarından hiç birine, Allah'tan başka ilah olmadığım onlara öğretmesinden daha büyük bir nimet vermemiştir. Çünkü «Lâ ilâhe illallah» âhirette onlar için dünyadaki su gibidir."

(١٠٨٠٦)- [٢٧٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو مَعْمَرٍ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قَالَ عُثْمَانُ لَهُ " إِنْ قُلُوبَنَا طَهُرَتْ مَا شَبِعَتْ مِنْ كَلامِ اللَّهِ "

Ebû Ma'mer der ki: Süfyân'ın bana bildirdiğine göre Osmân ona: "Şayet kalplerimiz temiz olursa Allah'ın kelamına doymaz olur" demiştir.

(١٠٨٠٧)- [٢٧٢/٧] وَقَالَ عُثْمَانُ: " مَا أُحِبُّ أَنْ يَأْتِيَ عَلَيَّ يَوْمٌ وَلا لَيْلَةٌ إِلا أَنْظُرُ فِي كَلامِ اللَّهِ "، يَعْنِي الْقُرْآنَ فِي الْمُصْحَفِ

---

[1] Enbiyâ Sur. 30

Süfyân b. Uyeyne, Osmân'ın kendisine şöyle dediğini nakleder: "Eğer kalplerimiz temiz olursa Allah'ın kelamına doymaz. Mushaf'taki Allah'ın kelamına bakmadan bir gündüz ve gecemin geçmesini istemem."

(١٠٨٠٨)- [٢٧٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا الصَّبْرُ، وَارْتِقَابُ الْمَوْتِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Dünyada zühd, sabretmek ve her an ölüme hazır olmaktır."

(١٠٨٠٩)- [٢٧٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ حَرْمَلَةَ بْنَ يَحْيَى، يَقُولُ: أَخَذَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، بِيَدِي، فَأَقَامَنِي فِي نَاحِيَةٍ، وَأَخْرَجَ مِنْ كُمِّهِ رَغِيفَ شَعِيرٍ وَقَالَ لِي: " دَعْ يَا حَرْمَلَةُ مَا يَقُولُ النَّاسُ، هَذَا طَعَامِي مُنْذُ سِتِّينَ سَنَةً "

Harmele b. Yahyâ bildiriyor: Süfyân b. Uyeyne elimden tutup bir kenara çekti. Sonra cebinden bir tane arpa ekmeği çıkardı ve: "Ey Harmele! İnsanların dediklerini bırak! Altmış yıldır benim yiyeceğim işte bu arpa ekmeğidir" dedi.

(١٠٨١٠)- [٢٧٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَارُودُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عِمْرَانَ الطُّوسِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا يُوسُفَ الْفَسَوِيَّ، يَقُولُ: دَخَلْتُ عَلَى سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، وَبَيْنَ يَدَيْهِ قُرْصَانِ مِنْ شَعِيرٍ، فَقَالَ: " يَا أَبَا يُوسُفَ، أَمَا إِنَّهُمَا طَعَامِي مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً "

Ebû Yûsuf el-Fesevî der ki: Süfyân b. Uyeyne'nin yanına girdiğimde önünde iki tane arpa ekmeği vardı. Bana: "Ey Ebû Yûsuf! Kırk yıldır benim yemeğim budur!" dedi.

(١٠٨١١)- [٧/٢٧٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عُمَرُ بْنُ بَحْرٍ الأَسَدِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ أَبِي الْحَوَارِيِّ، يَقُولُ: قُلْتُ لِسُفْيَانَ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، أَيُّ شَيْءٍ الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا؟ قَالَ: " مَنْ إِذَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ نِعْمَةً فَشَكَرَهَا، وَابْتُلِيَ بِبَلِيَّةٍ فَصَبَرَ، فَذَلِكَ الزُّهْدُ "، قُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، فَإِنْ أُنْعِمَ عَلَيْهِ بِنِعْمَةٍ فَشَكَرَ، وَابْتُلِيَ فَصَبَرَ، وَهُوَ مُمْسِكٌ لِلنِّعْمَةِ كَيْفَ يَكُونُ زَاهِدًا؟ قَالَ: اسْكُتْ، " فَمَنْ لَمْ تَمْنَعْهُ الْبَلْوَى مِنَ الصَّبْرِ، وَالنِّعْمَةُ مِنَ الشُّكْرِ، فَذَلِكَ الزَّاهِدُ "

Ahmed b. Ebi'l-Havârî bildiriyor: Süfyân b. Uyeyne'ye: "Ey Ebû Muhammed! Dünyada zahid olmak ne demektir?" diye sorduğumda: "Allah kendisine bir nimet verdiğinde şükrediyorsa, bir musibet verdiğinde ise buna sabrediyorsa zahid kişi işte odur" dedi. Ona: "Ey Ebû Muhammed! Nimet verildiğinde şükrediyor, musibete maruz kaldığında sabrediyor, ama verilen nimeti hâlâ elinde tutuyorsa nasıl zahid olabilir ki?" dediğimde: "Sus! Kişiyi musibet sabırdan, nimet de şükürden alıkoymuyorsa zahid biri demektir" karşılığını verdi.

(١٠٨١٢)- [٧/٢٧٣] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ اسْتَادَوَيْهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُنْدَارٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، قَالَ: حَدَّثَنِي النُّعْمَانُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " لَيْسَ مِنْ حُبِّ الدُّنْيَا طَلَبُكَ مِنْهَا مَا لا بُدَّ مِنْهُ "

Süfyân der ki: "Zarurî ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmak, dünya sevgisinden değildir."

(١٠٨١٣)- [٧/٢٧٣] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ، ثنا حَامِدُ بْنُ يَحْيَى الْبَلْخِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " كَأَنَّكَ بِالدُّنْيَا وَلَمْ تَكُنْ، وَكَأَنَّكَ بِالآخِرَةِ وَلَمْ تَزَلْ، وَكَأَنَّكَ بِآخِرِ مَنْ يَمُوتُ وَقَدْ مَاتَ ! "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "(Kendini şöyle bil:) Sanki dünyada yaşıyorsun, ama değilsin. Sanki şu an âhirettesin, ama henüz oraya gitmemişsin. Sanki ölecek en son kişisin, ama ölmüşsün."

(١٠٨١٤)- [٢٧٣/٧] قَالَ سُفْيَانُ: كَانَ يُقَالُ: " إِنَّ لِلدُّنْيَا أَجَلا كَأَجَلِ ابْنِ آدَمَ، إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا مَاتَتْ "

Yine şöyle demiştir: "Dünyanın da insanoğlu gibi bir eceli vardır ve eceli geldiği zaman o da ölecektir."

(١٠٨١٥)- [٢٧٣/٧] ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: كَانَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلامُ، " لا يَخْبَأُ غَدَاءً لِعِشَاءٍ، وَلا عِشَاءً لِغَدَاءٍ، وَيَقُولُ: مَعَ كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ رِزْقُهَا، لَيْسَ لَهُ بَيْتٌ يُخْرَبُ، وَقِيلَ لَهُ: أَلا تَتَزَوَّجُ؟ قَالَ: أَتَزَوَّجُ امْرَأَةً تَمُوتُ؟ وَقِيلَ لَهُ: أَلا تَبْنِي بَيْتًا؟ قَالَ: إِنِّي عَلَى طَرِيقِ السَّبِيلِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. İsa sabah yemeğinden akşama, akşam yemeğinden de sabaha bir şey kaldırmaz ve: "Her gündüz ve gece kendi rızkıyla gelir" derdi. İsa'nın harab olacak bir evi de yoktu. Ona: "Evlensene!" denilince: "Ölümlü bir kadınla mı evleneyim?" karşılığını verdi. "Kendine bir ev yapsana" denilince de: "Yolda giden bir yolcuyum" karşılığını verdi.

(١٠٨١٦)- [٢٧٣/٧] ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلامُ " إِنَّ لِلْحِكْمَةِ أَهْلا، فَإِنْ وَضَعْتَهَا فِي غَيْرِ أَهْلِهَا ضُيِّعَتْ، وَإِنْ مَنَعْتَهَا مِنْ أَهْلِهَا ضُيِّعَتْ، كُنْ كَالطَّبِيبِ، يَضَعُ الدَّوَاءَ حَيْثُ يَنْبَغِي "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. İsa: "Hikmete de ehil olanlar vardır. Hikmeti ehli olmayanlara verirsen heba ederler. Hikmeti ehli olanlardan esirgersen heba olur. Bu konuda ilacı yerli yerinde kullanan doktor gibi olmalısın" dedi.

(١٠٨١٧)- [٢٧٣/٧] ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: " كَانَ عِيسَى، وَيَحْيَى عَلَيْهِمَا السَّلامُ يَأْتِيَانِ الْقَرْيَةَ، فَيَسْأَلُ عِيسَى

عَنْ شِرَارِ أَهْلِهَا، وَيَسْأَلُ يَحْيَى عَنْ خِيَارِ أَهْلِهَا، فَقَالَ لَهُ يَحْيَى: لِمَ تَنْزِلُ عَلَى شِرَارِ النَّاسِ؟ قَالَ: إِنَّمَا أَنَا طَبِيبٌ أُدَاوِي الْمَرْضَى "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. İsa ile Yahya bir kasabaya geldikleri zaman İsa kasabanın en kötülerini, Yahya ise en iyilerini sorardı. Yahya ona: "Neden en kötülerinin misafiri oluyorsun?" diye sorunca da: "Ben hastaları tedavi eden doktor gibiyim" derdi.

(١٠٨١٨)- [٢٧٤/٧] ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبُو مَعْمَرٍ، عَنْ سُفْيَانُ، قَالَ: قَالَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلامُ " إِنَّمَا أُعَلِّمُكُمْ لِتُعَلِّمُوا، لَيْسَ لِتَعْجَبُوا، يَا مِلْحَ الأَرْضِ لا تَفْسَدُوا، فَإِنَّ الشَّيْءَ إِذَا فَسَدَ إِنَّمَا يَصْلُحُ بِالْمِلْحِ، فَإِنَّ الْمِلْحَ إِذَا فَسَدَ لَمْ يُصْلَحْ بِشَيْءٍ، وَلا تَأْخُذُوا الأَجْرَ مِمَّنْ تُعَلِّمُونَ إِلا مِثْلَ الَّذِي أَخَذْتُ مِنْكُمْ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. İsa: "Ben size hayret etmeniz için değil başkalarına öğretmeniz için öğretiyorum. Siz ki yeryüzünün tuzu gibisiniz! Sakın kokmayın! Zira bir şey koktuğu zaman onu tuzlarlar. Ama tuz koktuğu zaman onu düzeltecek bir şey kalmaz. Ben size öğreterek karşılığında ne alıyorsam siz de öğrettiklerinize karşılık aynısını alın" dedi.

(١٠٨١٩)- [٢٧٤/٧] ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، وَأَبُو مَعْمَرٍ، قَالا، قَالَ سُفْيَانُ قَالَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلامُ: " كُونُوا أَوْعِيَةَ الْكِتَابِ، وَيَنَابِيعَ الْعِلْمِ، وَسَلُوا اللَّهَ رِزْقَ يَوْمٍ بِيَوْمٍ، وَلا يَضُرُّكُمْ أَنْ لا يُكْثِرَ لَكُمْ "، وَقَالَ أَحْمَدُ: " أَوْعِيَةُ الْعِلْمِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. İsa: "Kitab'ın kapları ve ilmin kaynağı olun. Allah'tan rızkı günlük isteyin. Rızkı size çok vermemesinin de size bir zararı olmaz" dedi.

(١٠٨٢٠)- [٢٧٤/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " لَيْسَ الْعَالِمُ الَّذِي يَعْرَفُ الْخَيْرَ وَالشَّرَّ، إِنَّمَا الْعَالِمُ الَّذِي يَعْرَفُ الْخَيْرَ فَيَتْبَعُهُ، وَيَعْرِفُ الشَّرَّ فَيَجْتَنِبُهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Âlim, hayrı ve şerri bilen kişi değildir. Âlim, hayrı bilip ona tabi olan, şerri bilip ondan uzak duran kişidir."

(١٠٨٢١)- [٢٧٤/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ بِشْرٍ الْحَارِثِيَّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " أَوَّلُ الْعِلْمِ الاسْتِمَاعُ، ثُمَّ الإِنْصَاتُ، ثُمَّ الْحِفْظُ، ثُمَّ الْعَمَلُ، ثُمَّ النَّشْرُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "İlmin başı dinleme, sonra susma, sonra ezberleme, sonra onunla amel etme, sonra da onu yaymadır."

(١٠٨٢٢)- [٢٧٤/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَمْرٍو الْبَاهِلِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " كُنْتُ أَخْرُجُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَأَتَصَفَّحُ الْخَلْقَ، فَإِذَا رَأَيْتُ كُهُولا، وَمَشْيَخَةً جَلَسْتُ إِلَيْهِمْ، فَأَنَا الْيَوْمَ قَدِ اكْتَنَفَتْنِي هَؤُلاءِ الصِّبْيَانُ، ثُمَّ يَنْشُدُ:

وَمِنَ الشَّقَاءِ تَفَرُّدِي بِالسُّؤْدَدِ !

Muhammed b. Amr el-Bâhilî der ki: Süfyân b. Uyeyne: "Mescide çıkıp gelenleri kontrol ederdim. Olgun ve yaşlı kişileri gördüğüm zaman da yanlarında otururdum. Bu gün ise etrafımda hep çocuklar var" der ve: ***"Önderlikte tek olmam bedbahtlığımdandır"*** şeklinde bir beyit okurdu.

(١٠٨٢٣)- [٢٧٤/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الصَّبَّاحِ، يَقُولُ: أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " إِذَا تَرَكَ الْعَالِمُ لا أَدْرِي أُصِيبَتْ مَقَاتِلُهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Eğer âlim «bilmiyorum» sözünü terk edecek olursa sözünün değeri olmaz."

(١٠٨٢٤)- [٢٧٤/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا يَحْيَى مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحِيمِ، يَقُولُ: عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْمَدِينِيِّ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ، إِذَا سُئِلَ عَنْ شَيْءٍ، يَقُولُ: " لا أُحْسِنُ ! "، فَيَقُولُ: " مَنْ يُسْأَلُ؟ " فَيَقُولُ: " سَلِ الْعُلَمَاءَ، وَسَلِ اللَّهَ التَّوْفِيقَ "

Ali b. el-Medînî der ki: Süfyân'a bir şey sorulduğunda: "Bu konuda yeterli bilgim yoktur" derdi. "Kime sorayım?" dendiğinde ise: "Âlimlere sor ve Allah'tan başarı dile" karşılığını verirdi.

(١٠٨٢٥)- [٢٧٥/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ الزُّهْرِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَعْدٍ الْجُمَحِيُّ، قَالَ: رَأَيْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، وَأُتِيَ بِمَاءِ زَمْزَمَ، فَشَرِبَ وَسَقَى الَّذِي عَنْ يَمِينِهِ، وَقَالَ: " مَاءُ زَمْزَمَ بِمَنْزِلَةِ الطِّيبِ لا يُرَدُّ "

Abdurrahman b. Sa'd el-Cumahî der ki: Süfyân b. Uyeyne'ye Zemzem suyundan getirildiğini gördüm. Getirilen sudan içtikten sonra sağında olanlara da ikram etti ve: "Zemzem suyu koku gibidir ve reddedilemez" dedi.

(١٠٨٢٦)- [٢٧٥/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُحَمَّدٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْحُمَيْدِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لا تَدْخُلْ هَذِهِ الْمَحَابِرُ بَيْتَ رَجُلٍ إِلا أَشْقَى أَهْلَهُ وَوَلَدَهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Divit ile hokka bir adamın evine girdiği zaman ailesi ve çocukları mutsuz oldular demektir."

(١٠٨٢٧)- [٢٧٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْفَضْلِ، ثنا ابْنُ زُهَيْرٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عِيسَى، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " الْغِيبَةُ أَشَدُّ مِنَ الدَّيْنِ، الدَّيْنُ يُقْضَى، وَالْغِيبَةُ لا تُقْضَى "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Gıybet borçtan daha ağırdır. Zira borç ödenir ancak gıybetin ödemesi yoktur."

(١٠٨٢٨)- [٢٧٥/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَبِيبٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا سُفْيَانُ: قَوْلُهُ: " ﴿وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ﴾ "، قَالَ: " لَيْسَ تَكَادُ أَبْصَارُهُمْ تَسْمُو إِلَى شَيْءٍ مِمَّا هُمْ فِيهِ حَتَّى يُفْتَحَ لَهُمْ شَيْءٌ يُقَالُ لَهُ الْمَزِيدُ، فَإِذَا فُتِحَ ذَلِكَ جَاءَ شَيْءٌ لَيْسَ بِالَّذِي كَانُوا فِيهِ، فَيُشْرِفُ عَلَيْهِمْ، فَيُنَادُونَهُ، فَيَقُولُونَ: مَنْ أَنْتَ؟ فَيَقُولُ: أَنَا مِنَ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ: ﴿وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ﴾ "

Süleymân b. Dâvud der ki: Süfyân b. Uyeyne, **"Katımızda fazlası da vardır"**[1] buyruğunu açıklarken şöyle dedi: "Cennettekiler içinde bulundukları nimetlerden dolayı artık başka bir şeyi aramaz olurlar. Ancak onlara «Mezîd» denilen bir şey açılır. Açıldığı zaman da içinden, daha önce görmedikleri bir şey çıkar. Onu üstlerinde gördükleri zaman: "Sen kimsin?" diye sorarlar. "Ben Allah'ın **«Katımızda fazlası da vardır»** buyurduğu şeylerden biriyim" der."

(١٠٨٢٩)- [٢٧٥/٧] حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ، مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرِ بْنِ الْعَبَّاسِ، وَأَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ أَبِي مَذْعُورٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " خُلِقَتِ النَّارُ رَحْمَةً يُخَوِّفُ بِهَا عِبَادَهُ لِيَنْتَهُوا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Ateş, kulların onunla korkutulup günahı bırakmaları için rahmet olarak yaratılmıştır."

(١٠٨٣٠)- [٢٧٥/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو عُبَيْدَةَ عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْعَسْكَرِيُّ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى الْمِنْقَرِيُّ، قَالَ: ثنا الأَصْمَعِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: " رَأَيْتُ أَعْرَابِيًّا جَاءَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ، فَتَبِعْتُهُ، فَقُلْتُ: لَعَلَّهُ لا يُحْسِنُ فَأُعَلِّمَهُ مَا يَقُولُ، قَالَ: فَجَاءَ فَتَعَلَّقَ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ إِلَيْكَ خَرَجْتُ، وَأَنْتَ أَخْرَجْتَنِي، وَإِلَيْكَ جِئْتُ

---

[1] Kâf Sur. 35

وَأَنْتَ جِئْتَ بِي، وَبِفِنَائِكَ أَنَخْتُ، وَأَنْتَ حَمَلْتَنِي، اللَّهُمَّ فَقَدْ عَجَّتْ إِلَيْكَ الأَصْوَاتُ، بِصُنُوفِ اللُّغَاتِ، يَسْأَلُونَكَ الْحَاجَاتِ، وَحَاجَتِي إِلَيْكَ أَنْ تَذْكُرَنِي عَلَى طُولِ الْبِلا إِذَا نَسِيَنِي أَهْلُ الدُّنْيَا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Kâbe'yi tavaf için gelen bir bedevi gördüm. "Belki ne diyeceğini bilmiyordur, ona öğretirim" diye düşünüp peşine takıldım. Bedevi yaklaşıp Kâbe'nin örtüsüne tutundu ve şöyle dedi: "Allahım! Senin rızan için çıktım, ama beni çıkaran sensin. Senin için geldim, ama beni getiren sensin. Devemi evinin avlusunda çöktürdüm, ama beni buraya taşıtan sensin. Allahım! Değişik diller ve seslerle insanlar senden ihtiyaçlarım istiyorlar. Benim de isteğim insanlar beni unuttuğu zaman senin ben hatırlamandır."

(١٠٨٣١)- [٢٧٥/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ أَبُو سَعِيدٍ السُّكَّرِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ رَاشِدٍ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: " كُنَّا بِبَابِ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، وَقَدْ خَلا بِالْحُجَّابِ وَهُوَ يُحَدِّثُهُمْ، نَسْتَأْذِنُ عَلَيْهِ فَلا يُؤْذَنُ لَنَا، فَجَاءَ مُحَمَّدُ بْنُ مَنَاذِرٍ الشَّاعِرُ، فَقَالَ: مَالَكُمْ لا تَدْخُلُونَ؟ قُلْنَا: اسْتَأْذَنَّا فَلَمْ يُؤْذَنْ لَنَا، فَنَقَرَ الْبَابَ، وَأَنْشَأَ يَقُولُ:

بِعَمْرٍو، وَبِالزُّهْرِيِّ وَالسَّلَفِ الأُولَ — بِهِمْ ثَبَتَتْ رِجْلاكَ عِنْدَ الْمَقَادِمِ

جَعَلْتَ طُوَالَ الدَّهْرِ يَوْمًا لِصَالِحٍ — وَيَوْمًا لِخَاقَانٍ وَيَوْمًا لِحَاتِمِ

وَلِلْحَسَنِ التَّخْتَاخِ يَوْمًا وَدُونَهُمْ — خَصَصْتَ حُسَيْنًا دُونَ أَهْلِ الْمَوَاسِمِ

نَظَرْتُ فَطَالَ الْفِكْرُ فِيكَ فَلَمْ أَجِدْ — تُدِيرُ رَحًى إِلا لأَخْذِ الدَّرَاهِمِ

قَالَ: فَخَرَجَ سُفْيَانُ وَبِيَدِهِ عَصًى، فَقَالَ: خُذُوهُ، فَغَدَا ابْنُ مَنَاذِرٍ، فَأُدْخِلْنَا وَكَتَبْنَا عَنْهُ "

Hasan b. Ali b. Râşid el-Vâsıtî der ki: Süfyân b. Uyeyne'nin kapısında bekliyorduk. O da içerde muhafızlarla sohbet ediyordu. Girmek için izin istiyor, ancak girmemize izin verilmiyordu. Şair Muhammed b. Menâzir gelip: "Neden içeri girmiyorsunuz?" diye sorunca: "İzin istedik, ama izin

verilmedi" karşılığını verdik. Muhammed kapıyı çaldı ve şöyle bir şiir okudu:

"Bu makamlarda sağlam bir şekilde durabiliyorsan

Amr'ın, Zührî'nin ve selefin sayesinde duruyorsun

Zamanının çoğunda bir günü Salih'e

Bir günü hakanlara, bir günü Hâtim'e,

Birini de Hasan b. Tahtâh'a ayırıyorsun

Tüm insanlar içinden bir günü de Hüseyin'e

Haline bakıp düşünüyorum da

Dirhemi almadan değirmeni döndürmüyorsun."

Bunun üzerine Süfyân içerden elinde sopayla çıktı ve: "Şunu tutun!" dedi. İbn Menâzir kaçınca içeriye alındık ve onun rivayetlerini yazmaya başladık.

(١٠٨٣٢)- [٢٧٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ أَحْمَدَ الْحِمْصِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، قَالَ: أَتَى رَجُلٌ خُرَاسَانِيٌّ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، فِي مَجْلِسِهِ، فَرَمَى إِلَيْهِ بِدِرْهَمَيْنِ، فَقَالَ حَدِّثْنِي بِهِمَا، فَهَمَّ بِهِ أَصْحَابُ الْحَدِيثِ، فَقَالَ: " دَعُوهُ "، ثُمَّ نَكَصَ وَبَكَى، ثُمَّ قَالَ: "

اعْمَلْ بِقَوْلِي وَإِنْ قَصَّرْتُ فِي عَمَلِي   يَنْفَعْكَ قَوْلِي وَلا يَضْرُرْكَ تَقْصِيرِي

Yahya b. Osmân der ki: Horasanlı bir adam Süfyan b. Uyeyne'nin meclisine geldi. Önüne iki dirhem attı ve: "Bu iki dirhem karşılığında bana hadis rivâyet et" dedi. Süfyân'ın öğrencileri adama saldırmak istediler, ancak Süfyân: "Onu bırakın!" dedi. Sonra başını önüne alıp ağlamaya başladı. Sonra adama şöyle dedi:

"Amelimde kusurlu olsam da sen sözümle amel et

Zira sözüm sana fayda verir, kusurum zarar vermez."

(١٠٨٣٣)- [٢٧٦/٧] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ الزَّعْفَرَانِيُّ، عَنْ مُوسَى بْنِ بَشِيرٍ، قَالَ حَكِيمُ بْنُ أَبْجَرَ الْمَكِّيُّ سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَتَمَثَّلُ: "

إِذَا مَا رَأَيْتَ الْمَرْءَ يَقْتَادُهُ الْهَوَى فَقَدْ ثَكِلَتْهُ عِنْدَ ذَاكَ ثَوَاكِلُهْ

وَقَدْ أَشْمَتَ الأَعْدَاءَ جَهْلا بِنَفْسِهِ وَقَدْ وَجَدَتْ فِيهِ مَقَالا عَوَاذِلُهْ

وَلَنْ يَنْزِعَ النَّفْسَ اللَّحُوحَ عَنِ الْهَوَى مِنَ النَّاسِ إِلا وَافِرُ الْعَقْلِ كَامِلُهْ

Hakîm b. Ebcer el-Mekkî, İbn Uyeyne'nin şu şiiri söylediğini nakleder:

"Kişiyi arzularının yönlendirdiğini görürsen
Artık kaybettikleri kendisini yok etmiştir
Cahilliğiyle düşmanları kendine güldürür
Zayıflığı hakkında çok şey söylenebilir
Nefsinin yoldan çıkmasına engel olmaz
Bunu ancak aklı kâmil olan yapabilir."

(١٠٨٣٤)- [٢٧٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي عُمَرَ، يَقُولُ: كُنَّا عِنْدَ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، فَذَكَرُوا الْفَضْلَ بْنَ الرَّبِيعِ وَدَهَاءَهُ، فَأَنْشَأَ سُفْيَانُ يَقُولُ: "

كَمْ مِنْ قَوِيٍّ قَوِيٍّ فِي تَقَلُّبِهِ مُهَذَّبِ الرَّأْيِ عَنْهُ الرِّزْقُ مُنْحَرِفُ

وَكَمْ ضَعِيفٍ ضَعِيفِ الْعَقْلِ مُخْتَلِطٍ كَأَنَّهُ مِنْ خَلِيجِ الْبَحْرِ يَغْتَرِفُ

İbn Ebî Ömer der ki: Süfyân b. Uyeyne'nin yanındayken Fadl b. er-Rabî'den ve dehasından konu açıldı. Konu üzerine Süfyân şöyle bir şiir okudu:

"Nice güçlü, çalışkan ve akıllı kişiler var ki
Rızkı bir türlü elde edemezler

Nice zayıf, tembel ve akılsız kişiler de var ki

Rızkı sanki denizden dolduruyor gibiler."

(١٠٨٣٥)- [٢٧٦/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجَرَوِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُنَيْدَ بْنَ دَاوُدَ، يَحْكِي عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، أَنَّهُ جَاءَهُ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ أَبِي حَنِيفَةَ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ، ثُمَّ دَارَ مِنْ نَاحِيَةٍ أُخْرَى فَأَعْرَضَ عَنْهُ، فَقَالَ سُفْيَانُ: "

وَمَا يَلْبَثُ الأَقْوَامُ أَنْ يَتَفَرَّقُوا إِذَا لَمْ يُؤَلِّفْ رُوحُ شَكْلٍ إِلَى شَكْلِ

أَبِنْ لِي وَكُنْ مِثْلِي أَوِ ابْتَغِ صَاحِبًا كَمِثْلِكَ إِنِّي أَبْتَغِي صَاحِبًا مِثْلِي!

Süneyd b. Dâvud der ki: Ebû Hanîfe'nin öğrencilerinden biri, Süfyân b. Uyeyne'nin yanına geldi. Ancak Süfyân ona yüz vermedi. Adam başka bir taraftan yaklaşmak isteyince Süfyân yine yüz vermedi ve şöyle dedi:

"Bedenlerdeki ruhlar birbirlerini yakın görmezse

Çok geçmeden topluluklar birbirinden ayrılır

Açık ve benim gibi ol.. ya da kendin gibi bir dost ara

Zira ben de kendime kendim gibi bir dost arıyorum."

(١٠٨٣٦)- [٢٧٧/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْعُتْبِيُّ، ثنا حَبَّانُ بْنُ نَافِعِ بْنِ صَخْرِ بْنِ جُوَيْرِيَةَ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، بَعْدَ مَا أَسَنَّ يَتَمَثَّلُ بِهَذَا الْبَيْتِ: "

يُعَمَّرُ وَاحِدٌ فَيَغُرُّ قَوْمًا وَيَنْسَى مَنْ يَمُوتُ مِنَ الصِّغَارِ!

Süfyân b. Uyeyne yaşlandığı zaman, şu beyitleri devamlı söylemeye başladı:

"Birine uzun ömür verildi diye tüm topluluk aldanır

Oysa küçük yaşta ölen çocukları unutmuşlardır."

(١٠٨٣٧)- [٧/٢٧٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْمَاطِيُّ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَائِشَةَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: " لَوْلا أَنَّ اللَّهَ، طَأْطَأَ مِنِ ابْنِ آدَمَ بِثَلاثٍ مَا أَطَاقَهُ شَيْءٌ، وَإِنَّهُنَّ لَفِيهِ، وَإِنَّهُ عَلَى ذَلِكَ لَوَثَّابٌ: الْفَقْرُ، وَالْمَرَضُ، وَالْمَوْتُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Şayet Allah üç şeyle insanın yükünü hafifletmeseydi, insanın hiçbir şeye gücü yetmezdi. Bundan dolayı bu üç şey insanda her zaman var olur ve Allah bunlarla ona mükafat verir. Bu üç şey de fakirlik, hastalık ve ölümdür."

(١٠٨٣٨)- [٧/٢٧٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " الْعِلْمُ إِنْ لَمْ يَنْفَعْكَ ضَرَّكَ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "İlim, eğer sana fayda vermezse zarar verir."

(١٠٨٣٩)- [٧/٢٧٧] حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُثْمَانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْمِصْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَعْيَنَ، قَالَ: سَمِعْتُ إِسْحَاقَ بْنَ أَبِي إِسْرَائِيلَ، يَقُولُ: قُلْتُ لِسُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، أَجْدَبَ النَّاسُ مِنَ الدِّينِ وَالدُّنْيَا، قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: " أَجْدَبُوا فَلا مَرْتَعَ وَلا مَفْزَعَ ! "

İshâk b. Ebî İsrâil der ki: Süfyân b. Uyeyne'ye: "Ey Ebû Muhammed! İnsanlar hem dünya hem de dünyalıklar konusunda kıtlığa maruz kaldılar" dediğimde: "Kıtlığa maruz kaldılar ve ne bir meraları ne de sığınacakları bir yer var" karşılığını verdi.

(١٠٨٤٠)- [٧/٢٧٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ رَوْحٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا بِشْرُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ فِي قَوْلِهِ: " ﴿أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا﴾، قَالَ: أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ قُرْآنًا فَاحْتَمَلَهُ الرِّجَالُ بِعُقُولِهَا، ﴿كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً﴾ وَهُوَ قَوْلُ أَهْلِ الْبِدَعِ وَالأَهْوَاءِ، ﴿وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الأَرْضِ﴾ وَهُوَ الْحَلالُ وَالْحَرَامُ "

Bişr b. Yahya der ki: Süfyân b. Uyeyne, **"O, gökten su indirdi de dereler kendi ölçülerince dolup aktı"**[1] buyruğunu açıklarken: "Gökten inen bu su, Kur'ân'dır ve insanlar onu akıllarında taşırlar" dedi. **"İşte Allah, hak ile batıla böyle misal getirir. Köpüğe gelince sönüp gider"**[2] buyruğunu açıklarken: "Bunlar bidat sahibi ile arzularına göre hareket edenlerin sözleridir" dedi. **"İnsanlara yararlı olan ise yerde kalır"**[3] buyruğunu açıklarken de: "Bunlar da helal ile haramlardır" dedi.

(١٠٨٤١)- [٢٧٧/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ بَشَّارٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو أَيُّوبَ، ثنا ابْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: كَانَ يُقَالُ: " إِنَّ الْعَاقِلَ إِذَا لَمْ يَنْتَفِعْ بِقَلِيلِ الْمَوْعِظَةِ لَمْ يَزْدَدْ عَلَى الْكَثِيرِ مِنْهَا إِلا شَرًّا "

Süfyân b. Uyeyne bildiriyor: "Denilirdi ki, akıllı kişi nasihatin azından faydalanamıyorsa çoğu, kötülüğünü arttırmaktan başka bir işe yaramayacaktır."

(١٠٨٤٢)- [٢٧٧/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " لا تَبْلُغُوا ذِرْوَةَ هَذَا الأَمْرِ إِلا حَتَّى لا يَكُونَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ، وَمَنْ أَحَبَّ الْقُرْآنَ فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ، افْقَهُوا مَا يُقَالُ لَكُمْ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Allah'ı her şeyden daha çok sevmedikçe bu işin zirvesinde (kâmil mümin) olamazsınız. Kur'ân'ı seven Allah'ı sevmiş olur. Size söyleneni anlayınız."

---

[1] Ra'd Sur. 17

[2] Ra'd Sur. 17

[3] Ra'd Sur. 17

(١٠٨٤٣)- [٢٧٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبُو مَعْمَرٍ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُسْنَ الظَّنِّ، وَشُكْرَ الْعَافِيَةِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Adamın biri: "Allahım! Beni hüsnü zanda bulunan ve afiyete şükreden biri kılmanı istiyorum" diye dua ederdi.

(١٠٨٤٤)- [٢٧٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " بِئْسَ مَنْزِلُ أَوْ مُتَحَوَّلُ عَبْدٍ مُقِيمٍ عَلَى ذَنْبٍ، ثُمَّ يَتَحَوَّلُ مِنْهُ إِلَى غَيْرِ تَوْبَةٍ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Bulunduğu yerde günah işlemişken tövbe etmeden başka bir yere geçen kul ne kötü bir kuldur."

(١٠٨٤٥)- [٢٧٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا أَبُو مُوسَى الأَنْصَارِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قَالَ الْعُلَمَاءُ: " مَنْ لَمْ يَصْلُحْ عَلَى تَقْدِيرِ اللَّهِ، لَمْ يَصْلُحْ عَلَى تَقْدِيرِهِ لِنَفْسِهِ نَفْسِهِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Âlimler: "Allah'ın kendisi için seçip takdir ettiğiyle ıslah olmayan kişi, kendisi için kendi seçtiğiyle ıslah olacak değildir" demişlerdir.

(١٠٨٤٦)- [٢٧٨/٧] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ خَالِدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، أَنْبَأَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيُّ، قَالَ: قَالَ لِي سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ !، عَلَيْكَ بِالنُّصْحِ لِلَّهِ فِي خَلْقِهِ، فَلَنْ تَلْقَاهُ بِعَمَلٍ أَفْضَلَ مِنْهُ، أَلا لا تَأْنَسْ بِمُرَادِ هَؤُلاءِ، فَلَوْ نَادَى مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ: إِنَّ النَّاسَ كُلَّهُمْ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ، وَأَنَا وَحْدِي أَدْخُلُ النَّارَ لَكُنْتُ بِذَلِكَ رَاضِيًا "

Ebû Abdillah er-Râzî bildiriyor: Süfyân b. Uyeyne bana: "Ey Ebû Abdillah! Allah'ın sana verdiği nimete şükür etmen, bu nimet için ona hamdedip, nimetten itaat yolunda yararlanmandır. Zira kendisine verilen nimetten Allah'a itaat yolunda yararlanmayan kişi, nimet için Allah'a şükretmiş sayılmaz" dedi.

(١٠٨٤٧)- [٧/٢٧٨] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيُّ، قَالَ: قَالَ لِي سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ " يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، إِنَّ مِنْ شُكْرِ اللَّهِ عَلَى النِّعْمَةِ أَنْ تَحْمِدَهُ عَلَيْهَا، وَتَسْتَعِينَ بِهَا عَلَى طَاعَتِهِ، فَمَا شَكَرَ اللَّهَ مَنِ اسْتَعَانَ بِنِعْمَتِهِ عَلَى مَعْصِيَتِهِ "

Ebû Abdillah er-Râzî der ki: Süfyân b. Uyeyne bana: "Ey Ebû Abdillah! Allah'ın sana ihsan ettiği nimete şükretmen, O'na hamd ederek, bu nimeti O'na itaat için kullanmaya çalışarak olur. İhsan edilen nimeti günah olan bir işte kullanan kişi Allah'a şükretmiş olmaz" dedi.

(١٠٨٤٨)- [٧/٢٧٨] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، فِي دَارِ النُّسَّاجِ، وَهُوَ يَقُولُ: اسْمَعُوا مَا يُقَالُ لَكُمْ، فَإِنَّهُ أَنْفَعُ لَكُمْ مِنَ الْحَدِيثِ، " لَوْ أَنَّ رَجُلا أَصَابَ مِنْ مَالِ رَجُلٍ شَيْئًا فَتَوَرَّعَ عَنْهُ بَعْدَ مَوْتِهِ، فَجَاءَ بِهِ إِلَى وَرَثَتِهِ لَكُنَّا نَرَى ذَلِكَ كَفَّارَةً لَهُ، وَلَوْ أَنَّ رَجُلا أَصَابَ مِنْ عِرْضِ رَجُلٍ شَيْئًا فَتَوَرَّعَ عَنْهُ بَعْدَ مَوْتِهِ، فَجَاءَ إِلَى وَرَثَتِهِ وَإِلَى جَمِيعِ أَهْلِ الأَرْضِ فَجَعَلُوهُ فِي حِلٍّ مَا كَانَ حِلا، فَعِرْضُ الْمُؤْمِنِ أَشَدُّ مِنْ مَالِهِ، افْقَهُوا مَا يُقَالُ لَكُمْ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Sizlere söyleyeceğim şeyleri dinleyip iyice anlayın ki aranızda konuşmanızdan daha faydalıdır. Biri başkasının malından hakkı olmayan bir şeyi alsa, mal sahibi öldükten sonra ise alan adam bunun vebalinden çekinip aldığı şeyi gelip ölenin varislerine verse bu davranışı onun günahına kefâret olur diye düşünürüz. Ancak biri başka birinin onuru hakkında laf etse, onuruna laf ettiği adam öldükten sonra bunu yapan adam vebalinden çekinip ölenin varislerine veya tüm dünya

ahalisine gelse ve helallik dilese, varisleri ve tüm dünya haklarını helal etseler dahi bu yaptığı kendisine helal sayılmaz. Zira müminin onuru malından daha önemli ve daha ağırdır. Sizlere söylenenleri iyice anlayın!"

(١٠٨٤٩)- [٢٧٨/٧] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ أَبُو بَكْرٍ الأَسْلَمِيُّ، قَالَ: وَقَفَ فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ عَلَى رَأْسِ سُفْيَانَ، وَحَوْلَهُ جَمَاعَةٌ، فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ: ﴿قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ﴾، فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: بِفَضْلِ اللَّهِ يَا أَبَا عَلِيٍّ، وَاللَّهِ لا يَفْرَحُ أَبَدًا حَتَّى يَأْخُذَ دَوَاءَ الْقُرْآنِ فَيَضَعَهُ عَلَى دَاءِ قَلْبِهِ "

Ebû Bekr el-Eslemî der ki: Fudayl b. İyâd, bir topluluğun içinde oturmuş olan Süfyân b. Uyeyne'nin başında durdu. "Ey Ebû Muhammed!" dedi ve **"De ki: Ancak Allah'ın lütuf ve rahmetiyle, yalnız bunlarla sevinsinler. Bu, onların toplayıp durduklarından daha hayırlıdır"**[1] âyetini okudu. Süfyân şu karşılığı verdi: "Allah'ın lütfuyla ey Ebû Ali! Ama vallahi Kur'ân'ı ilaç gibi kalplerindeki hastalığa koymadıkça sevinemezler."

(١٠٨٥٠)- [٢٧٩/٧] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " الأَوَّابُ: الْحَفِيظُ الَّذِي لا يَقُومُ مِنْ مَجْلِسِهِ حَتَّى يَسْتَغْفِرَ اللَّهَ ﷻ وَيَتُوبَ

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Evvâb demek, meclisinden istiğfar ve tövbe etmeden kalkmayan kişi demektir."

(١٠٨٥١)- [٢٧٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا سَوَّارُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُمَرَ بْنِ رَاشِدٍ التَّيْمِيُّ، مَوْلًى لِبَنِي تَيْمٍ، قَالَ كُنْتُ أَطْلُبُ الْعِلْمَ، فَأَنْفَقْتُ مَا كَانَ مَعِي، وَأَتَانِي سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، حِينَ بَلَغَهُ خَبَرِي، فَقَالَ لِي: " لا تَأْسَ عَلَى مَا فَاتَكَ، وَاعْلَمْ أَنَّكَ لَوْ رُزِقْتَ لأَتَاكَ "، ثُمَّ قَالَ لِي: " أَبْشِرْ، فَإِنَّكَ عَلَى خَيْرٍ، أَتَدْرِي مَنْ دَعَا لَكَ؟ " قُلْتُ: وَمَنْ دَعَا لِي؟ قَالَ: " دَعَا لَكَ حَمَلَةُ الْعَرْشِ "، قُلْتُ:

---

[1] Yûnus Sur. 58

دَعَا لِي حَمَلَةُ الْعَرْشِ؟ ! قَالَ: " نَعَمْ، وَدَعَا لَكَ نُوحٌ عَلَيْهِ السَّلامُ "، قُلْتُ: وَدَعَا لِي نُوحٌ عَلَيْهِ السَّلامُ؟ ! قَالَ: " نَعَمْ، وَدَعَا لَكَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلامُ "، قُلْتُ: دَعَا لِي إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلامُ؟ ! قَالَ: " نَعَمْ، وَدَعَا لَكَ مُحَمَّدٌ ﷺ "، قُلْتُ: أَيْنَ دَعَوْا لِي؟ قَالَ: " أَمَا سَمِعْتَ قَوْلَهُ تَعَالَى: ﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾ "، قُلْتُ: وَأَيْنَ دَعَا لِي نُوحٌ عَلَيْهِ السَّلامُ؟ قَالَ: " أَمَا سَمِعْتَ قَوْلَهُ: ﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ "، قُلْتُ: وَأَيْنَ دَعَا لِي إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلامُ؟ قَالَ: " أَمَا سَمِعْتَ قَوْلَ اللَّهِ ﷻ: ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ﴾ "، قُلْتُ: فَأَيْنَ دَعَا لِي مُحَمَّدٌ ﷺ قَالَ: فَهَزَّ رَأْسَهُ، ثُمَّ قَالَ: " أَمَا سَمِعْتَ قَوْلَهُ تَعَالَى: " ﴿وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ ، فَكَانَ أَطْوَعَ لِلَّهِ، وَأَرْأَفَ بِهَا، وَأَرْحَمَ أَنْ يَأْمُرَهُ اللَّهُ بِشَيْءٍ ثُمَّ لا يَفْعَلَهُ "

Temîm oğullarının azatlısı Yahya b. Ömer b. Râşid et-Teymî anlatıyor: İlim öğrenirken param bitti. Süfyân durumumdan haberdar olunca yanıma geldi ve: "Kaçırdığın şeyler için hayıflanma! Bil ki şayet sana rızık takdir edilmişse bu rızık yanına gelecektir" dedi. Sonra: "Ama sevin! Zira hayır üzerindesin. Sana kimler dua etti biliyor musun?" dedi. "Kim dua etti?" diye sorduğumda: "Arş'ı taşıyanlar sana dua etti" dedi. Ona: "Arş'ı taşıyanlar bana mı dua etti?" dediğimde: "Evet!" karşılığını verdi ve: "Nuh da sana dua etti" dedi. Ona: "Nuh mu bana dua etti?" diye sorduğumda: "Evet!" karşılığını verdi ve: "İbrâhîm de sana dua etti" dedi. Ona: "İbrâhîm mi bana dua etti?" diye sorduğumda: "Evet!" karşılığını verdi ve: "Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) de sana dua etti" dedi.

Ona: "(Arş'ı taşıyanlar) bana nerede dua ettiler?" diye sorduğumda: "Allah'ın «**Arş'ı taşıyanlar ve onun çevresinde bulunanlar (melekler) Rablerini hamd ederek tesbih ederler, O'na inanırlar ve inananlar için (şöyle diyerek) bağışlanma dilerler: Ey Rabbimiz! Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O halde tövbe eden ve senin**

yoluna uyanları bağışla ve onları cehennem azâbından koru"[1] buyruğunu duymadın mı?" dedi.

Ona: "Nuh nerede bana dua etti?" diye sorduğumda: "Allah'ın **«Rabbim! Beni, ana babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla»**[2] buyruğunu duymadın mı?" dedi. Ona: "İbrâhîm nerede bana dua etti?" diye sorduğumda: "Allah'ın **«Rabbimiz! Hesap görülecek günde, beni, ana-babamı ve inananları bağışla»**[3] buyruğunu duymadın mı?" dedi.

Ona: "Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) nerede bana dua etti?" diye sorduğumda başını salladı ve şöyle dedi: "Allah'ın **«Hem kendinin, hem de inanmış erkek ve kadınların günahlarının bağışlanmasını dile»**[4] buyruğunu duymadın mı? Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Allah'a en çok itaat eden ve ümmetine en çok şefkati gösteren kişiydi. Allah ona öyle bir emir vermişken bunu yerine getirmeyecek değildir."

(١٠٨٥٢)- [٢٧٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ خَشْرَمٍ ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: قَالَ بَعْضُ الْفُقَهَاءِ: كَانَ يُقَالُ: " الْعُلَمَاءُ ثَلاثَةٌ: عَالِمٌ بِاللَّهِ، وَعَالِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ، وَعَالِمٌ بِاللَّهِ وَبِأَمْرِ اللَّهِ، فَأَمَّا الْعَالِمُ بِأَمْرِ اللَّهِ فَهُوَ الَّذِي يَعْلَمُ السُّنَّةَ وَلا يَخَافُ اللَّهَ، وَأَمَّا الْعَالِمُ بِاللَّهِ فَهُوَ الَّذِي يَخَافُ اللَّهَ وَلا يَعْلَمُ السُّنَّةَ، وَأَمَّا الْعَالِمُ بِاللَّهِ وَبِأَمْرِ اللَّهِ فَهُوَ الَّذِي يَعْلَمُ السُّنَّةَ وَيَخَافُ اللَّهَ، فَذَاكَ يُدْعَى عَظِيمًا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ "

Süfyân b. Uyeyne, fakihlerden birinden nakleder: Şöyle denirdi: "Âlimler üç türlüdür: Allah'ı bilen, Allah'ın emirlerini bilen ve hem Allah'ı, hem emirlerini bilen. Allah'ın emirlerini bilen: Sünneti öğretip Allah'tan

---

[1] Mü'min Sur. 7

[2] Hûd Sur. 28

[3] İbrâhîm Sur. 41

[4] Muhammed Sur. 19

korkmayan kişidir. Allah'ı bilen kişi: Allah'tan korkan, ama sünneti bilmeyen kişidir. Hem Allah'ı, hem emirlerini bilen ise: Hem sünneti bilen, hem Allah'tan korkan kişidir. İşte bu kişi gökyüzü mahlûklarınca üstün kişi olarak adlandırılır."

(١٠٨٥٣)- [٢٨٠/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثنا سَوَّارُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَوَّارٍ، ثنا أَبِي، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: " لَيْسَ فِي الأَرْضِ صَاحِبُ بِدْعَةٍ إِلا وَهُوَ يَجِدُ ذِلَّةً تَغْشَاهُ "، قَالَ: " وَهِيَ فِي كِتَابِ اللَّهِ "، قَالُوا: وَأَيْنَ هِيَ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ؟ قَالَ: " أَمَا سَمِعْتُمْ قَوْلَهُ تَعَالَى:﴿إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ "، قَالُوا: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، هَذِهِ لأَصْحَابِ الْعِجْلِ خَاصَّةً ! قَالَ: " كَلا ! اتْلُوا مَا بَعْدَهُ ﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ﴾، فَهِيَ لِكُلِّ مُفْتَرٍ، وَمُبْتَدِعٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Yeryüzünde bir bidat ortaya koyan her kişi, mutlaka bir zilletin de içine düşer. Bu, Allah'ın Kitabı'nda da ifade edilmiştir." Kendisine: "Allah'ın Kitabı'nda nerede geçmektedir?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Allah'ın şu âyetini işitmediniz mi: **"Buzağıyı (tanrı) edinenler var ya, işte onlara mutlaka Rablerinden bir gazap ve dünya hayatında bir zillet erişecektir."**[1] Kendisine: "Ey Ebû Muhammed! Bu, buzağıyı tanrı edinenlere has bir şey değil midir ki?" dediklerinde ise şöyle karşılık verdi: "Hayır! Âyetin devamı olan şu ifadeyi okuyun: **"Biz iftiracıları böyle cezalandırırız."**[2] Bu zillet, kıyamet gününe dek çıkacak her iftiracı ve bidatçi için geçerli olacaktır."

(١٠٨٥٤)- [٢٨٠/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثنا سَوَّارٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ أَبِي مَذْعُورٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ،

---

1 A'râf Sur. 152

2 A'râf Sur. 152

يَقُولُ: " لَمْ أَرَ فَقِيهًا قَطُّ يُدَارِي، وَلا يُمَارِي، يَنْشُرُ حِكْمَةَ اللَّهِ، فَإِنْ قُبِلَتْ حَمِدَ اللَّهَ، وَإِنْ رُدَّتْ حَمِدَ اللَّهَ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Aldatmadan ve gösteriş yapmadan söylediği kabul edildiğinde de, reddedildiğinde de Allah'a hamdeden bir âlim görmüş değilim."

(١٠٨٥٥)- [٢٨٠/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثنا مِهْرَانُ بْنُ هَارُونَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ الرَّازِيُّ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ: " مَنْ طَلَبَ الْحَدِيثَ فَقَدْ بَايَعَ اللَّهَ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Hadis ilmini öğrenmek isteyen kişi, Allah'a biat etmiş demektir."

(١٠٨٥٦)- [٢٨٠/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " لَوْ أَنَّ رَجُلا اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، ثُمَّ ذَكَرَ الْحَدِيثَ لَرَجَوْتُ أَنْ لا يَقُومَ حَتَّى يُغْفَرَ لَهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kıbleye dönüp bir hadis okuyan kişinin yerinden ayrılmadan bağışlanacağını umarım."

(١٠٨٥٧)- [٢٨٠/٧] حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مُوسَى، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا خَالِدٍ، يَقُولُ: " تَحْضُرُ الْحِكْمَةُ بِثَلاثٍ: الإِنْصَاتِ، وَالاسْتِمَاعِ، وَالْوَعْيِ، وَتُلَقَّحُ الْحِكْمَةُ بِثَلاثِ خِصَالٍ: الإِنَابَةِ إِلَى دَارِ الْخُلُودِ، وَالتَّجَافِي عَنْ دَارِ الْغُرُورِ، وَالاسْتِعْدَادِ لِلْمَوْتِ قَبْلَ نُزُولِ الْمَوْتِ "

Süfyân b. Uyeyne bildiriyor: Ebû Hâlid'in şöyle dediğini işittim: "Hikmet (bilgelik) üç şeyle elde edilir. Biri susmak, diğeri dinlemek, üçüncüsü de bilinçli olmaktır. Üç şeyle de kişideki hikmet aşılanıp daim kalır. Biri dâr-ı bekaya yönelmek, diğeri gurur dünyasından yüz çevirmek, üçüncüsü ise ecel gelmeden önce ölüme karşı hazırlıklı olmaktır."

(١٠٨٥٨)- [٧/٢٨٠] حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَوْفٍ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ، قَالَ: قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ: " إِنَّ هَذَا الْعِلْمَ لا يَخْرُجُ مِنْ وِعَاءٍ قَطُّ إِلا صَارَ فِي دُونِهِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Bu ilim, bir kaptan (birinden) çıkacak olsa mutlaka başka bir kaba (birine) girer."

(١٠٨٥٩)- [٧/٢٨١] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ صَاحِبُ الْمَغَازِي، قَالَ: اجْتَمَعَ النَّاسُ إِلَى سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، فَقَالَ: " مَنْ أَحْوَجُ النَّاسِ إِلَى هَذَا الْعِلْمِ؟ " فَسَكَتُوا، ثُمَّ قَالُوا: تَكَلَّمْ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، قَالَ: " أَحْوَجُ النَّاسِ إِلَى الْعِلْمِ الْعُلَمَاءُ، وَذَلِكَ أَنَّ الْجَهْلَ بِهِمْ أَقْبَحُ، لأَنَّهُمْ غَايَةُ النَّاسِ، وَهُمْ يُسْأَلُونَ "

Meğâzî sahibi Ahmed b. Muhammed b. Eyyûb der ki: "Halk Süfyân b. Uyeyne'nin yanında toplanınca İbn Uyeyne: "Kimin bu ilme en çok ihtiyacı var?" diye sordu. Halk bir müddet sustuktan sonra: "Konuş ey Ebû Muhammed!" deyince, İbn Uyeyne: "İnsanlar içinde ilme en çok ihtiyacı olanlar âlimlerdir. Cehalet onlarda daha kötüdür; çünkü halk onlara yönelir ve sorular onlara sorulur" dedi.

(١٠٨٦٠)- [٧/٢٨١] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ عَطِيَّةَ، ثنا الدَّامَغَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " أَتَدْرُونَ مَا مَثَلُ الْعِلْمِ؟ مَثَلُ الْعِلْمِ مِثْلُ دَارِ الْكُفْرِ، وَدَارِ الإِسْلامِ، فَإِنْ تَرَكَ أَهْلُ الإِسْلامِ الْجِهَادَ جَاءَ أَهْلُ الْكُفْرِ فَأَخَذُوا الإِسْلامَ، وَإِنْ تَرَكَ النَّاسُ الْعِلْمَ صَارَ النَّاسُ جُهَّالا "

Dâmeğânî bildiriyor: Süfyân b. Uyeyne'nin şöyle dediğini işittim: "İlim neye benzer bilir misiniz? İlim, Müslümanların yurdu ile kâfirlerin yurdunun birbirlerine karşı olan tutumlarına benzer. Müslümanlar cihadı bıraktıkları zaman kâfirler gelip İslam'ı yok ederler. Aynı şekilde insanlar ilmi terk ettikleri zaman herkes cahil olacaktır."

(١٠٨٦١)- [٧/٢٨١] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الْبُسْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَهْضَمٍ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: " قِيلَ لِبَعْضِ الْحُكَمَاءِ: مَا الصَّبْرُ؟ قَالَ: الَّذِي يَكُونُ فِي الْحَالِ الَّذِي إِذَا نَزَلَ بِهِ مَا يَكْرَهُ صَبَرَ، وَكَانَ مِثْلَ حَالِهِ الأَوَّلِ إِذَا لَمْ يَكُنْ أَصَابَهُ الْبَلاءُ "

Süfyân b. Uyeyne bildiriyor: Bilgelerden birine: "Sabır nedir?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Kişinin başına hoşlanmayacağı bir durum geldiği zaman buna sabretmesi ve böylesi bir durumla hiç karşılaşmamış gibi davranmasıdır.

(١٠٨٦٢)- [٧/٢٨١] وَقَالَ سُفْيَانُ: " أَفْضَلُ الْعِلْمِ الْعِلْمُ بِاللَّهِ، وَالْعِلْمُ بِأَمْرِ اللَّهِ، فَإِذَا كَانَ الْعَبْدُ عَالِمًا بِاللَّهِ، وَعَالِمًا بِأَمْرِ اللَّهِ فَقَدْ بَلَغَ، وَلَمْ تَصِلْ إِلَى الْعِبَادِ نِعْمَةٌ أَفْضَلُ مِنَ الْعِلْمِ بِاللَّهِ، وَالْعِلْمِ بِأَمْرِ اللَّهِ، وَلَمْ يَصِلْ إِلَيْهِمْ عُقُوبَةٌ أَشَدُّ مِنَ الْجَهْلِ بِاللَّهِ، وَالْجَهْلِ بِأَمْرِ اللَّهِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "En üstün ilim, Allah ve emirleri hakkındaki ilimdir. Şayet kul Allah ve emirleri konusunda âlim biriyse kemale erer. Kullara Allah ve emirleri hakkındaki ilimden daha üstün bir nimet verilecek değildir. Allah ve emirleri konusundaki cehaletten daha çetin bir ceza da görecek değillerdir."

(١٠٨٦٣)- [٧/٢٨١] وَقَالَ سُفْيَانُ: " إِذَا أَعْجَبَكَ الصَّمْتُ فَتَكَلَّمْ، وَإِذَا أَعْجَبَكَ الْكَلامُ فَاسْكُتْ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Susmanın hoşuna gittiği zamanlarda konuş, konuşmanın hoşuna gittiği zamanlarda ise sus."

(١٠٨٦٤)- [٧/٢٨١] وَقَالَ سُفْيَانُ: " دَعُوا الْمِرَاءَ لِقِلَّةِ خَيْرِهِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Hayrı çok az olduğu için tartışmayı bırakın!"

(١٠٨٦٥)- [٢٨١/٧] وَقَالَ سُفْيَانُ: كَانَ يُقَالُ: " أَنْ يَكُونَ لَكَ عَدُوٌّ صَالِحٌ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ صَدِيقٌ فَاسِدٌ، لأَنَّ الْعَدُوَّ الصَّالِحَ يَحْجِزُهُ إِيمَانُهُ أَنْ يُؤْذِيَكَ أَوْ يَنَالَكَ بِمَا تَكْرَهُ، وَالصَّدِيقُ الْفَاسِدُ لا يُبَالِي مَا نَالَ مِنْكَ "

Süfyân b. Uyeyne bildiriyor: Denilirdi ki: "Salih bir düşmanının olması, fasık bir dostunun olmasından daha hayırlıdır. Çünkü salih olan düşmanın imanı, kendisini sana kötülük etmekten veya hoşlanmayacağın bir şekilde sana dil uzatmaktan alıkoyar. Fasık dost ise sana karşı yaptıklarını umursamaz."

(١٠٨٦٦)- [٢٨١/٧] وَقَالَ سُفْيَانُ: " مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ يُسْأَلُ عَمَّا يُسْأَلُ عَنْهُ الأَنْبِيَاءُ عَلَيْهِمُ السَّلامُ إِلا تَبْلِيغَ الرِّسَالَةِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kur'ân okuyan kişi, risâleti tebliğ dışında tüm peygamberlerin hesaba çekildiği şeylerden hesaba çekilecektir."

(١٠٨٦٧)- [٢٨١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْوَلِيدِ الْبُسْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَهْضَمٍ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قَالُوا لِبَعْضِ الْحُكَمَاءِ: " مَا لَكُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى طَلَبِ الْعِلْمِ؟ قَالُوا: لأَنَّا أَعْمَلُ النَّاسِ بِهِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Bilgelere: "İlim öğrenmeye neden diğer bütün insanlardan daha fazla önem veriyorsunuz?" diye sorulunca: "Çünkü ilimle herkesten çok biz amel ediyoruz" karşılığını verdiler.

(١٠٨٦٨)- [٢٨٢/٧] وَقَالَ سُفْيَانُ: قَوْلُهُ: " السَّلامُ عَلَيْكُمْ، يَقُولُ: أَنْتَ مِنِّي سَالِمٌ، وَأَنَا مِنْكَ سَالِمٌ، ثُمَّ يَدْعُو لَهُ، وَيَقُولُ: وَعَلَيْكُمُ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، فَلا يَنْبَغِي لِهَذَيْنِ إِذَا سَلَّمَ بَعْضُهُمَا عَلَى بَعْضٍ أَنْ يَذْكُرَهُ مِنْ خَلْفِهِ بِمَا لا يَنْبَغِي لَهُ مِنْ غِيبَةٍ أَوْ غَيْرِهَا

Süfyân b. Uyeyne der ki: Kişi "es-Selâmu aleykum" dediği zaman: "Sen benden yana selamettesin, ben de senden yana selametteyim" diyor demektir. Bunun üzerine karşıdaki kişi de ona dualar ederek: "Allah'ın selâmeti, rahmeti ve bereketi üzerine olsun" der. Böylesi bir şekilde birbirine

selam veren iki kişiden biri, diğerini gıyabında gıybet türü hoşa gitmeyen bir tarzda zikretmemesi gerekir.

(١٠٨٦٩)- [٢٨٢/٧] قَالَ سُفْيَانُ: وَقُلْتُ لِمِسْعَرٍ: " أَتُحِبُّ أَنْ يَجِيئَكَ رَجُلٌ فَيُخْبِرَكَ بِعُيُوبِكَ؟ قَالَ: إِنْ كَانَ نَاصِحًا فَنِعْمَ، وَإِنْ كَانَ إِنَّمَا يُرِيدُ أَنْ يُؤْذِيَنِي وَيُوَبِّخَنِي فَلا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Mis'ar'a: "Bir adamın yanına gelip kusurlarını söylemesini ister misin?" diye sorduğumda: "Şayet öğüt vermek içinse isterim. Ancak bunu bana eziyet verip azarlamak için yapacaksa istemem" dedi.

(١٠٨٧٠)- [٢٨٢/٧] وَقَالَ سُفْيَانُ: يُقَالُ: " لا تَغْبِطُوا الأَحْيَاءَ إِلا بِمَا تَغْبِطُونَ بِهِ الأَمْوَاتَ، إِنَّمَا يُغْبَطُ الْمَيِّتُ إِذَا قِيلَ: مَاتَ فُلانٌ وَلَمْ يَتْرُكْ شَيْئًا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Ölenlerin neyine gıpta ediyorsanız hayatta olanların da sadece o şeylerine gıpta edin. Ölü kişiye de şayet: «Filan kişi öldü ve geriye hiçbir şey bırakmadı» denildiği zaman gıpta edilmiş olur."

(١٠٨٧١)- [٢٨٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو أَيُّوبَ الشَّاذَكُونِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: كَانَ بَعْضُ الْعُلَمَاءِ، يَقُولُ إِذَا صَلَّى: " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا فِيهَا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Âlimlerden biri namaz kılacağı zaman: "Allahım! Namazda olduğum sürece beni bağışla" diye dua ederdi.

(١٠٨٧٢)- [٢٨٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَيُّوبُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ بَعْضِ أَهْلِ الْعِلْمِ، قَالَ: " لَمْ يُعْبَدِ اللَّهُ بِمِثْلِ الْعَقْلِ، وَلا يَكُونُ عَاقِلا حَتَّى تَكُونَ فِيهِ عَشَرَةُ خِصَالٍ، فَعَدَّ مِنْهَا تِسْعَةً حَتَّى يَكُونَ الْكِبْرُ مِنْهُ مَأْمُونًا، وَالرُّشْدُ مِنْهُ مَأْمُولا، وَحَتَّى يَكُونَ الذُّلُّ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الْعِزِّ، وَالْفَقْرُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الْغِنَى، وَحَتَّى يَسْتَكْثِرَ قَلِيلَ الْمَعْرُوفِ مِنْ غَيْرِهِ، وَيَسْتَقِلَّ كَثِيرَهُ مِنْ نَفْسِهِ، وَحَتَّى يَكُونَ نَصِيبَهُ مِنَ الدُّنْيَا الْقُوتُ، وَحَتَّى

يَكُونَ طَالِبًا لِلْعِلْمِ طُولَ عُمُرِهِ، وَالأُخْرَى شَادَ بِهَا مَجْدَهُ، وَعَلا بِهَا ذِكْرَهُ، وَلا يَلْقَاهُ أَحَدٌ إِلا رَأَى نَفْسَهُ دُونَهُ "

Süfyân b. Uyeyne bildiriyor: Âlimlerden biri: "Allah'a akıldan daha güzel bir şeyle ibadet edilemez. Kişide on haslet olmadıktan sonra da akıllı biri sayılmaz" dedi ve bunlardan dokuz tanesini şöyle saydı: "Bunlardan biri kibirden uzak olmasıdır. Diğeri, doğru yolda kalmasının umulmasıdır. Diğeri, zilleti izzetten daha fazla sevmesidir. Diğeri, fakirliği zenginlikten daha fazla sevmesidir. Diğeri, başkasının kendisine yaptığı iyiliği küçük de olsa büyük görmesidir. Diğeri, kendisinin başkasına yaptığı iyiliği büyük olsa da küçük görmesidir. Diğeri, dünyadan nasibi günlük geçimi kadar olmasıdır. Diğeri, ömrü boyunca ilim öğrenme gayretinde olmasıdır. Diğerine gelince ise, kişinin bununla değeri yükselir ve saygınlığı daha da artar. O da kendini dışarıda karşılaştığı her bir kişiden daha değersiz görmesidir."

(١٠٨٧٣)- [٢٨٢/٧] وَقَالَ سُفْيَانُ قَالَ عَلِيٌّ: " الْعَمَلُ الصَّالِحُ الَّذِي لا تُحِبُّ أَنْ يَحْمَدَكَ عَلَيْهِ أَحَدٌ إِلا اللَّهُ "

Hz. Ali der ki: "Salih amel, insanlardan değil, sadece Allah'tan bir övgü ve karşılık bekleyerek yapılan ameldir."

(١٠٨٧٤)- [٢٨٢/٧] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ الْهِسِنْجَانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ " إِذَا أَظْهَرَ الْعَبْدُ لِبَاسًا، وَسَرِيرَتُهُ مِثْلُ مَا أَظْهَرَ مِنْ لِبَاسِهِ كَتَبَهُ اللَّهُ عِنْدَهُ مِنْ أَهْلِ الْعَدْلِ، فَإِنْ زَلَّ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ رَبِّهِ بِذَنْبٍ لَمْ يَطَّلِعِ النَّاسُ عَلَيْهِ كَتَبَهُ اللَّهُ عِنْدَهُ مِنَ الْجَائِرِينَ، لأَنَّ ذَنْبَهُ مُخَالِفٌ لِلِبَاسِهِ، فَإِذَا أَظْهَرَ الْعَبْدُ لِبَاسًا، وَسَرِيرَتُهُ أَحْسَنُ مِنْ لِبَاسِهِ كَتَبَهُ اللَّهُ عِنْدَهُ مِنْ أَهْلِ الْفَضْلِ، فَإِنْ زَلَّ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ رَبِّهِ بِذَنْبٍ لَمْ يَطَّلِعِ النَّاسُ عَلَيْهِ رَدَّهُ اللَّهُ عَنِ الْفَضْلِ إِلَى الْعَدْلِ، وَلَمْ يَكْتُبْهُ مِنَ الْجَائِرِينَ، لأَنَّ ذَنْبَهُ مُحْتَمِلٌ لِلِبَاسِهِ، فَكَمْ مِنْ جَارَيْنِ

مُتَجَاوِرَيْنِ، هَذَا يُظْهِرُ لِلنَّاسِ التِّجَارَةَ يَطَّلِعُ اللَّهُ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى أَنَّهُ زَاهِدٌ فِي الدُّنْيَا، وَهَذَا يُظْهِرُ لِلنَّاسِ الزُّهْدَ يَطَّلِعُ اللَّهُ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى أَنَّهُ مُحِبٌّ لِلدُّنْيَا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kul kendini bir şekilde gösterir de içi de kendini gösterdiği gibi olursa Allah onu adalet sahibi kişilerden biri olarak yazar. Kendisiyle Rabbi arasında olan bir konuda bir günah işler de insanların bundan haberi olmazsa Allah onu zalimlerden biri olarak yazar. Zira kendini gösterdiği şekle muhalif bir şey yapmıştır. Kul kendini bir şekilde gösterir de içi kendini gösterdiğinden daha iyi olursa Allah onu fazilet sahibi kişilerden biri olarak yazar. Kendisiyle Rabbi arasında olan bir konuda bir günah işler de insanların bundan haberi olmazsa Allah onu fazilet sahibi kişilerin arasından çıkarıp adalet sahibi kişilerin arasına katar, ancak onu zalimlerden biri olarak yazmaz. Çünkü kendini gösterdiği şekille böylesi bir günah işlemesi muhtemeldir.

Yan yana olan nice iki komşu vardır ki biri insanlara ticaretle uğraştığını gösterir, ancak Allah kalbinde dünyaya karşı zahid olduğunu görür. Diğeri ise insanlara zahid olduğunu gösterir, ancak Allah kalbinin dünya sevgisiyle dolu olduğunu görür."

(١٠٨٧٥)- [٢٨٣/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُكْرَمٍ، ثنا شَرَفٌ الْوَاسِطِيُّ، ثنا عُمَرُ بْنُ السَّكَنِ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَغْدَادَ، فَقَالَ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، أَخْبِرْنِي عَنْ قَوْلِ مُطَرِّفٍ: لأَنْ أُعَافَى فَأَشْكُرَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُبْتَلَى فَأَصْبِرَ، أَهُوَ أَحَبُّ إِلَيْكَ أَمْ قَوْلُ أَخِيهِ أَبِي الْعَلاءِ: اللَّهُمَّ رَضِيتُ لِنَفْسِي مَا رَضِيتَ لِي؟ قَالَ: فَسَكَتَ سَكْتَةً، ثُمَّ قَالَ " قَوْلُ مُطَرِّفٍ أَحَبُّ إِلَيَّ "، فَقَالَ الرَّجُلُ: كَيْفَ وَقَدْ رَضِيَ هَذَا لِنَفْسِهِ مَا رَضِيَهُ اللَّهُ لَهُ؟ فَقَالَ سُفْيَانُ: " إِنِّي قَرَأْتُ الْقُرْآنَ فَوَجَدْتُ صِفَةَ سُلَيْمَانَ عَلَيْهِ السَّلامُ مَعَ الْعَافِيَةِ الَّتِي كَانَ فِيهَا ﴿نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ ، وَوَجَدْتُ صِفَةَ أَيُّوبَ عَلَيْهِ السَّلامُ مَعَ الْبَلاءِ الَّذِي كَانَ فِيهِ ﴿نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾

فَاسْتَوَتِ الصِّفَتَانِ، وَهَذَا مُعَافًى، وَهَذَا مُبْتَلًى، فَوَجَدْتُ الشُّكْرَ قَدْ قَامَ مَقَامَ الصَّبْرِ، فَلَمَّا اعْتَدَلا كَانَتِ الْعَافِيَةُ مَعَ الشُّكْرِ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ الْبَلاءِ مَعَ الصَّبْرِ "

Ömer b. es-Seken der ki: Süfyân b. Uyeyne'nin yanındayken Bağdat ahalisinden bir adam kalktı ve ona: "Ey Ebû Muhammed! Mutarrif «Afiyette olup şükretmem benim için musibete maruz kalıp sabretmemden daha iyidir» diyor. Senin için de bu mu daha iyi, yoksa kardeşi Ebu'l-Alâ'nın «Allahım! Senin bana razı olduğuna ben de razıyım» sözü mü?" dedi. Süfyân bir süre suskun kaldıktan sonra: "Benim için de Mutarrif'in sözü daha iyidir" karşılığını verdi. Adam: "Diğeri Allah'ın razı olduğuna razı olmuşken nasıl Mutarrif'in sözü senin için de daha iyi olur?" diye sorunca, Süfyân şöyle dedi: "Kur'ân'ı okuduğumda afiyette olan Süleymân için **"O ne güzel kuldu! Şüphesiz o, Allah'a çok yönelen bir kimse idi"**[1] denildiğini gördüm. Maruz kaldığı belaların içinde olan Eyyûb hakkında ise **"O ne güzel kuldu! Şüphesiz o, Allah'a çok yönelen bir kimse idi"**[2] denildiğini gördüm. Bu şekilde biri afiyette, biri de musibette olmasına rağmen her ikisi de aynı sıfata haiz oldu. Bunu düşündüğümde şükrün, sabrın yerini tuttuğunu gördüm. İkisi aynı değerde ise benim için afiyette kalıp şükretmek, musibete maruz kalıp sabretmekten daha iyidir."

(١٠٨٧٦)- [٢٨٣/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الشَّاذَكُونِيُّ.ح وَثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الْمَعِينِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: كَانَ يُقَالُ: " دَعِ الْكِبْرَ وَالْفَخْرَ، وَاذْكُرْ طُولَ الثَّوَاءِ فِي الْقَبْرِ

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kibirlenmeyi ve övünmeyi bırak da mezarda kalacağın uzun süreyi düşün" denirdi.

---

[1] Sâd Sur. 30

[2] Sâd Sur. 44

(١٠٨٧٧)- [٢٨٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: " إِنَّكُمْ لَنْ تَزَالُوا بِخَيْرٍ مَا أَحْبَبْتُمْ خِيَارَكُمْ، وَقِيلَ فِيكُمْ بِالْحَقِّ فَعُرِفَ، وَيْلٌ لَكُمْ إِذَا كَانَ الْعَالِمُ فِيكُمْ كَالشَّاةِ النَّطِيحِ "، وَكَانَ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ مَتِّعْنَا بِخِيَارِنَا، وَأَعِنَّا عَلَى شِرَارِنَا، وَاجْعَلْنَا خِيَارًا كُلَّنَا، وَاجْعَلْ أَمْرَنَا عِنْدَ خِيَارِنَا، وَإِذَا أَذْهَبْتَ الصَّالِحِينَ فَلا تُبْقِنَا بَعْدَهُمْ "

Ebu'd-Derdâ der ki: "Hayırlılarınızı sevdikçe, aranızda hak söylendiğinde değeri bilindikçe hayır üzeresiniz. Eğer aranızdaki âlim süsen koyun gibi olur. Bu âlim: «Allahım! Bizi hayırlılarımızla faydalandır ve şerlilerimize karşı bize yardımcı ol, hepimizi hayırlı yap, işlerimizi hayırlılarımıza teslim et, eğer salihlerimizi yok edersen, onlardan sonra bizi yaşatma» derse size yazıklar olsun."

(١٠٨٧٨)- [٢٨٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قَالَ بَعْضُهُمْ " قَدْ وَرَدَ الأَوَّلُ وَالآخَرُ مُسَاقَ مُتْعَبٍ، وَقَدْ تَقَارَبَ عَطَاءٌ جَزْلٌ، وَسَلَبٌ فَاحِشٌ، فَأَصْلِحُوا مَا تَقْدَمُونَ عَلَيْهِ بِمَا تَظْعَنُونَ عَنْهُ، فَإِنَّ الْحَقَّ لِلْخَالِقِ، وَالشُّكْرَ لِلْمُنْعِمِ، وَإِنَّمَا الْحَيَاةُ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَإِنَّمَا الْبَقَاءُ بَعْدَ الْقِيَامَةِ "

Süfyân b. Uyeyne'nin bildirdiğine göre âlimlerden biri şöyle demiştir: "Öncekiler ve sonrakiler pek zorlu bir yere sevk edileceklerdir. Bolca verme ile fazlasıyla alma günü pek yakındır. Bırakıp gideceğiniz şeyler vasıtasıyla varacağınız yeri ıslah edin. Zira hak yaratıcının, şükür nimet verenindir. Gerçek hayat ölümden, ebedi hayat da kıyametten sonradır."

(١٠٨٧٩)- [٢٨٤/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ عَالِمٌ وَآخَرُ عَابِدٌ، فَقَالَ الْعَالِمُ لِلْعَابِدِ: " مَا لَكَ لا تَأْتِينِي وَالنَّاسُ يَأْتُونَنِي وَيَحْتَاجُونَ إِلَى عِلْمِي؟ قَالَ: أَنَا أُحْسِنُ شَيْئًا قَلِيلا وَأَنَا أَعْمَلُ بِهِ، فَإِذَا فَنِيَ أَتَيْتُكَ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Biri âlim, biri de âbid iki adam vardı. Âlim, âbide: "İnsanlar ilmime ihtiyaç duyup yanıma gelirken sen neden gelmiyorsun?" diye sorunca, âbid: "Ben az şey biliyor ve onunla amel ediyorum. Bitince de yanma gelirim" dedi.

(١٠٨٨٠)- [٢٨٤/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الْمَعِينِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " الْغِلُّ هُوَ الْحَسَدُ، فَمَا خَرَجَ مِنْهُ فَهُوَ الشَّرُّ، وَمَا بَقِيَ مِنْهُ فَهُوَ الْغِلُّ، وَلَيْسَ يَسْلَمُ أَحَدٌ أَنْ يَكُونَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْحَسَدِ " (١٠٨٨١)- [٢٨٤/٧] كَانَ يُقَالُ: " الْجِهَادُ عَشَرَةٌ، فَجِهَادُ الْعَدُوِّ وَاحِدٌ وَجِهَادُكَ نَفْسَكَ تِسْعَةٌ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kin denilen şey, hasedin kendisidir. Bu kinden sadır olan şeyler şer (kötü) olarak nitelenir. Bunun, insanın içinde kalan kısmı da kindir. Kişinin içinde hasetten bir şeyler var olduğu sürece selamete eremez.

Şöyle denilirdi: "Cihad on bölümdür. Biri düşmanla yapılan cihad, kalan dokuzu da kişinin kendi nefsine karşı yaptığı cihaddır."

(١٠٨٨٢)- [٢٨٤/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ بْنِ السَّرْحِ، ثنا حَيَّانُ بْنُ نَافِعِ بْنِ صَخْرَةَ بْنِ جُوَيْرِيَةَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: كَانَ يُقَالُ: " جَالِسِ الْحُكَمَاءَ، فَإِنَّ مُجَالَسَتَهُمْ غَنِيمَةٌ، وَصُحْبَتَهُمْ سَلِيمَةٌ، وَمُؤَاخَاتَهُمْ كَرِيمَةٌ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Hikmet sahipleriyle beraber ol. Onlarla beraber olmak ganimet, sohbetleri kurtuluş vesilesi, onlarla kardeşlik kurmak ise şereftir."

(١٠٨٨٣)- [٢٨٤/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، عَنْ حُسَيْنِ بْنِ زِيَادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " وَسُئِلَ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى:﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى﴾ ، قَالَ: هُوَ أَنْ تَعْمَلَ بِهِ، وَتَدْعُوَ إِلَيْهِ، وَتُعِينَ فِيهِ، وَتَدُلَّ عَلَيْهِ "

Hüseyn b. Ziyâd der ki: Süfyân b. Uyeyne'ye Allah'ın **"İyilik ve takva üzere yardımlaşın"**[1] buyruğu sorulunca şöyle dedi: "Bununla amel etmen, buna davet etmen, onun yapılması için başkalarına yardım etmen ve başkalarını bu yola sevk etmendir."

(١٠٨٨٤)- [٧/٢٨٤] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سَلَمَةُ، ثنا سُهَيْلٌ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " إِنَّمَا سُمُّوا الْمُتَّقِينَ لأَنَّهُمُ اتَّقَوْا مَا لا يُتَّقَى "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Muttakîlerin bu isimle anılmalarının sebebi, insanların sakınmadığı şeyden sakınmaları (ittikâ) dolayısıyladır."

(١٠٨٨٥)- [٧/٢٨٤] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، ثنا أَبِي، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا هَارُونُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُنِيبٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: " لَمْ يُعْرَفُوا حَتَّى يُحِبُّوا أَنْ لا يُعْرَفُوا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "İnsanlar ancak tanınmayı sevmedikleri zaman tanınabilirler."

(١٠٨٨٦)- [٧/٢٨٤] حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُثْمَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ مُكْرَمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سَلَمَةَ بْنَ عَفَّانَ، يَذْكُرُ عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " لأَنْ يُقَالَ فِيكَ الشَّرُّ وَلَيْسَ فِيكَ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ يُقَالَ فِيكَ الْخَيْرُ وَهُوَ فِيكَ، ثُمَّ تَلا، ﴿إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Sende olmadığı halde kötü şeylerin sana isnad edilmesi, sende olan hayrın söylenmesinden daha hayırlıdır." Süfyân sonra şu âyeti okudu: **"Haberiniz olsun ki ifk (iftira) ile gelenler içinizden bir**

---

[1] Mâide Sur. 2

takımdır; onu hakkınızda bir şer sanmayın, belki o, hakkınızda bir hayırdır..."[1]

(١٠٨٨٧)- [٢٨٥/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " إِنِّي لأَغْضَبُ عَلَى نَفْسِي إِذَا رَأَيْتُكُمْ تَأْتُونَنِي، أَقُولُ: لَمْ يَأْتِنِي هَؤُلاءِ إِلا مِنْ خَيْرٍ يَظُنُّونَ بِي "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Yanıma geldiğinizi gördüğümde kendime kızar: «Bunlar, bende olduğunu zannettikleri bir hayır sebebiyle yanıma geliyorlar» derim."

(١٠٨٨٨)- [٢٨٥/٧] حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعَيْنِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " عِنْدَ ذِكْرِ الصَّالِحِينَ تَنْزِلُ الرَّحْمَةُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Salih kişiler anıldığı zaman rahmet iner."

(١٠٨٨٩)- [٢٨٥/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا أَبُو مُوسَى الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ: " مِنْ أَبَرِّ الْبِرِّ كِتْمَانُ الْمَصَائِبِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "İyiliğin en güzeli, musibetlerin gizli tutulmasıdır."

(١٠٨٩٠)- [٢٨٥/٧] قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " لا تَكُنْ مِثْلَ الْعَبْدِ السُّوءِ لا يَأْتِي حَتَّى يُدْعَى، ائْتِ الصَّلاةَ قَبْلَ النِّدَاءِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Ancak çağrıldığında gelen kötü köle gibi olma! Ezandan önce namaza git."

(١٠٨٩١)- [٢٨٥/٧] قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: قَالَ رَجُلٌ " مِنْ تَوْقِيرِ الصَّلاةِ أَنْ تَأْتِيَ قَبْلَ الإِقَامَةِ "

---

[1] Nûr Sur. 11

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kâmet getirilmeden önce mescide gelmek namaza saygıdandır."

(١٠٨٩٢)- [٢٨٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَنَدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ إِسْحَاقَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " لَيْسَ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ أَحَدٌ إِلا وَلِلَّهِ الْحُجَّةُ عَلَيْهِ، إِمَّا فِي ذَنْبٍ وَإِمَّا فِي نِعْمَةٍ مُقَصِّرٍ فِي شُكْرِهَا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Allah'ın kullarından hiç kimse yoktur ki, ya bir günah veya ona verdiği bir nimetin şükrünü hakkıyla eda edememesi sebebiyle, Allah'ın bu kişi üzerinde bahanesi olmasın."

(١٠٨٩٣)- [٢٨٥/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبِي، ثنا أَبُو طَاهِرٍ سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: أَنْبَأَنَا بَعْضُ أَصْحَابِنَا، ثنا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ الْحَلَبِيُّ الطَّرَسُوسِيُّ، قَالَ: سُئِلَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ فَضْلِ الْعِلْمِ، فَقَالَ: " أَلَمْ تَسْمَعْ إِلَى قَوْلِهِ حِينَ بَدَأَ بِهِ، فَقَالَ: ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ﴾، ثُمَّ أَمَرَهُ بِالْعَمَلِ، فَقَالَ: ﴿وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ﴾، وَهُوَ شَهَادَةُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ لا يَغْفِرُ إِلا بِهَا مَنْ قَالَهَا غُفِرَ لَهُ، وَقَالَ: ﴿قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ﴾، وَقَال ﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾ يُوَحِّدُونَ، وَقَالَ: ﴿اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا﴾، يَقُولُ وَحِّدُوهُ، وَالْعِلْمُ قَبْلَ الْعَمَلِ أَلا تَرَاهُ قَالَ: ﴿اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾ إِلَى قَوْلِهِ: ﴿سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا﴾، ثُمَّ قَالَ: ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلادُكُمْ فِتْنَةٌ﴾ ثُمَّ قَالَ: ﴿فَاحْذَرُوهُمْ﴾ بَعْدُ، وَقَالَ: ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ﴾، ثُمَّ أَمَرَ بِالْعَمَلِ بِهِ "

Süfyân b. Uyeyne'ye ilmin fazileti sorulunca şöyle dedi: "Sen yüce Allah'ın önce ilmi zikredip şöyle dediğini duymadın mı: «**Onun için bil ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur**»[1] Sonra ona ameli emredip: «**Günahın**

[1] Muhammed Sur. 19

için mağfiret dile»[1] buyurdu. Mağfirete sebep olacak şey de Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik etmektir. Kişiye ancak bu sözle mağfiret edilir, başka şeyle mağfiret edilmez. Kim «Lâ İlahe illallah» derse ona mağfiret edilir. Allah: **«İnkâr edenlere, (sana düşmanhktan) vazgeçerlerse, geçmiş günahlarının bağışlanacağını söyle»**[2] **«Onlar bağışlanma dilerlerken de elbette Allah azab edecek değildir»**[3] buyurdu. Buradaki bağışlanma istemek, Allah'ı tevhid etmek demektir. **«Gelin, Rabbinizin bağışlamasını isteyin, çünkü O, bağışlaması çok bir bağışlayandır»**[4] buyurarak Ondan başka ilah olmadığına şahitlik ediniz deyip sonra ameli zikretti. Yine Allah'ın: **«Bilin ki dünya hayatı ancak bir oyundur, bir eğlencedir... Rabbinizden bir mağfirete... birbirinizle yarışın»**[5] diye buyurduğunu; **«Bilin ki, mallarınız da, evlatlarınız da birer imtihandır»**[6] diye buyurduktan sonra başka bir yerde: **«O halde onlardan sakının»**[7] diye buyurduğu gibi; **«Bilin ki ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri Allah'a... aittir»**[8] diye buyurup bundan sonra da ameli emreden buyrukları duymadın mı?"

(١٠٨٩٤)- [٢٨٦/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ، ثنا حَامِدُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ يُحَدِّثُ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ، قَالَ: " يُغْفَرُ لِلْجَاهِلِ سَبْعُونَ ذَنْبًا قَبْلَ أَنْ يُغْفَرَ لِلْعَالِمِ ذَنْبٌ "

---

[1] Muhammed Sur. 19

[2] Enfal Sur. 38)

[3] Enfal Sur. 33

[4] Nûh Sur. 10

[5] Hadid Sur. 20-21

[6] Enfâl Sur. 28

[7] Teğâbun Sur. 14

[8] Enfâl Sur. 41

Hâmid b. Yahya der ki: Süfyân b. Uyeyne'nin, Fudayl b. İyâd'a: "Âlimin bir günahı bağışlanana kadar cahilin yetmiş günahı bağışlanır" dediğini işittim.

(١٠٨٩٥)- [٢٨٦/٧] ثنا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمِصْرِيُّ، ثنا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " قَالَ أَيُّوبُ عَلَيْهِ السَّلامُ: اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّهُ لَمْ يَعْرِضْ لِي أَمْرَانِ قَطُّ أَحَدُهُمَا لَكَ فِيهِ رِضًى وَالآخَرُ لِي فِيهِ هَوًى، إِلا آثَرْتُ الَّذِي لَكَ فِيهِ رِضًى عَلَى الَّذِي لِي فِيهِ هَوًى، قَالَ: فَنُودِيَ مِنْ غَمَامَةٍ مِنْ عَشَرَةِ آلافِ صَوْتٍ: يَا أَيُّوبُ، مَنْ فَعَلَ ذَلِكَ بِكَ؟ قَالَ: فَوَضَعَ التُّرَابَ عَلَى رَأْسِهِ، ثُمَّ قَالَ: أَنْتَ أَنْتَ يَا رَبِّ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. Eyyûb: "Allahım! Sen de biliyorsun ki biri senin rızan, diğeri de benim arzumun doğrultusunda olan iki şeyle karşılaştığım zaman arzumun doğrultusunda olanı bırakıp senin rızan doğrultusunda olanı seçmişimdir" deyince bir bulutun içinde on bin ses ona: "Ey Eyyûb! Böyle yapmanı sana ihsan eden kim?" diye sordu. Eyyûb bunu duyunca başına toprak saçtı ve: "Sen! Sen ey Rabbim!" dedi.

(١٠٨٩٦)- [٢٨٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، أَنَّ سُلَيْمَانَ بْنَ عَبْدِ الْمَلِكِ، قَالَ لأَبِي حَازِمٍ " ارْفَعْ إِلَيَّ حَاجَتَكَ، قَالَ: هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ، قَدْ رَفَعْتُهَا إِلَى مَنْ لا تُخْتَزَنُ الْحَوَائِجُ دُونَهُ، فَمَا أَعْطَانِي مِنْهَا قَنَعْتُ، وَمَا زَوَى عَنِّي رَضِيتُ "، قَالَ: وَدَخَلَ أَبُو حَازِمٍ عَلَى أَمِيرِ الْمَدِينَةِ، فَقَالَ لَهُ: تَكَلَّمْ، فَقُلْتُ لَهُ: " انْظُرْ، النَّاسُ بِبَابِكَ، إِنْ أَدْنَيْتَ أَهْلَ الْخَيْرِ ذَهَبَ أَهْلُ الشَّرِّ، وَإِنْ أَدْنَيْتَ أَهْلَ الشَّرِّ ذَهَبَ أَهْلُ الْخَيْرِ "

İbn Uyeyne bildiriyor: Süleymân b. Abdilmelik, Ebû Hâzım'a: "Bir ihtiyacın varsa bana söyle!" deyince, Ebû Hâzım şöyle karşılık verdi: "Heyhat ki heyhat! Ben ihtiyacımı, ihtiyaçların sadece kendisine sunulduğu Allah'a arzettim. Bana verdiğine kanaat eder, vermediği şeyler konusunda

rıza gösteririm." Bir defasında da Ebû Hâzım, Medine valisinin yanına girdi ve şöyle dedi: "Kapına gelen insanlara dikkat et! İyi insanları kendine yakın tuttuğun zaman kötü insanlar senden uzaklaşır. Kötü insanları yakınında tuttuğun zaman ise iyi insanlar senden uzaklaşır."

(١٠٨٩٧)- [٢٨٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا الْفَيْضُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: قِيلَ لِسُفْيَانَ: أَلا تَرَى إِلَى الْفُضَيْلِ لا تَكَادُ تَجِفُّ لَهُ دَمْعَةٌ ! قَالَ سُفْيَانُ: وَكَانَ يُقَالُ: " إِذَا فَرِحَ الْقَلْبُ نَزَفَتِ الْعَيْنَانِ، ثُمَّ تَنَفَّسَ تَنَفُّسًا مُنْكَرًا "

Fayd b. İshâk der ki: Süfyân'a: "Fudayl'ın gözyaşlarının hiç dinmediğini görmüyor musun?" denilince: "Kalp sevindiği zaman gözlerden yaş gelir, denilirdi" karşılığını verdi. Sonra garip bir şekilde iç çekti.

(١٠٨٩٨)- [٢٨٦/٧] حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُثْمَانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو يَعْلَى، ثنا الأَصْمَعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: قَالَ عَلِيٌّ: " لا يُقِيمُ أَمَرَ اللَّهِ إِلا مَنْ لا يُصَانِعُ، وَلا يُضَارِعُ، وَلا يَتَّبِعُ الْمَطَامِعَ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. Ali: "Allah'ın emirlerini ancak hakkı uygularken başkalarına aldırmayan, amellerinde günahkarlara benzemeyen ve hırslarının peşinde olmayanlar ayakta tutar" dedi.

(١٠٨٩٩)- [٢٨٦/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْرَائِيلَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " قَالَ رَجُلٌ: وَاحُزْنَاهُ عَلَى أَنْ لا أَحْزَنَ ! "، قَالَ: " وَأُرَاهُ أَرَادَ نَفْسَهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Adamın biri: "Üzülemediğime üzülüyorum!" dedi.

İshâk b. Ebî İsrâil der ki: "Gördüğüm kadarıyla Süfyân burada kendini kast etmekteydi."

(١٠٩٠٠)- [٢٨٦/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الشَّاذَكُونِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ الْحَسَنُ: " لِلأَبَدِ خُلِقْتُمْ، وَلَكِنْ تُنْقَلُونَ مِنْ دَارٍ إِلَى دَارٍ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hasan: "Ebedi bir hayat için yaratıldınız. Ama şimdilik bir yerden bir yere intikal ediyorsunuz" dedi.

(١٠٩٠١)- [٢٨٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ هَارُونَ، ثنا سُلَيْمَانُ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: كَانَ يُقَالُ: " الأَيَّامُ ثَلاثَةٌ، فَأَمْسِ حَكِيمٌ مُوَدِّعٌ تَرَكَ حِكْمَتَهُ وَأَبْقَاهَا عَلَيْكَ، وَالْيَوْمُ صَدِيقٌ مُوَدِّعٌ، كَانَ يُحِبُّكَ طَوِيلَ الْغِيبَةِ، حَتَّى أَتَاكَ وَلَمْ تَأْتِهِ، وَهُوَ عَنْكَ سَرِيعُ الظَّعْنِ، وَغَدًا لا تَدْرِي أَتَكُونُ مِنْ أَهْلِهِ أَوْ لا تَكُونُ؟ " قَالَ: فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: " عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ، فَإِنْ ظَنَّ أَحَدُكُمْ أَنَّهُ مُهْلِكُهُ فَإِنَّهُ أَنْجَى لَهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Denilir ki, günler üçtür. Biri bilge olan dündür. Hikmetini sana bırakmış ve veda edip gitmiştir. Diğeri bugündür. O da sana veda edecek olan dosttur. Sana gelene kadar seni sevip durmuştur. Sen ona gitmeden o yanına gelmiştir ve kısa zamanda da senden ayrılacaktır. Diğeri de yarındır, ancak yarının insanlarından olup olamayacağını bilemezsin."

Ömer b. el-Hattâb da şöyle demiştir: "Doğruluktan şaşmayın! Kişi doğruluktan dolayı öldürüleceğini düşünse dahi bilmelidir ki bundan kurtuluşu için en yakın yol yine doğruluktur."

(١٠٩٠٢)- [٢٨٧/٧] حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُثْمَانِيُّ، ثنا حَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ شَرِيكٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " مَا أَخْلَصَ عَبْدٌ لِلَّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا إِلا أَنْبَتَ اللَّهُ الْحِكْمَةَ فِي قَلْبِهِ نَبَاتًا، وَأَنْطَقَ لِسَانَهُ بِهَا، وَبَصَّرَهُ عيوبَ الدُّنْيَا: دَاءَهَا، وَدَوَاءَهَا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kul, Allah'a karşı kırk gün boyunca ihlâslı olursa, Allah onun kalbinde hikmeti yeşertip bitirir. Sözlerini hikmetli kılar, dünyanın iyi kötü tüm kusurlarını kendisine ayân beyân eder."

(١٠٩٠٣)- [٢٨٧/٧] قَالَ: وَسَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " مَا شَيْءٌ أَضَرَّ عَلَيْكُمْ مِنْ مُلُوكِ السُّوءِ، وَعِلْمٍ لا يُعْمَلُ بِهِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Sizler için kötü yöneticiler ile kendisiyle amel edilmeyen bir ilimden daha zararlı bir şey yoktur."

(١٠٩٠٤)- [٢٨٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ صَاحِبُ غُنْدَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَهْضَمٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: " الشَّاكِرُ الَّذِي يَعْلَمُ أَنَّ النِّعْمَةَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى، أَعْطَاهُ إِيَّاهَا لِيَنْظُرَ كَيْفَ يَشْكُرُ وَكَيْفَ يَصِبرُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Şükreden (şâkir) kişi, Allah'ın bu nimeti kendisine nasıl şükredeceğini ve nasıl sabredeceğini görmesi için ihsan ettiğini bilen kişidir."

(١٠٩٠٥)- [٢٨٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَهْضَمٍ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " سُئِلَ الزُّهْرِيُّ، عَنِ الزُّهْدِ، فِي الدُّنْيَا، قَالَ: مَنْ لَمْ يَغْلِبِ الْحَلالُ شُكْرَهُ، وَلا الْحَرَامُ صَبْرَهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Zührî'ye dünyada zahidlik konusu sorulunca: "Helal olan şeyler şükrünün, haram olan şeyler ise sabrının önüne geçmiyorsa kişi zahid biri demektir" dedi.

(١٠٩٠٦)- [٢٨٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا رَجَاءُ بْنُ صُهَيْبٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي عَلِيٍّ، قَالَ: الْتَفَتَ إِلَيْنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، فَقَالَ: " لَشِرَارُ مَنْ مَضَى عَامَ أَوَّلَ، خَيْرٌ مِنْ خِيَارِكُمُ الْيَوْمَ "

Ali b. Ebî Ali der ki: Süfyân b. Uyeyne bize doğru döndü ve: "Geçen yılın kötüleri, bugününüzün hayırlılarından daha hayırlıdır" dedi.

(١٠٩٠٧)- [٢٨٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَمَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَبَّاسِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: قَالَ هَارُونُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ لأَبِي إِسْحَاقَ الْفَزَارِيِّ: " أَيُّهَا الشَّيْخُ، إِنَّكَ فِي مَوْضِعٍ مِنَ الْعَرَبِ "، قَالَ: " إِنَّ ذَلِكَ لَنْ يُغْنِيَ عَنِّي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Müminlerin emiri Hârun, Ebû İshâk el-Fezârî'ye: "İhtiyar! Araplar içinde saygın bir konumun var" deyince, Ebû İshâk: "Ama bunun kıyamet gününde Allah katında bana bir faydası olmayacaktır" karşılığını verdi.

(١٠٩٠٨)- [٢٨٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ بْنُ قَهْبَارَ، ثنا عَيَّاشُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُعَاذٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي عِيسَى، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: كَانَ يُقَالُ: " أَشَدُّ النَّاسِ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلاثَةٌ: رَجُلٌ كَانَ لَهُ عَبْدٌ فَجَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَفْضَلَ عَمَلا مِنْهُ، وَرَجُلٌ لَهُ مَالٌ فَلَمْ يَتَصَدَّقْ مِنْهُ فَمَاتَ فَوَرِثَهُ غَيْرُهُ فَتَصَدَّقَ مِنْهُ، وَرَجُلٌ عَالِمٌ لَمْ يَنْتَفِعْ بِعِلْمِهِ فَعَلَّمَهُ غَيْرَهُ فَانْتَفَعَ بِهِ "

Süfyân b. Uyeyne bildiriyor: "Kıyamet gününde üç grup herkesten fazla pişmanlık içinde olurlar. Bunlardan biri, dünyadaki kölesinin kendisinden daha iyi amellerle huzura çıktığı kişidir. Diğeri de dünyadayken malı vardır ve bu malından hiçbir infakta bulunmadan ölmüştür. Ancak malına varis olan kişi bu maldan infakta bulunmuştur. Kendi malından başkaları sevap kazandığı içindir ki bu da çok pişmanlık duyacaktır. Bir diğeri de âlim kişidir ki kendi ilmi kendisine hiçbir fayda etmemiştir. Ancak ilmini öğrettiği kişiler bundan faydalanmıştır. Böylesi bir âlim de herkesten çok pişmanlık içinde olur."

(١٠٩٠٩)- [٢٨٨/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُجْرٍ الْعَسْقَلانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ شَيْبَانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: وَنَظَرَ إِلَى كَثْرَةِ أَصْحَابِ الْحَدِيثِ، فَقَالَ: " ثَلاثٌ يَتَّبِعُونَ السُّلْطَانَ، وَثَلاثٌ لا يُفْلِحُونَ، وَثَلاثٌ يَمُوتُونَ "

Ahmed b. Şeybân der ki: Süfyân b. Uyeyne hadis ravilerinin çokluğunu görünce: "Üçü yöneticinin peşinden gider, üçü asla iflah olmaz, üçü de ölür" dedi.

(١٠٩١٠)- [٢٨٨/٧] حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ فَهْدٍ، يَقُولُ: إِنَّ سُفْيَانَ، سَمِعَ رَجُلا يَتَبَذَّأُ عَلَى رُفَقَائِهِ، فَقَالَ: " إِنَّ لِكُلِّ رُفَقَاءَ رُفْقَةَ كَلْبٍ، فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لا تَكُونَ فَافْعَلْ "

İbrâhîm b. Fehd der ki: Süfyân b. Uyeyne arkadaşlarını hor gören bir adamla karşılaşınca ona: "Her grubun yanında onlara eşlik eden bir köpek de bulunur. Elinden geldiği kadarıyla o sen olma!" dedi.

(١٠٩١١)- [٢٨٨/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ: " بِرُّ الإِخْوَانِ حِصْنٌ مِنْ عَدَاوَتِهِمْ "

Sa'd b. Ebî Vakkâs der ki: "Dostların birbirlerine karşı iyilikleri, düşmanlıkları karşısında bir kale gibidir."

(١٠٩١٢)- [٢٨٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: " لا يُصِيبُ رَجُلٌ حَقِيقَةَ التَّقْوَى حَتَّى يُحِيلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْحَرَامِ حَاجِزًا مِنَ الْحَلالِ، وَحَتَّى يَدَعَ الإِثْمَ وَمَا تَشَابَهَ مِنْهُ "

Süfyân der ki: "Kişi, günahlara ve günaha benzeyen şeylere bulaşmasına engel olacak şekilde haramla arasına helalden bir engel koymadan hakiki anlamda takva sahibi (müttaki) olamaz."

(١٠٩١٣)- [٢٨٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ أَبُو حَازِمٍ: " لأَنَا مِنْ أَنْ أُمْنَعَ الدُّعَاءَ، أَخْوَفُ مِنَ الإِجَابَةِ "

Ebû Hâzım der ki: "Ben, dualarımın kabul göremeyişinden çok, dua edememe durumuna düşmekten korkuyorum."

(١٠٩١٤)- [٢٨٨/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا أَبُو مُوسَى إِسْرَائِيلُ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ، يَقُولُ: " إِنَّ الْعَبْدَ لَيَعْمَلُ الذَّنْبَ لا يَزَالُ بِهِ كَئِيبًا "

Hasan-ı Basrî der ki: "Kul bir günah işler de bundan dolayı içinde daima bir sıkıntı taşır."

(١٠٩١٥)- [٢٨٨/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا أَبُو مُوسَى إِسْرَائِيلُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا حَازِمٍ، يَقُولُ: " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ الْحَسَنَةَ مَا عَمِلَ سَيِّئَةً أَضَرَّ عَلَيْهِ مِنْهَا، وَإِنَّهُ لَيَعْمَلُ السَّيِّئَةَ مَا عَمِلَ حَسَنَةً أَنْفَعَ لَهُ مِنْهَا "

Ebû Hâzım der ki: "Kişi bazen bir iyilik yapar ki yaptığı hiçbir kötülük bu iyiliğin verdiği zararı veremez. Bazen de bir kötülük yapar ki yaptığı hiçbir iyilik bu kötülüğün sağladığı faydayı sağlayamaz."

(١٠٩١٦)- [٢٨٨/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ عَمِّي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: كَانَ مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، يَقُولُ لِي: " يَا سُفْيَانُ ! إِنَّ الزَّمَانَ الَّذِي يَحْتَاجُ إِلَيْكَ إِنَّ ذَاكَ لَزَمَانُ سُوءٍ

Süfyân b. Uyeyne der ki: Mâlik b. Miğvel bana: "Ey Süfyân! İnsanları sana muhtaç bırakacak bir zaman kötü bir zamandır" derdi.

(١٠٩١٧)- [٢٨٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمِ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " شَهِدْتُ ثَمَانِينَ مَوْقِفًا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Arafat'taki seksen vakfede hazır bulundum."

(١٠٩١٨)- [٧/٢٨٩] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: قَالَ لِي بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ الزَّاهِدُ " يَا سُفْيَانُ، أَقْلِلْ مِنْ مَعْرِفَةِ النَّاسِ، لَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ فِي الْقِيَامَةِ غَدًا أَقَلَّ لِفَضِيحَتِكَ إِذَا نُودِيَ عَلَيْكَ بِسُوءِ أَعْمَالِكَ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Zahid Bişr b. Mansûr bana: "Ey Süfyân! Tanıdıklarını az tutmaya çalış. Zira kıyamet gününde yaptığın kötülükler ortaya çıkarıldığı zaman mahcubiyetin daha az olur" dedi.

(١٠٩١٩)- [٧/٢٨٩] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الذِّهْنِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ مُسَاوِرًا الْوَرَّاقَ، يَقُولُ: " إِنَّمَا تَطِيبُ الْمَجَالِسُ بِخِفَّةِ الْجُلَسَاءِ "

Musâvir el-Varrâk der ki: "Meclisler, oradakilerin azlığıyla güzel olur."

(١٠٩٢٠)- [٧/٢٨٩] حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا ابْنُ دَاهِرٍ الْوَرَّاقُ الْغَلابِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مِسْعَرٍ، " أَنَّ رَجُلا رَكِبَ الْبَحْرَ فَكُسِرَ بِهِ، فَوَقَعَ فِي جَزِيرَةٍ، فَمَكَثَ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ لا يَرَى أَحَدًا، وَلَمْ يَأْكُلْ طَعَامًا وَلا شَرَابًا، فَتَمَثَّلَ فَقَالَ:

إِذَا شَابَ الْغُرَابُ أَتَيْتُ أَهْلِي   وَصَارَ الْقَارُ كَاللَّبَنِ الْحَلِيبِ

فَأَجَابَهُ مُجِيبٌ لا يَرَاهُ:

عَسَى الْكَرْبُ الَّذِي أَمْسَيْتَ فِيهِ   يَكُونُ وَرَاءَهُ فَرَجٌ قَرِيبُ

فَنَظَرَ، فَإِذَا سَفِينَةٌ قَدْ أَقْبَلَتْ، فَلَوَّحَ لَهُمْ، فَحَمَلُوهُ فَأَصَابَ خَيْرًا كَثِيرًا "

Mis'ar b. Kidâm anlatıyor: Bir adam deniz yolculuğuna çıktı ve gemi batınca bir adaya düştü. Adada üç gün kaldı ve bu süre zarfında hiç kimseyi göremeyip yemek yiyip su içemeyince şöyle bir şiir söyledi:

"Kargaların saçı ağarırsa ailemi görürüm

Artık zift bile (benim için) sağılmış süt gibi oldu."

Göremediği bir ses adama şöyle karşılık verdi:

"Umulur ki içinde bulunduğun zorluğun

Ardından yakın bir ferahlık olur."

Adam bakınca gelmekte olan bir gemi gördü ve onlara kendisini görmeleri için el salladı, adamı gemiye aldılar ve adam birçok mal elde etti.

(١٠٩٢١)- [٢٨٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْقَايِنِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحُسَيْنَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ الْبَيْهَقِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ عَلِيٍّ الذُّهْلِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ يَحْيَى، يَقُولُ: كُنْتُ عِنْدَ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، إِذْ جَاءَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، أَشْكُو إِلَيْكَ مِنْ فُلانَةٍ، يَعْنِي امْرَأَتَهُ، أَنَا أَذَلُّ الأَشْيَاءِ عِنْدَهَا وَأَحْقَرُهَا، فَأَطْرَقَ سُفْيَانُ مَلِيًّا، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ، فَقَالَ: لَعَلَّكَ رَغِبْتَ إِلَيْهَا لِتَزْدَادَ عِزًّا، فَقَالَ: نَعَمْ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، قَالَ: مَنْ ذَهَبَ إِلَى الْعِزِّ ابْتُلِيَ بِالذُّلِّ، وَمَنْ ذَهَبَ إِلَى الْمَالِ ابْتُلِيَ بِالْفَقْرِ، وَمَنْ ذَهَبَ إِلَى الدِّينِ يَجْمَعُ اللَّهُ لَهُ الْعِزَّ وَالْمَالَ مَعَ الدِّينِ، ثُمَّ أَنْشَأَ يُحَدِّثُهُ، فَقَالَ: كُنَّا إِخْوَةً أَرْبَعَةً: مُحَمَّدٌ، وَعِمْرَانُ، وَإِبْرَاهِيمُ، وَأَنَا، فَمُحَمَّدٌ أَكْبَرُنَا، وَعِمْرَانُ أَصْغَرُنَا، وَكُنْتُ أَوْسَطَهُمْ، فَلَمَّا أَرَادَ مُحَمَّدٌ أَنْ يَتَزَوَّجَ رَغِبَ فِي الْحَسَبِ، فَتَزَوَّجَ مَنْ هِيَ أَكْبَرُ مِنْهُ حَسَبًا، فَابْتَلاهُ اللَّهُ بِالذُّلِّ، وَعِمْرَانُ رَغِبَ فِي الْمَالِ فَتَزَوَّجَ مَنْ هِيَ أَكْثَرُ مِنْهُ مَالا فَابْتَلاهُ اللَّهُ بِالْفَقْرِ أَخَذُوا مَا فِي يَدَيْهِ وَلَمْ يُعْطُوهُ شَيْئًا، فَبَقِيتُ فِي أَمْرِهِمَا، فَقَدِمَ عَلَيْنَا مَعْمَرُ بْنُ رَاشِدٍ فَشَاوَرْتُهُ، وَقَصَصْتُ عَلَيْهِ قِصَّةَ إِخْوَتِي، فَذَكَّرَنِي حَدِيثَ يَحْيَى بْنِ جَعْدَةَ وَحَدِيثَ عَائِشَةَ، فَأَمَّا حَدِيثُ يَحْيَى بْنِ جَعْدَةَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ عَلَى أَرْبَعٍ: عَلَى دِينِهَا، وَحَسَبِهَا، وَمَالِهَا، وَجَمَالِهَا، فَعَلَيْكَ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ "، وَحَدِيثُ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " أَعْظَمُ النِّسَاءِ بَرَكَةً أَيْسَرُهُنَّ مُؤْنَةً "، فَاخْتَرْتُ لِنَفْسِي الدِّينَ، وَتَخْفِيفَ الظَّهْرِ اقْتِدَاءً بِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَجَمَعَ اللَّهُ لِيَ الْعِزَّ وَالْمَالَ مَعَ الدِّينِ

Yahyâ b. Yahyâ anlatıyor: Süfyân b. Uyeyne'nin yanındayken adamın biri geldi ve kendi hanımından yana: "Ey Ebû Muhammed! Şu kadım sana şikâyet ediyorum! Zira gözünde en hakir ve en aşağılık kişi benim!" dedi. Bunun üzerine Süfyân bir süre başını önüne eğdi. Sonra başını kaldırıp adama: "Sanırım onunla izzet ve asaletin daha da artsın diye evlenmeyi istemiştin, değil mi?" dedi. Adam: "Öyle ey Ebû Muhammed!" karşılığını verince, Süfyân: "İzzet ve onurun peşinde koşan kişi, zillete maruz kalır. Zenginliğin peşinden giden, fakirliğe maruz kalır. Dini isteyen kişiye de Allah dinle birlikte izzet ve zenginliği de verir" dedi ve şöyle anlatmaya başladı:

Muhammed, İmrân, İbrâhîm ve ben olmak üzere dört kardeştik. En büyüğümüz Muhammed, en küçüğümüz İmrân, ben de ortancalarıydım. Muhammed evlenmek isteyince asaletin peşine düştü ve kendisinden daha soylu olan bir kadınla evlendi. Ancak Allah onu zillete maruz bıraktı. İmrân da evliliğinde malın peşine düştü ve kendisinden daha fazla malı bulunan bir kadınla evlendi. Allah onu da fakirliğe maruz bıraktı. Elinde ne kadar mal varsa hepsini aldılar ve kendisine hiçbir şey bırakmadılar. Ben de onlara bakarak evlenmedim. Nihâyet yanımıza Ma'mer b. Râşid gelince kardeşlerimin durumunu ona anlattım. Bana biri Yahyâ b. Ca'de'den, biri de Hz. Âişe'den olmak üzere iki hadis aktardı. Yahyâ b. Ca'de'den gelen rivâyette Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyuruyordu: *«Bir kadınla şu dört şey için evlenilir: Dini için, soyu için, malı için ve güzelliği için. Sen dindar olanını seç ki hayatın bereketlensin.»* Hz. Âişe'den gelen rivâyette ise Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *«En fazla bereket getiren kadınlar, en az malı olan kadınlardır!»* Ben de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetine uymak ve yükümü azaltmak için dindar biriyle evlendim. Bu evliliğimle Allah bana dinimle birlikte mal ve izzet de ihsan etti."

(١٠٩٢٢)- [٢٩٠/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " الإِيمَانُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ،

فَقِيلَ لَهُ: يَزِيدُ وَيَنْقُصُ؟ فَقَالَ: نَعَمْ، حَتَّى لا يَبْقَى مِثْلُ هَذَا، وَرَفَعَ شَيْئًا مِنَ الأَرْضِ وَقَرَأَ ﴿فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا﴾ "

Süfyân b. Uyeyne: "İman, söz ve ameldir" dedi. Kendisine: "Artıp eksilir mi?" diye sorulunca: "Evet!" dedi ve yerden bir şey alarak ekledi: "Şunun kadar bir şey dahi kalmayıncaya kadar eksilebilir!" Sonra şu âyeti okudu: **"İnananların ise imanını artırmıştır."**[1]

(١٠٩٢٣)- [٢٩٠/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَمْرٍو الْبَاهِلِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " كُنْتُ أَخْرُجُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَأَتَصَفَّحُ الْخَلْقَ، فَإِذَا رَأَيْتُ مَشْيَخَةً وَكُهُولا جَلَسْتُ إِلَيْهِمْ، وَأَنَا الْيَوْمَ قَدِ اكْتَنَفَتْنِي هَؤُلاءِ الصِّبْيَانُ، ثُمَّ يَنْشُدُ:

خَلَتِ الدِّيَارُ فَسُدْتُ غَيْرَ مُسَوَّدِ وَمِنَ الشَّقَاءِ تَفَرُّدِي بِالسُّؤْدَدِ

Muhammed b. Amr el-Bâhilî der ki: Süfyân b. Uyeyne: "Mescide çıkıp gelenleri kontrol ederdim. Olgun ve yaşlı kişileri gördüğüm zaman da yanlarında otururdum. Bugün ise etrafımda hep çocuklar var" dedi ve şu beyti okudu:

"Beldeler tenhalaştı ve hakkım değilken önder oldum

Önderlikte tek olmam da bedbahtlığımdandır."

(١٠٩٢٤)- [٢٩٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ غُنْدَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ جَعْفَرِ بْنِ سَهْلٍ الْعَسْكَرِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْعَبَّاسَ التُّرْقُفِيَّ، يَقُولُ: خَرَجَ عَلَيْنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، يَوْمًا فَنَظَرَ إِلَى أَصْحَابِ الْحَدِيثِ، فَقَالَ: " أَفِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ مِصْرَ؟ " فَقَالُوا: " نَعَمْ "، فَقَالَ: " مَا فَعَلَ فِيكُمُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ؟ " فَقَالُوا: " تُوُفِّيَ "، فَقَالَ: " أَفِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الرَّمْلَةِ؟ " فَقَالُوا: " نَعَمْ ! "، فَقَالَ: " مَا فَعَلَ ضَمْرَةُ بْنُ رَبِيعَةَ الرَّمْلِيُّ؟ "

---

[1] Tevbe Sur. 124

قَالُوا: " تُوُفِّيَ "، قَالَ: " هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ حِمْصَ؟ " قَالُوا: " نَعَمْ ! "، قَالَ: " مَا فَعَلَ بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ؟ " قَالُوا: " تُوُفِّيَ "، قَالَ: " هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ دِمَشْقَ؟ " قَالُوا: " نَعَمْ ! "، قَالَ: " مَا فَعَلَ الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ؟ " قَالُوا: " تُوُفِّيَ "، فَقَالَ: " هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ قِيسَارِيَّةَ؟ " قَالُوا: " نَعَمْ ! "، فَقَالَ: " مَا فَعَلَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ؟ " قَالُوا: " تُوُفِّيَ "، قَالَ: فَبَكَى طَوِيلا، ثُمَّ أَنْشَدَ يَقُولُ: "

خَلَتِ الدِّيَارُ فَسُدْتُ غَيْرَ مُسَوَّدِ ... وَمِنَ الشَّقَاءِ تَفَرُّدِي بِالسُّؤْدَدِ !

Abbâs et-Turkufî anlatıyor: Bir gün Süfyân b. Uyeyne yanımıza çıktı ve hadis ravilerine baktı. Onlara: "İçinizde Mısırlı olan var mı?" diye sorunca: "Var" dediler. "Leys b. Sa'd ne yapıyor?" diye sorunca: "Vefat etti" dediler. "İçinizde Remle'den olan var mı?" diye sorunca: "Var" dediler. "Damra b. Rabîa er-Remlî ne yapıyor?" diye sorunca: "Vefat etti" dediler. "İçinizde Humus'tan olan var mı?" diye sorunca: "Var" dediler. "Bakiyye b. el-Velîd ne yapıyor?" diye sorunca: "Vefat etti" dediler. "İçinizde Dimaşk'tan olan var mı?" diye sorunca: "Var" dediler. "Velîd b. Müslim ne yapıyor?" diye sorunca: "Vefat etti" dediler. "İçinizde Kayserya'dan olan var mı?" diye sorunca: "Var" dediler. "Muhammed b. Yûsuf el-Firyâbî ne yapıyor?" diye sorunca: "Vefat etti" dediler. Bunun üzerine Süfyân uzunca ağladı ve şu beyti okudu:

"Beldeler tenhalaştı ve hakkım değilken önder oldum
Önderlikte tek olmam da bedbahtlığımdandır."

، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ دُرَيْدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْفَرَجِ، ثنا يَحْيَى بْنُ يُونُسَ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ " سُئِلَ عَلِيٌّ، عَنْ قَوْلِ اللَّهِ ﷻ: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالإِحْسَانِ﴾، قَالَ: الْعَدْلُ: الإِنْصَافُ، وَالإِحْسَانُ: التَّفَضُّلُ "، وَسُئِلَ: " لأَيِّ شَيْءٍ سَمَّى اللَّهُ ﷻ نَفْسَهُ الْمُؤْمِنَ؟ " قَالَ: " يُؤْمَنُ عَذَابُهُ بِالطَّاعَةِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. Ali'ye, **"Şüphesiz Allah, adaleti ve ihsanı emreder"**[1] âyeti sorulunca: "Adaletten kasıt hakkaniyetli olmaktır. İhsan ise başkalarına iyiliklerde bulunmaktır" dedi.

Hz. Ali'ye: "Allah neden kendini «Mü'min» olarak isimlendirmiştir?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Azabından itaat sayesinde emin olunabildiği içindir."

(١٠٩٢٦)- [٢٩١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا بَعْضُ، أَصْحَابِنَا، ثنا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ، قَالَ قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ عُمَرُ، لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَرْقَمَ: " أَقْسِمُ بَيْتَ الْمَالِ فِي كُلِّ شَهْرٍ، لا بَلْ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ "، فَقَالَ رَجُلٌ وَهُوَ طَلْحَةُ: " يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، لَوْ حَبَسْتَ شَيْئًا بَعْدَهُ عَسَى أَنْ يَكُونَ يَأْتِيكَ أَمْرٌ يُحْتَاجُ إِلَيْهِ، فَلَوْ تَرَكْتَ عُدَّةً لِنَائِبَةٍ إِنْ نَابَتِ الْمُسْلِمِينَ "، فَقَالَ عُمَرُ: " كَلِمَةٌ أَلْقَاهَا الشَّيْطَانُ عَلَى لِسَانِكَ، لَقَّنَنِي اللَّهُ حُجَّتَهَا، وَوَقَانِي فِتْنَتَهَا، لَتَكُونَنَّ فِتْنَةً لِقَوْمٍ بَعْدِي، أَعْصِي اللَّهَ الْعَامَ مَخَافَةَ عَامٍ قَابِلٍ؟ ! بَلْ أُعِدُّ لَهُمْ مَا أَعَدَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ اللَّهُ:﴿ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لا يَحْتَسِبُ﴾ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. Ömer, Abdullah b. Erkam'a: "Beytülmaldeki malları ayda bir, yok yok haftada bir müslümanlar arasında paylaştır" dedi. Talha: "Ey müminlerin emiri! Belki ilerde biri durum ortaya çıkar da paraya ihtiyacın olur. Bundan dolayı birazını bıraksan olmaz mı? İstersen müslümanların başına gelebilecek herhangi bir musibet için birazını ayır" deyince, Hz. Ömer şu karşılığı verdi: "Şeytanın senin dilinle söylediği bir sözdür bu! Ancak Allah bunun cevabını bana ilham etti ve böylesi bir fitneden kurtardı. Ama benden sonra geleceklerin fitnesi olacaktır. Gelecek yılın endişesiyle bu yıl Allah'a isyan mı edeyim? Bunun yerine olası durumlar için Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yaptığı hazırlığın aynısını

---

[1] Nahl Sur. 90

yaparım. Zira Allah: «**Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa Allah ona bir çıkış yolu açar. Onu beklemediği yerden rızıklandırır**»[1] buyurur."

(١٠٩٢٧)- [٢٩١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا بَعْضُ أَصْحَابِنَا، ثنا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ، قَالَ: " سُئِلَ سُفْيَانَ، عَنْ قَوْلِهِ:﴿ لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلا تَعْقِلُونَ﴾ ، قَالَ: أَنْزَلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنَ بِمَكَارِمِ الأَخْلاقِ، فَهُمُ الَّذِينَ كَانُوا يَشْرُفُونَ بِهَا، وَيَفْضُلُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا بِهَا، مِنْ حُسْنِ الْجِوَارِ، وَوَفَاءٍ بِالْعَهْدِ، وَصِدْقِ الْحَدِيثِ، وَأَدَاءِ الأَمَانَةِ، فَقَالَ: إِنَّمَا جَاءَكُمْ مُحَمَّدٌ ﷺ بِمَكَارِمِ أَخْلاقِكُمُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تَشْرُفُونَ وَتُعَظِّمُونَ، انْظُرُوا ! هَلْ جَاءَ بِشَيْءٍ مِمَّا كُنْتُمْ تَعِيبُونَ مِنَ الأَخْلاقِ الْقَبِيحَةِ الَّتِي كُنْتُمْ تَعِيبُونَهَا؟ فَلَمْ يُقَبِحِ الْقَبِيحَ، وَلَمْ يُحَسِّنِ الْحَسَنَ؟ "، وَقَالَ الْحَسَنُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ: " أَمْسَكَ عَلَيْكُمْ دِينُكُمْ أَخْلاقَ الْقُرْآنِ "، وَقَالَ مُجَاهِدٌ: "﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ﴾ "، قَالَ: " لا أُذْكَرُ إِلا ذُكِرْتَ مَعِي، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ "

Ebû Tevbe er-Rabî' der ki: Süfyân b. Uyeyne'ye "**Andolsun, size öyle bir kitap indirdik ki sizin bütün şeref ve şanınız ondadır. Hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız?**"[2] âyeti sorulunca şöyle dedi: "Kur'ân ahlaki meziyetlerle inmiştir. Zira onlar daha önce iyi komşuluk, ahde vefa, doğruluk, güvenilirlik gibi meziyetleri onurdan sayar ve bunlara göre birbirlerini üstün tutarlardı. Âyet şunu demektedir: Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) sizin de onur ve şeref duyduğunuz ahlaki meziyetler ile geldi. Bakın bakalım, sizin de kınadığınız kötü meziyetler getirmiş midir? Kötü olana kötü, iyi olana da iyi dememiş midir?"

Hasan b. Ebi'l-Hasan bu âyeti açıklarken: "Dininiz size Kur'ân ahlakını öğütlemektedir" demiştir.

---

[1] Talâk Sur. 2, 3

[2] Enbiyâ Sur. 10

Mücâhid de **"Senin şanını yüceltmedik mi?"**[1] âyetini açıklarken şöyle demiştir: "Ben anıldığım zaman sen de benimle birlikte anılacaksın, anlamındadır. Bu da «Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet ederim» şeklindeki söz iledir."

(١٠٩٢٨)- [٢٩٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْخَاقَانِيُّ، ثنا خَلَفُ بْنُ عَمْرٍو الْعُكْبَرِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: قَدِمَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، مَكَّةَ وَفِيهَا رَجُلٌ مِنْ آلِ الْمُنْكَدِرِ يُفْتِي، فَقَعَدَ سُفْيَانُ يُفْتِّي، فَقَالَ الْمُنْكَدِرِيُّ: تُرَى مَنْ هَذَا الَّذِي قَدِمَ بِلادَنَا يُفْتِي؟ فَكَتَبَ إِلَيْهِ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " مَكْتُوبٌ فِي التَّوْرَاةِ: عَدُوِّي الَّذِي يَعْمَلُ عَمَلِي " فَكَفَّ عَنْهُ الْمُنْكَدِرِيُّ

Saîd b. Mansûr der ki: Süfyân b. Uyeyne, Mekke'ye geldiği zaman Münkedir ailesinden bir adam insanlara fetva veriyordu. Süfyân da oraya yerleşip fetva vermeye başladı. Münkedir ailesinden olan adam: "Beldemize gelip de fetva veren bu adam da kim?" diye sorunca, Süfyân b. Uyeyne ona şöyle bir yazı yazdı: "Amr b. Dînar'ın bildirdiğine göre İbn Abbâs: "Tevrat'ta «Benim düşmanım benim işi yapan kişidir» yazılıdır" demiştir." Bunun üzerine Münkedir ailesinden olan adam onu rahat bıraktı.

(١٠٩٢٩)- [٢٩٢/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ، ثنا مُسَبِّحُ بْنُ حَاتِمٍ الْعُكْلِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عَمْرٍو الْجَدْعَانِيُّ، قَالَ: اجْتَمَعَ النَّاسُ عِنْدَ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ بِمَكَّةَ، فَقَالَ لِرَجُلٍ حَدِّثِ النَّاسَ بِحَدِيثِ الْحَيَّةِ، فَقَالَ: " خَرَجَ رَجُلٌ يَتَصَيَّدُ، فَخَرَجَتْ حَيَّةٌ مِنْ بَيْنِ قَوَائِمِ شُعَبِ دَابَّتِهِ، فَقَامَتْ عَلَى ذَنَبِهَا، ثُمَّ قَالَتْ: أَجِرْنِي أَجَارَكَ اللَّهُ ! قَالَ لَهَا: مَنْ أَنْتِ؟ قَالَتْ: مِنْ أَهْلِ شَهَادَةِ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، قَالَ: وَمِمَّنْ أُجِيرُكِ؟ قَالَتْ: مَنْ هَذَا الَّذِي خَلْفَكَ، إِنْ قَدَرَ عَلَيَّ قَطَّعَنِي إِرْبًا إِرْبًا، قَالَ: وَأَيْنَ أُخَبِّئُكِ؟ قَالَتْ: فِي بَطْنِكَ، فَفَتَحَ فَاهُ،

---

[1] İnşirâh Sur. 4

فَدَخَلَتْ فِي بَطْنِهِ، فَإِذَا رَجُلٌ قَدْ أَقْبَلَ عَلَى عُنُقِهِ حَدِيدَةٌ، فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، حَيَّةٌ خَرَجَتْ مِنْ بَيْنِ قَوَائِمِ دَابَّتِكَ؟ قَالَ: مَا رَأَيْتُ شَيْئًا، قَالَ: مَا أَعْجَبَ مَا تَقُولُ؟ قَالَ: مَا رَأَيْتُ شَيْئًا، فَوَلَّى الرَّجُلُ، فَقَالَتْ لَهُ: تَرَى شَخْصَهُ؟ تَرَى سَوَادَهُ؟ قَالَ لَهَا: لا، قَالَتْ: فَاخْتَرْ مِنِّي خَصْلَةً مِن اثْنَتَيْنِ، إِمَّا أَنْ أَنْقُبَ فُؤَادَكَ فَأَقْتُلَكَ، أَوْ أُفَتِّتَ كَبِدَكَ ! !، قَالَ: مَا كَافَأْتِينِي؟ ! قَالَتْ: وَلِمَ تَصْنَعُ الْمَعْرُوفَ إِلَى مَنْ لا تَعْرِفُ؟ أَمَا عَلِمْتَ بِعَدَاوَتِي لأَبِيكَ قَبْلُ؟ ! قَالَ: فَجَاءَ الرَّجُلُ إِلَى سَفْحِ جَبَلٍ، فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَائِمٍ لَمْ يُرَ شَيْءٌ أَحْسَنُ مِنْهُ، وَلا أَطْيَبُ رَائِحَةً مِنْهُ، وَلا أَنْظَفُ ثَوْبًا، فَقَالَ: مَالِي أَرَاكَ هَكَذَا؟ فَحَدَّثَهُ بِحَدِيثِ الْحَيَّةِ، فَدَفَعَ إِلَيْهِ شَيْئًا، فَقَالَ: كُلْ هَذَا فَأَكَلَهُ فَاخْتَلَجَتْ شَفَتَاهُ ثُمَّ دَفَعَ إِلَيْهِ شَيْئًا آخَرَ، فَقَالَ: كُلْ هَذَا، فَأَكَلَهُ فَرَمَى بِهَا قِطَعًا، فَقَالَ: مَنْ أَنْتَ يَرْحَمُكَ اللَّهُ؟ ! قَالَ: أَنَا الْمَعْرُوفُ، ثُمَّ غَابَ عَنْ بَصَرِهِ "

Velîd b. Amr el-Ced'ânî anlatıyor: İnsanlar Mekke'de Süfyân b. Uyeyne'nin yanında toplandıklarında bir adama: "Onlara yılan hikayesini anlat" dedi. Adam şöyle anlattı:

Adamın biri ava çıktı. Av esnasında bir yılan bineğinin ayakları arasından girip önünde durdu. Kuyruğunun üzerine dikilip adama: "Allah seni korusun! Beni koru!" dedi. Adam: "Sen kimsin?" diye sorunca, yılan: "Lâ ilâhe ilallah diyenlerden biriyim" dedi. Adam: "Seni kimden koruyayım?" diye sorunca, yılan: "Arkanda olan adamdan! Zira beni yakalarsa parça parça kesecek!" dedi. Adam: "Seni nerede saklayayım?" diye sorunca, yılan: "Karnında" dedi. Bunun üzerine adam ağzını açtı, yılan da ağzından karnına girdi.

Çok geçmeden arkadan boynunda kılıcı olan bir adam çıkageldi ve: "Ey Allah'ın kulu! Bineğinin ayaklarının arasından bir yılan çıkmıştı" dedi. Avcı: "Bir şey görmedim" karşılığını verdi. Adam: "Ne tuhaf konuşuyorsun!" deyince, avcı yine: "Bir şey görmedim" karşılığını verdi. Bunun üzerine adam çekip gitti. Adam dönüp gidince yılan avcıya: "Adamı hâlâ görüyor musun? Karartısı da gözden kayboldu mu?" diye sormaya başladı. Avcı: "Görünmüyor" karşılığını verince, yılan: "O zaman iki şeyden birini seç. Ya

göğsünü delip çıkayım ve seni bu şekilde öldüreyim, ya da içeride ciğerini parça parça edeyim" dedi. Avcı: "İyiliğimin karşılığı bu mu?" diye sorunca, yılan: "Tanımadığın kimselere neden iyilik yapıyorsun ki? Daha önceden de atana (Âdem'e) olan düşmanlığımı bilmiyor musun?" karşılığını verdi.

Bu sırada bir dağın yamacına kadar ulaştı. Orada bir adam gördü ki daha önce böylesine güzel olan, böylesine hoş kokan ve giysileri böylesine temiz olan birini görmemişti. Adam: "Hayırdır neyin var?" diye sorunca, avcı yılanla arasında geçenleri anlattı. Adam ona bir şey verdi ve: "Bunu ye!" dedi. Adam onu yiyince dudakları seğirmeye başladı. Sonra bir şey daha verdi ve: "Bunu da ye!" dedi. Avcı yiyince yılanı ağzından parça parça çıkardı. Avcı adama: "Allah merhametini senden esirgemesin! Sen kimsin?" diye sorunca, adam: "Ben iyilik'im" dedi ve gözden kayboldu.

(١٠٩٣٠)- [٢٩٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَحْمَدَ أَبُو طَاهِرٍ، ثنا أَبُو نَصْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَجَّاجِ السُّلَمِيُّ الْمُقْرِئُ بِالرَّافِقَةِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْعَلاءِ أَخُو هِلالٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: كُنْتُ فِي مَجْلِسِ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، وَكَانَ فِي مَجْلِسِهِ أَلْفُ رَجُلٍ، يَزِيدُونَ أَوْ يَنْقُصُونَ، فَالْتَفَتَ فِي آخِرِ مَجْلِسِهِ إِلَى رَجُلٍ كَانَ عَنْ يَمِينِهِ، فَقَالَ: قُمْ، فَحَدِّثِ النَّاسَ بِحَدِيثِ الْحَيَّةِ، فَقَالَ الرَّجُلُ: أَسْنِدُونِي، فَأَسْنَدْنَاهُ، وَسَالَتْ جُفُونُ ابْنِ عُيَيْنَةَ، ثُمَّ قَالَ: أَلا اسْمَعُوا وَعُوا

Yahya b. Abdilhamîd el-Himmânî der ki: Süfyân b. Uyeyne'nin meclisindeydim. Meclisinde de yaklaşık olarak bin kişi vardı. Sohbetinin sonunda sağında oturan bir adama doğru baktı ve: "Kalk ve insanlara yılan hikayesini anlat!" dedi. Adam: "Bana destek verin" deyince onu bir yere dayadılar. Bu arada Süfyân'ın gözleri yaşardı ve oradakilere: "İyice dinleyip anlayın!" dedi.

(١٠٩٣١)- [٢٩٣/٧] حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي، " أَنَّ رَجُلا كَانَ يُعْرَفُ بِمُحَمَّدِ بْنِ حِمْيَرٍ، وَكَانَ رَجُلا مَعَهُ وَرَعٌ، يَصُومُ النَّهَارَ، وَيَقُومُ اللَّيْلَ، وَكَانَ مُبْتَلًى بِالْقَنْصِ، فَخَرَجَ ذَاتَ يَوْمٍ يَتَصَيَّدُ، إِذْ عَرَضَتْ لَهُ حَيَّةٌ، فَقَالَتْ لَهُ: يَا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ، أَجِرْنِي أَجَارَكَ اللَّهُ !

قَالَ لَهَا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ: مِمَّنْ؟ قَالَتْ: مِنْ عَدُوِّي قَدْ طَلَبَنِي، قَالَ: وَأَيْنَ عَدُوُّكِ؟ قَالَتْ لَهُ: مِنْ وَرَائِي، قَالَ: مِنْ أَيِّ أُمَّةٍ أَنْتِ؟ قَالَتْ: مِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ نَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، قَالَ: فَفَتَحْتُ رِدَائِي، فَقُلْتُ: ادْخُلِي فِيهِ، فَقَالَتْ: يَرَانِي عَدُوِّي، قَالَ: فَشِلْتُ طِمْرِي، فَقُلْتُ: ادْخُلِي بَيْنَ أَطْمَارِي وَبَطْنِي، قَالَتْ: يَرَانِي عَدُوِّي، قُلْتُ لَهَا: فَمَا الَّذِي أَصْنَعُ بِكِ؟ قَالَتْ: إِنْ أَرَدْتَ اصْطِنَاعَ الْمَعْرُوفِ فَافْتَحْ لِي فَاكَ حَتَّى أَنْسَابَ فِيهِ، قَالَ: أَخْشَى أَنْ تَقْتُلِينِي، قَالَتْ: لا وَاللَّهِ، لا أَقْتُلُكَ، اللَّهُ شَاهِدٌ عَلَيَّ بِذَلِكَ وَمَلائِكَتُهُ، وَأَنْبِيَاؤُهُ وَحَمَلَةُ عَرْشِهِ، وَسُكَّانُ سَمَاوَاتِهِ إِنْ أَنَا قَتَلْتُكَ، قَالَ مُحَمَّدٌ: فَاطْمَأْنَنْتُ إِلَى يَمِينِهَا، فَفَتَحْتُ فَمِي فَانْسَابَتْ فِيهِ، ثُمَّ مَضَيْتُ، إِذْ عَارَضَنِي رَجُلٌ وَمَعَهُ صَمْصَامَةٌ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، قُلْتُ: مَا تَشَاءُ؟ قَالَ: لَقِيتَ عَدُوِّي؟ قُلْتُ: وَمَا عَدُوُّكَ؟ قَالَ: حَيَّةٌ، قُلْتُ: اللَّهُمَّ لا، وَاسْتَغْفَرْتُ رَبِّي مِنْ قَوْلِي لا مِائَةَ مَرَّةٍ، وَقَدْ عَلِمْتُ أَيْنَ هِيَ، ثُمَّ مَضَيْتُ أَقُولُ ذَلِكَ إِذْ قَدْ أَخْرَجَتْ رَأْسَهَا مِنْ فَمِي، ثُمَّ قَالَتِ: انْظُرْ ! مَضَى هَذَا الْعَدُوُّ؟ فَالْتَفَتُّ فَلَمْ أَرَ إِنْسَانًا، فَقُلْتُ: لَيْسَ أَرَى إِنْسَانًا، إِنْ أَرَدْتِ أَنْ تَخْرُجِي، فَاخْرُجِي، قَالَتِ: انْظُرْ مَلِيًّا، قَالَ مُحَمَّدٌ: فَرَمَيْتُ حَمَالِيقَ عَيْنِي فِي الصَّحْرَاءِ، فَلَمْ أَرَ شَبَحًا وَلا شَخْصًا وَلا إِنْسَانًا، فَقُلْتُ: إِنْ أَرَدْتِ أَنْ تَخْرُجِي فَاخْرُجِي، فَلَيْسَ أَرَى إِنْسَانًا، قَالَتِ: الآنَ يَا مُحَمَّدُ، اخْتَرْ وَاحِدَةً مِنِ اثْنَتَيْنِ؟ قُلْتُ: وَمَا هِيَ؟ قَالَتْ: إِمَّا أَنْ أَنْكُتُ كَبِدَكَ فَأُفَتِّتَهَا فِي جَوْفِكَ، أَوْ أَنْكُتَكَ نَكْتَةً فَأَطْرَحَ جَسَدَكَ بِلا رُوحٍ، قَالَ: قُلْتُ: يَا سُبْحَانَ اللَّهِ ! أَيْنَ الْعَهْدُ الَّذِي عَهِدْتِ إِلَيَّ؟ أَيْنَ الْعَهْدُ الَّذِي عَاهَدْتِنِيهِ؟ وَالْيَمِينُ الَّذِي حَلَفْتِ لِي؟ مَا أَسْرَعَ مَا نَسِيتِيهِ ! قَالَتْ لَهُ: يَا مُحَمَّدُ، لِمَ نَسِيتَ الْعَدَاوَةَ الَّتِي كَانَتْ بَيْنِي وَبَيْنَ أَبِيكَ آدَمَ، حَيْثُ أَضْلَلْتُهُ وَأَخْرَجْتُهُ مِنَ الْجَنَّةِ؟ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ طَلَبْتُ اصْطِنَاعَ الْمَعْرُوفِ، قَالَ: فَقُلْتُ لَهَا: وَلَيْسَ بُدٌّ مِنْ أَنْ تَقْتُلِينِي؟ ! قَالَتْ: وَاللَّهِ إِنْ كَانَ بُدٌّ مِنْ قَتْلِكَ ! قَالَ: قُلْتُ لَهَا: فَأَمْهِلِينِي حَتَّى أَصِيرَ إِلَى تَحْتِ هَذَا الْجَبَلِ فَأَمْهَدَ لِنَفْسِي مَوْضِعًا، قَالَتْ: شَأْنَكَ ! قَالَ مُحَمَّدٌ: فَمَضَيْتُ أُرِيدُ الْجَبَلَ وَقَدْ أَيِسْتُ مِنَ الْحَيَاةِ، إِذْ رَمَيْتُ حَمَالِيقَ عَيْنِي نَحْوَ الْعَرْشِ، ثُمَّ قُلْتُ: يَا لَطِيفُ الْطُفْ بِلُطْفِكَ الْخَفِيِّ يَا لَطِيفُ،

بِالْقُدْرَةِ الَّتِي اسْتَوَيْتَ بِهَا عَلَى عَرْشِكَ، فَلَمْ يَعْلَمِ الْعَرْشُ أَيْنَ مُسْتَقَرُّكَ مِنْهُ إِلا كَفَيْتَنِيهَا، ثُمَّ مَشَيْتُ، فَعَارَضَنِي رَجُلٌ صَالِحٌ صُبَيْحُ الْوَجْهِ، طَيِّبُ الرَّائِحَةِ، نَقِيٌّ مِنَ الدَّرَنِ، فَقَالَ لِي: سَلامٌ عَلَيْكُمْ، فَقُلْتُ: وَعَلَيْكَ السَّلامُ يَا أَخِي، قَالَ: مَا لِي أَرَاكَ قَدْ تَغَيَّرَ لَوْنُكَ؟ فَقُلْتُ: يَا أَخِي مِنْ عَدُوٍّ قَدْ ظَلَمَنِي، قَالَ: وَأَيْنَ عَدُوُّكَ؟ قُلْتُ: فِي جَوْفِي، قَالَ لِي: افْتَحْ فَاكَ، فَفَتَحْتُ فَمِي، فَوَضَعَ فِيهِ مِثْلَ وَرَقَةِ زَيْتُونَةٍ خَضْرَاءَ، ثُمَّ قَالَ: امْضُغْ، وَابْلَعْ، فَمَضَغْتُ وَبَلَعْتُ، قَالَ مُحَمَّدٌ: فَلَمْ أَلْبَثْ إِلا يَسِيرًا حَتَّى مَغَصَتْنِي بَطْنِي، فَرَمَيْتُ بِهَا مِنْ أَسْفَلَ قِطْعَةً قِطْعَةً، فَتَعَلَّقْتُ بِالرَّجُلِ ثُمَّ قُلْتُ: يَا أَخِي، أَحْمَدُ اللَّهَ الَّذِي مَنَّ عَلَيَّ بِكَ، فَضَحِكَ، ثُمَّ قَالَ: أَلا تَعْرِفُنِي؟ قُلْتُ: اللَّهُمَّ لا، قَالَ: يَا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ: إِنَّهُ لَمَّا كَانَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ الْحَيَّةِ مَا كَانَ، وَدَعَوْتَ بِذَلِكَ الدُّعَاءِ ضَجَّتْ مَلائِكَةُ السَّبْعِ سَمَاوَاتٍ إِلَى اللَّهِ ﷻ فَقَالَ اللَّهُ: وَعِزَّتِي وَجَلالِي، وَجُودِي وَارْتِفَاعِي فِي عُلُوِّ مَكَانِي، قَدْ كَانَ بِعَيْنَيَّ كُلُّ مَا فَعَلَتِ الْحَيَّةُ بِعَبْدِي، فَأَمَرَنِي اللَّهُ وَأَنَا الَّذِي يُقَالُ لِيَ الْمَعْرُوفُ، مُسْتَقَرِّي فِي السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ أَنِ انْطَلِقْ إِلَى الْجَنَّةِ فَخُذْ طَاقَةً خَضْرَاءَ، فَالْحَقْ بِهَا عَبْدِي مُحَمَّدَ بْنَ حِمْيَرٍ، يَا ابْنَ حِمْيَرٍ عَلَيْكَ بِاصْطِنَاعِ الْمَعْرُوفِ، فَإِنَّهُ يَقِي مَصَارِعَ السُّوءِ، وَإِنَّهُ إِنْ ضَيَّعَهُ الْمُصْطَنَعُ إِلَيْهِ لَمْ يَضِعْ عِنْدَ اللَّهِ ﷻ

(Adam oturup dayandıktan sonra şöyle dedi:) Babam, dedemden naklen bana şunu anlattı: Muhammed b. Himyer adlı bir adam vardı. Bu adam günahtan azami ölçüde korkan biriydi. Gündüzlerini oruçla gecelerini de namazla geçirirdi. Ancak ava çok düşkündü. Bir gün av için gittiğinde karşısına bir yılan çıktı ve: "Ey Muhammed b. Himyer! Allah seni korusun! Beni koru!" dedi. Muhammed: "Kimden?" diye sorunca, yılan: "Peşimde olan düşmanından" dedi. Muhammed: "Düşmanın nerede ki?" diye sorunca, yılan: "Arkamdan geliyor" dedi. Muhammed: "Sen hangi ümmettensin?" diye sorunca, yılan: "Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ümmetindenim ve Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet ederiz" dedi.

Muhammed sonrasını şöyle anlattı: Bunun üzerine abamı açtım ve yılana: "İçine gir" dedim. Yılan: "Düşmanım beni görür" deyince gömleğimi kaldırdım ve: "Gömleğim ile karnımın arasında dur" dedim. Yılan: "Düşmanım yine beni görür" deyince, ona: "O zaman ne yapayım?" diye sordum. Yılan: "Şayet bana iyilik yapacaksan ağzını aç içine gireyim" dedi. Ona: "Beni öldürmenden korkarım" dediğimde: "Hayır! Vallahi seni öldürmem! Buna Allah, melekleri, peygamberleri, Arş'ını taşıyanlar ve semanın sakinleri şahit olsun!" karşılığını verdi.

Yeminine güvenerek ağzımı açtım. Yılan ağzımdan içime girince yoluma devam ettim. Giderken karşıma elinde kılıcıyla bir adam çıktı. Bana: "Ey Muhammed!" diye seslenince: "Ne istiyorsun?" dedim. "Düşmanımla karşılaştın mı?" diye sorunca: "Düşmanın kim ki?" dedim. "Bir yılan" karşılığını verince: "Allah için söylemek gerekirse hayır görmedim" dedim. Ama yerini bildiğim halde böyle dediğim için de Rabbimden yüz defa bağışlanma diledim. Kendi kendime bu şekilde söylenirken yılan başını ağzımdan çıkardı ve: "Bak bakalım düşmanım gitti mi?" diye sordu. Etrafıma baktığımda kimseyi göremeyince: "Kimseyi göremiyorum. Çıkmak istiyorsan çık" karşılığını verdim. Yılan: "İyice bak!" deyince çöle doğru göz gezdirdim. Gölge, karartı, insan namına bir şey göremediğimde yılana: "Çıkmak istersen çıkabilirsin, zira kimseleri göremiyorum" dedim.

Yılan: "Ey Muhammed! İki şeyden birini seç" deyince: "Nedir?" diye sordum. Yılan: "Ya ciğerini içeride paramparça edeyim ya da seni ısırıp bedenini cansız bir şekilde yere sereyim" karşılığını verdi. Ona: "Sübhânallah! Bana verdiğin söze ne oldu? Bana ettiğin yemine ne oldu? Ne çabuk unuttun" dediğimde, yılan: "Ey Muhammed! Atan Âdem'le olan düşmanlığımızı neden unuttun? Zira onu kandırmış ve cennetten çıkarmıştım. Senden böylesi bir iyiliği yapmanı neden istemiş olabilirim ki?" karşılığını verdi. Ona: "Beni öldürmek zorunda mısın?" dediğimde: "Vallahi seni öldürmekten başka seçeneğim yok" karşılığını verdi. Ona: "Beni illa öldüreceksen o zaman biraz zaman ver de şu dağın yamacına ulaşayım ve orada kendime bir yer hazırlayayım" dediğimde: "Olur" karşılığını verdi.

Canımdan ümidimi kesmiş bir şekilde dağa doğru yürümeye başladım. Giderken gözlerimi Arş'a doğru çevirdim ve: "Ey Lâtîf! O görünmez lütfunu bana da göster! Ey Latîf! Kudretinle Arş'a oturdun ki yerini Arş daha bilememektedir. O kudretinle beni bu yılandan korumanı istiyorum" diye dua ettim. Yürürken karşıma güzel görünüşlü, güler yüzlü, hoş kokulu ve temiz giysili bir adam çıktı. "es-Selâmu aleykum" deyince: "Ve aleyke's-selâm kardeşim!" karşılığını verdim. Adam: "Bakıyorum da rengin atmış" deyince: "Bana zulmeden düşmanımdan dolayı böyleyim" karşılığını verdim. Adam: "Düşmanın nerede?" diye sorunca: "İçimde" karşılığını verdim.

Adam bana: "Ağzını aç" deyince ağzımı açtım. Adam ağzıma zeytin yaprağını andıran taze bir yaprak koydu ve: "Bunu iyice çiğne!" dedi. İyice çiğneyip suyunu emdikten kısa bir süre sonra karnımda bir sancı başladı. Sancıdan sonra onu arkamdan parça parça çıkardım. Yılanı çıkardıktan sonra adama yapıştım ve: "Kardeşim! Lutfedip de seni bana gönderen Allah'a hamdolsun" dedim. Adam güldü ve: "Beni tanımıyor musun?" diye sordu. Ona: "Allah için söylemek gerekirse hayır" karşılığını verdiğimde adam şöyle dedi: "Ey Muhammed b. Himyer! Yılanla aranda o şeyler olduktan sonra o duayı da edince yedi kat semanın melekleri ayaklandılar. Allah da: «İzzetim, celâlim, keremim ve bu mekandaki yüceliğime andolsun ki yılanın kuluma yaptıklarını görüyordum» buyurdu. İyilik dediğiniz şey benim, yerim de dördüncü kat semadadır. Allah bana: «Cennete gidip bir tutam yaprak al ve kulum Muhammed b. Himyer'e götür» emrini verdi. Ey İbn Himyer! Sen de iyilik yapmaya bak. Zira iyilik kişiyi kötü durumlara düşmekten korur. Kendisine iyilik yaptığın kişi bunun kıymetini bilmese de Allah katında heba olmaz."

(١٠٩٣٢)- [٢٩٤/٧] أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نُصَيْرٍ فِي كِتَابِهِ، وَثني عَنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: " عَلَيْكَ بِالنُّصْحِ لِلَّهِ فِي خَلْقِهِ، فَلَنْ تَلْقَ اللَّهَ بِعَمَلٍ

أَفْضَلَ مِنْهُ، لَوْ هَبَطَ عَلَيَّ مَلَكٌ مِنَ السَّمَاءِ، فَأَخْبَرَنِي أَنَّ النَّاسَ كُلَّهُمْ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ، وَأَنَا وَحْدِي أَدْخُلُ النَّارَ، لَكُنْتُ بِذَلِكَ رَاضِيًا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Mahlukatından yana Allah'a karşı dürüst ve samimi ol. Zira Allah'ın huzuruna daha güzel bir amelle çıkamazsın. Şayet gökten bir melek inse ve tüm insanların cennete benim ise cehenneme gireceğini haber verse yine de buna rıza gösterirdim."

(١٠٩٣٣)- [٢٩٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ طِلابٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، " وَسَأَلَهُ رَجُلٌ عَنْ مَسْأَلَةٍ "، فَقَالَ: " لا أَدْرِي "، فَقَالَ لَهُ: " يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، إِنَّهَا قَدْ كَانَتْ "، فَقَالَ لَهُ سُفْيَانُ: " فَإِذَا قَدْ كَانَ قَدْ كَانَتْ، وَأَنَا لا أَدْرِي، فَإِيشِ يُعْمَلُ؟ ! "

Bir adam, Süfyân b. Uyeyne'ye bir konuyu sorunca, Süfyân: "Bilmiyorum" karşılığını verdi. Adam: "Ey Ebû Muhammed! Ama bu mesele dediğim şekliyle oldu" deyince Süfyân: "Ne olacak olmuşsa! Böylesi bir mesele olmuş ve ben bilmiyorum, yapacak bir şey var mı!" diye çıkıştı.

(١٠٩٣٤)- [٢٩٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا مَرْوَانُ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، وَقَالَ لِشَيْخٍ عِنْدَهُ أَوْ إِلَى جَانِبِهِ " يَا شَيْخُ، بَلَغَنِي أَنَّكَ تُفْتِي فِي بِلادِكَ "، قَالَ: " نَعَمْ، يَا أَبَا مُحَمَّدٍ "، قَالَ: أَحْمَقُ وَاللَّهِ!

Mervân der ki: Süfyân b. Uyeyne yanında bulunan yaşlı bir adama: "İhtiyar! Bana bildirilene göre memleketinde insanlara fetvalar veriyor muşsun?" deyince, adam: "Evet ey Ebû Muhammed!" karşılığını verdi. Bunun üzerine Süfyân: "Vallahi akılsızsın!" dedi.

(١٠٩٣٥)- [٢٩٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، قَالَ: صَلَّيْنَا مَعَ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَلَى جَنَازَةٍ " فَسَأَلَهُ رَجُلٌ عَنْ مَسْأَلَةٍ "، فَقَالَ: " مَا أُحْسِنُ "

Ahmed b. Ebî Dâvud der ki: Süfyân b. Uyeyne ile birlikte birinin cenaze namazını kıldık. Namaz sonrası adamın biri ona bir konuyu sorunca, Süfyân: "Bu konuda iyi bir cevap veremem" dedi.

(١٠٩٣٦)- [٢٩٥/٧] قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ: وَسَأَلَهُ رَجُلٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَنَحْنُ عِنْدَهُ جُلُوسٌ، يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، " إِنَّا نَغْزُو أَرْضَ الرُّومِ، فَيُخْرَجُ مَعَنَا بِالطَّاحُونَةِ؟ " فَقَالَ: " سَلْ عَنْ هَذَا أَهْلَ الشَّامِ، فَإِنَّهُمْ أَعْلَمُ بِهِ مِنَّا "

Ahmed b. Ebî Dâvud der ki: Mescid-i Harâm'da Süfyân b. Uyeyne'yle birlikte oturmuşken adamın biri ona: "Ey Ebû Muhammed! Bizans topraklarına savaşa gidiyoruz. Bizimle birlikte el değirmeni de götürülecek mi?" diye sordu. Süfyân: "Bunu Şamlılara sor. Zira bunu benden daha iyi bilirler" dedi.

(١٠٩٣٧)- [٢٩٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْرَائِيلَ أَبُو مُحَمَّدٍ اللُّؤْلُئِيُّ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ الرَّقِّيُّ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، فَجَاءَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، مَا تَقُولُ: " الإِيمَانُ يَزِيدُ وَيَنْقُصُ؟ " قَالَ: " يَزِيدُ مَا شَاءَ اللَّهُ، وَيَنْقُصُ حَتَّى لا يَبْقَى مَعَكَ مِنْهُ شَيْءٌ "، وَعَقَدَ بِثَلاثَةِ أَصَابِعَ، وَحَلَّقَ بِالإِبْهَامِ وَالسَّبَّابَةِ، قَالَ: " فَإِنَّ قَوْمًا يَقُولُونَ: الإِيمَانُ كَلامٌ؟ ! " قَالَ: " قَدْ كَانَ الْقَوْلَ قَوْلُهُمْ قَبْلَ أَنْ تَنْزِلَ أَحْكَامُ الإِيمَانِ وَحُدُودُهُ، بَعَثَ اللَّهُ النَّبِيَّ ﷺ إِلَى النَّاسِ أَنْ يَقُولُوا: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، فَإِذَا قَالُوهَا حَقَنُوا بِهَا دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلا بِحَقِّهَا، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ، فَلَمَّا عَلِمَ اللَّهُ صِدْقَ ذَلِكَ مِنْ قُلُوبِهِمْ أَمَرَهُ أَنْ يَأْمُرَهُمْ بِأَنْ يُقِيمُوا الصَّلاةَ، فَأَمَرَهُمْ فَفَعَلُوا، وَلَوْ لَمْ يَفْعَلُوا مَا نَفَعَهُمُ الإِقْرَارُ الأَوَّلُ، فَلَمَّا عَلِمَ اللَّهُ تَعَالَى صِدْقَ ذَلِكَ مِنْ قُلُوبِهِمْ، أَمَرَهُ أَنْ يَأْمُرَهُمْ أَنْ يُهَاجِرُوا إِلَى الْمَدِينَةِ، فَأَمَرَهُمْ فَفَعَلُوا، وَلَوْ لَمْ يَفْعَلُوا مَا نَفَعَهُمُ الإِقْرَارُ الأَوَّلُ، وَلا الصَّلاةُ، فَلَمَّا عَلِمَ اللَّهُ صِدْقَ ذَلِكَ مِنْ قُلُوبِهِمْ أَمَرَهُ أَنْ يَأْمُرَهُمْ أَنْ يَرْجِعُوا إِلَى مَكَّةَ فَيُقَاتِلُوا آبَاءَهُمْ وَأَبْنَاءَهُمْ حَتَّى يُقِرُّوا بِمِثْلِ إِقْرَارِهِمْ، وَيَشْهَدُوا بِمِثْلِ شَهَادَتِهِمْ، حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيَجِيءُ بِالرَّأْسِ، فَيَقُولُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا رَأْسُ الشَّيْخِ الضَّالِّ،

فَأَمَرَهُمْ فَفَعَلُوا، وَلَمْ لَمْ يَفْعَلُوا مَا نَفَعَهُمُ الإِقْرَارُ الأَوَّلُ وَلا الصَّلاةُ وَلا الْهِجْرَةُ، فَلَمَّا عَلِمَ اللَّهُ صِدْقَ ذَلِكَ مِنْ قُلُوبِهِمْ أَمَرَهُمْ أَنْ يَطُوفُوا بِالْبَيْتِ تَعَبُّدًا، وَيَحْلِقُوا رُءُوسَهُمْ تَذَلُّلا، فَفَعَلُوا، وَلَوْ لَمْ يَفْعَلُوا مَا نَفَعَهُمُ الإِقْرَارُ الأَوَّلُ، وَلا الصَّلاةُ، وَلا الْهِجْرَةُ، وَلا الرُّجُوعُ إِلَى مَكَّةَ، فَلَمَّا عَلِمَ اللَّهُ صِدْقَ ذَلِكَ مِنْ قُلُوبِهِمْ، أَمَرَهُ أَنْ يَأْمُرَهُمْ أَنْ يُؤْتُوا الزَّكَاةَ: قَلِيلَهَا وَكَثِيرَهَا، فَأَمَرَهُمْ فَفَعَلُوا، وَلَوْ لَمْ يَفْعَلُوا مَا نَفَعَهُمُ الإِقْرَارُ الأَوَّلُ، وَلا الصَّلاةُ، وَلا الْهِجْرَةُ، وَلا الرُّجُوعُ إِلَى مَكَّةَ، وَلا طَوَافُهُمْ بِالْبَيْتِ، وَلا حَلْقُهُمْ رُءُوسَهُمْ، فَلَمَّا عَلِمَ اللَّهُ مَا تَتَابَعَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْفَرَائِضِ وَمُثُولَهُمْ لَهَا، قَالَ لَهُ: قُلْ لَهُمْ:﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلامَ دِينًا﴾، فَمَنْ تَرَكَ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ كَسَلا أَوْ مُجُونًا أَدَّبْنَاهُ عَلَيْهِ، وَكَانَ عِنْدَنَا نَاقِصَ الإِيمَانِ، وَمَنْ تَرَكَهَا عَامِدًا كَانَ بِهَا كَافِرًا، هَذِهِ السُّنَّةُ، أَبْلِغْ عَنِّي مَنْ سَأَلَكَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ "

Amr b. Osmân er-Rakkî anlatıyor: Süfyân b. Uyeyne'nin yanındayken adamın biri geldi ve ona: "Ey Ebû Muhammed! Ne dersin? Sence iman artar ve eksilebilir mi?" diye sordu. Süfyân: "Allah'ın dilediği kadarıyla artar, aynı şekilde sende zerre iman kalmayıncaya kadar da eksilebilir" karşılığını verdi. Sonra Süfyân üç parmağını yan yana getirdi, işaret parmağı ile başparmağım halka oluşturacak şekilde birleştirdi ve şöyle devam etti: "Bazıları, imanın sadece sözle de olabileceği görüşünü savundular. Ancak bu görüşleri, imanın hüküm ve hadleri henüz nazil olmadan önce geçerliydi. Sonrasında Allah, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) insanlara gönderdi. «Lâ ilâhe illallah» demelerini, bunu demeleri halinde hak etmedikleri sürece canları ve mallarının koruma altında olacağım, kalplerindekiler yönünden de hesaplarının Allah'a kalmış olduğunu bildirdi. Allah, bu insanların kalplerinin dille söylediklerinde samimi olduğunu gördüğünde, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) onlara namaz kılmalarını emretmesini söyledi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazı onlara emredince onlar da bu namazı kıldılar. Şayet bu emre uyup da namazı kılmasalardı, dilleriyle yaptıkları ilk ikrarın onlara bir faydası olmayacaktı. Allah, onların bu ikrarı

ve namazı kalpten ifa ettiklerini ve bunda samimi olduklarını gördüğünde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) onlara Medine'ye hicret etmelerini emretmesini söyledi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onlara hicreti emredince de hicret ettiler. Şayet bu emre uyup da hicret etmeselerdi, dilleriyle yaptıkları ilk ikrarın ve kıldıkları namazın onlara bir faydası olmayacaktı.

Allah, onların bunda samimi olduklarını gördüğünde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) onlara Mekke'ye dönmelerini, kendileri gibi ulûhiyeti ikrar edip, yine kendi şahadetleri gibi şahadet edene dek müşrik babaları ve oğullarıyla savaşmalarını emretmesini söyledi. Öyle ki bu savaşta biri diğerinin kesik başını getirip: "Ey Allah'ın Resûlü! İşte dalâlette olan ihtiyarın başı!" demeye başlamıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara böylesi bir savaşı emredince, onlar da bu emre itaat ettiler. Zira emre itaat etmeselerdi, yaptıkları ilk ikrarın, kıldıkları namazın, ettikleri hicretin onlara bir faydası olmayacaktı. Allah, onların bunda da samimi olduklarını gördüğünde onlara, ibadet için Kâbe'yi tavaf etmelerini, itaatkârlıklarını göstermesi bakımından da saçlarını traş etmelerini emretti. Bu emri de yerine getirdiler. Zira bu emre itaat etmeselerdi, yaptıkları ilk ikrarın, kıldıkları namazın, ettikleri hicretin ve Mekke'ye dönüşlerinin onlara bir faydası olmayacaktı. Allah, onların bunda da samimi olduklarını gördüğünde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) onlara, az ya da çok zekâtı vermelerini emretmesini söyledi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onlara bunu emredince yerine getirdiler. Zira bu emre itaat etmeselerdi yaptıkları ilk ikrarın, kıldıkları namazın, ettikleri hicretin, Mekke'ye dönüşlerinin, Kâbe'yi tavaf etmelerinin ve saçlarını traş etmelerinin onlara bir faydası olmayacaktı. Allah, onların gelen bütün emirlere itaat ettiklerini ve harfiyen yerine getirdiklerini gördüğünde Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) onlara şöyle demesini buyurmuştur: **"Bugün, size dininizi bütünledim, üzerinize olan nimetimi tamamladım, din olarak sizin için İslam'ı**

beğendim"[1] Kim bunlardan herhangi bir şeyi üşenerek veya saygısızlık ederek terk ederse bundan dolayı onu cezalandırırız. Bizim nazarımızda da iman yönünden eksik biri olarak sayılır. Bunları bilerek terk eden kişi de kâfir sayılır. Sünnet budur. Müslümanlardan sana bu konuda soru soranlara da benim adıma bunları aktar."

(١٠٩٣٨)- [٢٩٦/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، قَالَ: قِيلَ لِسُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ: إِنَّ بِشْرًا الْمَرِّيسِيَّ، يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لا يُرَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَقَالَ: قَاتَلَ اللَّهُ الدُّوَيْبَةَ ! أَلَمْ تَسْمَعْ إِلَى قَوْلِهِ:﴿كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ﴾، فَإِذَا احْتَجَبَ عَنِ الأَوْلِيَاءِ، وَالأَعْدَاءِ، فَأَيُّ فَضْلٍ لِلأَوْلِيَاءِ عَلَى الأَعْدَاءِ؟ ! "

Humeydî bildiriyor: Süfyân b. Uyeyne'ye: "Bişr el-Merîsî, kıyamet gününde Allah'ın görülemeyeceğini söylüyor" dediklerinde şöyle karşılık verdi: "Allah bu sürüngenin canını alsın! Allah'ın: **«Hayır! Onlar şüphesiz o gün Rablerinden (O'nu görmekten) mahrum kalmışlardır»**[2] buyruğunu işitmedin mi? Şayet Allah'ın hem dostları, hem de düşmanları için bir mahrumiyet olacaksa o zaman dostların düşmanlardan ne üstünlüğü kalıyor?"

(١٠٩٣٩)- [٢٩٦/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَفَّانَ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُيَيْنَةَ، فِي السَّنَةِ الَّتِي أَخَذُوا بِشْرًا الْمَرِّيسِيَّ بِمِنًى، فَقَامَ سُفْيَانُ مِنَ الْمَجْلِسِ مُغْضَبًا، فَأَخَذَ بِيَدِ إِسْحَاقَ بْنِ الْمُسَيَّبِ، فَدَخَلَ يَسُبُّ النَّاسَ، وَقَالَ: " لَقَدْ تَكَلَّمُوا فِي الْقَدَرِ وَالاعْتِزَالِ، وَأَمَرَنَا بِاجْتِنَابِ الْقَوْمِ، فَقَالَ: رَأَيْنَا عُلَمَاءَنَا: هَذَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، وَهَذَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ، حَتَّى ذَكَرَ أَيُّوبَ بْنَ مُوسَى حَتَّى آخَرِينَ، ذَكَرَ الأَعْمَشَ، وَمَنْصُورًا، وَمِسْعَرًا، مَا يَعْرِفُونَهُ إِلا كَلامَ اللَّهِ، فَمَنْ قَالَ غَيْرَ هَذَا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ، مَرَّتَيْنِ، فَمَا أَشْبَهَ هَذَا بِكَلامِ النَّصَارَى، فَلا تُجَالِسُوهُمْ ! "

---

[1] Mâide Sur. 3

[2] Mutaffifîn Sur. 15

Ebû Bekr Abdurrahman b. Affân anlatıyor: Bişr el-Merîsî'nin Mina'da yakalandığı yıl Süfyân b. Uyeyne meclisinden öfkeli bir şekilde kalktı. İshâk b. el-Müseyyeb'in elinden tutup söverek insanların yanına girdi. "Kader konusunda konuşup ayrılmaktan bahsediyorlar" dedi ve bu insanlardan uzak durmamızı söyledi. Sonra: "Âlimlerimizden Amr b. Dînâr, İbnu'l-Münkedir..." dedi ve bunların yanında Eyyûb b. Mûsa, A'meş, Mansûr, Mis'ar ile başkalarını zikredip şöyle devam etti: "Bütün bu âlimler bu konunun Allah'ın kelamı olduğunu bilirler. Bunun aksini diyenlere Allah lanet etsin! Allah lanet etsin! Zira bu sözleri Hıristiyanların sözlerine benziyor. Onlarla oturmayın!"

(١٠٩٤٠)- [٢٩٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، قَالَ: سُئِلَ ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْدِ مَا هُوَ؟ قَالَ: " الزُّهْدُ فِيمَا حَرَّمَ اللَّهُ، فَأَمَّا مَا أَحَلَّ اللَّهُ فَقَدْ أَبَاحَكَهُ اللَّهُ، فَإِنَّ النَّبِيِّينَ قَدْ نَكَحُوا، وَرَكِبُوا، وَأَكَلُوا، وَلَكِنَّ اللَّهَ نَهَاهُمْ عَنْ شَيْءٍ فَانْتَهَوْا عَنْهُ، وَكَانُوا بِهِ زُهَّادًا "

Müseyyeb b. Vâdıh der ki: Süfyân b. Uyeyne'ye zühdün ne olduğu sorulunca şöyle demiştir: "Allah'ın sana haram kıldığı şeylerden uzak durmandır. Zira sana helal kıldığı şeyleri zaten yapman için helal kılmıştır. Peygamberler de evlenmişler, binekler edinmişler ve yemekler yemişlerdir. Ancak Allah onlara bir şeyi yasakladığı zaman da ondan uzak durmuşlardır. Bu davranışlarından dolayı zahid olmuşlardır."

(١٠٩٤١)- [٢٩٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: قِيلَ لِمُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ " مَا بَقِيَ مِنْ لَذَّتِكَ؟ قَالَ: الْتِقَاءُ الإِخْوَانِ، وَإِدْخَالُ السُّرُورِ عَلَيْهِمْ "

Muhammed b. el-Münkedir'e: "Daha neyi tatmak istersin?" diye sorulunca, Muhammed: "Dostlarla buluşmayı ve kalplerini sevinçle doldurmayı isterim" karşılığını verdi.

(١٠٩٤٢)- [٢٩٧/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قِيلَ لِمُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ: " مَا بَقِيَ مِمَّا يُسْتَلَذُّ؟ قَالَ: الإِفْضَالُ عَلَى الإِخْوَانِ "

Muhammed b. el-Münkedir'e: "Lezzet aldığın şeylerden ne kaldı" deyince, "Kardeşlerle buluşmak ve onların mutlu olması" karşılığını verdi.

(١٠٩٤٣)- [٢٩٧/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ الْمَكِّيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُسَاوِرًا الْوَرَّاقَ، يَقُولُ: " مَا كُنْتُ أَقُولُ لِرَجُلٍ: إِنِّي أُحِبُّكَ فِي اللَّهِ، ثُمَّ أَمْنَعُهُ شَيْئًا مِنَ الدُّنْيَا ! ! "

Müsâvir b. el-Verrâk der ki: Birine: "Seni Allah için seviyorum" dedikten sonra dünyalık bir şeyi ondan asla esirgemem!

(١٠٩٤٤)- [٢٩٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: " صَلَّى ابْنُ الْمُنْكَدِرِ، عَلَى رَجُلٍ، فَقِيلَ لَهُ: تُصَلِّي عَلَى فُلانٍ؟ ! فَقَالَ: إِنِّي أَسْتَحِي مِنَ اللَّهِ أَنْ يَعْلَمَ مِنِّي أَنَّ رَحْمَتَهُ تَعْجِزُ عَنْ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ

Süfyân b. Uyeyne bildiriyor: İbnu'l-Münkedir bir adamın cenaze namazını kıldırması üzerine kendisine: "Filan kişinin namazını mı kıldırıyorsun?" denildi. O da: "Benden dolayı Allah'ın rahmetinin bazı kullarına uzanmayacağının düşünülmesinden utanç duyarım!" karşılığını verdi.

(١٠٩٤٥)- [٢٩٧/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الْحَكَمِ الْبَصْرِيِّ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى: " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْدِلُنِي فِي الصَّلاةِ فَأَشْكُرُهَا لَهُ "

Abdurrahman b. Ebî Leylâ der ki: "Bazen kişiye namazda beni düzelttiği için teşekkür ediyorum."

(١٠٩٤٦)- [٢٩٧/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سَهْلُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، ثنا بَعْضُ أَصْحَابِنَا، ثنا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ، قَالَ: سُئِلَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ قَوْلِهِ: " يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ أَفْضَلُ عِبَادَتِهِمُ التَّلاوُمُ !، وَيُقَالُ لَهُمُ النَّتْنَى "، ! قَالَ سُفْيَانُ: أَلا تَرَى أَنَّهُ يَبْلُغُ بِهِمُ الْكُفْرَ؟ إِنَّمَا قَالَ النَّتْنَى وَلَوْمَ أَنْفُسِهِمْ، فَإِذَا كَانُوا عَارِفِينَ بِالْحَقِّ فَهُوَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يُزَيِّنَ لَهُمْ سُوءُ أَعْمَالِهِمْ، وَلَكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَعْرِفُونَ الْقَبِيحَ فَلا يَتَرَفَّعُونَ عَنْهُ، وَلَيْسَ هَذَا كَقَوْلِهِمْ:﴿يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ﴾ ، لأَنَّ هَؤُلاءِ إِنَّمَا أَقَرُّوا بِالظُّلْمِ حِينَ رَأَوُا الْعَذَابَ،﴿فَاعْتَرَفُوا بِذَنْبِهِمْ فَسُحْقًا لأَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ ، فَالظُّلْمُ شِرْكٌ، قَالَ سُفْيَانُ: وَمَنْ عَصَى اللَّهَ فَهُوَ مُنْتِنٌ، لأَنَّ الْمَعْصِيَةَ نَتَنٌ !

Ebû Tevbe Rabî' b. Nâfi' der ki: Süfyân b. Uyeyne'ye "İnsanlara, en iyi ibadetlerinin birbirlerini kınamak olduğu bir zamanın gelmesi uzak değildir. Böylesi bir zamanda o insanlara «Pislik» denilir" sözüyle kastını sorduklarında şöyle dedi: "Şimdi işi küfre kadar götürdüklerini görmüyor musun? Onların sadece pislik olduğu, birbirlerini kınayıp durdukları bildirilmiştir. Şayet hak olan şeyleri kabul ediyorlarsa bu, kötü amellerinin kendilerine güzel gelmesinden daha iyidir. Çirkin olan şeyi bilir, ancak ondan uzak durmazlar. Bunlar **"Eyvah bizlere! Bizler gerçekten zalim kimseler idik"**[1] diyenler gibi değildirler. Çünkü bunlar **"İşte böylece günahlarını itiraf ederler. Artık alevli ateştekiler Allah'ın rahmetinden uzak olsun!"**[2] âyetinde ifade edildiği gibi azabı görünce zalim olduklarını itiraf etmişlerdir. Zulüm de şirktir. Allah'a isyan eden de pistir, zira masiyet pisliktir."

(١٠٩٤٧)- [٢٩٨/٧] وَسُئِلَ سُفْيَانُ، عَنْ قَوْلِ عَلِيٍّ " الْفَقِيهُ كُلُّ الْفَقِيهِ مَنْ لَمْ يُقَنِّطِ النَّاسَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ، وَلَمْ يُرَخِّصْ لَهُمْ فِي مَعَاصِي اللَّهِ، فَقَالَ: صَدَقَ ! لا يَكُونُ التَّرْخِيصُ إِلا فِي الْمُسْتَقْبَلِ، وَلا التَّقْنِيطُ إِلا فِيمَا مَضَى "

---

1 Enbiyâ Sur. 14

2 Mülk Sur. 11

Süfyân b. Uyeyne'ye, Hz. Ali'nin: "Hakkıyla fakih olan, insanların, Allah'ın rahmetinden ümidini kestirmeyen ve Allah'ın yasakladığı konularda ruhsat vermeyen kişidir" sözü hakkında sorulunca şöyle karşılık verdi: "Doğru söylemiştir. Ruhsat ancak gelecekte yapılanlarla ilgili, ümit kestirme ise geçmişte yapılanlarla ilgili olur."

(١٠٩٤٨)- [٢٩٨/٧] قَالَ سُفْيَانُ: وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ " اثْنَتَانِ مُنْجِيَتَانِ، وَاثْنَتَانِ مُهْلِكَتَانِ، فَالْمُنْجِيَتَانِ: النِّيَّةُ، وَالنُّهَى، فَالنِّيَّةُ أَنْ تَنْوِيَ أَنْ تُطِيعَ اللَّهَ فِيمَا يُسْتَقْبَلُ، وَالنُّهَى أَنْ تَنْهَى نَفْسَكَ عَمَّا حَرَّمَ اللَّهُ ﷻ وَالْمُهْلِكَتَانِ: الْعُجْبُ، وَالْقُنُوطُ "

Süfyân b. Uyeyne, Abdullah (b. Mes'ûd)'un şöyle dediğini bildirir: "İki şey insanın kurtuluşuna vesile olurken iki şey de helak olmasına sebep olur. Kişinin kurtuluşuna vesile olanlar; niyet ve yasaklara riayet etmektir. Niyet, karşılaşacağın her durumda Allah'a itaat etmendir. Yasaklara riâyet ise Allah'ın haram kıldığı şeylerden uzak durmaktır. Kişiyi helak eden şeyler ise kendini beğenme ve Allah'ın rahmetinden umudu kesmedir."

(١٠٩٤٩)- [٢٩٨/٧] قَالَ سُفْيَانُ: " وَأَكْبَرُ الْكَبَائِرِ الشِّرْكُ بِاللَّهِ، وَالْقُنُوطُ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ، وَالْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ، وَالأَمْنُ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ، ثُمَّ تَلا﴿فَلا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ﴾ ،﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ﴾ ،﴿لا يَيْأَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾ ،﴿وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلا الضَّالُّونَ﴾ "

Süfyân b. Uyeyne: "En büyük günahlar; Allah'a şirk koşmak, Allah'ın rahmeti ile inâyetinden umut kesmek ve cezasından yana kendini emin görmektir" dedi ve bu konuda şu âyetleri okudu: **"Allah'ın azabından ancak ziyana uğrayanlar emin olabilir."**[1] **"Kim Allah'a ortak koşarsa artık Allah ona cenneti muhakkak haram kılmıştır"**[2] **"Allah'ın**

---

[1] A'râf Sur. 99

[2] Mâide Sur. 72

inâyetinden ancak kâfirler ümidini keser."[1] "Rabbinin rahmetinden, sapıklardan başka kim ümit keser?"[2]

(١٠٩٥٠)- [٢٩٨/٧] قَالَ: وَسُئِلَ عَنْ قَوْلِهِ " لا شَيْءَ أَشَدُّ مِنَ الْوَرَعِ، قَالَ: إِنَّمَا مَعْنَى ذَلِكَ لأَنَّهُ لا شَيْءَ أَشَدُّ عَلَى الْجَاهِلِ مِنْ أَنْ يَكُونَ عَالِمًا يَعْلَمُ مَا لَهُ وَعَلَيْهِ، وَكَيْفَ يَتَقَدَّمُ وَكَيْفَ يَتَأَخَّرُ، وَالْوَرِعُ عَلَى وَجْهَيْنِ: وَرَعٌ مُنْصِتٌ، وَهُوَ الَّذِي يَعْرِفُهُ الْعَامَّةُ، إِذَا سُئِلَ عَمَّا لا يَعْلَمُ، قَالَ: لا أَعْلَمُ، فَلا يَقُولُ إِلا فِيمَا يَعْلَمُ، وَوَرَعٌ مُنْطِقٌ يَلْزَمُهُ الْوَرَعُ الْقَوْلِيُّ، لأَنَّهُ يَعْلَمُ فَلا يَجِدُ بُدًّا مِنْ أَنْ يُنْكِرَ الْمُنْكَرَ، وَيَأْمُرَ بِالْخَيْرِ، وَيُحَسِّنَ الْحَسَنَ، وَيُقَبِّحَ الْقَبِيحَ، وَهُوَ الَّذِي أَخَذَ اللَّهُ بِهِ مِيثَاقَ أَهْلِ الْكِتَابِ لَيُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلا يَكْتُمُونَهُ، وَهُوَ أَشَدُّ الْوَرَعَيْنِ وَأَفْضَلُهُمَا، وَالْعَامَّةُ لا يَجْعَلُونَ الْوَرَعَ إِلا السُّكُوتَ، وَأَمَّا الْقَوْلُ وَالْجَرَاءَةُ عَلَى الْقَوْلِ وَإِنْ كَانَ عَالِمًا، فَهُوَ عِنْدَهُمْ قِلَّةُ الْوَرَعِ ! ! "

Süfyân b. Uyeyne'ye "Vera'dan (günah korkusundan) daha çetin bir şey yoktur" sözüyle neyi kastettiği sorulunca şöyle dedi: "Çünkü cahil biri için lehinde ve aleyhinde olan şeyleri, kendisini ileriye veya geriye atacak şeyleri bilip öğrenmek çetin ve zordur. Vera (günah korkusu) iki şekildedir. Biri sessiz vera'dır ki herkes bunu bilebilir. Zira âlim birine bilmediği bir şey sorulduğu zaman: "Bilmiyorum!" der. Sadece bildiği konularda konuşur. Diğeri de konuşan vera'dır. Kötüyü reddetmesi, hayrı emretmesi, iyinin iyi olup çirkinin çirkin olduğunu ifade etmesi gerektiği için bu tür vera'nın konuşması da şarttır. Allah onunla Ehl-i kitap'tan söz almış, hakkın gizli tutulmaması herkes tarafından bilinmesi bununla sağlanmak istenmiştir. İki vera arasında en ağırı ve üstünü de budur. İnsanların geneli ise vera'yı sessiz kalma olarak tanımlarlar. Ama cesaret edip hakkı söyleyen kişilerin âlim de olsalar insanların nazarında veraları azdır."

---

[1] Yûsuf Sur. 87

[2] Hicr Sur. 56

(١٠٩٥١)- [١٠٩٦٣] حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَلاءِ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ، قَالَ: اسْتَحَى الْمُسْلِمُونَ مِنْ عَوْرَاتِ إِخْوَانِهِمْ يَوْمَ بَدْرٍ، فَجَمَعُوهُمْ فَطَرَحُوهُمْ فِي قَلِيبٍ، فَأَتَاهُمُ النَّبِيُّ ﷺ فَوَقَفَ عَلَيْهِمْ، فَجَعَلَ يَقُولُ: " أَيْ فُلانُ، أَيْ فُلانُ يُسَمِّيهِمْ أَوْ مَنْ سَمَّى مِنْهُمْ، أَلَمْ تَجِدُوا اللَّهُ مَلِيًّا بِمَا وَعَدَكُمُ اللَّهُ؟ " قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوَ يَسْمَعُونَ؟ قَالَ: " نَعَمْ، كَمَا تَسْمَعُونَ "

Ubeyd b. Umeyr der ki: Bedir savaşı sırasında müslümanlar ölen (müşrik) kardeşlerinin edeb yerlerinin açık olmasından dolayı utandılar ve hepsini toplayıp bir su kanalına koydular. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yanlarına gelip durdu ve hepsinin veya bazılarının isimlerini de zikrederek teker teker: *"Ey filan! Allah'ın vaad ettiği şeyi size fazlasıyla verdiğini gördünüz değil mi?"* demeye başladı. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Seni duyarlar mı ki?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet, sizin beni duyduğunuz gibi!"* karşılığını verdi.

(١٠٩٥٢)- [٢٩٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الضَّبِّيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى الْمِنْقَرِيُّ، ثنا الأَصْمَعِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالُوا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُرْوَةَ: " أَلا تَأْتِي الْمَدِينَةَ؟ قَالَ: مَا بَقِي بِالْمَدِينَةِ إِلا حَاسِدُ نِعْمَةٍ، أَوْ فَرِحٌ بِنِعْمَةٍ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Abdullah b. Urve'ye: "Neden Medine'ye gelmiyorsun?" denilince: "Çünkü Medine'de bir nimete hasetle bakan veya elindeki nimete sevinenler dışında kimseler kalmadı" karşılığı verdi.

(١٠٩٥٣)- [٢٩٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُصْعَبٍ، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّاهِدُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " إِنَّمَا كَانَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلامُ لا يُرِيدُ النِّسَاءَ لأَنَّهُ لَمْ يُخْلَقْ مِنْ نُطْفَةٍ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Hz. İsa nutfeden yaratılmadığı için kadınlara ilgi duymazdı."

(١٠٩٥٤)- [٢٩٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا سَلْمُ بْنُ عِصَامٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ بْنِ رُسْتَةَ، قَالَ: أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ ابْنَ عُيَيْنَةَ، وَسُئِلَ عَنِ الْوَرَعِ، فَقَالَ: " الْوَرَعُ طَلَبُ الْعِلْمِ الَّذِي يُعْرَفُ بِهِ الْوَرَعُ، وَهُوَ عِنْدَ قَوْمٍ طُولُ الصَّمْتِ، وَقِلَّةُ الْكَلامِ، وَمَا هُوَ كَذَلِكَ ! إِنَّ الْمُتَكَلِّمَ الْعَالِمَ أَفْضَلُ عِنْدِي، وَأَوْرَعُ مِنَ الْجَاهِلِ الصَّامِتِ "

Abdurrahmân b. Ömer b. Ruste, İbn Uyeyne'den duyan birinden şöyle nakleder: İbn Uyeyne'ye vera hakkında sorulunca, "Vera, veranın bilineceği ilmi öğrenmektir. Bazılarına göre uzun süre susup az konuşmaktır; ama aslında öyle değildir. Konuşan âlim, benim için susan cahilden daha üstün ve daha çok vera sahibidir.

(١٠٩٥٥)- [٢٩٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ سَابُورَ، قَالَ: رَأَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فِي النَّوْمِ، فَسَأَلَهُ عَنْ شَرَابِ سَوِيقِ اللَّوْزِ، فَقَالَ: " هَذَا شَرَابُ الْمُتْرَفِينَ، شَرَابُ ابْنِ فَرْوَةَ وَأَصْحَابِهِ "

Dâvud b. Sâbûr der ki: Adamın biri Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) rüyasında gördü ve ona badem çorbası içmenin hükmünü sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Lüks içinde şımaranların içeceğidir. İbn Ferve ve arkadaşlarının içeceğidir"* karşılığını verdi.

(١٠٩٥٦)- [١٠٩٦٨] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: أُثْنِيَ عَلَى رَجُلٍ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " كَيْفَ ذِكْرُهُ لِلْمَوْتِ؟ " قَالُوا: مَا هُوَ ذَاكَ، قَالَ: " مَا هُوَ إِذًا كَمَا تَقُولُونَ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bir adam övülerek anılınca: *"Ölümle arası nasıl?"* diye sordu. "Ölümü fazla anmaz" denilince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman sizin övdüğünüz gibi biri değildir"* buyurdu.

(١٠٩٥٧)- [٢٩٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ، وَأَبُو مَعْمَرٍ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَابَاهْ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " كَأَنِّي أَرَاكُمْ بِالْكَوْمِ جَاثِينَ دُونَ جَهَنَّمَ "، قَالَ أَبُو مَعْمَرٍ: قَالَ سُفْيَانُ: مَا لَقِيَنِي مِسْعَرٌ قَطُّ إِلا سَأَلَنِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ

Abdullah b. Bâbâh'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yığınlar halinde cehennemin yanında diz çöktüğünüzü görür gibiyim"* buyurmuştur.

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Ne zaman Mis'ar'la karşılaşsam bana hep bu hadisi sorardı."

(١٠٩٥٨)- [٢٩٩/٧] ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ، قَالَ: قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ: " أُوتِينَا مَا أُوتِيَ النَّاسُ وَمَا لَمْ يُؤْتَوْا، وَعَلِمْنَا مَا عَلِمَ النَّاسُ وَمَا لَمْ يَعْلَمُوا، وَلَمْ نَجِدْ شَيْئًا أَفْضَلَ مِنْ ثَلاثَةٍ: كَلِمَةِ الْحِكْمَةِ فِي الْغَضَبِ وَالرِّضَى، وَالْقَصْدِ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنَى، وَخَشْيَةِ اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلانِيَةِ "

İbn Ebî Necîh der ki: Hz. Süleymân b. Dâvud: "İnsanlara verilen de, verilmeyenler de bize verildi. İnsanların bildiklerini de bilmediklerini de biz biliyoruz. Bunlar içinde üç şeyden daha üstün bir şey göremedik. Biri öfkeliyken de, sakinken de hikmetli olan sözü söylemektir. Diğeri fakirlikte de, zenginlikte de tutumlu olmaktır. Bir diğeri de gizli ve aleni yapılan her şeyde Allah'tan korkmaktır" dedi.

(١٠٩٥٩)- [٣٠٠/٧] ثنا أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قِيلَ لِلُقْمَانَ: " أَيُّ النَّاسِ شَرٌّ؟ قَالَ: الَّذِي لا يُبَالِي أَنْ يَرَاهُ النَّاسُ مُسِيئًا "

Süfyân b. Uyeyne bildiriyor: Lokmân Hekim'e: "İnsanlar içinde en kötü ahlâklı kişi kimdir?" diye sorulunca: "İnsanların kendisini kötü görmelerini umursamayan kişidir" karşılığını verdi.

(١٠٩٦٠)- [٧/٣٠٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ: " لَوْ طَهُرَتْ قُلُوبُكُمْ مَا شَبِعَتْ مِنْ كَلامِ اللَّهِ، وَمَا أُحِبُّ أَنْ يَأْتِيَ عَلَيَّ يَوْمٌ وَلا لَيْلَةٌ إِلا أَنْظُرُ فِي كَلامِ اللَّهِ "، يَعْنِي فِي الْمُصْحَفِ

Süfyân b. Uyeyne der ki: Osmân b. Affân: "Şayet kalpleriniz temiz olsaydı Allah'ın kelamına doymazdı. Allah'ın kelamına (mushafa) bakmadan tek bir gündüz ile gecemin geçmesini istemem" dedi.

(١٠٩٦١)- [٧/٣٠٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ، ثنا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ " تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ، فَإِذَا عَلِمْتُمُوهُ فَاكْظِمُوا عَلَيْهِ، وَلا تَخْلِطُوهُ بِضَحِكٍ فَتَمُجَّهُ الْقُلُوبُ "، قَالَ أَبُو مَعْمَرٍ: قُلْتُ لِسُفْيَانَ: إِنَّ جَرِيرًا حَدَّثَنَاهُ بِهِ عَنْكَ، فَمِمَّنْ سَمِعْتَ أَنْتَ؟ قَالَ: حَدَّثَنِيهِ حَسَنُ بْنُ حَيٍّ

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. Ali: "İlmi öğrenin ve öğrendiklerinize iyice sahip çıkın. Bu ilminize çok gülmeyi karıştırmayın ki kalpleriniz bozulmasın" dedi.

Ebû Ma'mer der ki: Süfyân'a: "Cerîr de bunu senden naklen bize rivâyet etti. Sen bunu kimden işittin?" diye sorduğumda: "Hasan b. Huyey'den işittim" dedi.

(١٠٩٦٢)- [٧/٣٠٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ عَلِيًّا، " قَسَمَ مَا فِي بَيْتِ الْمَالِ عَلَى سَبْعَةِ أَسْبَاعٍ، ثُمَّ وَجَدَ رَغِيفًا فَكَسَرَهُ سَبْعَ كِسَرٍ، ثُمَّ دَعَا أُمَرَاءَ الأَجْنَادِ فَأَقْرَعَ بَيْنَهُمْ "

Âsım b. Kuleyb, babasından bildirir: "Hz. Ali beytülmalde bulunan malları yediye böldü. Sonra bir ekmek görünce onu da yedi parçaya ayırdı. Ardından ordu komutanlarım çağırdı ve hangi bölümü alacakları konusunda aralarında kura çekti."

(١٠٩٦٣)- [٧/٣٠٠] قَالَ: وَثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَمَّارٍ الدُّهْنِيِّ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " رَأَيْتُ الْغَنَمَ تَبْعَرُ فِي بَيْتِ مَالِ عَلِيٍّ، فَيَقْسِمُهُ "

Sâlim b. Ebi'l-Ca'd, babasından bildirir: "Hz. Ali zamanında (içindekilerin hepsini dağıttığı için) koyunların beytülmalde dışkıladıklarını gördüm. Hz. Ali onları bile paylaştırırdı."

(١٠٩٦٤)- [٧/٣٠٠] قَالَ: وَثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ رَجُلٍ، أَنَّ عَلِيًّا، " كَانَ إِذَا قَسَمَ مَا فِي بَيْتِ الْمَالِ نَضَحَهُ، ثُمَّ صَلَّى فِيهِ رَكْعَتَيْنِ "

A'meş, bir adamdan bildirir: "Hz. Ali beytülmaldeki malları taksim ettikten sonra yere su serpip iki rekat namaz kılardı."

(١٠٩٦٥)- [٧/٣٠٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ عَوْنٍ، قَالَ: سَأَلْنَا أُمَّ الدَّرْدَاءِ، قُلْنَا: " مَا كَانَ أَفْضَلَ عِبَادَةِ أَبِي الدَّرْدَاءِ؟ قَالَتْ: التَّفَكُّرُ وَالاعْتِبَارُ، قَالَ سُفْيَانُ: قَالَ مِسْعَرٌ: وَكَانَ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ "

Avn der ki: Ümmü'd-Derdâ'ya: "Ebu'd-Derdâ'nın en üstün ibadeti hangisiydi?" diye sorduğumuzda: "Tefekkür ve ibret alma idi" dedi.

Süfyân der ki: "Mis'ar, Ebu'd-Derdâ'nın (Kur'ân'da bahsi geçen) kendilerine ilim verilenlerden biri olduğunu söylemiştir."

(١٠٩٦٦)- [٧/٣٠٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: " لِيَحْذَرِ امْرُؤٌ تَمْقُتُهُ قُلُوبُ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ حَيْثُ لا يَعْلَمُ "

Ebu'd-Derdâ der ki: "Kişi her dem dikkatli olmalıdır! Zira müminlerin kalpleri ona beklemediği bir yerden düşman kesilebilir."

(١٠٩٦٧)- [٧/٣٠٠] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، أَنَّ عُمَرَ، اسْتَعْمَلَ النُّعْمَانَ بْنَ مُقَرِّنٍ، عَلَى كَسْكَرٍ، فَكَتَبَ النُّعْمَانُ إِلَيْهِ " يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اعْزِلْنِي عَنْ كَسْكَرٍ، وَابْعَثْنِي فِي

بَعْضِ جُيوشِ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنَّمَا مَثَلُ كَسْكَرٍ مِثْلُ مُومِسَةِ بَنِي إِسْرَائِيلَ، تَعَطَّرُ وَتَزَيَّنُ فِي الْيَوْمِ مَرَّتَيْنِ، فكَانَ عُمَرُ إِذَا ذَكَرَ النُّعْمَانَ بْنَ مُقَرِّنٍ بَعْدَ مَوْتِهِ، قَالَ: يَا لَهْفَ نَفْسِي عَلَى النُّعْمَانِ!"

Sâlim b. Ebi'l-Ca'd bildiriyor: Hz. Ömer, Nu'mân b. Mukarrin'i Kesker'e vali olarak atamıştı. Nu'mân ona: "Ey müminlerin emiri! Beni Kesker valiliğinden alıp müslümanların ordularından biriyle gönder. Zira Kesker, İsrâil oğullarının fahişesine benziyor. Günde iki defa kokulanıp süsleniyor" şeklinde bir mektup yazdı. Nu'mân'ın ölümünden sonra Hz. Ömer onu andığı zamanlarda: "Nu'mân'ı ne çok özlüyorum" derdi.

(١٠٩٦٨)- [٣٠١/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: " لَمْ نَعْلَمْ أَحَدًا كَانَ أَشَدَّ تَشَبُّهًا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مِنْ أَبِي ذَرٍّ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "İsa b. Meryem'e Ebû Zer kadar (yaşantısı) benzeyen birini daha tanımıyoruz."

(١٠٩٦٩)- [٣٠١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا بَعْضُ، أَصْحَابِنَا قَالَ أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ، قَالَ: سُئِلَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ قَوْلِهِ: "﴿ تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾ ، قَالَ: هِيَ الْمَكْتُوبَةُ،﴿ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾ ، قَالَ: الْقُرْآنُ، أَلَمْ تَسْمَعْ إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى:﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْءَانَ الْعَظِيمَ﴾ ، وَإِلَى قَوْلِهِ:﴿ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾ ، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا مِنْ صَدَقَةٍ أَفْضَلُ مِنْ قَوْلٍ، قَالَ سُفْيَانُ: وَلا قَوْلَ أَفْضَلُ مِنَ الْقُرْآنِ، أَلا تَرَى أَنَّهُ لَيْسَ شَيْءٌ أَفْضَلَ مِنْ قَوْلِ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَلا قَوْلٍ أَعْظَمَ وَلا أَشَرَّ مِنَ الشِّرْكِ؟ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:﴿ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ﴾ ، وَقَالَ:﴿ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الأَرْضُ﴾ "

Ebû Tevbe Rabî b. Nâfi' der ki: Süfyân b. Uyeyne'ye **"Onlar, korkarak ve ümid ederek Rablerine ibadet etmek için yataklarından kalkarlar.**

Kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden de Allah için harcarlar"[1] âyeti sorulunca şöyle dedi: "Buradaki namazdan kasıt farz namazlardır. Rızıktan kasıt ise Kur'ân'dır. Allah'ın **"Andolsun, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve büyük Kur'an'ı verdik"**[2] buyruğu ile **"Rabbinin rızkı daha hayırlı ve daha kalıcıdır"**[3] buyruğunu duymadın mı? Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Bir sözden daha güzel sadaka olamaz"* buyurmuştur. Kur'ân sözlerinden de daha güzel söz yoktur. "Lâ ilâhe illallah" sözünden daha güzel, şirkten daha kötü ve ağır bir sözün olmadığını görmez misin? Allah **"Ne büyük bir söz (bu) ağızlarından çıkan!"**[4] buyurur. Yine: **"Rahman'a çocuk isnat etmelerinden dolayı neredeyse gökler parçalanacak, yer yarılacak, dağlar yıkılıp çökecektir!"**[5] buyurmuştur."

(١٠٩٧٠)- [٣٠١/٧] وَقَالَ سُفْيَانُ، قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ: " مَا مِنْ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ لِسَانٍ صَادِقٍ، وَهُوَ قَوْلُ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "

Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Doğruyu söyleyen bir dilden daha üstünü yoktur. Bu doğru söz de «Lâ ilâhe illallah» sözüdür."

(١٠٩٧١)- [٣٠١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا بَعْضُ أَصْحَابِنَا، ثنا أَبُو تَوْبَةَ، قَالَ: سُئِلَ سُفْيَانُ، عَنْ قَوْلِهِ: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ؟ قَالَ: أَكْرَمَ اللَّهُ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ ﷺ فَصَلَّى عَلَيْهِمْ كَمَا صَلَّى عَلَى الأَنْبِيَاءِ، فَقَالَ:﴿هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلائِكَتُهُ﴾، وَقَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ "﴿ إِنَّ صَلاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ﴾، وَالسَّكَنُ مِنَ السَّكِينَةِ،

---

[1] Secde Sur. 16

[2] Hicr Sur. 87

[3] Tâhâ Sur. 131

[4] Kehf Sur. 5

[5] Meryem Sur. 90-91

فَصَلَّى عَلَيْهِمْ كَمَا صَلَّى عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى إِسْمَاعِيلَ، وَإِسْحَاقَ، وَيَعْقُوبَ، وَالأَسْبَاطِ، وَهَؤُلاءِ الأَنْبِيَاءُ الْمَخْصُوصُونَ مِنْهُمْ، وَعَمَّ اللَّهُ هَذِهِ الأُمَّةَ بِالصَّلاةِ، وَأَدْخَلَهُمْ فِيمَا دَخَلَ فِيهِ نَبِيُّهُمْ ﷺ وَلَمْ يَدْخُلْ فِي شَيْءٍ إِلا دَخَلَتْ فِيهِ أُمَّتُهُ، وَتَلا قَوْلَهُ: ﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ﴾، الآيَة. وَقَالَ: ﴿هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلائِكَتُهُ﴾، وَذَكَرَ قَوْلَهُ: ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِن ذَنبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا وَيَنصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيزًا هُوَ الَّذِي أَنزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَّعَ إِيمَانِهِمْ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذَٰلِكَ عِندَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا﴾، الْقِصَّةَ "

Süfyân b. Uyeyne: "Allahım! İbrâhîm ve yakınlarına merhamet ettiğin gibi Muhammed'e ve yakınlarına da öyle merhamet et. Sen ki övülmeye layıksın ve şanı yücesin" duasının anlamı sorulduğunda şöyle demiştir:

Allah, Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ümmetine lutfedip, diğer peygamberlere yaptığı gibi onlara da merhamet etmiştir ve: **"Sizleri karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için melekleri ile birlikte üzerinize rahmet ve bereket indiren O'dur ve O, müminlere çok merhametlidir"**[1] buyurmuştur. Hz. Peygamber'e de (sallallahu aleyhi vesellem): **"Çünkü senin duan onlar için sükûnettir"**[2] buyurmuştur. Buradaki sükûnet de güven ve yatıştırma anlamındadır. Allah, Hz. İbrâhîm, İsmâil, İshâk, Yâkub ve Esbât'a (torunlarına) ve Allah'ın diğer has peygamberlerine rahmet ettiği gibi bu ümmete de rahmet etmiştir. Peygamberlerinden esirgemediği rahmeti ümmetinden de esirgememiştir."

Sonra Süfyân şu âyetleri okumuştur: "**Şüphesiz, Allah ve melekleri Peygambere salât ederler. Ey iman edenler, siz de ona salât edin ve**

---

[1] Ahzâb Sur. 43

[2] Tevbe Sur. 103

tam bir teslimiyetle ona selam verin."[1] "Sizleri karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için melekleri ile birlikte üzerinize rahmet ve bereket indiren O'dur. Üstelik O, müminlere çok merhametlidir."[2] "Doğrusu Biz sana apaçık bir zafer sağlamışızdır. Allah böylece, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlar, sana olan nimetini tamamlar, seni doğru yola eriştirir. Böylece sana, kimsenin güç yetiremeyeceği bir şekilde yardım eder. İnananların, imanlarını kat kat artırmaları için, kalplerine güven indiren O'dur. Göklerdeki ve yerdeki ordular Allah'ındır. Allah bilendir, Hakîm olandır. İnanan erkek ve kadınları, içinde temelli kalacakları, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyar, onların kötülüklerini örter. Allah katında büyük kurtuluş işte budur."[3]

(١٠٩٧٢)- [٧/٣٠٢] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْجَمَّالُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ زَاجٍ، قَالَ: ذَكَرَ ابْنُ جَمِيلٍ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " انْتَهَى حَكِيمٌ إِلَى قَوْمٍ يَتَحَدَّثُونَ، فَوَقَفَ عَلَيْهِمْ وَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ، فَقَالَ: تَحَدَّثُوا بِكَلامِ قَوْمٍ يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ لَيَسْمَعُ كَلامَهُمْ وَالْمَلائِكَةَ يَكْتُبُونَ "

Süfyân b. Uyeyne bildiriyor: Bilgenin biri sohbet eden bir topluluğun yanına geldi. Başlarında dikilip selam verdi ve şöyle dedi: "Allah'ın, konuşmalarını dinlediğinin ve meleklerin bu konuşmaları kayda geçtiğinin bilincinde olan bir topluluk gibi konuşun!"

(١٠٩٧٣)- [٧/٣٠٢] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو عِيسَى الْخُتُلِّيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الأَسْوَدِ، قَالَ: سَمِعْتُ سُمَيْعًا الْفِضِّيَّ، يَقُولُ: قَالَ سُفْيَانُ: " لا تَصْلُحُ عِبَادَةٌ إِلا بِزُهْدٍ، وَلا يَصْلُحُ زُهْدٌ إِلا بِفِقْهٍ، وَلا يَصْلُحُ فِقْهٌ إِلا بِصَبْرٍ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Zühd olmadan ibadet, fıkıh olmadan zühd, sabır olmadan da fıkıh olmaz."

---

[1] Ahzâb Sur. 56

[2] Ahzâb Sur. 43

[3] Fetih Sur. 1-5

(١٠٩٧٤)- [٣٠٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ الْجَوْهَرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: قَالَتِ الْعُلَمَاءُ: " الْمَدْحُ لا يَغُرُّ مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ "

Süfyân b. Uyeyne âlimlerin şöyle dediğini nakleder: “Övülmek, kendini bileni aldatmaz.”

(١٠٩٧٥)- [٣٠٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا أَبُو السَّرِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ مَنْصُورَ بْنَ عَمَّارٍ، يَقُولُ: تَكَلَّمْتُ فِي مَجْلِسٍ فِيهِ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، فَأَمَّا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ فَتَغَرْغَرَتْ عَيْنَاهُ ثُمَّ نَشِفَتَا مِنَ الدُّمُوعِ، وَأَمَّا ابْنُ الْمُبَارَكِ فَسَالَتْ دُمُوعُهُ، وَأَمَّا الْفُضَيْلُ فَانْتَحَبَ، فَلَمَّا قَامَ فُضَيْلٌ، وَابْنُ الْمُبَارَكِ، قُلْتُ لِسُفْيَانَ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، مَا مَنَعَكَ أَنْ يَجِيءَ مِنْكَ مَا جَاءَ مِنْ صَاحِبِكَ؟ قَالَ " هَذَا أَكْمَدُ لِلْحُزْنِ ! إِنَّ الدَّمْعَةَ إِذَا خَرَجَتِ اسْتَرَاحَ الْقَلْبُ "

Mansûr b. Ammâr anlatıyor: Süfyân b. Uyeyne, Fudayl b. İyâd ve Abdullah b. el-Mübârek'in bulunduğu bir mecliste konuşma yaptım. Konuşmama Süfyân b. Uyeyne'nin gözleri buğulandı; ama ağlamadı. İbnü'l-Mübârek'in gözyaşları aktı. Fudayl ise sesli bir şekilde ağlamaya başladı. Fudayl ve İbnu'l-Mübârek oradan kalkıp ayrıldıklarında, Süfyân'a: “Ey Ebû Muhammed! Diğer iki arkadaşın gibi senin de ağlamana engel olan neydi?” diye sordum. Süfyân: “Böylesi, hüznü daha fazla içerde tutar. Zira gözyaşı çıktığı zaman kalp rahatlar” cevabını verdi.

(١٠٩٧٦)- [٣٠٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ الْهَرَوِيُّ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: قَالَ لِي سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: قَالَ رَجُلٌ: " أَهْلَكَنِي حُبُّ الشَّرَفِ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: إِنِ اتَّقَيْتَ اللَّهَ شَرُفْتَ "

Muhammed b. Câfer bildiriyor: Süfyân b. Uyeyne bana şöyle dedi: Adamın biri: "Saygınlık sevgisi beni helak etti!" deyince, başka biri ona: "Allah'a karşı takvalı olursan saygın biri olursun!" karşılığını verdi.

(١٠٩٧٧)- [٣٠٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي حَسَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " وَاللَّهِ لا تَبْلُغُوا ذِرْوَةَ هَذَا الأَمْرِ حَتَّى لا يَكُونَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ، فَمَنْ أَحَبَّ الْقُرْآنَ فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ، افْقَهُوا مَا يُقَالُ لَكُمْ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Vallahi Allah'ı her şeyden çok sevmedikçe ilmin zirvesine ulaşamazsınız. Kur'ân'ı seven Allah'ı da sevmiş olur. Size söylenenleri iyice anlayın!"

(١٠٩٧٨)- [٣٠٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ الْمَعِينِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: قَالَ الْحَسَنُ " حَجَرٌ قَذِرٌ، وَدُودٌ مُنْتِنٌ فَأَيْنَ الْمُفْتَخَرُ؟ ! "

Hasan der ki: "Sonunda pis bir taşın altında, leşe çeviren kurtların arasında olacağız. Övünecek neyimiz var?"

(١٠٩٧٩)- [٣٠٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ عِيسَى، ثنا ابْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " عَمِلَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ بِخُلُقٍ دَنِيٍّ، فَأَعْتَقَ رَجُلٌ جَارٌ لَهُ جَارِيَةً شُكْرًا لِلَّهِ إِذْ عَافَاهُ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ الْخُلُقِ، قَالَ: وَأُمْطِرَتْ مَكَّةُ مَطَرًا تَهَدَّمَتْ مِنْهُ الْبُيُوتُ، فَأَعْتَقَ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ جَارِيَةً لَهُ شُكْرًا لِلَّهِ إِذْ عَافَاهُ اللَّهُ مِنْهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kûfeli bir adamın çok kötü davranışları vardı. Bir komşusu da Allah'ın onu bu adamın kötü davranışlardan koruması halinde şükür olarak bir cariyeyi azat etmeyi adadı. Yine bir defasında Mekke'ye şiddetli bir yağmur yağdı ve yağmurdan dolayı birçok ev yıkıldı. Abdulazîz b. Ebî Revvâd da Allah'ın onu bu yağmurdan koruması halinde şükür olarak bir cariyesini azat etmeyi adadı."

(١٠٩٨٠)- [٧/٣٠٣] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو عُبَيْدٍ، قَالَ: حُكِيَ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، أَنَّهُ قَالَ: " مَنْ أُعْطِيَ الْقُرْآنَ فَمَدَّ عَيْنَيْهِ إِلَى شَيْءٍ مِمَّا صَغَرَ الْقُرْآنَ فَقَدْ خَالَفَ الْقُرْآنَ، أَلَمْ تَسْمَعْ قَوْلَهُ تَعَالَى:﴿وَلا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾، يَعْنِي الْقُرْآنَ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kime Kur'ân verilir de bu kişi gözünü Kur'ân dışında bir şeye dikerse, Kur'ân'a muhalefet etmiş olur. Allah'ın şu âyetini duymuyor musun: **"Kendilerini sınamak için, dünya hayatının süsü olarak bol bol geçimlik verdiğimiz kimselere sakın göz dikme, Rabbinin rızkı daha iyi ve daha devamlıdır."**[1] Burada rızıktan kasıt Kur'ân'dır."

(١٠٩٨١)- [٧/٣٠٣] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَمِيلٍ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: " بَيْنَا أَنَا أَطُوفُ، بِالْبَيْتِ إِذَا أَنَا بِرَجُلٍ مُشْرِفٍ عَلَى النَّاسِ، حَسَنِ السَّمْتِ، فَقُلْنَا بَعْضُنَا لِبَعْضٍ: مَا أَشْبَهَ هَذَا الرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ ! قَالَ: فَاتَّبَعْنَاهُ حَتَّى قَضَى طَوَافَهُ، وَصَارَ إِلَى الْمَقَامِ، فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ، فَلَمَّا سَلَّمَ أَقْبَلَ عَلَى الْقِبْلَةِ فَدَعَا بِدَعَوَاتٍ ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْنَا، فَقَالَ: هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ قُلْنَا لَهُ: وَمَاذَا قَالَ رَبُّنَا؟ قَالَ: قَالَ رَبُّكُمْ: أَنَا الْمَلِكُ، أَدْعُوكُمْ إِلَى أَنْ تَكُونُوا مُلُوكًا، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى الْقِبْلَةِ فَدَعَا بِدَعَوَاتٍ، ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْنَا فَقَالَ: هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ قُلْنَا لَهُ: وَمَاذَا قَالَ رَبُّنَا يَرْحَمُكَ اللَّهُ؟ قَالَ: قَالَ رَبُّكُمْ: أَنَا الْحَيُّ الَّذِي لا يَمُوتُ، أَدْعُوكُمْ إِلَى أَنْ تَكُونُوا أَحْيَاءَ لا تَمُوتُونَ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى الْقِبْلَةِ فَدَعَا بِدَعَوَاتٍ، ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْنَا فَقَالَ: هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ قُلْنَا: مَاذَا قَالَ رَبُّنَا؟ حَدِّثْنَا يَرْحَمُكَ اللَّهُ !، قَالَ: قَالَ رَبُّكُمْ أَنَا الَّذِي إِذَا أَرَدْتُ شَيْئًا كَانَ، أَدْعُوكُمْ إِلَى أَنْ تَكُونُوا بِحَالٍ إِذَا أَرَدْتُمْ شَيْئًا

[1] Tâha Sur. 131

كَانَ لَكُمْ، قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ: ثُمَّ ذَهَبَ فَلَمْ نَرَهُ، فَلَقِيتُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيَّ فَأَخْبَرْتُهُ بِذَلِكَ، فَقَالَ: مَا أَشْبَهَ أَنْ يَكُونَ هَذَا الْخَضِرَ أَوْ بَعْضَ هَؤُلاءِ "، يَعْنِي الأَبْدَالَ

Süfyân b. Uyeyne der ki: Kâbe'yi tavaf ederken herkesin görebileceği bir yerde ağır başlı bir adam gördük. Birbirimize: "Bu adam ilim sahibi kişilere benziyor" demeye başladık. Adam tavafını bitirene kadar onu izledik. Tavafını bitirip Makâm'a gelince orada iki rekat namaz kıldı. Selam verip bitirdikten sonra kıbleye doğru dönüp dualar etti. Sonra bize döndü ve: "Rabbinizin ne dediğini biliyor musunuz?" diye sordu. "Rabbimiz ne dedi?" dediğimizde: "Rabbiniz: «Tek hükümrân benim! Sizleri de birer hükümdar olmaya çağırıyorum» diyor" karşılığını verdi.

Sonra yine kıbleye doğru dönüp dualar etti. Ardından bize döndü ve: "Rabbinizin ne dediğini biliyor musunuz?" diye sordu. "Allah merhametini senden esirgemesin! Rabbimiz ne dedi?" dediğimizde: "Rabbiniz: «Ölmeyip hep diri kalacak olan benim! Sizleri de ölümsüz olup hep diri kalmaya çağırıyorum» diyor" karşılığını verdi. Sonra yine kıbleye doğru dönüp dualar etti. Ardından bize döndü ve: "Rabbinizin ne dediğini biliyor musunuz?" diye sordu. "Allah merhametini senden esirgemesin! Söyle, Rabbimiz ne dedi?" dediğimizde: "Rabbiniz: "Bir şey istediğimde o şey olur. Sizi de her ne halde olursanız olun bir şey istediğinizde istediğinizin olmasına çağırıyorum» diyor" karşılığını verdi.

Sonrasında adam çekip gitti ve bir daha onu görmedik. Süfyân es-Sevrî ile karşılaştığımda bu olayı ona anlattım. Süfyân es-Sevrî: "Bu adam Hızır'a veya abdallardan birine benziyor" dedi.

(١٠٩٨٢)- [٣٠٤/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ فَارِسٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ النُّعْمَانِ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " أُحِبُّ لِلرَّجُلِ أَنْ يَعِيشَ عَيْشَ الأَغْنِيَاءِ، وَيَمُوتَ مَوْتَ الْفُقَرَاءِ، ثُمَّ قَالَ سُفْيَانُ: وَقَلَّ مَا يَكُونُ هَذَا ! "

Muhammed b. en-Nu'mân der ki: Süfyân b. Uyeyne: "Kişinin zengin biri gibi yaşayıp fakir biri gibi ölmesini severim" der ve: "Ama böylesi kişiler çok azdır" diye de eklerdi.

(١٠٩٨٣)- [٣٠٤/٧] ثنا أَبِي، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: " أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ أَنَّ أَوَّلَ مَنْ مَاتَ إِبْلِيسُ، وَذَلِكَ أَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ عَصَانِي، وَإِنَّمَا أُعِدُّ مَنْ عَصَانِي مِنَ الْمَوْتَى ! "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Allah, Hz. Mûsa'ya şunu vahyetti: "Bana ilk asi olan kişi olduğu için ilk ölen kişi İblis olmuştur. Bana asi olan her bir kişiyi de ölülerden biri sayarım."

(١٠٩٨٤)- [٣٠٤/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ الْعَنْبَرِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " بَيْنَا أَنَا أَطُوفُ بِالْبَيْتِ وَإِلَى جَانِبِي أَعْرَابِيٌّ يَطُوفُ وَهُوَ سَاكِتٌ، فَلَمَّا أَتَمَّ طَوَافَهُ جَاءَ إِلَى الْمَقَامِ، فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ جَاءَ فَقَامَ بِحِذَاءِ الْبَيْتِ، فَقَالَ: إِلَهِي ! مَنْ أَوْلَى بِالزَّلَلِ وَالتَّقْصِيرِ مِنِّي، وَقَدْ خَلَقْتَنِي ضَعِيفًا ! وَمَنْ أَوْلَى بِالْعَفْوِ مِنْكَ وَعِلْمُكَ فِيَّ سَابِقٌ، وَقَضَاؤُكَ فِيَّ مُحِيطٌ؟ ! أَطَعْتُكَ بِإِذْنِكَ، وَالْمُنْتَهَى لَكَ، وَعَصَيْتُكَ بِعِلْمِكَ، وَالْحُجَّةُ لَكَ، فَأَسْأَلُكَ بُوُجُوبِ حُجَّتِكَ عَلَيَّ، وَانْقِطَاعِ حُجَّتِي وَفَقْرِي إِلَيْكَ، وَغِنَاكَ عَنِّي إِلا مَا غَفَرْتَ لِي !، قَالَ سُفْيَانُ: فَفَرِحْتُ فَرَحًا مَا أَعْلَمُ أَنِّي فَرِحْتُ مِثْلَهُ حِينَ سَمِعْتُهُ يَتَكَلَّمُ بِهَؤُلاءِ الْكَلِمَاتِ "

Süfyân b. Uyeyne anlatıyor: Kâbe'yi tavaf ediyordum. Yanımda da tavafını sessizce yapan bir bedevi vardı. Bedevi tavafını bitirdikten sonra Makâm'a geldi ve iki rekat namaz kıldı. Namazdan sonra Kâbe'nin karşısında durdu ve şöyle demeye başladı: "İlahi! Hata ve kusurlara benden daha layık kim olabilir? Zira beni zayıf biri olarak yarattın. Senin mağfiretini de benden daha fazla kim hakedebilir? Zira hakkımdaki bilgin benden de önce, takdirin de beni her taraftan

kuşatmıştır. İzninle sana itaat ettim ki en son dönüşümüz sana olacaktır. Bilgin dahilinde sana asi oldum, bu konuda da hüccet sendedir. Benim hüccetimin kesilip senin hüccetinin baskın çıkması, benim sana muhtaçlığım senin ise bana ihtiyacının olmaması aşkına beni bağışlamanı istiyorum!" Adamdan duyduğum bu sözlere daha önce hiçbir şeye sevinmediğim kadar sevindim.

Takrîb 1205-b

(١٠٩٨٦)- [٣٠٤/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، ثنا أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: بَلَغَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، " أَنَّ رَجُلا بَنَى بِالآجُرِّ، فَقَالَ: مَا كُنْتُ أَحْسِبُ أَنَّ فِيَ هَذِهِ الأُمَّةِ مِثْلَ فِرْعَوْنَ، قَالَ: يُرِيدُ قَوْلَهُ: ﴿ابْنِ لِي صَرْحًا﴾، ﴿فَأَوْقِدْ لِي يَا هَامَانُ عَلَى الطِّينِ﴾ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Ömer b. el-Hattâb, adamın birinin tuğla ile bina yaptığını haber alınca: "Bu ümmet içinde Firavun gibi kimselerin bulunabileceğini düşünmüyordum!" dedi. Hz. Ömer bu sözüyle şu âyetleri kast ediyordu: **"Ey Hâmân, bana yüksek bir kule yap."**[1] **"Ey Hâmân! Haydi, benim için çamur üzerine ateş yak (ve tuğla imal et), bana bir kule yap."**[2]

(١٠٩٨٧)- [٣٠٤/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: " بَلَغَنِي أَنَّ الدَّجَّالَ يَسْأَلُ عَنْ بِنَاءِ الآجُرِّ، هَلْ ظَهَرَ بَعْدُ؟ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Bana ulaştığına göre Deccâl çıkmak üzere iken tuğladan binaların yapılmaya başlanıp başlanmadığını soracakmış."

(١٠٩٨٨)- [٣٠٥/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَلاءِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَحْوَصِ بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: بَلَغَ عُمَرَ، " أَنَّ أَبَا الدَّرْدَاءِ، ابْتَنَى كَنِيفًا بِحِمْصَ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ: أَمَّا بَعْدُ يَا

---

1 Mü'min Sur. 36

2 Kasas Sur. 38

عُوَيْمِرٍ، أَمَا كَانَتْ لَكَ كِفَايَةٌ فِيمَا بَنَتِ الرُّومُ عَنْ تَزْيِينِ الدُّنْيَا وَتَجْدِيدِهَا؟ وَقَدْ آذَنَ اللَّهُ بِخَرَابِهَا، فَإِذَا أَتَاكَ كِتَابِي هَذَا فَانْتَقِلْ مِنْ حِمْصَ إِلَى دِمَشْقَ، قَالَ سُفْيَانُ: عَاقَبَهُ بِهَذَا "

Râşid b. Sa'd der ki: Hz. Ömer, Ebu'd-Derdâ'nın Humus'ta bir hela yaptığı haberini alınca şöyle bir mektup yazdı: "Ey Uveymir! Dünyanın süslenmesi ve yenilenmesi konusunda Rumların yapmış oldukları sana gelmiyor muydu? Bu mektubum sana ulaşınca Humus'tan ayrılıp Dimaşk'a git."

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Hz. Ömer, helayı yaptığı için onu bu şekilde cezalandırdı."

(١٠٩٨٩)- [٣٠٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ رَاشِدٍ، ثنا أَبُو رَبِيعَةَ زَيْدُ بْنُ عَوْفٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: قَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْحِكَمِ: " الأَيَّامُ ثَلاثَةٌ: فَأَمْسِ حَكِيمٌ مُؤَدِّبٌ أَبْقَى فِيكَ مَوْعِظَةً، وَتَرَكَ فِيكَ عِبْرَةً، وَالْيَوْمُ ضَيْفٌ كَانَ عَنْكَ طَوِيلَ الْغَيْبَةِ، وَهُوَ عَنْكَ سَرِيعُ الظَّعْنِ، وَغَدًا لا يَدْرِي مَنْ صَاحِبُهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Bilgelerden biri: "Günler üçtür. Biri bilge ve öğretici olan dündür. Öğüdünü ve ibretini sana bırakıp gitmiştir. Diğeri uzun zamandır seni bekleyen ve kısa sürede de bırakıp gidecek olan bugündür. Diğeri de yarındır ki yarına kim çıkacak kimse bilemez" dedi.

Takrîb 1205-a

(١٠٩٩١)- [٣٠٥/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ هَاشِمٍ، قَالَ: قَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " لَمْ يُعْطَ الْعِبَادُ أَفْضَلَ مِنَ الصَّبْرِ، بِهِ دَخَلُوا الْجَنَّةَ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kullara sabırdan daha güzel bir şey verilmiş değildir. Zira sabırları dolayısıyla Cennete girerler."

(١٠٩٩٢)- [٧/٣٠٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبِي، ثنا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا بَعْضُ أَصْحَابِنَا، ثنا أَبُو تَوْبَةَ، قَالَ: سُئِلَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ فَضْلِ الْعِلْمِ، فَقَالَ: " أَلَمْ تَسْمَعْ قَوْلَهُ حِينَ بَدَأَ بِهِ، فَقَالَ: ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ﴾ ، ثُمَّ أَمَرَهُ بِالْعَمَلِ بَعْدَ ذَلِكَ، فَقَالَ: ﴿وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ﴾ ، وَهِيَ: شَهَادَةُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، لا يَغْفِرُ إِلا بِهَا، مَنْ قَالَهَا غُفِرَ لَهُ، قَالَ: ﴿قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ﴾ ، وَقَالَ: ﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾ يُوَحِّدُونَ، وَقَالَ: ﴿اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا﴾ ، يَقُولُ: وَحِّدُوا، وَالْعِلْمُ قَبْلَ الْعَمَلِ، أَلا تَرَاهُ، قَالَ: ﴿اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ﴾ إِلَى قَوْلِهِ: ﴿إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ﴾ ، وَقَالَ: ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلادُكُمْ فِتْنَةٌ﴾ ، ثُمَّ قَالَ: ﴿فَاحْذَرُوهُمْ﴾ ، بَعْدُ، وَقَالَ: ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ﴾ ، ثُمَّ أَمَرَنَا بِالْعَمَلِ بِهِ "

Ebû Tevbe der ki: Süfyân b. Uyeyne'ye ilmin fazileti sorulunca şöyle dedi: Allah, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) önce **"Bil ki Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur"**[1] buyurmuş, sonra **"Hem kendinin, hem de inanmış erkek ve kadınların günahlarının bağışlanmasını dile!"** [2] buyruğuyla ona ameli emretmiştir. O da Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet etmektir. Zira bağışlanma ancak bu sözle olur. Bu sözü söyleyen kişi bağışlanır. Zira Allah: **"İnkar edenlere söyle: Eğer (iman edip, düşmanlık ve savaştan) vazgeçerlerse, geçmiş günahları bağışlanır"**[3] buyurmuştur. Yine: **"Bağışlanma dilerlerken de Allah onlara azap edecek değildir"**[4] buyurmuştur. Bağışlanma dilemeleri de Allah'ı birleme olan tevhiddir. Yine: **"Rabbinizden bağışlama dileyin;**

---

[1] Muhammed Sur. 19

[2] Muhammed Sur. 19

[3] Enfâl Sur. 38

[4] Enfâl Sur. 33

çünkü o çok bağışlayıcıdır"[1] buyurmuştur ki bağışlanma dilemekten kasıt, Allah'ı tevhid etmeleridir.

İlim de amelden önce gelir. Allah'ın: **"Bilin ki, dünya hayatı ancak bir oyun, bir eğlence, bir süs, aranızda karşılıklı bir övünme, çok mal ve evlat sahibi olma yarışından ibarettir. (Nihâyet hepsi yok olur gider). Tıpkı şöyle: Bir yağmur ki, bitirdiği bitki çiftçilerin hoşuna gider. Sonra kurumaya yüz tutar da sen onu sararmış olarak görürsün. Sonra da çer çöp olur. Âhirette ise (dünyadaki amele göre ya) çetin bir azap ve(ya) Allah'ın mağfiret ve rızası vardır. Dünya hayatı, aldanış metaından başka bir şey değildir. Rabbinizden bir bağışlanmaya ve eni, gökle yerin genişliği kadar olan, Allah'a ve Resûlüne inananlar için hazırlanan cennete yarışırcasına koşun"**[2] buyurduğunu işitmez misin?

Yine: **"Bilin ki mallarınız ve çoluk çocuğunuz birer deneme aracıdır"**[3] buyurmuştur. Ardından bu konuda: **"Ey iman edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olabilecekler vardır. Onlardan sakının"**[4] buyurmuştur. Yine: **"Bilin ki, ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte biri mutlaka Allah'a, Peygamber'e, onun yakınlarına, yetimlere, yoksullara ve yolculara aittir"**[5] buyurmuş ve bununla amel etmeyi emretmiştir."

(١٠٩٩٣)- [٣٠٦/٧] وَسُئِلَ: " أَيُّ النِّعْمَتَيْنِ أَعْظَمُ: فِيمَا أَعْطَى؟ أَوْ فِيمَا زَوَى؟ فَقَالَ: فِيمَا زَوَى عَنْهُ فَلَمْ يَبْتَلِهِ فِيهِ، وَذَلِكَ لأَنَّ مَا أَغْنَاهُ عَنْهُ أَفْضَلُ مِمَّا أَغْنَاهُ بِهِ، هَذَا إِذَا فَضَلَ بَيْنَهُمَا، فَأَمَّا إِذَا أَبْصَرَ وَاسْتَسْلَمَ فَالأَمْرُ وَاحِدٌ، اللَّهُ مُسْتَحْمَدٌ فِيمَا أَعْطَى، وَفِيمَا زَوَى عَنْهُ، وَهُوَ الرِّضَا، لا يُحِبُّ إِلا قَضَاءَ اللَّهِ "

---

[1] Nûh Sur. 10

[2] Hadîd Sur. 20, 21

[3] Enfâl Sur. 28

[4] Teğâbun Sur. 14

[5] Enfâl Sur. 41

Süfyân b. Uyeyne'ye: "İki nimetten hangisi daha büyüktür? Allah'ın verdiği nimet mi, yoksa vermediği nimet mi?" diye sorulunca şöyle dedi: "Allah kuluna bir nimeti vermediği zaman onu bu nimetle sınamayacak demektir. Çünkü kulu kendisine muhtaç etmediği nimet, verip kendisini zengin kıldığı nimetten daha iyidir. Tabi ki bu da kişinin birini diğerinden üstün görmesi durumunda gerçekleşir. Ancak kişi basiretli biriyse ve takdire teslim olacaksa onun için her ikisi de bir olacaktır. Allah'ın verdiği ile vermediğine hamd edecek, takdir edileni sevip ona razı olacaktır."

(١٠٩٩٤)- [٣٠٦/٧] وَسُئِلَ عَنِ الزُّهْدِ فِي الدُّنْيَا، وَعَنِ الرَّغْبَةِ فِيهَا مَا عَلَمُهُمَا؟ قَالَ: " عَلَمُ حُبِّ الدُّنْيَا حُبُّ الْبَقَاءِ فِيهَا، وَأَنْ لا يَكُونَ لَهُ فِي الأَشْيَاءِ غَايَةٌ تُقْصَرُ إِرَادَتُهُ عَلَيْهَا دُونَ انْقِضَاءِ الدُّنْيَا، وَعَلَمُ الزُّهْدِ حُبُّ الْمَوْتِ، أَلَمْ تَسْمَعْ قَوْلَهُ:﴿قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ ، ثُمَّ قَالَ: ﴿وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاةٍ﴾ ، فَأَخْبَرَ أَنَّ ذَلِكَ هُوَ الرَّغْبَةُ فِي الدُّنْيَا "

Süfyân b. Uyeyne'ye dünya nimetlerine karşı zahid olma ile bunlara rağbet etme konusu ve bunların göstergeleri sorulunca şöyle dedi: "Dünya sevgisinin göstergesi, kişinin onda kalma sevgisi ile dünya nimetlerine yönelik sonu gelmeyen ve ancak ölümle bitecek olan bir hırs içinde olmasıdır. Allah'ın: **"De ki: Eğer (iddia ettiğiniz gibi) Allah katındaki âhiret yurdu (cennet) diğer insanlar için değil de, yalnız sizinse ve doğru söyleyenler iseniz haydi ölümü temenni edin!"**[1] buyurduğunu işitmez misin? Sonra: **"Andolsun, sen onların, yaşamaya, bütün insanlardan; hatta Allah'a ortak koşanlardan bile daha düşkün olduklarını görürsün"**[2] buyurmuş ve bunun dünyaya olan rağbet olduğunu bildirmiştir."

---

[1] Bakara Sur. 94

[2] Bakara Sur. 96

(١٠٩٩٥)- [٣٠٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: " الْفِكْرَةُ نُورٌ تُدْخِلُهُ قَلْبَكَ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Tefekkür, kalbine soktuğun bir nurdur."

(١٠٩٩٦)- [٣٠٦/٧] قَالَ عَبْدُ اللَّهِ وَثنا أَبُو حَفْصٍ الْقُرَشِيُّ، قَالَ: كَانَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، دَائِمًا يَتَمَثَّلُ: "

إِذِ الْمَرْءُ كَانَتْ لَهُ فِكْرَةٌ فَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَهُ عِبْرَةٌ

Ebû Hafs el-Kureşî der ki: Süfyân b. Uyeyne çokça şu beyti okurdu:

"Bir kişinin varsa eğer tefekkürü
Her şeyde alacağı bir ibret de vardır."

(١٠٩٩٧)- [٣٠٦/٧] قَالَ: وَبَلَغَنِي عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: " التَّفَكُّرُ مِفْتَاحُ الرَّحْمَةِ، أَلا تَرَى أَنَّهُ يَتَفَكَّرُ فَيَتُوبُ؟ ! "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Tefekkür, rahmetin anahtarıdır. Görmez misin ki kişi tefekkür ederek sonunda tövbe ediyor."

(١٠٩٩٨)- [٣٠٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ غَسَّانَ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ: " لا يَكُونُ الرَّجُلُ قَيِّمَ أَهْلِهِ حَتَّى لا يُبَالِيَ مَا سَدَّ بِهِ فَوْرَةَ الْجُوعِ، وَلا يُبَالِيَ أَيَّ ثَوْبَيْهِ ابْتَذَلَ "

Ali b. Ebî Tâlib der ki: "Kişi, kendi açlığını ne ile bastırdığını ve hangi giysisinin eskidiğini önemsemeyecek duruma gelmedikçe ailesinin koruyucusu olamaz."

(١٠٩٩٩)- [٣٠٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا أَبُو هَمَّامٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ مَحْمُودٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: كَانَ يُقَالُ: " اسْلُكُوا سُبُلَ الْحَقِّ وَلا تَسْتَوْحِشُوا مِنْ قِلَّةِ أَهْلِهَا "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Denilir ki, hak yolda yürüyün ve o yolda gidenlerin azlığına aldırmayın."

(١١٠٠٠)- [٣٠٦/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، ثنا أَبُو يَعْلَى، قَالَ: سَمِعْتُ إِسْحَاقَ، يَقُولُ: قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ: " وَمَا الدُّنْيَا إِنْ كُنْتَ بَائِعَهَا بِشَرْبَةٍ عَلَى ظَمَأٍ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Yeri gelince bir yudum su karşılığında onu satacak olduktan sonra dünyanın değeri nedir ki?"

(١١٠٠١)- [٣٠٦/٧] قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " إِنَّمَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ بِالصَّبْرِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Cennet ahalisi cennete sabırları dolayısıyla girmişlerdir."

(١١٠٠٢)- [٣٠٦/٧] قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: قَالَ أَبُو حَازِمٍ: " زَافَتْ لَهُمُ الدُّنْيَا فَوَثَبُوا عَلَيْهَا ! "

Ebû Hâzım der ki: "Dünya onlara süslenince insanlar üzerine atladılar."

(١١٠٠٣)- [٣٠٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُثَنَّى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " مَا تَنَعَّمَ مُتَنَعِّمٌ بِمِثْلِ ذِكْرِ اللَّهِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: "Kişi Allah'ı zikirden daha güzel bir nimete mazhar olacak değildir."

(١١٠٠٤)- [٣٠٧/٧] وَقَالَ دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلامُ: مَا أَحْلَى ذِكْرَكَ فِي أَفْوَاهِ الْمُتَعَبِّدِينَ !

Süfyân b. Uyeyne der ki: Hz. Dâvud: "(Rabbim!) âbidlerin dilinde zikrin ne tatlı oluyor" demiştir.

(١١٠٠٥)- [٣٠٧/٧] قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ، يَقُولُ: " وَصَفَ رَجُلٌ رَجُلا، فَقَالَ: كَانَ وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ يَخَافُ اللَّهَ وَيَسْتَحِي مِنَ النَّاسِ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Adamın biri başka birini anlatırken: "Vallahi benim bildiğim Allah'tan korkan ve insanlardan utanan birisiydi" dedi.

(١١٠٠٦)- [٣٠٧/٧] قَالَ: وَسَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: قَالَ لُقْمَانُ: " خَيْرُ النَّاسِ الْحَيِيُّ الْغَنِيُّ، قِيلَ: الْغَنِيُّ فِي الْمَالِ؟ قَالَ: لا، وَلَكِنِ الَّذِي إِذَا احْتِيجَ إِلَيْهِ نَفَعَ، وَإِذَا اسْتُغْنِيَ عَنْهُ نَفَعَ، قِيلَ: فَمَنْ شَرُّ النَّاسِ؟ قَالَ: مَنْ لا يُبَالِي أَنْ يَرَاهُ النَّاسُ مُسِيئًا "

Süfyân b. Uyeyne anlatıyor: Hz. Lokmân şöyle dedi: "En hayırlı kişi, hayâ sahibi varlıklı kişidir." Kendisine: "Mal yönünden varlıklı olan kişi mi?" diye sorulunca: "Hayır! Asıl varlıklı kişi, kendisine ihtiyaç duyulduğunda da, duyulmadığında da insanlara faydalı olan kişidir" dedi. Kendisine: "İnsanların en kötüsü kimdir?" diye sorulunca da: "İnsanların kendisini kötü biri olarak görmesini umursamayan kişidir" dedi.

Süfyân b. Uyeyne, tâbiûndan birçok kişiden rivâyette bulunmuştur. Tâbiûnun seçkin âlimlerinden seksen altı kişiye yetişmiştir. Amr b. Dînâr, Zührî, Muhammed b. el-Münkedir, Abdullah b. Dînâr, Zeyd b. Eslem, Ebû Hâzım ve Yahya b. Saîd el-Ensârî bunlardandır. Kufelilerden Ebû İshâk, Abdulmelik b. Umeyr, Şeybânî, A'meş, Mansûr ve İsmâîl b. Ebî Hâlid'i sayabiliriz. Basralılardan Eyyûb, Süleymân et-Teymî, Dâvud b. Ebî Hind, Ali b. Zeyd b. Cud'ân ve Humeyd et-Tavîl'i zikredebiliriz. Süfyân es-Sevrî, Şu'be b. el-Haccâc, A'meş ve Evzaî gibi âlimlerden de rivâyetlerde bulunmuştur.

(١١٠٠٧)- [٣٠٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، قَالَ: " لَقِيَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ سِتَّةً وَثَمَانِينَ مِنَ التَّابِعِينَ، وَكَانَ يَقُولُ: مَا رَأَيْتُ مِثْلَ أَيُّوبَ "

Humeydî der ki: Süfyân b. Uyeyne tâbiûndan seksen altı kişiyle görüşmüştür ve: "İçlerinde Eyyûb gibisini görmedim" derdi.

Takrîb 1748-a, Takrîb 1299, Takrîb 2952, Takrîb 427, Takrîb 3199, Takrîb 4435-r, Takrîb 4067, Takrîb 3487, Takrîb 3493, Takrîb 4022, Takrîb 3138, Takrîb 4396, Takrîb 1398, Takrîb 1399, Takrîb 4283, Takrîb 2847,

Takrîb 3123, Takrîb 23, Takrîb 4540-r, Takrîb 619, Takrîb 1141, Takrîb 4357, Takrîb 2501, Takrîb 1067, Takrîb 2535, Takrîb 3174-a, Takrîb 3072, Takrîb 3174-b, Takrîb 2206-b, Takrîb 1984, Takrîb 2405, Takrîb 2091-b, Takrîb 1997, Takrîb 2132, Takrîb 783, Takrîb 3678, Takrîb 4171, Takrîb 316, Takrîb 1495, Takrîb 638, Takrîb 2500, Takrîb 3822, Takrîb 3589, Takrîb 384, Takrîb 4410, Takrîb 2089, Takrîb 958

Leys b. Sa'd

Onlardan biri de Ebu'l-Hâris Leys b. Sa'd'dır. Mert, cömert, dindar, vefalı biriydi. İlminde çok zeki, malında da cömertti. Dini hükümleri en ince ayrıntısına kadar bilir, mallarını infak etmede çok cömert davranırdı.

Denilir ki: "Tasavvuf cömertlik ile vefadır."

(١١٠٥٩)- [٣١٩/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجَرَوِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا حَفْصٍ عُمَرَ بْنَ سَلَمَةَ، يَقُولُ: تَكَلَّمَ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، فِي مَسْأَلَةٍ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أَبَا الْحَارِثِ، فِي كِتَابِكَ غَيْرُ هَذَا، قَالَ: " فِي كِتَابِي أَوْ فِي كُتُبِنَا مَا إِذَا مَرَّ بِنَا هَذَّبْنَاهُ بِعُقُولِنَا وَأَلْسِنَتِنَا "

Ebû Hafs Ömer b. Seleme der ki: Leys b. Sa'd bir konuda konuşunca adamın biri: "Ey Ebu'l-Hâris! Ama kitabında bu konuda şimdi söylediklerinden farklı şeyler demişsin" dedi. Leys: "Kitabımda veya kitaplarımızda bu konuları aklımız ve dilimizle temizleyip daha düzgün yapıyoruz" karşılığını verdi.

(١١٠٦٠)- [٣١٩/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَهْلٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الصَّدَفِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، ثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: سَمِعْتُ الشَّافِعِيَّ، يَقُولُ: " اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، أَتْبَعُ لِلأَثَرِ مِنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ "

Şâfiî der ki: "Leys b. Sa'd, rivâyetler konusunda Mâlik b. Enes'ten daha ince eleyip sık dokuyan biridir."

(١١٠٦١)- [٣١٩/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ، حَدَّثَهُ أَخُو أَبِي عَجِينَةَ الْحَافِظُ، مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عَلانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ، يَقُولُ: كُنَّا عَلَى بَابِ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، فَامْتَنَعَ عَلَيْنَا، فَقُلْنَا: لَيْسَ يُشْبِهُ صَاحِبَنَا، قَالَ: فَسَمِعَ مَالِكٌ كَلامَنَا، فَأَدْخَلَنَا عَلَيْهِ، فَقَالَ لَنَا: مَنْ صَاحِبُكُمْ؟ قُلْنَا: اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، فَقَالَ: " تُشَبِّهُونَنِي بِرَجُلٍ كَتَبْنَا إِلَيْهِ فِي قَلِيلِ عُصْفُرٍ نَصْبُغُ بِهِ ثِيَابَ صِبْيَانِنَا، فَأَنْفَذَ إِلَيْنَا مَا صَبَغْنَا بِهِ ثِيَابَنَا وَثِيَابَ صِبْيَانِنَا، وَثِيَابَ جِيرَانِنَا، وَبِعْنَا الْفَضْلَةَ بِأَلْفِ دِينَارٍ ! "

Ebû Sâlih der ki: Mâlik b. Enes'in kapısındayken içeri girmemiz engellendi. Biz: "Bu, arkadaşımıza benzemiyor" deyince Mâlik bizi duydu ve yanına çağırarak: "Arkadaşınız kim?" diye sordu. Biz: "Leys b. Sa'd" deyince, "Beni, kendisinden çocuklarımızın elbiselerini boyamak için biraz safran göndersin diye yazmamız üzerine, bizim, çocuklarımızın, komşularımızın elbiselerini boyadıktan sonra kalanım bin dinara sattığımız safranı gönderen kişiye benzetiyorsunuz" dedi.

(١١٠٦٢)- [٣١٩/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا رَجَاءٍ قُتَيْبَةَ بْنَ سَعِيدٍ، يَقُولُ: " قَفَلْنَا مَعَ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ، مِنَ الإِسْكَنْدَرِيَّةِ، وَكَانَ مَعَهُ ثَلاثُ سَفَائِنَ: سَفِينَةٌ فِيهَا مَطْبَخُهُ، وَسَفِينَةٌ فِيهَا عِيَالُهُ، وَسَفِينَةٌ فِيهَا أَضْيَافُهُ "

Ebû Recâ Kuteybe b. Saîd der ki: "Leys b. Sa'd ile İskenderiye'den dönüşümüzde üç gemisi vardı. Gemilerden birinde mutfağı, birinde çoluk çocuğu, birinde de misafirleri vardı."

(١١٠٦٣)- [٣١٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو حَاتِمٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ مَنْصُورِ بْنِ عَمَّارٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: كُنْتُ عِنْدَ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ، يَوْمًا جَالِسًا، فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ وَمَعَهَا قَدَحٌ، فَقَالَتْ: يَا أَبَا الْحَارِثِ، إِنَّ زَوْجِي يَشْتَكِي،

وَقَدْ نُعِتَ لَهُ الْعَسَلُ، فَقَالَ: " اذْهَبِي إِلَى أَبِي قَسِيمَةَ فَقُولِي لَهُ يُعْطِيكَ مَطَرًا مِنْ عَسَلٍ "، فَذَهَبْتُ، فَلَمْ أَلْبَثْ أَنْ جَاءَ أَبُو قَسِيمَةَ، فَسَارَّهُ بِشَيْءٍ، لا أَدْرِي مَا قَالَ لَهُ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَيْهِ، فَقَالَ: " اذْهَبْ فَأَعْطِهَا مَطَرًا، إِنَّهَا سَأَلَتْ بِقَدَرِهَا، وَأَعْطَيْنَاهَا بِقَدَرِنَا "، وَالْمَطَرُ والْفَرَقُ، وَالْفَرَقُ عِشْرُونَ وَمِائَةُ رِطْلٍ

Süleymân b. Mansûr b. Ammâr, babasının şöyle dediğini nakleder: Bir gün Leys b. Sa'd'ın yanında otururken, bir kadın, elinde bardakla gelip: "Ey Ebu'l-Hâris! Kocam hasta ve bal yemesini tavsiye ettiler" dedi. Leys: "Ebû Kuseyme'ye git ve sana yüz yirmi okka bal versin" dedi. Kadın gidince çok geçmeden Ebû Kuseyme gelip gizlice bilmediğim bir şeyler söyledi. Leys başını kaldırıp: "Git ve ona yüz yirmi okka bal ver. O kendine göre istedi, biz ise bize yakışanı veririz" dedi.

(١١٠٦٤)- [٣٢٠/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كُوتَةَ الأَصْبَهَانِيُّ بِمَكَّةَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ، قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ، فَقَالَتْ: إِنَّ لِي أَخًا نُعِتَ لَهُ الْعَسَلُ، فَهَبْ لِي سُكُرُّجَةً، فَقَالَ " يَا غُلامُ، امْلأْ سُكُرُّجَتَهَا عَسَلا، وَأَعْطِهَا زِقًّا مِنْ عَسَلٍ "، فَقَالَ: إِنَّهَا سَأَلَتْ سُكُرُّجَةً ! قَالَ: " سَأَلَتْ بِقَدَرِهَا، وَأَعْطَيْنَاهَا بِقَدَرِنَا، وَحُقَّ لِي ذَلِكَ، إِنِّي امْرُؤٌ مِنْ أَهْلِ أَصْبَهَانَ "، ثنا عَمْرُو بْنُ شَاهِينَ، ثنا ابْنُ أَبِي دَاوُدَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: قَالَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى اللَّيْثِ، فَذَكَرَ نَحْوَهُ

Yahya b. Hammâd der ki: Kadının biri Leys b. Sa'd'a geldi ve: "Hasta kocama bal tavsiye ettiler. Bana bir tabak bal verebilir misin?" dedi. Leys, hizmetçisine: "Oğlum! Tabağını bal doldur ve yanında bir tulum daha bal ver" dedi. Hizmetçi: "Ama o sadece bir tabak istedi" deyince, Leys: "O kendine göre istedi, biz ise bize yakışanı veririz. Bunu da yapmam gerekir, zira Isbehân ahalisinden biriyim" karşılığım verdi.

(١١٠٦٥)- [٣٢٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْبَزَّارُ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مُوسَى الْوَرَّاقُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الصَّائِغُ، قَالَ: سَمِعْتُ مَنْصُورَ بْنَ عَمَّارٍ، يَقُولُ: "

كَانَ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، إِذَا تَكَلَّمَ بِمِصْرَ أَحَدٌ قَفَاهُ، فَتَكَلَّمْتُ فِي مَسْجِدِ الْجَامِعِ يَوْمًا، فَإِذَا رَجُلانِ قَدْ دَخَلا مِنْ بَابِ الْمَسْجِدِ، فَوَقَفَا عَلَى الْحَلَقَةِ فَقَالا: مَنِ الْمُتَكَلِّمُ؟ فَأَشَارُوا إِلَيَّ، فَقَالا: أَجِبْ أَبَا الْحَارِثِ اللَّيْثَ، فَقُمْتُ وَأَنَا أَقُولُ: وَاسَوْأَتَاهُ ! أُلْقَى مِنْ مرلدِ هَكَذَا؟ فَلَمَّا دَخَلْتُ عَلَى اللَّيْثِ سَلَّمْتُ، فَقَالَ لِي: أَنْتَ الْمُتَكَلِّمُ فِي الْمَسْجِدِ؟ قُلْتُ: نَعَمْ رَحِمَكَ اللَّهُ ! فَقَالَ لِي: اجْلِسْ وَرُدَّ عَلَيَّ الْكَلامَ الَّذِي تَكَلَّمْتَ بِهِ، فَأَخَذْتُ فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ بِعَيْنِهِ، فَرَقَّ الشَّيْخُ وَبَكَى، وَسُرِّيَ عَنِّي، وَأَخَذْتُ فِي صِفَةِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، فَبَكَى الشَّيْخُ حَتَّى رَحَمْتُهُ، ثُمَّ قَالَ لِي بِيَدِهِ: اسْكُتْ، فَقَالَ لِي: مَا اسْمُكَ؟ قُلْتُ: مَنْصُورٌ، قَالَ: ابْنُ مَنْ؟ قُلْتُ: ابْنُ عَمَّارٍ، قَالَ: أَنْتَ أَبُو السَّرِيِّ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يُمِتْنِي حَتَّى رَأَيْتُكَ، ثُمَّ قَالَ: يَا جَارِيَةُ، فَجَاءَتْ فَوَقَفَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ لَهَا: جِيئِينِي بِكِيسِ كَذَا وَكَذَا، فَجَاءَتْ بِكِيسٍ فِيهِ أَلْفُ دِينَارٍ، فَقَالَ: يا أَبا السَّرِيِّ، خُذْ هَذَا إِلَيْكَ، وَصُنْ هَذَا الْكَلامَ أَنْ تَقِفَ بِهِ عَلَى أَبْوَابِ السَّلاطِينِ، وَلا تَمْدَحَنَّ أَحَدًا مِنَ الْمَخْلُوقِينَ بَعْدَ مِدْحَتِكَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ، وَلَكَ فِي كُلِّ سَنَةٍ مِثْلُهَا، قُلْتُ: رَحِمَكَ اللَّهُ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَنْعَمَ إِلَيَّ وَأَحْسَنَ، قَالَ: لا تَرُدَّ عَلَيَّ شَيْئًا أَصِلُكَ بِهِ، فَقَبَضْتُهَا وَخَرَجْتُ، قَالَ: لا تُبْطِئْ عَلَيَّ، فَلَمَّا كَانَ فِي الْجُمُعَةِ الثَّانِيَةِ أَتَيْتُهُ، فَقَالَ لِي: اذْكُرْ شَيْئًا، فَأَخَذْتُ فِي مَجْلِسٍ لِي، فَتَكَلَّمْتُ، فَبَكَى الشَّيْخُ وَكَثُرَ بُكَاؤُهُ، فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَقُومَ قَالَ: انْظُرْ مَا فِي ثِنْيِ الْوِسَادَةِ، فَإِذَا خَمْسُ مِائَةِ دِينَارٍ، فَقُلْتُ: رَحِمَكَ اللَّهُ، عَهْدِي بِصِلَتِكَ بِالأَمْسِ، قَالَ: لا تَرُدَّ عَلَيَّ شَيْئًا أَصِلُكَ بِهِ، مَتَى أَرَاكَ؟ قُلْتُ: الْجُمُعَةُ الدَّاخِلَةُ، قَالَ: كَأَنَّكَ فَتَّتَّ عُضْوًا مِنْ أَعْضَائِي، فَلَمَّا كَانَتِ الْجُمُعَةُ الدَّاخِلَةُ أَتَيْتُهُ مُوَدِّعًا، فَقَالَ لِي: خُذْ فِي شَيْءٍ أَذْكُرُكَ بِهِ، فَتَكَلَّمْتُ فَبَكَى الشَّيْخُ وَكَثُرَ بُكَاؤُهُ، ثُمَّ قَالَ لِي: يَا مَنْصُورُ، انْظُرْ مَا فِي ثِنْيِ الْوِسَادَةِ، فَإِذَا ثَلاثُ مِائَةِ دِينَارٍ، قَالَ: أَعِدَّهَا لِلْحَجِّ، ثُمَّ قَالَ: يَا جَارِيَةُ، هَاتِي ثِيَابَ إِحْرَامٍ، إِحْرَامَ مَنْصُورٍ ! فَجَاءَتْ بِإِزَارٍ فِيهِ أَرْبَعُونَ ثَوْبًا، قُلْتُ: رَحِمَكَ اللَّهُ ! أَكْتَفِي بِثَوْبَيْنِ، فَقَالَ لِي: أَنْتَ رَجُلٌ كَرِيمٌ، فَيَصْحَبُكَ قَوْمٌ، فَأَعْطِهِمْ، وَقَالَ لِلْجَارِيَةِ الَّتِي تَحْمِلُ الثِّيَابَ مَعَهُ: وَهَذِهِ الْجَارِيَةُ لَكَ ! "

Mansûr b. Ammâr anlatıyor: Leys b. Sa'd, Mısır'da (mescidde) konuşma yapanları takip ederdi. Bir defasında ben de merkez camiinde konuşuyordum. Konuşurken mescidin kapısında iki adam belirdi, konuştuğum halkanın yanında durup: "Konuşan kim?" diye sordular. Oradakiler beni gösterince: "Ebu'l-Hâris (Leys) seni çağırıyor. Yanına gideceğiz!" dediler. Ben de: "Vay hâlime! Şimdi nasıl bir cezayla karşılaşacağım!" diye söylenerek kalktım. Leys'in yanma girdiğim zaman selam verdim. Bana: "Mescidde konuşan sen miydin?" diye sorunca: "Evet! Allah rahmetini senden esirgemesin" karşılığını verdim. Bana: "Orada konuştuğun şeyleri aynen bana da tekrar et!" deyince, ben de mescidde konuştuklarımın aynısını orada da tekrarlamaya başladım. Bunun üzerine Leys yumuşadı ve ağlamaya başladı. Anlattıklarımdan etkilendiklerini görünce de Cennet ile Cehennemden bahsettim. Leys ağlamaya devam etti ki; artık ben onun bu haline acımaya başladım. Eliyle bana: "Tamam! Sus!" dedikten sonra: "Adın ne?" diye sordu. "Adım Mansûr" dediğimde: "Kimin oğlusun?" diye sordu. "Ammâr'ın oğluyum" dediğimde: "Ebu's-Serî sen misin?" diye sordu. "Evet!" karşılığını verdiğimde: "Seni görmeden canımı almayan Allah'a hamdolsun!" diye dua etti. "Ey cariye!" diye seslenince cariyesi gelip önünde durdu. Ona: "Filan keseyi!" getir deyince cariye içinde bin dinar olan bir kese getirdi. Sonra bana şöyle dedi: "Bunu al! Ama bu anlattıklarını sultanların kapısında heba etmekten de sakın! Âlemlerin Rabbini böyle övdükten sonra mahlûkatından hiç kimseyi de bu şekilde övmeye kalkma. Her yıl da bu kadar para sana verilecek!" Ben: "Allah rahmetini senden esirgemesin! Ama Allah bana ziyadesiyle lütuflarda bulunmuştur!" deyince: "Sana verdiğim bir şeyi sakın geri çevirme!" karşılığını verdi. Bunun üzerine parayı alıp oradan çıktım. Çıkarken bana: "Sakın arayı açma!" diye tembihledi.

İkinci Cuma tekrar yanına vardım. Bana: "Bir şeyler anlat" deyince, oturdum ve anlatmaya başladım. Anlattıklarım üzerine Leys hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Bitirip kalkmak istediğimde bana: "Yaslandığın yastığın içine bak!" dedi. Baktığımda içinde beşyüz dinarın olduğunu gördüm. Ona:

"Allah rahmetini senden esirgemesin! Ama daha yeni para almıştım!" dediğimde yine: "Sana verdiğim bir şeyi geri çevirme" karşılığını verdi ve: "Bir daha senin ne zaman göreceğim?" diye sordu. Ben de: "Gelecek Cuma" karşılığını verdim. Giderken bana: "Gidişinle sanki uzuvlarımdan biri kesiliyor gibi" dedi. Diğer Cuma olduğunda onunla vedalaşmak üzere geldim. Bana: "Seni bana hatırlatacak bir şeyler anlat!" deyince konuşmaya başladım. Leys yine hıçkıra hıçkıra ağladı. Sonra bana: "Ey Mansûr! Yastığın içine bak!" dedi. Baktığımda içinde üçyüz dinar olduğunu gördüm. "Bunları hac masrafların için kullan!" dedi ve cariyeye: "Ey cariye! Mansûr'un ihram giysilerini getir!" emrini verdi. Cariye içinde kırk giysi olan bir peştamal getirdi. Ona: "Allah rahmetini senden esirgemesin! Ama iki giysi bana yeterli olur!" dediğimde: "Sen cömert birisin! Sana mutlaka bir topluluk yoldaşlık edecektir. Kalanlarını onlara dağıtırsın" dedi ve giysileri getiren cariyeyi göstererek ekledi: "Bu cariye de senin olsun!"

(١١٠٦٦)- [٣٢١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو حَاتِمٍ سُلَيْمُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: دَخَلْتُ عَلَى اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ، يَوْمًا وَعَلَى رَأْسِهِ خَادِمٌ يَغْمِزُهُ، فَخَرَجَ ثُمَّ ضَرَبَ اللَّيْثُ بِيَدِهِ إِلَى مُصَلاهُ، فَاسْتَخْرَجَ مِنْ تَحْتِهِ كِيسًا فِيهِ أَلْفُ دِينَارٍ، ثُمَّ رَمَى بِهَا إِلَيَّ، ثُمَّ قَالَ " يَا أَبَا السَّرِيِّ، لا تُعْلِمْ بِهَا ابْنِي، فَتَهُونَ عَلَيْهِ "

Ebû Hâtim Süleym b. Mansûr, babasından bildirir: Bir gün Leys b. Sa'd'ın yanına girdiğimde hizmetçisi başında durmuş ona kaş göz işareti yapıyordu. Hizmetçi çıkınca Leys elini cebine attı ve içinde bin dinar bulunan bir kese çıkartıp önüme attı. Sonra bana: "Ey Ebu's-Seriy! Bunu verdiğimi oğluma söyleme, zira bunu sana az görebilir" dedi.

(١١٠٦٧)- [٣٢١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: " صَحِبْتُ اللَّيْثَ، عِشْرِينَ سَنَةً لا يَتَغَذَّى، وَلا يَتَعَشَّى وَحْدَهُ إِلا مَعَ النَّاسِ، وَكَانَ لا يَأْكُلُ اللَّحْمَ إِلا أَنْ يَمْرَضَ "

Abdullah b. Sâlih der ki: "Leys ile yirmi yıl beraber oldum ve bu müddet zarfında tek başına ne sabah, ne de akşam yemek yemezdi. Mutlaka başkalarıyla yerdi. Hasta olmadan da et yemezdi."

(١١٠٦٨)- [٣٢١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا ابْنُ صُبَيْحٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ، قَالَ: سَمِعْتُ بَعْضَ، أَصْحَابِنَا يَقُولُ: " كَانَ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ مِنْ أَهْلِ أَصْبَهَانَ مِنْ فَارِسٍ "

İsmâil b. Yezîd der ki: "Arkadaşlarımızdan birinin bize dediğine göre Leys b. Sa'd, İran'ın Isbehân ahalisindendir."

(١١٠٦٩)- [٣٢١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ بْنَ الطَّحَّانِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ زُغْبَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ اللَّيْثَ بْنَ سَعْدٍ، يَقُولُ: " نَحْنُ مِنْ أَهْلِ أَصْبَهَانَ، فَاسْتَوْصُوا بِهِمْ خَيْرًا "

Leys b. Sa'd der ki: "Biz Isbehânlıyız! Isbehanlılara iyi davranın."

(١١٠٧٠)- [٣٢١/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَسَدَ بْنَ مُوسَى، يَقُولُ: كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَلِيٍّ يَطْلُبُ بَنِي أُمَيَّةَ، فَيَقْتُلُهُمْ، فَلَمَّا دَخَلْتُ مِصْرَ دخلتها فِي هَيْئَةٍ رَثَّةٍ، فَدَخَلْتُ عَلَى اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ، فَلَمَّا فَرَغْتُ مِنْ مَجْلِسِهِ خَرَجْتُ، فَتَبِعَنِي خَادِمٌ لَهُ فِي دِهْلِيزِهِ، فَقَالَ: اجْلِسْ حَتَّى أَخْرُجَ إِلَيْكَ، فَجَلَسْتُ، فَلَمَّا خَرَجَ إِلَيَّ وَأَنَا وَحْدِي دَفَعَ إِلَيَّ صُرَّةً فِيهَا مِائَةُ دِينَارٍ، فَقَالَ يَقُولُ لَكَ مَوْلايَ: " أَصْلِحْ بِهَذِهِ النَّفَقَةِ بَعْضَ أَمْرِكَ، وَلُمَّ مِنْ شَعَثِكَ "، وَكَانَ فِي حَوْزَتِي هِمْيَانٌ فِيهِ أَلْفُ دِينَارٍ، فَأَخْرَجْتُ الْهِمْيَانَ، فَقُلْتُ: أَنَا عَنْهَا فِي غِنًى، اسْتَأْذِنْ لِي عَلَى الشَّيْخِ، فَاسْتَأْذَنَ لِي، فَدَخَلْتُ فَأَخْبَرْتُهُ بِنَسَبِي، وَاعْتَذَرْتُ إِلَيْهِ مِنْ رَدِّهَا، وَأَخْبَرْتُهُ بِمَا مَضَى، فَقَالَ: " هَذِهِ صِلَةٌ وَلَيْسَتْ بِصَدَقَةٍ "، فَقُلْتُ: أَكْرَهُ أَنْ أُعَوِّدَ نَفْسِي عَادَةً وَأَنَا فِي غِنًى، فَقَالَ: " ادْفَعْهَا إِلَى بَعْضِ أَصْحَابِ الْحَدِيثِ مِمَّنْ تَرَاهُ مُسْتَحِقًّا لَهَا "، فَلَمْ يَزَلْ بِي حَتَّى أَخَذْتُهَا فَفَرَّقْتُهَا عَلَى جَمَاعَةٍ

Esed b. Mûsâ anlatıyor: Abdullah b. Ali, Umeyye oğullarından olanları bulup öldürürdü. Ben Mısır'a eski püskü giysilerle girip Leys b. Sa'd'ın yanına gittim. Meclisinden ayrılıp çıkınca peşimden hizmetçisi koridorda bana: "Ben yamna gelene kadar otur" dedi. Oturdum, tek başımayken yanıma gelip içinde yüz dinar olan bir kese verdi ve şöyle dedi: "Efendim: «Bu parayla bazı işlerini yoluna koy ve kılığını düzelt» dedi." Kemerimde içinde yüz bin dinar olan iki dağarcık vardı. Dağarcıkları çıkarıp: "Benim bu verdiklerine ihtiyacım yoktur. Benim şeyhin yanına girmem için izin al" dedim. Bana izin aldı ve girerek ona nesebimi bildirip verdiği parayı reddettiğim için özür dileyerek olanları anlattım. Bana: "Bunu sadaka niyetiyle değil, aradaki bağları kuvvetlendirmek için verdim" deyince ben: "Kendimi, ihtiyacım olmadığı halde böyle şeyleri almaya alıştırmaktan korkarım" dedim. Bana: "Hadis ehlinden bunu hak ettiğine inandığın kişilere ver" dedi ve bu parayı alana kadar ısrar etti. Sonunda parayı alıp bir topluluğa infak ettim.

(١١٠٧١)- [٣٢٢/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ صَالِحٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ اللَّيْثَ بْنَ سَعْدٍ، يَقُولُ: لَمَّا قَدِمْتُ عَلَى هَارُونَ الرَّشِيدِ، قَالَ لِي: يَا لَيْثُ، مَا صَلاحُ بَلَدِكُمْ؟ قُلْتُ: " يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، صَلاحُ بَلَدِنَا بِإِجْرَاءِ النِّيلِ، وَإِصْلاحِ أَمِيرِهَا، وَمِنْ رَأْسِ الْعَيْنِ يَأْتِي الْكَدَرُ، فَإِذَا صَفَا رَأْسُ الْعَيْنِ صَفَتِ السَّوَاقِي "، فَقَالَ: صَدَقْتَ يَا أَبَا الْحَارِثِ

Leys b. Sa'd bildiriyor: Hârun er-Reşîd'in yanma geldiğim zaman bana: "Ey Leys! Memleketinizin ıslahı nasıl gerçekleşebilir?" diye sordu. Ona: "Ey müminlerin emiri! Memleketimizin ıslahı, Nil nehrinin akışı gibi valinin de ıslah olmasına bağlıdır. Zira bulanıklık, kaynaktan gelir. Kaynak saf ve temiz olduğu zaman çarşı (halk) da saf ve temiz olur" dediğimde: "Ey Ebu'l-Hâris! Doğru söyledin!" karşılığını verdi.

(١١٠٧٢)- [٣٢٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالا: حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الرَّمْلِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ رُمَيْحٍ، يَقُولُ: " كَانَ دَخْلُ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ فِي كُلِّ سَنَةٍ ثَمَانِينَ أَلْفَ دِينَارٍ، مَا أَوْجَبَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ دِرْهَمًا بِزَكَاةٍ قَطُّ

İbn Rumeyh bildiriyor: Leys b. Sa'd'ın yıllık geliri seksen bin dinardı. Ancak (hepsini infak ettiği için) bir dirhem dahi olsa Allah'ın farz kıldığı zekâtı ödeme yükümlülüğü hiç olmamıştır.

(١١٠٧٣)- [٣٢٢/٧] حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَهْلٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ الزُّهْرِيُّ، حَدَّثَنَا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ، حَدَّثَنَا سُلَيْمُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: " كَانَ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ يَسْتَغِلُّ فِي كُلِّ سَنَةٍ خَمْسِينَ أَلْفَ دِينَارٍ، فَيَحُولُ عَلَيْهِ الْحَوْلُ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ "

Süleym b. Mansûr, babasından bildirir: "Leys b. Sa'd'ın her yıl elli bin dinar geliri olurdu. Ancak (hepsini infak ettiğinden) yıl bitmeden borçlu duruma düşerdi."

(١١٠٧٤)- [٣٢٢/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَحْيَى بْنِ بُكَيْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: " وَصَلَ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ ثَلاثَةَ أَنْفَسٍ بِثَلاثَةِ آلافِ دِينَارٍ، احْتَرَقَتْ دَارُ ابْنِ لَهِيعَةَ، فَبَعَثَ إِلَيْهِ بِأَلْفِ دِينَارٍ، وَحَجَّ فَأَهْدَى إِلَيْهِ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ رُطَبًا عَلَى طَبَقٍ فَرَدَّ إِلَيْهِ علي الطَّبَقَ أَلْفَ دِينَارٍ، وَوَصَلَ مَنْصُورَ بْنَ عَمَّارٍ الْقَاضِيَ بِأَلْفِ دِينَارٍ، وَقَالَ: لا تُسْمِعْ بِهَذَا ابْنِي فَتَهُونَ عَلَيْهِ، فَبَلَغَ ذَلِكَ شُعَيْبَ بْنَ اللَّيْثِ، فَوَصَلَهُ بِأَلْفِ دِينَارٍ إِلا دِينَارًا، وَقَالَ: إِنَّمَا نَقَصْتُكَ هَذَا الدِّينَارَ لِئَلا أُسَاوِيَ الشَّيْخَ فِي عَطِيَّتِهِ "

Abdulmelik b. Yahyâ b. Bukeyr, babasının şöyle dediğini nakleder: Leys b. Sa'd üç kişiye üç bin dinar verdi. İbn Lehîa'nın evi yandığında ona bin dinar yolladı. Hacca gittiğinde Mâlik b. Enes Leys'e bir tabak taze hurma hediye edince, Leys tabağa bin dinar koyup Mâlik'e gönderdi. Kadı Mansûr b. Ammâr'a bin dinar verip: "Bunu verdiğimi oğluma söyleme, zira bunu sana az görebilir" dedi. Şuayb b. Leys, babasının böyle yaptığını öğrenince

Mansûr'a dokuz yüz doksan dokuz dinar yolladı ve: "Babamla aynı miktarda vermiş olmamak için bir dinar eksik verdim" dedi.

(١١٠٧٥)- [٣٢٢/٧] حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ شَاهِينَ، حَدَّثَنَا ابْنُ دَاوُدَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: قَالَ قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ: " كَانَ اللَّيْثُ يَسْتَغِلُّ عِشْرِينَ أَلْفَ دِينَارٍ كُلَّ سَنَةٍ، وَمَا وَجَبَ عَلَيْهِ زَكَاةٌ قَطُّ، وَأَعْطَى ابْنَ لَهِيعَةَ أَلْفَ دِينَارٍ، وَأَعْطَى مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ أَلْفَ دِينَارٍ، وَأَعْطَى مَنْصُورَ بْنَ عَمَّارٍ أَلْفَ دِينَارٍ، وَجَارِيَةً تُسَاوِي ثَلاثَ مِائَةِ دِينَارٍ "

Kuteybe b. Saîd der ki: "Leys b. Sa'd'ın her yıl yirmi bin dinar geliri olurdu. Ama (hepsini infak ettiğinden) hiçbir zaman zekat vermesi gerekmedi. İbn Lehîa'ya bin dinar, Mâlik b. Enes'e bin dinar, Mansûr b. Ammâr'a da bin dinar ve bir de değeri üç yüz dinar tutan bir cariye vermiştir."

(١١٠٧٦)- [٣٢٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْجُرْجَانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ مَلِيحٍ الطَّرِيفِيُّ بِمِصْرَ، حَدَّثَنَا لُؤْلُؤُ الْخَادِمُ خَادِمُ الرَّشِيدِ، قَالَ: " جَرَى بَيْنَ هَارُونَ الرَّشِيدِ وَبَيْنَ ابْنَةِ عَمِّهِ زُبَيْدَةَ مُنَاظَرَةٌ وَمُلاحَاةٌ فِي شَيْءٍ مِنَ الأَشْيَاءِ، فَقَالَ هَارُونُ لَهَا فِي عَرَضِ كَلامِهِ: أَنْتِ طَالِقٌ إِنْ لَمْ أَكُنْ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، ثُمَّ نَدِمَ وَاغْتَمَّا جَمِيعًا بِهَذِهِ الْيَمِينِ، وَنَزَلَتْ بِهِمَا مُصِيبَةٌ لِمَوْضِعِ ابْنَةِ عَمِّهِ مِنْهُ، فَجَمَعَ الْفُقَهَاءَ وَسَأَلَهُمْ عَنْ هَذِهِ الْيَمِينِ، فَلَمْ يَجِدْ مِنْهَا مَخْرَجًا، ثُمَّ كَتَبَ إِلَى سَائِرِ الْبُلْدَانِ مِنْ عُمَّالِهِ أَنْ يُحْمِلَ إِلَيْهِ الْفُقَهَاءُ مِنْ بُلْدَانِهِمْ، فَلَمَّا اجْتَمَعُوا جَلَسَ لَهُمْ وَأُدْخِلُوا عَلَيْهِ، وَكُنْتُ وَاقِفًا بَيْنَ يَدَيْهِ لأَمْرٍ إِنْ حَدَثَ يَأْمُرُنِي بِمَا شَاءَ فِيهِ، فَسَأَلَهُمْ عَنْ يَمِينِهِ، وَكُنْتُ الْمُعَبِّرَ عَنْهُ، وَهَلْ لَهُ مِنْهَا مَخْلَصٌ، فَأَجَابَهُ الْفُقَهَاءُ بِأَجْوِبَةٍ مُخْتَلِفَةٍ، وَكَانَ إِذْ ذَاكَ فِيهِمُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ فِيمَنْ أُشْخِصَ مِنْ مِصْرَ وَهُوَ جَالِسٌ فِي آخِرِ الْمَجْلِسِ لَمْ يَتَكَلَّمْ بِشَيْءٍ، وَهَارُونُ يُرَاعِي الْفُقَهَاءَ وَاحِدًا وَاحِدًا، فَقَالَ: بَقِيَ ذَلِكَ الشَّيْخُ فِي آخِرِ الْمَجْلِسِ لَمْ يَتَكَلَّمْ بِشَيْءٍ، فَقُلْتُ لَهُ: إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ يَقُولُ لَكَ: مَالَكَ لا تَتَكَلَّمُ كَمَا تَكَلَّمَ أَصْحَابُكَ؟ فَقَالَ: قَدْ سَمِعَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ قَوْلَ الْفُقَهَاءِ، وَفِيهِ مَقْنَعٌ، فَقَالَ: قُلْ له: إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، يَقُولُ: لَوْ أَرَدْنَا ذَلِكَ سَمِعْنَا مِنْ فُقَهَائِنَا وَلَمْ

نُشْخِصْكُمْ مِنْ بُلْدَانِكُمْ، وَلَمَا أُحْضِرْتَ هَذَا الْمَجْلِسَ، فَقَالَ: يُخَلِّي أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ مَجْلِسَهُ إِنْ أَرَادَ أَنْ يَسْمَعَ كَلامِي فِي ذَلِكَ، فَانْصَرَفَ مَنْ كَانَ بِمَجْلِسِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ الْفُقَهَاءِ وَالنَّاسِ، ثُمَّ قَالَ: تَكَلَّمْ، فَقَالَ: يُدْنِينِي أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ؟ فَقَالَ: لَيْسَ بِالْحَضْرَةِ إِلا هَذَا الْغُلامُ، وَلَيْسَ عَلَيْكَ مِنْهُ عَيْنٌ، فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَتَكَلَّمُ عَلَى الأَمَانِ، وَعَلَى طَرْحِ التَّعَمُّلِ وَالْهَيْبَةِ وَالطَّاعَةِ لِي مِنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فِي جَمِيعِ مَا أَمَرَ بِهِ؟ قَالَ: لَكَ ذَلِكَ، قَالَ: يَدْعُو أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ بِمُصْحَفٍ جَامِعٍ، فَأَمَرَ بِهِ فَأُحْضِرَ، فَقَالَ: يَأْخُذُهُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فَيَتَصَفَّحُهُ حَتَّى يَصِلَ إِلَى سُورَةِ الرَّحْمَنِ، فَأَخَذَهُ وَتَصَفَّحَهُ حَتَّى وَصَلَ إِلَى سُورَةِ الرَّحْمَنِ، فَقَالَ: يَقْرَأُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ، فَقَرَأَ فَلَمَّا بَلَغَ: ﴿وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ﴾ ، قَالَ: قِفْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ هَهُنَا، فَوَقَفَ، فَقَالَ: يَقُولُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ: وَاللَّهِ، فَاشْتَدَّ عَلَى الرَّشِيدِ وَعَلَيَّ ذَلِكَ، فَقَالَ لَهُ هَارُونُ: مَا هَذَا؟ قَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى هَذَا وَقَعَ الشَّرْطُ، فَنَكَّسَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ رَأْسَهُ، وَكَانَتْ زُبَيْدَةُ فِي بَيْتٍ مُسْبَلٍ عَلَيْهِ سِتْرٌ، قَرِيبٍ مِنَ الْمَجْلِسِ، تَسْمَعُ الْخِطَابَ، ثُمَّ رَفَعَ هَارُونُ رَأْسَهُ إِلَيْهِ، فَقَالَ: وَاللَّهِ ! قَالَ: الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، إِلَى أَنْ بَلَغَ آخِرَ الْيَمِينِ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ تَخَافُ مَقَامَ اللَّهِ؟ قَالَ هَارُونُ: إِنِّي أَخَافُ مَقَامَ اللَّهِ، فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، فَهِيَ جَنَّتَانِ وَلَيْسَتْ جَنَّةً وَاحِدَةً كَمَا ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ، فَسَمِعْتُ التَّصْفِيقَ وَالْفَرَحَ مِنْ خَلْفِ السِّتْرِ، وَقَالَ هَارُونُ: أَحْسَنْتَ وَاللَّهِ، بَارَكَ اللَّهُ فِيكَ، ثُمَّ أَمَرَ بِالْجَوَائِزِ وَالْخِلَعِ لِلَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ، ثُمَّ قَالَ هَارُونُ: يَا شَيْخُ، اخْتَرْ مَا شِئْتَ، وَسَلْ مَا شِئْتَ تُجَبْ فِيهِ، فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، وَهَذَا الْخَادِمُ الْوَاقِفُ عَلَى رَأْسِكَ؟ فَقَالَ: وَهَذَا الْخَادِمُ، فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، وَالضِّيَاعُ الَّتِي لَكَ بِمِصْرَ وَلابْنَةِ عَمِّكَ أَكُونُ عَلَيْهَا، وَتُسَلَّمُ إِلَيَّ لأَنْظُرَ فِي أُمُورِهَا؟ قَالَ: بَلْ نُقْطِعُكَ إِقْطَاعًا، فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، مَا أُرِيدُ مِنْ هَذَا شَيْئًا، بَلْ تَكُونُ فِي يَدِي لأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، فَلا يَجْرِي عَلَيَّ حَيْفُ الْعُمَّالِ، وَأُعَزَّ بِذَلِكَ، فَقَالَ: لَكَ ذَلِكَ، وَأَمَرَ أَنْ يُكْتَبَ لَهُ وَيُسَجَّلَ بِمَا قَالَ، وَخَرَجَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ بِجَمِيعِ الْجَوَائِزِ وَالْخِلَعِ وَالْخَادِمِ، وَأَمَرَتْ زُبَيْدَةُ لَهُ

بِضِعْفِ مَا أَمَرَ بِهِ الرَّشِيدُ، فَحُمِلَ إِلَيْهِ، وَاسْتَأْذَنَ فِي الرُّجُوعِ إِلَى مِصْرَ، فَحُمِلَ مُكَرَّمًا، أَوْ كَمَا قَالَ "

Hârun Reşîd'in hizmetçisi Lu'lu anlatıyor: Hârun Reşid ile amcasının kızı olan karısı Zübeyde arasında bir konudan dolayı tartışma oldu. Hârun tartışması sırasında karısına: "Şayet cennet ahalisinden biri değilsem sen boşsun!" dedi. Ancak sonradan böylesi bir yemin ettiği için pişman oldu ve bu duruma ikisi de çok üzüldü. Karısı da amcası kızı olduğu için büyük bir sıkıntıya girdiler. Hârun bütün fakihleri toplayıp bu yemininin hükmünü sordu, ancak hiç birinden bu yemini konusunda tatmin edici bir fetva alamadı.

Bunun üzerine diğer illerdeki valilerine bir mektup yazıp bölgelerindeki fakihleri yanına göndermelerini istedi. Fakihler gelip toplanınca makamına oturdu ve yanına geçirildiler. Ben de olası bir durumda bana vereceği emri yerine getirmek ve sözlerini de onlara aktarmak için önünde duruyordum. Hârun ettiği yemini ve bu yeminden kurtuluş yolunun olup olmadığını sordu. Oradaki fakihler bu konuda farklı farklı cevaplar verdiler. Leys b. Sa'd da Mısır'dan gelen fakih olarak meclisin en sonunda konuşmadan sessizce oturuyordu. Hârun da gelen fakihlerin her birini ayrı ayrı dinliyordu.

Sonunda Hârun: "Geriye meclisin sonunda oturan ve hiç konuşmayan şu ihtiyar kaldı" deyince, Leys'e: "Müminlerin emiri diğerleri gibi neden konuşmadığını soruyor" dedim. Leys: "Müminlerin emiri fakihlerin bu konuda söylediklerini duydu ki kanaat edinmesi için yeterlidir" karşılığını verdi. Hârun bana: "Ona, şayet bununla yetinecek olsaydık kendi fakihlerimizi dinler, onu ve diğerlerini değişik illerden buraya getirmezdik, dediğimi söyle" deyince, Leys: "Şayet müminlerin emiri bu konudaki sözümü duymak istiyorsa bu meclisi boşaltsın" karşılığını verdi.

Müminlerin emirinin meclisinde bulunan fakihler dışarıya çıkarılınca Hârun, Leys'e: "Konuş!" dedi. Leys: "Müminlerin emiri beni yanma

yaklaştırır mı?" diye sorunca, Hârun: "Yanımızda şu hizmetçiden başka kimse kalmadı, ondan da çekinmene gerek yok" karşılığını verdi. Leys: "Ey müminlerin emiri! Söyleyeceklerim saygısızlık gibi görünse de sana yapmanı isteyeceklerim konusunda bana zarar gelmeyeceğine dair güvence verir misin?" diye sorunca, Hârun: "Veriyorum" karşılığını verdi. Leys: "Müminlerin emiri bütün sûrelerin bulunduğu bir mushaf getirilmesini söylesin" deyince, Hârun emrederek böylesi bir mushaf getirildi. Leys: "Müminlerin emiri mushafı açsın ve Rahmân Suresi'ne varana kadar sayfalarını çevirsin" deyince, Hârun sayfaları çevirerek Rahmân Suresi'ne geldi. Leys: "Müminlerin emiri sûreyi okusun" deyince, Hârun okumaya başladı. Hârun, **"Rabbinin huzurunda (hesap vermek üzere) duracağından korkan kimseye iki cennet vardır"**[1] âyetine ulaşınca Leys: "Ey müminlerin emiri! Orada dur!" dedi. Hârun durunca, Leys: "Vallahi, söyle" dedi. Bu durum hem Hârun'a hem de bana ağır geldi. Hârun: "Bu ne?" diye çıkışınca, Leys: "Ama şartımız böyleydi" dedi. Leys böyle deyince Hârun başını önüne eğdi.

Zübeyde de meclise yakın başka bir odada duruyordu. Arada perde vardı ve konuşulanları duyuyordu. Sonra Hârun başını kaldırdı ve: "Kendisinden başka ilah olmayan, Rahmân ve Rahîm olan Allah adına yemin ederim!" dedi. Bu şekilde yeminini bitirince Leys ona: "Ey müminlerin emiri! Allah'ın huzurunda (hesap için) duracağından korkarsın değil mi?" diye sordu. Hârun: "Allah'ın huzurunda (hesap için) duracağımdan korkarım" karşılığını verdi. Leys: "Ey müminlerin emiri! O zaman Allah'ın zikrettiği gibi sana bir değil iki cennet vardır" deyince perde arkasından el çırpma ve sevinç sesleri gelmeye başladı. Hârun, Leys'e: "Vallahi çok güzel bir fetva verdin! Allah sana bereketler ihsan etsin!" dedi ve ona ödüllerle birlikte kaftanlar da verilmesini emretti.

Sonra ona: "Hoca! İstediğin şeyi al, istediğin şeyi de iste hemen yerine getirilecektir" deyince, Leys: "Ey müminlerin emiri! Bu yanında duran

---

[1] Rahmân Sur. 46

hizmetçi de buna dahil mi?" diye sordu. Hârun: "Bu hizmetçi de dahil" dedi. Leys: "Ey müminlerin emiri! Mısır'da sana ve amcan kızına (karına) ait olan mezraların başında durup bakımını yapmak istiyorum" deyince, Hârun: "Bunun yerine oraları ıkta olarak sana veriyoruz" karşılığını verdi. Leys: "Ey müminlerin emiri! Ben bunu istemiyorum. O mallar yine müminlerin emirinin kalsın. Sadece oradaki valilerin bana eziyet vermesin, bu bana yeter" deyince, Hârun: "İstediğin olsun!" karşılığını verdi ve bunların kayda geçirilip belge olarak ona verilmesini istedi.

Leys aldığı ödüller, kaftanlar ve hizmetçiyle birlikte müminlerin huzurundan ayrıldı. Zübeyde de Hârun'un ona verdiğinin iki katının verilmesini emretti. Yükü hazırlanınca da Mısır'a dönüş için izin istedi. İzzet ve ikram içinde de oradan ayrıldı.

Leys b. Sa'd; Atâ b. Ebî Rebâh, Abdullah b. Ubeydillah b. Ebî Muleyke ve İbn Ömer'in azatlısı Nâfi' gibi tâbiûnun ileri gelenlerinden rivâyetlerde bulunmuştur. Tâbiûndan elli küsur kişiye, teba-i tâbiûndan ve onlardan sonra gelen âlimlerden de yüz elli kişiye yetiştiği söylenir. Huşeym b. Beşîr, Ali b. Ğurâb, Hayyân b. Ali el-Anezî ve Abdullah b. el-Mübârek, Mısırlılardan da İbn Lehîa, Hişâm b. Sa'd ve Abdullah b. Vehb gibi seçkin âlimlerden rivâyetlerde bulunmuştur.

Takrîb 2302, Takrîb 3367, Takrîb 3468, Takrîb 536, Takrîb 3741, Takrîb 659, Takrîb 455, Takrîb 358, Takrîb 1630, Takrîb 4271, Takrîb 2282, Takrîb 162, Takrîb 385

Ali b. Sâlih ve Hasan b. Sâlih

Onlardan ikisi de Sâlih b. Huyey'in oğulları Ali ve Hasan'dır. İkiz kardeş olan Ali ile Hasan'ın her ikisi de fakih ve âbiddi. Allah ikisine de ilim, ibadet, kanaat ve zühd ihsan etmiştir.

(١١٠٩٠)- [٣٢٧/٧] حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمُطَرِّزُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هِشَامٍ الطُّوسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ وَكِيعَ بْنَ الْجَرَّاحِ، يَقُولُ: " كَانَ عَلِيٌّ

وَالْحَسَنُ ابْنَا صَالِحِ بْنِ حُيَيٍّ وَأُمُّهُمَا قَدْ جَزَّءُوا اللَّيْلَ ثَلاثَةَ أَجْزَاءٍ، فَكَانَ عَلِيٌّ يَقُومُ الثُّلُثَ ثُمَّ يَنَامُ، وَيَقُومُ الْحَسَنُ الثُّلُثَ ثُمَّ يَنَامُ، وَتَقُومُ أُمُّهُمُ الثُّلُثَ، ثُمَّ مَاتَتْ أُمُّهُمَا فَجَزَّأَ اللَّيْلَ بَيْنَهُمَا، فَكَانَا يَقُومَانِ بِهِ حَتَّى الصَّبَّاحَ، ثُمَّ مَاتَ عَلِيٌّ، فَقَامَ الْحَسَنُ بِهِ كُلِّهِ "

Vekî b. el-Cerrâh der ki: "Sâlih b. Huyey'in oğulları Ali ile Hasan ve anneleri geceyi aralarında üçe bölmüşlerdi. Ali gecenin bu üç bölümünden birini ibadetle geçirip sonrasında uyurdu. Onun arkasından Hasan üç bölümünden birini ibadetle geçirip o da sonrasında uyurdu. Kalan üçte birini de anneleri ibadetle geçirirdi. Anneleri vefat edince geceyi aralarında ikiye böldüler. Bu şekilde nöbetleşe geceyi sabaha kadar ibadetle geçirmiş olurlardı. Ali de vefat edince Hasan gecenin tümünü ibadetle geçirmeye başladı."

(١١٠٩١)- [٣٢٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، إِمْلاءً، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِدْرِيسَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشِرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ بَكْرِ بْنِ خُنَيْسٍ، قَالَ: " كَانَ الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، وَأَخُوهُ عَلِيٌّ، وَكَانَ عَلِيٌّ يَفْضُلُ عَلَيْهِ، وَكَانَا يَقْرَآنِ الْقُرْآنَ وَأُمُّهُمَا، يَتَعَاوَنُونَ عَلَى الْعِبَادَةِ بِاللَّيْلِ، لا يَنَامُونَ، وَبِالنَّهَارِ لا يُفْطِرُونَ، فَلَمَّا مَاتَتْ أُمُّهُمَا تَعَاوَنَا عَلَى الْقِيَامِ وَالصِّيَامِ عَنْهُمَا وَعَنْ أُمِّهِمَا، فَلَمَّا مَاتَ عَلِيٌّ قَامَ الْحَسَنُ عَنْ نَفْسِهِ، وَعَنْهُمَا، وَكَانَ يُقَالُ لِلْحَسَنِ: حَيَّةَ الْوَادِي، يَعْنِي لا يَنَامُ بِاللَّيْلِ، وَكَانَ يَقُولُ: إِنِّي أَسْتَحِي مِنَ اللَّهِ تَعَالَى أَنْ أَنَامَ تَكَلُّفًا حَتَّى يَكُونَ النَّوْمُ هُوَ الَّذِي يَصِيرُ عَنِّي، فَإِذَا أَنَا نِمْتُ، ثُمَّ اسْتَيْقَظْتُ، ثُمَّ عُدْتُ نَائِمًا فَلا أَرْقَدَ اللَّهُ عَيْنِي، وَكَانَ لا يَقْبَلُ مِنْ أَحَدٍ شَيْئًا فَيَجِيءُ إِلَيْهِ صَبِيُّهُ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ، فَيَقُولُ: أَنَا جَائِعٌ، فَيُعَلِّلُهُ بِشَيْءٍ حَتَّى يَذْهَبَ الْخَادِمُ إِلَى السُّوقِ فَيَبِيعَ مَا غَزَلَتْ مَوْلاتُهُ مِنَ اللَّيْلِ، وَيشْتَرَى قُطْنًا، وَيشْتَرَى شَيْئًا مِنَ الشَّعِيرِ، فَيَجِيءُ بِهِ فَتَطْحَنُهُ، ثُمَّ تَعْجِنُهُ، فَتَخْبِزُ مَا يَأْكُلُ الصِّبْيَانُ وَالْخَادِمُ، وَتُرْفَعُ لَهُ وَلأَهْلِهِ لإِفْطَارِهِمَا، فَلَمْ يَزَلْ عَلَى ذَلِكَ رَحِمَهُ اللَّهُ "

Abdulkuddûs b. Bekr b. Huneys bildiriyor: Hasan b. Sâlih ve kardeşi Ali -ki Ali, Sâlih'ten daha üstün tutulurdu- anneleriyle beraber Kur'ân okur,

gece uyumayıp beraber ibadet ederlerdi. Gündüz ise hep birlikte oruç tutarlardı. Anneleri öldüğü zaman onun yerine de beraber gece namazı kılıp oruç tutmaya başladılar. Ali öldüğü zaman da Hasan hem kendi, hem Ali, hem de annesi adına bu ibadetleri yapardı. Geceleri uyumadığı için de kendisine "Vadiyi ihya eden kişi" derlerdi.

Sâlih şöyle derdi: "Uyku beni zorlamadıkça kendi isteğimle uyumaktan Allah'tan utanırım. Eğer ben uyuyup uyandıktan sonra geri uyursam Allah bir daha uyumamı bana nasip etmesin." Sâlih, kimseden bir şey kabul etmezdi. Mesciddeyken yanına çocuğu gelip: "Açım" dediğinde, çocuğu bir şekilde oyalardı. O arada hizmetçisi çarşıya gidip Sâlih'in hanımının gece eğirdiği şeyleri satar, karşılığında pamuk ve bir miktar arpa satın alırdı. Hanımı arpayı öğütüp yoğurur, çocukların ve hizmetçinin yiyeceği ekmeği yapardı. Sâlih'e ve ailesine iftar etmeleri için birazını kaldırırdı. Sâlih'in bu hali ölene kadar böyle devam etti.

(١١٠٩٢)- [٣٢٨/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْرٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سُلَيْمَانَ الدَّارَنِيَّ، يَقُولُ: " مَا رَأَيْتُ أَحَدًا الْخَوْفُ أَظْهَرُ عَلَى وَجْهِهِ وَالْخُشُوعُ مِنَ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحِ بْنِ حُيَيٍّ، قَامَ لَيْلَةً فقرأ عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ، فَغُشِيَ عَلَيْهِ فَلَمْ يَخْتِمْهَا حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ "

Ebû Süleymân ed-Dârânî der ki: "Hasan b. Sâlih b. Huyey gibi korkusu ve haşyeti yüzüne yansıyan başka birini daha görmüş değilim. Bir gece namaza kalkıp Nebe sûresini okudu. Ancak bitiremeden düşüp bayıldı. Şafak sökene kadar bu sûreyi bitiremedi."

(١١٠٩٣)- [٣٢٨/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ إِدْرِيسَ الْمُقْرِيُّ، قَالَ: اشْتَهَى الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، سَمَكَةً، فَلَمَّا أُتِيَ بِهَا وَمَدَّ يَدَهُ إِلَى سُرَّةِ السَّمَكَةِ فَاضْطَرَبَتْ يَدُهُ، فَأَمَرَ بِهِ فَرُفِعَ، وَلَمْ يَأْكُلْ مِنْهُ شَيْئًا، فَقِيلَ لَهُ فِي ذَلِكَ، فَقَالَ " إِنِّي ذَكَرْتُ لَمَّا ضَرَبْتُ بِيَدِي إِلَى بَطْنِهَا أَنَّ أَوَّلَ مَا يُنْتِنُ مِنَ الإِنْسَانِ بَطْنُهُ، فَلَمْ أَقْدِرْ أَنْ أَذُوقَهُ "

Süleymân b. İdrîs el-Mukrî der ki: Hasan b. Sâlih'in canı balık çekti. Balık pişirilip de önüne konulduğunda elini balığın göbeğine doğru uzattı. Ancak elinde bir rahatsızlık varmış gibi geri çekti ve balığın kaldırılmasını istedi. Kendisine bunun sebebi sorulduğunda ise: "Elimi uzattığımda, insanda ilk çürüyecek şeyin karnı olduğu aklıma geldi. Bunun için balığı yiyemedim" dedi.

(١١٠٩٤)- [٣٢٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ صَالِحٍ، انْتَهَى إِلَى أَصْلِ حَائِطٍ، فَأَخَذَ مَدَرَةً فَتَمَسَّحَ بِهَا، فَدَقَّ عَلَيْهِمُ الْبَابَ، فَقَالَ: " إِنِّي أَخَذْتُ مِنْ حَائِطِكُمْ مَدَرَةً، فَتَمَسَّحْتُ بِهَا، فَاجْعَلُونِي فِي حِلٍّ ! "

Ebû Nuaym bildiriyor: Hasan b. Sâlih bir bahçeye girip toprak alarak onunla teyemmüm etti. Sonra bahçe sahiplerinin kapısını çalıp: "Sizin bahçenizden toprak alıp teyemmüm ettim. Hakkınızı helal ediniz" dedi.

(١١٠٩٥)- [٣٢٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ، حَدَّثَنَا عَبَّادٌ أَبُو عُتْبَةَ، قَالَ: بِعْنَا جَارِيَةً لِلْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ، فَقَالَ " أَخْبِرُوهُمْ أَنَّهَا تَنَخَّمَتْ عِنْدَنَا مَرَّةً دَمًا "

Abbâd Ebû Utbe der ki: Hasan b. Sâlih'e ait bir cariyeyi sattık. Hasan bize: "Cariyeyi alacaklara yanımızdayken bir defa burnundan kan geldiğini de söyleyin" dedi.

(١١٠٩٦)- [٣٢٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ خَلَفٍ، قَالَ: دَخَلَ الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ السُّوقَ وَأَنَا مَعَهُ، فَرَأَى هَذَا يَخِيطُ، وَهَذَا يَصْنَعُ، فَبَكَى، ثُمَّ قَالَ: " انْظُرْ إِلَيْهِمْ، يُعَلَّلُونَ حَتَّى يَأْتِيَهُمُ الْمَوْتُ

İshâk b. Halef bildiriyor: Bir defasında Hasan b. Sâlih ile çarşıya gittik. Hasan çarşıda birilerinin dikiş diktiğini, birilerinin bir şeyler ürettiğini görünce ağladı ve şöyle dedi: "Şunlara iyi bak! Ölüm kendilerini buluncaya kadar işte böyle oyalanıp duracaklar!"

(١١٠٩٧)- [٣٢٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نُعَيْمٍ، يَقُولُ: حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: " فَتَّشْنَا الْوَرَعَ فَلَمْ نَجِدْهُ فِي شَيْءٍ أَقَلَّ مِنْهُ فِي اللِّسَانِ "

Hasan b. es-Sâlih der ki: "Vera'nın (günah korkusunun) nerelerde bulunduğuna baktık da en az vera'ya sahip olan şeyin dil olduğunu gördük."

(١١٠٩٨)- [٣٢٩/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى الْمَوْصِلِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ أَبِي شَيْبَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ صَالِحٍ، يَقُولُ: " رُبَّمَا أَصْبَحْتُ وَمَا عِنْدِي دِرْهَمٌ، وَكَأَنَّ الدُّنْيَا كُلَّهَا قَدْ صُيِّرَتْ لِي وَهِيَ فِي كَفِّي "

Hasan b. Sâlih der ki: "Bazen tek bir dirhemim bile olmadan sabahladığımda sanki tüm dünya benimmiş gibi sevinirdim. Tek korkum da elimde paranın bulunmasıdır."

(١١٠٩٩)- [٣٢٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، وَالْوَلِيدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ يُونُسَ، يَقُولُ، وَذُكِرَ عِنْدَهُ الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، فَقَالَ: " مَا أَجِيءُ فِي وَقْتِ صَلاةٍ إِلا أَنْزِلُ بِهِ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ، يَنْظُرُ إِلَى الْمَقْبَرَةِ فَيَصْرُخُ وَيُغْشَى عَلَيْهِ "

Yahyâ b. Yahyâ, Hasan b. Sâlih'in yanında anılması üzerine şöyle demiştir: "Namaz için ne zaman geldiysem onu hep baygın bir şekilde görürdüm. Zira Hasan mezarlığa bakar, bir çığlık atar ve düşüp bayılırdı."

(١١١٠٠)- [٣٢٩/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَارُودُ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ الْمُنْذِرِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ صَالِحٍ، يَقُولُ: " لَمَّا احْتُضِرَ أَخِي عَلِيُّ بْنُ صَالِحٍ، رَفَعَ بَصَرَهُ، ثُمَّ قَالَ:﴿مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ

وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾، ثُمَّ خَرَجَتْ نَفْسُهُ، قَالَ: فَنَظَرْنَا إِلَى جَنْبِهِ فَإِذَا ثُقْبٌ فِي جَنْبِهِ وَقَدْ وَصَلَ إِلَى جَوْفِهِ وَمَا عَلِمَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِهِ "

Hasan b. Sâlih anlatıyor: Kardeşim Ali b. Sâlih'in vefat anı gelince gözlerini yukarıya dikti ve şu âyeti okudu: **"Kim Allah'a ve Resûl'e itaat ederse işte onlar, Allah'ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, sıddîkler, şehidler ve salih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaştır!"**[1] Âyeti okuduktan sonra da ruhunu teslim etti. Yan tarafına baktığımızda iç organlarına kadar ulaşan bir deliğin varlığını fark ettik. Ailesinden kimsenin böylesi bir delikten haberi yoktu.

(١١١٠١)- [٣٢٩/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا بَكْرِ بْنَ خَلادٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ سُفْيَانَ بْنَ عُيَيْنَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ صَالِحٍ، يَقُولُ: " رَأَيْتُ كَأَنَّ الْقِيَامَةَ قَدْ قَامَتْ، فَرَأَيْتُ النَّاسَ يُجَازُونَ بِالْحَسَنَةِ عَشْرًا، وَرَأَيْتُ كَأَنِّي تَصَدَّقْتُ يَوْمًا بِنِصْفِ دِرْهَمٍ وَعِنْدِي يَوْمٌ مَكْتُوبٌ: لا لِي وَلا عَلَيَّ "

Ali b. Sâlih der ki: "Rüyamda kıyametin koptuğunu, insanların yaptıkları iyiliğin mükafatını on katıyla aldığım gördüm. Yine rüyamda bir günde yarım dirhem sadaka verdiğimi, bir günümün de «Ne lehinde, ne de aleyhindedir» şeklinde kayda geçtiğini gördüm."

(١١١٠٢)- [٣٣٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ، حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ الرُّؤَاسِيُّ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ عَلِيٍّ، وَالْحَسَنِ ابْنِي صَالِحٍ، وَرَجُلٌ يَقْرَأُ عَلَى﴿لا يَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الأَكْبَرُ﴾، فَالْتَفَتَ عَلِيٌّ إِلَى الْحَسَنِ وَقَدِ اصْفَارَّ وَاخْضَارَّ، فَقَالَ: " يَا حَسَنُ، إِنَّهَا فَوْقَ أَفْزَاعٍ، فَوْقَ أَفْزَاعٍ، وَرَأَيْتُ الْحَسَنَ أَرَادَ أَنْ يَصِيحَ، ثُمَّ جَمَعَ ثَوْبَهُ فَعَضَّ عَلَيْهِ حَتَّى سَكَنَ عَنْهُ، وَقَدْ ذَبُلَ فَمُهُ وَاخْضَارَّ، وَاصْفَارَّ "

---

[1] Nisâ Sur. 69

Humeyd er-Ruvâsî anlatıyor: Sâlih'in oğulları Ali ve Hasan'ın yanındaydım ve bir adam bana: **"En büyük korku bile onları üzmez..."**[1] âyetini okuyordu. Ali, benzi atmış bir şekilde Hasan'a dönüp: "Ey Hasan! Korku üzerine korku" dedi, Hasan'ın bağırmak istediğini, ama sakinleşene kadar giysisini toplayıp ısırdığını gördüm. Sakinleşince ağzı (hâlâ) büzülmüş ve sararıp benzi atmıştı.

(١١١٠٣)- [٣٣٠/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بُنْدَارٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَّهُ لَمَّا قِيلَ لِعِيسَى عَلَيْهِ السَّلامُ: "﴿قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلَهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾، تَزَايَلَتْ مَفَاصِلُهُ "

Hasan b. Sâlih der ki: "İşittiğime göre Hz. İsa'ya **"Sen mi insanlara Allah'ı bırakarak beni ve anamı iki ilah edinin dedin?"**[2] denilince eklemleri yerinden oynamıştır."

(١١١٠٤)- [٣٣٠/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ حُيَيٍّ، يَقُولُ: " إِنَّ لُقْمَانَ لَمَّا قَالَ لابْنِهِ:﴿إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ﴾ تَفَكَّرَ فَمَاتَ "

Yahya b. Âdem der ki: Hasan b. Sâlih'i işittim; "Lokmân Hekim, oğluna: **(dedi ki) «Evladım! İşlediğin şey, bir hardal tanesi ağırlığınca olsa da, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde bulunsa, Allah onu getirip meydana koyar»**[3] âyetini okuduktan sonra düşünmeye başladı ve ardından vefat etti.

---

[1] Enbiyâ Sur. 103

[2] Mâide Sur. 116

[3] Lokmân Sur. 16

(١١١٠٥)- [٣٣٠/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ رُسْتُمَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الصُّوفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا غَسَّانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ صَالِحٍ، يَقُولُ: " الْعَمَلُ بِالْحَسَنَةِ قُوَّةٌ فِي الْبَدَنِ، وَنُورٌ فِي الْقَلْبِ، وَضَوْءٌ فِي الْبَصَرِ، وَالْعَمَلُ بِالسَّيِّئَةِ وَهَنٌ فِي الْبَدَنِ، وَظُلْمَةٌ فِي الْقَلْبِ، وَعَمًى فِي الْبَصَرِ "

Hasan b. Sâlih der ki: "İyilik yapmak bedene güç, kalbe nur, göze de fer katar. Kötülük yapmak ise bedeni zayıflatır, kalbi karartır, gözü de kör eder."

(١١١٠٦)- [٣٣٠/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ رُسْتُمَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا غَسَّانَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ صَالِحٍ، يَقُولُ: " اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ يُبْلِيَانِ كُلَّ جَدِيدٍ، وَيُقَرِّبَانِ كُلَّ بَعِيدٍ، وَيَأْتِيَانِ بِكُلِّ مَوْعُودٍ وَوَعِيدٍ، وَيَقُولُ النَّهَارُ: ابْنَ آدَمَ، اغْتَنِمْنِي، فَإِنَّكَ لا تَدْرِي لَعَلَّهُ لا يَوْمَ لَكَ بَعْدِي، وَيَقُولُ لَهُ اللَّيْلُ مِثْلَ ذَلِكَ "

Hasan b. Sâlih der ki: "Gece ve gündüz her yeniyi eskitir, her uzağı yakın eder, her ödül ve cezayı getirir. Gündüz: «Ey Âdemoğlu! Beni iyi değerlendir. Benden sonra bir gününün olup olmayacağını bilemezsin» der. Gece de aynı şeyi söyler."

(١١١٠٧)- [٣٣٠/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُؤَذِّنُ الصَّاغَانِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ صَالِحٍ، يَقُولُ: " لا تَفْقَهُ حَتَّى لا تُبَالِي فِي يَدِ مَنْ كَانَتِ الدُّنْيَا "

Hasan b. Sâlih der ki: "Dünya malının kimin elinde olduğuna aldırış etmediğin zaman gerçek anlamda biri fakih olursun."

(١١١٠٨)- [٣٣١/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْجَوْهَرِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ النَّهْدِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ صَالِحٍ، يَقُولُ: " إِنَّ الشَّيْطَانَ لَيَفْتَحُ لِلْعَبْدِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ بَابًا مِنَ الْخَيْرِ وَيُرِيدُ بِهِ بَابًا مِنَ السُّوءِ "

Hasan b. Sâlih der ki: "Şeytan bir tane kötülük kapısı aralayabilmek için kula doksan dokuz iyilik kapısı açar."

(١١١٠٩)- [٣٣١/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، "﴿بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الأَيَّامِ الْخَالِيَةِ﴾، قَالَ: سَمِعْنَا أَنَّهُ الصِّيَامُ "

Hasan b. Sâlih der ki: "İşittiğimize göre **"Geçmiş günlerde yaptıklarınıza karşılık, afiyetle yiyin, için"**[1] âyetinde geçmiş günlerde yapılanlardan kasıt, tutulan oruçlardır."

Ali ile Hasan, tâbiûn ve teba-i tâbiînden birçok kişiden rivâyette bulunmuşlardır. Ancak ikisi içinden daha fazla rivâyette bulunup daha fazla şöhret olan kişi Hasan'dı.

Takrîb 263, Takrîb 2054, Takrîb 2061, Takrîb 1772, Takrîb 2914, Takrîb 2915, Takrîb 456, Takrîb 3091, Takrîb 1133, Takrîb 1821, Takrîb 2128-a, Takrîb 652, Takrîb 416, Takrîb 795, Takrîb 1908, Takrîb 935, Takrîb 2881-a, Takrîb 2139, Takrîb 4427, Takrîb 457, Takrîb 415

Dâvud et-Tâî

Onlardan biri de Ebû Süleymân Dâvud b. Nusayr et-Tâî'dir. Bilinçli bir fakih, basiretli bir önder, boynu bükük bir âbiddir. İbretle bakan, gayrette en başta duran, hizmette en önde koşan, ölümü hiç aklından çıkarmayan, ayrılıkların kahrını çeken ve hep endişe içinde olan biriydi.

Denilir ki: "Tasavvuf, hedefe giden yolda her an tetikte beklemek ve elden gelen gayreti göstermektir."

---

[1] Hâkka Sur. 24

(١١١٣٢)- [٧/٣٣٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَحْمُودِ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ: لَقِيَ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، رَجُلٌ، فَسَأَلَهُ عَنْ حَدِيثٍ، فَقَالَ: " دَعْنِي، فَإِنِّي أُبَادِرُ خُرُوجَ نَفْسِي ! "، فَكَانَ سُفْيَانُ إِذَا ذَكَرَ دَاوُدَ، قَالَ: أَبْصَرَ الطَّائِيُّ أَمْرَهُ

Abdullah b. Mahmûd b. Seleme b. Saîd der ki: Adamın biri Dâvud et-Tâî'yle karşılaşınca ona bir hadisi sordu. Dâvud: "Beni rahat bırak! Zira ecelimle yarışıyorum" karşılığını verdi.

Bundan dolayı Süfyân es-Sevrî, Dâvud'u andığı zaman: "et-Tâî kendi durumunun çok iyi farkındadır" derdi.

(١١١٣٣)- [٧/٣٣٦] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عِيسَى، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْمُبَارَكِ، يَقُولُ: " وَهَلِ الأَمْرُ إِلا مَا كَانَ عَلَيْهِ دَاوُدُ الطَّائِيُّ؟ ! "

Hasan b. İsa der ki: Abdullah b. el-Mübârek'in: "Olması gereken Dâvud et-Tâî'nin yaptığından başkası mıdır?" dediğini işittim.

(١١١٣٤)- [٧/٣٣٦] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو عِمْرَانَ، حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ سَالِمٍ، أَنَّ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، كَانَ يَقُولُ: " سَبَقَنِي الْعَابِدُونَ، وَقُطِعَ بِي، وَالَهْفَاهُ ! "

Esved b. Sâlim bildiriyor: Dâvud et-Tâî: "Âbidler beni geçti, ben geride kaldım. Vah bana!" derdi.

(١١١٣٥)- [٧/٣٣٦] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى الْمَوْصِلِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْبُرْجُلانِيُّ، حَدَّثَنَا ظُفُرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ يَحْيَى الْحِمَّانِيِّ، قَالَ: قُلْتُ لِدَاوُدَ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، مَا تَرَى فِي الرَّمْيِ؟ فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَتَعَلَّمَهُ قَالَ: " إِنَّ الرَّمْيَ لَحَسَنٌ، وَلَكِنْ هِيَ أَيَّامُكَ، فَانْظُرْ بِمَ تَقْطَعُهَا "

Yahyâ el-Himmânî bildiriyor: Dâvud b. Nusayr et-Tâî'ye: "Ey Ebû Süleymân! Atış hakkında ne düşünüyorsun? Ben atış tâlimi yapmak istiyorum" dediğimde şöyle karşılık verdi: "Atışı öğrenmek güzel bir şeydir; ancak günlerin sayılı ve bunları ne ile geçirdiğine dikkat et."

(١١١٣٦)- [٧/٣٣٦] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُثْمَانَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ الْخُرَاسَانِيُّ، قَالَ: قَالَ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ: " كَانَ دَاوُدُ مِمَّنْ فَقِهَ، ثُمَّ عَلِمَ، ثُمَّ عَمِلَ، وَكَانَ يُجَالِسُ أَبَا حَنِيفَةَ، فَحَذَفَ يَوْمًا إِنْسَانًا، فَقَالَ لَهُ أَبُو حَنِيفَةَ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ ! طَالَتْ يَدُكَ، وَطَالَ لِسَانُكَ ! قَالَ: ثُمَّ كَانَ يَخْتَلِفُ وَلا يَتَكَلَّمُ، قَالَ: فَلَمَّا عَلِمَ أَنَّهُ بَصِيرٌ عَمَدَ إِلَى كُتُبِهِ فَفَرَّقَهَا فِي الْفُرَاتِ، وَأَقْبَلَ عَلَى الْعِبَادَةِ، وَتَخَلَّى، وَكَانَ زَائِدَةُ بْنُ قُدَامَةَ صَدِيقًا لَهُ، قَالَ: فَأَتَاهُ يَوْمًا، فَقَالَ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، ﴿الم غُلِبَتِ الرُّومُ﴾ ، قَالَ: وَكَانَ يُجِيبُ فِي هَذِهِ الآيَةِ، فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَا الصَّلْتِ انْقَطَعَ الْجَوَّابُ، وَدَخَلَ بَيْتَهُ "

Süfyân b. Uyeyne der ki: Dâvud et-Tâî önce akleden sonra öğrenen sonra da öğrendikleriyle amel eden biriydi. Ebû Hanîfe'yle de birlikte otururdu. Bir gün Dâvud birine vurunca Ebû Hanîfe ona: "Ey Ebû Süleymân! Senin elin de, dilin de fazla uzamış!" dedi. Bundan dolayı daha sonra Dâvud, Ebû Hanîfe'nin yanına geldiğinde oturur, ama hiç konuşmazdı. Ölüm anının yaklaştığını gördüğünde de kitaplarını toplayıp Fırat nehrine attı. İnzivaya çekilip kendini ibadete verdi. Zâide b. Kudâme onun arkadaşıydı. Bir gün yanına geldi. Ona: "Ey Ebû Süleymân!" diyerek **"Elif Lâm Mîm. Rumlar yenildi"**[1] âyetini okudu. Önceleri Dâvud bu âyet okunduğu zaman cevap verirdi. Ancak bu kez Zâide'ye: "Ey Ebu's-Salt! Cevap verecek olan bu işleri bıraktı" dedi ve evine girdi.

---

[1] Rûm Sur. 1, 2

(١١١٣٧)- [٣٣٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا أَبُو حَاتِمٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سُفْيَانَ عَبْدَ الرَّحِيمِ بْنَ مُطَرِّفٍ الرُّوَاسِيَّ ابْنَ عَمِّ وَكِيعِ بْنِ الْجَرَّاحِ بِالْجَزِيرَةِ، يَقُولُ: قَالَ ابْنُ السَّمَّاكِ، فِي زُهْدِ دَاوُدَ الطَّائِيِّ حِينَ مَاتَ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ ! إِنَّ أَهْلَ الدُّنْيَا تَعَجَّلُوا هُمُومَ الْقَلْبِ، وَهُمُومَ النَّفْسِ، وَتَعَبَ الأَبْدَانِ مَعَ شِدَّةِ الْحِسَابِ، فَالرَّغْبَةُ مُتْعِبَةٌ لأَهْلِهَا فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، وَالزَّهَادَةُ رَاحَةٌ لأَهْلِهَا فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، وَإِنَّ دَاوُدَ نَظَرَ بِقَلْبِهِ إِلَى مَا بَيْنَ يَدَيْهِ فَأَعْشَى بَصَرُ قَلْبِهِ بَصَرَ الْعُيونِ، فَكَأَنَّهُ لَمْ يُبْصِرْ مَا إِلَيْهِ تَنْظُرُونَ، وَكَأَنَّكُمْ لا تُبْصِرُونَ مَا إِلَيْهِ يَنْظُرُ، فَأَنْتُمْ مِنْهُ تَعْجَبُونَ، وَهُوَ مِنْكُمْ يَتَعَجَّبُ، فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْكُمْ رَاغِبِينَ مَغْرُورِينَ قَدْ ذَهَبَتْ عَلَى الدُّنْيَا عُقُولُكُمْ، وَمَاتَتْ مِنْ حُبِّهَا قُلُوبُكُمْ، وَعَشِقَتْهَا أَنْفُسُكُمْ، وَامْتَدَّتْ إِلَيْهَا أَبْصَارُكُمْ، اسْتَوْحَشَ الزَّاهِدُ مِنْكُمْ، فَكُنْتَ إِذَا نَظَرْتَ إِلَيْهِ عَرَفْتَ أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا وَحِشٌ، وَذَلِكَ أَنَّهُ كَانَ حَيًّا وَسْطَ مَوْتَى، يَا دَاوُدُ مَا أَعْجَبَ شَأْنَكَ ! وَقَدْ يَزِيدُ فِي عَجَبِكَ أَنَّكَ مِنْ أَهْلِ زَمَانِكَ، أَلْزَمْتَ نَفْسَكَ الصَّمْتَ حَتَّى قَوَّمْتَهَا عَلَى الْعَدْلِ، أَهَنْتَهَا وَإِنَّمَا تُرِيدُ كَرَامَتَهَا، وَأَذْلَلْتَهَا وَإِنَّمَا تُرِيدُ إِعْزَازَهَا، وَوَضَعْتَهَا وَإِنَّمَا تُرِيدُ تَشْرِيفَهَا، وَأَتْعَبْتَهَا وَإِنَّمَا تُرِيدُ رَاحَتَهَا، وَأَجَعْتَهَا وَإِنَّمَا تُرِيدُ شِبَعَهَا، وَأَظْمَأْتَهَا وَإِنَّمَا تُرِيدُ رِيَّها، وَخَشَّنْتَ الْمَلْبَسَ وَإِنَّمَا تُرِيدُ لِينَهُ، وَجَشَبْتَ الْمَطْعَمَ وَإِنَّمَا تُرِيدُ طَيِّبَهُ، وَأَمَتَّ نَفْسَكَ قَبْلَ أَنْ تَمُوتَ، وَقَبَرْتَهَا قَبْلَ أَنْ تُقْبَرَ، وَعَذَّبْتَهَا قَبْلَ أَنْ تُعَذَّبَ، وَغَيَّبْتَهَا عَنِ النَّاسِ كَيْ لا تُذْكَرَ، وَرَغِبْتَ بِنَفْسِكَ عَنِ الدُّنْيَا، فَلَمْ تَرَ لَهَا قَدْرًا وَلا خَطَرًا، وَرَغِبْتَ بِنَفْسِكَ عَنِ الدُّنْيَا: عَنْ أَزْوَاجِهَا، وَمَطَاعِمِهَا، وَمَلابِسِهَا، إِلَى الآخِرَةِ وَأَزْوَاجِهَا، وَلِبَاسِهَا، وَسُنْدُسِهَا، وَحَرِيرِهَا، وَإِسْتَبْرَقِهَا، فَمَا أَظُنُّكَ إِلا قَدْ ظَفِرْتَ بِمَا طَلَبْتَ، وَظَفِرْتَ بِمَا فِيهِ رَغِبْتَ، كَانَ سِيمَاكَ فِي عَمَلِكَ وَسِرِّكَ، وَلَمْ تَكُنْ سِيمَاكَ فِي وَجْهِكَ وَلا إِظْهَارِكَ، فَقِهْتَ فِي دِينِكَ، ثُمَّ تَرَكْتَ النَّاسَ يُفْتُونَ وَيَتَفَقَّهُونَ، وَسَمِعْتَ الأَحَادِيثَ ثُمَّ تَرَكْتَ النَّاسَ يَتَحَدَّثُونَ وَيَرْوُونَ، وَخَرِسْتَ عَنِ الْقَوْلِ، وَتَرَكْتَ النَّاسَ يَنْطِقُونَ، لا تَحْسُدُ الأَخْيَارَ، وَلا تَعِيبُ الأَشْرَارَ، وَلا تَقْبَلُ مِنَ السُّلْطَانِ عَطِيَّةً، وَلا مِنَ الأُمَرَاءِ هَدِيَّةً، وَلا تُدِينُكَ الْمَطَامِعُ، وَلا تَرْغَبُ إِلَى النَّاسِ فِي الصَّنَائِعِ، آنَسَ مَا تَكُونَ إِذَا كُنْتَ بِاللَّهِ خَالِيًا، وَأَوْحَشَ مَا تَكُونُ إِذَا كُنْتَ مَعَ النَّاسِ

جَالِسًا، فَأَوْحَشَ مَا تَكُونُ آنَسَ مَا يَكُونُ النَّاسُ، وَآنَسَ مَا تَكُونُ أَوْحَشَ مَا يَكُونُ النَّاسُ! جَاوَزْتَ حَدَّ الْمُسَافِرِينَ فِي أَسْفَارِهِمْ، وَجَاوَزْتَ حَدَّ الْمَسْجُونِينَ فِي سُجُونِهِمْ، فَأَمَّا الْمُسَافِرُونَ فَيَحْمِلُونَ مِنَ الطَّعَامِ وَالْحَلاوَةِ مَا يَأْكُلُونَ، وَأَمَّا أَنْتَ فَإِنَّمَا هِيَ خُبْزَةٌ أَوْ خُبْزَتَانِ فِي شَهْرِكَ، تَرْمِي بِهَا فِي دَنٍّ عِنْدَكَ، فَإِذَا أَفْطَرْتَ أَخَذْتَ مِنْهَا حَاجَتَكَ فَجَعَلْتَهُ فِي مَطْهَرَتِكَ، ثُمَّ صَبَبْتَ مِنَ الْمَاءِ مَا يَكْفِيكَ، ثُمَّ اصْطَبَغْتَ بِهِ مَلْجَأً، فَهَذا إِدَامُكَ وَحَلْوَاؤُكَ، وَكُلُّ نَوْمِكَ، فَمَنْ سَمِعَ بِمِثْلِكَ صَبَرَ صَبْرَكَ، أَوْ عَزَمَ عَزْمَكَ، وَمَا أَظُنُّكَ إِلا قَدْ لَحِقْتَ بِالْمَاضِينَ، وَمَا أَظُنُّكَ إِلا قَدْ فَضَلْتَ الآخَرِينَ، وَلا أَحْسِبُكَ إِلا قَدْ أَتْعَبْتَ الْعَابِدِينَ، دَاوُدُ أَنْتَ كُنْتَ حَيًّا فِي الآخِرِينَ، وَقَدْ لَحِقْتَ بِالأَوَّلِينَ، وَأَنْتَ فِي زَمَنِ الرَّاغِبِينَ، وَلَقَدْ أَخَذْتَ بِذِرْوَةِ الزَّاهِدِينَ، وَأَمَّا الْمَسْجُونُ فَيَكُونُ مَعَ النَّاسِ مَحْبُوسًا فَيَأْنَسُ بِهِمْ، لأَنَّ الْعَدَدَ كَثِيرٌ مِنْهُمْ مَعَهُ، وَأَمَّا أَنْتَ فَسَجَنْتَ نَفْسَكَ فِي بَيْتِكَ وَحْدَكَ، فَلا مُحَدِّثَ وَلا جَلِيسَ مَعَكَ، فَلا أَدْرِي: أَيُّ الأَمْرَيْنِ أَشَدُّ عَلَيْكَ؟ الْخَلْوَةُ فِي بَيْتِكَ تَمُرُّ بِهِ الشُّهُورُ وَالسُّنُونُ، أَمْ تَرْكُكَ الْمَطَاعِمَ وَالْمَشَارِبَ لا تَأْكُلُ مِنْهَا وَلا تُرِيحُ إِلَى شَيْءٍ مِنْهَا، لا سِتْرَ عَلَى بَابِكَ، وَلا فِرَاشَ تَحْتَكَ، وَلا قُلَّةَ يَبْرُدُ فِيهَا مَاؤُكَ، وَلا قَصْعَةَ فِيهَا غِدَاؤُكَ وَعَشَاؤُكَ، مَطْهَرَتُكَ قُلَّتُكَ، وَقَصْعَتُكَ تَوْرُكَ، وَكُلُّ أَمْرِكَ دَاوُدُ عَجَبًا! أَمَا كُنْتَ تَشْتَهِي مِنَ الْمَاءِ بَارِدَهُ؟ وَلا مِنَ الطَّعَامِ طَيِّبَهُ؟ وَلا مِنَ اللِّبَاسِ لَيِّنَهُ؟ بَلَى، وَلَكِنَّكَ زَهِدْتَ فِيهِ لِمَا بَيْنَ يَدَيْكَ مِمَّا دُعِيتَ إِلَيْهِ وَرَغِبْتَ فِيهِ، فَمَا أَصْغَرَ مَا بَذَلْتَ! وَمَا أَحْقَرَ مَا تَرَكْتَ! وَمَا أَيْسَرَ مَا فَعَلْتَ فِي جَنْبِ مَا أَمَّلْتَ أَوْ طَلَبْتَ! أَمَّا أَنْتَ فَقَدْ ظَفِرْتَ بِرَوْحِ الْعَاجِلِ، وَسَعَيْتَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فِي الآجِلِ، عَزَلْتَ الشَّهْوَةَ عَنْكَ فِي حِيَاتِكَ لِكَيْلا يَدْخُلَكَ عُجْبُهَا، وَلا تَلْحَقَكَ فِتْنَتُهَا، فَلَمَّا مُتَّ شَهَرَكَ رَبُّكَ بِمَوْتِكَ، وَأَلْبَسَكَ رِدَاءَ عَمَلِكَ، فَلَمْ تَنْثُرْ مَا عَمِلْتَ فِي سِرِّكَ، فَأَظْهَرَ اللَّهُ الْيَوْمَ ذَلِكَ، وَأَكْثَرَ نَفْعَكَ، وَخَشِيتَ الْجَمَاعَةَ، فَلَوْ رَأَيْتَ الْيَوْمَ كَثْرَةَ تَبَعِكَ عَرَفْتَ أَنَّ رَبَّكَ قَدْ أَكْرَمَكَ وَشَرَّفَكَ، فَقُلْ لِعَشِيرَتِكَ: الْيَوْمَ تَتَكَلَّمُ بِأَلْسِنَتِهَا، فَقَدْ أَوْضَحَ الْيَوْمَ رَبُّكَ فَضْلَهَا أَنْ كُنْتَ مِنْهَا، فَلَوْ لَمْ تَسْتَرِحْ إِلَى خَيْرٍ تَعْمَلُهُ إِلا حُسْنَ هَذَا النَّشْرِ، وَجَمِيلَ هَذَا الْمَشْهَدِ لِكَثْرَةِ هَذَا

التَّبَعِ، إِنَّ رَبَّكَ لا يُضَيِّعُ مُطِيعًا، وَلا يَنْسَى صَنِيعًا، يَشْكُرُ لِخَلْقِهِ مَا صَنَعَ فِيمَا أَنْعَمَ عَلَيْهِمْ أَكْثَرَ مِنْ شُكْرِهِمْ إِيَّاهُ ! فَسُبْحَانَهُ شَاكِرًا مُجَازِيًا مُثِيبًا ! "

İbnu's-Semmâk, Dâvûd et-Tâî vefat ettiği zaman onun zühdü hakkında şöyle dedi: "Ey insanlar! Dünya ehli, hesabın şiddetine rağmen, kalplerini onun sevgisiyle doldurup, arzularına uydu ve bedenlerini bitkin düşürdüler. Dünyaya olan bağlılık; hem dünyada, hem âhirette yorucudur. Zühd kişiyi hem dünyada, hem âhirette rahat ettirir.

Dâvûd, kalbiyle önündekilere baktı. Onun basireti gözlerinden daha keskindi. O sanki sizin baktığınıza bakmıyordu ve sanki siz de onun baktığına bakmıyordunuz. Bu sebeple siz ona hayret ederken, o da size hayret ediyordu. O, sizin dünyaya kandığınızı, aklınızın uçtuğunu, dünya sevgisiyle kalbinizin öldüğünü, nefislerinizin ona âşık olduğunu, gözlerinizin hep ona baktığını görünce zühdün size çok uzak olduğunu gördü. Ben ona bakınca, dünya ehlinden uzak, ölülerin ortasında yaşayan biri gibi olduğunu görürdüm.

Ey Dâvûd! Senin halin ne garibtir. Senin hayret edilecek durumun şuradan geliyordu: Sen zamanının adamısın. Nefsini susmaya alıştırdın ve onu doğrultup (Kıyamet günü) yücelmesini istediğin için küçük düşürdün, azizleşmesi için aşağıladın, rahat etmesi için yordun, doyması için aç bıraktın, susuz kalmaması için susuz bıraktın. (Kıyamet günü) yumuşak elbiseler giyebilmek için kaba elbiseler giydin, lezzetli yemekler yiyebilmek için güzel olmayan yemekler yedin. Nefsin ölmeden önce onu öldürdün, defnedilmeden önce onu sen defnettin, azab görmeden önce sen azab ettin ve kimse anmasın diye onu halktan uzak tuttun. Dünyadan yüz çevirdin ve ona zerre kadar değer vermedin. Kendini dünyadaki eşlerden, yemeklerden ve giyeceklerden, ahiret hanımları, giyecekleri, ipekleri ve atlasları için vazgeçtin.

İnanıyorum ki sen istediklerini elde ettin ve talep ettiklerine kavuştun. Senin güzelliğin amelinde ve gösterişe kaçmadan bunları gizlice

yapmandaydı. Dinde bilgi sahibi oldun ve insanları bir kenara bırakıp fetvalarına karışmadın. Sen hadis ilmini bilmene rağmen insanları bıraktın ve hadis okuyup rivâyet ederlerken sen onlarla olmadın. Sen sustun ve insanları konuşmaları için bıraktın.

Sen hayırlıları kıskanmadın. Kötüleri ayıplamadın. Sultandan bahşiş ve valilerden hediye kabul etmedin; tutkular seni alçaltmadı ve insanların (rahat içinde) yaşamlarına rağbet etmedin.

Sen Allah ile baş başayken hiç yalnızlık hissetmez, halkın içinde olduğun zaman ise yalnızlık hissederdin. En fazla yalnızlık hissettiğin an, insanların hiç yalnızlık hissetmediği andı. Hiç yalnızlık hissetmediğin anlar ise insanların yalnızlık hissettiği anlardı.

Sen yolcuların sefer anındaki tüm konaklarını geçip sınıra dayandın, zindana girenlerin hududunu da aştın. Yolcular, yiyecekleri yemek ve helvaları götürürken sen bir veya iki ekmek aldın. Kendine yetecek kadar su aldın. İftar ettiğin zaman, ihtiyacın kadar suyu alıp ibriğe koydun ve onunla abdest aldın senin azığın, helân ve uykun böyleydi.

Senin gibisini duyan var mı? Senin gibi sabreden, senin gibi azimli olan var mı? İnanıyorum ki sen öncekilerin yanına gittin. İnanıyorum ki sen sonradan gelenlerden üstünsün. Senin, (Seni örnek alacak olan) âbidlerin çok yorulmalarına sebep oldun.

Ey Dâvûd! Sen sonrakiler arasında diriyken öncekilerin yanma gittin. Sen dünyaya rağbet edenlerin arasında zahitliğinle zirve yaptın.

Zindanda olana gelince, insanlarla beraber hapsedilmiştir ve bu kişi onlarla ünsiyet kurar. Çünkü onunla beraber çok kişi vardır. Ama sen kendini evinde tek başına hapsettin. Seninle konuşacak ve beraber olacak kimse yoktur. Hangi şeyin senin için daha zor olduğunu bilmiyorum; evde aylarca ve senelerce tek başına oturman mı, yoksa yemekten içmekten kesilip, kapın sürgüsüz, ayağının altı yaygısız, suyunu soğutacak testiden mahrum, sabah ve akşam yemeğini koruyacak bir tasın bile olmaksızın

beklemek mi?

Ey Dâvûd! Her halin hayrete şayandır! Canın hiç soğuk su, güzel bir yemek, yumuşak elbise çekmez mi? Hayır, isterdi ama cennette sana vaad edilen şeyler için bunlara karşı zahid davrandın.

Fedakârlık ettiğin şey ne kadar küçük, terk ettiğin şey ne kadar hakir, umduğun veya istediğin şeyler karşısında yaptıkların ne kadar basit kalır. Sen, inşaallah dünyayı terk etmekle zafer kazandın ve âhirette umduğuna kavuştun. Hayatın boyunca, kendini beğenmişlik hissine kapılmamak, fitnesine düşmemek için şehvetini kendinden hep uzak tuttun. Öldüğün zaman ise Allah seni ölümünle şöhretli yaptı. Gizli yaptığın hiçbir şeyi açığa vurmadın, ama Allah bugün bunları açığa vurdu ve gizlice yapıp açıklamadığın amelinin örtüsünü giydirdi. Allah, bugün bunları açığa çıkardı ve gizlice yaptığın amellerin faydası böylece sana daha faydalı oldu. Sen toplumun içine karışmaktan da sakınırdın.

Eğer bugün peşinden gelenlerin ne kadar çok olduğunu görseydin Rabbinin sana ne kadar ikramda bulunduğunu ve değer verdiğini bilirdin. Aşiretine, bugün kendi dilleriyle konuşmasını söyle. Senin, bu aşiretten olman sebebiyle, Rabbin bu aşiretin faziletli olduğunu gösterdi. Hayır yapmana rağmen şayet hâlâ için rahat değilse, yaptıklarından dolayı peşinden getirdiğin bunca insan ve onların içinde bulundukları şu durumu düşün. Elbette ki Rabbin itaat edenin itaatini boşa çıkarmaz ve yapılanı unutmaz. Kullarının kendisine şükrettiklerinden daha çok verdiği nimetlerle onların yaptıklarının karşılığını verir. Yapılan amellerin sevabını bolca veren, mükâfatlandıran ve sevap veren Allah bütün noksanlıklardan münezzehtir.

(١١١٣٨)- [٣٣٨/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ السَّكَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، قَالَ: قَالَ ابْنُ السَّمَّاكِ، فِي جَنَازَةِ دَاوُدَ الطَّائِيِّ " مَا أَعْجَبَ شَأْنَكَ ! وَقَدْ يَزِيدُ فِي عَجَبِنَا أَنَّكَ مِنْ أَهْلِ زَمَانِكَ قَبَرْتَ نَفْسَكَ قَبْلَ أَنْ تُقْبَرَ، وَأَمَتَّهَا قَبْلَ أَنْ تَمُوتَ، عَمَدْتَ إِلَى خُبْزَةٍ أَوْ خُبْزَتَيْنِ فَأَلْقَيْتَهَا فِي

دَنٍّ عِنْدَكَ، فَإِذَا كَانَ اللَّيْلُ قَرَّبْتَ مِطْهَرَتَكَ، وَأَخْرَجْتَ فَصَبَبْتَ عَلَيْهَا مِنَ الْمَاءِ، ثُمَّ أَدَمْتَهَا، فَهُوَ أَدَمُكَ، وَهُوَ حَلْوَاؤُكَ، أَيْبَسْتَ الطَّعْمَ وَإِنَّمَا تُرِيدُ طَيِّبَهُ، وَأَخْشَنْتَ الْمَلْبَسَ وَإِنَّمَا تُرِيدُ لَيِّنَهُ، لَمْ تَرَ مَا تَرَكْتَ عَظِيمًا، فَآنَسَ مَا يَكُونُ النَّاسُ أَوْحَشَ مَا تَكُونُ، وَأَوْحَشَ مَا يَكُونُ النَّاسُ آنَسَ مَا تَكُونُ، تَفَقَّهْتَ لِنَفْسِكَ، وَتَرَكْتَ النَّاسَ يَتَفَقَّهُونَ، وَتَعَلَّمْتَ لِنَفْسِكَ وَتَرَكْتَ النَّاسَ يَتَعَلَّمُونَ، فَمَنْ سَمِعَ بِمِثْلِكَ عَزَمَ مِثْلَ عَزْمِكَ؟ وَفَعَلَ مِثْلَ فِعْلِكَ؟ ! عَزَلْتَ الشَّهْوَةَ عَنْكَ فِي حَيَاتِكَ كَيْ لا تُصِيبَكَ فِتْنَتُهَا، فَلَمَّا مُتَّ شَهَرَكَ رَبُّكَ، وَأَلْبَسَكَ رِدَاءَ عَمَلِكَ، وَحَشَدَ الْجَمَاعَةَ لَكَ، فَلَوْ رَأَيْتَ الْيَوْمَ تَبَعَكَ عَلِمْتَ أَنَّهُ قَدْ كَرَّمَكَ وَشَرَّفَكَ، وَلَوْ أَنَّ طَيِّئًا تَكَلَّمَتْ بِأَلْسِنَتِهَا شَرَفًا بِكَ لَحُقَّ لَهَا، إِذْ كُنْتَ مِنْهَا أَبَا سُلَيْمَانَ ! "

Muhammed b. es-Sabbâh der ki: İbnu's-Semmâk, Dâvud et-Tâî'nin cenazesinde şöyle dedi: "Ne çok şaşılacak bir halin var! Bizi daha çok şaşırtan şey de zamanının insanları içinde kabre konulmadan kendini kabre koyan, ölmeden önce nefsini öldüren biri olmandır. Bir veya iki ekmek alıp yanındaki bir kaba koyar, gece olunca su kabını alıp bu ekmeğin üzerine döker ve ıslatıp yerdin. Yemeğin de, tatlın da buydu. Canın en güzel yemekleri çektiği halde ekmeği kurutup yedin. Yumuşacık giysileri giymek istediğin halde kaba giysiler giydin. Terk ettiğin şeyleri hiçbir zaman önemli görmedin. İnsanların en kalabalık olduğu zamanlar kendini en çok yalnız gördüğün zamanlar oldu. İnsanların kendilerini en yalnız gördükleri zamanlar da senin en çok ünsiyet bulduğun anlar oldu.

Kendin için akletttin ve akletmeleri için insanları kendi hallerine bıraktın. Kendin için öğrendin ve öğrenmeleri için insanları kendi hallerine bıraktın. İnsanlar senin azmin ve yaptığın gibisini görmüş müdür ki? Fitnesine kapılmamak için hayatın boyunca şehvetten uzak durdun. Ölünce de Rabbin seni meşhur edip, amelinin giysisini giydirdi ve insanları senin için bir araya topladı. Şayet bugün peşinden çıkanları görseydin Rabbinin sana ikramda bulunup şereflendirdiğini de görürdün. Senden dolayı tüm Tay kabilesi şeref konusunda konuşabilir. Zira sen onlardan biriydin ey Ebû Süleymân!"

(١١١٣٩)- [٣٣٩/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِمْرَانَ الأَخْنَسِيُّ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلا قَالَ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، " أَلا تُسَرِّحُ لِحْيَتَكَ !، قَالَ: إِنِّي عَنْهَا مَشْغُولٌ "

Velîd b. Utbe der ki: Adamın birinin Dâvud et-Tâî'ye: "Ey Ebû Süleymân! Neden sakallarını düzeltmiyorsun?" dediğini işittim. Dâvud: "Onunla ilgilenemeyecek kadar meşgulüm" karşılığını verdi.

(١١١٤٠)- [٣٣٩/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عِيسَى، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ مُحَمَّدٍ التَّيْمِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دَاوُدَ الْخُرَيْبِيَّ، يَقُولُ: قِيلَ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: " لِمَ لا تُسَرِّحُ لِحْيَتَكَ؟ قَالَ: إِنِّي إِذًا لَفَارِغٌ ! "

Abdullah b. Dâvud el-Hureybî der ki: Dâvud et-Tâî'ye: "Neden sakallarını düzeltmiyorsun?" diye sorulunca: "Yaparsam gamsız biri olurum" dedi.

(١١١٤١)- [٣٣٩/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا أَبُو حَاتِمٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عُمَرَ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْجُعْفِيُّ، قَالَ: قِيلَ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: لِمَ لا تُسَرِّحُ لِحْيَتَكَ؟ قَالَ: " الدُّنْيَا دَارُ مَأْتَمٍ "

Hafs b. Ömer el-Cu'fî der ki: Dâvud et-Tâî'ye: "Neden sakallarını düzeltmiyorsun?" diye sorulunca: "Dünya matem yeridir" dedi.

(١١١٤٢)- [٣٣٩/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلَفٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ بِبَغْدَادَ سَنَةَ خَمْسٍ وَمِائَتَيْنِ، لَمَّا مَاتَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ شَيَّعَ النَّاسُ جَنَازَتَهُ، فَلَمَّا دُفِنَ قَامَ ابْنُ السَّمَّاكِ، فَقَالَ: " يَا دَاوُدُ، كُنْتَ تَسْهَرُ لَيْلَكَ إِذَا النَّاسُ يَنَامُونَ، فَقَالَ الْقَوْمُ جَمِيعًا: صَدَقْتَ، وَكُنْتَ تَرْبَحُ إِذَا النَّاسُ يَخْسَرُونَ، قَالَ النَّاسُ جَمِيعًا: صَدَقْتَ، وَكُنْتَ تَسْلَمُ إِذَا النَّاسُ يَخُوضُونَ، قَالَ النَّاسُ جَمِيعًا: صَدَقْتَ

حَتَّى عَدَّدَ فَضَائِلَهُ كُلَّهَا، فَلَمَّا فَرَغَ قَامَ أَبُو بَكْرٍ النَّهْشَلِيُّ، فَحَمِدَ اللَّهَ، ثُمَّ قَالَ: يَا رَبِّ إِنَّ النَّاسَ قَدْ قَالُوا مَا عِنْدَهُمْ، مَبْلَغَ مَا عَلِمُوا، اللَّهُمَّ فَاغْفِرْ لَهُ بِرَحْمَتِكَ، وَلا تَكِلْهُ إِلَى عَمَلِهِ "

Ebû Bekr b. Hâlef der ki: Hicri iki yüz beş yılında Bağdat'ta İshâk b. Mansûr bize şunu anlattı: Dâvud et-Tâî öldüğü zaman insanlar cenazesine çıktılar. Defnedildikten sonra İbnu's-Semmâk kalkıp: "Ey Dâvud! İnsanlar uyurken sen gecelerini ibadetle geçirirdin" dedi. Oradakiler hep birden: "Doğru söylüyorsun" karşılığım verdiler. İbnu's-Semmâk: "İnsanlar kaybederken sen kazanırdın" deyince, oradakiler her birden: "Doğru söylüyorsun" karşılığını verdiler. İbnu's-Semmâk: "İnsanlar günahlara batarken sen günahtan yana selamette olurdun" deyince, oradakiler hep birden: "Doğru söylüyorsun" karşılığını verdiler. Bu şekilde İbnu's-Semmâk onun bütün faziletlerini saydı, oradakiler de hepsinde onu onayladı. Bitirince Ebû Bekr en-Nehşelî kalktı. Allah'a hamd ettikten sonra: "Rabbim! İnsanlar Dâvud hakkında söyleyeceklerini ve bildiklerini dile getirdiler. Allahım! Onu ameliyle başbaşa bırakma, rahmetinle onu bağışla" dedi.

(١١١٤٣)- [٣٤٠/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا أَبُو حَاتِمٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشرٍ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْجُعْفِيُّ، قَالَ: اشْتَكَى دَاوُدُ الطَّائِيُّ أَيَّامًا وَكَانَ سَبَبَ لَّتِهِ عِلَّتِهِ أَنَّهُ مَرَّ بِآيَةٍ فِيهَا ذِكْرُ النَّارِ، فَكَرَّرَهَا مِرَارًا فِي لَيْلَتِهِ، فَأَصْبَحَ مَرِيضًا فَوَجَدُوهُ قَدْ مَاتَ وَرَأْسُهُ عَلَى لَبِنَةٍ، فَفَتَحُوا بَابَ الدَّارِ وَدَخَلَ نَاسٌ مِنْ إِخْوَانِهِ وَجِيرَانِهِ، وَمَعَهُمُ ابْنُ السَّمَّاكِ، فَلَمَّا نَظَرَ إِلَى رَأْسِهِ، قَالَ: يَا دَاوُدُ، فَضَحْتَ الْقُرَّاءَ، فَلَمَّا حَمَلُوهُ إِلَى قَبْرِهِ خَرَجَ فِي جَنَازَتِهِ خَلْقٌ كَثِيرٌ، حَتَّى خَرَجَ ذَوَاتُ الْخُدُورِ، فَقَالَ ابْنُ السَّمَّاكِ: " يَا دَاوُدُ، سَجَنْتَ نَفْسَكَ قَبْلَ أَنْ تُسْجَنَ، وَحَاسَبْتَ نَفْسَكَ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبَ، فَالْيَوْمَ تَرَى ثَوَابَ مَا كُنْتَ تَرْجُو، وَلَهُ كُنْتَ تَنْصِبُ وَتَعْمَلُ، فَقَالَ أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ وَهُوَ عَلَى شَفِيرِ الْقَبْرِ: اللَّهُمَّ لا تَكِلْ دَاوُدَ إِلَى عَمَلِهِ، فَأَعْجَبَ النَّاسَ مَا قَالَ أَبُو بَكْرٍ "

Hafs b. Ömer el-Cu'fî der ki: Dâvud et-Tâî hasta düştü ve hastalığı birkaç gün sürdü. Hasta düşmesinin sebebi de gece namazından Kur'ân okurken cehennemin zikredildiği bir âyetin gelmesiydi. Âyeti tekrar tekrar okuyunca da sabah hasta oldu. Onu ölü olarak bulduklarında başı bir tuğlanın üzerindeydi. Evinin kapısı açılınca içeriye kardeşlerinden ve komşularından bazıları girdi. İbnu's-Semmâk da girenlerden biriydi. İbnu's-Semmâk, Dâvud'un başına bakınca: "Ey Dâvud! Kur'ân hafızlarını rezil ettin!" dedi. Onu mezarına götürürlerken cenazesine çok insan katıldı. Evlerine çekilen genç kızlar dahi cenazesine çıktı. Mezarının başında İbnu's-Semmâk şöyle dedi: "Ey Dâvud! Mezara hapsedilmeden kendini hapsettin, hesaba çekilmeden de kendini hesaba çektin. Bugün karşılığını beklediğin, kendileri için gecelerini ibadetle geçirip amel ettiğin şeylerin sevabını alacaksın." Mezarının kenarında duran Ebû Bekr b. Ayyâş da: "Allahım! Dâvud'u ameliyle baş başa bırakma!" dedi. Oradakiler Ebû Bekr'in bu sözüne çok şaşırdılar.

(١١١٤٤)- [٧/٣٤٠] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ رَاشِدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ الأَزْرَقُ، حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: بَلَغَنِي أَنَّ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، لَمَّا دُفِنَ أَخَذَ النَّاسُ يَقُولُونَ، فَوَقَفَ أَبُو بَكْرٍ النَّهْشَلِيُّ عَلَى قَبْرِهِ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ لا تَكِلْهُ إِلَى عَمَلِهِ "

İbn Mehdî der ki: Bana bildirilene göre Dâvud et-Tâî defnedildiği zaman insanlar onun amellerini konuşmaya başladılar. Bunun üzerine Ebû Bekr en-Nehşelî mezarının başında durdu ve: "Allahım! Onu ameliyle baş başa bırakma!" dedi.

(١١١٤٥)- [٧/٣٤٠] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ حَفْصٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْخَلِيلِ الْقُومَسِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْعَبَّاسِ بْنَ السَّمَّاكِ، يَقُولُ: دَخَلْتُ عَلَى دَاوُدَ الطَّائِيِّ يَوْمَ مَاتَ وَهُوَ فِي بَيْتٍ عَلَى التُّرَابِ، وَتَحْتَ رَأْسِهِ لَبِنَةٌ، فَبَكَيْتُ لِمَا رَأَيْتُ مِنَ حَالِهِ، ثُمَّ ذَكَرْتُ مَا أَعَدَّ اللَّهُ تَعَالَى لأَوْلِيَائِهِ،

فَقُلْتُ: " دَاوُدُ ! سَجَنْتَ نَفْسَكَ قَبْلَ أَنْ تُسْجَنَ، وَعَذَّبْتَ نَفْسَكَ قَبْلَ أَنْ تُعَذَّبَ، فَالْيَوْمَ تَرَى ثَوَابَ مَا كُنْتَ لَهُ تَعْمَلُ "

Ebu'l-Abbâs b. es-Semmâk der ki: Öldüğü gün Dâvud et-Tâî'nin yanına girdim. Evin içinde toprağın üzerindeydi ve başının altında da bir tuğla vardı. Onun bu halini görünce ağlamaya başladım. Daha sonra Allah'ın, dostlarına hazırladığı mükafatları hatırlayınca şöyle dedim: "Dâvud! Mezara hapsedilmeden kendini hapsettin, azaba maruz kalmadan da kendini cezalandırdın. Bugün yaptığın amellerin sevabını alacaksın."

(١١١٤٦)- [٣٤٠/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ الْكِنْدِيَّ، فِي جَنَازَةِ بِشْرِ بْنِ الْحَارِثِ، يَقُولُ: دَخَلَ ابْنُ السَّمَّاكِ، عَلَى دَاوُدَ الطَّائِيِّ حِينَ مَاتَ وَهُوَ فِي بَيْتٍ عَلَى التُّرَابِ، فَقَالَ: " دَاوُدُ ! سَجَنْتَ نَفْسَكَ قَبْلَ أَنْ تُسْجَنَ، وَعَذَّبْتَ نَفْسَكَ قَبْلَ أَنْ تُعَذَّبَ، فَالْيَوْمَ تَرَى ثَوَابَ مَا كُنْتَ لَهُ تَعْمَلُ "

Muhammed b. Ubeyde der ki: Bişr b. el-Hâris'in cenazesinde Ebû Câfer el-Kindî'nin şöyle dediğini işittim: "İbn Semmâk, vefat eden Dâvud et-Tâî'nin yanına girdiğinde evde toprak üzerinde uzanıyordu. Bunun üzerine: "Dâvud! Mezara hapsedilmeden kendini hapsettin, azaba maruz kalmadan da kendini cezalandırdın. Bugün yaptığın amellerin sevabını alacaksın" dedi.

(١١١٤٧)- [٣٤٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الرَّابِشِيُّ، قَالَ: " رَأَيْتُ النَّاسَ يَأْتُونَ هَهُنَا ثَلاثَ لَيَالٍ مَخَافَةَ أَنْ تَفُوتَهُمْ جَنَازَةُ دَاوُدَ، وَرَأَيْتُ النَّاسَ كُلَّهُمْ يَبْكُونَ عَلَيْهِ، مَا شَبَّهْتُهُ إِلا يَوْمَ الْخُرُوجِ "

Muhammed b. İsa er-Râbişî der ki: "Dâvud'un cenaze namazını kaçırırlar endişesiyle insanların üç gün boyunca buraya akın ettiklerini gördüm. Gelen

insanların tümünün Dâvud'a ağladıklarını gördüm. Bu ortamı görünce kabirlerden çıkış gününe benzettim."

(١١١٤٨)- [٧/٣٤١] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: " شَهِدْتُ جَنَازَةَ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، وَحَضَرْتُهُ عِنْدَ الْمَوْتِ، فَمَا رَأَيْتُ أَشَدَّ نَزْعًا مِنْهُ، أَتَيْنَاهُ مِنَ الْعَشِيِّ وَنَحْنُ نَسْمَعُ نَزْعَهُ قَبْلَ أَنْ نَدْخُلَ، ثُمَّ غَدَوْنَا عَلَيْهِ وَهُوَ فِي النَّزْعِ فَلَمْ نَبْرَحْ حَتَّى مَاتَ "

Ebû Dâvud et-Tayâlisî der ki: "Dâvut et-Tâî'nin cenazesinde bulundum. Can verirken de yanındaydım. Can çekişmesi onun kadar çetin olan birini daha görmedim. Yatsı zamam yanına geldiğimizde eve girmeden can çekişmesinin seslerini duyuyorduk. Sabah yanına bir daha geldiğimizde hâlâ can çekişiyordu. Çok geçmeden de vefat etti."

(١١١٤٩)- [٧/٣٤١] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ، قَالَ: " حَضَرْتُ جَنَازَةَ دَاوُدَ، كَانَ يُنْعَى سَاعَةً بَعْدَ سَاعَةٍ، ثُمَّ نُكَذِّبُ، فَحُمِلَ عَلَى سَرِيرَيْنِ أَوْ ثَلاثَةٍ، تُكْسَرُ مِنْ زِحَامِ النَّاسِ عَلَيْهِ، فَيُغَيَّرُ السَّرِيرُ، وَصُلِّيَ عَلَيْهِ كَذَا وكَذَا مَرَّةً، وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ يُوضَعُ عَلَى الْقَبْرِ، فَيَجِيءُ قَوْمٌ فَيَحْمِلُونَهُ فَيَذْهَبُونَ بِهِ، ثُمَّ يُعِيدُونَهُ إِلَى مَوْضِعِ قَبْرِهِ "

Hasan b. Bişr der ki: "Dâvud'un cenazesinde bulundum. Ölüm haberi bir veriliyor, sonra da yalanlanıyordu. Mezara götürülürken iki veya üç yatak değiştirildi. Zira gelenlerin izdihamından dolayı kırılıyor, başkasıyla değiştiriliyordu. Cenaze namazı birkaç defa kılındı. Çünkü cenaze namazı kılındıktan sonra kabre konuluyor, ancak yeni bir topluluk gelince onu çıkarıyorlardı. Götürüp namazını kıldıktan sonra da tekrar mezarına koyuyorlardı."

(١١١٥٠)- [٣٤١/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الأُمَوِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: " حَضَرْتُ بِالْكُوفَةِ مَوْتَ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، فَمَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَشَدَّ مَوْتًا مِنْهُ فِي سَكْتَةٍ، أَسْمَعُ خُوَارَهُ كَأَنَّهُ خُوَارُ ثَوْرٍ "

Ebû Dâvud et-Tayâlisî der ki: "Kufe'de Dâvud et-Tâî'nin vefat anında yanında bulundum. Can çekişmesi onun kadar çetin olan birini daha görmedim. Sessizlik olunca kendisinden öküz böğürtüsüne benzer bir sesin geldiğini işitiyordum."

(١١١٥١)- [٣٤١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ هَنَّاسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ يُونُسَ بْنَ عُرْوَةَ، يَقُولُ: " زَحَمُونِي فِي جَنَازَةِ دَاوُدَ الطَّائِيِّ حَتَّى قَطَعُوا نَعْلِي فَذَهَبَتْ، وَسَلُّوا رِدَائِي عَنْ مَنْكِبِي فَذَهَبَ "

Yûnus b. Urve der ki: "Dâvud et-Tâî'nin cenazesinde o kadar büyük bir izdiham yaşandı ki bundan dolayı ayakkabımın bağı koptu. Abam omuzlarımdan çekilip gitti."

(١١١٥٢)- [٣٤١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الْحَرِيشِ أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى الْكِلابِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شَبُّوَيْهِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: سَمِعْتُ حَفْصَ بْنَ حُمَيْدٍ، يَقُولُ: سَأَلْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، عَنْ مَسْأَلَةٍ، فَقَالَ دَاوُدُ: " أَلَيْسَ الْمُحَارِبُ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَلْقَى الْحَرْبَ، أَلَيْسَ يَجْمَعُ لَهُ آلَتَهُ؟ فَإِذَا أَفْنَى عُمْرَهُ فِي جَمْعِ الآلَةِ فَمَتَى يُحَارِبُ؟ ! إِنَّ الْعِلْمَ آلَةٌ قَدْ أَفْنَى عُمْرَهُ فِيهِ، فَمَتَى يَعْمَلُ؟ ! "

Hafs b. Humeyd bildiriyor: Dâvud et-Tâî'ye bir konu hakkında soru sorduğumda bana şu karşılığı verdi: "Savaşa çıkmak isteyen kişi, bu savaş için gerekli malzeme ve silahı hazırlamaya çalışmaz mı? Peki, ömrünü bu malzeme ve silahları hazırlamakla geçiren kişi ne zaman savaşacak? İlim de amel için bir araçtır. Kişi ömrünü bu araç için harcayacaksa ameli ne zaman yapacak?"

(١١١٥٣)- [٣٤١/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الأُشْنَانِيُّ، حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، حَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِنَا، قَالَ: إِنَّمَا كَانَ سَبَبَ عُزْلَةِ دَاوُدَ الطَّائِيِّ أَنَّهُ كَانَ يُجَالِسُ أَبَا حَنِيفَةَ، فَقَالَ لَهُ أَبُو حَنِيفَةَ: " يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، أَمَّا الأَدَاةُ فَقَدْ أَحْكَمْنَاهَا، فَقَالَ دَاوُدُ: فَأَيُّ شَيْءٍ بَقِيَ؟ قَالَ: بَقِيَ الْعَمَلُ بِهِ، قَالَ: فَنَازَعَتْنِي نَفْسِي إِلَى الْعُزْلَةِ وَالْوَحْدَةِ، فَقُلْتُ لَهَا: حَتَّى تَجْلِسِي مَعَهُمْ فَلا تُجِيبِي فِي مَسْأَلَةٍ، قَالَ: فَكَانَ يُجَالِسُهُمْ سَنَةً قَبْلَ أَنْ يَعْتَزِلَ، قَالَ: فَكَانَتِ الْمَسْأَلَةُ تَجِيءُ وَأَنَا أَشَدُّ شَهْوَةً لِلْجَوَابِ فِيهَا مِنَ الْعَطْشَانِ إِلَى الْمَاءِ، فَلا أُجِيبُ فِيهَا، قَالَ: فَاعْتَزَلْتُهُمْ بَعْدُ

Ahmed b. Ebi'l-Havârî, arkadaşlarından birinden bildiriyor: Dâvud et-Tâî'nin uzlete çekilmesinin sebebi şöyleydi: Dâvud, Ebû Hanîfe ile otururdu. Bir defasında Ebû Hanîfe ona: "Ey Ebû Süleymân! Malzememizi (ilmimizi) sağlamlaştırdık" dedi. Dâvud: "Geriye ne kaldı?" diye sorunca, Ebû Hanîfe: "Geriye onunla amel etmek kaldı" karşılığını verdi.

Dâvud et-Tâî sonrasını şöyle anlatır: Ebû Hanîfe'nin bu sözü üzerine nefsim uzlete ve inzivaya çekilme yönünde bana baskı yaptı. Ancak: "Sorulan hiçbir soruya cevap vermemek kaydıyla onların meclislerinde oturmadan olmaz" dedim. Uzlete çekilmeden önce bir yıl kadar ilim meclislerinde oturdum. Bazen bir soru sorulurdu. Susuz kalmış kişinin canının suyu çekmesi gibi benim de canım ona cevap vermek isterdi, ama cevap vermezdim. Sonrasında da uzlete çekildim.

(١١١٥٤)- [٣٤٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ زُفَرَ، حَدَّثَنِي سَعِيدٌ، قَالَ: " كَانَ دَاوُدُ شَدِيدَ الانْقِبَاضِ يُعَالِجُ نَفْسَهُ بِالصَّمْتِ، وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ كَثِيرَ الْكَلامِ، وَكَانَتْ مُعَالَجَتُهُ نَفْسَهُ فِي تَرْكِ الْكَلامِ، فَأَخْرَجَتْهُ تِلْكَ الْمُعَالَجَةُ إِلَى التَّفَكُّرِ، فَبِالتَّفَكُّرِ مَلَكَ نَفْسَهُ، وَلَقَدْ جِئْتُهُ يَوْمًا فِي وَقْتِ الصَّلاةِ، فَانْتَظَرْتُهُ حَتَّى خَرَجَ، فَمَشَيْتُ مَعَهُ وَالْمَسْجِدُ مِنْهُ قَرِيبٌ، فَسَلَكَ بِهِ غَيْرَ طَرِيقِهِ، فَقُلْتُ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ فَسَلَكَ بِي

سِكَكًا خَالِيَةً حَتَّى خَرَجَ عَلَى الْمَسْجِدِ، فَقُلْتُ: الطَّرِيقُ ثَمَّةَ أَقْرَبُ عَلَيْكَ، فَقَالَ: يَا سَعِيدُ، فِرَّ مِنَ النَّاسِ فِرَارَكَ مِنَ السَّبُعِ، إِنَّهُ مَا خَالَطَ النَّاسَ أَحَدٌ إِلا نَسِيَ الْعَهْدَ "

Saîd bildiriyor: Dâvud et-Tâî devamlı olarak keyifsiz görünürdü ve suskunlukla nefsini terbiye etmeye çalışırdı. Daha önceleri çok konuştuğu içindir ki sonradan susarak nefsini terbiye etmeye başladı. Bu şekildeki suskunluğu kendisini tefekküre götürdü. Tefekkürler de nefsine hâkim oldu. Bir defasında namaz vakti yanına geldim. Çıkana kadar evinin önünde bekledim. Evi mescide çok yakındı. Ancak çıktığında normal yoldan başka bir yola girdi. Ona: "Nereye gidiyorsun?" dedim; ama dinlemedi ve tenha sokaklara girdi. Sonunda da mescide vardık. Ona: "Ama oradaki yol mescide daha yakındı" dediğimde şöyle karşılık verdi: "Ey Saîd! İnsanlardan aslandan kaçar gibi kaçmalısın. Zira her kim insanların içine karıştıysa ölümü de, hesabı da unuttu."

(١١١٥٥)- [٣٤٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ لُوَيْنٍ، قَالَ: " أَرَادَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ أَنْ يُجَرِّبَ نَفْسَهُ: هَلْ تَقْوَى عَلَى الْعُزْلَةِ؟ فَقَعَدَ فِي مَجْلِسِ أَبِي حَنِيفَةَ سَنَةً، فَلَمْ يَتَكَلَّمْ، فَاعْتَزَلَ النَّاسَ "

Luveyn der ki: Bir defasında Dâvud et-Tâî uzlete gücünün yetip yetmeyeceğini denemek istedi. Ebû Hanîfe'nin meclisine bir yıl boyunca hiç konuşmadan devam etti. Bu şekilde insanlardan uzak durdu."

(١١١٥٦)- [٣٤٢/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، قَالَ: " جِئْتُ أَنَا وَابْنُ عُيَيْنَةَ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، فَقَالَ: جِئْتُمَانِي مَرَّةً فَلا تَعُودَا إِلَيَّ "

Ebû Usâme der ki: İbn Uyeyne ile birlikte Dâvud et-Tâî'nin yanına gittiğimizde bize: "Yanıma bu defa geldiniz, ama bir daha gelmeyin" dedi.

(١١١٥٧)- [٣٤٢/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، عَنِ الرَّبِيعِ الأَعْرَجِ، قَالَ: أَتَيْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، وَكَانَ دَاوُدُ لا يَخْرُجُ مِنْ

مَنْزِلِهِ، حَتَّى يَقُولَ الْمُؤَذِّنُ: قَامَتِ الصَّلاةُ، فَيَخْرُجُ فَيُصَلِّي، فَإِذَا سَلَّمَ الإِمَامُ أَخَذَ نَعْلَهُ وَدَخَلَ مَنْزِلَهُ، فَلَمَّا طَالَ ذَلِكَ عَلَيَّ أَدْرَكْتُهُ يَوْمًا، فَقُلْتُ لَهُ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، عَلَى رِسْلِكَ، فَوَقَفَ لِي، فَقُلْتُ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، أَوْصِنِي، قَالَ: " اتَّقِ اللَّهَ، وَإِنْ كَانَ لَكَ وَالِدَانِ فَبِرَّهُمَا، ثَلاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ قَالَ فِي الرَّابِعَةِ: وَيْحَكَ ! صُمِ الدُّنْيَا، وَاجْعَلِ الْفِطْرَ مَوْتَكَ، وَاجْتَنِبِ النَّاسَ غَيْرَ تَارِكٍ لِجَمَاعَتِهِمْ "

Rabî el-A'rec anlatıyor: Dâvud et-Tâi, müezzin: "Kad kâmeti's-salatu" diyene kadar evinden çıkmazdı. İmam namazı bitirip de selam verince de terliklerini alıp hemen evine giderdi. Bu durumu uzun sürünce bir defasında namaz sonrası kendisine yetiştim ve: "Ey Ebû Süleymân! Yavaş ol!" dedim. Sesimi duyunca durdu. Ona: "Ey Ebû Süleymân! Bana nasihatte bulun!" dedim. Dâvud üç defa: "Allah'a karşı takvalı ol! Anne baban varsa onlara da iyilik et!" dedikten sonra dördüncüsünde şöyle dedi: "Vay sana! Dünyaya karşı oruçlu ol (ondan uzak dur) ve iftarını da ölüm kıl. Cemaati bırakma, ama insanlardan da uzak dur."

(١١١٥٨)- [٣٤٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي الْفُضَيْلُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، قَالَ: حَدَّثَتْنِي أُخْتِي وَكَانَتْ أَكْبَرَ مِنْ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: " أَتَيْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، لأُسَلِّمَ عَلَيْهِ، فَأَذِنَ لِي، فَقَعَدْتُ عَلَى بَابِ الْحُجْرَةِ، فَقُلْتُ: أَنْتَ وَحْدَكَ هَهُنَا رَحِمَكَ اللَّهُ؟ ! قَالَ: رَحِمَكَ اللَّهُ وَهَلِ الأُنْسُ الْيَوْمَ إِلا فِي الْوَحْدَةِ وَالانْفِرَادِ؟ ! مَا يُتَجَمَّلُ لَكَ، أَوْ مُتَجَمَّلٌ لَهُ فَفِي أَيِّ ذَلِكَ خَيْرٌ؟

Muhammed b. el-Hasan der ki: Selam verip hatırını sormak üzere Dâvud et-Tâî'nin yanına geldim. Girmem için izin verince odasının kapısında oturdum. Ona: "Allah merhametini senden esirgemesin! Burada yalnız mı kalıyorsun?" diye sorduğumda şöyle dedi: "Allah sana merhamet etsin! Bu zamanlarda yalnızlık ve uzlet dışında ünsiyet kuracağımız başka bir şey var mı? Kendisine süslendiğin veya sana süslenen şeyden (insanlardan) ne türlü bir hayır gelir ki?"

(١١١٥٩)- [٣٤٣/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ التَّمِيمِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، قَالَ: قُلْتُ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: أَوْصِنِي، قَالَ: " أَقْلِلْ مَعْرِفَةَ النَّاسِ، قُلْتُ: زِدْنِي، قَالَ: ارْضَ بِالْيَسِيرِ مِنَ الدُّنْيَا، مَعَ سَلامَةِ الدِّينِ، كَمَا رَضِيَ أَهْلُ الدُّنْيَا بِالدُّنْيَا مَعَ فَسَادِ الدِّينِ، قُلْتُ: زِدْنِي، قَالَ: اجْعَلِ الدُّنْيَا كَيَوْمٍ صُمْتَهُ، ثُمَّ أَفْطِرْ عَلَى الْمَوْتِ "

Abdullah b. İdrîs anlatıyor: Dâvûd et-Tâî'ye: "Bana öğüt ver" deyince, "Az insan tanı" dedi. "Nasihatini arttır" deyince ise: "Dünya ehlinin, dinlerini bozarak dünyaya razı oldukları gibi sen de dinini kurtararak az bir dünyalık ile yetin" karşılığını verdi. Ben: "Nasihatini arttır" deyince ise: "Dünyayı, oruçlu geçirdiğin gün gibi say ve ölümle iftar edeceğini düşün" dedi.

(١١١٦٠)- [٣٤٣/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا يَحْيَى أَحْمَدَ بْنَ ضِرَارٍ الْعِجْلِيَّ، يَقُولُ: أَتَيْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، وَهُوَ فِي دَارٍ وَاسِعَةٍ خَرِبَةٍ لَيْسَ فِيهَا إِلا بَيْتٌ، وَلَيْسَ عَلَى بَيْتِهِ بَابٌ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ الْقَوْمِ: أَنْتَ فِي دَارٍ وَحْشَةٍ، فَلَوِ اتَّخَذْتَ لِبَيْتِكَ هَذَا بَابًا؟ أَمَا تَسْتَوْحِشُ؟ فَقَالَ: " حَالَتْ وَحْشَةُ الْقَبْرِ بَيْنِي وَبَيْنَ وَحْشَةِ الدُّنْيَا "

Ahmed b. Dırâr el-Iclî der ki: Dâvud et-Tâî'nin yanına vardım. Harabe gibi ve genişçe olan bir evdeydi. Evde tek bir oda vardı ve odanın da kapısı yoktu. Bazıları ona: "Issız ve tenha olan bir evde kalıyorsun. Şuna bir kapı koysana! Korkmuyor musun?" dediklerinde şöyle karşılık verdi: "Kabirdeki korkum ve yalnızlığım, dünyadaki korkum ve yalnızlığımı unutturuyor!"

(١١١٦١)- [٣٤٣/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الأَسْوَدِ، حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مَالِكٍ، عَنْ بَكْرٍ الْعَابِدِ، قَالَ: سَمِعْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، يَقُولُ: " تَوَحَّشْ مِنَ الدُّنْيَا كَمَا تَتَوَحَّشُ مِنَ السِّبَاعِ "

Bekr el-Âbid der ki: Dâvud et-Tâî'nin: "Vahşi hayvandan korkar gibi dünyadan kork!" dediğini işittim.

(١١١٦٢)- [٣٤٣/٧] وَكَانَ دَاوُدُ يَقُولُ: " كَفَى بِالْيَقِينِ زُهْدًا، وَكَفَى بِالْعِلْمِ عِبَادَةً، وَكَفَى بِالْعِبَادَةِ شُغْلا "

Dâvûd et-Tâî şöyle derdi: "Zühd olarak yakîn, ibadet olarak ilim, meşguliyet olarak ibadet yeterlidir."

(١١١٦٣)- [٣٤٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي رُسْتُمُ بْنُ أُسَامَةَ أَبُو نُعْمَانَ، حَدَّثَنِي عُمَيْرُ بْنُ صَدَقَةَ، قَالَ: كَانَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ لِي صَدِيقًا، وَكُنَّا نَجْلِسُ جَمِيعًا فِي حَلَقَةِ أَبِي حَنِيفَةَ حَتَّى اعْتَزَلَ وَتَعَبَّدَ، فَأَتَيْتُهُ، فَقُلْتُ: " يَا أَبَا سُلَيْمَانَ جَفَوْتَنَا ! فَقَالَ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ لَيْسَ مَجْلِسُكُمْ ذَاكَ مِنْ أَمْرِ الآخِرَةِ فِي شَيْءٍ، ثُمَّ قَالَ: اسْتَغْفِرُ اللَّهَ ! أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ ! ثُمَّ قَامَ وَتَرَكَنِي "

Umeyr b. Sadaka der ki: Dâvud et-Tâî benim arkadaşımdı ve birlikte Ebû Hanîfe'nin ders halkasında otururduk. Daha sonra uzlete çekilip kendini ibadete verdi. Yanına gidip: "Ey Ebû Süleymân! Bizden uzaklaştın" dediğimde: "Ey Ebû Muhammed! Sizin o meclisinizde âhirete yönelik bir şey yok" karşılığını verdi. Ardından: "Estağfirullah! Estağfirullah!" deyip bağışlanma diledi ve beni bırakıp kalktı.

(١١١٦٤)- [٣٤٤/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ، عَنْ شُعَيْبِ بْنِ حَرْبٍ، قَالَ: قَالَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ: " لا تَجْلِسْ لِرَجُلٍ يَحْفَظُ سَقْطَكَ، أَوْ غُلامٍ يَتَعَنَّتُكَ "

Dâvud et-Tâî der ki: "Kusurlarını sayacak olan adamla veya seni sıkıntıya sokacak çocukla oturma."

(١١١٦٥)- [٣٤٤/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنِ ابْنِ السَّمَّاكِ، قَالَ: كَلَّمْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، قُلْتُ: لَوْ جَالَسْتَ النَّاسَ! قَالَ: " إِنَّمَا أَنْتَ بَيْنَ اثْنَيْنِ: بَيْنَ صَغِيرٍ لا يُوَقِّرُكَ، وَبَيْنَ كَبِيرٍ يُحْصِي عَلَيْكَ عُيُوبَكَ "

İbnu's-Semmâk der ki: Dâvûd et-Tâî'ye: "İnsanlarla otursan (nasıl olur)?" deyince, "Sen iki şey arasındasın, ya sana saygı duymayan küçük veya ayıplarını sayan büyük."

(١١١٦٦)- [٣٤٤/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، قَالَ: " مِنْ عَلامَةِ الْمُرِيدِينَ الزَّاهِدِينَ فِي الدُّنْيَا تَرْكُ كُلِّ جَلِيسٍ لا يُرِيدُ مِمَّا يُرِيدُونَ "

Dâvud et-Tâî der ki: "Dünyada zahid olan ve âhirete yönelenlerin bir özelliği de, kendileri gibi bir yönelişin içinde olmayan arkadaşlarından uzak durmalarıdır."

(١١١٦٧)- [٣٤٤/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا أَبُو حَاتِمٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشِرٍ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْجُعْفِيُّ، قَالَ: " جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الأَكْيَاسِ يُرِيدُ أَنْ يَلْقَى دَاوُدَ الطَّائِيَّ، فَجَعَلَ لا يُمَكِّنُهُ حَتَّى يَخْرُجَ مُتَقَنِّعًا بِثَوْبِهِ كَأَنَّهُ خَائِفٌ، فَإِذَا سَلَّمَ الإِمَامُ جَاءَ مُسْرِعًا كَأَنَّهُ رَجُلٌ هَارِبٌ حَتَّى يَدْخُلَ بَيْتَهُ "

Ömer el-Cu'fî der ki: Saygın bir adam Dâvud et-Tâî ile görüşmek için geldi. Ancak ne zaman onu evinden çıkarken görse birilerinden korkmuş gibi yüzünü giysisiyle örtmüş olurdu. Namaz kılındıktan sonra imam selam verir vermez Dâvud birinden kaçıyormuş gibi hemen gidip evine girdi.

(١١١٦٨)- [٧/٣٤٤] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ السَّلُولِيُّ، قَالَ: دَخَلْتُ أَنَا وَصَاحِبٌ لِي عَلَى دَاوُدَ الطَّائِيِّ، وَهُوَ عَلَى التُّرَابِ، فَقُلْتُ لِصَاحِبِي: هَذَا رَجُلٌ زَاهِدٌ، فَقَالَ دَاوُدُ: " إِنَّمَا الزَّاهِدُ مَنْ قَدَرَ فَتَرَكَ "

İshâk b. Mansûr der ki: Bir arkadaşımla birlikte Dâvud'un yanına girdiğimizde toprağın üzerinde oturuyordu. Arkadaşıma: "Bu adam zahid biridir" dediğimde, Dâvud: "Zahid olan kişi dünyalıklara sahipken onları terkedendir" karşılığını verdi.

(١١١٦٩)- [٧/٣٤٤] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ حَمَادَةَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا، قَالَ: قَدِمَ الْحَسَنُ بْنُ عَطِيَّةَ الْكُوفَةَ، قَالَ: فَأَرَادَ أَنْ يَسْأَلَ عَنْ مَسْأَلَةٍ، قَالَ: فَتَوَسَّلَ بِرَجُلٍ مِنَ الطَّالِبِيِّينَ، فَدَخَلَ عَلَى دَاوُدَ، وَهُوَ مَعَهُمْ، فَجَعَلَ حَسَنٌ يَسْأَلُ دَاوُدَ عَنِ الْمَسْأَلَةِ، وَدَاوُدُ ساكت عنه لا يَرُدُّ عَلَيْهِ شَيْئًا، فَلَمَّا أَعَادَ ذَلِكَ مِرَارًا فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ دَاوُدُ شَيْئًا قَامَ فَخَرَجَ، وَبَقِيَ الطَّائِيُّ قَاعِدًا، فَقَالَ لَهُ: يَجِيئُكَ ابْنُ عَمٍّ لَكَ يَسْأَلُكَ عَنْ مَسْأَلَةٍ لا تُجِيبُهُ؟ فَلَمَّا أَكْثَرَ عَلَيْهِ، قَالَ: "﴿فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلا يَتَسَاءَلُونَ﴾"

Amr b. Hamâde anlatıyor: Hasan b. Atiyye Kûfe'ye geldi. Bir konu hakkında soru sormak isteyince, talebelerden birini aracı kılarak yanlarında olan Dâvûd'un yanına girdi ve sorusunu sormaya başladı. Dâvûd ise susmuş ona cevap vermiyordu. Hasan sorusunu defalarca tekrar etmesine rağmen Dâvud ona hiçbir cevap vermedi. Bunun üzerine Hasan kalkıp çıkınca orada oturmakta olan Tâî: "Amcan oğullarından biri sana bir meseleyi sormak için geliyor, sen ise ona cevap vermiyorsun" dedi. Tâî bunu defalarca tekrar edince Dâvûd ona şu âyeti okudu: **"Sûr'a üfürüldüğü o günde aralarında akrabalık bağı olmayacaktır. Birbirlerine soru da sormazlar."**[1]

---

1 Müminûn Sur. 101

(١١١٧٠)- [٧/٣٤٥] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ، حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: كَلَّمَ ابْنُ عَمٍّ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ، دَاوُدَ فِي بَنِي عَمٍّ لَهُ يُحَدِّثُهُمْ أَحَادِيثَ مَعَهُ، فَلَمْ يُكَلِّمْهُ، فَأَكْثَرَ ذَلِكَ، كُلُّ ذَلِكَ لا يُجِيبُهُ، فَغَضِبَ وَكَلَّمَهُ بِكَلامٍ أَسْمَعَهُ، ثُمَّ ذَهَبَ، فَقَالَ دَاوُدُ: " ﴿فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلا يَتَسَاءَلُونَ﴾ "

İsmâîl b. Ahmed der ki: Dâvud et-Tâî'nin amcaoğullarından biri yine başka bir amcaoğlu adına birkaç hadis konusunda Dâvud'la konuşmak istedi. Ancak Dâvud hiç cevap vermedi. Adam ısrarla konuşmak isterken Dâvud da ısrarla cevap vermek istemiyordu. Sonunda adam öfkelendi ve birkaç laf edip oradan ayrıldı. Adam gidince Dâvud: **"Sûr'a üfürüldüğü o günde aralarında akrabalık bağı olmayacaktır. Birbirlerine soru da sormazlar"**[1] âyetini okudu.

(١١١٧١)- [٧/٣٤٥] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشِرٍ، عَنْ بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعَابِدِ، قَالَ: قَالَ لِي دَاوُدُ الطَّائِيُّ: " فِرَّ مِنَ النَّاسِ كَفِرَارِكَ مِنَ الأَسَدِ "

Bekr b. Muhammed el-Âbid bildiriyor: Dâvud et-Tâî bana: "Aslandan kaçar gibi insanlardan kaç!" dedi.

(١١١٧٢)- [٧/٣٤٥] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ النِّيلِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ الأَعْرَجُ، أَوْ غَيْرُهُ، قَالَ: أَتَيْتُ دَاوُدَ فَصَلَّيْتُ مَعَهُ الْمَغْرِبَ فَكَانَ لا يَتَطَوَّعُ فِي الْمَسْجِدِ، فَتَبِعْتُهُ فَصَعَّدَ فِيَّ الْبَصَرَ، فَقُلْتُ: أُضِيفُكَ اللَّيْلَةَ؟ فَدَخَلَ وَدَخَلْتُ مَعَهُ فَصَلَّى مَا شَاءَ اللَّهُ، فَأَخْرَجَ رَغِيفَيْنِ يَابِسَيْنِ، فَجَلَسَ،

---

[1] Müminûn Sur. 101

فَقَالَ لِي: ادْنُ فَكُلْ، فَأَشْفَقْتُ عَلَيْهِ أَنْ آكُلَ مَعَهُ، فَأَكَلَ، ثُمَّ قَامَ إِلَى شَنٍّ فِي الدَّارِ فِي يَوْمٍ صَائِفٍ فَأَخَذَ يَشْرَبُ مِنْهُ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ! لَوْ أَمَرْتَ مَنْ يُبْرِدُ لَكَ هَذَا الْمَاءَ؟ فَقَالَ لِي: " أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الَّذِي يُبَرَّدُ لَهُ الْمَاءُ فِي الصَّيْفِ، وَيُسَخَّنُ لَهُ فِي الشِّتَاءِ لا يُحِبُّ لِقَاءَ اللَّهِ؟ " قُلْتُ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ! أَوْصِنِي، قَالَ: " صُمِ الدُّنْيَا، وَاجْعَلْ فِطْرَكَ مِنْهَا فِي الآخِرَةِ "، فَقُلْتُ: زِدْنِي، فَقَالَ: " لِيَكُنْ كَاتِبَاكَ مُحَدِّثَيْكَ "، فَقُلْتُ: زِدْنِي، قَالَ: " بِرَّ وَالِدَيْكَ "، قُلْتُ: زِدْنِي، قَالَ: " فِرَّ مِنَ النَّاسِ فِرَارَكَ مِنَ الأَسَدِ غَيْرَ مُفَارِقٍ لِجَمَاعَتِهِمْ "، ثُمَّ خَرَجْتُ

Abdullah el-A'rec veya başkası bildiriyor: Bir yaz gününde Dâvud et-Tâî'nin yanına geldim ve onunla birlikte akşam namazını kıldım. Mescidde de nafile namaz kılmazdı. Onu izlerken bir ara o da beni süzmeye başladı. Ona: "Bu gece misafirin olayım mı?" dedim ve birlikte evine gittik. Dâvud bir süre namaz kıldıktan sonra kuru iki ekmek çıkardı. Getirip oturdu ve bana: "Yaklaş ve ye!" dedi. Ona acıdım ve ekmeği bitmesin diye onunla yemek istemedim. Yemeğini yedikten sonra kalktı ve evde asılı duran su tulumunu alıp su içti. Ona: "Ey Ebû Süleymân! Birine söylesen de bu suyu senin için soğutsa" dediğimde: "Yazın kendisine suyun soğutulduğu, kışın da ısıtıldığı kişinin Allah'a kavuşmayı sevmediğini bilmiyor musun?" karşılığını verdi.

Ona: "Ey Ebû Süleymân! Bana nasihat et" dediğimde: "Dünyalıklara karşı oruçlu kişi gibi ol ve iftarını âhirete sakla" dedi. Ona: "Bir nasihat daha ver" dediğimde: "Amellerini yazan melekleri aklından çıkarma" dedi. Ona: "Bir nasihat daha ver" dediğimde: "Anne babana iyi davran" dedi. Ona: "Bir nasihat daha ver" dediğimde: "Cemaatten ayrılma, ama aslandan kaçar gibi de insanlardan kaç" dedi. Ardından yanından çıktım.

(١١١٧٣)- [٣٤٥/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِشْكَابَ الصَّفَّارُ، حَدَّثَنِي رَجُلٌ، مِنْ أَهْلِ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، قَالَ: قُلْتُ لَهُ يَوْمًا: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ،

قَدْ عَرَفْتَ الرَّحِمَ بَيْنَنَا، فَأَوْصِنِي، قَالَ: فَدَمَعَتْ عَيْنَاهُ، ثُمَّ قَالَ لِي: " يَا أَخِي، إِنَّمَا اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ مَرَاحِلُ، تَنْزِلُ بِالنَّاسِ مَرْحَلَةً مَرْحَلَةً، حَتَّى تَنْتَهِيَ بِهِمْ ذَلِكَ إِلَى آخِرِ سَفَرِهِمْ، فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تُقَدِّمَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مَرْحَلَةٍ زَادًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ فَافْعَلْ، فَإِنَّ انْقِطَاعَ السَّفَرِ عَنْ قَرِيبٍ مَا هُوَ ! وَالأَمْرُ أَعْجَلُ مِنْ ذَلِكَ، فَتَزَوَّدْ لِسَفَرِكَ، وَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ مِنْ أَمْرِكَ، فَكَأَنَّكَ بِالأَمْرِ قَدْ بَغَتَكَ، إِنِّي لأَقُولُ هَذَا، وَمَا أَعْلَمُ أَحَدًا أَشَدَّ تَضْيِيعًا مِنِّي لِذَلِكَ ! "، ثُمَّ قَامَ

Muhammed b. İşkâb el-Esfâr, bir adamdan bildiriyor: Bir gün, Dâvûd et-Tâî'ye: "Ey Ebû Süleymân! Aramızdaki akrabalığı biliyorsun. Bana tavsiyede bulun" dedim. Dâvûd'un gözleri yaşardı ve bana şöyle dedi: "Ey kardeşim! Gece ve gündüz birer merhaledir. Bunlar insanlara merhale merhale inerler ve böylece son seferlerine kadar bu böyle devam eder. Elinden geldiği kadarıyla günün her aşamasında diğer aşama için kendine azık hazırla. Çünkü yolculuğun bitmesi yakındır. Durum oyalanamayacak kadar aceledir. Bu sebeple seferin için azık hazırla ve yapman gereken işleri sanki ölüm seni istiyor gibi yap. Ben bunları söylüyorum, ama bunu benden çok ihmal eden de yoktur." Dâvûd bu sözleri söyledi ve kalkıp gitti.

(١١١٧٤)- [٣٤٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: أَوْصِنِي، فَقَالَ: " صَاحِبْ أَهْلَ التَّقْوَى، فَإِنَّهُمْ أَيْسَرُ أَهْلِ الدُّنْيَا مُؤْنَةً عَلَيْكَ، وَأَكْثَرُهُمْ لَكَ مَعُونَةً "

Sâlih b. Mûsa der ki: Adamın biri Dâvud et-Tâî'ye: "Bana nasihat ver" deyince, Dâvûd: "Takva sahiplerini arkadaş edin. Zira insanlar içinde sana en az yük, en fazla yardımcı olacaklar onlardır" dedi.

(١١١٧٥)- [٣٤٦/٧] أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نُصَيْرٍ فِي كِتَابِهِ إِلَيَّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَصْرٍ الْمَنْصُورِيُّ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ الصُّوفِيُّ خَادِمُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، قَالَ:

سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ أَدْهَمَ، يَقُولُ: كَانَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، يَقُولُ: " إِنَّ لِلْخَوْفِ تَحَرُّكَاتٍ تُعْرَفُ فِي الْخَائِفِينَ، وَمَقَامَاتٍ يَعْرِفُهَا الْمُحِبُّونَ، وَإِزْعَاجَاتٍ يَفُوزُ بِهَا الْمُشْتَاقُونَ، وَأَيْنَ أُولَئِكَ؟ ! أُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ "

İbrâhîm b. Edhem der ki: Dâvud et-Tâî şöyle derdi: "Korkunun, korkanlarda görünen bazı göstergeleri, Allah'ı sevenlerin bilebileceği bazı makamları ve sadece âhiret özlemi içinde olanların bunlardan kurtulacağı bazı rahatsızlıkları vardır. Ama bunlar, bu kurtulanlar nerede?"

(١١١٧٦)- [٣٤٦/٧] وَقَالَ دَاوُدُ، لِسُلَيْمَانَ: " إِنْ كُنْتَ تَشْرَبُ الْمَاءَ الْمُبَرَّدَ، وَتَأْكُلُ اللَّذِيذَ الْمُطَيَّبَ، وَتَمْشِي فِي الظِّلِّ الظَّلِيلِ، فَمَتَى تُحِبُّ الْمَوْتَ، وَالْقُدُومَ عَلَى اللَّهِ؟ ! " فَبَكَى سُفْيَانُ

Dâvûd, Süleymân'a şöyle dedi: "Soğuk suyu içip, lezzetli güzel yemekler yiyorsan ve gölgelerde yürüyorsan Allah'ın huzuruna çıkmayı ne zaman seveceksin?" Bunu duyan Süfyân ağladı.

(١١١٧٧)- [٣٤٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا أَبُو حَاتِمٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْجُعْفِيُّ، قَالَ: كَانَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، قَدْ وَرِثَ عَنْ أُمِّهِ أَرْبَعَ مِائَةِ دِرْهَمٍ، فَمَكَثَ يَتَقَوَّتُهَا ثَلاثِينَ عَامًا، فَلَمَّا نَفِدَتْ جَعَلَ يَنْقُضُ سُقُوفَ الدُّوَيْرَةِ فَيَبِيعُهَا حَتَّى بَاعَ الْخَشَبَ وَالْبَوَارِيَ، وَاللَّبِنَ، حَتَّى بَقِيَ فِي نِصْفِ سَقْفٍ، وَكَانَ حَائِطُ دَارِهِ مِنْ هَذَا اللَّبِنِ الْعَرْزَمِيِّ الَّذِي يُجْعَلُ مِنْهُ الْكُنَاسَاتُ وَبَابٌ، خِلافَ مَرْبُوعٍ قَصِيرٍ، أَنَّ غُلامًا وَثَبَ سَقَطَ إِلَى الدَّارِ ! وَجَاءَ صَدِيقٌ لَهُ، فَقَالَ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، " لَوْ أَعْطَيْتَنِي هَذِهِ فَبِعْتُهَا لَكَ؟ لَعَلَّنَا نَسْتَفْضِلُ لَكَ فِيهَا شَيْئًا تَنْتَفِعُ بِهِ، فَمَا زَالَ بِهِ حَتَّى دَفَعَهَا إِلَيْهِ، ثُمَّ فَكَّرَ فِيهَا فَلَقِيَهُ بَعْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ، فَقَالَ: ارْدُدْهَا عَلَيَّ، قَالَ: وَلِمَ يَا أَخِي؟ قَالَ: أَخَافُ أَنْ يَدْخُلَ فِيهَا شَيْءٌ غَيْرُ طَيِّبٍ، فَأَخَذَهَا "

Hafs b. Ömer el-Cu'fî anlatıyor: Dâvud et-Tâî'ye annesinden miras olarak dört yüz dirhem kalmıştı. Bu parayla da otuz sene boyunca idare etti.

Para bitince de küçük evini parça parça söküp satmaya başladı. Çatıdaki kalasları, boruları ve kerpiçleri bile sattı. Sonunda evinin üzerinde bir yarım çatı kaldı. Evinin duvarları kiliselerin de yapımında kullanılan sert taşlardan yapılmıştı. Evin arka kapısı da küçük ve alçaktı. Yani çocuk zıplasa kendini evin içinde bulabilirdi. Bir gün yanına bir arkadaşı geldi ve: "Ey Ebû Süleymân! Şu evi bana ver de satayım. Belki yerine senin daha çok işine yarayacak bir şeyler alırız" dedi. Israr edince de Dâvud evi adama satması için verdi. Ancak daha sonra durumu tekrar değerlendirdi ve yatsı namazında arkadaşını buldu. Adama: "Evi bana geri ver!" dedi. Arkadaşı: "Neden kardeşim?" diye sorunca, Dâvud: "Parasına helal olmayan bir şeyin karışmasından korkuyorum!" dedi ve evi satmaktan vazgeçti.

(١١١٧٨)- [٣٤٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلا يُحَدِّثُ، عَنْ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ، قَالَ: قُلْتُ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: " كَمْ بَقِيَ عِنْدَكَ مِنْ ثَمَنِ غُلامِكَ؟ قَالَ: كَذَا وَكَذَا دِينَارٍ، قَالَ أَبُو نُعَيْمٍ: أَظُنُّهُ اثْنَيْ عَشَرَ دِينَارًا، أَوْ ثَلاثَةَ عَشَرَ دِينَارًا، قَالَ: قُلْتُ: هَاتِهَا، لَعَلَّنَا نَصْرِفُهَا لَكَ فِي بَعْضِ مَا تَنْتَفِعُ بِهِ، قَالَ: عَافَاكَ اللَّهُ، إِنَّ اللَّهَ لا يُخْدَعُ، قَالَ أَبُو نُعَيْمٍ: يَقُولُ: لا تَأْخُذْهَا أَنْتَ فَتَجْعَلَهَا فِي بَيْتِكَ وَتُنْفِقُ عَلَيَّ "

Ebû Nuaym der ki: Adamın birinden işittiğime göre Hafs b. Ğiyâs şöyle demiştir: Dâvud et-Tâî'ye: "Kölenin bedelinden geriye ne kadar kaldı?" diye sorduğumda: "Şu kadar kaldı" dedi. —Ebû Nuaym der ki: Sanırım on iki veya on üç dinar kaldığını söyledi.— Ona: "O zaman onları bana ver ki onları senin de faydana olacak şekilde harcayalım" dediğimde, bana: "Allah sana afiyet versin, ama Allah aldatılamaz" karşılığım verdi. Ebû Nuaym der ki: Dâvud ona: "Bana harcaman yapman için bunları alıp evine koyma" demek istemişti.

(١١١٧٩)- [٣٤٧/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ جَنَّادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَطَاءَ بْنَ مُسْلِمٍ الْحَلَبِيَّ، يَقُولُ:

عَاشَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ عِشْرِينَ سَنَةً بِثَلاثِ مِائَةِ دِرْهَمٍ يُنْفِقُهَا عَلَى نَفْسِهِ، فَأَتَاهُ ابْنُ أَخِيهِ، فَقَالَ: يَا عَمِّ تَكْرَهُ التِّجَارَةَ؟ قَالَ: " لا "، قَالَ: اعْطِنِي شَيْئًا أَتَّجِرُ بِهِ، قَالَ: فَأَعْطَاهُ سِتِّينَ دِرْهَمًا، قَالَ: فَمَكَثَ شَهْرًا ثُمَّ جَاءَهُ بِعِشْرِينَ وَمِائَةِ دِرْهَمٍ، فَقَالَ: هَذِهِ رِبْحُهَا، قَالَ: " أَنْتَ كُلَّ شَهْرٍ تَرْبَحُ لِلدِّرْهَمِ دِرْهَمًا؟ ! يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ عِنْدَكَ بَيْتُ مَالٍ، أَرَدْتَ أَنْ تَخْدَعَنِي ! "، قَالَ: فَرَمَى بِهَا، وَقَالَ: " رُدَّ عَلَيَّ رَأْسَ مَالِي "

Atâ b. Müslim el-Halebî der ki: Dâvud et-Tâî yirmi yıl boyunca kendine üç yüz dirhem harcadı ve bununla idare etti. Kardeşinin oğlu yanına gelip: “Amcacığım! Ticareti sevmiyor musun?” diye sorunca, Dâvud: “Hayır” karşılığını verdi. Yeğeni: “O zaman bana bir şey ver de ticaretini yapayım” deyince Dâvud ona altmış dirhem verdi. Aradan bir ay geçtikten sonra yeğeni ona yüz yirmi dirhem getirdi ve: “Kârınla birlikte paran bu” dedi. Dâvud: “Sen ayda her dirheme bir dirhem mi kazanıyorsun? O zaman yanında bir hazinenin olması lazım. Sen beni kandırıyor musun!” dedi. Sonra parayı ona attı ve: “Sadece anaparamı ver!” dedi.

(١١١٨٠)- [٣٤٧/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ زُفَرَ، قَالَ: أَخْبَرَنِي ابْنُ عَمٍّ لِدَاوُدَ، قَالَ: " وَرِثَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، مِنْ أَبِيهِ عِشْرِينَ دِينَارًا، فَأَكَلَهَا فِي عِشْرِينَ سَنَةً، كُلَّ سَنَةٍ دِينَارًا، مِنْهُ يَأْكُلُ، وَمِنْهُ يَتَصَدَّقُ، وَوَرِثَ بَيْتًا، وَكَانَ يَكُونُ فِيهِ لا يَعْمُرُهُ، كُلَّمَا خَرِبَتْ نَاحِيَةٌ تَرَكَهَا وَتَحَوَّلَ إِلَى نَاحِيَةٍ أُخْرَى، فَخَرِبَ كُلُّهُ إِلا زَاوِيَةً مِنْهُ يَكُونُ فِيهَا "

Osmân b. Züfer, Dâvud’un bir kuzeninden bildiriyor: Dâvud et-Tâî’ye babasından miras olarak yirmi dinar kaldı. Bu yirmi dinarla da yirmi yıl idare etti. Her yıl bir dinar harcadı. Bu bir dinarın içinde de hem yemeği hem de sadaka olarak verdikleri vardı. Miras olarak kendisine bir ev de kalmıştı. Bu evde kalır, ama evde hiç tadilat yapmazdı. Evin bir odası harab

olduğu zaman başka odada otururdu. Sonunda kaldığı oda hariç evin tüm odaları harab oldu.

(١١١٨١)- [٧/٣٤٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي حَسَّانَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: قَالَ أَبُو سُلَيْمَانَ الدَّارَانِيُّ: " وَرِثَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ مِنْ أُمِّهِ دَارًا وَدَنَانِيرَ، فَكَانَ يَنْتَقِلُ فِي بُيوتِ الدَّارِ، كُلَّمَا خَرِبَ بَيْتٌ مِنَ الدَّارِ انْتَقَلَ إِلَى الآخَرِ، وَلَمْ يعْمُرْهَا حَتَّى أَتَى عَلَى عَامَّةِ بُيوتِ الدَّارِ، قَالَ: وَوَرِثَ مِنْ أَبِيهِ دَنَانِيرَ، فَكَانَ يُنْفِقُ فِيهَا حَتَّى كُفِّنَ بِآخِرِهَا "

Ebû Süleymân ed-Dârânî der ki: "Dâvud et-Tâî'ye annesinden miras olarak bir ev ve bir miktar dinar kaldı. Bu evde kalır, kaldığı oda harab olduğu zaman tadilatını yapmadan başka bir odaya geçerdi. Sonunda evin tüm odaları harab oldu. Yine babasından kendisine miras olarak bir miktar dinar kalmıştı. Ömrünün sonuna kadar bu dinarlarla idare etti. En son kalan parasıyla da kefenlenmişti."

(١١١٨٢)- [٧/٣٤٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ زَكَرِيَّا، يَقُولُ: سَمِعْتُ بَعْضَ أَصْحَابِنَا، قَالَ: " وَرِثَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ مِنْ مَوْلَاةٍ لَهُ عِشْرِينَ دِينَارًا، فَكَفَتْهُ عِشْرِينَ سَنَةً حَتَّى مَاتَ "

Muhammed b. Zekeriyâ, arkadaşlarından birinden bildirir: "Dâvud et-Tâî'ye azatlı bir cariyesinden miras olarak yirmi dinar kaldı. Bu yirmi dinar da vefat edene kadar kendisine yetti."

(١١١٨٣)- [٧/٣٤٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو، قَالَ: " اسْتَشَارَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَامِرٍ فِي تَرْكِ التِّجَارَةِ، فَأَشَرْتُ عَلَيْهِ أَنَا وَمُحَمَّدُ بْنُ النُّعْمَانِ، أَنْ يُبْقِيَ لِنَفْسِهِ، قَالَ: فَكَتَبَ إِلَى أَخٍ لَهُ بِبَغْدَادَ مَا أَشَرْنَا عَلَيْهِ، قَالَ: فَكَتَبَ إِلَيْهِ: " أَنَّ أَخَوَيْكَ لَمْ يَنْصَحَاكَ، إِنَّ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، بَاعَ عُقْدَةً لَهُ، فَقِيلَ

لَهُ: لَوْ جَعَلْتَهَا فِي التِّجَارَةِ يَدْخُلُ عَلَيْكَ مِنْهَا شَيْءٌ؟ قَالَ: فَقَالَ: لا، إِمَّا أَنْ تَسْبِقَنِي، وَإِمَّا أَنْ أَسْبِقَهَا: قَالَ: فَجَعَلَ يُنْفِقُ مِنْهَا دِينَارًا دِينَارًا، قَالَ: فَمَاتَ وَقَدْ بَقِيَ مِنْهَا دِينَارٌ فَكُفِّنَ فِيهِ

Abdurrahman b. Amr der ki: Muhammed b. Âmir ticareti bırakma konusunu bana danıştı. Muhammed b. en-Nu'mân ile birlikte ona ticaretinde kalmasını tavsiye ettik. Bağdat'ta olan bir kardeşine mektup yazıp ona yaptığımız tavsiyeyi zikredince kardeşi ona şöyle bir cevap gönderdi: "Kardeşlerin sana hiç iyi bir tavsiyede bulunmamışlar. Zamanında Dâvud et-Tâî bir tarlasını satmıştı. Ona: «Parasını ticarette kullan, bu şekilde belli bir gelirin olur» dediklerinde: «Olmaz! Ya bu para ben ölmeden bitmeli, ya da ben bu para bitmeden ölmeliyim» karşılığını verdi. Sonra bu parayı dinar dinar harcamaya başladı. Öldüğünde bu paradan geriye sadece bir dinar kalmıştı ve kefeni için kullanıldı."

(١١١٨٤)- [٣٤٨/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحِ بْنِ مُسْلِمٍ الْعِجْلِيُّ، قَالَ: " دَخَلْتُ عَلَى دَاوُدَ الطَّائِيِّ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ، وَلَيْسَ فِي بَيْتِهِ إِلا دَنٌّ مُقَيَّرٌ يَكُونُ فِيهِ خُبْزٌ يَابِسٌ، وَمَطْهَرَةٌ، وَلَبِنَةٌ شَاهِنْجَانِيَّةٌ كَبِيرَةٌ عَلَى التُّرَابِ، يَجْعَلُهَا وِسَادَةً، وَهِيَ مَرْفِقَتُهُ، وَهِيَ مَخَدَّتُهُ، وَلَيْسَ فِي بَيْتِهِ بُورِيٌّ وَلا قَلِيلٌ وَلا كَثِيرٌ "

Abdullah b. Sâlih el-Iclî der ki: "Vefatına sebep olan hastalığı sırasında Dâvud et-Tâî'nin yanına girdim. Evinde sadece içine kuru ekmek koyduğu içi ziftli bir testi, bir su matarası, bir de büyük kırmızı bir tuğlası vardı. Bu tuğlayı hem yaslanmak, hem de uyumak için yastık olarak kullanırdı. Evinde küçük veya büyük hiç hasır yoktu."

(١١١٨٥)- [٣٤٨/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْحَذَّاءُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُصْعَبٍ، قَالَ: " مَا شَبَّهْتُ فَقَارَ ظَهْرِ دَاوُدَ إِلا جِرَابًا فِيهِ جَوْزٌ قَدْ أَبَانَ مِنَ الْجِرَابِ هَكَذَا "

Abdurrahman b. Mus'ab der ki: "Dâvud et-Tâî'nin sırtını ceviz dolu torbaya benzettim. Zayıflıktan dolayı da bu cevizler torbanın dışından görülüyor gibiydi."

(١١١٨٦)- [٣٤٨/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ قَبِيصَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي صَاحِبٌ لَنَا " أَنَّ امْرَأَةً، مِنْ أَهْلِ دَاوُدَ الطَّائِيِّ صَنَعَتْ ثَرِيدَةً بِسَمْنٍ، ثُمَّ بَعَثَتْ بِهَا إِلَى دَاوُدَ حِينَ إِفْطَارِهِ مَعَ جَارِيَةٍ لَهَا، وَكَانَ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُمْ رَضَاعٌ، قَالَتِ الْجَارِيَةُ: فَأَتَيْتُهُ بِالْقَصْعَةِ فَوَضَعْتُهَا بَيْنَ يَدَيْهِ فِي الْحُجْرَةِ، قَالَ: فَسَعَى لِيَأْكُلَ مِنْهَا، فَجَاءَ سَائِلٌ فَوَقَفَ عَلَى الْبَابِ، فَقَامَ فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ، وَجَلَسَ مَعَهُ عَلَى الْبَابِ، حَتَّى أَكَلَهَا، ثُمَّ دَخَلَ فَغَسَلَ الْقَصْعَةَ ثُمَّ عَمَدَ إِلَى تَمْرٍ كَانَ بَيْنَ يَدَيْهِ، قَالَتِ الْجَارِيَةُ: ظَنَنْتُ أَنَّهُ كَانَ أَعَدَّهُ لِعَشَائِهِ، فَوَضَعَهُ فِي الْقَصْعَةِ، وَدَفَعَهَا إِلَيَّ، وَقَالَ: أَقْرِئِيهَا السَّلامَ، قَالَتِ الْجَارِيَةُ: وَدَفَعَ إِلَى السَّائِلِ مَا جِئْنَاهُ بِهِ، وَدَفَعَ إِلَيْنَا مَا أَرَادَ أَنْ يُفْطِرَ عَلَيْهِ، قَالَتْ: وَأَظُنُّهُ مَا بَاتَ إِلا طَاوِيًا "، قَالَ قَبِيصَةُ: كُنْتُ أَرَاهُ قَدْ نَحِلَ جِدًّا

Kabîsa bildiriyor: Bir arkadaşım bana şöyle anlattı: "Dâvud et-Tâî'nin akrabalarından bir kadın yağla tirit yaptı ve bir cariyesiyle birlikte iftarına yakın bir zamanda Dâvud'a gönderdi. Kadın ile Dâvud ailesi arasında sütkardeşlik dolayısıyla bir akrabalık vardı." Cariye olayı şöyle anlatır:

Yemek tabağını getirip odasında Dâvud'un önüne koydum. Dâvud yemek için yaklaşınca bir dilenci gelip kapıda durdu. Dâvud kalkıp yemeği dilenciye verdi ve adam yemeği bitirinceye kadar da kapıda yanında oturdu. Yemek bitince Dâvud içeri girip yemek tabağını yıkadı ve daha önce önünde bulunan hurmaya yöneldi. Bu hurmayı da (yemeği gönderen) Âişe'ye vermek için hazırladığım zannettim. Dâvud bu hurmaları tabağa koyup bana verdi ve: "Ona selamımı da ilet!" dedi. Dâvud bu şekilde kendisine getirdiğimiz yemeği dilenciye, iftar için kendine hazırladığı hurmayı da bize vermiş oldu. Sanırım o günü de aç olarak geceledi.

Kabîsa ekledi: "Bundan dolayıdır ki Dâvud cılız birisiydi."

(١١١٨٧)- [٣٤٨/٧] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سُلَيْمَانَ الدَّارَانِيَّ، يَقُولُ: " كَانَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ يَأْكُلُ خُبْزَةً عَلَى ثَلاثَةِ أَصْنَافٍ: أَوَّلُهُ سُخْنٌ، وَأَوْسَطُهُ قَدْ تَكَرَّجَ، وَآخِرُهُ يَابِسٌ يَبُلُّهُ فِي مَطْهَرَةٍ لَهُ، قَالَ: وَكَانَ لَهُ دَنَّانِ: دَنٌّ لِلْمَاءِ، وَدَنٌّ لِلْخُبْزِ، فَأَمَّا دَنُّ الْمَاءِ فَكَانَ قَدْ جَعَلَهُ فِي الأَرْضِ لِئَلا يُصِيبَهُ الرُّوحُ فَيَبْرُدَ "

Ebû Süleymân ed-Dârânî der ki: "Dâvud et-Tâî ekmeği üç şekilde yerdi. Başta sıcak, sonra bayat, daha sonra ise matarasındaki suyla ıslatıp kuru olarak yerdi. Biri su, biri de ekmek için olmak üzere iki kabı vardı. Su için kullandığı kabı da rüzgarda soğumasın diye yere koyardı."

(١١١٨٨)- [٣٤٩/٧] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سُلَيْمَانَ، يَقُولُ: أَقَامَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، أَرْبَعًا وَسِتِّينَ سَنَةً أَعْزَبَ، فَقِيلَ لَهُ: كَيْفَ صَبَرْتَ عَلَى النِّسَاءِ؟ ! قَالَ: " قَاسَيْتُ شَهْوَتَهُنَّ عِنْدَ إِدْرَاكِي سَنَةً، ثُمَّ ذَهَبَتْ شَهْوَتُهُنَّ مِنْ قَلْبِي "، قَالَ أَبُو سُلَيْمَانَ: فَنَرَى أَنَّهُ مَنْ صَبَرَ عَنْهُنَّ عِنْدَ إِدْرَاكِهِ سَنَةً، لَمْ يَعْرِفْهُنَّ حَلالا وَلا حَرَامًا، إِنَّهُ يُكْفَى مُؤْنَتَهُنَّ

Ebû Süleymân der ki: Dâvud et-Tâî altmış dört yıl boyunca bekar biri olarak yaşadı. Ona: "Kadınsız nasıl sabrettin?" diye sorulunca: "Buluğa erdiğimde bir yıl boyunca kadınlara karşı olan şehvetimi bastırdım. Daha sonraları ise onlara karşı olan şehvetim kalbimden gitti" dedi. Bize göre de kişi buluğa erdiği zaman bir yıl boyunca helal yoldan veya haram yoldan olsun kadınsızlığa sabredebilen kişi daha sonra onların sıkıntısından kurtulur.

(١١١٨٩)- [٣٤٩/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي الْحَارِثِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، قَالا: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِمْرَانَ الأَخْنَسِيُّ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ عُقْبَةَ، قَالَ: كَانَ يُخْبَزُ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ، سِتُّونَ رَغِيفًا، يُعَلِّقُهَا بِشَرِيطٍ، يُفْطِرُ كُلَّ لَيْلَةٍ عَلَى رَغِيفَيْنِ بِمَاءٍ وَمِلْحٍ،

فَأَخَذَ لَيْلَةً فِطْرَهُ، فَجَعَلَ يَنْظُرُ إِلَيْهِ، قَالَ: وَمَوْلاةٌ لَهُ سَوْدَاءُ تَنْظُرُ إِلَيْهِ، فَقَامَتْ فَجَاءَتْهُ بِشَيْءٍ مِنْ تَمْرٍ عَلَى طَبَقٍ فَأَفْطَرَ، ثُمَّ أَحْيَا لَيْلَتَهُ، وَأَصْبَحَ صَائِمًا، فَلَمَّا جَاءَ وَقْتُ الإِفْطَارِ أَخَذَ رَغِيفَهُ، وَمِلْحًا وَمَاءً، قَالَ الْوَلِيدُ بْنُ عُقْبَةَ وَحَدَّثَنِي جَارٌ لَهُ قَالَ: جَعَلْتُ أَسْمَعُهُ يُعَاتِبُ نَفْسَهُ، يَقُولُ: " اشْتَهَيْتِ الْبَارِحَةَ تَمْرًا فَأَطْعَمْتُكِ، فَاشْتَهَيْتِ اللَّيْلَةَ تَمْرًا ! لا ذَاقَ دَاوُدُ تَمْرًا مَا دَامَ فِي دَارِ الدُّنْيَا "، قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ فِي حَدِيثِهِ: فَمَا ذَاقَهَا حَتَّى مَاتَ

Velîd b. Ukbe der ki: Dâvud et-Tâî için altmış ekmek pişirilirdi. Dâvud bunları bir yerde asar ve her gün iftarını tuz ve su ile birlikte bir ekmekle yapardı. Bir akşam bir ekmeği alıp ona baktı. Onu izleyen azatlı bir cariyesi tabakta az bir hurma getirince Dâvud bunlarla iftarım yaptı. Sonra gecesini ibadetle ihya edip güne oruçlu başladı. İftar vakti gelince bir ekmek ve tuz ile su aldı.

Bir komşusu da bana şunu anlattı: "Bir gün kendi nefsine: «Dün akşam canın hurma istedi, sana hurma yedirdim. Ama bu akşam da canın hurma istiyor. Dâvud hayatta olduğu sürece artık hurma yemeyecek!» şeklinde sitem ettiğini işittim. Ölene kadar da hurma yemedi."

(١١١٩٠)- [٣٤٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى دَاوُدَ الطَّائِيِّ، الْمَسْجِدَ، فَصَلَّيْتُ مَعَهُ الْمَغْرِبَ، ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَدَخَلْتُ مَعَهُ الْبَيْتَ، فَقَامَ إِلَى دَنٍّ لَهُ كَبِيرٍ، فَأَخَذَ رَغِيفًا مِنْهُ يَابِسًا فَغَمَسَهُ فِي الْمَاءِ، ثُمَّ قَالَ " ادْنُ فَكُلْ "، قُلْتُ: بَارَكَ اللَّهُ لَكَ، فَأَفْطَرَ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، لَوْ أَخَذْتَ شَيْئًا مِنْ مِلْحٍ؟ قَالَ: فَسَكَتَ سَاعَةً، ثُمَّ قَالَ: " إِنَّ نَفْسِي تُنَازِعُنِي مِلْحًا ، وَلا ذَاقَ دَاوُدُ مِلْحًا مَا دَامَ فِي الدُّنْيَا، قَالَ: فَمَا ذَاقَهُ حَتَّى مَاتَ رَحِمَهُ اللَّهُ

Muhammed b. Bişr der ki: Bir gün mescide Dâvud et-Tâî'nin yanına girdim. Onunla birlikte akşam namazını kıldıktan sonra elimden tuttu ve evine götürdü. Büyük bir kabın içinden kuru bir ekmek çıkardı, suya batırıp

bana: "Yaklaş ve ye!" dedi. "Allah sana bereketler ihsan etsin! Sen iftarını yap" karşılığını verdim. Ona: "Ey Ebû Süleymân! Yanında biraz da tuz alsan olmaz mı?" dediğimde biraz suskun kaldı ve: "Canım tuz istiyor. Ama Dâvud hayatta olduğu sürece onun tadına bakmayacak!" dedi. Vefat edene kadar da bir daha tuzu ağzına koymadı. Allah ona rahmet etsin.

(١١١٩١)- [٣٥٠/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْجَارُودِ، قَالا: حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ أَبِي حَنِيفَةَ، قَالَ: " جِئْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، وَالْبَابُ عَلَيْهِ مُصَفَّقٌ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: " اشْتَهَيْتِ جَزَرًا فَأَطْعَمْتُكِ، ثُمَّ اشْتَهَيْتِ جَزَرًا وَتَمْرًا، لَيْتَ أَنْ لا تَأْكُلِيهِ أَبَدًا "، فَاسْتَأْذَنْتُ وَسَلَّمْتُ، وَدَخَلْتُ فَإِذَا هُوَ يُعَاتِبُ نَفْسَهُ

Hammâd b. Ebî Hanîfe der ki: Dâvud et-Tâî'ye geldiğimde kapısı kapalıydı. İçerde: "Canın havuç çekti yedirdim. Şimdi de havucun yanında hurma da istiyorsun. İnşallah ömrün boyunca onu yiyemezsin!" dediğini işittim. İzin aldıktan sonra içeriye girip selam verdiğimde kendi kendine konuştuğunu gördüm.

(١١١٩٢)- [٣٥٠/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ حَسَّانَ، يَقُولُ: جِئْتُ إِلَى بَابِ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، أُرِيدُ أَنْ أَدْخُلَ عَلَيْهِ، فَسَمِعْتُهُ يُخَاطِبُ نَفْسَهُ، فَظَنَنْتُ أَنَّ عِنْدَهُ إِنْسَانًا يُكَلِّمُهُ، فَأَطَلْتُ الْوُقُوفَ بِالْبَابِ، ثُمَّ اسْتَأْذَنْتُ، فَقَالَ: " ادْخُلْ "، فَدَخَلْتُ، فَقَالَ: " مَا بَدَا لَكَ مِنَ الاسْتِئْذَانِ عَلَيَّ؟ " قَالَ: قُلْتُ: سَمِعْتُكَ تَتَكَلَّمُ فَظَنَنْتُ أَنَّ عِنْدَكَ إِنْسَانًا تُخَاصِمُهُ، قَالَ: " لا ! وَلَكِنْ كُنْتُ أُخَاصِمُ نَفْسِي، اشْتَهَيْتُ الْبَارِحَةَ تَمْرًا فَخَرَجْتُ أَشْتَرِيهِ، فَلَمَّا جِئْتُ بِالتَّمْرِ اشْتَهَيْتُ الْجَزَرَ، فَأَعْطَيْتُ اللَّهَ عَهْدًا أَنْ لا آكُلَ التَّمْرَ وَالْجَزَرَ حَتَّى أَلْقَاهُ "

İbrâhîm b. Hassân der ki: Dâvud et-Tâî'nin kapısına geldim. İçeriye girmek istediğimde kendi kendine konuştuğunu işittim. Ben başka biriyle

konuştuğunu zannedip kapıda bir müddet bekledim. Sonra izin aldığımda: "Gir!" dedi. İçeriye girdiğimde bana: "Neden bekledin de izin alıp girmedin?" diye sordu. Ona: "Konuşma sesini işitince biriyle konuşup çekiştiğini zannettim" karşılığını verdiğimde: "Hayır! Nefsimle çekişiyordum. Dün canı hurma çekmişti. Çıkıp hurma satın aldım. Geldiğimde bu kez canı havuç da istedi. Ben de ölene kadar hurma ile havucu yemeyeceğime dair Allah'a söz verdim" dedi.

(١١١٩٣)- [٣٥٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حَفْصٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عِيسَى الْوَابِشِيُّ الْخَزَّازُ، قَالَ: سَمِعْتُ مُصْعَبَ بْنَ مِقْدَامٍ، يَقُولُ: أَرْسَلَنِي دَاوُدُ الطَّائِيُّ، بِطَبَرِيٍّ اشْتَرَى لَهُ بِهِ تَمْرًا، فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ جِئْتُهُ، فَجَاءَ فَجَلَسَ إِلَى جَنْبِي، فَقَالَ: " مِنْ أَيْنَ اشْتَرَيْتَ هَذَا التَّمْرَ؟ " قَالَ: فَظَنَنْتُ أَنَّهُ يَعِيبُهُ، فَقُلْتُ: مَالَهُ يَا أَبَا سُلَيْمَانَ؟ فَوَاللَّهِ مَا وَدَعْتُ شَيْئًا أَجْوَدَ مِنْ شَيْءٍ اشْتَرَيْتُهُ لَكَ، قَالَ: فَقَالَ: " اسْتَطَبْتُهُ، فَحَلَفْتُ أَنْ لا آكُلَ تَمْرًا أَبَدًا "

Mus'ab b. Mikdâm der ki: Dâvud et-Tâî bana bir taberî[1] verdi ve kendisi için hurma satın almamı istedi. Daha sonraları yanına geldiğimde gelip yanımda oturdu ve: "Bu hurmayı nereden almıştın?" diye sordu. Ben hurmayı beğenmediğini düşünüp: "Ey Ebû Süleymân! Hurmanın neyi var? Vallahi bulduğum en güzel hurmayı almıştım" dediğimde, Dâvud: "Çok hoşuma gidince bir daha hurma yememeye yemin ettim" karşılığını verdi.

(١١١٩٤)- [٣٥٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُصْعَبٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ الزَّيَّانِ، قَالَ: قَالَتْ دَايَةُ دَاوُدَ الطَّائِيِّ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، أَمَا تَشْتَهِي الْخُبْزَ؟ قَالَ: " يَا دَايَةُ، بَيْنَ مَضْغِ الْخُبْزِ وَشُرْبِ الْفَتِيتِ قِرَاءَةُ خَمْسِينَ آيَةً "

[1] Şam bölgesinde kullanılan ve dirhemin üçte ikisi değerinde olan bir para birimi.

İsmâil b. ez-Zeyyân der ki: Dadısı Dâvud et-Tâî'ye: "Ey Ebû Süleymân! Canın ekmek çekmiyor mu?" diye sorunca, Dâvud: "Dadıcığım! Ekmeği çiğneyip yeme ile suya doğrayıp yeme arasında elli âyeti okuyacak kadar bir zaman farkı vardır" dedi.

(١١١٩٥)- [٣٥٠/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ الْحَنَفِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَضْرَمِيُّ بِالْبَصْرَةِ، حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا عَامِرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الأَحْمَسِيُّ، قَالَ: قُلْتُ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: بَلَغَنِي أَنَّكَ تَأْكُلُ كُلَّ هَذَا الْخُبْزِ الْيَابِسِ، تَطْلُبُ بِهِ الْخُشُونَةَ، فَقَالَ " سُبْحَانَ اللَّهِ ! كَيْفَ وَقَدْ مَيَّزْتُ بَيْنَ أَكْلِ الْخُبْزِ الْيَابِسِ، وَبَيْنِ اللَّيِّنِ، فَإِذَا هُوَ قَدْرُ قِرَاءَةِ مِائَتَيْ آيَةٍ؟ ! وَلَكِنْ لَيْسِ لِي مَنْ يَخْبِزُ، فَرُبَّمَا يَبِسَ عَلَيَّ "

Âmir b. İsmâil el-Ahmesî der ki: Dâvud et-Tâî'ye: "Bana söylendiğine göre nefsini köreltme adına ekmeklerini kuru yiyormuşsun" dediğimde şu karşılığı verdi: "Sübhânallah! Kuru ekmeği yeme ile taze ekmeği yeme arasında iki yüz âyeti okuyacak kadar bir zaman farkı varken neden kuru yiyeyim ki? Ama bana devamlı ekmek yapacak biri olmadığı için bazen ekmeklerim kuruyor."

(١١١٩٦)- [٣٥١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ أَبِي حَنِيفَةَ، قَالَ: قَالَتْ مَوْلاةٌ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: يَا دَاوُدُ، لَوْ طَبَخْتُ لَكَ دَسَمًا؟ قَالَ: " فَافْعَلِي "، قَالَ: فَطَبَخَتْ لَهُ شَحْمًا، ثُمَّ جَاءَتْهُ بِهِ، فَقَالَ لَهَا: " مَا فَعَلَ أَيْتَامُ بَنِي فُلانٍ ؟ " قَالَتْ: عَلَى حَالِهِمْ، قَالَ: " اذْهَبِي بِهِ إِلَيْهِمْ "، فَقَالَتْ لَهُ: فَدَيْتُكَ ! إِنَّمَا تَأْكُلُ هَذَا الْخُبْزَ بِالْمَاءِ بِالْمَطْهَرَةِ ! قَالَ: " إِذَا أَكَلْتُهُ كَانَ فِي الْحُشِّ، وَإِذَا أَكَلَهُ هَؤُلاءِ الأَيْتَامُ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ مَذْخُورًا "

Hammâd b. Ebî Hanîfe bildiriyor: Bir hizmetçisi Dâvud et-Tâî'ye: "Ey Dâvud! Sana yağlı yemek pişireyim mi?" diye sorunca, Dâvud: "Pişir!" dedi. Bunun üzerine hizmetçi kadın, ona yağlı et pişirdi. Önüne getirdiği zaman da Dâvud: "Filan oğullarının yetim çocuklarına ne oldu?" diye sordu. Kadın: "Durumları değişmedi" karşılığını verince, Dâvud: "O zaman bu

yemeği onlara götür!" dedi. Kadın: "Sana kurban olayım! Bu yemeği gönderip sen şu mataradaki suyla ekmek mi yiyeceksin?" deyince, Dâvud şöyle karşılık verdi: "Bu yemeği ben yersem sonunda yok olup gidecek. Ama o yetimler yerse Allah'ın katında bu yemek benim için bir mükâfat olarak duracak!"

(١١١٩٧)- [٣٥١/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا أَبُو حَاتِمٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عُمَرَ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشِرٍ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْجُعْفِيُّ، قَالَ: دَخَلَ رَجُلٌ عَلَى دَاوُدَ الطَّائِيِّ، فَقَالَ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، بِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ فِي الدَّارِ حَتَّى التُّرَابَ، وَبَقِيتَ تَحْتَ نِصْفِ سَقْفٍ ! فَلَوْ سَوَّيْتَ هَذَا السَّقْفَ فَكَانَ يَكِنُّكَ مِنَ الْحَرِّ، وَالْمَطَرِ، وَالْبَرْدِ ! فَقَالَ دَاوُدُ: " اللَّهُمَّ غَفْرًا، كَانُوا يَكْرَهُونَ فُضُولَ الْكَلامِ، يَا عَبْدَ اللَّهِ اخْرُجْ عَنِّي، فَقَدْ شَغَلْتَ عَلَيَّ قَلْبِي، إِنِّي أُبَادِرُ جُفُوفَ الْقَلَمِ، وَطَيَّ الصَّحِيفَةِ "، قَالَ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، أَنَا عَطْشَانُ، قَالَ: " اخْرُجْ وَاشْرَبْ "، فَجَعَلَ يَدُورُ فِي الدَّارِ وَلا يَجِدُ مَاءً، فَرَجَعَ إِلَيْهِ، فَقَالَ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، لَيْسَ فِي الدَّارِ لا جُبٌّ، وَلا جَرَّةٌ، قَالَ: " اللَّهُمَّ غَفْرًا، بَلْ هُنَاكَ مَاءٌ "، قَالَ: فَخَرَجَ يَلْتَمِسُ فَإِذَا دَنٌّ مِنْ هَذِهِ الأَصِيصِ الَّذِي يُدفلُ فِيهِ الطِّينُ، وَقِطْعَهُ خِرْقَةٍ أَسْفَلَ كُوزٍ، فَأَخَذَ تِلْكَ الْخِرْقَةَ يَغْرِفُ بِهَا، فَإِذَا مَاءٌ حَارٌّ كَأَنَّهُ يَغْلِي، لَمْ يَقْدِرْ أَنْ يُسِيغَهُ، فَرَجَعَ إِلَيْهِ، فَقَالَ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، مِثْلُ هَذَا الْحَرِّ النَّاسُ يَكَادُونَ يَنْسَلِخُونَ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ، وَدَنٌّ مَدْفُونٌ فِي الأَرْضِ، وَكُوزٌ مَكْسُورٌ ! فَلَوْ كَانَتْ جُرَيْرَةٌ وَقُلَّةٌ؟ فَقَالَ دَاوُدُ: " جُبٌّ حِيرِيٌّ، وَجَرَّةٌ مَدَارِيَّةٌ، وَقِلالٌ مُنَقَّشَةٌ، وَجَارِيَةٌ حَسْنَاءُ، وَأَثَاثٌ، وَنَاضٍ؟ ! " قَالَ أَبُو حَاتِمٍ: يَعْنِي بِالنَّاضِ الدَّنَانِيرَ وَالدَّرَاهِمَ وَفُضُولٌ ! ! " لَوْ أَرَدْتُ هَذَا الَّذِي يَشْغَلُ الْقَلْبَ مَا سَجَنْتُ نَفْسِي هَهُنَا، إِنَّمَا طَلَّقْتُ نَفْسِي عَنْ هَذِهِ الشَّهَوَاتِ، وَسَجَنْتُ نَفْسِي، حَتَّى يُخرِجَنِي مَوْلايَ مِنْ سِجْنِ الدُّنْيَا إِلَى رَوْحِ الآخِرَةِ "، قَالَ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، فَفِي هَذَا الْحَرِّ أَيْنَ تَنَامُ وَلَيْسَ لَكَ سَطْحٌ؟ قَالَ: " إِنِّي أَسْتَحِي مِنْ مَوْلايَ أَنْ يَرَانِيَ أَخْطُو خُطْوَةً أَلْتَمِسُ رَاحَةَ نَفْسِي فِي الدُّنْيَا، حَتَّى يَكُونَ مَوْلايَ هُوَ الَّذِي يُرِيحُنِي مِنَ الدُّنْيَا وَأَهْلِهَا "، قُلْتُ: فَأَوْصِنِي بِوَصِيَّةٍ، قَالَ: " صُمِ الدُّنْيَا وَأَفْطِرْ عَلَى الْمَوْتِ، حَتَّى إِذَا

كَانَ عِنْدَ الْمُعَايَنَةِ أَتَاكَ رِضْوَانُ الْخَازِنُ بِشَرْبَةٍ مِنْ مَاءِ الْجَنَّةِ فَشَرِبْتَهَا عَلَى فِرَاشِكَ، فَتَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا وَأَنْتَ رَيَّانُ لا تَحْتَاجُ إِلَى حَوْضٍ مِنْ حِيَاضِ الأَنْبِيَاءِ، حَتَّى تَدْخُلَ الْجَنَّةَ وَأَنْتَ رَيَّانُ "، قَالَ حَفْصُ بْنُ عُمَرَ: كَانَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الْحَارِثِيُّ مِنَ الْعُمَّالِ لِلَّهِ بِالطَّاعَةِ، الْمَكْدُودِينَ فِي الْعِبَادَةِ، فَلَمَّا مَاتَ رَأَى رَجُلٌ مِنْ عُبَّادِ أَهْلِ الْكُوفَةِ يُقَالُ لَهُ: مُحَمَّدُ بْنُ مَيْمُونٍ وَكَانَ يُذْكَرُ مِنْ فَضْلِهِ، فَرَأَى مُنَادِيًا يُنَادِي: أَلا إِنَّ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، وَمُحَمَّدَ بْنَ النَّضْرِ الْحَارِثِيَّ طَلَبَا أَمْرًا فَأَدْرَكَاهُ

Hafs b. Ömer el-Cu'fî anlatıyor: Adamın biri Dâvud et-Tâî'nin yanına girdi ve: "Ey Ebû Süleymân! Toprak dahil evinde ne kadar şey varsa hepsini sattın ve yarım tavan altında kaldın. Bari şu tavanı yap da seni sıcaklardan, yağmurdan ve soğuklardan korusun" dedi. Dâvud: "Allahım! Bizi bağışla! Öncekiler fazla konuşmayı sevmezlerdi. Ey Allah'ın kulu! Yanımdan çık, zira kalbimi meşgul ettin. Oysa ben amel defterimin kapanıp kaldırılmasıyla yarışıyorum" karşılığım verdi.

Adam: "Ey Ebû Süleymân! Susadım" deyince, Dâvud: "Çık ve iç" karşılığını verdi. Adam odadan çıkıp evde su aramaya koyuldu. Bulamayınca da geri döndü ve: "Ey Ebû Süleymân! Evde ne bir kuyu, ne de bir testi var" dedi. Dâvud: "Allahım! Bizi bağışla! Orada su var" karşılığını verdi. Adam çıkıp arayınca içine çamur konulan bir küp buldu. Alt tarafından bez parçasıyla bağlanmış bir tane de bardak gördü. Alıp küpün içine daldırdı, ama su sanki kaynamış gibi sıcaktı. Sıcaklığından dolayı suyu içemeyince yanında döndü ve: "Ey Ebû Süleymân! Dışarıda insanların derilerini soyacak kadar aşırı bir sıcak var. Sen de ise toprağa konulmuş bir küp, bir de kırık bir bardak var. Testi veya sürahi edinsen olmaz mıydı?" dedi. Dâvud şu karşılığı verdi: "Suyu taze kuyular, kiremitten testiler, süslemeli sürahiler, güzel cariyeler, bağ bahçeler, parıldayan dinarlar, dirhemler, işe yaramayan şeyler... Şayet ben kalbi meşgul edecek bu tür şeyleri isteseydim kendimi buraya hapsetmezdim. Allah beni dünya hapishanesinden çıkarıp âhiretteki

ferâhlığa kavuşturana kadar nefsimi bu tür şehvetlerden azat edip onu hapsettim."

Adam: "Ey Ebû Süleymân! Evinin tavanı yokken bu sıcaklarda nerede uyuyorsun?" diye sorunca, Dâvud: "Allah beni alıp dünya ve ahalisinden yana rahatlatana kadar nefsimin rahatlığı için bir şeyler yaptığımı görmesinden utanç duyarım" karşılığını verdi. Adam: "Bana öğütte bulun" deyince, Dâvud şu öğütte bulundu: "Dünya nimetlerine karşı oruçlu ol ve iftarını ölümle yap. Bu şekilde ölüm anı gelince Allah'ın seni bekleyen rızası, sen rahat bir şekilde yatağında uzanmışken cennetten su getirip sana içirir. Dünyadan ayrıldığın zaman hiçbir peygamberin su havuzuna ihtiyacın olmayacak şekilde suya kanmış olarak ayrılır ve yine suya kanmış bir şekilde cennete girersin."

Hafs ekledi: Dâvud et-Tâî ile Muhammed b. Nadr el-Hârisî kendilerini Allah'a itaat yoluna adayan ve kendilerini ibadete veren kişilerdendi. Öldükleri zaman Kûfe ahalisinden faziletleriyle anılan Muhammed b. Meymûn adında bir âbid rüyasında bir münadinin: "Dâvud et-Tâî ile Muhammed b. Nadr el-Hârisî bir şeyi istediler ve bu isteklerine kavuştular!" şeklinde seslendiğini gördü.

(١١١٩٨)- [٣٥٢/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبُو مُوسَى الأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَادَةُ بْنُ كُلَيْبٍ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ لَوْ أَمَرْتَ بِمَا فِي سَقْفِ الْبَيْتِ مِنْ نَسِيجِ الْعَنْكَبُوتِ فَيُنَظَّفَ؟ قَالَ لَهُ: " أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ كَانَ يُكْرَهُ فُضُولُ النَّظَرِ؟ " ثُمَّ قَالَ دَاوُدُ: " نُبِّئْتُ أَنَّ مُجَاهِدًا كَانَ مَكَثَ فِي دَارِهِ مَا يُبْصِرُ سِنِينَ لَمْ يَشْعُرْ بِهَا ! "

Ubâde b. Kuleyb der ki: Adamın biri Dâvud et-Tâî'ye: "Söylesen de şu evin tavanını dolduran örümcek ağlarını temizleseler" deyince, Dâvud: "Gereksiz yere bakınmaların kerih görüldüğünü bilmiyor musun?" karşılığını verdi. Sonra adama: "Bana bildirilene göre Mücâhid kendi evinde yıllar boyunca evin tavanındaki örümcek ağlarını fark etmemiştir" dedi.

(١١١٩٩)- [٣٥٢/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنِ ابْنِ السَّمَّاكِ، قَالَ: " وَرِثَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ ثَلاثَةَ عَشَرَ دِينَارًا، فَأَكَلَ بِهَا عِشْرِينَ سَنَةً، لَمْ يَأْكُلِ الطَّيِّبَ، وَلَمْ يَلْبَسِ اللَّيِّنَ "

İbnu's-Semmâk der ki: "Dâvud et-Tâî'ye miras olarak on üç dinar kalmıştı. Dâvud bu parayla yirmi yıl boyunca idare etti. Bu süre zarfında da güzel yemekler yemedi, yumuşak giysiler giymedi."

(١١٢٠٠)- [٣٥٢/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مَنْصُورِ بْنِ مُقَاتِلٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّنَافِسِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُصْعَبٍ، قَالَ: رُؤِيَ عَلَى دَاوُدَ الطَّائِيِّ، جُبَّةٌ مُتَخَرِّقَةٌ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ لَوْ خَيَّطْتَهَا؟ قَالَ: " أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ نُهِيَ عَنْ فُضُولِ النَّظَرِ؟ "

Abdurrahman b. Mus'ab der ki: "Dâvud et-Tâî'nin üzerinde yırtık bir cübbe görüldü. Adamın biri ona: "Bunu diksen olmaz mı?" deyince, Dâvud: "Gereksiz yere bakınmaların kerih görüldüğünü bilmiyor musun?" karşılığını verdi.

(١١٢٠١)- [٣٥٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَابِدُ، قَالَ: قُلْتُ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: " تَأْكُلُ فِي الْيَوْمِ رَغِيفًا؟ قَالَ: نَعَمْ، وَاثْنَيْنِ، قُلْتُ: تَشْبَعُ؟ قَالَ: نَعَمْ "

Bekr b. Muhammed el-Âbid der ki: Dâvud et-Tâî'ye: "Günde bir ekmek mi yiyorsun?" diye sorduğumda: "Evet! Bazen de iki ekmek yiyorum" dedi. Ona: "Peki doyuyor musun?" diye sorduğumda: "Evet!" dedi.

(١١٢٠٢)- [٣٥٢/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْعَبْدِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيُّ، قَالَ: قَالَ حَمَّادٌ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، لَقَدْ رَضِيتَ مِنَ

الدُّنْيَا بِالْيَسِيرِ، قَالَ: " أَفَلا أَدُلُّكَ عَنْ مَنْ رَضِيَ بِأَقَلَّ مِنْهَا؟ مَنْ رَضِيَ بِالدُّنْيَا كُلِّهَا عِوَضًا عَنِ الآخِرَةِ ! "، قَالَ لَهُ حَمَّادٌ: لَقَدْ عَرَفْتَ الإِخَاءَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ، اقْتَرِحْ عَلَيَّ شَيْئًا تَسُرُّنِي بِهِ، قَالَ: " أَشْتَهِي تَمْرًا بُرْنِيًّا "، قَالَ: فَجَاءَهُ بِكَذَا وَكَذَا جُلَّةٍ، فَوَضَعَهُ فِي زَاوِيَةِ بَيْتِهِ، وَمَا أَكَلَ مِنْهَا تَمْرَةً ! قَالَ: حَتَّى تَسَوَّسَ

Muhammed b. Bişr el-Abdî der ki: Hammâd, Dâvud et-Tâî'ye: "Ey Ebû Süleymân! Dünyalık olarak çok az şeye razı oldun" deyince, Dâvud: "Bundan daha azma razı olan kişiyi sana söyleyeyim mi? Âhiret yerine dünyanın tümüne razı olan kişidir" karşılığını verdi. Hammâd: "Seninle aramızda olan kardeşlik hukukunu biliyorsun. Benden beni mutlu edecek bir şey iste" deyince, Dâvud: "Canım bernî cinsi hurma istiyor" karşılığını verdi. Bunun üzerine Hammâd ona birkaç küfe hurma getirdi. Dâvud bunları evin bir köşesine koydu, ama ondan tek bir hurma dahi yemedi. Sonunda hurmalar çürüyüp gitti.

(١١٢٠٣)- [٣٥٣/٧] وَقَالَ يَوْمًا لِمَوْلاةٍ لَهُ كَانَتْ مَعَهُ فِي الدَّارِ " أَشْتَهِي لَبَنًا، فَخُذِي رَغِيفًا، فَأْتِي بِهِ الْبَقَّالَ فَاشْتَرَى بِهِ لَبَنًا، وَلا تُعْلِمِي الْبَقَّالَ لِمَنْ هُوَ "، قَالَ: فَذَهَبَتْ فَجَاءَتْ بِهِ، وَكَانَتْ تَخْبِزُ لَهُ فِي كُلِّ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا مَرَّةً، قَالَ: فَأَكَلَ فَفَطِنَ الْبَقَّالُ بَعْدُ أَنَّهَا تُرِيدُ اللَّبَنَ لِدَاوُدَ، فَطَيَّبَهُ لَهُ، قَالَ: فَقَالَ لَهَا: " عَلِمَ الْبَقَّالُ لِمَنْ تُرِيدِينَ اللَّبَنَ؟ " قَالَتْ: نَعَمْ، قُلْتُ: أُرِيدُهُ لأَبِي سُلَيْمَانَ، قَالَ: " ارْفَعِيهِ، فَمَا عَادَ فِيهِ "

(Muhammed b. Bişr el-Abdî der ki:) Bir gün Dâvud et-Tâî evinde kalan azatlı cariyesine: "Canım süt çekiyor. Bir ekmek alıp bakkala git ve ekmeği verip karşılığında süt al. Ama kimin olduğunu söyleme" dedi. Cariye de on beş günde bir ona ekmek pişirirdi. Sütü almak için bakkala gidince bakkal sütü Dâvud için aldığını anladı. Bunun üzerine biraz fazla koydu. Getirince Dâvud yemeye başladı. Bir ara: "Bakkal sütü kim için aldığını anladı mı?" diye sorunca, cariye: "Evet, Ebû Süleymân'a aldığımı söyledim" karşılığını verdi. Bunun üzerine Dâvud: "O zaman kaldır!" dedi ve bir daha ondan yemedi.

(١١٢٠٤)- [٣٥٣/٧] قَالَ: وَجَاءَهُ فُضَيْلٌ يَوْمًا فَلَمْ يَفْتَحْ لَهُ، وَجَلَسَ فُضَيْلٌ خَارِجَ الْبَابِ وَهُوَ دَاخِلٌ يَبْكِي مِنْ دَاخِلٍ، وَفُضَيْلٌ مِنْ خَارِجٍ، فَلَمْ يَفْتَحْ لَهُ، قُلْتُ لِمُحَمَّدِ بْنِ بِشْرٍ: كَيْفَ لَمْ يَفْتَحْ لَهُ الْبَابَ؟ قَالَ: قَدْ كَانَ يَفْتَحُ لَهُمْ، فَكَثُرُوا عَلَيْهِ، فَغَمَزَهُ فَحَجَبَهُمْ كُلَّهُمْ، فَمَنْ جَاءَهُ كَلَّمَهُ مِنْ وَرَاءِ الْبَابِ، وَقَالَتْ لَهُ أُمُّهُ لَوِ اشْتَهَيْتَ شَيْئًا اتَّخَذْتُهُ لَكَ؟ فَقَالَ: " أَجِيدِي يَا أُمَّاهُ، فَإِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَدْعُوَ إِخْوَانًا لِي "، قَالَ: فَاتَّخَذَتْ وَأَجَادَتْ، قَالَ: فَقَعَدَ عَلَى الْبَابِ لا يَمُرُّ سَائِلٌ إِلا أَدْخَلَهُ، قَالَ: فَقَدِمَ إِلَيْهِمْ، فَقَالَتْ لَهُ أُمُّهُ: لَوْ أَكَلْتَ؟ قَالَ: " فَمَنْ أَكَلَهُ غَيْرِي؟ " قَالَ: وَإِنَّمَا جَدَّ وَاجْتَهَدَ حِينَ مَاتَتْ أُمُّهُ، قَسَمَ كُلَّ شَيْءٍ تَرَكَتْ حَتَّى لِزْقَ بِالأَرْضِ، وَكَانَتْ مُوسِرَةً

(Muhammed b. Bişr el-Abdî der ki:) Bir gün Fudayl, Dâvud et-Tâî'nin yanına geldi, ama kapıyı ona açmadı. Fudayl kapının önünde oturdu. Dâvud da içerde ağlıyordu. Fudayl dışarıda oturuyor, Dâvud da içerde ağlıyor, ama kapıyı da ona açmıyordu.

Ravi Muhammed der ki: Muhammed b. Bişr'e: "Nasıl kapıyı ona açmadı?" diye sorduğumda şöyle dedi: Daha önce kapıyı açıyordu. Ancak gelip gidenler çok olunca kapıyı kapattı ve hiçbirine kapıyı açmaz oldu. Gelenlerle de kapı arkasından konuşmaya başladı. Bir defasında annesi ona: "Canın bir şey çekiyorsa alayım" deyince, Dâvud: "Anneciğim! Alacaksan bolca al! Zira kardeşlerimi de davet etmek istiyorum" karşılığını verdi. Annesi bol miktarda yiyecek alınca Dâvud kapıda oturdu ve gelip geçen tüm dilencileri içeriye alıp yedirmeye başladı. Annesi: "Sen de yeseydin" deyince, Dâvud: "Benden başka kim yedi ki?" karşılığını verdi. Annesi vefat edince ondan miras olarak aldığı ne varsa hepsini başkalarına infak etti, sonunda üzerine oturacak bir kilimi bile kalmadı. Annesinin de maddi durumu iyiydi."

(١١٢٠٥)- [٣٥٣/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ الْعَبْدِيُّ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ عَمْرٍو

الْكَلْبِيُّ، قَالَ: جَاءَ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، بَعْضُ أَصْحَابِهِ بِأَلْفَيْ دِرْهَمٍ، قَالَ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، هَذَا شَيْءٌ جَاءَكَ اللَّهُ بِهِ لَمْ تَطْلُبْهُ وَلَمْ تَشْرَهْ لَهُ نَفْسُكَ، قَالَ " إِنَّهُ لِمَنْ أَمْثَلِ مَا يَأْخُذُونَ "، قَالَ: فَمَا يَمْنَعُكَ مِنْهُ؟ قَالَ: " لَعَلَّ تَرْكَهُ أَنْ يَكُونَ أَنْجَى "

Süveyd b. Amr el-Kelbî der ki: Arkadaşlarından biri Dâvud et-Tâî'ye iki bin dirhem getirdi ve: "Ey Ebû Süleymân! Bu, sen istemeden ve canın çekmeden Allah'ın sana gönderdiği bir şeydir" dedi. Dâvud: "Kişinin alabileceği en iyi mal bu şekilde gelen maldır" karşılığını verdi. Arkadaşı: "O zaman sen neden almıyorsun?" diye sorunca: "Belki almamam beni kurtuluşa daha çok yaklaştırır" dedi.

(١١٢٠٦)- [٣٥٣/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحُسَيْنِ، أَخْبَرَنَا الدَّوْرَقِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ حَمَّادٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي بَعْضُ، أَصْحَابِنَا، قَالَ: دَخَلَ مِسْعَرٌ عَلَى دَاوُدَ الطَّائِيِّ، وَمَعَهُ رَجُلٌ، فَشَكَى إِلَيْهِمَا شَأْنَهُ، فَقَالَ لَهُ لَوِ احْتَجَمْتَ؟ فَقَالَ " ابْعَثُوا إِلَيَّ الْحَجَّامَ، فَخَرَجَا فَأَتَيَا جَبَّانَةَ بِشْرٍ، فَقَالا لِلْحَجَّامِ: ائْتِ دَاوُدَ، وَنَحْنُ لَكَ هَهُنَا، قَالَ: فَأَتَاهُ فَحَجَمَهُ ثُمَّ رَجَعَ فَسَأَلاهُ، فَقَالَ: حَجَمْتُهُ؟، فَقَامَ فَجَاءَنِي بِهَذَا الدِّينَارِ فَأَعْطَانِيهِ، فَقَالَ أَحَدُهُمَا: أَمَا إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ شَيْءٌ غَيْرُ هَذَا، كَانَ فَضَلَ عِنْدَهُ مِنْ ثَمَنِ جَارِيَةٍ كَانَ اشْتَرَاهَا "

Ömer b. Hammâd, arkadaşlarından birinden bildirir: Mis'ar bir adamla birlikte Dâvud et-Tâî'nin yanına girdi. Dâvud rahatsızlığından yana onlara şikâyette bulununca Mis'ar: "Hacamat yaptır" dedi. Dâvud: "O zaman bana bir hacamatçı yollayın" deyince çıkıp Bişr mezarlığına gittiler. Oradaki hacamatçıya: "Dâvud'un yanına git, biz seni burada bekliyoruz" dediler. Hacamatçı gidip Dâvud'a hacamatı yaptı ve geri yanlarına döndü. Ne yaptığını sorduklarında: "Ona hacamatı yaptım. Getirip bana şu dinarı verdi" karşılığını verdi. Bunun üzerine içlerinden biri: "Yanında bu dinardan başkası yoktu. Bu dinar da sattığı bir cariyenin bedelinden geriye kalmıştı" dedi.

(١١٢٠٧)- [٣٥٤/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الرِّبَاطِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ.ح وثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَحْمَدُ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورِ بْنِ حَيَّانَ، حَدَّثَنِي جُنَيْدٌ، قَالَ: أَتَيْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، فَإِذَا قُرْحَةٌ قَدْ خَرَجَتْ عَلَى لِسَانِهِ، قَالَ: فَبَطَطْتُهَا، قَالَ: فَأَخْرَجْتُ قَلِيلا مِنْ دَوَاءٍ فَوَضَعْتُهُ فِي خِرْقَةٍ، فَقُلْتُ: إِذَا كَانَ اللَّيْلُ فَضَعْهُ عَلَيْهَا، قَالَ: فَقَالَ: " ارْفَعْ ذَلِكَ اللِّبْدَ "، قَالَ: فَرَفَعْتُ فَإِذَا دِينَارٌ، قَالَ: " خُذْهُ "، قُلْتُ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، لَيْسَ هَذَا ثَمَنَ هَذَا، إِنَّمَا ثَمَنُ هَذَا دَانِقٌ، قَالَ: فَوَضَعْتُ الدَّوَاءَ فِي كُوَّةٍ وَخَرَجْتُ، ثُمَّ عُدْتُ بَعْدَ يَوْمَيْنِ فَإِذَا الدَّوَاءُ عَلَى حَالِهِ، قُلْتُ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، سُبْحَانَ اللَّهِ ! لِمَ لَمْ تُعَالِجْ بِهَذَا الدَّوَاءِ؟ فَقَالَ: " إِنْ أَنْتَ لَمْ تَأْخُذِ الدِّينَارَ لَمْ أَمَسَّهُ "، وَقَالَ الرِّبَاطِيُّ: " إِنْ لَمْ تَأْخُذْهُ لَمْ نُعَالِجْهُ "

(Hacamatçı) Cüneyd anlatıyor: Dâvûd et-Tâî'nin yanına gittiğimde dilinde bir yara çıktığını gördüm. Yarayı açıp biraz ilaç çıkarıp bir bez parçasına koyarak: "Gece olunca bunu yaranın üzerine koy" dedim. Dâvûd: "Şu keçeyi kaldır" deyince, keçeyi kaldırdım ve altında bir dinar olduğunu gördüm. Bana: "Bunu al" deyince, "Ey Ebû Süleymân! Bu tedavinin karşılığı değildir. Tedavinin karşılığı bir dâniktir" dedim ve ilacı duvardaki rafa koyup çıktım. İki gün sonra yanına dönünce ilacın olduğu yerde durduğunu gördüm ve: "Ey Ebû Süleymân! Neden bu ilacı kullanmadın?" diye sordum. Dâvûd: "Eğer sen bu dinarı almazsan ilaca elimi bile sürmem" karşılığını verdi. —Rabâtî rivayetinde: "Eğer sen bu dinarı almazsan, biz onu bu ilaçla tedavi etmeyiz" ibaresi geçmiştir.

(١١٢٠٨)- [٣٥٤/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَبُو يَعْقُوبَ يُوسُفُ الْقَوَارِيرِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ جُنَيْدًا الْحَجَّامَ، قَالَ: أَتَيْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، لأَحْجِمَهُ، فَأَخْرَجَ إِلَيَّ دِينَارًا، فَقَالَ: " إِنْ أَخَذْتَهُ وَإِلا لَمْ تَضَعْ يَدَكَ عَلَيْهِ "، قَالَ: وَأَتَيْتُ مِسْعَرًا، فَأَخْرَجَ إِلَيَّ رَغِيفًا، فَقَالَ: " إِنْ أَخَذْتَهُ وَإِلا لَمْ تَضَعْ يَدَكَ عَلَيْهِ "

Hacamatçı Cüneyd der ki: Hacamat yapmak için Dâvûd et-Tâî'ye geldiğimde bir dinar çıkardı ve: "Ya bunu alırsın ya da elini bana vurmazsın" dedi. Hacamat için Mis'ar'ın yanına gittiğimde o da bir ekmek çıkardı ve: "Ya bunu alırsın ya da elini bana vurmazsın" dedi.

(١١٢٠٩)- [٣٥٤/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُصْعَبٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ رَيَّانَ، قَالَ: " حَجَمَ حَجَّامٌ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، فَأَعْطَاهُ دِينَارًا، وَلا يَمْلِكُ غَيْرَهُ "

İsmâil b. Reyyân der ki: "Hacamatçının biri Dâvud et-Tâî'ye hacamat yaptı. Karşılığında Dâvud çıkarıp bir dinar verdi ki yanında da ondan başkası yoktu."

(١١٢١٠)- [٣٥٤/٧] حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ بَكْرٍ الْهِزَّانِيُّ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ السُّكَّرِيُّ، قَالَ: احْتَجَمَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، فَدَفَعَ دِينَارًا إِلَى الْحَجَّامِ، فَقِيلَ لَهُ: هَذَا إِسْرَافٌ، فَقَالَ: " لا عِبَادَةَ لِمَنْ لا مُرُوءَةَ لَهُ "

Ebû Saîd es-Sukkerî der ki: Dâvûd et-Tâî hacamat oldu ve haccâma bir dinar verdi. Kendisine: "Bu yaptığın israftır" denince, "Cömert olmayanın ibadeti de yoktur" karşılığını verdi.

(١١٢١١)- [٣٥٤/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي هَارُونُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: قَالَ لِي جُنَيْدٌ الْحَجَّامُ " نَزَعْتُ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ، ضِرْسَهُ، فَأَعْطَانِي دِرْهَمًا، فَقُلْتُ: إِنَّمَا أَجْرُ هَذَا دَانِقَانِ، قَالَ: خُذْهُ "

Cüneyd el-Haccâm der ki: Dâvûd et-Tâî'nin dişini çektiğimde bana bir dirhem verdi. Ona: "Diş çekmenin fiyatı sadece iki dâniktir" dediğimde: "Dirhemi al!" karşılığını verdi.

(١١٢١٢)- [٣٥٥/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَاصِمٍ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ زُفَرَ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عُقْبَةَ، قَالَ: قِيلَ

لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ لَوْ خَرَجْتَ إِلَى الشَّمْسِ، وَذَلِكَ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ، فَقَالَ: " إِنِّي لأَشْتَهِيهِ، وَلَكِنَّهَا خُطًا لا أَحْتَسِبُهَا، وَلَمْ يَخْرُجْ "

Velîd b. Ukbe der ki: Soğuk bir günde Dâvûd et-Tâî'ye: "Güneşe çıksan!" denilince: "Çıkmak istiyorum, ancak (Allah'tan) karşılığını bekleyebileceğim bir şey değil" karşılığını verdi ve çıkmadı.

(١١٢١٣)- [٣٥٥/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سَلَمَةُ، ثنا سَهْلٌ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنِي جَبْرُ بْنُ مُجَاهِدٍ، قَالَ: مَرِضَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، فَقِيلَ لَهُ لَوْ خَرَجْتَ إِلَى رَوْحٍ يَفْرَحْ قَلْبُكَ، قَالَ: " إِنِّي لأَسْتَحِي مِنْ رَبِّي أَنْ أَنْقِلَ قَدَمَيَّ إِلَى مَا فِيهِ رَاحَةٌ لِبَدَنِي "

Cebr b. Mücâhid der ki: Dâvud et-Tâî hasta olduğunda: "Açık bir alana çıksan da biraz hava alıp ferahlasan" denildi. Dâvud: "Bedenimi rahatlatacak bir şey için yürümeye Allah'tan hayâ ederim" karşılığını verdi.

(١١٢١٤)- [٣٥٥/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا عَلِيٌّ الطَّنَافِسِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُصْعَبٍ، قَالَ: مَرِضَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، فَعَادُوهُ، فَقَالُوا: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، لَوْ خَرَجْتَ إِلَى صَحْنِ الدَّارِ كَانَ أَرْوَحَ عَلَيْكَ، قَالَ " إِنِّي أَكْرَهُ أَنْ أَخْطُوَ خُطًا تُكْتَبُ عَلَى طَلَبِ رَاحَةِ بَدَنِي "

Abdurrahman b. Mus'ab der ki: Dâvud et-Tâî hastalandığında ziyaretine geldiler ve: "Ey Ebû Süleymân! Evin avlusuna çıksan, biraz ferahlarsın" dediler. Dâvud: "Bedenimi rahatlatmak için atacağım adımların aleyhimde yazılmasını istemem" karşılığını verdi.

(١١٢١٥)- [٣٥٥/٧] حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُثْمَانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْمِصْرِيُّ، ثنا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى الْمَرْوَزِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، قَالَ: أَتَى فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، يَعُودُهُ، فَقَالَ لَهُ: " أَقْلِلْ مِنْ زِيَارَتِي، فَإِنِّي قَدْ قَلَيْتُ النَّاسَ "

Abdullah b. Hubayk der ki: Fudayl b. İyâd hasta olan Dâvud et-Tâî'yi ziyarete gelince Dâvud ona: "Bana olan ziyaretlerini azalt, zira insanlardan uzak duruyorum" dedi.

(١١٢١٦)- [٣٥٥/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عِيسَى بْنُ مُحَمَّدٍ الوسقندي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثنا هَارُونُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْفَرَجِ، يَقُولُ: رُؤِيَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ فِي الْمَنَامِ يَعْدُو فِي صَحْرَاءِ الْحِيرَةِ، فَقِيلَ لَهُ: مَا هَذَا؟ قَالَ: " السَّاعَةَ خَرَجْتُ مِنَ السِّجْنِ، فَنَظَرُوا فَإِذَا هُوَ قَدْ مَاتَ فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ ! "

Abdullah b. el-Ferec der ki: Rüyada Dâvud et-Tâî'nin Hîre çölünde koştuğu görüldü. Ona: "Ne oldu?" diye sorulunca: "Ölüm hapisten çıktı" dedi. Rüyanın görüldüğü vakitte de Dâvud'un öldüğü görüldü.

(١١٢١٧)- [٣٥٥/٧] حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْوَاسِطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي صَالِحُ بْنُ يَحْيَى التَّمِيمِيُّ، ثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، قَالَ: " خَرَجْنَا فِي جَنَازَةٍ وَمَعَنَا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، فَلَمَّا صَلَّيْنَا عَلَيْهِ وَجِيءَ بِالْمَيِّتِ لِيُوضَعَ فِي قَبْرِهِ، وَرُفِعَ الثَّوْبُ، وَبَدَتْ أَكْفَانُهُ صَرَخَ دَاوُدُ صَرْخَةً خَرَّ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ "

Hafs b. Ğıyâs bildiriyor: Dâvud et-Tâî ile birlikte bir cenazeye katıldı. Cenaze namazı kılınıp da ölü mezara konulmak üzere getirildiğinde, üzerindeki hırka da çekilip kefeni ortaya çıktığında Dâvud bir çığlık attı ve kendinden geçerek yere yığıldı.

(١١٢١٨)- [٣٥٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي حَسَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، قَالَ: " مَا أَخْرَجَ اللَّهُ عَبْدًا مِنْ ذُلِّ الْمَعَاصِي إِلَى عِزِّ التَّقْوَى إِلا أَغْنَاهُ بِلا مَالٍ، وَأَعَزَّهُ بِلا عَشِيرَةٍ، وَآنَسَهُ بِلا أَنِيسٍ "

Dâvud et-Tâî der ki: "Allah bir kulu günahkârlık zilletinden kurtarıp takva izzetine eriştirdiği zaman, bu kulu malı olmadan zengin, çevresi olmadan aziz ve arkadaşı olmadan da ünsiyet içinde kılar."

(١١٢١٩)- [٣٥٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أرومةَ، عَنْ عَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْعَظِيمِ، ثنا بَكْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: قُلْتُ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: أَوْصِنِي، قَالَ: " عَسْكَرُ الْمَوْتَى يَنْتَظِرُونَكَ "

Bekr b. Muhammed der ki: Dâvûd et-Tâî'ye: "Bana nasihatte bulun" deyince, "Ölülerin askerleri seni bekliyorlar" karşılığını verdi.

(١١٢٢٠)- [٣٥٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، قَالَ: قَالَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ: " كُلُّ نَفْسٍ تُرَدُّ إِلَى هِمَّتِهَا، فَمَهْمُومٌ بِخَيْرٍ، وَمَهْمُومٌ بِشَرٍّ "

Dâvûd et-Tâî der ki: "Her nefis kendi derdine yönelir. Kimisi hayırlı bir şey için, bazıları ise şer için üzülür."

(١١٢٢١)- [٣٥٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُبَيْدٍ، أَخُو يَعْلَى بْنِ عُبَيْدٍ قَالَ: عُوتِبَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، فِي التَّزْوِيجِ، فَقِيلَ لَهُ لَوْ تَزَوَّجْتَ؟ فَقَالَ: " كَيْفَ بِقَلْبٍ ضَعِيفٍ لَيْسَ يَقُومُ بِهِمَّةٍ يَجْتَمِعُ عَلَيْهِ هَمَّانِ؟ ! "

İbrâhîm b. Ubeyd der ki: Evlilik konusunda Dâvud et-Tâî'ye sitem edildi ve: "Evlensen daha iyi olmaz mı?" denildi. Dâvud da: "Kalbi zayıf, erkeklik organı da çalışmayan biri nasıl evlensin de iki derdi birden çeksin?" karşılığını verdi.

(١١٢٢٢)- [٣٥٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ.ح وثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَنْدَهْ، قَالا: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ الْمُسْتَمْلِيُّ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ الضَّحَّاكِ، قَالَ: قَالَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، لِعُقْبَةَ بْنِ مُوسَى وَكَانَ لَهُ صَدِيقًا، فَقَالَ لَهُ

ذَاتَ يَوْمٍ: " يَا عُقْبَةُ، كَيْفَ يَتَسَلَّى مِنْ حُزْنٍ مَنْ تَتَجَدَّدُ عَلَيْهِ الْمَصَائِبُ فِي كُلِّ وَقْتٍ؟ ! " فَخَرَّ عُقْبَةُ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ

Kâsım b. ed-Dahhâk der ki: Bir gün Dâvud et-Tâî, arkadaşlarından biri olan Ukbe b. Musa'ya: "Ey Ukbe! Musibetleri her an yenilenen biri üzüntüsünü nasıl dindirebilir?" deyince Ukbe düşüp bayıldı.

(١١٢٢٣)- [٣٥٦/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى بْنِ زِيَادٍ الأَسْلَمِيِّ، قَالَ: رَأَيْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، يَوْمًا قَائِمًا عَلَى شَاطِئِ الْفُرَاتِ مَبْهُوتًا، فَقُلْتُ: مَا يُوقِفُكَ هَهُنَا يَا أَبَا سُلَيْمَانَ؟ قَالَ: " أَنْظُرُ إِلَى الْفُلْكِ كَيْفَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِ اللَّهِ تَعَالَى "

Abdula'lâ b. Ziyâd el-Eslemî der ki: Bir gün Dâvud et-Tâî'yi Fırat'ın kenarında şaşkın bir şekilde gördüm. Ona: "Neden burada duruyorsun?" diye sorduğumda: "Allah'ın emriyle gemilerin denizde nasıl yol aldığını düşünüyorum" dedi.

(١١٢٢٤)- [٣٥٦/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا أَبُو يَعْلَى الْمَوْصِلِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْبُرْجُلانِيُّ، حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ السَّلُولِيُّ، حَدَّثَتْنِي أُمُّ سَعِيدِ بْنُ عَلْقَمَةَ وَكَانَ سَعِيدٌ مِنْ نُسَّاكِ النَّخَعِ وَكَانَتْ أُمُّهُ طَائِيَّةً، قَالَتْ: كَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، جِدَارٌ قَصِيرٌ، فَكُنْتُ أَسْمَعُ حَنِينَهُ عَامَّةَ اللَّيْلِ لا يهدَأُ، قَالَتْ: وَلَرُبَّمَا سَمِعْتُهُ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ هَمُّكَ عَطَّلَ عَلَيَّ الْهُمُومَ، وَحَالَ بَيْنِي وَبَيْنَ السُّهَادِ، وَشَوْقِي إِلَى النَّظَرِ إِلَيْكَ مَنَعَ مِنِّي اللَّذَّاتِ وَالشَّهَوَاتِ، فَأَنَا فِي سِجْنِكَ أَيُّهَا الْكَرِيمُ مَطْلُوبٌ ! "، قَالَتْ: وَلَرُبَّمَا تَرَنَّمَ فِي السَّحَرِ بِشَيْءٍ مِنَ الْقُرْآنِ، فَأَرَى أَنَّ جَمِيعَ نَعِيمِ الدُّنْيَا جُمِعَ فِي تَرَنُّمِهِ تِلْكَ السَّاعَةِ، قَالَتْ: وَكَانَ يَكُونُ فِي الدَّارِ وَحْدَهُ وَكَانَ لا يُصْبِحُ، تَعْنِي: لا يُسْرِجُ

İshâk es-Selûlî der ki: Nehalıların âbidlerinden biri olan Saîd b. Alkame'nin Tay kabilesinden olan annesi Ümmü Sa'd bize şunu anlattı:

Dâvud et-Tâî ile aramızda kısa bir duvar vardı. Bundan dolayı gece boyu dinmeyen inlemesini duyardım. Bazen gece yarısında: "Allahım! Senden dolayı olan derdim bana diğer tüm dertlerimi unutturdu ve uykularımı kaçırdı. Sana bakmanın özlemi beni diğer tüm lezzetlerden uzaklaştırdı. Şu an tutuklu biri gibi ben senin hapishanendeyim, ey Kerîm!" dediğini işitirdim. Bazen de seher vakti Kur'ân'ı terennüm ettiğini duyardım. Bu terennümünde de dünyanın tüm nimetlerinin yanma getirildiğini düşünürdüm. Bazen evde tek başına olmasına rağmen geceleri ışık yakmazdı."

(١١٢٢٥)- [٣٥٧/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ عَوْنٍ، قَالَ: قَالَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ: " مَا يُعَوَّلُ إِلا عَلَى حُسْنِ الظَّنِّ، فَأَمَّا التَّفْرِيطُ فَهُوَ الْمُسْتَوْلِي عَلَى الأَبْدَانِ "

Dâvud et-Tâî der ki: "Niyetler hüsnü zan üzere olmalıdır. Ancak genelde bedenlere hâkim olan aşırılıktır!"

(١١٢٢٦)- [٣٥٧/٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِمْرَانَ الأَخْنَسِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ التَّيْمِيُّ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: " كَيْفَ تَقْرَأُ هَذَا الْحَرْفَ: ﴿فَلَمَّا تَرَاءَى الْجَمْعَانِ﴾ ، أَوْ " تَرَى الْجَمْعَانِ "؟ قَالَ: غَيْرُ هَذَا أَنْفَعُ "

Muhammed b. Abdilazîz et-Teymî der ki: Adamın biri Dâvud et-Tâî'ye: **"İki topluluk birbirini görünce"**[1] âyetini *'Terââ'l-cem'ânî'* lafzıyla mı yoksa *'Tera'l-cem'ânî'* lafzıyla mı okuyorsun?" diye sorunca, Dâvud: "Başka bir şey yapsan daha faydalı olur" dedi.

(١١٢٢٧)- [٣٥٧/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَضْرَمِيُّ، ثنا بُثَيْنٌ الطَّائِيُّ، قَالَ: مَرَّ دَاوُدُ الطَّائِيُّ عَلَى زُقَاقِ عَمْرٍو، فَرَأَى ذَلِكَ الرُّطَبَ

---

[1] Şuarâ Sur. 61

مُصَفَّفًا، فَكَأَنَّ نَفْسَهُ دَعَتْهُ إِلَيْهِ، فَجَاءَ إِلَى بَائِعٍ مِنْهُمْ، فَقَالَ: " أَعْطِنِي بِدِرْهَمٍ "، فَقَالَ: وَأَيْنَ الدِّرْهَمُ؟ فَقَالَ: " غَدًا أُعْطِيكَ "، فَقَالَ لَهُ: انْصَرِفْ، فَرَآهُ بَعْضُ مَنْ يَعْرِفُ دَاوُدَ، فَجَاءَ إِلَى الْبَائِعِ فَأَخْبَرَهُ، فَأَخْرَجَ صُرَّةً فِيهَا مِائَةُ دِرْهَمٍ، فَقَالَ لَهُ: الْحَقْهُ، فَإِنْ أَخَذَ مِنْكَ بِدِرْهَمٍ فَهَذِهِ لَكَ، فَلَحِقَهُ، وَهُوَ يَقُولُ: " لَمْ تَسْوِينَ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا دِرْهَمًا، وَأَنْتِ تُرِيدِينَ الْجَنَّةَ؟ " فَجَهِدَ لَهُ أَنْ يَرْجِعَ فَيَأْخُذَ، فَأَبَى

Buseyn et-Tâî der ki: Dâvud et-Tâî, Amr sokağından geçerken rüzgarda sallanan hurma salkımlarını gördü ve canı hurma çekti. Bunun üzerine hurma satan birine geldi ve: “Bana bir dirhemlik hurma ver” dedi. Satıcı: “Dirhem nerde?” diye sorunca, Dâvud: “Yarın veririm” karşılığını verdi. Satıcı da: “Git buradan!” dedi. Dâvud’u tanıyanlardan biri bu durumu görünce satıcının yanına geldi. Ona içinde yüz dirhem olan bir kese verdi ve: “Peşinden git! Şayet bir dirheme senden hurma satın alırsa bu kese senindir” dedi. Satıcı ona yetiştiğinde Dâvud (nefsine): “Bu dünyada bir dirhem kadar değerin yok ve sen cenneti mi istiyorsun?” diyordu. Satıcı hurma alması için ısrarlarda bulunduysa da Dâvud kabul etmedi.

(١١٢٢٨)- [٣٥٧/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ.ح وثنا أَبُو حَامِدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُصْلِحٍ، ثنا أَبُو مُحَمَّدٍ، صَدَقَةُ الزَّاهِدُ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، فِي جَنَازَةٍ بِالْكُوفَةِ، قَالَ: فَقَعَدَ دَاوُدُ نَاحِيَةً، وَهِيَ تُدْفَنَ، فَجَاءَ النَّاسُ فَقَعَدُوا قَرِيبًا مِنْهُ، فَقَالَ: " مَنْ خَافَ الْوَعِيدَ قَصُرَ عَلَيْهِ الْبَعِيدُ، وَمَنْ طَالَ أَمَلُهُ ضَعُفَ عَمَلُهُ، وَكُلُّ مَا هُوَ آتٍ قَرِيبٌ، وَاعْلَمْ يَا أَخِي أَنَّ كُلَّ شَيْءٍ يَشْغَلُكَ عَنْ رَبِّكَ فَهُوَ عَلَيْكَ مَشْئُومٌ، وَاعْلَمْ أَنَّ أَهْلَ الدُّنْيَا جَمِيعًا مِنْ أَهْلِ الْقُبُورِ، إِنَّمَا يَفْرَحُونَ بِمَا يُقَدِّمُونَ، وَيَنْدَمُونَ عَلَى مَا يَخْلُفُونَ، مِمَّا عَلَيْهِ أَهْلُ الْقُبُورِ نَدِمُوا، وَعَلَيْهِ أَهْلُ الدُّنْيَا يَقْتَتِلُونَ، وَفِيهِ يَتَنَافَسُونَ، وَعَلَيْهِ عِنْدَ الْقُضَاةِ يَخْتَصِمُونَ "

Ebû Muhammed Sadakatu'z-Zâhid anlatıyor: Dâvud et-Tâî ile birlikte Kûfe'de bir cenazenin peşinden çıktık. Defin işleri sırasında Dâvud bir kenarda oturunca insanlar da gelip yakınında bir yerde oturdular. Dâvud onlara şöyle dedi: "Vaad edilen günden korkan kişi ölümünü pek yakın görür. Emellerini uzun tutan kişinin ameli de az olur. Gelecek olan her şey pek yakın sayılır ve bil ki ey kardeşim, seni Rabbinden alıkoyan her şey, bir felaketinin de habercisidir. Bil ki dünya ahalisinin hepsi de sonunda ölüp kabir ahalisinden olacaklardır. Buna rağmen (maddi olarak) ilerisi için yaptıklarına sevinir, kaçan fırsatlar için de üzülürler. Şimdiki kabir ahalisi de zamanında bunlar için üzülmüşlerdi. Dünya ahalisi hâlihazırda bunun için birbiriyle savaşmakta, bu konuda birbirleriyle çekişmekte, hâkimin karşısında bunun için birbirlerine davacı olmaktadırlar."

(١١٢٢٩)- [٣٥٨/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ خَلَفٍ، قَالَ: كَانَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، فِي لَيْلَةٍ مُقْمِرَةٍ، فَتَفَكَّرَ فَقَامَ فَمَشَى عَلَى السَّطْحِ وَهُوَ شَاخِصٌ حَتَّى وَقَعَ فِي دَارِ جَارٍ لَهُ، قَالَ: فَوَثَبَ صَاحِبُ الدَّارِ عُرْيَانًا مِنَ الْفِرَاشِ فَأَخَذَ السَّيْفَ، ظَنَّ أَنَّهُ لِصٌّ، فَلَمَّا رَأَى دَاوُدَ رَجَعَ فَلَبِسَ ثِيَابَهُ، وَوَضَعَ السَّيْفَ، وَأَخَذَ بِيَدِهِ حَتَّى رَدَّهُ إِلَى دَارِهِ، فَقِيلَ لِدَاوُدَ فَقَالَ: " مَا دَرَيْتُ، أَوْ مَا شَعَرْتُ "

İshâk b. Halef der ki: Mehtaplı bir gecede Dâvud et-Tâî tefekküre daldı ve evinin damında yürümeye başladı. Ancak yürürken damdan komşusunun evinin avlusuna düştü. Komşusu hırsız olduğunu düşünerek çıplak bir şekilde yatağından kalkıp kılıcını aldı ve avluya çıktı. Dâvud olduğunu görünce içeriye girdi. Giysilerini giyip kılıcını yerine koydu. Sonra çıkıp Dâvud'un elinden tuttu ve onu evine götürdü. Bu olay Dâvud'a sorulduğunda: "Kendimde değildim" veya: "Ne olduğunu hatırlamıyorum" dedi.

(١١٢٣٠)- [٣٥٨/٧] حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنِي ابْنُ السَّمَّاكِ، قَالَ: أَوْصَانِي أَخِي دَاوُدُ، بِوَصِيَّةٍ: " انْظُرْ أَنْ لا يَرَاكَ اللَّهُ حَيْثُ نَهَاكَ، وَأَنْ لا يَفْقِدَكَ حَيْثُ أَمَرَكَ، واسْتَحِ فِي قُرْبِهِ مِنْكَ، وَقُدْرَتِهِ عَلَيْكَ "

İbnu's-Semmâk anlatıyor: Kardeşim Dâvûd bana şöyle bir tavsiyede bulundu: "Allah'ın, seni yasakladığı yerde görmemesine, emrettiği yerde ise yokluğunu hissetmemesine dikkat et. Onun sana olan yakınlığından ve üzerinde olan kudretinden utan."

(١١٢٣١)- [٣٥٨/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا ابْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: سَمِعْتُ سِنْدَوَيْهِ الْفَتَّالُ، قَالَ: قِيلَ لِدَاوُدَ الطَّائِيِّ: أَرَأَيْتَ رَجُلا دَخَلَ عَلَى هَؤُلاءِ الأُمَرَاءِ فَأَمَرَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ؟ قَالَ: " أَخَافُ عَلَيْهِ السَّوْطَ "، قَالَ: إِنَّهُ يَقْوَى، قَالَ: " أَخَافُ عَلَيْهِ السَّيْفَ "، قَالَ: إِنَّهُ يَقْوَى، قَالَ: " أَخَافُ عَلَيْهِ الدَّاءَ الدَّفِينَ مِنَ الْعُجْبِ "

Dâvud et-Tâî'ye: "Yöneticilerin yanına girip de onlara iyiliği emreden kişi hakkında ne dersin?" diye sorulduğunda: "Kırbaç yemesinden korkarım!" karşılığını verdi. Ona: "Bunun üstesinden gelirse" denildiğinde: "Kılıçla boynunun vurulmasından korkarım!" karşılığını verdi. "Bunun da üstesinden gelirse?" denildiğinde ise: "İçinde gizli duran hastalığa yakalanmasından yani bu yüzden kendini beğenmesinden korkarım!" karşılığını verdi.

(١١٢٣٢)- [٣٥٨/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا ابْنُ أَبِي مُوسَى أَبُو عُمَرَ الْوَرَّاقُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا خَالِدٍ الطَّائِيَّ، يَقُولُ: ذَهَبْتُ أَنَا وَأَبِي إِلَى دَاوُدَ الطَّائِيِّ، نُسَلِّمُ عَلَيْهِ، أَوْ فِي شَيْءٍ، فَرَأَيْتُهُ " يُصَلِّي، فَوَقَعَتْ شُرْفَةٌ مِنَ الْمَسْجِدِ، فَوَقَعَتْ بِالْقُرْبِ مِنْهُ، فَمَا رَأَيْتُ دَاوُدَ تَأَهَّبَ لَهَا، وَلا فَزِعَ، بَلْ أَقْبَلَ عَلَى صَلاتِهِ "، قَالَ الْحَضْرَمِيُّ: وَأَحْسَبُنِي سَمِعْتُ أَبَا خَالِدٍ، يَذْكُرُهُ

Ebû Hâlid et-Tâî der ki: Babamla birlikte, hatırını sormak üzere veya başka bir şey için Dâvud et-Tâî'nin yanına gittik. Vardığımızda namaz kılıyordu. O esnada mescidin duvarının üst bölümü çöküp Dâvud'un hemen yanı başına düştü. Ancak Dâvud ne ürktü, ne de korktu. İlgilenmeden namazına devam etti..

(١١٢٣٣)- [٣٥٨/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا سَيْفُ بْنُ هَنَاسَ الطَّائِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ شُرَاعَةَ، قَالَ: " كُنْتُ أُسْبِلُ الْمَاءَ بِاللَّيْلِ، فَرَأَيْتُ عِنْدَ قَبْرِ دَاوُدَ الطَّائِيِّ سِرَاجًا، قَالَ: فَذَهَبْتُ أَنْظُرُ إِلَيْهِ، فَإِذَا هُوَ قَدْ ذَهَبَ، قَالَ: ثُمَّ عُدْتُ إِلَى تَسْبِيلِ الْمَاءِ، فَإِذَا أَنَا بِالسِّرَاجِ، فَذَهَبْتُ فَغَابَ حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ ثَلاثًا، قَالَ: ثُمَّ نِمْتُ فَرَأَيْتُ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ كَأَنَّ إِنْسَانًا، يَقُولُ: لا تُسْبِلِ الْمَاءَ عِنْدَ الْقَبْرِ، وَلا تَدْنُ مِنْهُ، قَالَ: فَلَمْ أَقْبَلْ، قَالَ: فَابْتُلِيَ، قَالَ سَيْفٌ: فَرَأَيْتُ بِهِ السُّلَّ حَتَّى مَاتَ "

Ahmed b. Şurâ'a anlatıyor: Gece vakti su çekmeye giderdim. Bir gece Dâvud et-Tâî'nin mezarının yanında bir lambanın yandığını gördüm. Bakmak için gittiğimde ışık kayboldu. Geri su çekmeye döndüğümde yine aynı ışığı gördüm. Bakmaya gittiğimde yine ortadan kayboldu. Bu durum üç defa tekrar etti. Daha sonra yattığımda rüyamda birinin bana: "Mezarın yanında su çekme ve mezara yaklaşma" dediğini gördüm. Ravi der ki: Ancak bunu kabul etmedi (ve mezara yaklaştı).

Seyf der ki: "Ahmed bundan dolayı verem hastalığına yakalandı ve ölene kadar bundan çekti."

(١١٢٣٤)- [٣٥٩/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْجُشَمِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْلَةَ الْبُنَانِيَّ عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنَ مَحْبُوبٍ، قَالَ: " دَخَلْتُ عَلَى دَاوُدَ الطَّائِيِّ، وَكُوزٌ مَوْضُوعٌ لَهُ فِي صَحْنِ الْمَسْجِدِ، قَالَ: فَشَرِبْتُ، فَقَالَ لِي: " يَا ابْنَ أَخِي، لا تَعُودَنَّ تَشْرَبُ حَتَّى تَسْتَأْمِرَ "

Abdulazîz b. Mahbûb der ki: Dâvud et-Tâî'nin yanına girdiğimde namazgâhında onun için bir bardak su konulduğunu gördüm. Bardağı alıp içtiğimde bana: "Yeğenim! Bir daha sormadan içme!" dedi.

(١١٢٣٥)- [٣٥٩/٧] قَالَ: " وَصَرَمَ رَجُلٌ نَخْلَةً لَهُ، فَجَاءُوا بِشِمْرَاخٍ، فَقَالَ: إِيشِ ذَا؟ قَالَ: رَجُلٌ صَرَمَ نَخْلَةً لَهُ، قَالَ: وَقَدْ جَاءَ الرُّطَبُ "

Abdulazîz b. Mahbûb der ki: Adamın biri hurmalarını toplayınca, Dâvud'a bir salkım getirdiler. Dâvud: "Bu ne?" diye sorunca: "Hurmalarını toplayan adamın biri gönderdi" karşılığını verdiler. Bunun üzerine Dâvud: "Taze hurma da geldi!" dedi.

(١١٢٣٦)- [٣٥٩/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، قَالَ: بَلَغَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، أَنَّهُ ذُكِرَ عِنْدَ بَعْضِ الأُمَرَاءِ فَأَثْنَى عَلَيْهِ، فَقَالَ: إِنَّمَا يُتَبَلَّغُ بِسُتْرَةٍ بَيْنَ خَلْقِهِ، وَلَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ بَعْضَ مَا نَحْنُ فِيهِ مَا ذَلَّ لَنَا لِسَانٌ بِذِكْرِ خَيْرٍ أَبَدًا "

Kabîsa b. Ukbe der ki: Dâvud et-Tâî, valinin birinin yanında anıldığından ve valinin de onu övdüğünden haberdar olunca: "Kişi yüksek mertebelere insanlar arasında tanınmadan ulaşabilir. Şayet insanlar yaptığımız bazı şeyleri bilselerdi hiç kimse bizi hayırla yad etmezdi" dedi.

(١١٢٣٧)- [٣٥٩/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنِي ابْنُ السَّمَّاكِ، قَالَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ: " تَرَكَتْنَا الذُّنُوبُ، وَإِنَّا نَسْتَحِي مِنْ كَثِيرٍ مِنْ مُجَالَسَةِ النَّاسِ "

Dâvûd et-Tâî der ki: "Günahlar bizi terk ettiği zamandan beri insanlarla sohbeti çoğaltmaya utanır olduk."

(١١٢٣٨)- [٣٥٩/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِشْكَابَ الصَّفَّارِ، قَالَ: قَالَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ: " الْيَأْسُ سَبِيلُ أَعْمَالِنَا هَذِهِ، وَلَكِنَّ الْقُلُوبَ تَحِنُّ إِلَى الرَّجَاءِ "

Dâvud et-Tâî der ki: "Amellerimize bakıp karamsar oluyoruz; ama kalplerimiz yine de hep ümitvâr!"

(١١٢٣٩)- [٣٥٩/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُؤَذِّنُ، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ، قَالَ: قَالَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ " إِنَّ لِلْحُزْنِ لَحَرَكَاتٍ "

Dâvud et-Tâî der ki: "Hüzün, kişinin duygularını harekete geçirir."

(١١٢٤٠)- [٣٥٩/٧] حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شَاهِينَ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ ثَابِتٍ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ إِدْرِيسَ، يَقُولُ: " قَرَأَ عَلَيَّ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، فَلَحِنَ فِي حَرْفٍ، فَذَكَرْتُهُ لِلْقَاسِمِ بْنِ مَعْنٍ فَنَمَاهُ إِلَيْهِ، فَلَقِيتُهُ، فَقَالَ: مَا دَعَاكَ إِلَى أَنْ حَكَيْتَ ذَلِكَ اللَّحْنَ؟ "

İbn İdrîs der ki: Dâvûd et-Tâî bana bir şey okudu ve bir harfi yanlış söyledi. Bunu Kâsım b. Ma'n'a söylediğimde, gidip bunu Dâvûd'a söyledi. Dâvûd ile karşılaştığımda, bana: "Neden o yanlışımı başkasına anlattın?" dedi.

(١١٢٤١)- [٣٦٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ بِشْرٍ، يَقُولُ: " قَدِمَ عَلَيْنَا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، مِنَ السَّوَادِ فَكُنَّا نَضْحَكُ مِنْهُ، فَمَا مَاتَ حَتَّى سَادَنَا "

Muhammed b. Bişr der ki: "Dâvud et-Tâî, Irak'tan yanımıza geldiği zaman onun haline gülerdik. Ancak öldüğünde bizim önderimizdi."

(١١٢٤٢)- [٣٦٠/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: قَرَأْتُ فِي كِتَابِ ابْنِي عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنْ عَتِيقِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ " رَأَيْتُ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ كَأَنَّ قَائِلا، يَقُولُ: مَنْ يَحْضُرُ؟ مَنْ يَحْضُرُ؟ فَأَتَيْتُهُ، فَقَالَ لِي: مَا تُرِيدُ؟ قُلْتُ: سَمِعْتُكَ تَقُولُ: مَنْ يَحْضُرُ؟ مَنْ يَحْضُرُ؟ فَأَتَيْتُكَ أَسْأَلُكَ عَنْ مَعْنَى كَلامِكَ، فَقَالَ لِي: أَمَا تَرَى الْقَائِمَ الَّذِي يَخْطُبُ النَّاسَ وَيخْبِرُهُمْ عَنْ أَعْلَى مَرَاتِبِ الأَوْلِيَاءِ؟ فَأَدْرِكْ، فَلَعَلَّكَ تَلْحَقُهُ وَتَسْمَعُ كَلامَهُ قَبْلَ انْصِرَافِهِ !، قَالَ: فَأَتَيْتُهُ فَإِذَا النَّاسُ حَوْلَهُ، وَهُوَ يَقُولُ: مَا نَالَ عَبْدٌ مِنَ الرَّحْمَنِ مَنْزِلَةً أَعْلَى مِنَ الشَّوْقِ إِنَّ الشَّوْقَ مَحْمُودُ، قَالَ: ثُمَّ سَلَّمَ وَنَزَلَ، فَقُلْتُ لِرَجُلٍ إِلَى جَنْبِي: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: أَمَا تَعْرِفُهُ؟ قُلْتُ: لا، قَالَ: هَذَا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، فَعَجِبْتُ فِي مَنَامِي مِنْهُ، فَقَالَ: أَتَعْجَبُ مِمَّا رَأَيْتَ؟ وَاللَّهِ لَلَّذِي لِدَاوُدَ عِنْدَ اللَّهِ أَعْظَمُ مِنْ هَذَا وَأَكْثَرُ "

Abdulazîz b. Muhammed anlatıyor: Rüyamda birinin: "Gelen yok mu? Gelen yok mu?" diye seslendiğini gördüm. Yanına gittiğimde: "Ne istiyorsun?" diye sordu. Ben de: "Gelen yok mu, gelen yok mu, diye seslendiğini işittim. Ne demek istediğini anlamak için de yanına geldim" karşılığını verdim. Bana: "Şurada insanlara hutbe veren ve evliyalığın en yüksek mertebesini anlatan kişiyi görmüyor musun? Sen de yetiş, belki hutbesine yetişir de bitirip gitmeden ne dediğini dinlersin" dedi. Hutbe veren adamın yanına gittim. İnsanlar etrafında toplanmışlardı ve şöyle diyordu: "Kişi Rahmân'ın katında özlemden daha büyük bir şeyle derece elde edemez! Şüphesiz özlem, övülen bir duygudur!" Sonra da selam verip indi. Yanımda duran birine: "Bu kim?" diye sorduğumda: "Tanımıyor musun?" dedi. "Hayır!" karşılığını verdiğimde: "Bu adam Dâvud et-Tâî!" dedi. Rüyamda olmasına rağmen pek şaşırmıştım. Adam bana: "Şaşırıyor musun? Oysa Dâvud'un Allah katındaki değeri, bundan çok daha fazladır!" dedi. Dâvud hutbesinde yine şöyle demişti: "Kişi yanında olmayan birine özlem duyar!"

(١١٢٤٣)- [٣٦٠/٧] قَالَ: وَقَالَ دَاوُدُ: " إِنَّمَا يُشْتَاقُ إِلَى غَائِبٍ "

Dâvud et-Tâî der ki: "Kişi ancak yanında olmayanı özler."

(١١٢٤٤)- [٣٦٠/٧] حَدَّثَنَا أَبِي، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا عَلِيٌّ الطَّنَافِسِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَخِيَ الْحَسَنَ، يَقُولُ: عَنْ أَبِي نُعَيْمٍ، قَالَ: " رَأَيْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ تَدُورُ فِي وَجْهِهِ نَمْلَةٌ عَرْضًا وَطُولا، لا يَفْطِنُ بِهَا "، يَعْنِي مِنَ الْهَمِّ

Ebû Nuaym der ki: Dâvûd et-Tâî'nin yüzünde bir karıncanın dolaştığını gördüm. Üzüntüsünden karıncayı yüzünden kovmadı bile. "

(١١٢٤٥)- [٣٦٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ الْخَطَّابِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا الطَّنَافِسِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُصْعَبٍ، قَالَ: " بَعَثَ دَاوُدُ الطَّائِيُّ، بِدِرْهَمٍ، فَقَالَ: اشْتَرِ بِدَانِقٍ كَذَا، وَبِدَانِقٍ كَذَا، حَتَّى جَزَّأَ الدِّرْهَمَ، فَلَمَّا وَلَّى الرَّجُلُ، قَالَ: ارْجِعْ، فَرُدَّ عَلَيْنَا دِرْهَمَنَا، مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَفَكَّهَ بِالدِّينِ "

Abdurrahman b. Mus'ab der ki: Dâvud et-Tâî adamın birine bir dirhem verdi. Ona: "Bir dânikle şunu al, bir dânikle şundan al..." diyerek dirhemin tümüyle bir şeyler almasını istedi. Adam dönüp giderken Dâvud ona: "Dön ve dirhemimizi bize geri ver! Dinde lezzetlere dalmamız bize yakışmaz" dedi.

(١١٢٤٦)- [٣٦٠/٧] حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سَوَادَةَ، ثنا عَيَّاشٌ التَّرْقُفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ عَمْرٍو، يَقُولُ: كُنَّا عِنْدَ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، يَوْمًا، فَدَخَلَتِ الشَّمْسُ مِنَ الْكُوَّةِ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ مَنْ حَضَرَ: لَوْ أَذِنْتَ لِي سَدَدْتُ هَذِهِ الْكُوَّةَ، فَقَالَ: " كَانُوا يَكْرَهُونَ فُضُولَ النَّظَرِ "

Muâviye b. Amr der ki: Bir gün Dâvud et-Tâî'nin yanındayken güneş pencereden içeriye girdi. Oradakilerden biri: "İzin versen de şu pencereyi kapatsak" deyince, Dâvud: "Öncekiler gereksiz şeylere bakınmayı mekruh görürlerdi" karşılığını verdi.

(١١٢٤٧)- [٣٦١/٧] وَكُنَّا عِنْدَهُ يَوْمًا آخَرَ فَإِذَا فَرْوٌ قَدْ تَخَرَّقَ، وَخَرَجَ خَمَلُهُ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ مَنْ حَضَرَ: لَوْ أَذِنْتَ لِي خَيَّطْتُهُ، فَقَالَ: " كَانُوا يَكْرَهُونَ فُضُولَ الْكَلامِ "

Muâviye b. Amr der ki: Bir gün Dâvud et-Tâî'nin yanındayken kürkünün yırtılıp astarının dışarıya çıktığını gördük. Oradakilerden biri: "İzin versen de diksek" deyince, Dâvud: "Öncekiler gereksiz yere konuşmayı mekruh görürlerdi" karşılığını verdi.

(١١٢٤٨)- [٣٦١/٧] حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي الْحَارِثِ، ثنا الأَخْنَسِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ زُفَرَ، حَدَّثَنِي سَعِيدٌ الطَّحَّانُ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِدَاوُدَ: يَا أَبَا سُلَيْمَانَ، أَلا تَرَى إِلَى نَعْلَيْكَ عَنْ يَمِينِكَ ! لَوْ جَعَلْتَهَا بَيْنَ يَدَيْكَ، أَوْ عَنْ يَسَارِكَ، قَالَ: " بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي فِقْهِكَ "

Saîd et-Tahhân der ki: Adamın biri Dâvud'a: "Ey Ebû Süleymân! Ayakkabılarını sağ tarafına koyuyorsun. Önüne veya sol tarafına koysan daha iyi olmaz mı?" deyince, Dâvud: "Allah senin fıkhını (anlayışını) bereketli kılsın" karşılığını verdi.

(١١٢٤٩)- [٣٦١/٧] حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ، قَالَ: قَالَ ابْنُ إِدْرِيسَ سَمِعْتُ دَاوُدَ الطَّائِيَّ، يُنْشِدُ هَذَا الشِّعْرَ لِعُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: "

أَلا أَبْلِغَا عَنِّي عِرَاكَ بْنَ مَالِكٍ ... وَلا تَدَعَا أَنْ تُثْنِيَا بِأَبِي بَكْرِ
فَقَدْ جَعَلَتْ تَبْدُو شَوَاكِلُ مِنْكُمَا ... كَأَنَّكُمَا لِي مُوقَرَانِ مِنَ الصَّخْرِ
فَلا تَدَعَا أَنْ تَسْأَلَ وَتُسَلِّمَا ... فَمَا خُشِيَ الإِنْسَانُ شَرًّا مِنَ الْكِبْرِ
وَمَسَّا تُرَابَ الأَرْضِ مِنْهَا خُلِقْتُمَا ... فَفِيهَا الْمَعَادُ وَالْمَصِيرُ إِلَى الْحَشْرِ
وَلَوْ شِئْتُ أَدْلَى فِيكُمَا غَيْرَ وَاحِدٍ ... عَلانِيَةً أَوْ قَالَ عِنْدِيَ فِي السِّرِّ
فَإِنْ أَنَا لَمْ آمُرْهُ وَلَمْ أَنْهَهُ عَنْكُمَا ... ضَحِكْتُ لَهُ حَتَّى يَلِجَّ وَيَسْتَشْرِي

İbn İdrîs der ki: Dâvud et-Tâî'nin Ubeydullah b. Abdillah'a ait olan şu şiiri okuduğunu işittim:

"İrâk b. Mâlik'e benden selam söyleyin

Ebû Bekr (b. Hazm)'ı da övmeden geçmeyin

Deyin ki: Öyle tavırlar içindesiniz ki

Beni kaya gibi sırtınızda bir yük görmeyin

Beni sorup selam vermekten çekinmeyin

İnsanın içinde kibirden daha kötü bir şey olamaz

Yaratıldığınız toprağa dokunun, ondan uzaklaşmayın

Zira tekrar ondan çıkacak ve mahşere gideceksiniz

İstesem ikiniz hakkındaki kötü sözleri söyleyebilirim

Açıktan veya gizlice yanımda söylenenlerden

Bu tür şeyleri ne söylüyor ne de engel oluyorum

Aşırı öfkelerine sadece gülüp geçiyorum."

Dâvud b. Nusayr et-Tâî, tâbiûndan Abdullah b. Umeyr, İsmâil b. Ebî Hâlid, A'meş ve Humeyd et-Tavîl gibilerinden rivâyetlerde bulunmuştur. Rivâyetlerinin geneli A'meş ve Dâvud b. Sa'b b. el-Mikdâm'dandır. Kendisinden de İsmâil b. Uleyye ve Zâfir b. Süleymân rivâyetlerde bulunmuştur. Dâvud, hicri 166 yılında vefat etti. 165 yılında vefat ettiğini söyleyenler de vardır.

Takrîb 780, Takrîb 1366, Takrîb 2332, Takrîb 3005, Takrîb 1411, Takrîb 3672, Takrîb 4341, Takrîb 676, Takrîb 2870, Takrîb 1344, Takrîb 2611, Takrîb 2902, Takrîb 821, Takrîb 4405, Takrîb 1658, Takrîb 769, Takrîb 1125, Takrîb 3132, Takrîb 2209, Takrîb 1318, Takrîb 1906, Takrîb 1659, Takrîb 1660

بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين
قال الشيخ الإمام الفاضل أبو نعيم أحمد بن عبد الله بن إسحاق الأصبهاني رحمه الله
الحمد لله محدث الأكوان والأعيان ومبدع الأركان والأزمان ومنشئ الألباب
والأذهان ومنتخب الأحباب والخلان منور أسرار الأبرار بمشاهدة البراهين والعرفان
[illegible]

Hilye'nin Berlin Staatbibliotek kütüphanesindeki elyazması nüshasının ilk sayfası